

การอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง

THE PRESERVATION, REVIVAL AND DEVELOPMENT OF NORA TRANG PROVINCE

โสภณา สงขาว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2565

การอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโบราณวัตถุตรง

ปริญญาบัตรนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยามหาวิทยาลัย
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปีการศึกษา 2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

THE PRESERVATION, REVIVAL AND DEVELOPMENT OF NORA TRANG PROVINCE

SOWAPA SONGKHAO

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of DOCTOR OF ARTS
(Ethnomusicology)

Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University

2022

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญาานิพนธ์
เรื่อง
การอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง
ของ
ไสวภา สงขาว

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญาานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก	..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธี พันธุ์วราท)	(รองศาสตราจารย์ ดร.พรประพิทร์ เผ่าสวัสดิ์)
..... ที่ปรึกษาร่วม	..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์)	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ จำนงค์สาร)
	..... กรรมการ
	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพิกา รอดสการ)

ชื่อเรื่อง	การอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง
ผู้วิจัย	ไสวภา สงขาว
ปริญญา	ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2565
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เมธี พันธุ์วาท
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร. มานพ วิสุทธิแพทย์

การศึกษาเรื่องการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม และบริบทที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง เพื่อพัฒนารูปแบบการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง ให้คงอยู่คู่ชุมชนอย่างยั่งยืน ในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้โนรา ผลการศึกษาพบว่า มีแนวทางกระบวนการดังนี้ 1) จัดการประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์เป็นแนวทางในการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง 2) การจัดสร้างโรงเรือนพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง 3) การจัดสร้างโรงโนราสาธิต 4) การสรรหาคณะบุคคลเพื่อเป็นผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง 5) การจัดแสดงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง 6) การจัดแสดงข้อมูลภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนรา 7) การจัดแสดงสิ่งของเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงโนรา 8) การประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง 9) การจัดการแสดงโนราในพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง 10) การจัดทำโครงการของพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้โนราของชุมชนและสำหรับผู้สนใจ 11) การจัดหางบประมาณเพื่อสร้างและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ซึ่งแนวทางกระบวนการดังกล่าวจะเป็นกลไกอันสำคัญ ที่จะช่วยขับเคลื่อนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง ให้คงอยู่คู่ชุมชนอย่างยั่งยืนสืบไป

คำสำคัญ : การอนุรักษ์, การฟื้นฟู, การพัฒนา, โนรา, โนราจังหวัดตรัง

Title	THE PRESERVATION, REVIVAL AND DEVELOPMENT OF NORA TRANG PROVINCE
Author	SOWAPA SONGKHAO
Degree	DOCTOR OF ARTS
Academic Year	2022
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Metee Punvaratorn
Co Advisor	Associate Professor Manop Wisuttiapat , Ph.D.

The study of the preservation, revival and development of the Nora Trang Province was aimed to study the history, cultures and contexts related to Nora Trang Province, in order to develop a model of revival preservation and to sustainably develop Nora Trang province and maintain the community under the model of the Nora Trang Learning Center Museum. The results of the study found the following procedural guidelines, as follows: (1) to organize group discussions in terms of exchanging opinions, analyzing information as guidelines to building Nora Trang building Learning Center Museum; (2) to build a Learning Central Museum building; (3) to build a Nora demonstration; (4) to recruit personnel to be in charge of the Learning Central Museum; (5) to exhibit the information related to Nora Trang; (6) to exhibit knowledge of wisdom information related to Nora Trang; (7) to exhibit appliances of Nora performance; (8) to publicize the Nora Trang Learning Center Museum; (9) to perform Nora in the Nora Trang Learning Center Museum; (10) to arrange the projects of the Nora Trang Learning Center Museum with Nora learning resources in the community and among people who are interested; and (11) to seek a budget to build and develop a Nora Trang Learning Center Museum with vital processes to drive the preservation revival and develop Nora Trang Province to sustainably stay within the community.

Keyword : Preservation, Revival, Development, Nora, Nora Trang

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญาานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ได้เพราะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างสูง จากผู้มีพระคุณหลายท่านที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ ให้ข้อมูลองค์ความรู้ และการช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ทำให้ผู้วิจัยสามารถทำปริญญาานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธี พันธุ์วาท ที่ปรึกษาหลักปริญญาานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ ที่ปรึกษาร่วมปริญญาานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร เผ่าสวัสดิ์ ประธานสอบปริญญาานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ จำนงค์สาร กรรมการสอบปริญญาานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพิกา รอดสการ กรรมการสอบปริญญาานิพนธ์ ที่ท่านได้ให้คำปรึกษาแนะนำ และช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนผู้วิจัยสามารถทำปริญญาานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ ครูโนราอาวูโส โนราใหญ่ นายโรงเจ้าของคณะโนราห์ คณะโนราห์ ศรีวรรณะ ศ.แป้นตรัง คณะโนราห์สอง ทำนองศิลป์ จ.ตรัง ศ.ล่องน้อย คณะโนราห์ศรีจันทร์ สนิทน้อย จ.ตรัง (ศ.โนราห์เฟื่อง จ.ตรัง) คณะโนราห์สมบูรณ์ เทพศรีศิลป์ ศ.คลอง เต็มตรัง คณะโนราห์สิงห์แก้ว ณ ภัทสรณ์ เจริญศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบูรณ์ คณะโนราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบูรณ์ ศรีจันทร์ คณะโนราห์เจริญศิลป์ พันพิน จ.ตรัง คณะโนราห์ชบ สมจิตร์ประดิษฐ์ศิลป์ ศ.พ่อแก้ม จ.ตรัง คณะโนราห์น้อมสมชัยจุลศิลป์ คณะโนราห์ถาวรรัตนศิลป์ คณะโนราห์ประจบน้อย ศ.น.ป. คณะโนราห์ระเบียบสาครศิลป์ คณะโนราห์เปี่ยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง และสมาชิกในคณะ ตลอดจนถึงบุคคลข้อมูลทุก ๆ ท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง ในการทำปริญญาานิพนธ์เล่มนี้จนเสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อซีฟ คุณแม่จินดา สงขาว และทุกคนในครอบครัวของผู้วิจัย ตลอดจนถึงทุก ๆ ท่าน ที่คอยส่งเสริมให้การสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา จนทำให้สามารถทำปริญญาานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี สุดท้ายนี้ขอให้นุญกุลในการทำปริญญาานิพนธ์เล่มนี้ จงส่งผลให้ท่านทั้งหลายพบเจอแต่ความสุขความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ไสวภา สงขาว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
ภาพประกอบ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
1. เอกสารและตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง	8
1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโนรา.....	8
1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น	18
1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	21
1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เพลง	24
2.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโนรา.....	25

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพิพิธภัณฑที่ท้องถิ่น.....	28
3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	29
3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการทางประวัติศาสตร์	29
3.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่นิยม	30
3.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรม.....	33
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	35
การศึกษาข้อมูล.....	35
การรวบรวมข้อมูล.....	37
การจัดกระทำข้อมูล	37
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
การนำเสนอข้อมูล.....	39
บทที่ 4 ผลการศึกษา	40
1. ประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม และบริบทที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง	40
1.1 ประวัติความเป็นมาของสายตระกูลโนราที่สำคัญในจังหวัดตรัง	40
1.1.1 สายคณะโนราบ้าน เครื่องงาม	41
1.1.2 สายคณะโนราเฟื่อง.....	56
1.1.3 สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก	79
1.1.4 สายคณะโนราเลื่อน สัมภักษ์.....	93
1.1.5 สายคณะโนราชื่น นะสงค์.....	112
1.1.6 สายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง	119
1.2 วัฒนธรรมและบริบทที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง	131
1.2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับครุหมอโนราในจังหวัดตรัง	131

1.2.2	ขนบธรรมเนียมพิธีกรรมการสืบทอดเชื้อสายโนรา ในพิธีกรรมครอบเทิดผูกผ้าใหญ่สายโนราจังหวัดตรัง	138
1.2.3	ทำรำโนรา “ท่าครู” ของโนราจังหวัดตรัง แต่ละสายคณะ	155
1.2.4	การถ่ายทอดภูมิปัญญาการแสดงโนรา	156
1.2.5	เครื่องแต่งกายในการแสดงโนรา.....	157
1.2.6	การเดินทาง	180
1.2.7	การรับงาน.....	181
1.2.8	บทบาทและหน้าของโนราที่มีต่อชุมชนสังคมในจังหวัดตรัง	182
1.2.9	เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในการแสดงโนรา	183
1.2.10	การบรรเลงดนตรีและการขับร้องประกอบพิธีกรรมสำหรับเชื้อคหฺมอโนรา	191
1.2.11	ภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตามคติความเชื่อของโนรา ที่สื่อผ่านบทขับร้องไหว้ครูโนรา.....	196
1.2.12	ดนตรีโนรา ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำท่า	203
1.2.13	ดนตรีโนรา ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถ	206
2.	แนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง ให้คงอยู่คู่ชุมชนอย่างยั่งยืน ในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนรา	226
2.1	จัดการประชุมสนทนากลุ่ม	226
2.2	รูปแบบการจัดสร้างโรงเรียนพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง.....	227
2.3	รูปแบบการจัดสร้างโรงโนราสาธิต	227
2.4	รูปแบบการสรรหาบุคคลเพื่อให้เป็นผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง	228
2.5	รูปแบบการจัดแสดงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง	241
2.6	รูปแบบการจัดแสดงข้อมูลภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนรา.....	242

2.7 รูปแบบการจัดแสดงสิ่งของเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงโนรา	244
2.8 รูปแบบการประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง	246
2.9 การจัดการแสดงโนราใน “พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง” ณ ศูนย์ย่อย พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง	247
2.10 การจัดทำโครงการของพิพิธภัณฑ์พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อให้ เป็นแหล่งเรียนรู้โนราของชุมชนและสำหรับผู้สนใจ	249
2.11 การจัดทำงบประมาณเพื่อสร้างและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง	255
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	277
สรุปผลการวิจัย	277
อภิปรายผล	319
ข้อเสนอแนะ	323
บรรณานุกรม	324
ภาคผนวก	326
ภาคผนวก ก โน้ตเพลงและจังหวะหน้าทับดนตรีโนรา	327
ภาคผนวก ข ประมวลภาพ	355
ประวัติผู้เขียน	360

ภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 โนราแป้น เครื่องงาม.....	40
ภาพประกอบ 2 แผนผังการสืบทอดสายคณะโนราแป้น เครื่องงาม จ.ตรัง	42
ภาพประกอบ 3 โนราศรีวรรณะ (จก) ศ.แป้น ตรัง	43
ภาพประกอบ 4 โนราเสถียร ปรีชา	44
ภาพประกอบ 5 โนราสอง ทำนองศิลป์.....	48
ภาพประกอบ 6 โนราเฟื่อง หนูโกช	56
ภาพประกอบ 7 แผนผังการสืบทอดสายคณะโนราเฟื่อง จ.ตรัง	58
ภาพประกอบ 8 โนราศรีจันทร์ ศ.โนราเฟื่อง จ.ตรัง.....	59
ภาพประกอบ 9 โนราสมบุญ เทพศรีศิลป์ ศ.คลอง เต็มตรัง.....	65
ภาพประกอบ 10 โนราสิงห์แก้ว หรือนายสรวชิษฐ์ แก้วเซ่ง.....	70
ภาพประกอบ 11 โนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์.....	74
ภาพประกอบ 12 โนราครุฑ ศ.ล่องน้อย.....	75
ภาพประกอบ 13 โนราชุ่ม แก้วเล็ก ถ่ายจากภาพเก่าหน้าหิ้งครุหมอโนรา บ้านโนราชน ศิษย์พ่อแก่ชุ่ม	78
ภาพประกอบ 14 แผนผังการสืบทอดสายคณะโนราชุ่ม แก้วเล็ก	80
ภาพประกอบ 15 โนราเจริญ ชัยเพชร.....	81
ภาพประกอบ 16 โนราประพันธ์ ชัยเพชร.....	81
ภาพประกอบ 17 โนราพิน ชัยเพชร.....	82
ภาพประกอบ 18 โนราชน ศิษย์พ่อแก่ชุ่ม	86
ภาพประกอบ 19 โนราจิรพัฒน์ จินดาตวง (โนราอ้อฟน้อย ศิษย์พ่อชนตรัง).....	87
ภาพประกอบ 20 โนราเมฆ ประดิษฐ์ศิลป์	88

ภาพประกอบ 21 โนราเลื่อน สังฆรักษ์ หรือ โนราเลื่อน ไสนวน ถ่ายจากภาพเก่าที่หิ้งครุหมอนโนรา ณ บ้านโนราบุญพาส สังฆรักษ์.....	93
ภาพประกอบ 22 โนราน้อม ศ.เลื่อนไสนวน	94
ภาพประกอบ 23 แผนผังการสืบทอดสายคณะโนราเลื่อน สังฆรักษ์ หรือ โนราเลื่อน ไสนวน.....	95
ภาพประกอบ 24 โนราสมชัย บุญมาก	96
ภาพประกอบ 25 โนราถาวร รัตนะ	100
ภาพประกอบ 26 โนราประจบ หรือ นายจ้ง สังฆรักษ์.....	103
ภาพประกอบ 27 โนราเอก หรือ นายเอกลักษณะ ส้มแก้ว	104
ภาพประกอบ 28 โนราระเบียบ รัตนะ(คล้ายเถาว์).....	108
ภาพประกอบ 29 โนราชื่น นะสงค์ หรือโนราชื่น เสียงทอง.....	112
ภาพประกอบ 30 แผนผังการสืบทอดสายคณะโนราชื่น นะสงค์ หรือ โนราชื่น เสียงทอง	113
ภาพประกอบ 31 โนราเปี่ยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง.....	114
ภาพประกอบ 32 โนราวิสุทธิ สุวรรณวรร และโนราประเสริฐ แก้วละเอียด	115
ภาพประกอบ 33 โนราเต็ม เมืองตรัง หรือ นายเต็ม อ่องเซ้ง ภาพเก่าถ่ายจากห้องครุหมอนโนรา ณ บ้านโนราสมบุญรณ์ เทพรศิลป์ ศ.คลอง เต็มตรัง	119
ภาพประกอบ 34 แผนผังการสืบทอดสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง	120
ภาพประกอบ 35 การทำพิธีสักที่โรงโนรา ของลูกชายและหลานชาย ของโนราถาวร รัตนะ.....	142
ภาพประกอบ 36 การทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ ของสายโนราเลื่อน ไสนวน ทำพิธีโดยโนรา ถาวร รัตนะ เมื่อ พ.ศ.2557	142
ภาพประกอบ 37 การทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ ของสายโนราเลื่อน ไสนวน ทำพิธีโดยโนราสม ชัย บุญมาก โนราเอกลักษณะ ส้มแก้ว	143
ภาพประกอบ 38 การทำพิธีโนราแทงเข้ของผู้เข้าพิธีผูกผ้าใหญ่ สายโนราเลื่อน ไสนวน ทำพิธีโดย โนราสมชัย บุญมาก โนราเอกลักษณะ ส้มแก้ว	144

ภาพประกอบ 39 การรำ 3 วัด หน้าพระประธานของโนราผู้เข้าพิธีผูกผ้าใหญ่ สายโนราเลื่อน ไส นาว 1.....	145
ภาพประกอบ 40 การรำ 3 วัด หน้าพระประธานของโนราผู้เข้าพิธีผูกผ้าใหญ่ สายโนราเลื่อน ไส นาว 2.....	145
ภาพประกอบ 41 การบวชเป็นพระภิกษุที่โรงโนราของโนราผู้เข้าพิธีผูกผ้าใหญ่ สายโนราช่อม แก้ว เล็ก	147
ภาพประกอบ 42 การสีกที่โรงโนราของผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ สายโนราช่อม แก้วเล็ก	147
ภาพประกอบ 43 การทำพิธีผูกผ้าใหญ่ สายโนราช่อม แก้วเล็ก 1	148
ภาพประกอบ 44 การทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ สายโนราช่อม แก้วเล็ก 2.....	148
ภาพประกอบ 45 การทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ สายโนราช่อม แก้วเล็ก 3.....	149
ภาพประกอบ 46 การทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ สายโนราเฟื่อง โนราเต็ม เมืองตรัง 1	151
ภาพประกอบ 47 การทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ สายโนราเฟื่อง โนราเต็ม เมืองตรัง 2	151
ภาพประกอบ 48 การทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ สายโนราเฟื่อง โนราเต็ม เมืองตรัง 3	152
ภาพประกอบ 49 การทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ สายโนราเฟื่อง โนราเต็ม เมืองตรัง 4	152
ภาพประกอบ 50 การทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ สายโนราเฟื่อง โนราเต็ม เมืองตรัง ครูโนรา อุทัยฉาย โนราสมบุญ เทพรศิลป์ โนราคู่สวดโนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ โนราครุฑ ศ.ล่องน้อย ทำ พิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้กับโนราตั๋ย.....	153
ภาพประกอบ 51 การนำผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ ออกไปทำพิธีแทงเข้ โดยมีโนราคู่สวดโนรา เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ โนราครุฑ ศ.ล่องน้อย ทำพิธีให้กับโนราตั๋ย	153
ภาพประกอบ 52 ภาพบรรยายภาศการประทับทรงของครุหมอโนรา ตายายโนรา ขณะทำพิธีครอบ เทริดผูกผ้าใหญ่.....	154
ภาพประกอบ 53 เทริดโนรา	157
ภาพประกอบ 54 รอบอก พานอก หรือพานโครง.....	158
ภาพประกอบ 55 บ่า.....	159
ภาพประกอบ 56 ปั้งคอ	159

ภาพประกอบ 57 สายคอ	160
ภาพประกอบ 58 สายพายทรง หรือ สายสังวาลย์.....	160
ภาพประกอบ 59 ปีก หรือ หางหงส์.....	161
ภาพประกอบ 60 ตาบ หรือทับทรวง	162
ภาพประกอบ 61 ประจํายาม	162
ภาพประกอบ 62 ปีกนกแอ่น.....	163
ภาพประกอบ 63 ปั้นเหน่ง	163
ภาพประกอบ 64 กำไลต้นแขนและกำไลปลายแขน	164
ภาพประกอบ 65 กำไล หรือกำห่มขี้	164
ภาพประกอบ 66 เล็บ	165
ภาพประกอบ 67 สนับเพลา.....	166
ภาพประกอบ 68 ผ้านุ่งแบบโบราณ.....	166
ภาพประกอบ 69 ผ้านุ่งแบบปัจจุบัน.....	167
ภาพประกอบ 70 หน้าผ้าและผ้าห้อย.....	167
ภาพประกอบ 71 การแต่งกายของโนราที่ไม่มีสถานะเป็นโนราใหญ่ เฉพาะโนราที่รำสองแถว ด้านหน้า.....	168
ภาพประกอบ 72 เครื่องแต่งกายของโนราเด็ก	172
ภาพประกอบ 73 หน้าพราน.....	176
ภาพประกอบ 74 หน้าทาสี.....	176
ภาพประกอบ 75 การแต่งกายในการแสดงนายพรานและนางทาสี ของคณะโนราห์ศรีวรรณะ ศ. แป้นตรัง กำดั่งแสดงร่วมกับโนราศรีวรรณะ (โนราจุก).....	178
ภาพประกอบ 76 การแต่งกายของหมอกบโรงโนรา.....	179
ภาพประกอบ 77 กลองโนรา	183
ภาพประกอบ 78 ทับโนรา.....	184

ภาพประกอบ 79 โหม่งและฉิ่ง.....	185
ภาพประกอบ 80 โหม่งและฉิ่ง.....	186
ภาพประกอบ 81 แตรระ.....	186
ภาพประกอบ 82 ปี.....	187
ภาพประกอบ 83 บรรยากาศการบรรเลงปี ซอ และคีย์บอร์ดไฟฟ้า ของลูกคู้่นักดนตรีโนรา คณะ มโนราห์น้อมสมชัยจุลศีลปี.....	188
ภาพประกอบ 84 ลูกคู้่นักดนตรีโนรากับคีย์บอร์ดไฟฟ้า คณะมโนราห์ซบ สมจิตรประดิษฐ์ศิลป์ ศ. พ่อแก่ชุ่ม จ.ตรัง.....	188
ภาพประกอบ 85 ฉาบ.....	189
ภาพประกอบ 86 บรรยากาศการบรรเลงฉาบสำหรับกลองชุด คาวเบล ระฆังราว และกลองโนรา ของลูกคู้่นักดนตรีโนรา คณะมโนราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบูรณ ศรีจันทร์.....	190
ภาพประกอบ 87 แผนผังโครงสร้างหน้าที่ผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง.....	241
ภาพประกอบ 88 เทริดโนรา สำหรับให้เข้าบูชาเป็นวัตถุมงคล.....	256
ภาพประกอบ 89 ตัวอย่างหน้าพรานโนรา ตาพรานบุญ ขนาดนำไปตั้งบูชาที่หิ้งครุหมอโนราและ ใช้ในการแสดงโนรา.....	256
ภาพประกอบ 90 ตัวอย่างหน้าพรานโนรา ตาพรานหน้าทอง ขนาดนำไปตั้งบูชาที่หิ้งครุหมอโนรา และใช้ในการแสดงโนรา.....	257
ภาพประกอบ 91 ตัวอย่างหน้าทาสี ขนาดนำไปตั้งบูชาที่หิ้งครุหมอโนราและใช้ในการแสดงโนรา	257
ภาพประกอบ 92 หน้าพราน สำหรับให้เข้าบูชาเป็นวัตถุมงคล ขนาดเล็ก.....	258
ภาพประกอบ 93 ตัวอย่างแบบเสื้อกรีนภาพเทริดโนราตรัง แบบที่ 1.....	259
ภาพประกอบ 94 ตัวอย่างแบบเสื้อกรีนภาพเทริดโนราตรัง แบบที่ 2.....	260
ภาพประกอบ 95 ตัวอย่างแบบเสื้อกรีนภาพเทริดโนราตรัง แบบที่ 3.....	260
ภาพประกอบ 96 ตัวอย่างแบบเสื้อกรีนภาพเทริดโนราตรัง แบบที่ 4.....	261

ภาพประกอบ 97 ตัวอย่างแบบเสี้ยวกรีนภาพเทริดโนราตริง แบบที่ 5.....	261
ภาพประกอบ 98 ตัวอย่างแบบเสี้ยวกรีนภาพหน้าพราน แบบที่ 1.....	262
ภาพประกอบ 99 ตัวอย่างแบบเสี้ยวกรีนภาพหน้าพราน แบบที่ 2.....	262
ภาพประกอบ 100 ตัวอย่างแบบเสี้ยวกรีนภาพหน้าพราน แบบที่ 3.....	263
ภาพประกอบ 101 ตัวอย่างแบบเสี้ยวกรีนภาพหน้าพราน แบบที่ 4.....	263
ภาพประกอบ 102 ตัวอย่างแบบเสี้ยวกรีนภาพหน้าพราน แบบที่ 5.....	264
ภาพประกอบ 103 ตัวอย่างแบบเสี้ยวกรีนภาพหน้าพรานและหน้าทาสี คู่กัน.....	264
ภาพประกอบ 104 ตัวอย่างแบบเสี้ยวกรีนภาพหน้าทาสี	265
ภาพประกอบ 105 ตัวอย่างแบบเสี้ยวกรีนภาพกลงโนรา.....	265
ภาพประกอบ 106 ตัวอย่างแบบเสี้ยวกรีนภาพทับโนรา	266
ภาพประกอบ 107 ตัวอย่างแบบเสี้ยวกรีนภาพโหม่งโนรา	266
ภาพประกอบ 108 ตัวอย่างแบบเสี้ยวกรีนภาพแตะ	267
ภาพประกอบ 109 ตัวอย่างแบบเสี้ยวกรีนภาพปีโนรา.....	267
ภาพประกอบ 110 ตัวอย่างรถโนราจำลองด้านข้างตัวรถ.....	268
ภาพประกอบ 111 ตัวอย่างรถโนราจำลองด้านหลังตัวรถ	269
ภาพประกอบ 112 ตัวอย่างรถโนราจำลองด้านบนหลังคารถ	269
ภาพประกอบ 113 ตัวอย่างพวงกุญแจจากลูกบิดโนรา.....	270
ภาพประกอบ 114 ตัวอย่างชุดเครื่องลูกบิดโนรา พวงกุญแจ และเครื่องประดับจากลูกบิดโนรา.....	270
ภาพประกอบ 115 ตัวอย่างแบบกระเป๋าผ้าพิมพ์ลวดลายเครื่องลูกบิดโนรา แบบที่ 1	271
ภาพประกอบ 116 ตัวอย่างแบบกระเป๋าผ้าพิมพ์ลวดลายเครื่องลูกบิดโนรา แบบที่ 2	271
ภาพประกอบ 117 ตัวอย่างแบบกระเป๋าผ้าพิมพ์ลวดลายเครื่องลูกบิดโนรา แบบที่ 3	272
ภาพประกอบ 118 ตัวอย่างแบบกระเป๋าผ้าพิมพ์ลวดลายเครื่องลูกบิดโนรา แบบที่ 4	272
ภาพประกอบ 119 ตัวอย่างแบบกระเป๋าผ้าพิมพ์ลวดลายเครื่องลูกบิดโนรา แบบที่ 5	273

ภาพประกอบ 120 ตัวอย่างแบบกระเป๋าค่าพิมพ์ลวดลายเครื่องลูกปัดโนรา แบบที่ 6	273
ภาพประกอบ 121 ตัวอย่างเครื่องแต่งกายโนรา แบบที่ 1	274
ภาพประกอบ 122 ตัวอย่างเครื่องแต่งกายโนรา แบบที่ 2	274
ภาพประกอบ 123 ตัวอย่างเครื่องแต่งกายโนรา แบบที่ 3	275
ภาพประกอบ 124 ตัวอย่างเครื่องแต่งกายโนรา แบบที่ 4	275
ภาพประกอบ 125 ตัวอย่างเครื่องแต่งกายโนรา สายพายเหงง หรือ สายสังวาลย์.....	276

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โนราเป็นศิลปวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้านของภาคใต้ที่มีเอกลักษณ์อันโดดเด่นเฉพาะตัว ซึ่งบ่งบอกถึงความเป็นอัตลักษณ์ของชาวใต้ได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของท่วงท่าการรำรำที่มีความอ่อนช้อยสง่างาม และแฝงไว้ด้วยความเข้มแข็งทะมัดทะแมงน่าเกรงขาม มีการขับร้องบทกลอนโนราอันไพเราะเสนาะหูโดยใช้ภาษาถิ่นใต้ พร้อมทั้งมีดนตรีโนราบรรเลงประกอบ ที่มีท่วงทำนองจังหวะจะโคนเร้าใจยิ่งนัก ทั้งยังมีขนบธรรมเนียมพิธีกรรมความเชื่อที่เคร่งครัดเข้มขลังอีกด้วย

โนราเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่เข้าถึงจิตใจคนได้มากที่สุด มาตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากว่าโนราเป็นการแสดงที่คลี่คลายมาจากการประกอบพิธีกรรมของคนภาคใต้ หากเมื่อใดที่ชาวบ้านมีเรื่องทุกข์ยากเดือดร้อนใจ และไม่สามารถหาที่พึ่งยึดเหนี่ยวจิตใจหรือช่วยเหลือแก้ไขได้ ก็จะทำการบนบานสานกล่าวขอให้วิญญาณของบรรพบุรุษมาช่วยเหลือ มาเป็นขวัญกำลังใจ และช่วยดลบันดาลให้เรื่องทุกข์ร้อนดังกล่าวหมดสิ้นไป ต่อมาเมื่อการบนบานศาลกล่าวประสบผลสำเร็จดังที่ขอไว้ ชาวบ้านก็จะมีการแก้บน โดยการเซ่นสรวงบูชาเชิญวิญญาณบรรพบุรุษ ตายาย เทวดา ที่ตนได้อ้อนวอนขอให้ช่วยเรื่องดังกล่าว ให้เข้ามาสิงสถิตอยู่ในร่างทรงของเครือญาติ เพื่อให้ลูกหลานได้เข้ามาพบปะกราบไว้บูชา และแสดงถึงความกตัญญู ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวโนราจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการร้องเชิญ และรำรำประกอบพิธีกรรมร่วมกับคณะลูกหลานของเจ้าภาพหรือเครือญาติผู้รับงาน เพื่อให้วิญญาณของบรรพบุรุษมาปรากฏในร่างทรง และเชิญกลับไปสู่สรวงสวรรค์ จากมูลเหตุดังกล่าวจึงทำให้โนรากับชาวบ้านเกิดความใกล้ชิดสนิทสนมคุ้นเคยกัน ซึ่งการประกอบพิธีกรรมและความบันเทิงดังกล่าว ทำให้คนภาคใต้รักและชื่นชอบในศิลปะการแสดงโนราด้วยความจริงใจ (ธรรมณีย์ นิคมรัตน์ 2547)

โนราเป็นศิลปะการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของภาคใต้ ซึ่งได้มีการสืบทอดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน การแสดงของโนรานั้นจะมีกระบวนการขั้นตอนและพิธีกรรม ที่มีพื้นฐานมาจากการนับถือวิญญาณของบรรพบุรุษ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ ตลอดจนถึงเรื่องของความเชื่อทางไสยศาสตร์ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยความเชื่อดังกล่าวได้รับการถ่ายทอดสืบทอดต่อกันมาจากโนรารุ่นสู่รุ่น (บุษกร บิณฑสันต์ 2554) การประกอบพิธีกรรมของโนรา มีส่วนสำคัญต่อการดำรงอยู่และมีความผูกพันอย่างลึกซึ้ง กับวิถีชีวิตและสังคมของชาว

ภาคใต้ โดยเฉพาะประเพณีพิธีกรรมโนราโรงครู ซึ่งเป็นพิธีกรรมในการนับถือผีบรรพบุรุษ ซึ่งยังคงมีการจัดพิธีกรรมและแนวทางในการปฏิบัติรองรับอย่างเข้มแข็ง ณ หมู่บ้าน ชุมชนต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ตอนบนและตอนล่างของภาคใต้ ชาวบ้านที่มีบรรพบุรุษของตระกูลเป็นโนรา ก็จะต้องสืบทอดการทำพิธีกรรมโนราโรงครู “ลงครู” ซึ่งสามวันในการจัดพิธีกรรมนั้น เป็นการทบทวนประวัติศาสตร์ของวงศ์ตระกูลโนราและชุมชนโดยแท้ การนับถือผีครูหมอโนราจึงกลายมาเป็นที่มาของวิธีการในการนับญาติของชาวใต้ ตามเชื้อสายครูหมอโนราเดียวกัน (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และ พูนศักดิ์ ฆานิกกรณประดิษฐ์ 2540)

โนราเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอัตลักษณ์ของชาวภาคใต้ โดยการใช้วัฒนธรรมดนตรีที่เป็นรูปแบบของการบรรเลงประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของชาวใต้ ที่มีความเชื่อว่าดนตรีโนราเป็นสื่อกลางในการติดต่อกับอำนาจเร้นลับได้ อย่างเช่น พิธีกรรมโนราโรงครู ที่มีการบรรเลงดนตรีประกอบพิธีกรรมเพื่อเชิญครูหมอตายายให้มาเข้าทรง จนกลายเป็นข้อมูลที่สำคัญทางคติชน ที่สะท้อนออกมาให้คนในสังคมอื่นได้รับรู้ถึงลักษณะนิสัยท่าทาง การพูดจาของชาวภาคใต้ ซึ่งได้รับอิทธิพลพื้นฐานมาจากการละเล่นพื้นเมือง ที่ได้เข้ามาสร้างอัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นของภูมิภาคให้มีความแตกต่างกัน (ประสิทธิ์ รัตนมณี 2550) ปัจจุบันพิธีกรรมโนราโรงครูยังคงมีการสืบสานกันอย่างเคร่งครัดในหลายจังหวัดของภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดพัทลุง จังหวัดสงขลา นครศรีธรรมราช จังหวัดตรัง เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของคนโนราที่ยังคงประกอบพิธีกรรมโนราโรงครู พร้อมทั้งมีการรักษาจารีตขนบธรรมเนียมในการแสดงและการประกอบพิธีกรรมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้โนราโรงครู ยังได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติประจำปีพุทธศักราช 2555 (ธรรมนิศย์ นิคมรัตน์ 2559) ต่อมาในปี พ.ศ.2564 ยูเนสโก ได้ประกาศขึ้นทะเบียน “โนรา” ศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ของประเทศไทย ให้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ

จังหวัดตรัง เป็นอีกพื้นที่หนึ่งของภาคใต้ ที่มีจุดเด่นทางด้าน การแสดงโนรา ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมการแสดงที่ทรงคุณค่า อันเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญประจำท้องถิ่นของภาคใต้ โดยมีสายตระกูลโนราที่สำคัญอยู่หลายสายด้วยกัน ซึ่งล้วนแต่เป็นสายตระกูลโนราที่สำคัญของภาคใต้ และมีรูปแบบของการแสดงแบบโบราณดั้งเดิมที่หาดูได้ยาก อีกทั้งยังมีการสืบสานจารีตขนบธรรมเนียมพิธีกรรมความเชื่อในการแสดงอย่างเคร่งครัด และมีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่ยอมรับของคนในจังหวัดตรัง และในจังหวัดใกล้เคียง นอกจากนี้จังหวัดตรังยังเป็นชุมชนที่เป็นแหล่งรวมภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนรา ไม่ว่าจะเป็นด้านพิธีกรรมความเชื่อ ศิลปะการรำรำโนรา การขับร้องบทกลอนโนรา การเล่นดนตรีโนรา การทำเครื่องดนตรีโนรา และการทำเครื่องแต่งกายที่

ใช้ในการแสดงโนรา เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญ และควรได้รับการส่งเสริมอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่สืบไป ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนจนถึงนักวิชาการ ครู อาจารย์ นิสิต และนักศึกษา ได้เข้ามาศึกษาหาความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโนรา ในชุมชนต่าง ๆ ของจังหวัดตรังอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า จังหวัดตรัง เป็นพื้นที่แหล่งข้อมูลที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของภาคใต้ ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับโนรา ที่มีความน่าสนใจ และสามารถพัฒนาต่อยอด เพื่อนำเอาภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่าง ๆ มาจัดสร้างให้เป็นรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนรา และยังสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ต่อไปในอนาคต ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรริบศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนราในจังหวัดตรัง เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและการพัฒนาโนราจังหวัดตรัง ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างยั่งยืน และเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม และบริบทที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง ให้คงอยู่คู่ชุมชนอย่างยั่งยืน ในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนรา

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม และบริบทที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง
2. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง ให้คงอยู่คู่ชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการนำภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโนรา มาสืบสานและพัฒนาต่อยอดในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนรา โดยชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมให้เป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ และเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมการแสดงโนราให้คงอยู่คู่จังหวัดตรังตลอดไป
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน โดยการใช้ต้นทุนทางด้านศิลปวัฒนธรรมการแสดงโนรา อันเป็นจุดเด่นของชุมชนจังหวัดตรัง นำมาบูรณาการพัฒนารูปแบบของพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนรา โดยผลักดันส่งเสริมให้เป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ซึ่งสามารถพัฒนาไปสู่ธุรกิจบริการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ต่อไปในอนาคต เพื่อเป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง อันเป็นศิลปวัฒนธรรมการแสดงของท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ทั้งยังเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้กับคนในชุมชน

จังหวัดตรังได้อีกทางหนึ่ง ตลอดจนถึงทำให้คนในชุมชนมีความรัก ความสามัคคี ความห่วงแหน และความภาคภูมิใจ ในความเป็นอัตลักษณ์ของตน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาค้นหาหาข้อมูลเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดตรัง
2. ศึกษาประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม และบริบทที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง
  - 2.1 ศึกษาประวัติความเป็นมาของสายตระกูลโนราที่สำคัญของจังหวัดตรัง ได้แก่
    - 2.1.1 สายคณะโนราแป้น เครื่องงาม
    - 2.1.2 สายคณะโนราเฟื่อง หนูโกช
    - 2.1.3 สายคณะโนราซุ่ม แก้วเล็ก
    - 2.1.4 สายคณะโนราเลื่อน สังฆรักษ์
    - 2.1.5 สายคณะโนราขึ้น นะสงค์
    - 2.1.6 สายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง
  - 2.2 ศึกษาวัฒนธรรมและบริบทที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง
    - 2.2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับครุหมอโนรา
    - 2.2.2 ขนบธรรมเนียมพิธีกรรมการสืบทอดเชื้อสายโนรา ในพิธีกรรมครอบเทริด
ผู้ผ้าใหญ่สายโนราจังหวัดตรัง
      - 2.2.3 ทำรำโนรา “ท่าครู” ของโนราจังหวัดตรัง
      - 2.2.4 การถ่ายทอดภูมิปัญญาการแสดงโนรา
      - 2.2.5 เครื่องแต่งกายในการแสดงโนรา
      - 2.2.6 การเดินโรง
      - 2.2.7 การรับงาน
      - 2.2.8 บทบาทและหน้าของโนราที่มีต่อชุมชน
      - 2.2.9 เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในการแสดงโนรา
      - 2.2.10 การบรรเลงดนตรีและการขับร้องประกอบพิธีกรรมสำหรับเชื้อครุหมอ
โนรา
        - 2.2.11 ภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตามคติความเชื่อของโนรา ที่สื่อผ่านบท
ขับร้องไหว้ครูโนรา
          - 2.2.12 ดนตรีโนรา ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำทำ

2.2.13 ดนตรีโนรา ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถ

3. ศึกษาหาแนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง โดยการนำเอา ภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโนรา มาพัฒนาในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราของท้องถิ่น โดยจะจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ณ ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง เท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยจะศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเฉพาะในเขตพื้นที่ จังหวัดตรัง
2. การศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้านประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม และบริบทที่เกี่ยวข้องกับ โนราจังหวัดตรัง ผู้วิจัยจะศึกษาค้นคว้าจากบุคคลข้อมูล ที่มีความรู้ความสามารถและความ ชำนาญด้านการแสดงโนรา จากครูโนราอาวุโส โนราใหญ่ นายพรานโนรา ลูกคู่นักดนตรีโนรา และ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับสายตระกูลโนราที่สำคัญของจังหวัดตรัง เท่านั้น
3. ผลของการศึกษารูปแบบการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง จะใช้เป็น แนวทางในการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง จะจัดสร้างขึ้น ณ ตำบลโคก สะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง
4. การบันทึกโน้ตเพลงดนตรีโนรา จะบันทึกเป็นโน้ตสากล

นิยามศัพท์เฉพาะ

ครูหมอลโนรา หมายถึง ครูต้นของโนรา ครูบาอาจารย์ของโนรา เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีอิทธิฤทธิ์ มาก ที่ผู้เป็นโนรา สมาชิกในคณะโนรา ลูกหลานเชื้อสายโนรา ตลอดจนถึงคนภาคใต้ ต่างให้ความ เคารพนับถือและยำเกรง

ตายายโนรา หมายถึง ดวงวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ของบรรพบุรุษที่เป็นโนรา มีอิทธิฤทธิ์มาก ที่ ลูกหลานเชื้อสายโนราให้ความเคารพนับถือและยำเกรง

โนรา หมายถึง ศิลปะการแสดงของภาคใต้ ที่มีทั้งการรำ การร้อง และการแสดงเป็น เรื่องราว โดยมีดนตรีโนราประกอบ

โนราใหญ่ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญด้านการแสดงโนรา และผ่านพิธีกรรมครอบ เทริดผูกผ้าใหญ่แล้ว

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หมายถึง สถานที่เก็บรวบรวมและจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ตลอดจนจนถึงภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่าง ๆ ของคนในชุมชนผู้เป็นเจ้าของพิพิธภัณฑ์ และเปิดให้คนในชุมชน ตลอดจนจนถึงผู้ที่สนใจ ได้เข้ามาเยี่ยมชมและศึกษาหาความรู้

พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนรา หมายถึง สถานที่เก็บรวบรวม จัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนรา โดยนำมาจัดแสดงไว้เป็นหมวดหมู่ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้คนในชุมชน ตลอดจนจนถึงผู้ที่สนใจ ได้เข้ามาเยี่ยมชมและศึกษาหาความรู้

รำท่า หมายถึง การรำโนราในท่านั่งหรือทำเอนอยู่กับที่

รำนาถ หมายถึง การรำโนราที่มีการเคลื่อนไหวเยื้องกรายเดินไปข้างหน้า มีทั้งรำนาถช้า และรำนาถเร็ว

ลูกคู่โนรา หมายถึง ผู้ที่เล่นดนตรีและขับร้องรับส่งบทโนรา ประจำอยู่ในคณะโนรานั้น ๆ

วัฒนธรรม หมายถึง แบบแผนในการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม อันสอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ค่านิยม ของคนในสังคมนั้น ๆ และมีการยอมรับในการประพฤติปฏิบัติร่วมกัน

ศูนย์การเรียนรู้โนรา หมายถึง สถานที่รวบรวมภูมิปัญญาและองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนรา โดยนำมาจัดแสดงไว้เป็นหมวดหมู่ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้คนในชุมชน ตลอดจนจนถึงผู้ที่สนใจได้เข้ามาเยี่ยมชมและศึกษาหาความรู้

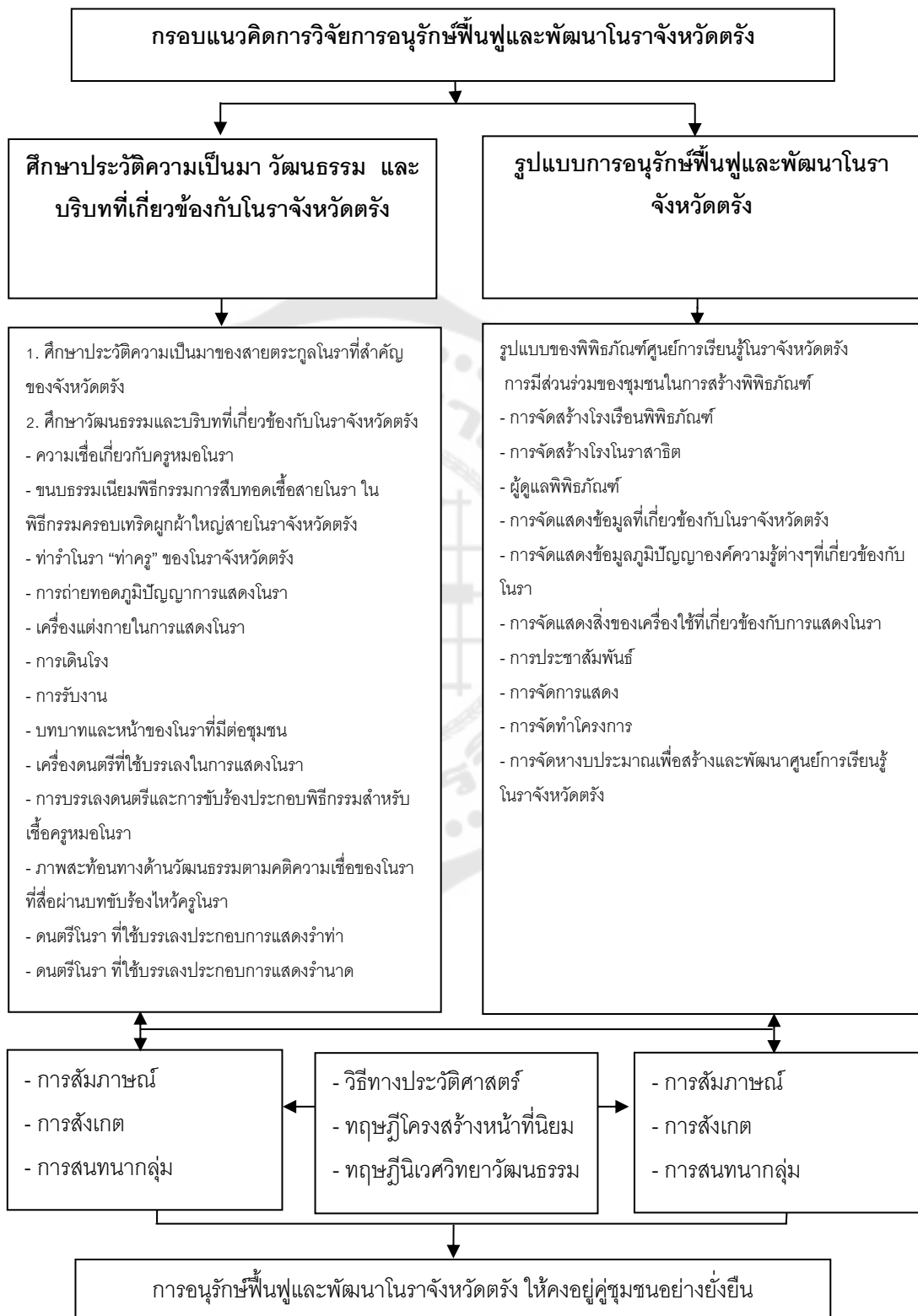
ค่าราช หมายถึง เงินค่าตอบแทนที่ทางเจ้าภาพมอบให้กับคณะโนรา

เหมรย หมายถึง พันธะสัญญาการบนบานศาลกล่าวระหว่างเจ้าภาพกับครุหมอโนรา ตายายโนรา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เหมรยปาก คือ พันธะสัญญาการบนบานศาลกล่าวด้วยวาจา และห่อเหมรย คือ พันธะสัญญาการบนบานศาลกล่าว โดยใช้ห่อเหมรยเป็นสัญลักษณ์สื่อกลางในการบนบานศาลกล่าว

หมอกบโรง หมายถึง หมอไสยศาสตร์ประจำคณะโนรา

จำศาล หมายถึง ผู้ที่คอยช่วยจัดเตรียมข้าวของเครื่องใช้ในการประกอบพิธีกรรมของโนราในโรงโนรา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเสนอเป็นลำดับหัวข้อดังนี้

1. เอกสารและตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง
  - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโนรา
  - 1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
  - 1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยว
  - 1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เพลง
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโนรา
  - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
  - 3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการทางประวัติศาสตร์
  - 3.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่นิยม
  - 3.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีในเวศวิทยาทางวัฒนธรรม

1. เอกสารและตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโนรา

สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2529) ได้กล่าวถึง โนรา ไว้ในสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่มที่ 5 ไว้ว่า โนรา หรือ มโนห์รา (ที่เขียนเป็น มโนรา และมโนราห์ ก็มี) เป็นศิลปะการแสดงการละเล่นพื้นเมืองที่สืบทอดต่อกันมาช้านาน และเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายในภาคใต้ รูปแบบของการแสดงมีทั้งการร้อง การรำ การแสดงเป็นเรื่องราว และในบางโอกาสมีการแสดงตามคติความเชื่อที่เป็นพิธีกรรม จากการศึกษาโดยการอาศัยหลักฐานจากตำนานที่มีการเล่าขานสืบทอดกันมา จากวรรณกรรมท้องถิ่น หรือแม้แต่ในวรรณคดีของภาคกลาง ที่ได้มีการกล่าวถึงการละเล่นพื้นเมืองชนิดนี้ (ดังเช่น บทพระราชนิพนธ์เรื่องอิเหนา ในสมัยรัชกาลที่ 2) ซึ่งปรากฏว่าเมื่อระยะเวลาล่วงมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ก็ยังคงเรียกการละเล่นนี้ว่า “ชาตรี” ต่อมาเมื่อชาตรีได้มีการแพร่หลายเข้าสู่ภาคกลาง ชาวภาคกลางสังเกตเห็นว่าลักษณะการแสดงของชาตรีนั้นมีความ

ใกล้เคียงกับละครของภาคกลาง จึงได้เรียกกันว่า “ละครชาตรี” ซึ่งในตำนานละครอิเหนา พระราชนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทววงศ์วโรปการ ได้ทรงอ้างถึงโครงของกรมหมื่นศรีสุนทร เรื่องพระบรมศพสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก ว่า มีละครชาตรีมาเล่นในงานมหรสพที่ในกรุงเทพฯ (แต่คำในโครงดังกล่าวยังเรียกว่า ชาตรี) โดยมีเนื้อหาของโครงดังนี้

“ชาตรีตลบตบทิ้ง กลองโชน
 รำสะบัดซัดสะเอวโอน อ่อนแปล้
 คนกรับขยับโยน เสียงเย็น
 ร้องเรื่องรถเสนแก่ ห่อขยุ้มยาโรย”

กาลต่อมาได้มีผู้คิดนำเอาเนื้อเรื่องบางตอนของนิทานเรื่องพระสุนทรมโนห์รา นำมาดัดแปลงใช้ในการแสดงชาตรี เช่น ตอนที่พรานบุญจับนางมโนห์ราซึ่งเป็นนางกินรีนำไปถวายพระสุนทร ดังที่ได้ปรากฏในบทชาตรีเรื่อง นางมโนห์รา (ที่เข้าใจผิดกันว่าเป็นบทละครสมัยกรุงเก่า) จนการแสดงเป็นที่ประทับใจของผู้ชม จะเพราะด้วยความชื่นชอบที่มีต่อเนื้อหา รูปร่างลักษณะที่แปลกชวนพิศวงของกินรี หรือเพราะความสนุกตื่นเต้นจากการแสดงบทบาทของพรานบุญก็ดี เป็นเหตุทำให้คณะชาตรีปรับเปลี่ยนเครื่องแต่งกายในการแสดงบางส่วน มีการประดิษฐ์คิดทำรำบางท่า ให้สอดคล้องกับท่วงท่าลีลาของกินรี ตลอดจนถึงตัวพรานบุญเองก็ได้ถูกยืมทั้งชื่อ รูปร่าง และลักษณะนิสัยมาใช้ในการแสดงเป็นตัวตลกที่เรียกว่า “พราน” ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้กลายมาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของชาตรี และด้วยความที่นิยมเล่นเรื่องนี้บ่อย ๆ โดยเฉพาะในงานพิธีโกนจุก จึงเป็นเหตุที่ทำให้ชาวบ้านพากันเรียกชื่อว่า “มโนห์รา” แทนคำว่าชาตรี ต่อมาคำว่า “มโนห์รา” ก็กลายมาเป็น “โนรา” เนื่องจากความนิยมในการตัดทอนพยางค์คำของภาษาถิ่นใต้ จนทำให้คำว่า “ชาตรี” มีผู้เรียกขานน้อยลง กระทั่งสูญหายไปในที่สุด

นอกจากนี้ยังพบหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ที่ปรากฏว่าได้มีการเรียกชาตรีเป็น “มโนห์ราชาตรี” ในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง “มโนหรานิบาตคำกาพย์” ฉบับของวัดมัชฌิมาวาสฯ สงขลา ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า วรรณกรรมเรื่องนี้เขียนเสร็จเมื่อปี พ.ศ.2411 ในตอนที่ได้กล่าวถึงการแสดงมหรสพในพิธีสมโภชพระสุนทรมโนห์ราไว้ว่า “มโนราชาตรี ร้องบทเมรี ชมสวนชวนสมร รำเมือกินเหล้า เคี้ยวคลอชวนนอน ลักยาพาจร เมรีมัวเมา” ซึ่งเป็นการบ่งบอกได้อย่างชัดเจนว่า ถึงแม้จะนำเรื่องอื่นมาเล่น ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรื่องนางมโนห์รา แต่ก็ยังคงเรียกการละเล่นนี้ว่า “มโนราชาตรี”

จากการศึกษาสาระสำคัญในตำนานความเป็นมาของชาตรีและบทไหว้ครูโนรา ที่ได้มีการสืบทอดต่อกันมา ประกอบกับชื่อของสถานที่และชื่อบุคคล ที่ได้มีการเอ่ยถึงที่ปรากฏใน

ตำนานและบทไหว้ครู ทำให้เชื่อได้ว่า “ชาติศรี” ของภาคใต้ได้มีการพัฒนาให้เป็นศิลปะการแสดงชั้นสูง จนสามารถกลายเป็นนาฏกรรมของราชสำนัก และท้าวพระยามหากษัตริย์ในภาคใต้ มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นอย่างน้อย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งชื่อสถานที่ต่าง ๆ ที่ได้มีการเอ่ยถึงไว้นั้น สามารถบ่งบอกได้ว่า จุดที่มีการก่อเกิดพัฒนาโนราให้กลายเป็นศิลปะชั้นสูงนั้น อยู่ที่เมืองพัทลุงโบราณ ได้แก่ บริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ฝั่งทางด้านตะวันตก ที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดพัทลุง และฝั่งทางด้านตะวันออก ที่เป็นพื้นที่เมืองพัทลุงโบราณ คือ เขตอำเภอสะทิงพระ อำเภอระโนด และกิ่งอำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา

ในลักษณะเดียวกัน (อุดม หนูทอง 2536) ได้วินิจฉัยกรณีที่มาของโนรา ไว้ในตำราทางวัฒนธรรมเรื่องโนรา ไว้ว่า ที่มาของโนรา แบ่งออกเป็น 2 กระแสด้วยกัน ได้แก่ กระแสแรกเชื่อกันว่าโนราเกิดขึ้นทางภาคใต้ของประเทศไทย แล้วได้แพร่ไปสู่ทางภาคกลาง และเป็นต้นแบบของละครไทย ส่วนกระแสที่สองเชื่อกันว่าโนรารับการสืบทอดมาจากภาคกลาง ซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อมูลหลาย ๆ ด้านมีข้อสังเกตว่า เรื่องราวต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับโนรา ที่ได้จากการลงพื้นที่ภาคสนามพบว่า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของตำนานโนรา สถานที่เกี่ยวกับโนรา บทกลอนเก่า ๆ ของโนรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทภาศครูโนรา ตลอดจนถึงการให้ความเคารพนับถือครูหมอโนรา ตายายโนรา ซึ่งล้วนแต่รู้เรื่อง และมีการปฏิบัติกันอย่างแพร่หลายเป็นอย่างมาก ในบริเวณพื้นที่จังหวัดพัทลุง จังหวัดสงขลา และจังหวัดนครศรีธรรมราช ในพื้นที่ติดกับทะเลสาบสงขลา ส่วนจังหวัดที่อยู่ห่างจากทะเลสาบสงขลาออกไป ชาวบ้านจะรู้เรื่องครูหมอโนรา ตายายโนรา ตลอดจนถึงการปฏิบัติที่มีความเชื่อใจลงไป เช่น ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร ผู้ที่เป็นโนราจะเล่าเรื่องราวความเป็นมาของโนราได้เพียงบางส่วน และมักจะอ้างเรื่องราวที่มาจากพัทลุง เรื่องบทกลอนโนราก็มีการนำเอาบทโนราโน้นนิดบทีนั้นน้อยมาต่อผสมกันจนเลอะเลือน ซึ่งสามารถพบได้ทั่วไป ดังเช่นบทไหว้ครูของละครชาติศรี แถวจังหวัดเพชรบุรี จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด ซึ่งถ้าหากนำเอาบทไหว้ครูเหล่านั้น ไปเปรียบเทียบกับบทกลอนโนราแถว จังหวัดพัทลุง จังหวัดสงขลา และจังหวัดนครศรีธรรมราช แล้วจะสามารถบอกได้เลยว่ากลอนบทไหว้ครูดังกล่าว นำมาจากบทใดบ้าง ซึ่งข้อนี้ชวนให้คิดว่าโนราเกิดและรุ่งเรืองอยู่บริเวณรอบทะเลสาบสงขลามาก่อน แล้วก็ได้แพร่กระจายออกสู่ออกนอก ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ตรงจุดศูนย์กลางยังมีความเข้มข้นมาก ส่วนพื้นที่ที่อยู่ห่างออกไปจากจุดศูนย์กลางความเข้มข้นก็จะเจือจางลงไป

ชวน เพชรแก้ว (2523) ได้กล่าวถึงการแสดงโนราในการทำพิธียกเครื่องว่า เมื่อคณะโนราจะไปแสดงที่ใด คณะโนราจะต้องเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ไปพร้อมกับเครื่องดนตรี โดยก่อนออกจากบ้านนายโรงหรือหัวหน้าคณะโนรา พร้อมด้วยลูกคู่ และผู้แสดง จะต้องนำเครื่องดนตรีมา

วางรวมกันที่บ้านนายโรง เพื่อทำพิธียกเครื่อง ซึ่งผู้ทำพิธีอาจเป็นนายโรงหรือหมอเฒ่าประจำคณะ จะเป็นผู้ทำพิธีบริกรรมคาถาไปพร้อม ๆ กับการบรรเลงดนตรีโนรา โดยเริ่มจากการเป่าปี่ขึ้นก่อน แล้วก็ตีกลองและทับตามลำดับ และจะต้องหันหน้าไปทางทิศที่เป็นมงคล และเมื่อผู้ทำพิธีได้ บริกรรมคาถาจบแล้ว ดนตรีก็จะหยุดบรรเลงด้วย ซึ่งการทำพิธีดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อเป็นการ ขออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้มาช่วยคุ้มครอง ให้ผู้พบเห็นเกิดความรัก เกิดความชื่นชอบคณะโนราของตน และทำให้ประสบความสำเร็จในการเดินทางไปแสดงนั่นเอง ในลักษณะเดียวกัน สุริวงค์ พงศ์ไพบุลย์ (2525) ได้กล่าวถึงความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และความขลังของโนราโรงครู เช่น เชื่อในเรื่องเทพเจ้าและวิญญาณสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ เช่น พระอิศวร พระนารายณ์ พระพรหม เป็นต้น เชื่อในวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ เช่น ทวดเกาะยอ ทวดวังเนียง ทวดแม่นางเรียม เป็นต้น ความเชื่อในเรื่องพระภูมิเจ้าที่ เช่น พระภูมิมันได พระภูมิเสาห้อง พระภูมิชายคา พระภูมิผู้ทำหน้าที่รักษาประตู ซึ่งชาวใต้ออกเสียงเป็น “นนทรี” หมายถึง พระนันทิศวรผู้ทำหน้าที่เฝ้าประตู “ตามคติฮินดูเชื่อว่าเมื่อพระศิวะรำยรำพระนันทิศวรก็จะทำหน้าที่นั่งตีตะโพน เมื่อพระอิศวรเสด็จไปในที่ต่าง ๆ พระนันทิศวรก็จะแปลงกายเป็นโคทรง ยามปกติพระนันทิศวรก็จะทำหน้าที่เฝ้าทวาร”

นอกจากนี้ พิทยา บุขรารัตน์. (2539:150-151) ได้กล่าวถึงความเชื่อในเรื่องของครูหมอโนราไว้ว่า ครูหมอโนรานั้นเป็นบูรพาจารย์ หรือครูต้นโนรา และบรรพบุรุษโนราที่ได้ล่วงลับไปแล้ว บางพื้นที่ว่า “ตายายโนรา” หรือ “ครูหมอตายาย” ครูหมอโนรานี้มีหลายองค์ที่ปรากฏรายชื่ออยู่ในตำนานโนรา บทกาศครูโนรา และบทกลอนโนรา เช่น แม่ศรีมาลา พระเทพสิงหพร ตาหลวงคง จอมเฒ่าหน้าทอง เป็นต้น ครูหมอโนราที่เชื่อกันว่าเป็นบุคคลสำคัญ เรียกว่า “พระราชาครู” นั้นมีทั้งหมด 12 องค์ โดยแบ่งเป็นฝ่ายชาย 6 องค์ ได้แก่ พระเทพสิงหพร ขุนศรีศรัทธา พระม่วงทอง หม่อมมรอง พระยาสายฟ้าฟาด และพรานบุญ ส่วนฝ่ายหญิง 6 องค์ ได้แก่ แม่ศรีมาลา แม่นวลทองสำลี แม่แขนอ่อนฝ่ายขวา แม่แขนอ่อนฝ่ายซ้าย แม่ศรีดอกไม้ และแม่ควีนเหิน ในลักษณะเดียวกัน สันติชัย แยมใหม่. (2560:119-121) ได้กล่าวถึงครูหมอโนราโดยจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. ครูหมอโนราที่ปรากฏชื่ออยู่ในตำนานโนรา ที่นับได้ว่าเป็นครูหมอโนราที่มี “ศักดิ์” เพราะเชื่อกันว่าวิญญาณกลุ่มนี้มีเชื้อสายกษัตริย์ และมีอิทธิฤทธิ์มาก จึงเป็นที่เคารพนับถือและยำเกรงของเหล่าโนรา ได้แก่ พระยาสายฟ้าฟาด ขุนศรีศรัทธา นางนวลทองสำลี แม่ศรีมาลา พ่อเทพสิงหพร เป็นต้น

2. ครูหมอโนราที่เป็นวิญญาณของครูโนราที่เคยมีชีวิตอยู่จริงและได้เสียชีวิตไปแล้ว ซึ่งในทางปฏิบัติพบว่า การนับถือครูหมอโนราของคนภาคใต้นั้น จะให้ความเคารพนับถือครูหมอโนราทุกชั้นร่วมกัน และไม่ได้แบ่งแยกถึงที่มาของครูหมอโนราแต่ละองค์ เนื่องจากเชื่อกันว่า

ครุหมอนโนราห์ทุกองค์มีอิทธิฤทธิ์ มีความศักดิ์สิทธิ์ และมีพระคุณแก่บรรดาลูกหลานเหมือนกันทั้งสิ้น ในการนับถือบูชาครุหมอนโนราห์จะเชื่อกันว่า ครุหมอนโนราห์นั้นเป็นวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ประจำตระกูล ที่ไม่อาจไปรับจากที่อื่นมานับถือบูชา หรือจะให้ผู้อื่นที่ไม่ใช่สายเลือดไปบูชาได้ อันเป็นเอกลักษณ์ในการสืบทอดครุหมอนโนราห์ของคนภาคใต้ ที่เป็นเฉพาะในสายเลือดหรือสายสัมพันธ์เท่านั้น

การแสดงโนราห์นั้นมืองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการด้วยกัน ดังที่ สุธิวังศ์ พงศ์ไพบุลย์ (2529) ได้กล่าวไว้ว่า คณะโนราห์หนึ่ง ๆ จะมีจำนวนสมาชิก 14 - 20 คน โนราห์สมัยก่อนจะมีตัวผู้แสดง 3 ตัว เท่านั้น ได้แก่ ตัวนายโรง หรือโนราห์ใหญ่ หรือตัวยืนเครื่อง 1 ตัว ตัวนาง หรือนางรำ 1 ตัว และตัวตลก หรือพราน 1 ตัว ซึ่งในการแสดงเล่นเป็นเรื่องนั้น ก็มักที่จะตัดตอนเรื่องให้ให้ตัวผู้แสดงสำคัญไม่เกิน 3 ตัว เฉพาะการแสดงในตอนนั้นๆ ต่อมาได้มีการเพิ่มจำนวนตัวนางรำเป็น 3 - 5 คน ส่วนนักดนตรี หรือที่เรียกกันว่า “ลูกคู่” จะมีสมาชิก 5 - 7 คน มี “พราน” แสดงเป็นตัวตลก ฝ่ายชาย และมี “ทาสี” แสดงเป็นตัวตลกฝ่ายหญิง โดยมักจะใช้ผู้ชายแสดง บางคณะอาจมีนางรำรุ่นจิ๋วที่เรียกว่า “หัวจุกโนราห์” ซึ่งมักจะมีผู้สูงอายุที่ชื่นชอบโนราห์หัวจุกนี้เป็นพิเศษ เรียกกันว่า “ตาเสือ” ก็จะทำหน้าที่คอยช่วยควบคุมดูแลนางรำและข้าวของ คอยติดตามไปปรนนิบัติทุกอย่าง คนสมัยก่อนเรียกอาการอย่างนี้ว่า “บ้าหัวจุก” นอกจากนี้ยังมีหมอลำทางไสยศาสตร์ประจำคณะด้วย ส่วนในเรื่องเครื่องแต่งกายในการแสดงนั้น จะประกอบไปด้วยสิ่งสำคัญดังต่อไปนี้

1. เทริด เป็นมงกุฎทรงเตี้ย ใช้สวมใส่ประดับศีรษะ เป็นเครื่องแต่งกายของนายโรงเจ้าของคณะ โนราห์ใหญ่ ซึ่งเป็นตัวยืนเครื่องเท่านั้น ส่วนตัวนางรำผู้หญิงในสมัยโบราณไม่นิยมให้สวมใส่

2. เครื่องลูกบิด เป็นเครื่องแต่งกายสำหรับลำตัวท่อนบน ร้อยด้วยลูกบิดสีสันสดใส มีลวดลายดอกดวงสวยงาม มีจำนวน 5 ชั้น ได้แก่

2.1 บ่า เป็นเครื่องแต่งกายสำหรับสวมทับบนบ่าด้านซ้ายและด้านขวา มีจำนวน 2 ชั้น

2.2 ปั้งคอ เป็นเครื่องแต่งกายสำหรับสวมห้อยคอด้านหน้าและด้านหลัง มีจำนวน 2 ชั้น

2.3 พานอก เป็นเครื่องแต่งกายสำหรับสวมทับพันรอบอก มีลักษณะเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีจำนวน 1 ชั้น บางพื้นที่เรียกว่า “พานไครง” เครื่องลูกบิดทั้ง 3 ชั้นนี้ ตัวยืนเครื่องและนางรำใช้ได้เหมือนกัน แต่มีอยู่ช่วงหนึ่งคณะชาตรีในเขตพื้นที่มณฑลนครศรีธรรมราช ได้มีการสวมใส่ทับทรวง อินทธนู และปีกเท่ง มาสวมใส่แทนเครื่องลูกบิด โดยจะใช้เฉพาะตัวยืนเครื่อง

3. ปีกนกแอ่น หรือ ปีกเหม่ง นิยมทำด้วยผ่านเงินที่มีรูปร่างลักษณะคล้ายกับนกนางแอ่นกำลังกางปีก ใช้สำหรับสวมติดกับสายสังวาลย์ ให้ห้อยอยู่ระดับเหนือเอว ทั้งด้านซ้ายและด้านขวา มีลักษณะเหมือนกับตาบทิศเครื่องแต่งกายของละคร ใช้ประดับสวมใส่สำหรับโนราใหญ่หรือตัวยืนเครื่อง

4. ซับทรวง หรือทับทรวง หรือตาบ นิยมทำด้วยแผ่นเงินที่มีรูปร่างคล้ายกับรูปทรงขนมเปียกปูน มีการสลักให้เกิดลวดลายดอกดวงสวยงาม และอาจจะมีการฝังเพชรพลอย ใช้สำหรับห้อยกับสร้อยลูกปัดไว้ระดับอก นิยมใช้สวมใส่ประดับเฉพาะตัวโนราใหญ่ หรือตัวยืนเครื่อง

5. ปีก หรือ หางหงส์ นิยมทำจากเขาควายเป็นหรือโลหะ มีรูปร่างลักษณะคล้ายกับปีกนกประกบกัน จำนวน 1 คู่ ปลายปีกมีลักษณะโค้งงอนสวยงาม และมัดส่วนปลายที่โค้งงอนทั้งสองด้านเข้าด้วยกัน และนำพู่ด้ายสีมาประดับตกแต่งให้สวยงาม และนำลูกปัดสีร้อยห้อยรายตลอดแนว ทั้งด้านซ้ายและด้านขวาให้ดูราวกับขนนก ใช้สวมใส่คาดทับระดับเอว ส่วนของปลายปีกนั้นให้ยื่นไปทางด้านหลัง มีลักษณะคล้ายกับหางของกินรี

6. ผ้านุ่ง คือผ้ายาวรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้สำหรับนุ่งทับชายรั้งไปเหนือไว้ทางด้านหลัง ให้มีลักษณะเช่นเดียวกับหางกระเบน เรียกว่า “หางหงส์” ซึ่งลักษณะในการนุ่งผ้าจะรั้งสูงและมีการนุ่งให้รัดรูปว่าการนุ่งแบบโจงกระเบน

7. หน้าเพลลา เหน็บเพลลา หน้าเพลลา คือ สนับเพลลา เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างใช้สำหรับสวมแล้วนุ่งผ้ายาวทับ มีการใช้ลูกปัดร้อยทับตกแต่งปลายขา หรือร้อยลูกปัดนำมาทาบติดประดับตกแต่งให้เป็นลายสวยงาม

8. หน้าผ้า มีลักษณะคล้ายกับชายไหว เป็นผ้า 3 แถบ ล้อมด้วยชายโครงก็มี ตัวโนราใหญ่หรือนายโรง หน้าผ้ามักจะทำด้วยผ้าแล้วนำลูกปัดมาร้อยทาบให้เป็นลวดลายสวยงาม ส่วนหน้าผ้าของนางรำอาจใช้ผ้าสีพื้น นำมาสวมคาดห้อยให้มีลักษณะคล้ายกับกับชายไหว

9. ผ้าห้อย คือผ้าสีต่างๆ ที่ได้นำมาคาดห้อยมีลักษณะคล้ายกับชายโครง นิยมนำผ้าที่มีสีสันสดใสและมีลวดลายสวยงาม

10. กำไลต้นแขนและปลายแขน เป็นกำไลที่ใช้สำหรับสวมใส่ตรงต้นแขนและปลายแขน เพื่อให้รัดกล้ามเนื้อ ทำให้ดูทะมัดทะแมงและมีความสง่างามมากยิ่งขึ้น

11. กำไล มักทำจากทองเหลือง ใช้สำหรับสวมมือทั้งสองข้าง โดยสวมข้างละหลาย ๆ วง เช่น 5 – 10 วง ซ้อนกัน เมื่อมีการปรับเปลี่ยนท่ารำกำไลจะกระทบกันมีเสียงดังออกมาเป็นจังหวะ ทำให้เกิดความเร้าใจยิ่งขึ้น

12. เล็บ มีลักษณะโค้งงอคล้ายกับเล็บของกินนรและกินรี ทำจากแผ่นทองเหลืองหรือแผ่นเงิน และต่อปลายเล็บด้วยเส้นหวาย มีการนำลูกปัดสีมาตกแต่งปลายเล็บพองาม การสวมเล็บนิยมสวมมือข้างละ 4 นิ้ว และไม่สวมนิ้วโป้ง

13. หน้าตาพราน เป็นหน้ากากที่ใช้สวมใส่ในการแสดงของตัวตลกผู้ชาย ใช้ไม้นำมาแกะสลักให้เป็นรูปใบหน้าคน แต่ไม่มีส่วนคาง มีการทำจมูกที่มีลักษณะยาวตรงปลายงุ้มเล็กน้อย มีการเจาะรูตรงตำแหน่งของตา เพื่อให้ผู้แสดงสามารถมองเห็นได้อย่างถนัด ส่วนของใบหน้าจะทาด้วยสีแดง ส่วนที่เป็นฟันจะนำโลหะที่มีสีขาว หรือทาด้วยสีขาว มีการเหลื่อมฟัน ส่วนผมจะทำเป็นผมหยอก โดยการนำเอาขนเป็ดที่มีสีขาวมาติดทาบเอาไว้

14. หน้าทาสี เป็นหน้ากากที่ใช้สวมใส่ในการแสดงของตัวตลกผู้หญิง ใช้ไม้นำมาแกะสลักให้เป็นรูปใบหน้าของผู้หญิง ส่วนของใบหน้าจะทาด้วยสีเนื้อหรือสีขาว

สำหรับเรื่องเครื่องดนตรีโนรานั้น ส่วนใหญ่เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีให้จังหวะ ซึ่งสามารถเทียบได้กับเครื่องเบญจดุริยางค์ตามตำราของอินเดีย โดยมีเครื่องดนตรีดังต่อไปนี้

1. ทับ (โทน) เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี ที่มีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากทำหน้าที่คุมจังหวะ และเป็นเครื่องดนตรีนำในการปรับเปลี่ยนจังหวะของท่วงทำนอง ซึ่งจะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามผู้รำเป็นหลัก ผู้ทำหน้าที่ตีทับนั้นจะต้องนั่งตรงตำแหน่งที่สามารถมองเห็นผู้รำได้ชัดเจนตลอดเวลา และที่สำคัญจะต้องรู้ชั้นเชิงในการรำของผู้รำเป็นอย่างดี ในการเล่นจะใช้ทับโนรา จำนวน 1 คู่ โดยทับ 1 คู่ จะมีระดับเสียงที่แตกต่างกันเล็กน้อย และใช้ผู้เล่นเพียง 1 คน ทับใบที่ 1 นั้นเทียบได้กับ “อาตต์” ส่วนทับใบที่ 2 เทียบได้กับ “วิตต์”

2. กลอง มีลักษณะเหมือนกับกลองทัดแต่มีขนาดเล็ก แต่มีขนาดที่โตกว่ากลองของหนังตะลุง ในการเล่นจะใช้เพียง 1 ใบ มีหน้าที่ในการตีเพื่อเสริมจังหวะและตีรับล้อกับเสียงทับ

3. ปี่ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าเพียงชิ้นเดียวของวงดนตรีโนรา นิยมใช้ปี่ใน หรือปี่นอก ในการบรรเลงดำเนินทำนองเพลงจะใช้ปี่ 1 เล่า เทียบได้กับ “สุลิริ”

4. โหม่ง คือ ฆ้องคู่ ที่มีระดับของเสียงต่างกัน ใบที่มีเสียงแหลมเรียกว่า “เสียงโหม่ง” และใบที่มีเสียงทุ้ม เรียกว่า “เสียงหม่ง” เทียบได้กับ “ฆตต์”

5. ฉิ่ง เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้เล่นเสริมและเน้นจังหวะ

6. แตรระ หรือ แกระ คือ กรับ โดยมีลักษณะที่เป็นกรับอันเดียว เวลาเล่นใช้ตีกระทบกับรางโหม่ง หรือตีเป็นกรับคู่ และมีลักษณะที่ร้อยรวมกันเป็นพวงอย่างกรับพวง โดยการนำเอาเรียวไม้ หรือ การนำเอาลวดมามัดรวมเข้าด้วยกัน แล้วทำให้เกิดเสียงโดยการตีตรงส่วนปลายกระทบกัน นอกจากนี้ แตรระ ยังใช้บรรเลงประกอบลีลาในการขับร้องและการรับบทกลอน

ประเภทหนึ่งของโนรา เรียกว่า “เพลงหน้าแตระ” โดยเป็นการบรรเลงแตระอย่างเดียวไม่ใช้เครื่องดนตรีอื่น ในลักษณะเดียวกับ(อุดม หนูทอง 2536) ได้กล่าวถึงเครื่องดนตรีโนราดั้งเดิมว่ามีทั้งหมด 6 อย่างด้วยกัน ได้แก่ แตระหรือแกระ ทับ กลอง โหม่ง ฉิ่ง ปี่ แต่ช่วงหลังที่มีการละเล่นใหม่ ๆ เข้ามาสู่ภาคใต้ โดยเฉพาะดนตรีลูกทุ่ง จึงทำให้ดนตรีโนราได้มีการคลี่คลายเปลี่ยนแปลงไปบ้าง เป็นต้นว่าหลายคณะเลิกใช้แตระ เลิกใช้กลองแบบเดิม (กลองชาตรี) แต่หันมาใช้กลองชุดแทน และได้ นำเอา ซอด้วง ซออู้ กีตาร์ และเครื่องดนตรีสากลอื่น ๆ บางชิ้นเข้ามาร่วมบรรเลง ซึ่งมีความสอดคล้องกับควน ทวนยก (2557) ที่ได้กล่าวถึงเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในพิธีกรรมโนราโรงครู หรือโนราพิธีกรรม ดังนี้ เครื่องดนตรีที่ใช้ได้แก่ ทับโนราขนาดใหญ่ 2 ใบ มีขนาดใหญ่กว่าทับหนัง ตะลุง กลองโนราขนาดใหญ่กว่ากลองหนังตะลุง โหม่ง 1 คู่ เสียงไม่เท่ากันมีเสียงทุ้มกับเสียงแหลม แกระพวง 1 อัน ปี่ 1 เล้า ฉิ่ง 1 คู่ ซออู้หรือซอด้วง 1 คัน รวมแล้วเครื่องดนตรีโนราพิธีกรรมมีอยู่แค่นี้ ไม่เอาเครื่องดนตรีอื่นมาผสมวง ไม่เหมือนกับโนราอาชีพที่นำเครื่องดนตรีสากล มาร่วมเล่นผสมวง ด้วย เพื่อให้เป็นโนรายุคสมัยใหม่ แต่ถ้าในพิธีกรรมโนราโรงครูหรือโนราพิธีกรรมนั้น ห้ามนำเครื่องดนตรีสากลเหล่านี้มาผสมวงด้วยเด็ดขาด ซึ่งได้พบเห็นมาแล้วในพิธีกรรมโนราลงครู ที่ได้ นำเอาทอมบ้ำมาเล่นแทนกลองโนรา เอาคีย์บอร์ดมาเล่นแทนปี่ พอถึงเวลาทำพิธีต่าง ๆ ก็ไม่สำเร็จ เนื่องจากว่าครุหมอโนรา ตายายโนรา ไม่ยอมรับ จนต้องยกเครื่องดนตรีสากลเหล่านี้ออกไปจาก โรงแโนรา แล้วก็นำเครื่องดนตรีโนราแบบดั้งเดิมมาบรรเลงในพิธีกรรมใหม่อีกครั้ง ถึงจะทำให้ พิธีกรรมโนราลงครูนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ในเรื่องของทำรำโนรานั้น สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2529) ได้กล่าวถึงทำรำโนราที่เป็นทำแบบหรือทำหลักไว้ว่า สำหรับทำรำของโนราผลจากการสืบค้นมีข้อมูลที่มาลงรอยกัน เนื่องจากว่าต่างครูต่างตำรากัน และมีการคิดค้นประดิษฐ์ทำรำเพิ่มเติมอยู่เรื่อย ๆ จึงทำให้ทำรำโนราที่ต่างสายตระกูลและต่างสมัยกันมีความแตกต่างกัน แม้แต่บางที่ที่มีชื่อเรียกทำรำเหมือนกันแต่ทำรำก็ต่างกันไป สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงรวบรวมทำรำไว้ โดยเป็นข้อมูลจากนายจรง ภัคดี (ขาว) ซึ่งเคยเป็นผู้เล่นละครชาตรีอยู่ที่เมืองตรังมาก่อน อันมีทำรำของโนราปรากฏอยู่ในพระนิพนธ์ตำนานละครอิเหนา ว่ามีทำรำทั้งหมด 12 ท่า ดังนี้

1. ท่าแม่ลาย หรือท่าแม่ลายกนก
2. ท่าราหุจับจันทร์ หรือท่าเคาควาย
3. ท่ากินนร หรือกินนรรำ
4. ท่าจับระบำ
5. ท่าลงฉาก

6. ทำฉากน้อย
7. ทำฉาฉลา
8. ทำบัวตูม
9. ทำบัวบาน
10. ทำบัวคี่
11. ทำบัวแย้ม
12. ทำแมงมุมชักใย

นอกจากนี้ ภิญโญ จิตต์ธรรม.(2541:202) ได้กล่าวว่า จากการศึกษารื่องของทำรำโนราโดยละเอียดเห็นว่า ทำรำโนราที่มีการได้สืบทอดต่อกันมา เป็นทำรำที่เกิดมาจากความประทับใจในธรรมชาติ ได้แก่ ทำทางลีลาของสัตว์บางชนิด ทำรำที่มีความเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ตลอดจนถึงทำรำที่ได้รับวัฒนธรรมมาจากอินเดีย ซึ่งทำรำต่าง ๆ ของโนรานั้น มีผู้รู้หลายท่านเชื่อว่าเป็นต้นแบบทำรำของละครชาตรี ละคร ตลอดจนถึงการรำแม่บทของรำไทยด้วย การแสดงโนราเน้นด้านการแสดงศิลปะการรำมากกว่าการแสดงเป็นเรื่อง ซึ่งแต่เดิมนั้น คณะโนราจะต้องเดินทางด้วยเท้าไปแสดงในสถานที่ต่าง ๆ จึงทำให้ทำรำของโนราสะท้อนถึงความประทับใจที่มีต่อธรรมชาติ บทรำของโนราทั้งหมดที่เรียกว่า “กำพวด” นั้น จะเป็นบทชมป่า ชมนก ชมภูเขา ชมทะเล เป็นต้น

ธรรมนิธย์ นิคมรัตน์ (2559) การแสดงของโนราว่าอยู่ 2 รูปแบบ คือ การแสดงโนราเพื่อประกอบพิธีกรรม และการแสดงโนราเพื่อการบันเทิง ซึ่งจะมีความแตกต่างกันดังนี้

การแสดงโนราเพื่อประกอบพิธีกรรมหรือโนราโรงครู เป็นพิธีกรรมที่สำคัญของโนรา เพราะว่าเป็นพิธีกรรมเพื่อการเชิญครูหมอบโนรา หรือบรรพบุรุษของโนรามายังโรงพิธี เพื่อให้ครูหมอบโนรา ตายายโนรา เพื่อให้ท่านมารับของแก้บน และเพื่อการทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ โดยมีการเริ่มพิธีในวันพุธและสิ้นสุดพิธีกรรมดังกล่าวในวันศุกร์ ซึ่งใช้เวลาในการจัดพิธี 3 วัน 3 คืน การจัดพิธีกรรมดังกล่าวจะต้องจัดขึ้นประจำทุกปี หรือจัดทุก 3 ปี หรือจัดทุก 5 ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการยึดถือปฏิบัติของโนราแต่ละสาย

การแสดงโนราเพื่อความบันเทิง เป็นการแสดงเพื่อความสนุกสนานความบันเทิงเป็นสิ่งสำคัญ โดยมีลักษณะดังนี้

1. การรำ ผู้แสดงโนราแต่ละคนจะต้องรำเพื่ออวดความสามารถความชำนาญเฉพาะตน โดยการรำผสมทำให้กลมกลืนกัน ซึ่งจะต้องมีความถูกต้องตามแบบฉบับ มีความแม่นยำและมีความชำนาญคล่องแคล่ว ในการเปลี่ยนทำรำให้เข้ากับจังหวะดนตรีโนรา ทั้งยัง

จะต้องทำให้อ่อนข้อยสวยงามหรือทะมัดทะแมงกระฉับกระเฉงเหมาะสมแก่กรณี ในบางคน อาจจะทำหน้าที่เป็นความสามารถในการจำเฉพาะด้าน

2. การร้อง ผู้เป็นโนราจะต้องร้องขับบทกลอนโนราในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้วัดความสามารถให้มีน้ำเสียงที่ไพเราะ เสียงดังชัดเจน ร้องได้ถูกต้องเข้ากับจังหวะดนตรี มีปฏิภาณไหวพริบดี สามารถขับบทร้องโต้ตอบกับโนราคนอื่นได้อย่างรวดเร็ว มีสาระ คารมคมคายดี เป็นต้น

3. การทำบท เป็นการแสดงความสามารถของผู้แสดงโนรา ในการตีทำทำให้สอดคล้องกับบทกลอนที่ขับร้อง โดยให้สัมพันธ์กัน และจะต้องประสมกลมกลืนไปกับจังหวะของดนตรีโนราด้วย

4. การจำเฉพาะอย่าง เช่น การจำในพิธีไหว้ครู การจำในพิธีแต่งพอกผูกผ้าใหญ่ การจำเพื่อการประชันโรง การจำในโอกาสรำล่องครุ จำแก้บน เป็นต้น ได้แก่ จำบทครูสอน จำเพลงทับ เพลงโทน จำเพลงปี่ จำขอเทริด จำคล้องหงส์ เป็นต้น

5. การเล่นเป็นเรื่อง เป็นการนำเรื่องรู้จักกันดีในบางตอนมาเล่น โดยการแสดงจะเน้นความบันเทิง เพื่อความสนุกสนาน และมีการขับร้องบทกลอนโนราที่มีเนื้อหาตามท้องเรื่อง

ในการแสดงโนราเพื่อความบันเทิงทั่ว ๆ ไป จะมีลำดับการแสดงที่เป็นขนบนิยม โดยเริ่มจากการตั้งเครื่อง ประโคมดนตรีโนราเพื่อขอที่ขอทาง เมื่อเข้าไปยังโรงแสดงเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ต่อด้วยการบรรเลงดนตรีโหมโรง การภาคครุ โดยโนราจะขับร้องบทไหว้ครู แล้วก็ปล่อยตัวนางรำ ออกมารำ ซึ่งอาจจะมีตัวผู้แสดงประมาณ 2-5 คน โดยมีขั้นตอนในการแสดงดังนี้ การเกี่ยวม่าน เป็นการขับร้องบทกลอนโนราหลังม่านโดยไม่ให้เห็นตัว แล้ว โนราก็ออกมารำเพื่อแสดงความสามารถและความชำนาญเฉพาะตัวของแต่ละคน ต่อด้วยนั่งพนักร้องขับบทร่ายหน้าแตระ แล้วก็รำทำบท ว่ากลอนสด รำอวดฝีมืออีกครั้งแล้วก็เข้าโรง ต่อด้วยการแสดงออกพราน เพื่อสร้างความบันเทิงเพื่อสร้างบรรยากาศให้คึกคักรื่น เสร็จแล้วตัวนายโรงหรือโนราใหญ่ ก็จะออกมาอวดการรำยรำและการขับบทกลอนเป็นพิเศษสมควรแก่ฐานะที่ตนเป็นนายโรง แต่ถ้าในกรณีเป็นการแข่งขันประชันโรงโนรา โนราใหญ่จะทำพิธีรำเชี่ยนพรายและเหยียบลูกนาว เพื่อชมขวัญแก่คู่ต่อสู้ และเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้แก่สมาชิกในคณะโนราของตนเอง แล้วก็ต่อด้วยการออกพราน เพื่อเป็นการบอกกล่าวแก่ผู้ชมว่าโนราจะเล่นเรื่องอะไร จากนั้นโนราก็จะดำเนินการเล่นเป็นเรื่องต่อไป

อุดม หนูทอง (2536) ได้กล่าวถึงสายตระกูลโนราที่สำคัญของจังหวัดตรัง ไว้ในหนังสือตำราวัฒนธรรมเรื่องโนรา พบว่ามีสายตระกูลโนราที่สำคัญและมีชื่อเสียง ดังนี้

1. สายโนราบ้าน เครื่องงาม (บ้าน รักราวี) อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง
2. สายโนราชุนเกลือ จังหวัดตรัง

3. สายโนราตั้ง (ตั้งอ่องเซ่ง) จังหวัดตรัง

4. สายโนราเลื่อน ไสนาว จังหวัดตรัง

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่น

ศรีศักร วัลลิโภดม และคณะ (2539) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นไว้ว่า พิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นนั้น นอกจากจะเป็นแหล่งเรียนรู้ข้อมูลต่างๆของชุมชนแล้ว ยังเป็นกลไกที่มีความสำคัญในการช่วยให้เกิดการรวมตัวกันขึ้นของคนในชุมชน เพื่อร่วมกันคิดตัดสินใจ ในการร่วมดำเนินงานกิจการเพื่อคนในท้องถิ่นเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นด้วยการร่วมมือกัน สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐบาล อันเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืน พิพิธภัณฑท์ท้องถิ่น แตกต่างจากพิพิธภัณฑท์สถานทั่วไปกล่าวคือ

1. ท้องถิ่นเป็นผู้ริเริ่มจัดทำและดำเนินการ
2. เนื้อหาที่นำเสนอเป็นเรื่องราวของชุมชนในด้านต่าง ๆ
3. มีความหลากหลาย พิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นแต่ละที่จะมีลักษณะพิเศษอันเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน

4. เน้นความเรียบง่ายแต่มีความหมายต่อชุมชน

องค์ประกอบการจัดทำพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่น ได้แก่

1. คณะทำงานการจัดการพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่น ได้แก่ ชาวบ้าน ฝ่ายวิชาการ ภัณฑารักษ์

2. งบประมาณ ซึ่งควรมีการดำเนินงานพิจารณาตามอัตรภาพ
3. เนื้อหาที่นำมาเสนอ ควรเป็นเรื่องราวที่มีเกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ

4. สิ่งของที่นำมาจัดแสดง ควรเป็นวัตถุโบราณที่มีอยู่ในชุมชน
5. สถานที่จัดแสดง อาจจัดสร้างขึ้นใหม่ หรืออาจจะเป็นตึกกรมบ้านช่อง อาคารโกดังเก่า ๆ ห้องเรียนในโรงเรียน หรือสถานที่ภายในวัด

ขั้นตอนการจัดทำพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่น มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาวิจัยข้อมูลท้องถิ่น โดยทั่วไปควรศึกษาเรื่องหลัก ๆ ได้แก่

1. การศึกษาข้อมูลประวัติความเป็นมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของชุมชน
2. การศึกษาการดำเนินชีวิตของชุมชน
3. การศึกษาเรื่องของศาสนาและความเชื่อของชุมชน

4. การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของคนในชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำทะเบียนและหมวดหมู่ของวัตถุ ซึ่งควรมีข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับวัตถุดังนี้

1. เลขทะเบียนประจำวัตถุ
2. ชื่อของวัตถุแต่ละชิ้นที่ใช้เรียกกันทั่วไป หรือเป็นพิเศษ
3. คำบรรยายที่เกี่ยวข้องกับรูปร่างลักษณะโดยทั่วไปของวัตถุแต่ละชิ้น
4. ขนาด (วัดเป็นเซนติเมตร) และน้ำหนัก (กรัม)
5. ประวัติของวัตถุที่พบ
6. หมายเหตุ ได้แก่ คำอธิบายเพิ่มเติม อาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสิ่งของเพิ่มเติม หรืออาจเป็นส่วนที่บอกถึงความเคลื่อนไหวของวัตถุ ว่าขณะนี้ถูกจัดเก็บ หรือจัดแสดง หรือถูกยืมไปจัดแสดง ณ สถานที่ใดเป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดเนื้อหา และการจัดทำคำบรรยายเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้มีการดำเนินการศึกษาวิจัย เพื่อเอาข้อมูลมานำเสนอให้เป็นจุดเด่นของพิพิธภัณฑ์ เช่น

1. วิถีชีวิตชาวบ้าน
2. สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น
3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. ดนตรีท้องถิ่น เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 5 การคัดเลือกสิ่งของที่จะนำจัดแสดงตามเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 6 การจัดแสดง ซึ่งพอจะมีแนวทางของการจัดแสดงสรุปได้ดังนี้คือ

1. เน้นความหมายของสิ่งของที่ได้นำมาจัดแสดง โดยเน้นให้เห็นถึงคุณค่าทางด้านสติปัญญา หรือทางด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมท้องถิ่น
2. มีการสะท้อนให้เห็นสภาพทางปัญหาของท้องถิ่น ซึ่งการจัดสิ่งของวัตถุต่าง ๆ อาจมีเรื่องราวที่สะท้อนถึงปัญหา เช่น การทำมาหากิน สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ การย้ายถิ่น เป็นต้น
3. มีชีวิตชีวา ในการจัดแสดงวัตถุต่าง ๆ ถ้าว่างไว้เฉย ๆ ก็จะไม่มีชีวิตชีวา แต่ถ้ามีการเปิดเทปเสียงบรรยาย หรือเสียงเครื่องดนตรีประกอบวัตถุที่เป็นเครื่องดนตรี หรืออาจนำเสนอในรูปแบบอื่น ๆ
4. มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในการจัดแสดงอย่างสม่ำเสมอ

ขั้นตอนที่ 7 การจัดการดำเนินงาน เมื่อพิพิธภัณฑ์เปิดดำเนินงานแล้ว สิ่งที่ต้องคำนึงต่อไปคือจะทำอย่างไรให้พิพิธภัณฑ์ดำรงอยู่คู่ชุมชน

ประโยชน์ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีดังนี้

1. เป็นกลไกที่มีความสำคัญเพื่อการศึกษาอนุกรม โดยทำหน้าที่ในการให้ความรู้ความเข้าใจที่มีความเกี่ยวกับท้องถิ่น การดำรงอยู่ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น จึงทำให้เกิดความสมดุลทางด้านการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ

2. เป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น

3. เป็นการกระตุ้นให้เกิดสติปัญญา จากการได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้มีการสืบทอดส่งสมกันมา

4. เป็นการเปิดโอกาสให้ได้ศึกษาเรียนรู้ ได้ทำความเข้าใจในวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น

5. เป็นการปลูกฝังให้เกิดจิตสำนึก ในการรักท้องถิ่น เกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง รู้ว่าตัวเองมีรากเหง้าความเป็นมาอย่างไร และมีความเชื่อมั่นในวัฒนธรรมของตน

6. ก่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายของ “วัฒนธรรม” ที่เป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจน

7. ทำให้เกิดความร่วมมือกันและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชุมชน อันนำไปสู่ชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพสามารถดูแลตนเองได้

8. เป็นรากฐานทางด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสามารถช่วยให้ชาวบ้านในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่ม และช่วยลดภาวะการย้ายถิ่นของคนในชุมชน

งามพิศ สัตย์สงวน (2543) ได้แสดงความเห็นที่เกี่ยวกับเรื่องพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ไว้ว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นนั้น มักนิยมจัดแสดงเพียงวัตถุทางวัฒนธรรม เนื่องจากว่าสามารถนำมาจัดแสดงได้ง่าย และจะไม่จัดแสดงวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เนื่องจากเป็นวัฒนธรรมที่ไม่สามารถสัมผัสจับต้องได้ ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 6 ประเภทย่อยด้วยกัน ได้แก่

1. วัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐานทางสังคม

2. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันทางสังคม

3. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมทางสังคม

4. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและดนตรี

5. วัฒนธรรมทางด้านภาษา

6. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม

นอกจากนี้ งามพิศ สัตย์สงวน (2543) ยังได้กล่าวถึงการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ไว้ว่า เป็นกระบวนการในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งควรจัดแสดงในระดับชุมชน ในการจัดแสดงซ้ำของ

เครื่องใช้สิ่งของต่าง ๆ ควรบอกถึงแหล่งที่มา ตลอดจนถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชนแต่ละระดับด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ ซึ่งข้อมูลระดับชุมชนที่ควรศึกษาเก็บรวบรวมไว้ ได้แก่

1. ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม
2. ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับประชากร
3. ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับเครือญาติ
4. ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมา
5. ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับวงจรวิถีชีวิตในช่วงระยะเวลา 1 ปีของชุมชน
6. ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มทางสังคมของคนในชุมชน
7. ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีของท้องถิ่น
8. ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติชีวิตของคนในชุมชน
9. ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับทางด้านภาษาของท้องถิ่นและศิลปะ
10. ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับทางด้านวัฒนธรรม ตลอดจนถึงพฤติกรรมต่าง ๆ

ของคนในชุมชน

1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยว

ดร.ชนัน เอมพันธุ์ (2545) ได้กล่าวถึงการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ไว้ว่า คือกระบวนการทำงาน โดยการเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นนำมาใช้ เพื่อให้บรรลุเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรในท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีเป้าหมาย 3 ด้านด้วยกัน ได้แก่

1. เป้าหมายทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่
  - 1.1 ทำให้เกิดรายได้แก่คนในท้องถิ่น
  - 1.2 ทำให้เกิดการจ้างงานภายในท้องถิ่น
  - 1.3 ทำให้เกิดการกระตุ้นทางด้านเศรษฐกิจในท้องถิ่น
2. เป้าหมายทางด้านสังคม ได้แก่
  - 2.1 ทำให้เกิดความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น ในฐานะผู้เป็นเจ้าของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่นนั้น ๆ
  - 2.2 ทำให้คุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นดีขึ้น เนื่องจากการมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวของท้องถิ่นนั้น ๆ
  - 2.3 ทำให้เกิดองค์ความรู้และมีทักษะเพิ่มมากยิ่งขึ้น จากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชนท้องถิ่นเองและกับหน่วยงานภายนอก ตลอดจนถึงกับนักท่องเที่ยวด้วย

2.4 ทำให้เกิดความกระชับทางด้านความผูกพัน ผ่านทางการทำงานร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่น

2.5 ทำให้เกิดการสืบสานทางด้านวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม ตลอดจนถึงวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้แก่เยาวชนรุ่นหลังด้วย

2.6 ทำให้นักท่องเที่ยวผู้มาเยือนเกิดความประทับใจ อีกทั้งยังได้ประสบการณ์อันมีคุณค่ากลับไปด้วย

3. เป้าหมายทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

3.1 เป็นการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรมและเกิดความยั่งยืน

3.2 ทำให้สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพที่ดี มีความสวยงาม สะอาด ร่มรื่น และเป็นระเบียบ

3.3 ทำให้เกิดความห่วงใย มีจิตสำนึกที่ดี ช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

3.4 เป็นการป้องกันการบุกรุกทำลายแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งประวัติศาสตร์ หรือโบราณสถานต่าง ๆ ให้ปลอดภัย

3.5 ทำให้เกิดความรัก ความห่วงใยในสิ่งเดียวกัน เกิดแนวร่วม และเครือข่ายในการช่วยกันรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติขึ้น ระหว่างคนในชุมชนท้องถิ่นกับนักท่องเที่ยว

สมประสงค์ น่วมบุญลือ (2548) ได้กล่าวถึง เอกลักษณะและคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในหัวข้อเรื่องคุณค่าทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านนาฏศิลป์และดนตรีไว้ดังนี้

คุณค่าทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านนาฏศิลป์ ได้แก่

1. คุณค่าทางด้านภูมิปัญญา นาฏศิลป์ เป็นการแสดงออกทางด้านความคิด และจินตนาการ ที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการสื่อให้ผู้ชมเกิดอารมณ์คล้อยตาม อันเป็นภูมิปัญญาที่มีความละเอียดอ่อน ตั้งแต่วัตถุประสงค์ในการคิด การประดิษฐ์ท่ารำ ตลอดจนองค์ประกอบต่างๆ ผู้ที่เป็นต้นคิด ต้นแบบนั้น ถือเป็นบุคคลสำคัญ ที่คนรุ่นหลังต้องให้ความเคารพนับถือ ต้องมีการทำพิธีไหว้ครุ ครอบครุ เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล และมีความเชื่อว่าจะทำให้การแสดงราบรื่นไม่ติดขัด ทั้งยังเป็นภูมิปัญญาที่มีความแตกต่างจากชาติอื่นหลายชาติ

2. คุณค่าทางด้านเทคนิควิธี นาฏศิลป์ เป็นศิลปะที่จะต้องใช้เทคนิควิธีในการแสดงออกมาทันที นอกจากผู้แสดงจะต้องใช้ไหวพริบปฏิภาณในการกลบเกลื่อนเพื่อไม่ให้ผู้ชมทราบ ส่วนอารมณ์ในการแสดงนั้น เกิดจากจินตนาการ เช่น การสร้างอารมณ์เสียใจด้วยอาการร้องไห้ ซึ่งผู้แสดงจะต้องสร้างอารมณ์ให้เหมาะสมกับเวลา การแสดงท่าทาง และน้ำเสียง ต้องทำให้ดูสมจริง สมจริงเหมือนเหตุการณ์จริงหรือเกินจริงเล็กน้อย แม้แต่การพูด เจริญ ขับร้อง ก็จะต้องหันหน้าเข้าหาคนดู ด้วยท่าทางที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังใช้เทคนิคอื่น ๆ ประกอบในการแสดง เช่น เพลงภูมิหลัง เพลงประกอบ แสง สี เสียง เป็นต้น

3. คุณค่าทางด้านสุนทรียะ ที่เกิดจากการจัดฉาก เครื่องแต่งกาย ท่าทางการเคลื่อนไหวในการรำรำ เนื้อร้อง ทำนองเพลง การแสดงอารมณ์ที่ให้ความสมจริง เทคนิคการนำเสนอ และการใช้แสง สี เสียง ประกอบในการแสดง

4. คุณค่าทางด้านวัฒนธรรม โบราณคดี และประวัติศาสตร์ นาฏศิลป์เป็นเครื่องแสดงออกถึงวัฒนธรรม ความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ที่สื่อผ่านทางองค์ประกอบต่าง ๆ ของนาฏศิลป์ การแสดงนาฏศิลป์นั้น มีตั้งแต่ระดับชาวบ้านไปจนถึงระดับราชสำนัก เช่น ระเบียบ รำ พิณ เข้ ฆ้อง ฉิ่ง ฉาบ ระนาด โขน ละคร เป็นต้น

คุณค่าทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านดนตรี ได้แก่

1. คุณค่าด้านภูมิปัญญา ดนตรีและเสียงเพลงจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อเพลงที่บรรเลงนั้นมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ อันได้แก่ เวลา สถานที่ สภาพการบรรเลง และประสบการณ์ของผู้ฟัง ซึ่งผู้ประพันธ์เพลงนั้นจะต้องถนัดถใจเอาความรู้ ความสามารถ และอารมณ์ที่สื่อออกมาเป็นเพลงให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ว่าเพลงดังกล่าวนั้นต้องการที่จะสื่ออารมณ์แบบใด เช่น อารมณ์รื่นเริง สนุกสนาน ชวนฝัน เศร้าโศกเสียใจ น่ากลัว เป็นต้น

2. คุณค่าด้านสุนทรียะ อารมณ์สุนทรียะของดนตรีนั้น เกิดจากการฟัง การฟังไม่ว่าจะเป็นการฟังแบบผ่านหู การฟังด้วยความรู้สึก การฟังด้วยอารมณ์ หรือฟังด้วยความซาบซึ้ง

ซึ่งการฟังดนตรีของแต่ละกลุ่มคนนั้น อาจจะมีการแตกต่างกันไปตามช่วงวัย ประสบการณ์ ความชอบ ความเข้าใจในท่วงทำนองของบทเพลง อย่างไรก็ตาม ดนตรีและเพลงของแต่ละกลุ่มสังคมย่อมมีลักษณะเฉพาะของตัวเอง และดนตรีก็เป็นภาษากลางที่สามารถสื่อถึงอารมณ์ถึงกันได้โดยไม่ต้องแปลความหมาย

3. คุณค่าด้านวัสดุ อุปกรณ์ดนตรี คือการนำเอาวัสดุต่าง ๆ จากสิ่งแวดล้อมนำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องดนตรีเพื่อให้เป็นที่เกิดเสียง ดังนั้น วัสดุที่มีความแตกต่างกันก็ย่อมให้เสียงที่มีความแตกต่างกัน เช่นในการผลิตเครื่องดนตรีไทย เราใช้วัสดุที่นำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องดนตรี ได้แก่ ไม้ไผ่ ไม้ชิงชัน ไม้สัก ไม้ขนุน กะโหลกมะพร้าว หนังงู หนังวัว โลหะ เป็นต้น ตัวอย่างของเครื่องดนตรี ได้แก่ ขลุ่ย ปี่ ระนาด กลองทัด กลองยาว สะล้อ ซอ ซึง ปี่จุม โหวด โปงลาง เป็นต้น

4. คุณค่าด้านเทคนิควิธี เครื่องดนตรีที่สร้างขึ้นจะต้องใช้เทคนิควิธีการต่างๆ ในการผลิต ที่จะทำเครื่องดนตรีมีเสียงที่ไม่เพี้ยนและมีความทนทาน นอกจากนี้ยังมีเทคนิคในการบรรเลงร่วมกันเป็นวง ในการสร้างทำนองเพลงและเทคนิควิธีในการบรรเลงแสดงออกทางอารมณ์ของเพลง จึงต้องสอดคล้องกับเครื่องดนตรีนอกจากนี้ ท่วงทำนองเพลง จะต้องสอดคล้องกับประเภทของวงดนตรี และวิธีในการแสดง เช่น วงปี่พาทย์ อาจมีการรับร้อง บรรเลงเดี่ยว บรรเลงวงปี่พาทย์ไม่แข็ง วงปี่พาทย์ไม้นวม ซึ่งแต่ละเทคนิควิธีจะให้อารมณ์ความเป็นสุนทรีย์ที่แตกต่างกัน

5. คุณค่าด้านวัฒนธรรม โบราณคดี และประวัติศาสตร์ ดนตรีเป็นมรดกอันทรงคุณค่าของแต่ละชนชาติ ซึ่งจะมีลักษณะที่มีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งสังเกตได้จากองค์ประกอบของดนตรี เช่น จังหวะ ทำนอง คำร้อง และเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลง เช่นเดียวกับดนตรีชนชาติอื่น ซึ่งคนไทยมีดนตรีมาตั้งแต่สมัยโบราณ อันมีปรากฏหลักฐานเครื่องดนตรีอยู่ในงานศิลปะ วรรณกรรม จิตรกรรม และประติมากรรม ที่แสดงให้เห็นว่าคนไทยมีดนตรีอยู่ในจิตใจมาช้านาน ตั้งแต่สมัยทวารวดี และดนตรีก็มีความสัมพันธ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย คนไทยนั้นใช้ดนตรีแสดงในงานต่าง ๆ ได้แก่ งานวันเกิด งานบวช งานแต่ง งานรื่นเริง งานพิธีกรรม และแม้กระทั่งงานศพ

1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เพลง

ณัชชา พันธุ์เจริญ (2553) ได้กล่าวถึง การวิเคราะห์เพลงไว้ว่า ก่อนการที่จะเริ่มการวิเคราะห์เพลงในแง่ของทฤษฎี ควรที่จะหาข้อมูลโดยทั่วไปที่มีความเกี่ยวข้องกับเพลงนั้น ๆ เช่น ชื่อเพลง ชื่อผู้ประพันธ์เพลง ซึ่งทำให้โยงไปถึงเรื่องอื่น ๆ ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับเพลงนั้น ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิเคราะห์เพลงทั้งสิ้น บทวิเคราะห์เพลงที่ดีนั้น ควรเริ่มต้นจากการบรรยายในภาพรวม โดยทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับเพลงเสียก่อน เพื่อจะได้เป็นการปูพื้นในระดับหนึ่ง ก่อนให้แก่ผู้อ่าน ในการบรรยายภาพรวมของเพลงมี 2 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ ประวัติเพลง และ

ภาพรวมภายนอก และ ณิชชา พันธุ์เจริญ (2553) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ทำนองเพลง โดยสรุปไว้ว่า ในการวิเคราะห์ทำนองเพลงมักจะกระทำโดยคำนึงถึงระดับเสียงเป็นสำคัญ ในมิติที่ใกล้ที่สุดเป็นการวิเคราะห์ช่วงของเสียงและขั้นคู่เสียง แต่ถ้าจะวิเคราะห์ลึกลงไป ในมิติที่ซับซ้อนขึ้นก็จะต้องเป็นการวิเคราะห์ทิศทางของทำนอง และถ้าหากทำนองมีมากกว่า 1 แนวก็ต้องวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทำนองในแนวต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาให้ถ่องแท้แล้ว ลักษณะจังหวะควรเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการวิเคราะห์ทำนองด้วย แม้ว่าทำนองในเพลงส่วนใหญ่ก็ยังเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของเพลงก็ตาม นอกจากนี้ เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี (2542) ได้กล่าวถึงการศึกษารูปประกอบต่าง ๆ ของดนตรีไว้ว่า จะต้องพิจารณาถึงลักษณะทางด้านวัฒนธรรมของแต่ละสังคมด้วย ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นตัวกำหนดให้ตรงกับบรรณนิยมของแต่ละวัฒนธรรม ทำให้สามารถแยกแยะดนตรีของชนชาติหนึ่งว่ามีความแตกต่างจากดนตรีของอีกชนชาติหนึ่งได้ จึงควรพิจารณาจากลักษณะขององค์ประกอบต่าง ๆ ของดนตรี ซึ่งมีความสอดคล้องกับ (สังัดภูเขาทอง 2532) ที่ได้กล่าวถึงดนตรีทุกชนชาติไว้ว่า ย่อมมีองค์ประกอบทางดนตรีที่เหมือนกัน ซึ่งถ้าหากจะแตกต่างกันบ้าง ก็จะอยู่ที่รายละเอียดในการปรุงแต่งทางดนตรี เพื่อให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของตน ซึ่งจะมีองค์ประกอบหลักทางดนตรี ได้แก่ (จังหวะ) Beat (ทำนองเพลง) Melody (พื้นผิว) Texture คุณภาพของเสียง (Tone Colour) และ คีตลักษณ์ (Form) ซึ่ง ญรุทธิ์ สุทธิจิตต์ (2538) ได้กล่าวสรุปถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ ที่ทำให้ดนตรีนั้นเป็นรูปร่างขึ้นมาได้ คือ เสียง เวลา แนวทำนอง เสียงประสาน สีสัน ลักษณะเสียงรูปพรรณของดนตรี และรูปแบบของดนตรี เช่นเดียวกันกับ เฉลิมพล งามสุทธิ (2538) ที่ได้กล่าวว่า ดนตรีจะประกอบไปด้วย เสียง กำลังของเสียง จังหวะ เสียง โครงสร้างของเพลง และแบบแผนของเพลง เป็นต้น

2.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโนรา

กิตติศักดิ์ เหล่าสุข (2551) ได้ทำการศึกษาเพลงประกอบการแสดงโนราและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง:กรณีศึกษา มโนราห์สระพัง สวีศิลป์ ได้สรุปผลการศึกษาด้านประวัติความเป็นมาของโนรา พบว่า ล้วนแล้วแต่มีจุดกำเนิดมาจากพิธีกรรมและความเชื่อตามหลักไสยศาสตร์ โดยข้อมูลที่ได้รับส่วนใหญ่ ไม่มีหลักฐานปรากฏชัดเจนแน่นอน เพียงแต่เป็นการสันนิษฐาน คาดเดา จากเรื่องราวที่ได้มีการสืบทอดเล่าขานต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นเท่านั้น ซึ่งล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนทั้งสิ้น ส่วนเรื่องของการสืบทอดทางด้านทางดนตรี และการรำโนรา ใช้รูปแบบการสืบทอดแบบมุขปาฐะ ส่วนในด้านของทำนองเพลง หน้าทับหรือจังหวะโนรา มีจุดเด่น

คือ การใช้จังหวะผสมเข้ากับทำนองเพลงได้เป็นอย่างดี มีการใช้คีย์บอร์ดเข้ามาร่วมบรรเลง ประกอบการแสดง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการบรรเลงอย่างต่อเนื่อง คือเป็นตัวช่วยผู้บรรเลงปี เมื่อผู้บรรเลงปีต้องการหยุดพัก ทั้งนี้ยังรวมถึงการเข้ากันระหว่างดนตรี การว่ากลอนโนรา และการร้องรับของลูกคู่อีกด้วย

จารุวัฒน์ นวลใย (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ดนตรีพิธีกรรม:กรณีศึกษาพิธีกรรมโนราโรงครูคณะพนมศิลป์ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จากการศึกษาดนตรีในพิธีกรรม พบว่า ในการบรรเลงดนตรีประกอบพิธีกรรม จะมีการใช้เพลง 4 ประเภท ซึ่งเป็นเพลงไทยเดิม และเพลงเก่าที่ได้มีการจดจำสืบทอดต่อกันมา มีการใช้จังหวะหน้าทับทั้งหมด 8 ประเภท ซึ่งมีลักษณะในการบรรเลงที่เป็นแบบอิสระ ส่วนในเรื่องของบทกลอนโนราที่ใช้ขับร้องในการแสดงนั้น จะเป็นบทร้องเก่าที่มีการสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น เช่น “กลอนคำเรียน” หรือ “กลอนผูก” ที่มีทำนองในการขับร้อง 7 ทำนอง

นอกจากนี้ยังพบว่าบทบาทและหน้าที่ของดนตรีในพิธีกรรมโนราโรงครู มีดังต่อไปนี้

1. ดนตรีในพิธีกรรมโนราโรงครู จะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางทางด้านจิตวิญญาณระหว่างมนุษย์กับสิ่งเร้นลับที่เหนือธรรมชาติ
2. ดนตรีในพิธีกรรมโนราโรงครู แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดและจิตวิญญาณของผู้แสดง
3. ดนตรีในพิธีกรรมโนราโรงครู ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดด้านคุณธรรม และขนบธรรมเนียมที่ดีงามของสังคม
4. ดนตรีในพิธีกรรมโนราโรงครู มีส่วนในการสร้างความสัมพันธ์ในสังคม
5. ดนตรีในพิธีกรรมโนราโรงครู ทำหน้าที่ในการปลูกฝังทัศนคติ และค่านิยมให้แก่นักดนตรีและผู้ชม
6. ดนตรีในพิธีกรรมโนราโรงครู แสดงออกให้เห็นถึงภูมิปัญญาในเชิงช่าง และเป็นภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์
7. ดนตรีในพิธีกรรมโนราโรงครู เป็นผลผลิตทางด้านวัฒนธรรมของชุมชน และผู้บริโภคร
8. ดนตรีในพิธีกรรมโนราโรงครู ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการสื่อสารของชาวบ้าน ทำนองเดียวกับสื่อมวลชน
9. ดนตรีในพิธีกรรมโนราโรงครู มีบทบาทและหน้าที่ในด้านการสร้างสรรค์เศรษฐกิจและอาชีพให้กับชุมชน

ในลักษณะเดียวกัน วลีภรณ์ เลิศไกร. (2551:65-66) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของโนราที่มีต่อสังคม ไว้ว่า

1. โนรา เป็นเครื่องนันทนาการสำหรับสังคมชาวบ้าน เนื่องจากว่าดนตรีและการแสดง มีลีลาท่วงทำนองเพลงที่ครื้นเครง มีเนื้อหาที่สนุกสนาน

2. โนรา เป็นสื่อกลางทางด้านจิตวิญญาณ ระหว่างชาวบ้านกับสิ่งเร้นลับที่อยู่เหนือธรรมชาติ เนื่องจากว่าชาวบ้านในภาคใต้ส่วนใหญ่ มีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับภูตผีปีศาจ อำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องครุหมอบโนรา และอำนาจของสิ่งเร้นลับอื่น ๆ ซึ่งทำให้มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต โดยให้โนราทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการช่วยเหลือ

3. โนรา เป็นเครื่องมือในการควบคุมสติปัญญาในบ้าน ให้มีจิตสำนึกว่าการที่จะเป็นศิลปินที่ดีนั้น จะต้องรักษาคุณงามความดี และคอยสร้างเสริมสิ่งที่ดีงามให้แก่สังคม โดยการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมผ่านการแสดงโนรา ให้แก่ผู้ชม

4. โนรา ทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนชาวบ้าน โดยการทำหน้าที่เป็นเครื่องมือช่วยในการสื่อสารข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ และความเคลื่อนไหวของสังคม สามารถบอกข่าวสารได้ทุกประเภท โดยการนำมาพูดผ่านตัวละคร เช่น ตัวตลก เพื่อเป็นช่วยในการนำเสนอเรื่องราว

5. โนรา ทำหน้าที่เป็นสื่อ คอยประสานความสัมพันธ์ทางสังคม เพราะโนราเป็นสื่อชาวบ้าน ที่ช่วยให้ชาวบ้านได้พบปะกัน และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มคน

บุปผาชาติ อุปลัมภนรากร (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โนรา: การอนุรักษ์พัฒนาและการสืบสานศิลปปะการแสดงภาคใต้ ซึ่งได้ข้อค้นพบว่า ในการจัดการเรียนการสอนที่มีความเกี่ยวข้องกับการแสดงโนรา ควรมีการจัดเป็นหลักสูตรในระดับท้องถิ่น ที่อยู่ในจังหวัดพัทลุง จังหวัดสงขลา และจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรจัดทำข้อมูลในการสืบค้น ที่มีความเกี่ยวข้องเรื่องการแสดงโนรา ลงในเว็บไซต์ของวัฒนธรรมจังหวัด และกระทรวงวัฒนธรรม ควรมีการส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการแสดงโนรา โดยจัดทำเป็นเทปบันทึกการแสดงโนรา ที่มีข้อมูลเนื้อหาสมบูรณ์ในเรื่องขององค์ประกอบการแสดงของโนรา มีการบันทึกลงแผ่นซีดี ส่งไปให้สถานศึกษาใช้ เพื่อประกอบการเรียนการสอน และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าของผู้ที่สนใจ ควรมีการศึกษารวบรวมข้อมูลด้านการแสดงโนรา จัดทำเป็นรูปเล่มเพื่อจัดจำหน่าย และส่งหนังสือไปเผยแพร่ให้สถานศึกษา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ปราชญ์ และผู้มีทักษะทางการแสดงโนรา ต้องดำเนินการถ่ายทอดด้วยความเต็มใจ จึงจะถือได้ว่าการอนุรักษ์อย่างแท้จริงและประสบผลสำเร็จ

นอกจากนี้ นุปผาชาติ อุปถัมภ์นรากร (2552) ได้สรุปผลการศึกษา ถึงปัญหาของการแสดงโนราภาคใต้ในปัจจุบัน ซึ่งพบว่า เกิดจากอิทธิพลของสื่อสมัยใหม่ ที่ทำให้ความนิยมของคนดูเริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยหันไปนิยมดูการแสดงละครแบบใหม่ ต่อมาเมื่อเพลงลูกทุ่งเริ่มเข้ามา มีบทบาทและมีอิทธิพลมากขึ้น ก็ทำให้คนดูหันไปนิยมเพลงลูกทุ่งอีก จึงทำให้คณะโนราได้นำวงดนตรีเพลงลูกทุ่งเข้ามาร่วมแสดงกับโนราด้วย ทำให้รูปแบบการแสดงของโนราเปลี่ยนไป กลายเป็นการแสดงโนราแบบร่วมสมัย หรือ โนราประยุกต์ ซึ่งการแสดงโนราในรูปแบบดังกล่าว ได้รับความนิยมจากคนดูมากมาย เรียกได้ว่าหากไม่มีวงดนตรีลูกทุ่งก็ไม่มีคนดู ซึ่งสอดคล้องกับ รัฐกานต์ ณ พัทลุง (2554) ที่ได้สรุปผลการวิจัยไว้ว่า ตั้งแต่ พ.ศ.2530 เป็นต้นมา กระแสการอนุรักษ์และสนับสนุนการเล่นโนราแบบดั้งเดิม ยังคงดำรงอยู่แต่ในสถาบันการศึกษา และสถานที่ การจัดการแสดงเพื่อนักท่องเที่ยวเท่านั้น สำหรับผู้เล่นโนราเป็นอาชีพไม่สามารถรักษารูปแบบการเล่นโนราแบบดั้งเดิมเอาไว้ได้ เนื่องจากสภาพทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านสังคม และรสนิยมของผู้ชมที่ได้เปลี่ยนแปลงไป ผู้เล่นโนราอาชีพจึงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเล่น โดยเล่นโนราผสมดนตรีลูกทุ่งและการแสดงตลก ส่วนการเล่นโนราแบบดั้งเดิมนั้น จะเริ่มเฉพาะการรำเบิกโรง ใช้ทำรำ 12 ท่า การขับร้องกลอนผสมทำรำและบทเจรจา ซึ่งเป็นกลอนโต้ตอบระหว่างนายโรงหรือโนราใหญ่กับตัวพราวนเล็กน้อย

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

กาญจนา อินทรสุนานนท์ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการสร้างพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน:กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปภาคตะวันตกของประเทศไทย ได้สรุปผลการวิจัยว่า ได้พบเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อ ซึ่งนำมาสู่รูปแบบการสร้างพิพิธภัณฑ์ ซึ่งต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการจัดเก็บวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ได้แก่ ปักจี่ 4 ศิลปะหัตถกรรม วิถีชีวิต สภาพแวดล้อม รวมทั้งดนตรีและการแสดงของชาวกะเหรี่ยงโป นำมาจัดวางจัดแสดงโดยคำนึงบรรยากาศและภูมิทัศน์ รวมทั้งการจัดกิจกรรมเสริมในพิพิธภัณฑ์ มีการเคลื่อนไหวและในการจัดการจัดเก็บและประชาสัมพันธ์ให้สังคมทราบ สำหรับด้านอัตลักษณ์ของชาวกะเหรี่ยงโปซึ่งมีลักษณะเดียวกันทั้งตะวันตกของประเทศไทย สามารถสร้างเครือข่ายในเครือชาติพันธุ์และเครือญาตินำมาซึ่งการศึกษาวิจัยในเชิงลึก และส่งผลให้พิพิธภัณฑ์มีคุณค่า ความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ และการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าทางการศึกษาท้องถิ่นและการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

(รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม 2556) ได้กล่าวถึงข้อค้นพบทางด้านจุดมุ่งหมายของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นไว้ว่า ผู้ทรงคุณวุฒิได้นั้นมีทัศนะที่ตรงกันในเรื่องของจุดมุ่งหมายของ

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นว่า เป็นสถานที่ในการรวบรวมองค์ความรู้ต่าง ๆ ของชุมชน ซึ่งประชาชนสามารถที่จะเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่าย เป็นสถานที่ที่สามารถศึกษาหาความรู้ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ทั้งยังเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ ให้กับประชาชนที่อยู่ในชุมชนเอง ตลอดจนถึงชุมชนอื่น ๆ เป็นคลังแห่งการรวบรวมความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านประวัติศาสตร์ ด้านภูมิปัญญา ด้านประเพณี ด้านวัฒนธรรม ตลอดจนถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อเป็นแหล่งในการอนุรักษ์และถ่ายทอดมรดกทางด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่นมิให้สูญหาย เป็นสถานที่ในการพบปะสังสรรค์ของคนในชุมชน เพื่อใช้เป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อแสดงความคิดเห็นภายในชุมชน และสามารถสร้างความร่วมมืออันดี ในการพัฒนาความรู้ ความคิดของคนภายในชุมชน ตลอดจนถึงเป็นสถานที่ในการต่อยอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ของชุมชน ในการพัฒนาด้านทัศนคติ และด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นให้ดีขึ้นด้วย

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการทางประวัติศาสตร์

นียบพรรณ (ผลวัฒนะ) วรรณศิริ (2550) ได้กล่าวถึงวิธีการทางประวัติศาสตร์ ไว้ในหนังสือมานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม ไว้ว่า การศึกษาวัฒนธรรม โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์นั้น เป็นการมองปัญหาแบบย้อนหลัง ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของกาลเวลา ซึ่งยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ การที่จะเข้าใจเหตุการณ์ในปัจจุบันนั้น จะต้องมีการสืบสาวเรื่องราวถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ย้อนหลัง หากยังสามารถสืบย้อนหลังไปได้ไกลจากปัจจุบันมากเท่าไร ก็จะเข้าใจปัจจุบันได้มากขึ้นเท่านั้น และถ้าหากสามารถเข้าใจปัจจุบันได้อย่างทะลุปรุโปร่งแล้ว ก็จะเป็นประโยชน์ในการจัดการวางแผนล่วงหน้าได้ สำหรับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต นี่คือการศึกษาย่างต่อเนื่อง ที่เป็นลูกโซ่ของเหตุการณ์และเวลา ซึ่งมีมิติของเวลานั้น มีความที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางด้านวัฒนธรรม โดยวิธีทางประวัติศาสตร์มีด้วยกัน 2 มิติ คือ

1. การศึกษาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน (Synchronic Study) ได้แก่ การศึกษาเรื่องใด ๆ ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น วิธีการนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ (Analysis) โครงสร้าง

2. การศึกษาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในหลายช่วงเวลา (Diachronic Study) เป็นการศึกษาเหตุการณ์ข้ามเวลา จากช่วงเวลาหนึ่งจนถึงอีกช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งการศึกษาแบบข้ามเวลานั้น เป็นการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ ในกรอบแนวคิดเชิงวิวัฒนาการ เป็นการศึกษาที่มีประโยชน์มาก และใช้กันมากในหมู่นักมานุษยวิทยา

วิธีการทางประวัติศาสตร์เชิงเปรียบเทียบ (Comparative Method) ถือเป็นศาสตร์ทางด้านปฏิบัติ (Pragmatic) ไม่ใช่ศาสตร์ทางด้านทฤษฎี (Dogmatic) Boas เชื่อว่าวัฒนธรรมถูกกำหนดให้มีรูปแบบต่างกันโดยกลุ่มเชื้อชาติ (Race) ของมนุษย์ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และระบบการทำมาหากินของมนุษย์ในท้องถิ่นหนึ่ง ๆ แนวคิดที่ว่าการที่วัฒนธรรมเป็นรูปแบบใดขึ้นอยู่กับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์เป็นตัวกำหนดขึ้นเพียงปัจจัยเดียวนั้นไม่ถูกต้องทั้งหมด Boas เห็นว่าวัฒนธรรมจะเป็นรูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับว่ามันแพร่กระจายมาจากที่ใดและสมัยใดด้วย ซึ่งการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมนั้นก็ต้องใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เท่านั้น

วิธีการศึกษาทางประวัติศาสตร์ มีวิธีการดังต่อไปนี้

1. การศึกษาโดยการขุดค้น เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล จากวัฒนธรรมทางวัตถุ หรือศึกษาทางโบราณคดี
2. การศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลมือสอง (Secondary Data)
3. การศึกษาจากการสังเกตการณ์ จากวิถีชีวิตของประชาชน (Observation)
4. การศึกษาวิเคราะห์ทางด้านสถิติ เมื่อมีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลในเชิงปริมาณ (Statistical Handling)
5. การศึกษาด้วยการตีความข้อมูลเสียใหม่ (Historical Reconstruction) ได้แก่ การศึกษาปะติดปะต่อจากข้อมูลหลาย ๆ วิธีการ
6. การศึกษาโดยการเปรียบเทียบ ด้วยมิติด้านกาลเวลา สถานที่ และโครงสร้าง
7. ศึกษาโดยการจดบันทึกไว้เป็นประวัติศาสตร์

ในลักษณะเดียวกัน กาญจนา อินทรสุนานนท์ (2554:56-57) ได้กล่าวถึงการศึกษาวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ ไว้ในเอกสารคำสอน พื้นฐานมานุษยวิทยาภาควิชาวัฒนธรรม ไว้ว่า การศึกษาวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์นั้น ผู้ศึกษาจะต้องรู้ลึกในด้านของประวัติศาสตร์ และจะต้องเป็นข้อมูลที่มีอยู่แล้วในประวัติศาสตร์ ซึ่งเรื่องราวต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษาวิเคราะห์นั้น ต้องการจะสืบค้นในแง่ใด ต้องการข้อเท็จจริงอย่างไร และต้องการแยกแยะอย่างไร ซึ่งจะต้องดูรูปแบบของการศึกษาวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ควบคู่กันไป เช่น เรื่องราวเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ใด อยู่ในช่วงยุคใด ขณะนั้นใครเป็นผู้ปกครองประเทศ ใครเป็นรัฐบาล มีเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เป็นอย่างไร มีอะไรพิเศษเกิดขึ้นในช่วงนั้นบ้าง และต้องการที่จะศึกษาวิเคราะห์เรื่องปลีกย่อยในด้านใด

3.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่นิยม

นียบพรวณ (ผลวัฒน์) วรณศิริ (2550) ได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่นิยม ไว้ในหนังสือมานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม ไว้ว่า การศึกษาพฤติกรรมของคนใน

สังคม ในรูปแบบของการบูรณาการ (Intergration) ซึ่งจะต้องทำการศึกษาหน้าที่โครงสร้าง ของสังคมทุก ๆ โครงสร้าง และในขณะเดียวกันก็ต้องให้สัมพันธ์กัน จึงจะทำให้เข้าใจสังคมหนึ่ง ๆ ได้อย่างลึกซึ้งและถ่องแท้ เพราะว่าสังคมหนึ่ง ๆ นั้น จะประกอบขึ้นด้วยโครงสร้างต่าง ๆ ซึ่งโครงสร้างของสังคม ก็คือส่วนประกอบของสังคมนั้นเอง โดยแต่ละโครงสร้างนั้น จะทำหน้าที่ให้เกิดการประสานสัมพันธ์กัน ถ้าหากขาดโครงสร้างใดโครงสร้างหนึ่งไป สังคมนั้น ๆ ก็จะมีการล้มหรือล่มสลาย หรือหากโครงสร้างใดโครงสร้างหนึ่งเกิดการทรุดโทรม หรือเสื่อมสลายลง ก็จะทำให้โครงสร้างนั้นทำหน้าที่ได้ไม่ดี ก็จะทำให้เกิดผลกระทบไปถึงโครงสร้างอื่น ๆ เป็นลูกโซ่ สุดท้ายก็จะทำให้สังคมนั้น เกิดเสื่อมทรามหรือล่มสลายลง แต่ในความเป็นจริงแล้วสังคมนั้นไม่เคยล่มสลาย เนื่องจากว่าสังคมมีวิธีในการปรับตัวของมันเองได้ กล่าวคือ หากโครงสร้างใดโครงสร้างหนึ่งของสังคมเกิดความเสื่อมทรามลง และทำงานเกิดความล้มเหลวหรือมีข้อบกพร่อง สังคมนั้นก็จะหยุดชะงักไปสักระยะหนึ่ง แล้วก็จะมีการบวนการในการเยียวยารักษา หรือทำการปรับเปลี่ยนโครงสร้างนั้น ให้กลับมาทำหน้าที่ได้ดีดังเดิมเสียก่อน สังคมจึงจะสามารถก้าวเดินต่อไปได้ สังคมนั้นจะมีการขยับปรับเปลี่ยนโครงสร้าง ที่มีความบกพร่องอยู่เสมอ จึงทำให้สังคมนั้นไม่ตาย แต่อาจจะเกิดการชะงักไปสักชั่วระยะเวลาหนึ่งก่อน เพื่อที่จะให้สามารถก้าวเดินต่อไปได้ ลักษณะเช่นนี้เป็นการปรับสมดุลของตัวเอง คือลักษณะของการเคลื่อนไหวและไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ (Dynamics) ของสังคม หรือที่เรียกว่า “การเคลื่อนไหวที่สมดุล (Moving Equilibrium)” (Durkheim 1950:70-71)

การศึกษาสังคมในแนวโครงสร้างและหน้าที่สัมพันธ์นี้เป็นแนวคิดของ A.R. Radcliffe-Brown นักมานุษยวิทยาสังคมชาวอังกฤษ Radcliffe-Brown ซึ่งได้เสนอแนวคิดดังกล่าวไว้ในข้อเขียนของเขาชื่อ “On Social Structure” (1940) และในหนังสือชื่อ Structure and Function in Primitive Society (1964:181) Radcliffe-Brown กล่าวว่า สังคมนั้นเปรียบเสมือนกับอินทรีย์ที่มีชีวิต มีการเกิด มีการเจริญเติบโต มีการเจ็บป่วยได้ และการเยียวยารักษาได้ ซึ่งเมื่อหายจากอาการเจ็บป่วยแล้ว ก็จะสามารถก้าวเดินต่อไปได้ ร่างกายของมนุษย์ก็เช่นเดียวกัน จะมีอวัยวะต่าง ๆ เป็นส่วนประกอบเพื่อให้เกิดการคงอยู่ สังคมเองก็เช่นกันก็มีโครงสร้างเพื่อการดำรงตน ซึ่งทั้งอวัยวะของคนและโครงสร้างของสังคมนั้น ต่างก็ทำหน้าที่ให้ประสานสัมพันธ์กัน เพื่อที่จะสามารถผดุงร่างกายและสังคมได้ หากสังคมเกิดการขัดแย้งกันขึ้น ในโครงสร้างที่สืบเนื่องมาจากการขัดกันในการทำหน้าที่ที่ไม่สอดคล้องสัมพันธ์กัน ก็จะทำให้สังคมนั้นเกิดการชะงักงันขึ้นหรือทำให้พัฒนาไปไม่ได้ ซึ่งสังคมเองก็จะหาแนวทางในการแก้ไข หรือเกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของตนเพื่อให้ดำรงอยู่ หรือให้สามารถพัฒนาก้าวหน้าต่อไปได้ ร่างกายของมนุษย์ก็เช่นเดียวกัน เมื่อ

เกิดการเจ็บไข้ได้ป่วยลงก็จะสามารถเยียวยาได้เช่นกัน อวัยวะภายในร่างกายบางส่วนก็สามารถที่จะปรับเปลี่ยนและแทนที่กันได้ แต่ก็ไม่สามารถทำได้ทุกส่วน โครงสร้างหลัก ๆ ที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ เช่น ตับ ลำไส้ สมอง เป็นต้น คนจึงตายได้ แต่สังคมนั้นไม่มีวันตาย หลังจากที่ได้มีการปรับตัวให้พัฒนาขึ้นแล้ว สังคมก็จะก้าวเดินต่อไปได้

การศึกษาพฤติกรรมของคนในสังคม ในเชิงความสัมพันธ์ของหน้าที่ตามโครงสร้างสังคมของ Radcliffe-Brown นี้ในทางวิชาการมานุษยวิทยาเรียกว่า “Holistics” ซึ่งเป็นการมองสังคมที่โดยรวมทุกโครงสร้าง เพื่อที่จะทำความเข้าใจสังคมทั้งสังคม Radcliffe-Brown เชื่อว่าการศึกษาเฉพาะโครงสร้างใดโครงสร้างหนึ่ง เพียงแค่โครงสร้างเดียว ไม่สามารถที่จะทำให้เข้าใจโครงสร้างนั้น ๆ ได้ เช่น ถ้าจะศึกษาโครงสร้างทางการปกครองของสังคมไทย ก็จะต้องมีการศึกษาถึงค่านิยมทางด้านเศรษฐกิจ ด้านศาสนา ด้านการศึกษา ด้านครอบครัว และระบบเครือญาติของสังคมไทยด้วย เพราะทุก ๆ ระบบที่ได้กล่าวมานั้น มีผลต่อโครงสร้างทางการปกครองทั้งสิ้น

ในลักษณะเดียวกัน งามพิศ สัตย์สงวน. (2543:63-64) ได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม ไว้ในหนังสือหลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม ไว้ว่า ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยมนี้ ได้มีการพัฒนาขึ้นโดย แรดคลิฟฟ์ บราวน์ ซึ่งได้รับอิทธิพลแนวความคิดมาจาก เดิร์คไฮม์ เดิร์คไฮม์ ที่ได้ปฏิเสธทฤษฎีจิตวิทยาในยุคของเขา เพราะมันเป็นทฤษฎีที่จะพยายามอธิบายถึงสาเหตุของปรากฏการณ์ทางสังคม ว่ามีการตอบสนองตามความต้องการของปัจเจกบุคคล ซึ่ง เดิร์คไฮม์ กล่าวว่านักสังคมวิทยานั้น ควรมุ่งเน้นที่จะทำการศึกษาสังคม ไม่ใช่ปัจเจกบุคคล

สิ่งที่แรดคลิฟฟ์ บราวน์ ได้ให้ไว้ในมานุษยวิทยา ก็คือ ความคิดที่ว่า ระบบต่าง ๆ นั้น จะต้องประกอบไปด้วยโครงสร้าง และจะต้องมีกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งโครงสร้างทางด้านสังคมนั้น ก็คือแบบแผนที่สามารถคงอยู่ได้นาน โดยประชากรในสังคมจะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ตลอดจนถึงการมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วย ซึ่งโครงสร้างดังกล่าว จะได้มาจากการกระทำระหว่างกันทางสังคม จากบรรทัดฐานทางสังคม และจากกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของพฤติกรรม ซึ่งหน้าที่สำคัญของโครงสร้างอย่างหนึ่งก็คือ การที่มันทำให้เกิดเสถียรภาพทางสังคม และการคงอยู่ของระบบทางสังคม

นอกจากนี้ กาญจนา อินทรสุนานนท์ (2554:59-60) ได้กล่าวถึงการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดแบบโครงสร้างหน้าที่นิยม ไว้ในเอกสารคำสอน พื้นฐานมานุษยวิทยาภาควัฒนธรรม ไว้ว่า การศึกษาแนวคิดแบบโครงสร้างหน้าที่นิยมนั้นจะต้องยึดแบบโครงสร้างเป็นหลัก ในเรื่องราวที่ต้องการศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ว่ามีรูปแบบโครงสร้างอย่างไร โดยมีกระบวนการศึกษาวิเคราะห์ที่ควรคำนึงถึง ดังนี้

1. พื้นฐานโครงสร้างของกระบวนการ
2. การเชื่อมต่อระหว่างโครงสร้างต่าง ๆ
3. จุดสุดท้ายของโครงสร้าง

ซึ่งโครงสร้างของแต่ละเรื่องที่ต้องการศึกษาจะมีกระบวนการแตกต่างกัน และอาจมีข้อกำหนดของแต่ละเรื่อง ดังนั้นวิธีการในการศึกษาวิเคราะห์ควรยึดหลักตามความเป็นจริง และควรแยกแยะออกตามรูปแบบของโครงสร้างของแต่ละเรื่อง โดยหลีกเลี่ยงข้อกำหนดของแต่ละเรื่อง ซึ่งจะมีความแตกต่างกัน เช่น รูปแบบโครงสร้างสามเหลี่ยม ที่แสดงให้เห็นถึงส่วนประกอบของโครงสร้างทั้งหมดสามส่วนด้วยกัน ได้แก่ ส่วนรากฐานของโครงสร้าง ส่วนช่วงต่อของโครงสร้าง และส่วนยอดของโครงสร้าง ซึ่งจะเห็นได้ว่าโครงสร้างแต่ละส่วนย่อมมีความแตกต่างกัน แต่ความมีรูปแบบอยู่ในกรอบที่มีความใกล้เคียงกัน และมีข้อกำหนดที่อาจเห็นได้ชัดเจนดังนี้

1. มีรากฐานของโครงสร้าง
2. มีช่วงต่อของโครงสร้าง
3. มีส่วนกระจาย
4. มีส่วนตัดหรือขัดแย้ง
5. มีสัดส่วนของตัวเอง
6. มีความเป็นเอกภาพ
7. มีเป้าหมายที่แน่นอน
8. มีความมั่นคงในโครงสร้างที่ตายตัว
9. มีรูปแบบเป็นที่รู้จักในสังคม
10. โครงสร้างไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

การศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดแบบโครงสร้างหน้าที่นิยมดังกล่าว เหมาะกับการศึกษาเรื่องราวที่มีรูปแบบโครงสร้างที่แน่นอน และสามารถเขียนจำแนกแยกไปตามสายงานได้อย่างชัดเจน โดยยึดหลักตามความเป็นจริงและความน่าจะเป็น

3.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรม

นิยพรธณ (ผลวัฒนธรรม) วรรณศิริ (2550) ได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรม ไว้ในหนังสือมานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับแนวความคิดของ Steward ในเรื่องนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรม ไว้ว่า “นิเวศวิทยา” คือการปรับตัวเข้าหากันระหว่างสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์ การปรับตัวของมนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์ ตรงที่มันขึ้นอยู่กับ

เงื่อนไขทางวัฒนธรรม คือ การศึกษาถึงการปรับตัวหรือความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

แนวคิดทางนิเวศวิทยาวัฒนธรรมอาจจะสรุปได้ว่า คนที่มีธรรมชาติทางระบบความคิดดี (หมายถึงธรรมชาติในร่างกาย) จะสามารถปรับสิ่งแวดล้อม ให้มาเป็นวัฒนธรรมได้ดี และในขณะเดียวกัน สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ดี ก็จะช่วยส่งเสริมให้ความคิดของคนดีขึ้น และสามารถสร้างวัฒนธรรมที่ดีขึ้นด้วย ทฤษฎีนิเวศวิทยาทางวัฒนธรรมจึงเป็น “ความสัมพันธ์สองทางและสวนทาง” ระหว่างคนกับธรรมชาติ และธรรมชาติกับวัฒนธรรม

ในลักษณะเดียวกัน งามพิศ สัตย์สงวน. (2543:65-66) ได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม ไว้ในหนังสือหลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม ไว้ว่า กรอบแนวคิดนี้มองวัฒนธรรม ว่าเป็นการปรับตัวต่อปัญหาเบื้องต้น ที่มีความเกี่ยวข้องกับการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อการมีชีวิตอยู่ และเพื่อการผลิต

แนวคิดทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมนั้น เน้นตรงการปรับตัวของระบบสังคมมากกว่าหนทางต่าง ๆ ที่ระบบนั้น ๆ ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และสามารถอธิบายถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้ว่ามันคืออะไร ทฤษฎีนี้ช่วยให้เราสามารถเข้าใจถึงความสัมพันธ์ ระหว่างประชากรมนุษย์ กับสิ่งแวดล้อมทางด้านสังคม และลักษณะทางกายภาพของชุมชน หรือของสังคมนั้น ๆ ได้อย่างจริง ๆ จึงนับได้ว่าทฤษฎีนี้ เป็นทฤษฎีที่มีความโดดเด่นในมานุษยวิทยาในสมัยปัจจุบัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง ในครั้งนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ ตามแนวทางของการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูล
2. การรวบรวมข้อมูล
3. การจัดกระทำข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. การนำเสนอข้อมูล

การศึกษาข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลศึกษา

ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำราวิชาการ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลศึกษาดังต่อไปนี้

- 1.1 สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ
- 1.2 สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 1.3 หอสมุดมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตสงขลา
- 1.4 หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร 4
- 1.5 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- 1.6 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. บุคคลข้อมูล

ศึกษาข้อมูลจากบุคคลข้อมูลที่เป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 สายตระกูลโนราที่สำคัญของจังหวัดตรัง อันมีเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้ ต้องเป็นสายตระกูลโนราที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับรู้จักกันอย่างแพร่หลายในท้องถิ่นจังหวัดตรัง มีการสืบทอดเชื้อสายโนราต่อกันมาอย่างยาวนาน สืบพบประวัติปรากฏมีสายคณะมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 และยังมีการสืบทอดต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน สามารถระบุบุคคลครูโนราต้นสายได้ และเคยมีตัวตนอยู่จริง สายตระกูลโนราที่สำคัญของจังหวัดตรัง ได้แก่ สายคณะโนราบ้าน เครื่องงาม สายคณะโนราเฟื่อง หนูโกช สายคณะโนราซุ่ม แก้วเล็ก สายคณะโนราเลื่อน สังฆรักษ์ สายคณะโนราชื่น นะสงค์ และสายคณะโนราเติม เมืองตรัง

2.2 ครูในราวอาวุโส ที่สืบทอดเชื้อสายตระกูลโนราที่สำคัญของจังหวัดตรัง ได้แก่ โนราศรีวรวรรณะ (จุก) ศ.แป้น ตรัง โนราเสถียร ปรีชา โนราศรีจันทร์ ศ.โนราเฟื่อง จ.ตรัง โนราสมบุญณ์ เทพศรีศิลป์ ศ.คลอง เต็มตรัง โนราประพันธ์ ชัยเพชร โนราพิน ชัยเพชร โนราชนบ ศิษย์พ่อ แก่ชุ่ม โนราสมชัย บุญมาก โนราถาวร รัตนะ โนราประจบ(จ้ง) สังฆรักษ์ โนราระเบียบ รัตนะ(คล้ายเถาว์) โนราเปี่ยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง และโนราสิงห์แก้วณภัสสรณ์ เจริญศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบุญณ์

2.3 คณะมนโนราห์ที่สืบทอดเชื้อสายตระกูลโนราที่สำคัญของจังหวัดตรัง ได้แก่ คณะมนโนราห์ศรีวรวรรณะ ศ.แป้นตรัง คณะมนโนราห์สอง ทำนองศิลป์ จ.ตรัง ศ.ล่องน้อย คณะมนโนราห์ศรีจันทร์ สนิทน้อย จ.ตรัง (ศ.โนราเฟื่อง จ.ตรัง) คณะมนโนราห์สมบุญณ์ เทพศรีศิลป์ ศ.คลอง เต็มตรัง คณะมนโนราห์สิงห์แก้วณภัสสรณ์ เจริญศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบุญณ์ คณะมนโนราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบุญณ์ ศรีจันทร์ คณะมนโนราห์เจริญศิลป์ พันพิน จ.ตรัง คณะมนโนราห์ชนบ สมจิตระประดิษฐ์ศิลป์ ศ.พ่อแก่ชุ่ม จ.ตรัง คณะมนโนราห์น้อมสมชัยจุลศิลป์ คณะมนโนราห์ถาวร รัตนศิลป์ คณะมนโนราห์ประจบน้อย ศ.น.ป. คณะมนโนราห์ระเบียบสาครศิลป์ คณะมนโนราห์เปี่ยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง และสมาชิกในคณะ ได้แก่ โนราใหญ่ นายโรงเจ้าของคณะ ศิลปินโนรา นายพรานโนรา ลูกคู่ นักดนตรีโนรา หมออบโรง และจำศาล ประจำคณะมนโนราห์แต่ละสาย

2.4 ญาติและผู้ที่เกี่ยวข้องกับสายตระกูลโนราที่สำคัญของจังหวัดตรัง

2.5 ผู้นำชุมชนและชาวบ้าน ที่อาศัยอยู่ในตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

3. ข้อมูลภาคสนาม

3.1 ศึกษาประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม และบริบทที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง

3.2 ศึกษาพัฒนารูปแบบการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง ให้คงอยู่คู่ชุมชนอย่างยั่งยืน ในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนรา โดยชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อผลักดันให้เป็นพิพิธภัณฑ์ชุมชนในลำดับต่อไป

3.3 ศึกษาโดยวิธีสัมภาษณ์ บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

3.4 การสังเกตการณ์ บันทึกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และการบันทึกเสียง

3.5 จัดการประชุมสนทนากลุ่ม ร่วมกับผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ศิลปินโนรา และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พร้อมทั้งจัดทำบันทึกสรุปรายงานการประชุม เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์บุคคลข้อมูลแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม
3. กล้องวิดีโอ และกล้องถ่ายรูป
4. เครื่องบันทึกเสียง ใช้สำหรับบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์
5. อุปกรณ์เครื่องเขียนต่าง ๆ ใช้ในการจดบันทึก

การจัดกระทำข้อมูล

1. นำข้อมูลจากการศึกษาจากเอกสาร ตำราวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม นำมาจำแนกแยกประเด็นข้อมูลตามหัวข้อจุดมุ่งหมายของการวิจัยที่กำหนดไว้

2. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้ทำศึกษา
3. หากตรวจสอบข้อมูลแล้วพบว่า มีข้อมูลส่วนใดยังไม่ถูกต้องและไม่สมบูรณ์ สำหรับการนำไปวิเคราะห์ให้ดำเนินการศึกษาเก็บข้อมูลเพิ่มเติม แล้วดำเนินการตรวจสอบข้อมูลอีกครั้ง
4. จัดเตรียมความพร้อมของข้อมูลเพื่อการศึกษาวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม และบริบทที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง

1.1 ศึกษาประวัติความเป็นมาของสายตระกูลโนราที่สำคัญของจังหวัดตรัง ได้แก่

- 1.1.1 สายคณะโนราบ้าน เครื่องงาม
- 1.1.2 สายคณะโนราเฟื่อง หนูโกช
- 1.1.3 สายคณะโนราซุ่ม แก้วเล็ก
- 1.1.4 สายคณะโนราเลื่อน สังฆรักษ์
- 1.1.5 สายคณะโนราชื่น นะสงฆ์
- 1.1.6 สายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง

1.2 ศึกษาวัฒนธรรมและบริบทที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง

- 1.2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับครุหมอนโนรา
- 1.2.2 ขนบธรรมเนียมพิธีกรรมการสืบทอดเชื้อสายโนรา ในพิธีกรรมครอบเทริด

ผูกผ้าใหญ่สายโนราจังหวัดตรัง

- 1.2.3 ทำรำโนรา “ท่าครู” ของโนราจังหวัดตรัง
- 1.2.4 การถ่ายทอดภูมิปัญญาการแสดงโนรา
- 1.2.5 เครื่องแต่งกายในการแสดงโนรา
- 1.2.6 การเดินโรง
- 1.2.7 การรับงาน
- 1.2.8 บทบาทและหน้าที่ของโนราที่มีต่อชุมชน
- 1.2.9 เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในการแสดงโนรา
- 1.2.10 การบรรเลงดนตรีและการขับร้องประกอบพิธีกรรมสำหรับเชื้อครูหมอโนรา
- 1.2.11 ภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตามคติความเชื่อของโนรา ที่สื่อผ่านบทขับร้องไหว้ครูโนรา
- 1.2.12 ดนตรีโนรา ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำท่า
- 1.2.13 ดนตรีโนรา ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถ

2. การพัฒนารูปแบบการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง

การพัฒนารูปแบบการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง เป็นการนำเอาภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนรา มาพัฒนาในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราของท้องถิ่น โดยจะจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ณ ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง พร้อมทั้งให้ชุมชนมีส่วนร่วม อันมีกระบวนการในการศึกษาหาแนวทาง ดังนี้

- 2.1 จัดการประชุมสนทนากลุ่ม ร่วมกับผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ศิลปินโนรา และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พร้อมทั้งจัดทำบันทึกสรุปรายงานการประชุม เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์เป็นแนวทางในการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง
- 2.2 รูปแบบการจัดสร้างโรงเรือนพิพิธภัณฑ์
- 2.3 รูปแบบการจัดสร้างโรงโนราสาธิต
- 2.4 รูปแบบการสรรหาบุคคลเพื่อให้เป็นผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์
- 2.5 รูปแบบการจัดแสดงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง
- 2.6 รูปแบบการจัดแสดงข้อมูลภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนรา
- 2.7 รูปแบบการจัดแสดงสิ่งของเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงโนรา
- 2.8 รูปแบบการประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์

2.9 การจัดการแสดงโนราในพิพิธภัณฑ์

2.10 การจัดทำโครงการของพิพิธภัณฑ์เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้โนราของชุมชน และสำหรับผู้สนใจ

2.11 การจัดทำงบประมาณเพื่อสร้างและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนรา จังหวัดตรัง

การนำเสนอข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอรายงานผลการวิจัยด้วยการเขียนแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยจัดทำเป็นรูปเล่มงานวิจัยและแบ่งเป็นบทต่าง ๆ 5 บท ดังต่อไปนี้

1. บทนำ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. ผลการศึกษา
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่องการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม และบริบทที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง ในหัวข้อประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ศึกษาประวัติความเป็นมาของสายตระกูลโนราที่สำคัญในจังหวัดตรัง จำนวน 6 สาย ได้แก่ สายคณะโนราแป้น เครื่องงาม สายคณะโนราเฟื่อง หนูโกลา สายคณะโนราชุ่ม แก้วเล็ก สายคณะโนราเลื่อน สัมฤทธิ์ สายคณะโนราชื่น นะสงฆ์ และสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ศึกษาวัฒนธรรมและบริบทที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับครุหมอโนราขนบธรรมเนียมพิธีกรรมการสืบทอดเชื้อสายโนรา ในพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่สายโนราจังหวัดตรัง ทำรำโนรา “ท่าครู” ของโนราจังหวัดตรัง การถ่ายทอดภูมิปัญญาการแสดงโนรา เครื่องแต่งกายในการแสดงโนรา การเดินโรง การรับงาน บทบาทและหน้าที่ของโนราที่มีต่อชุมชน เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในการแสดงโนรา การบรรเลงดนตรีและการขับร้องประกอบพิธีกรรมสำหรับเชื้อครุหมอโนรา ภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตามคติความเชื่อของโนรา ที่สื่อผ่านบทขับร้องไหว้ครูโนรา ดนตรีโนราที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำท่า และดนตรีโนราที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถ ซึ่งในการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเอาองค์ความรู้ต่าง ๆ มาต่อยอดในการหาแนวทางรูปแบบการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง ให้คงอยู่คู่ชุมชนอย่างยั่งยืน ในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนรา โดยมีผลการศึกษาที่นำมาวิเคราะห์ดังนี้

1.ประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม และบริบทที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง

1.1 ประวัติความเป็นมาของสายตระกูลโนราที่สำคัญในจังหวัดตรัง

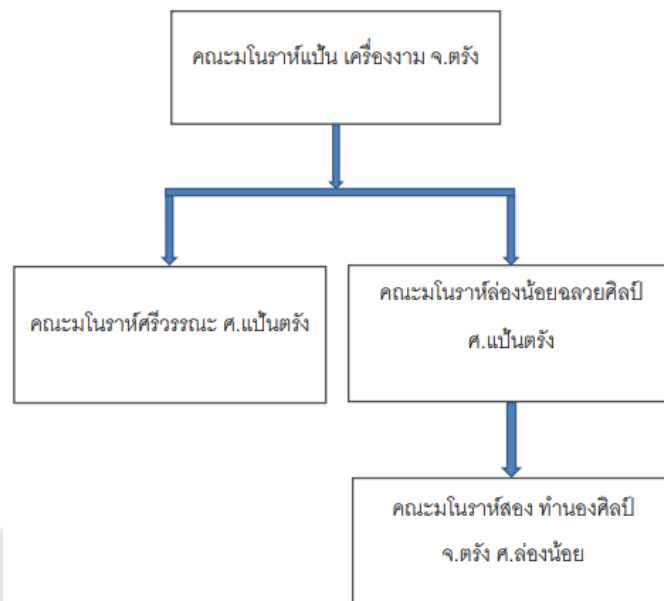

ภาพประกอบ 1 โนราแป้น เครื่องงาม

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.1.1 สายคณะโนราห์บ้าน เครื่องงาม

ประวัติความเป็นมาของคณะโนราห์บ้าน เครื่องงาม จ.ตรัง ก่อตั้งคณะโดยโนราห์บ้าน เครื่องงาม หรือ นายบ้าน รักราวี ผู้มีสถานะเป็นโนราห์ใหญ่ นายโรงเจ้าของคณะ เป็นบรมครูโนรา และเป็นผู้ถ่ายทอดศิลปะโนราผู้มีชื่อเสียงโด่งดังมากอีกท่านหนึ่งของจังหวัดตรัง เกิดเมื่อปี พ.ศ.2437 และถึงแก่กรรมเมื่อตอนอายุ 89 ปี ในปี พ.ศ.2526 โнораห์บ้าน เครื่องงาม เป็นชาวบ้านโคกท่อน จังหวัดตรัง ได้สืบทอดเชื้อสายโนรามารจากบรรพบุรุษสายตระกูลรักราวี เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับทวดเกิด โнораห์บ้าน เครื่องงาม ได้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับโนราห์บ้าน เครื่องงาม ได้แก่ ผลงานการแสดงโนราประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมที่มีความเข้มข้น ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) พิธีกรรมโนราโรงเหมรย พิธีกรรมตั้งหิ้งครูหมอนโนรา ตลอดจนถึงพิธีกรรมความเชื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนรา ผลงานการแข่งขันประชันโรงโนราในสมัยก่อนซึ่งมีผลงานเป็นที่ยอมรับมากมาย อีกทั้งความสามารถในการรำรำโนราที่สวยงามอ่อนช้อยแต่แฝงไว้ด้วยพลัง ตามแบบฉบับของสายโนราห์บ้าน เครื่องงาม การขับบทโนราอันมีปฏิภาณไหวพริบเป็นเลิศและเสียงการขับบทโนราอันไพเราะเสนาะหู ความเก่งกล้าสามารถในด้านคาถาอาคมที่เป็นที่เลื่องลือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเสน่ห์เมตตามหานิยม และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ที่มาของการได้รับฉายาสมญานามในการแสดงโนราว่า โнораห์บ้าน เครื่องงาม สาเหตุที่ได้รับสมญานามดังกล่าวเนื่องจากว่า คณะโนราห์บ้าน เครื่องงาม จ.ตรัง มีเครื่องแต่งกายที่ใช้ในการแสดงโนราที่มีความสวยงามจำนวนมาก เพื่อให้เหมาะสมกับการแสดงในแต่ละช่วง จนทำให้ได้รับฉายาว่า โнораห์บ้านเจ็ดหาง ซึ่งต่อมาก็ได้รับฉายาว่า โнораห์บ้าน เครื่องงาม และมีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักกันมาจนถึงปัจจุบัน สายคณะโนราห์บ้าน เครื่องงาม ปัจจุบันมีคณะโนราห์ที่สืบทอดเชื้อสายโนราต่อจาก คณะโนราห์บ้าน เครื่องงาม จ.ตรัง จำนวน 2 คณะ ได้แก่

ภาพประกอบ 2 แผนผังการสืบทอดสายคณะนิราห์บัณฑิต วิทยาลัยศึกษาศาสตร์ จ.ตรัง

คณะมนโรรักษ์ศรีวรรณะ ศ.แป้นตรัง

ประวัติความเป็นมาของคณะมนโรรักษ์ศรีวรรณะ ศ.แป้นตรัง ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2515 ผู้ก่อตั้งคณะคือ โนราจุก หรือ นายรุ่น รักราวี ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อองค์เทพประจำตัวของโนราจุกนามว่า “ศรีวรรณะ” มาตั้งเป็นชื่อคณะ และคำว่า ศ.แป้นตรัง เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นลูกศิษย์ของโนราแป้น เครื่องงาม จ.ตรัง

ภาพประกอบ 3 โนราศรีวรรณะ (จุก) ศ.แป้น ตรัง
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

โนราใหญ่ประจำคณะ

1. โนราศรีวรรณะ (จุก) ศ.แป้น ตรัง หรือ นายรุ่น รักราวี มีสถานะเป็นโนราใหญ่เจ้าของคณะ ปัจจุบันอายุ 90 ปี เกิดเมื่อวันที่ 27 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2475 อยู่บ้านเลขที่ 56 หมู่ที่ 3 ตำบลบางดี อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดทุ่งหวัง เริ่มฝึกทำโนราเมื่อตอนอายุ 18 ปี โดยเรียนกับโนราแป้น เครื่องงาม เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ณ โรงโนราพิทักษ์กรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่ จังหวัดตรัง ครูโนราอุปัชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือ โนราแป้น เครื่องงาม จ.ตรัง ปัจจุบันโนราศรีวรรณะ (จุก) ศ.แป้น ตรัง ประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราเท่านั้น

ภาพประกอบ 4 โนราเสถียร ปรีชา

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

2. โนราเสถียร หรือ นายเสถียร ปรีชา มีสถานะเป็นโนราใหญ่แสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 68 ปี เกิดเมื่อวันที่ 9 เดือนตุลาคม พ.ศ.2497 อยู่บ้านเลขที่ 41 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกหล่อ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนหัวหิน เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 11 ปี โดยเรียนกับโนราแบน รักราวี หรือ โนราแบน เครื่องงาม เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ณ โรงเรียนพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านโคกพลา ตำบลโคกหล่อ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปฐมาภรณ์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราแบน รักราวี หรือ โนราแบน เครื่องงาม ปัจจุบันโนราเสถียรประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราเท่านั้น

โนราหญิงประจำคณะ

1. โนราชม ศรีสม เป็นภรรยาของโนราศรีวรรณะ (จก) ศ.แบน ตรัง มีสถานะเป็นโนราหญิงอาวุโสแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 73 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ.2492 อยู่บ้านเลขที่ 56 หมู่ที่ 3 ตำบลบางดี อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดไตรสามัคคี เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 21 ปี โดยเรียนกับโนราเฟื่องฟ้าดาราน้อย (พ่อเฟื่อง) ปัจจุบันโนราชม ศรีสม ประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราเท่านั้น

2. โนราอัจฉรา พูลสวัสดิ์(รักราวี) มีศักดิ์เป็นโหลนของโนราบ้าน เครื่องงาม และเป็นหลานสาวของโนราศรีวรรณะ (จุก) ศ.บ้าน ตรัง มีสถานะเป็นโนราหญิงแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 30 ปี เกิดเมื่อวันที่ 21 เดือนมิถุนายน พ.ศ.2535 ภูมิลำเนาเดิมเป็นชาวจังหวัดตรัง ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 1250 หมู่ที่ 4 ตำบลคลองซุด อำเภอเมือง จังหวัดสตูล จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขานาฏศิลป์ไทย จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 8 ปี โดยเรียนกับโนราอุไรวรรณ วงศกรพิริยะ ปัจจุบันโนราอัจฉรา พูลสวัสดิ์ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นข้าราชการครูด้วย

3. โนราศदानันท์ รักราวี (น้องสาวครูฝั่ง)มีศักดิ์เป็นโหลนของโนราบ้าน เครื่องงาม และเป็นหลานสาวของโนราศรีวรรณะ (จุก) ศ.บ้าน ตรัง มีสถานะเป็นโนราหญิงแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 28 ปี เกิดเมื่อวันที่ 4 เดือนมีนาคม พ.ศ.2537 อยู่บ้านเลขที่ 194/1 หมู่ที่ 10 ตำบลโคกหล่อ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากวิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 8 ปี โดยเรียนกับนางอุไรวรรณ วงศกรพิริยะ ปัจจุบันโนราศदानันท์ รักราวี นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นข้าราชการครูสอนที่โรงเรียนเกาะพะงันศึกษาด้วย

4. โนรามณฑา ชิตแก้ว มีสถานะเป็นโนราแสดงประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 36 ปี เกิดเมื่อวันที่ 4 เดือนมิถุนายน ปี พ.ศ.2529 อยู่บ้านเลขที่ 106 หมู่ที่ 4 ตำบลย่านซื่อ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดสาริการาม เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราอุไรวรรณ วงศกรพิริยะ ปัจจุบันโนรามณฑา ชิตแก้ว นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นผู้ช่วยแม่ครัวที่ โรงเรียนวัดควนวิเศษด้วย

5. โนราสิริมล อ่อนแดง มีสถานะเป็นโนราแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 17 ปี เกิดเมื่อวันที่ 2 เดือนกันยายน พ.ศ.2548 อยู่บ้านเลขที่ 124 หมู่ที่ 6 ตำบลไม้ฝาด อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง กำลังศึกษาในระดับชั้น ปวช. ที่วิทยาลัยเทคนิคตรัง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 9 ปี โดยเรียนกับโนราเสถียร ปรีชา ปัจจุบันโนราสิริมล อ่อนแดง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพพนักงานศึกษา ด้วย

6. โนราอังคณา แก้วกุล มีสถานะเป็นโนราหญิงแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 48 ปี เกิดเมื่อวันที่ 30 เดือนสิงหาคม พ.ศ.2516 อยู่บ้านเลขที่ 93 หมู่ที่ 5 ตำบลปอน้ำร้อน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านหัวหิน เริ่มฝึก

รำโนราเมื่อตอนอายุ 15 ปี โดยเรียนกับโนราเสถียร ปรีชา ปัจจุบันโนราอังคณา แก้วกุล ประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราเท่านั้น

7. โนราปราณี ด้วงเมือง มีสถานะเป็นโนราหญิงแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 59 ปี เกิดเมื่อวันที่ 10 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2506 อยู่บ้านเลขที่ 73 หมู่ที่ 10 ตำบลโคกหล่อ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านควนปริง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 14 ปี โดยเรียนกับโนราแป้น เครืองงาม ปัจจุบันโนราปราณี ด้วงเมือง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปด้วย

นายพรานประจำคณะ

1. พรานปรีชา สังฆวน มีสถานะเป็นนายพรานแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 68 ปี เกิดเมื่อวันที่ 11 เดือนมีนาคม พ.ศ.2497 อยู่บ้านเลขที่ 10/1 หมู่ที่ 7 ตำบลนาโยงเหนือ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านหนองไทร เริ่มฝึกออกพรานเมื่อตอนอายุ 24 ปี โดยศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งจัดทำพรานมาจากพรานเร็นและโนราฉลวย ปัจจุบันพรานปรีชา สังฆวน นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นช่างฝีมือทำหิ้งจากไม้ขนุนไว้จำหน่ายด้วย

นักดนตรีโนราประจำคณะ

1. นายเฉลิมชัย สมจริง ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 68 ปี เกิดเมื่อวันที่ 19 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2497 อยู่บ้านเลขที่ 65 หมู่ที่ 2 ตำบลในควน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านห้วยด้วน เริ่มฝึกเล่นคีย์บอร์ดเมื่อตอนอายุ 25 ปี โดยศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ปัจจุบันนายเฉลิมชัย สมจริง ประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะโนราเท่านั้น

2. นายเรียง นิ่มเพ็ง ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เป่าปี่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 62 ปี เกิดเมื่อวันที่ 27 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2503 อยู่บ้านเลขที่ 102 หมู่ที่ 4 ตำบลนาชุมเห็ด อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนลำพิกุล เริ่มฝึกเป่าปี่เมื่อตอนอายุ 40 ปี โดยเรียนกับ นายหนังสำเร็จและนายหนังเอียด ปัจจุบันนายเรียง นิ่มเพ็ง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เป่าปี่ประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

3. นายณัฐกมล มากนคร ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีโหม่งและฉิ่งประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 23 ปี เกิดเมื่อวันที่ 14 เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2542 อยู่บ้านเลขที่ 30/1 หมู่ที่ 3 ตำบลกะลาสี อำเภอลิเกา จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้น ปวช. จากวิทยาลัยการอาชีพห้วยยอด เริ่มฝึกตี

ใหม่และฉิ่งเมื่อตอนอายุ 18 ปี โดยเรียนกับนายศักริน ปรีชา ปัจจุบันนายณัฐกมล มากนคร ประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีใหม่และฉิ่งประจำคณะโนราเท่านั้น

4. นายศักริน ปรีชา ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีกลองโนราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 39 ปี เกิดเมื่อวันที่ 20 เดือนธันวาคม พ.ศ.2526 อยู่บ้านเลขที่ 41 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกหล่อ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากวิทยาลัยนาฏศิลป์พลพบุรี เริ่มฝึกตีกลองโนราเมื่อตอนอายุ 26 ปี โดยเรียนกับนายเจริญ คำเอียด ผู้เป็นตา ปัจจุบันนายศักริน ปรีชา ประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีกลองโนราประจำคณะโนราเท่านั้น

5. นายปรีชา เพชรดวงเดียว ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 66 ปี เกิดเมื่อวันที่ 10 เดือนสิงหาคม พ.ศ.2499 อยู่บ้านเลขที่ 32 ซอย 31 ตำบลคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดเขาพระวิเศษ เริ่มฝึกตีทับเมื่อตอนอายุ 20 ปี โดยศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองจากการไปอยู่กับคณะโนราที่เขาวิเศษ ปัจจุบัน นายปรีชา เพชรดวงเดียว นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรรับจ้างกรีดยางพาราด้วย

6. โนราชม ศรีสม เป็นภรรยาของโนราศรีวรรณะ (จุก) ศ.แป้น ตรัง นอกจากนี้มีสถานะเป็นโนราหญิงอาวุโสแสดงประจำอยู่ในคณะแล้ว ยังเป็นลูกคู่ตีแตรด้วย ปัจจุบันอายุ 73 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ.2492 อยู่บ้านเลขที่ 56 หมู่ที่ 3 ตำบลบางดี อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดไตรสามัคคี เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 21 ปี โดยเรียนกับโนราเฟื่องฟ้าดาราน้อย (พ่อเฟื่อง) และศึกษาเรียนรู้เป็นลูกคู่ตีแตรด้วยตนเอง ปัจจุบันโนราชม ศรีสม ประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราและเป็นลูกคู่ตีแตรประจำคณะโนราเท่านั้น

การรับงาน

คณะมนโนราศรีวรรณะ ศ.แป้นตรัง จะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ (โรงครูแหงแซ่) ค่าราช 100,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) ค่าราช 40,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงเหมรย (แก้เหมรย) ค่าราช 30,000 บาท พิธีกรรมตั้งหิ้ง รำหน้าหิ้ง ค่าราช 15,000 บาท ช่วงเวลาในการรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าว จะรับงานช่วงเดือนนี้ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 เดือน 11 และเดือน 12 นิยมจัดพิธีกรรมมากที่สุดในช่วง เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 9 ในช่วงเวลาข้างขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นเวลาฤกษ์ที่ดีที่สุดในการจัดพิธีกรรม เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าจะทำให้ทางเจ้าภาพผู้จัดงานมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป ส่วนช่วงเวลาในการห้ามจัดพิธีกรรม ห้ามจัดพิธีกรรมนี้ในช่วงที่เรียกว่า“ทักทินเดือน” คือช่วงขึ้น 2 ค่ำ เดือนนี้ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12

เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าเป็นช่วงเวลาที่ไม่เป็นมงคล นอกจากนี้ยังห้ามจัดพิธีกรรมในช่วงเดือน
อ้าย เดือน 3 เดือน 5 เดือน 8 เดือน 10 และช่วงเวลาที่ตรงกับวันพระ คณะมโนราห์ศรีวรรณะ ศ.
แป้นตรัง นอกจากจะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ยังรับงานแสดงโนราที่เป็นกรำรำ
โชว์เป็นชุดการแสดงในงานพิธีการและงานทั่วไปที่มีหน่วยงานต่าง ๆ มาติดต่อให้ไปแสดงด้วย โดย
ค่าราชขึ้นอยู่กับงานที่ให้ไปแสดงรำโนราโชว์ ระยะเวลาในการเดินทางไปแสดง และจำนวนผู้รำ

ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับคณะ

คณะมโนราห์ศรีวรรณะ ศ.แป้นตรัง นอกจากจะมีชื่อเสียงในด้านการแสดงโนรา
ประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมแล้ว ยังมีผลงานด้านการแข่งขันประชันโรงโนราที่
ได้รับรางวัล ได้แก่ ได้รับรางวัลชนะเลิศในการแข่งขันประชันโรงโนรา ที่วัดแจ้ง จังหวัดตรัง (ไม่
ทราบปี พ.ศ.) โดยได้รับรางวัลเป็นเทริดทองคำฝังเพชร เป็นต้น

คณะมโนราห์สอง ทำนองศิลป์ จ.ตรัง ศ.ล่องน้อย

ประวัติความเป็นมาของคณะมโนราห์สอง ทำนองศิลป์ จ.ตรัง ศ.ล่องน้อย ก่อตั้ง
คณะเมื่อปี พ.ศ.2555 ผู้ก่อตั้งคณะคือ โนราสอง หรือ นายอดิศร ด้วยรู้ที่ ผู้เป็นโนราใหญ่และนาย
โรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อของโนราสอง มาตั้งเป็นชื่อคณะ คำว่า จ.ตรัง
เพื่อปกป้องให้รู้ว่าเป็นคณะมโนราห์ในพื้นที่จังหวัดตรัง และคำว่า ศ.ล่องน้อย เพื่อเป็นการปกป้อง
ให้รู้ว่าเป็นลูกศิษย์ของโนราล่องน้อย ศ.แป้นตรัง

ภาพประกอบ 5 โนราสอง ทำนองศิลป์

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

โนราใหญ่ประจำคณะ

1. โนราสอง ทำนองศิลป์ หรือ นายอดิศร ด่วนรู้ที่มีสถานะเป็นโนราใหญ่และ นายโรงเจ้าของคณะ ปัจจุบันอายุ 29 ปี เกิดเมื่อวันที่ 2 เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2536 อยู่บ้านเลขที่ 49 หมู่ที่ 6 ตำบลไม้ฝาด อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนสิเกาประชาผดุงวิทย์ เริ่มฝึกทำโนราเมื่อตอนอายุ 17 ปี โดยเรียนกับโนราสองน้อย ฉลวยศิลป์ เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ณ โรงโนราพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่ บ้านของปู่เขียว ตำบลเขาวิเศษ อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง ครูโนราอุปัชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราสองน้อย ฉลวยศิลป์ ปัจจุบัน โนราสอง ทำนองศิลป์ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็น เกษตรกรทำสวน ไร่ปลูกปัดโนราไว้จำหน่ายและเป็นหมอบ้านด้วย

2. โนรานราพงศ์ คงหวัง มีสถานะเป็นโนราใหญ่แสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบัน อายุ 26 ปี เกิดเมื่อวันที่ 22 เดือนมีนาคม พ.ศ.2539 อยู่บ้านเลขที่ 111 หมู่ที่ 13 ตำบลเกาะเต่า อำเภอป่าพยอม จังหวัดพัทลุง จบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เริ่มฝึกทำโนราเมื่อตอนอายุ 11 ปี โดยเรียนกับโนราสันติ เทวา ศิลป์ เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 25 ปี ณ โรงโนราพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่ บ้านคลองใหญ่ ครูโนราอุปัชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราปอง พนมศิลป์ จ.สตูล ปัจจุบันโนรานราพงศ์ คงหวัง ประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราเท่านั้น

3. โนรานัทพนธ์ แก้วกุล มีสถานะเป็นโนราใหญ่แสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบัน อายุ 21 ปี เกิดเมื่อวันที่ 18 เดือนมีนาคม พ.ศ.2544 อยู่บ้านเลขที่ 80/6 หมู่ที่ 2 ตำบลนาโยงใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 สาขาศิลปะการแสดงและการจัดการ คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง เริ่มฝึกทำโนราเมื่อตอนอายุ 18 ปี โดยเรียนกับโนราอาร์มน้อย สร้อยเทวา เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ณ โรงโนราพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่ บ้านควนตอ ตำบลนาโยงใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

โนราหญิงประจำคณะ

1. โนราฉลวยศิลป์ หรือ นางฉลวย เกิดดี เป็นภรรยาของโนราล่องน้อย ฉลวยศิลป์ (โนราล่อง เกิดดี) มีสถานะเป็นโนราหญิงอาวุโสแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 73 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ.2492 อยู่บ้านเลขที่ 98 หมู่ที่ 8 ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านโคกยาง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 15 ปี โดยเรียนกับโนราแป้น เครื่องงาม ปัจจุบันโนราฉลวยศิลป์ (โนราฉลวย เกิดดี) นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนด้วย

2. โนราเอื้อน ล้วนกาง มีสถานะเป็นโนราหญิงอาวุโสแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 74 ปี เกิดเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ.2491 อยู่บ้านเลขที่ 9809 หมู่ที่ 2 ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านโคกยาง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราเพียบ ปัจจุบันโนราเอื้อน ล้วนกาง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพค้าขายด้วย

3. โนรายุภา คงแก้ว มีสถานะเป็นโนราหญิงอาวุโสแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 64 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ.2501 อยู่บ้านเลขที่ 103 หมู่ที่ 5 ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านโคกยาง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 15 ปี โดยเรียนกับโนราเพียบ ปัจจุบันโนรายุภา คงแก้ว นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนด้วย

4. โนราสุวรรณา ยุกไลย มีสถานะเป็นโนราหญิงแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 38 ปี เกิดเมื่อวันที่ 4 เดือนสิงหาคม พ.ศ.2527 อยู่บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 5 ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนตรังคริสเตียนศึกษา เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 13 ปี โดยเรียนกับโนราล่องน้อย ฉลวยศิลป์ ปัจจุบันโนราสุวรรณา ยุกไลย นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนด้วย

5. โนราปัญญารัตน์ คงแก้ว มีสถานะเป็นโนราหญิงแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 18 ปี เกิดเมื่อวันที่ 5 เดือนมกราคม พ.ศ.2547 อยู่บ้านเลขที่ 123 หมู่ที่ 5 ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 16 ปี โดยเรียนกับโนราสอง ทำนอง ปัจจุบันโนราปัญญารัตน์ คงแก้ว นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรด้วย

6. โนราภาณุจรรย์รัตน์ รัตนวรรณ มีสถานะเป็นโนราหญิงแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 26 ปี เกิดเมื่อวันที่ 24 เดือนมีนาคม พ.ศ.2539 อยู่บ้านเลขที่ 578 ถนนปลักชัย – ควนจง ตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปศึกษา จากวิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 7 ปี โดยเรียนกับโนรายก ชูบัว ปัจจุบันโนราปัญญารัตน์ คงแก้ว นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นครูสอนนาฏศิลป์ด้วย

7. โนราจิราวรรณ แพรภหา มีสถานะเป็นโนราหญิงแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 17 ปี เกิดเมื่อวันที่ 4 เดือนตุลาคม พ.ศ.2548 อยู่บ้านเลขที่ 55 หมู่ที่ 4 อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง กำลังศึกษาระดับชั้น ปวช.2 ที่วิทยาลัยการอาชีพตรัง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 9 ปี โดยเรียนกับอาจารย์ไพริน วรรณดี ปัจจุบันโนราปัญญารัตน์ คงแก้ว ประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราควบคู่ไปกับการเรียนหนังสือด้วย

8. โนรากัญญาณัฐ ชิตมน มีสถานะเป็นโนราหญิงแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 19 ปี เกิดเมื่อวันที่ 20 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2546 อยู่บ้านเลขที่ 45/2 หมู่ที่ 5 ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 สาขาพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 9 ปี โดยเรียนกับโนราสอง ทำนองศิลป์ ปัจจุบันโนรากัญญาณัฐ ชิตมน ประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราควบคู่ไปกับการเรียนหนังสือด้วย

9. โนราจินตนา สังข์ทอง มีสถานะเป็นโนราหญิงแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 40 ปี เกิดเมื่อวันที่ 12 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2525 อยู่บ้านเลขที่ 100/126 หมู่ที่ 2 ตำบลโคกหล่อ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 25 ปี โดยเรียนกับครูหมอบปัจจุบันโนราจินตนา สังข์ทอง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นครูสอนหนังสือด้วย

10. โนราหทัยรัตน์ เพชรสว่าง มีสถานะเป็นโนราหญิงแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 37 ปี เกิดเมื่อวันที่ 1 เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2527 อยู่บ้านเลขที่ 8 หมู่ที่ 2 ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 16 ปี โดยเรียนกับโนราलोंงน้อย หลวยศิลป์ (โนราलोंง เกิดดี) ปัจจุบันโนราหทัยรัตน์ เพชรสว่าง ประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราเท่านั้น

11. โนราสุดาภรณ์ โชติกมาศ มีสถานะเป็นโนราหญิงแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 17 ปี เกิดเมื่อวันที่ 10 เดือนมกราคม พ.ศ.2548 อยู่บ้านเลขที่ 86/1 หมู่ที่ 3 ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่โรงเรียนสภาราชนี 2 เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 10 ปี โดยเรียนกับครูไพริน วรตันติ ปัจจุบันโนราสุดาภรณ์ โชติกมาศ ประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราควบคู่ไปกับการเรียนหนังสือด้วย

12. โนราโสธยา วรรณหา มีสถานะเป็นโนราหญิงแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 19 ปี เกิดเมื่อวันที่ 22 เดือนเมษายน พ.ศ.2545 อยู่บ้านเลขที่ 100 หมู่ที่ 5 ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย) คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 9 ปี โดยเรียนกับโนราล่องน้อย ฉลวยศิลป์ (โนราล่อง เกิดดี) ปัจจุบันโนราโสธยา วรรณหา ประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราควบคู่ไปกับการเรียนหนังสือด้วย

13. โนราวารภรณ์ ทองเสน่ห์ มีสถานะเป็นโนราหญิงแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 25 ปี เกิดเมื่อวันที่ 27 เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2539 อยู่บ้านเลขที่ 63 หมู่ที่ 5 ตำบลคลองลู อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 7 ปี โดยเรียนกับโนราล่องน้อย ฉลวยศิลป์ (โนราล่อง เกิดดี) ปัจจุบันโนราวารภรณ์ ทองเสน่ห์ ประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราเท่านั้น

14. โนราเสาวนีย์ ชิตชลธาร มีสถานะเป็นโนราหญิงแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 31 ปี เกิดเมื่อวันที่ 3 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2533 อยู่บ้านเลขที่ 31/1 หมู่ที่ 5 ตำบลคลองลู อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 7 ปี โดยเรียนกับโนราล่องน้อยและโนราฉลวยศิลป์ ปัจจุบันโนราเสาวนีย์ ชิตชลธาร นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นนักวิชาการศึกษาด้วย

15. โนราสุธิดา รุ่งเช้า มีสถานะเป็นโนราหญิงแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 35 ปี เกิดเมื่อวันที่ 19 เดือนกันยายน พ.ศ.2529 อยู่บ้านเลขที่ 69/5 หมู่ที่ 5 ตำบลคลองลู อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาทรัพยากรมนุษย์ คณะการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 20 ปี โดยเรียนกับโนราล่องน้อย ฉลวยศิลป์ (โนราล่อง เกิดดี) ปัจจุบันโนราสุธิดา รุ่งเช้า นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพรับจ้างด้วย

16. โนราอรชรี ศรีไพฑูลย์ มีสถานะเป็นโนราหญิงแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 41 ปี เกิดเมื่อวันที่ 9 เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2524 อยู่บ้านเลขที่ 31/6 หมู่ที่ 5 ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านน้ำฉา เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 8 ปี โดยเรียนกับโนราล่องน้อย ฉลวยศิลป์ (โนราล่อง เกิดดี) ปัจจุบันโนราอรชรี ศรีไพฑูลย์ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพค้าขายด้วย

17. โนราวีรพันธ์ แซ่ตัน มีสถานะเป็นโนราหญิงแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 39 ปี เกิดเมื่อวันที่ 12 เดือนตุลาคม พ.ศ.2526 อยู่บ้านเลขที่ 4/41 ถนนวัดคลองน้ำเจ็ด ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 20 ปี โดยเรียนกับโนราล่องน้อย ฉลวยศิลป์ (โนราล่อง เกิดดี) ปัจจุบันโนราวีรพันธ์ แซ่ตัน นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างหน่วยงานของรัฐด้วย

18. โนราวีรพันธ์ แซ่ตัน มีสถานะเป็นโนราหญิงแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 39 ปี เกิดเมื่อวันที่ 12 เดือนตุลาคม พ.ศ.2526 อยู่บ้านเลขที่ 4/41 ถนนวัดคลองน้ำเจ็ด ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 20 ปี โดยเรียนกับโนราล่องน้อย ฉลวยศิลป์ (โนราล่อง เกิดดี) ปัจจุบันโนราวีรพันธ์ แซ่ตัน นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างหน่วยงานของรัฐด้วย

19. โนราสิริภัส หลงหา มีสถานะเป็นโนราหญิงแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 31 ปี เกิดเมื่อวันที่ 16 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2533 อยู่บ้านเลขที่ 108 หมู่ที่ 6 ตำบลคลองลู อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนกันตังรัชฎาศึกษา เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 20 ปี โดยเรียนกับโนราล่องน้อย ฉลวยศิลป์ (โนราล่อง เกิดดี) ปัจจุบันโนราสิริภัส หลงหา นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพค้าขายด้วย

นายพรานประจำคณะ

1. พรานประสิทธิ์ คงแก้ว ทำหน้าที่เป็นนายพรานประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 69 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ.2496 อยู่บ้านเลขที่ 123 หมู่ที่ 5 ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านโคกยาง เริ่มฝึกออกพรานโดยศึกษาเรียนรู้

ด้วยตนเอง ปัจจุบันนายประสิทธิ์ คงแก้ว นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นนายพรานประจำคณะ
โนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นช่างฝีมือแกะสลักหน้าตาพรานให้เข้าชุดด้วย

หมอกบโรงประจำคณะ

1. นายปิยะศักดิ์ พรายเพชร ทำหน้าที่เป็นหมอกบโรงประจำคณะ ปัจจุบันอายุ
58 ปี พ.ศ.2507 เป็นชาวบ้านไสพริก ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับ
ปริญญาตรี สาขานิติศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เริ่มฝึกทำหน้าที่เป็นหมอกบโรงโดย
ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองและศึกษาจากผู้รู้จากประสบการณ์จริง ปัจจุบันนายปิยะศักดิ์ พรายเพชร
นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นเป็นจำศาลประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นศิลปินนาย
หนังตะลุงคณะปิยะศักดิ์ พรายเพชร คณะลิเกป่าศิษย์วรภรณ์ และเป็นหมอบ้านด้วย

จำศาลประจำคณะ

1. นายบุญคิด ปกครอง ทำหน้าที่เป็นจำศาลประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 64 ปี เกิด
เมื่อวันที่ 2 เดือนตุลาคม พ.ศ.2501 อยู่บ้านเลขที่ 121/1 หมู่ที่ 8 ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง
จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านโคกยาง เริ่มฝึกทำหน้าที่
เป็นจำศาลโดยศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองและศึกษาจากผู้รู้จากประสบการณ์จริง ปัจจุบันนายบุญคิด
ปกครอง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นเป็นจำศาลประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็น
เกษตรกรทำสวนด้วย

นักดนตรีโนราประจำคณะ

1. นายประสาน คงแก้ว ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะ ปัจจุบันอายุ
66 ปี เกิดเมื่อ พ.ศ. 2499 อยู่บ้านเลขที่ 103 หมู่ที่ 5 ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบ
การศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านโคกยาง เริ่มฝึกเล่นคีย์บอร์ดเมื่อตอนอายุ
41 ปี โดยศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ปัจจุบันนายประสาน คงแก้ว นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูก
คู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพารา เป็นเจ้าของ
คณะวงกลองยาว และวงดนตรีร่วมด้วย

2. นายพัชรพล ทองเสน่ห์ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 19 ปี
เกิดเมื่อวันที่ 21 เดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2545 อยู่บ้านเลขที่ 31/10 หมู่ที่ 6 อำเภอกันตัง จังหวัด
ตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนประชาวิทยา เริ่มฝึกตีทับเมื่อตอนอายุ
12 ปี โดยเรียนกับโนราสอง ทำนองศิลป์ ปัจจุบันนายพัชรพล ทองเสน่ห์ นอกจากจะประกอบอาชีพ
เป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนด้วย

3. นายวันชัย ตำนาคแก้ว ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีกลองโนราประจำคณะ ปัจจุบัน อายุ 19 ปี เกิดเมื่อวันที่ 26 เดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2546 อยู่บ้านเลขที่ 88/1 หมู่ที่ 5 ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง กำลังศึกษาระดับชั้น ปวช. ชั้นปีที่ 2 สาขาช่างยนต์ วิทยาลัยสารพัดช่าง ตรัง เริ่มฝึกตีกลองโนราเมื่อตอนอายุ 17 ปี โดย เรียนกับโนราสอง ทำนองศิลป์

4. นายเตชชัฐ ทดแทน ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีโหม่งกับฉิ่งประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 15 ปี เกิดเมื่อวันที่ 20 เดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2549 อยู่บ้านเลขที่ 64/1 หมู่ที่ 5 อำเภอกันตัง จังหวัด ตรัง กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่โรงเรียนบ้านโคกยาง เริ่มฝึกตีโหม่งกับฉิ่งเมื่อตอน อายุ 14 ปี โดยเรียนกับโนราสอง ทำนองศิลป์

5. นายไว หนูเรือง ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เป่าปี่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 50 ปี เกิด เมื่อวันที่ 14 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2515 อยู่บ้านเลขที่ 67/2 หมู่ที่ 2 ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนกับนายเอี่ยม โตดำ ปัจจุบันนายไว หนู เรือง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เป่าปี่ประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็น เกษตรกรด้วย

6. พรานประสิทธิ์ คงแก้ว นายพรานประจำคณะ และนายบุญคิด ปกครอง ทำ หน้าที่เป็นจำศาลประจำคณะ ช่วยกันทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีแตรและร้องรับเพลงบทโนราประจำ คณะ

การรับงาน

คณะโนราห์สอง ทำนองศิลป์ จ.ตรัง ศ.ล่องน้อย จะรับงานแสดงโนราใน พิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ (โรงครูแทงเซ่) ค่าราช 70,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) ค่า ราช 37,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงเหมย (แก้เหมย) ค่าราช 25,000 บาท ช่วงเวลาในการรับงาน แสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าว จะรับงานช่วงเดือนยี่ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 เดือน 11 และเดือน 12 นิยมจัดพิธีกรรมมากที่สุดในช่วง เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 9 ในช่วงเวลาข้างขึ้น ซึ่ง ถือว่าเป็นเวลาฤกษ์ที่ดีที่สุดในการจัดพิธีกรรม เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าจะทำให้ทางเจ้าภาพผู้จัด งานมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป ส่วนช่วงเวลาในการห้ามจัดพิธีกรรม ห้ามจัดพิธีกรรมนี้ในช่วงที่ เรียกว่า “ทักทินเดือน” คือช่วงขึ้น 2 ค่ำ เดือนยี่ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12 เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าเป็นช่วงเวลา ที่ไม่เป็นมงคล นอกจากนี้ยังห้ามจัดพิธีกรรมในช่วงเดือนอ้าย เดือน 3 เดือน 5 เดือน 8 เดือน 10 และช่วงเวลาที่ตรงกับวันพระ คณะโนราห์สอง ทำนองศิลป์ จ.ตรัง ศ.ล่องน้อย นอกจากจะรับงาน แสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ยังรับงานแสดงโนราที่เป็นกรำไหว้เป็นชุดการแสดงในงานพิธี

การและงานทั่วไปที่มีหน่วยงานต่างๆมาติดต่อให้ไปแสดงด้วย โดยค่าราชขึ้นอยู่กับงานที่ให้ไปแสดงรำโนราไชว์ ระยะทางในการเดินทางไปแสดง และจำนวนผู้รำ

ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับคณะ

คณะมโนราห์สอง ทำนองศิลป์ จ.ตรัง ศ.ล่องน้อย มีชื่อเสียงในด้านการแสดงโนราประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมเป็นหลัก ไม่มีผลงานการแข่งขันประชันโรงกับคณะมโนราห์อื่น ๆ

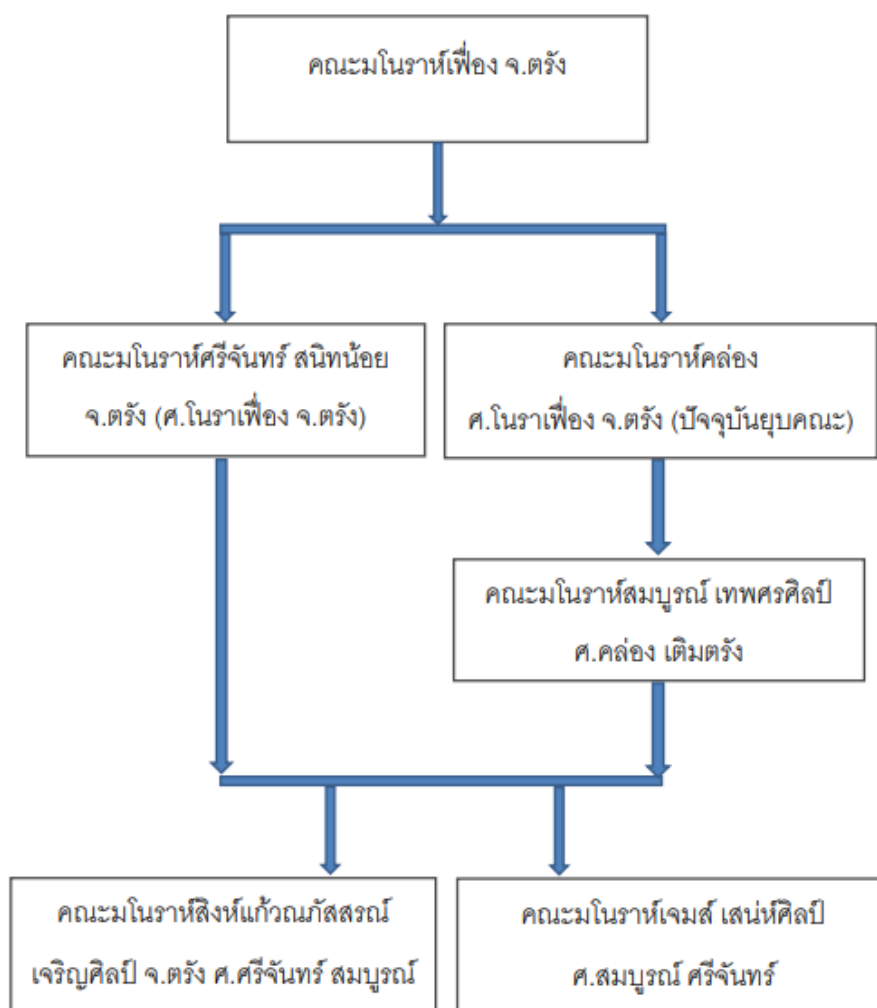

ภาพประกอบ 6 โนราเฟื่อง หนูโกช
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.1.2 สายคณะโนราเฟื่อง

ประวัติความเป็นมาของคณะมโนราห์เฟื่อง จ.ตรัง ก่อตั้งคณะโดย โนราเฟื่อง จ.ตรัง หรือ นายเฟื่อง หนูโกช มีสถานะเป็นโนราใหญ่นายโรงเจ้าของคณะ เป็นบรมครูโนรา และเป็นสุดยอดศิลปินโนราผู้มีชื่อเสียงโด่งดังมากอีกท่านหนึ่งของจังหวัดตรัง นอกจากนี้ โนราเฟื่อง จ.ตรัง ยังได้รับเกียรติเชิญให้ไปเป็นครูสอนศิลปะการแสดงโนราให้กับนักศึกษาที่ สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช ต่อมาในช่วงบั้นปลายชีวิต โนราเฟื่อง จ.ตรัง ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ เสนอชื่อให้ได้รับการคัดเลือกเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (โนรา) พร้อมกับ โนรายก ชูบัว แต่ในช่วงระหว่างการพิจารณานั้น โนราเฟื่อง จ.ตรัง ได้ถึงแก่กรรมเสียก่อน ทำให้ โนรายก ชูบัว ผู้

มีความสามารถด้านการแสดงโนราอย่างเป็นเลิศเช่นกันนั้น ได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปการแสดง (โนรา) ประจำปี พ.ศ.2530 โนราเฟื่อง จ.ตรัง เกิดเมื่อราวปี พ.ศ.2467 ถึงแก่กรรมเมื่อตอนอายุ 62 ปี เมื่อราวปี พ.ศ.2529 โนราเฟื่อง จ.ตรัง ภูมิลำเนาเดิมเป็นชาวบ้านเขาแก้ว ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง เริ่มฝึกรำโนราตั้งแต่สมัยตอนเด็ก ๆ ได้เข้าพิธีครอบ เทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับโนราเฟื่อง จ.ตรัง ได้แก่ ผลงานการแสดงโนราประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมที่มีความเข้มขลัง ไม่ว่าจะเป็น พิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) พิธีกรรมโนราโรงเหมรย พิธีกรรมตั้งหิ้งครู หมอโนรา ตลอดจนถึงพิธีกรรมความเชื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนรา ผลงานการแข่งขันประชันโรง โนราในสมัยก่อน ซึ่งมีผลงานเป็นที่ยอมรับมากมาย เนื่องจากโนราเฟื่อง จ.ตรัง ชับบทโนราได้อย่าง ไพเราะจับใจมีปฏิภาณไหวพริบเป็นเลิศในการขับกลอนด้นสดที่เรียกว่า “มุตโต” และเป็นคู่แข่งคน สำคัญของโนราเดิม เมืองตรัง อีกทั้งความสามารถในการแสดงการรำรำโนราของโนราเฟื่อง จ. ตรัง ที่มีความชำนาญในการรำโนราเป็นอย่างมาก จนชาวบ้านที่ได้รับชมการแสดงรำโนราของ โนราเฟื่อง จ.ตรัง ต่างได้เปรียบเปรยพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า การรำโนราของโนราเฟื่อง จ.ตรัง นั้น เวลาออกมารำ ณ ท้องโรงโนราประหนึ่งว่าเทวดามารำรำให้ดู เนื่องจากว่าโนราเฟื่อง จ.ตรัง รำ โนราได้สวยงามและสง่างามมากจนไม่อาจละสายตาได้ ตามแบบฉบับของสายโนราเฟื่อง จ.ตรัง จึงทำให้โนราเฟื่อง จ.ตรัง มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักกันมาจนถึงปัจจุบัน สายคณะโนราเฟื่อง จ. ตรัง ปัจจุบันมีคณะโนราที่สืบทอดเชื้อสายโนราต่อจากคณะโนราห์เฟื่อง จ.ตรัง จำนวน 4 คณะ ได้แก่

ภาพประกอบ 7 แผนผังการสืบทอดสายคณะนโรธาเฟอง จ.ตรัง

คณะนโรธาศรึจันทร สนนอย จ.ตรัง (ศ.นโรธาเฟอง จ.ตรัง)

ประวัติความเป็นมาของคณะนโรธาศรึจันทร สนนอย จ.ตรัง (ศ.นโรธาเฟอง จ.ตรัง) ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2510 ผู้ก่อตั้งคณะคือ นโรธาศรึจันทร ศ.นโรธาเฟอง จ.ตรัง ผู้เป็นนโรธาใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อของนโรธาศรึจันทร และชื่อของนโรธาสนนนอย ผู้เป็นภรรยา มาตั้งเป็นชื่อคณะ คำว่า จ.ตรัง เพื่อบ่งบอกว่าเป็นคณะนโรธาในพื้นที่จังหวัดตรัง และ (ศ.นโรธาเฟอง จ.ตรัง) เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นลูกศิษย์ของนโรธาเฟอง จ.ตรัง

ภาพประกอบ 8 โนราศรีจันทร์ ศ.โนราเฟื่อง จ.ตรัง
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

โนราใหญ่ประจำคณะ

1. โนราศรีจันทร์ ศ.โนราเฟื่อง จ.ตรัง หรือ นายจันทร์ ทดแทน มีสถานะเป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ปัจจุบันอายุ 87 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2478 อยู่บ้านเลขที่ 40 หมู่ที่ 4 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนนาเมืองเพชร เริ่มฝึกทำโนราเมื่อตอนอายุ 10 ปี โดยเรียนกับโนราเฟื่อง จ.ตรัง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 31 ปี ณ โรงโนราพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านท่าเล ครูโนราอุปชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราเฟื่อง จ.ตรัง ปัจจุบันโนราศรีจันทร์ ศ.เฟื่องตรัง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นโนราใหญ่ประจำคณะโนราและนายโรงเจ้าของคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนด้วย

2. โนราสิงห์แก้ว หรือนายสรวิชัย แก้วเซ่ง มีสถานะเป็นโนราใหญ่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 58 ปี เกิดเมื่อวันที่ 11 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2507 อยู่บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดช่องหาย จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนต้นยาภิรมย์ เริ่ม

ฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราเข้ม ชุ่มคง และโนราสมบุญณ์ เทศศรศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 35 ปี ณ โรงโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อ การครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปถัมภ์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราสมบุญณ์ เทศศรศิลป์ ศ. คล่อง เต็มตรัง ปัจจุบันโนราสิงห์แก้ว หรือนายสรวิชัย แก้วเซ่ง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นโนรา ใหญ่ประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

3. โнораสุขสุวรรณ ทองคำ มีสถานะเป็นโนราใหญ่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 31 ปี เกิดเมื่อวันที่ 4 เดือนกันยายน พ.ศ. 2534 อยู่บ้านเลขที่ 83 หมู่ที่ 6 ตำบลไม้ฝาด อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาคณิตศาสตร์และคอมพิวเตอร์ (วท.บ.) จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 15 ปี โดยเรียนกับโนราศรีจันทร์ ศ.เฟื่อง จ.ตรัง และโนราสนิหน้อย ศ.โนราเฟื่อง จ.ตรัง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 30 ปี ณ โรงโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่ บ้านเลขที่ 83 หมู่ที่ 6 ตำบลไม้ฝาด อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ครูโนราอุปถัมภ์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้ คือโนราสิงห์แก้ว ปัจจุบันโนราสุขสุวรรณ ทองคำ นอกจากประกอบอาชีพเป็นโนราประจำคณะ แล้ว ยังประกอบอาชีพรับราชการครู ที่โรงเรียนทุ่งยาวผดุงศิษย์ ตำบลทุ่งยาว อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ด้วย

4. โนราภูริทัศน์ ทดแทน มีสถานะเป็นโนราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 29 ปี เกิด เมื่อวันที่ 24 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2536 อยู่บ้านเลขที่ 3/2 หมู่ที่ 5 ตำบลคลองลู อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนโคกยาง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 6 ปี โดยเรียนกับโนราศรีจันทร์ ศ.เฟื่อง จ.ตรัง ยังไม่เข้าพิธีครอบเทริด ผูกผ้าใหญ่ ปัจจุบันโนราโนราภูริทัศน์ ทดแทน นอกจากประกอบอาชีพเป็นโนราประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพรับจ้างด้วย

โนราหญิงประจำคณะ

1. โนราสนิหน้อย ศ.โนราเฟื่อง จ.ตรัง หรือ นางสมสนิท ทดแทน มีสถานะเป็น โนราหญิงอาวุโสประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 78 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2487 อยู่บ้านเลขที่ 40 หมู่ที่ 4 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียน บ้านนาเมืองเพชร เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 8 ปี โดยเรียนกับโนราเฟื่อง จ.ตรัง ปัจจุบันโนราสนิ หน้อย ศ.โนราเฟื่อง จ.ตรัง นอกจากประกอบอาชีพเป็นโนราอาวุโสประจำคณะแล้ว ยังประกอบ อาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนด้วย

2. โнораอาภร ทดแทน มีสถานะเป็นนอราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 52 ปี เกิดเมื่อวันที่ 11 เดือนมกราคม พ.ศ. 2513 อยู่บ้านเลขที่ 40 หมู่ที่ 4 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิงหนคร จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านนาเหนือ เริ่มฝึกทำนอราเมื่อตอนอายุ 8 ปี โดยเรียนกับนอราศรีจันทร์ ศ.นอราเฟื่อง จ.ตรัง ปัจจุบันนอราอาภร ทดแทน นอกจากประกอบอาชีพเป็นนอราประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพค้าขายด้วย

3. โนราจุฑามาศ สัตยานนท์ มีสถานะเป็นนอราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 28 ปี เกิดเมื่อวันที่ 11 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2536 อยู่บ้านเลขที่ 82/1 หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อหิน อำเภอสิงหนคร จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้น ปวส. จากวิทยาลัยการอาชีพปะเหลียน เริ่มฝึกทำนอราเมื่อตอนอายุ 15 ปี โดยเรียนกับนอราศรีจันทร์ ศ.นอราเฟื่อง จ.ตรัง ปัจจุบันโนราจุฑามาศ สัตยานนท์ นอกจากประกอบอาชีพเป็นนอราประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทด้วย

4. โนราจิราภรณ์ ชูชีพ มีสถานะเป็นนอราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 41 ปี เกิดเมื่อวันที่ 24 เดือนมกราคม พ.ศ. 2524 อยู่บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 4 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิงหนคร จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้น ปวส. จากโรงเรียนสหรั้งอาชีพะเหลียน เริ่มฝึกทำนอราเมื่อตอนอายุ 10 ปี โดยเรียนกับนอราศรีจันทร์ ศ.นอราเฟื่อง จ.ตรัง ปัจจุบันโนราจิราภรณ์ ชูชีพ นอกจากประกอบอาชีพเป็นนอราประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพค้าขายด้วย

5. โนราอนันตญา บุญจันทร์ มีสถานะเป็นนอราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 20 ปี เกิดเมื่อวันที่ 16 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2545 อยู่บ้านเลขที่ 25 หมู่ที่ 4 อำเภอสิงหนคร จังหวัดตรัง ปัจจุบันกำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เริ่มฝึกทำนอราเมื่อตอนอายุ 10 ปี โดยเรียนกับนอราศรีจันทร์ ศ.นอราเฟื่อง จ.ตรัง

6. โนราสาลี ชันชัย มีสถานะเป็นนอราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 29 ปี เกิดเมื่อวันที่ 1 เดือนมกราคม พ.ศ. 2536 อยู่บ้านเลขที่ 238 หมู่ที่ 4 อำเภอสิงหนคร จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนสภาราษินี 2 เริ่มฝึกทำนอราเมื่อตอนอายุ 7 ปี โดยเรียนกับนอราศรีจันทร์ ศ.นอราเฟื่อง จ.ตรัง ปัจจุบันโนราสาลี ชันชัย นอกจากประกอบอาชีพเป็นนอราประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพขายของออนไลน์ด้วย

7. โนราพจณีย์ ชูเวทย์ มีสถานะเป็นนอราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 38 ปี เกิดเมื่อวันที่ 21 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2527 อยู่บ้านเลขที่ 104/1 หมู่ที่ 4 อำเภอสิงหนคร จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนนาเมืองเพชร เริ่มฝึกทำนอราเมื่อตอนอายุ 10 ปี โดยเรียนกับนอราศรีจันทร์ ศ.นอราเฟื่อง จ.ตรัง ปัจจุบันโนราพจณีย์ ชูเวทย์ นอกจากประกอบอาชีพเป็นนอราประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนด้วย

8. โนราอรุณศรี ทดแทน มีสถานะเป็นโนราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 50 ปี เกิดเมื่อวันที่ 11 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2515 อยู่บ้านเลขที่ 236 หมู่ที่ 4 อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนสิเกาประชาประดิษฐ์ เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 5 ปี โดยเรียนกับโนราศรีจันทร์ ศ.โนราเฟื่อง จ.ตรัง ปัจจุบันโนราอรุณศรี ทดแทน นอกจากประกอบอาชีพเป็นโนราประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นแม่บ้านด้วย

9. โนรามลิวัด บุญจันทร์ มีสถานะเป็นโนราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 42 ปี เกิดเมื่อวันที่ 16 เดือนมกราคม พ.ศ. 2523 อยู่บ้านเลขที่ 25 หมู่ที่ 4 อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 7 ปี โดยเรียนกับโนราศรีจันทร์ ศ.โนราเฟื่อง จ.ตรัง ปัจจุบันโนรามลิวัด บุญจันทร์ นอกจากประกอบอาชีพเป็นโนราประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพค้าขายด้วย

10. โนราประพิณ ชื่นชม มีสถานะเป็นโนราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 59 ปี เกิดเมื่อวันที่ 3 เดือนมกราคม พ.ศ. 2506 อยู่บ้านเลขที่ 40 หมู่ที่ 2 อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดเขาแก้ว เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 15 ปี โดยเรียนกับโนราศรีจันทร์ ศ.โนราเฟื่อง จ.ตรัง ปัจจุบันโนราประพิณ ชื่นชม นอกจากประกอบอาชีพเป็นโนราประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนด้วย

11. โนราแก้วรัตน์มณี ทดแทน มีสถานะเป็นโนราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 28 ปี เกิดเมื่อวันที่ 24 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2536 อยู่บ้านเลขที่ 35/1 หมู่ที่ 5 อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 6 ปี โดยเรียนกับโนราศรีจันทร์ ศ.โนราเฟื่อง จ.ตรัง และโนราสนิทน้อย ศ.โนราเฟื่อง จ.ตรัง ปัจจุบันโนราแก้วรัตน์มณี ทดแทน นอกจากประกอบอาชีพเป็นโนราประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพรับราชการครูด้วย

นายพรานประจำคณะ

1. พรานจ้อย หรือ นายสมพร ชื่นชม มีสถานะเป็นนายพรานประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 65 ปี เกิดเมื่อวันที่ 21 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2500 อยู่บ้านเลขที่ 147 หมู่ที่ 5 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านนาเมืองเพชร เริ่มฝึกรำโนราออกพรานเมื่อตอนอายุ 15 ปี โดยเรียนกับพรานเสื่อง ปัจจุบันพรานจ้อย นอกจากประกอบอาชีพเป็นนายพรานประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนด้วย

2. พรานยง หรือ นายยง จำวิสุตระ มีสถานะเป็นนายพรานประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 88 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2478 อยู่บ้านเลขที่ 83 หมู่ที่ 1 ตำบลนาโต๊ะหมิง อำเภอเมือง จังหวัด

ตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านนาทุ่งรัฐ เริ่มฝึกทำออกพรรษาในราเมื่อตอนอายุ 28 ปี โดยเรียนกับพรานเบิ้ม ปัจจุบันพรานยอง นอกจากประกอบอาชีพเป็นนายพรานประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนด้วย

นักดนตรีโนราประจำคณะ

นายสมัคร ทองแก้ว ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดและเป่าปี่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 64 ปี เกิดเมื่อวันที่ 30 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2501 อยู่บ้านเลขที่ 2 หมู่ที่ 5 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิงหนคร จังหวัดตรัง จบการศึกษาจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนบ้านบ่อหิน เริ่มฝึกเล่นคีย์บอร์ดและเป่าปี่เมื่อตอนอายุ 15 ปี โดยศึกษาเรียนรู้กับนายมีด ทองแก้ว ผู้เป็นบิดา ปัจจุบันนายสมัคร ทองแก้ว นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดและเป่าปี่ประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพรับจ้างด้วย

2. นายชิต นาคพล ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เป่าปี่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 76 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2489 อยู่บ้านเลขที่ 42/1 หมู่ที่ 1 ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนบ้านบ่อหิน เริ่มฝึกเป่าปี่เมื่อตอนอายุ 15 ปี โดยศึกษาเรียนรู้กับนายมีด ทองแก้ว ปัจจุบันนายชิต นาคพล นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เป่าปี่ประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพรับจ้างด้วย

3. นายสาคร สมเพชร มีสถานะเป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 62 ปี เกิดเมื่อวันที่ 19 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2503 อยู่บ้านเลขที่ 2 หมู่ที่ 5 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิงหนคร จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดเขี้ยวชาญกิจ เริ่มฝึกเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 10 ปี โดยเรียนกับโนราศรีจันทร์ ศ.โนราเฟื่อง จ.ตรัง ปัจจุบันนายสาคร สมเพชร นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพรับจ้างด้วย

4. นายชำนาญ ทดแทน มีสถานะเป็นลูกคู่ตีโหม่งและฉิ่งประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 53 ปี เกิดเมื่อวันที่ 26 เดือนมกราคม พ.ศ. 2512 อยู่บ้านเลขที่ 37/4 หมู่ที่ 2 ตำบลนาโต๊ะหมิง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านนาเมืองเพชร เริ่มฝึกเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 10 ปี โดยเรียนกับโนราศรีจันทร์ ศ.โนราเฟื่อง จ.ตรัง ปัจจุบันนายชำนาญ ทดแทน นอกจากประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีลูกคู่ตีโหม่งและฉิ่งประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพรับจ้างด้วย

5. นายธานี ทดแทน มีสถานะเป็นลูกคู่ตีกลองโนราและผู้จัดการประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 54 ปี เกิดเมื่อวันที่ 24 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2511 อยู่บ้านเลขที่ 35/1 หมู่ที่ 5 ตำบลคลองลู อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านนาเมือง

เพชร เริ่มฝึกเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 10 ปี โดยเรียนกับโนราศรีจันทร์ ศ.โนราเฟื่อง จ.ตรัง ปัจจุบันนายธานี ทดแทน นอกจากประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีลูกคู่ที่กลองโนราและผู้จัดการประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพค้าขายด้วย

การรับงาน

คณะมนอราศรีจันทร์ สนิทน้อย จ.ตรัง (ศ.โนราเฟื่อง จ.ตรัง) จะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ (โรงครูแหงแซ่) ค่าราช 80,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) ค่าราช 40,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงเหมรย (แก้เหมรย) ค่าราช 22,000 บาท และพิธีกรรมตั้งหิ้งโนรา ค่าราช 8,000 บาท ช่วงเวลาในการรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าว จะรับงานช่วงเดือนี่ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 เดือน 11 และเดือน 12 นิยมจัดพิธีกรรมมากที่สุดในช่วงเดือน 4 เดือน 6 และเดือน 9 ในช่วงเวลาข้างขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นเวลาฤกษ์ที่ดีที่สุดในการจัดพิธีกรรมเนื่องจากมีความเชื่อกันว่าจะทำให้ทางเจ้าภาพผู้จัดงานมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป ส่วนช่วงเวลาในการห้ามจัดพิธีกรรม ห้ามจัดพิธีกรรมนี้ในช่วงที่เรียกว่า “ทักทินเดือน” คือช่วงขึ้น 2 ค่ำ เดือนี่ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12 เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าเป็นช่วงเวลาที่ไม่เป็นมงคล นอกจากนี้ยังห้ามจัดพิธีกรรมในช่วงเดือนอ้าย เดือน 3 เดือน 5 เดือน 8 เดือน 10 และช่วงเวลาที่ตรงกับวันพระ คณะมนอราศรีจันทร์ สนิทน้อย จ.ตรัง (ศ.โนราเฟื่อง จ.ตรัง) นอกจากจะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าวแล้วยังรับงานแสดงโนราที่เป็นกรำไรซ์ไรซ์เป็นชุดการแสดงในงานพิธีการและงานทั่วไปที่มีหน่วยงานต่างๆมาติดต่อให้ไปแสดงด้วย โดยค่าราช ขึ้นอยู่กับงานที่ให้ไปแสดงรำโนราไรซ์ ระยะเวลาในการเดินทางไปแสดง และจำนวนผู้รำ

ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับคณะ

คณะมนอราศรีจันทร์ สนิทน้อย จ.ตรัง (ศ.โนราเฟื่อง จ.ตรัง) นอกจากจะมีชื่อเสียงในด้านการแสดงโนราประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมแล้ว ยังมีผลงานด้านการแข่งขันประชันโรงโนราที่ได้รับรางวัล ได้แก่ ได้รับรางวัลชนะเลิศในการแข่งขันประชันโรงโนราที่จังหวัดพัทลุง โดยแข่งขันประชันโรงโนราชนะคณะมนอราห์แคล้วคล้อย คณะมนอราห์พิชิต และคณะมนอราห์จันทร์แจ่มฟ้า (ไม่ทราบปี พ.ศ.) ได้รับรางวัลชนะเลิศในการแข่งขันประชันโรงโนราที่จังหวัดตรัง โดยแข่งขันประชันโรงโนราชนะคณะมนอราห์เดิม วินวาด ศ.ตั้ง เขาวิเศษ (คณะมนอราห์เดิม เมืองตรัง) (ไม่ทราบปี พ.ศ.) เป็นต้น

คณะมนอราห์สมบูรณ เทพศรศิลป์ ศ.คล่อง เดิมตรัง

ประวัติความเป็นมาของคณะมนอราห์สมบูรณ เทพศรศิลป์ ศ.คล่อง เดิมตรัง ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2531 ผู้ก่อตั้งคณะคือโนราสมบูรณ เทพศรศิลป์ ศ.คล่อง เดิมตรัง หรือ นาย

สมบุญ เทพศร ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อและนามสกุลของโนราสมบุญ มาตั้งเป็นชื่อคณะ และคำว่า ศ.คลอง เต็มตรัง เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่า เป็นลูกศิษย์ของโนราคลอง และโนราเต็ม เมืองตรัง

ภาพประกอบ 9 โนราสมบุญ เทพศรศิลป์ ศ.คลอง เต็มตรัง
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

โนราใหญ่ประจำคณะ

1. โนราสมบุญ เทพศรศิลป์ ศ.คลอง เต็มตรัง หรือ นายสมบุญ เทพศร มีสถานะเป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ปัจจุบันอายุ 85 ปี เกิดเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2480 อยู่บ้านเลขที่ 83 หมู่ที่ 3 ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดศรีสุวรรณาราม เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราแม่บัวแดง (ศิษย์โนราเลี่ยม เขาวีเศษ) โนราเต็ม เมืองตรัง โนราคลอง หนูคิม (ศ.โนราเฟื่อง) เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 35 ปี ณ โรงโนราพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านญาติของโนราสมบุญ เทพศรศิลป์ อยู่ที่บ้านนาท่ามใต้ ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปัชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือ

โนราคล้อง หนูคัม (ศ.โนราเฟื่อง) ปัจจุบันโนราสมบุญณ์ เทศศรศิลป์ ศ.คล้อง เต็มตรัง ประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนรา นายโรงเจ้าของคณะมนโราห์สมบุญณ์ เทศศรศิลป์ ศ.คล้อง เต็มตรัง เท่านั้น

2. โนราสิงห์แก้วณภัสสรณ์ เจริญศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบุญณ์ หรือนายสรวิชญ์ แก้วเซ่ง มีสถานะเป็นโนราใหญ่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 58 ปี เกิดเมื่อวันที่ 11 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2507 อยู่บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดช่องทราย จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนตันยาภิรมย์ เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ชุ่มคง และโนราสมบุญณ์ เทศศรศิลป์ ศ.คล้อง เต็มตรัง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 35 ปี ณ โรงโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราสมบุญณ์ เทศศรศิลป์ ศ.คล้อง เต็มตรัง ปัจจุบันโนราสิงห์แก้วณภัสสรณ์ เจริญศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบุญณ์ หรือนายสรวิชญ์ แก้วเซ่ง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นโนราใหญ่ประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

3. โนราสมชาย ชุ่มคง มีสถานะเป็นโนราใหญ่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 55 ปี เกิดเมื่อวันที่ 26 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2511 อยู่บ้านเลขที่ 139 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดราชชื่นรมย์ เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 10 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ชุ่มคง ผู้เป็นปู่ ต่อมาก็เรียนกับโนราสมบุญณ์ เทศศรศิลป์ ศ.คล้อง เต็มตรัง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 35 ปี ณ โรงโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านญาติของโนราสมชาย ชุ่มคง ครูโนราอุปชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราสมบุญณ์ เทศศรศิลป์ ศ.คล้อง เต็มตรัง ปัจจุบันโนราสมชาย ชุ่มคง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นโนราใหญ่ประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นช่างตีเหล็ก ทำมีดกรีดยางไว้จำหน่ายด้วย

4. โนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ หรือ นายสิทธิโชค หงษา มีสถานะเป็นโนราใหญ่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 29 ปี เกิดเมื่อวันที่ 31 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2536 อยู่บ้านเลขที่ 82/2 หมู่ที่ 4 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่วิทยาลัยเทคนิคตรัง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 17 ปี โดยเรียนกับอาจารย์เอกชัย ไกรเทพ โนราสมบุญณ์ เทศศรศิลป์ ศ.คล้อง เต็มตรัง และโนราศรีจันทร์ สนิทน้อย ศ.เฟื่องตรัง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 23 ปี ณ โรงโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 82/2 หมู่ที่ 4 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ครู

โนราอุปถัมภ์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราสมบูรณ เทศรศิลป์ ศ.คลอง เต็มตรง
โนราล่องน้อย ฉลวยศิลป์ โนราครุฑ ศ.ล่องน้อย เป็นโนราคู่สวด และ โนราสี่จันทร์ สนิทน้อย ศ.
เฟื่องตรง เป็นประธานฝ่ายโนราอาวุโส ปัจจุบันโนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ประกอบอาชีพเป็นศิลปิน
โนราเท่านั้น

นายพรานประจำคณะ

1. พรานคาวิน คงทอง มีสถานะเป็นนายพรานและลูกคู่นักดนตรีโนราประจำ
คณะ ปัจจุบันอายุ 61 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2504 อยู่บ้านเลขที่ 144 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ
อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ฝึกเป็นลูกคู่ตีแตระและร้องรับ
เพลงบทโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ชุ่มคง ปัจจุบันนายคาวิน คงทอง นอกจาก
จะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีกลองโนรา ตีแตระ ตีฉาบ ร้องรับเพลงบทโนรา และออกพรานประจำ
คณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นลูกน้องช่างตีเหล็ก ทำมีดกรีดยางไว้จำหน่ายด้วย

นักดนตรีโนราประจำคณะ

1. นายปาน ราชเดิม ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 60
ปี เกิดเมื่อวันที่ 11 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2505 อยู่บ้านเลขที่ 63 หมู่ที่ 7 ตำบลท่าสะบ้า อำเภอวัง
วิเศษ จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านควนเคี่ยม เริ่มฝึกเล่น
คีย์บอร์ดเมื่อตอนอายุ 30 ปี โดยศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนกับนายศรีปาน (ไม่ทราบ
นามสกุล) ปัจจุบันนายปาน ราชเดิม นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะ
โนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

2. นายประพัฒน์ ช้วนตัน ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เป่าปี่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 66 ปี
เกิดเมื่อวันที่ 8 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2499 อยู่บ้านเลขที่ 201/33 หมู่ที่ 1 ตำบลย่านตาขาว อำเภอ
ย่านตาขาว จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาบริหาร จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ
ภูเก็ต เริ่มฝึกเป่าปี่เมื่อตอนอายุ 18 ปี โดยเรียนกับนายกล้า นายผ่อน นายโชค นายหยุด (ไม่ทราบ
นามสกุล) ซึ่งเป็นมือปี่หนังตะลุง ปัจจุบันนายประพัฒน์ ช้วนตัน นอกจากประกอบอาชีพเป็นลูกคู่
เป่าปี่ประจำคณะโนราแล้ว ยังเป็นอดีตข้าราชการครูสอนอยู่ที่โรงเรียนปะเหลียนมากกว่า 22 ปี
ปัจจุบันเกษียณอายุราชการแล้ว

3. นายสมชาย ชุ่มคง มีสถานะเป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะและยังสามารถเล่น
เครื่องดนตรีโนราได้ทุกชนิด ปัจจุบันอายุ 55 ปี เกิดเมื่อวันที่ 26 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2511 อยู่
บ้านเลขที่ 139 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดราชสีนรรมย์ เริ่มฝึกเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียน

กับโนราแซม ชุ่มคง ผู้เป็นปู่ ปัจจุบันนายสมชาย ชุ่มคง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นช่างตีเหล็ก ทำมีดกรีดยางไว้จำหน่ายด้วย

4. นายสัญญาชัย ชุ่มคง มีสถานะเป็นลูกคู่ตีโหม่ง ฉิ่ง และตีกลองโนราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 51 ปี เกิดเมื่อปีพ.ศ. 2514 อยู่บ้านเลขที่ 46 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดราชนิคม เริ่มฝึกเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 20 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ชุ่มคง ผู้เป็นปู่ ปัจจุบันนายสัญญาชัย ชุ่มคง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีโหม่ง ฉิ่ง และตีกลองโนราประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่ศรีสุภาพพาราเวสต์ด้วย

5. นายจิระศักดิ์ ชุ่มคง มีสถานะเป็นลูกคู่ตีกลองโนรา โหม่ง และฉิ่ง ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 21 ปี เกิดเมื่อวันที่ 1 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2544 อยู่บ้านเลขที่ 139 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนสภาราชินี 2 เริ่มฝึกเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 10 ปี โดยเรียนกับนายสมชาย ชุ่มคง ปัจจุบันนายจิระศักดิ์ ชุ่มคง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีกลองโนรา โหม่ง และฉิ่ง ประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นช่างตีเหล็ก ทำมีดกรีดยางไว้จำหน่ายด้วย

6. นายคาวิณ คงทอง มีสถานะเป็นลูกคู่ตีกลองโนรา ตีแตระ ตีฉาบ ร้องรับเพลงบทโนรา และออกพรานประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 61 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2504 อยู่บ้านเลขที่ 144 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียน ฝึกเป็นลูกคู่ตีแตระและร้องรับเพลงบทโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ชุ่มคง ปัจจุบันนายคาวิณ คงทอง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีกลองโนรา ตีแตระ ตีฉาบ ร้องรับเพลงบทโนรา และออกพรานประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นลูกน้องช่างตีเหล็ก ทำมีดกรีดยางไว้จำหน่ายด้วย

การรับงาน

คณะมโนราห์สมบุญรณ เทพศรศิลป์ ศ.คล่อง เดิมตรัง จะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ (โรงครูแทงเซ่) ค่าราช 75,500 บาท พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) ค่าราช 37,000 – 38,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงเหมรย (แก้เหมรย) ค่าราช 20,000 บาท ช่วงเวลาในการรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าว จะรับงานช่วงเดือนยี่ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 เดือน 11 และเดือน 12 นิยมจัดพิธีกรรมมากที่สุดในช่วง เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 9 ในช่วงเวลาข้างขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นเวลาฤกษ์ที่ดีที่สุดในการจัดพิธีกรรม เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าจะทำให้ทางเจ้าภาพผู้จัดงานมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป ส่วนช่วงเวลาในการห้ามจัดพิธีกรรม ห้ามจัด

พิธีกรรมนี้ในช่วงที่เรียกว่า“ทักษิณเดือน” คือช่วงขึ้น 2 ค่ำ เดือนยี่ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12 เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าเป็นช่วงเวลาที่ไม่เป็นมงคล นอกจากนี้ยังห้ามจัดพิธีกรรมในช่วงเดือนอ้าย เดือน 3 เดือน 5 เดือน 8 เดือน 10 และช่วงเวลาที่ตรงกับวันพระ คณะมนิราห์สมบุญ เทพศศิลป์ ศ.คล่อง เดิมตรัง นอกจากจะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ยังรับงานแสดงโนราที่เป็นกรำรำไหว้ เป็นชุดการแสดงในงานพิธีการและงานทั่วไปที่มีหน่วยงานต่างๆมาติดต่อให้ไปแสดงด้วย โดยมีค่าราช 26,000 – 30,000 บาท ขึ้นอยู่กับงานที่ให้ไปแสดงรำโนราไหว้ ระยะเวลาในการเดินทางไปแสดง และจำนวนผู้รำ

ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับคณะ

คณะมนิราห์สมบุญ เทพศศิลป์ ศ.คล่อง เดิมตรัง นอกจากจะมีชื่อเสียงในด้านการแสดงโนราประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมแล้ว ยังมีผลงานด้านการแข่งขันประชันโรงโนราที่ได้รับรางวัล ได้แก่ ได้รับรางวัลชนะเลิศในการแข่งขันประชันโรงโนรา ณ วัดไพรสน วัดแจ้ง วัดน้ำผุดใต้ จังหวัดตรัง (ไม่ทราบปี พ.ศ.) ได้รับรางวัลชนะเลิศในการแข่งขันประชันโรงโนรา ณ วัดบางจาก จังหวัดนครศรีธรรมราช (ไม่ทราบปี พ.ศ.) เป็นต้น

คณะมนิราห์สิงห์แก้วณภัสสรณ์ เจริญศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบุญ

ประวัติความเป็นมาของคณะมนิราห์สิงห์แก้วณภัสสรณ์ เจริญศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบุญ ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2547 ผู้ก่อตั้งคณะคือโนราสิงห์แก้ว หรือนายสรวิชัย แก้วเซ่ง ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือ การนำเอาชื่อเล่นของโนราสิงห์แก้ว และชื่อจริงของภรรยา มาตั้งเป็นชื่อคณะ คำว่า จ.ตรัง เพื่อบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นคณะมนิราห์ในพื้นที่จังหวัดตรัง และคำว่า ศ.ศรีจันทร์ สมบุญ เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นลูกศิษย์ของโนราศรีจันทร์ และโนราสมบุญ

ภาพประกอบ 10 โนราสิงห์แก้ว หรือนายสรวิชัย แก้วเซ่ง
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

โนราใหญ่ประจำคณะ

1. โนราสิงห์แก้ว หรือนายสรวิชัย แก้วเซ่ง มีสถานะเป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ปัจจุบันอายุ 58 ปี เกิดเมื่อวันที่ 11 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2507 อยู่บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดช่องทราย จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนต้นยาภิรมย์ เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ชุ่มคง และโนราสมบุญฤทธิ์ เทศรศิลป์ ศ.คลอง เต็มตรัง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 35 ปี ณ โรงโนราพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราสมบุญฤทธิ์ เทศรศิลป์ ศ.คลอง เต็มตรัง ปัจจุบันโนราสิงห์แก้ว หรือนายสรวิชัย แก้วเซ่ง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นโนราใหญ่ประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

2. โนราสมบุญฤทธิ์ เทศรศิลป์ ศ.คลอง เต็มตรัง หรือ นายสมบุญฤทธิ์ เทศร มีสถานะเป็นโนราใหญ่อาวุโสประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 85 ปี เกิดเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2480 อยู่บ้านเลขที่ 83 หมู่ที่ 3 ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดศรีสุวรรณาราม เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราแม่บัว บัวแดง (ศิษย์โนราเลี่ยม เขาวิเศษ) โนราเต็ม เมืองตรัง โนราคลอง หนูคิม (ศ.โนราเฟื่อง) เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 35 ปี ณ โรงเรียนพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านญาติของโนราสมบุรณ์ เทพศรีศิลป์ อยู่ที่บ้านนาท่ามใต้ ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปัชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราคลอง หนูคิม (ศ.โนราเฟื่อง) ปัจจุบันโนราสมบุรณ์ เทพศรีศิลป์ ศ.คลอง เต็มตรัง ประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราเท่านั้น

3. โนราสมชาย ชุ่มคง มีสถานะเป็นโนราใหญ่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 55 ปี เกิดเมื่อวันที่ 26 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2511 อยู่บ้านเลขที่ 139 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดราชรัตนาราม เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 10 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ชุ่มคง ผู้เป็นปู่ ต่อมาก็เรียนกับโนราสมบุรณ์ เทพศรีศิลป์ ศ.คลอง เต็มตรัง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 35 ปี ณ โรงเรียนพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านญาติของโนราสมชาย ชุ่มคง ครูโนราอุปัชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราสมบุรณ์ เทพศรีศิลป์ ศ.คลอง เต็มตรัง ปัจจุบันโนราสมชาย ชุ่มคง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นโนราใหญ่ประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นช่างตีเหล็ก ทำมีดกรีดยางไว้จำหน่ายด้วย

นายพรานประจำคณะ

1. พรานคาวิณ คงทอง มีสถานะเป็นนายพรานและลูกคู่ตีกลองโนรา ตีแตระ ตีฉาบ และร้องรับเพลงบทโนราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 61 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2504 อยู่บ้านเลขที่ 144 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ฝึกเป็นลูกคู่ตีแตระและร้องรับเพลงบทโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ชุ่มคง ปัจจุบันนายคาวิณ คงทอง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีกลองโนรา ตีแตระ ตีฉาบ ร้องรับเพลงบทโนรา และออกพรานประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นลูกน้องช่างตีเหล็ก ทำมีดกรีดยางไว้จำหน่ายด้วย

นักดนตรีโนราประจำคณะ

1. นายปาน ราชเดิม ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 60 ปี เกิดเมื่อวันที่ 11 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2505 อยู่บ้านเลขที่ 63 หมู่ที่ 7 ตำบลท่าสะบ้า อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านควนเคี่ยม เริ่มฝึกเล่นคีย์บอร์ดเมื่อตอนอายุ 30 ปี โดยศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนกับนายศรีปาน (ไม่ทราบ

นามสกุล) ปัจจุบันนายปาน ราชเดิม นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เล่นคีร์บอร์ดประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

2. นายประพัฒน์ ช้วนตัน ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เป่าปี่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 66 ปี เกิดเมื่อวันที่ 8 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2499 อยู่บ้านเลขที่ 201/33 หมู่ที่ 1 ตำบลย่านตาขาว อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาบริหาร จากมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เริ่มฝึกเป่าปี่เมื่อตอนอายุ 18 ปี โดยเรียนกับนายกล้า นายผ่อง นายโชค นายหยุด (ไม่ทราบนามสกุล) ซึ่งเป็นมือเป่าหนังตะลุง ปัจจุบันนายประพัฒน์ ช้วนตัน นอกจากประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เป่าปี่ประจำคณะโนราแล้ว ยังเป็นอดีตข้าราชการครูสอนอยู่ที่โรงเรียนปะเหลียนมากกว่า 22 ปี ปัจจุบันเกษียณอายุราชการแล้ว

3. นายสมชาย ชุ่มคง มีสถานะเป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะและยังสามารถเล่นเครื่องดนตรีโนราได้ทุกชนิด ปัจจุบันอายุ 55 ปี เกิดเมื่อวันที่ 26 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2511 อยู่บ้านเลขที่ 139 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดราชสีนรมย์ เริ่มฝึกเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ชุ่มคง ผู้เป็นปู่ ปัจจุบันนายสมชาย ชุ่มคง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นช่างตีเหล็ก ทำมีดกรีดยางไว้จำหน่ายด้วย

4. นายสัญญา ชุ่มคง มีสถานะเป็นลูกคู่ตีโหม่ง ฉิ่ง และตีกลองโนราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 51 ปี เกิดเมื่อปีพ.ศ. 2514 อยู่บ้านเลขที่ 46 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดราชสีนรมย์ เริ่มฝึกเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 20 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ชุ่มคง ผู้เป็นปู่ ปัจจุบันนายสัญญา ชุ่มคง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีโหม่ง ฉิ่ง และตีกลองโนราประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่ศรีสุภาพพาราเวสต์ด้วย

5. นายจิระศักดิ์ ชุ่มคง มีสถานะเป็นลูกคู่ตีกลองโนรา โหม่ง และฉิ่ง ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 21 ปี เกิดเมื่อวันที่ 1 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2544 อยู่บ้านเลขที่ 139 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนสภาราชินี 2 เริ่มฝึกเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 10 ปี โดยเรียนกับนายสมชาย ชุ่มคง ปัจจุบันนายจิระศักดิ์ ชุ่มคง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีกลองโนรา โหม่ง และฉิ่ง ประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นช่างตีเหล็ก ทำมีดกรีดยางไว้จำหน่ายด้วย

6. นายคาวิน คงทอง มีสถานะเป็นลูกคู่ตีกลองโนรา ตีแตระ ตีฉาบ ร้องรับเพลงบทโนรา และออกพรานประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 61 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2504 อยู่บ้านเลขที่ 144

หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียน ฝักเป็นลูกคู่ตีแตระและร้องรับเพลงบทโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ชุ่มคง ปัจจุบันนายคาวิน คงทอง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีกลองโนรา ตีแตระ ตีฉาบ ร้องรับเพลงบทโนรา และออกพรานประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นลูกน้องช่างตีเหล็ก ทำมีดกรีดยางไว้จำหน่ายด้วย

การรับงาน

คณะมนอราห์สิงห์แก้วณภัสสรณ์ เจริญศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบูรณ์ จะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ (โรงครูแพงเข้) ค่าราช 75,500 บาท พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) ค่าราช 37,000 – 38,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงเหมรย (แก้เหมรย) ค่าราช 20,000 บาท ช่วงเวลาในการรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าว จะรับงานช่วงเดือนยี่ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 เดือน 11 และเดือน 12 นิยมจัดพิธีกรรมมากที่สุดในช่วง เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 9 ในช่วงเวลาข้างขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นเวลาฤกษ์ที่ดีที่สุดในการจัดพิธีกรรม เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าจะทำให้ทางเจ้าภาพผู้จัดงานมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป ส่วนช่วงเวลาในการห้ามจัดพิธีกรรม ห้ามจัดพิธีกรรมนี้ในช่วงที่เรียกว่า“ทักทินเดือน” คือช่วงขึ้น 2 ค่ำ เดือนยี่ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12 เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าเป็นช่วงเวลาที่ไม่เป็นมงคล นอกจากนี้ยังห้ามจัดพิธีกรรมในช่วงเดือนอ้าย เดือน 3 เดือน 5 เดือน 8 เดือน 10 และช่วงเวลาที่ตรงกับวันพระ คณะมนอราห์สมบูรณ์ เทพศรีศิลป์ ศ.คลอง เต็มตรัง นอกจากจะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ยังรับงานแสดงโนราที่เป็นกรำไรซ์เป็นชุดการแสดงในงานพิธีการและงานทั่วไปที่มีหน่วยงานต่างๆมาติดต่อให้ไปแสดงด้วย โดยมีค่าราช 26,000 – 30,000 บาท ขึ้นอยู่กับงานที่ให้ไปแสดงรำโนราไรซ์ ระยะเวลาในการเดินทางไปแสดง และจำนวนผู้รำ

ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับคณะ

คณะมนอราห์สิงห์แก้วณภัสสรณ์ เจริญศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบูรณ์ มีชื่อเสียงในด้านการแสดงโนราประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมเป็นหลัก ไม่มีผลงานการแข่งขันประชันโรงกับคณะมนอราห์อื่นๆ

คณะมนอราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบูรณ์ ศรีจันทร์

ประวัติความเป็นมาของคณะมนอราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบูรณ์ ศรีจันทร์ ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2559 ผู้ก่อตั้งคณะคือโนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ หรือ นายสิทธิโชค หงษา ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อเล่นของโนราเจมส์ มาตั้งเป็นชื่อ

คณะ คำว่าเสน่ห์ศิลป์หมายถึงเป็นคณะที่มีเสน่ห์ในการแสดงโนรา และคำว่า ศ.สมบุญ ศรีจันทร์ เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นลูกศิษย์ของโนราสมบุญ และโนราศรีจันทร์

ภาพประกอบ 11 โนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์

ที่มา: ผู้วิจัย, 2563

โนราใหญ่ประจำคณะ

1. โนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ หรือ นายสิทธิโชค หงษา มีสถานะเป็นโนราใหญ่และ นายโรงเจ้าของคณะ ปัจจุบันอายุ 29 ปี เกิดเมื่อวันที่ 31 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2536 อยู่บ้านเลขที่ 82/2 หมู่ที่ 4 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสีเกา จังหวัดตรัง กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขา เทคโนโลยียานยนต์ ที่วิทยาลัยเทคนิคตรัง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 17 ปี โดยเรียนกับอาจารย์ เอกชัย ไกรเทพ โนราสมบุญ เทศรศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง และโนราศรีจันทร์ สนิทน้อย ศ.เฟื่องตรัง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 23 ปี ณ โรงโนราพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 82/2 หมู่ที่ 4 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสีเกา จังหวัดตรัง ครูโนราอุปัชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราสมบุญ เทศรศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง โนราล่องน้อย ฉลวยศิลป์ โนราครุฑ ศ.ล่องน้อย เป็นโนราคู่สวด และ โนราศรีจันทร์

สนิทน้อย ศ.เพ็ญตรัง เป็นประธานฝ่ายโนราอาวูโส ปัจจุบันโนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราเท่านั้น

2. โนราครุฑ ศ.ล่องน้อย หรือนายสันติชัย แยมใหม่ มีสถานะเป็นโนราใหญ่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 37 ปี เกิดเมื่อวันที่ 9 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2528 อยู่บ้านเลขที่ 88 หมู่ที่ 5 ตำบลคลองลู อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 20 ปี โดยเรียนกับโนราล่องน้อย ฉวยศิลป์ ศ.แป้นตรัง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 27 ปี ณ โรงโนราพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 88 หมู่ที่ 5 ตำบลคลองลู อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปัชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราล่องน้อย ฉวยศิลป์ ศ.แป้นตรัง ปัจจุบันโนราครุฑ ศ.ล่องน้อย นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นโนราใหญ่ประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นอาจารย์ประจำสาขาการจัดการวัฒนธรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ด้วย

ภาพประกอบ 12 โนราครุฑ ศ.ล่องน้อย

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

3. โนราภานุวัฒน์ ทับชุม มีสถานะเป็นโนราใหญ่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 28 ปี เกิดเมื่อวันที่ 15 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2537 อยู่บ้านเลขที่ 28/10 ตำบลทับเที่ยง อำเภอมือง

จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) จ.ตรัง เริ่มฝึกงำโนราเมื่อตอนอายุ 13 ปี โดยเรียนกับครูวิมิภา มีเหรียญ (ครูสอนนาฏศิลป์) ยังไม่ได้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ ปัจจุบันโนราภานูวัฒน์ ทับชุม ประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราเท่านั้น

นายพรานประจำคณะ

1. พรานขจรพงษ์ แป้นศรีนวล มีสถานะเป็นนายพรานประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 28 ปี เกิดเมื่อวันที่ 21 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2537 อยู่บ้านเลขที่ 107 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าสะบ้า อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้น ปวส. จากวิทยาลัยอาชีวศึกษาสหรั้ง เริ่มฝึกออกพรานเมื่อตอนอายุ 21 ปี โดยเรียนกับนายเอกชัย ไกรเทพ ปัจจุบันพรานขจรพงษ์ แป้นศรีนวล นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นนายพรานประจำคณะโนราแล้วยังประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทด้วย

หมอกบโรงประจำคณะ

1. นายหฤษฎ์ คงแก้ว ทำหน้าที่เป็นหมอกบโรงประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 44 ปี เกิดเมื่อวันที่ 22 เดือนกันยายน พ.ศ. 2521 อยู่บ้านเลขที่ 63 หมู่ที่ 5 ตำบลคลองลู อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนบ้านโคกยาง เริ่มศึกษาหาความรู้การเป็นหมอกบโรงเมื่อตอนอายุ 15 ปี โดยเรียนกับโนราล่อง เกิดดี ปัจจุบันนายหฤษฎ์ คงแก้ว ประกอบอาชีพเป็นหมอกบโรงประจำคณะโนราเท่านั้น

นักดนตรีโนราประจำคณะ

1. นายกิตติ รอดไผ่ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 30 ปี เกิดเมื่อวันที่ 18 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 อยู่บ้านเลขที่ 235 หมู่ที่ 2 ตำบลโคกชะงาย อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง จบการศึกษาระดับชั้น ปวช. จากวิทยาลัยเทคนิคพัทลุง เริ่มฝึกเล่นคีย์บอร์ดเมื่อตอนอายุ 17 ปี โดยศึกษาเรียนรู้กับนายอนันต์ วงศ์ชู ปัจจุบันนายกิตติ รอดไผ่ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพทำธุรกิจส่วนตัวด้วย

2. นายศราวุฒิ แก้วเจริญ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เป่าปี่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 20 ปี เกิดเมื่อวันที่ 10 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2544 อยู่บ้านเลขที่ 78 ตำบลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 สาขานาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง เริ่มฝึกเป่าปี่เมื่อตอนอายุ 14 ปี โดยเรียนกับอาจารย์อำนาจ นุ่นเอียด (ครูต้อย มือปี่พัทลุง) ปัจจุบันนายศราวุฒิ แก้วเจริญ ประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีลูกคู่ประจำคณะโนราเท่านั้น

3. นายชิษนุชา เมียนโอ มีสถานะเป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 25 ปี เกิดเมื่อวันที่ 5 เดือนกันยายน พ.ศ. 2540 อยู่บ้านเลขที่ 43 หมู่ที่ 4 ตำบลนาตาล่วง อำเภอเมือง

จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากวิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช เริ่มฝึกเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 13 ปี โดยเรียนกับอาจารย์เอกชัย ไกรเทพ ปัจจุบันนายชินชญา เมียนโอ ประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีลูกคู่ตีทับประจำคณะโนราเท่านั้น

4. นายปานวัฒน์ นวลน้อม มีสถานะเป็นลูกคู่ตีโหม่งและฉิ่งประจำคณะ ปัจจุบัน อายุ 24 ปี เกิดเมื่อวันที่ 21 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2540 อยู่บ้านเลขที่ 71 หมู่ที่ 2 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้น ปวส. สาขาช่างยนต์ จากวิทยาลัยเทคนิคตรัง เริ่มฝึกเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 13 ปี โดยเรียนกับอาจารย์เอกชัย ไกรเทพ ปัจจุบันนายปานวัฒน์ นวลน้อม ประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีลูกคู่ตีโหม่งและฉิ่ง ประจำคณะโนราเท่านั้น

5. นายยุทธนันท์ เสนี มีสถานะเป็นลูกคู่ตีกลองโนราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 23 ปี เกิดเมื่อวันที่ 22 เดือนกันยายน พ.ศ. 2541 อยู่บ้านเลขที่ 103/1 หมู่ที่ 7 ตำบลนาพละ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากวิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง เริ่มฝึกเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 13 ปี โดยเรียนกับอาจารย์อำนาจ นุ่นเอียด ปัจจุบันนายยุทธนันท์ เสนี ประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีลูกคู่ตีกลองโนราประจำคณะโนราเท่านั้น

6. นายพีธีกร ไสธานิตย์ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่สีซอประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 27 ปี เกิดเมื่อวันที่ 28 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2537 อยู่บ้านเลขที่ 56/1 หมู่ที่ 2 ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เริ่มฝึกสีซอเมื่อตอนอายุ 15 ปี โดยศึกษาเรียนรู้กับนายเคื่อง ไสธานิตย์ ปัจจุบันนายพีธีกร ไสธานิตย์ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่สีซอประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพรับราชการด้วย

7. นายทิพย์มิ่งคล คงตำหนิ มีสถานะเป็นลูกคู่ตีแตระและตีฉาบประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 20 ปี เกิดเมื่อวันที่ 17 เดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2544 อยู่บ้านเลขที่ 82/1 หมู่ที่ 4 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๓๙ (บ้านโต๊ะหมิง) ฝึกเป็นลูกคู่ตีแตระ และตีฉาบ เมื่อตอนอายุ 16 ปี โดยเรียนกับโนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ปัจจุบันนายทิพย์มิ่งคล คงตำหนิ ประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีลูกคู่ตีแตระและตีฉาบประจำคณะโนราเท่านั้น

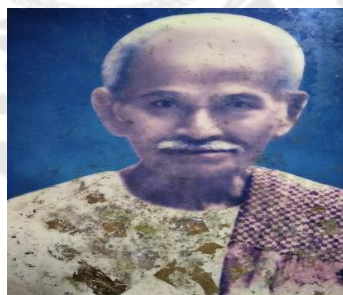
การรับงาน

คณะมนอราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบูรณ ศรีจันทร์ จะรับงานแสดงโนราใน พิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ (โรงครูแทงเซ่) ค่าราช 75,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) ค่าราช 38,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงเหมรย (แก้เหมรย) ค่าราช 20,000 บาท ช่วงเวลาในการรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าว จะรับงานช่วงเดือนนี้ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 เดือน 11

และเดือน 12 นิยมจัดพิธีกรรมมากที่สุดในช่วง เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 9 ในช่วงเวลาข้างขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นเวลาฤกษ์ที่ดีที่สุดในการจัดพิธีกรรม เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าจะทำให้ทางเจ้าภาพผู้จัดงานมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป ส่วนช่วงเวลาในการห้ามจัดพิธีกรรม ห้ามจัดพิธีกรรมนี้ในช่วงที่เรียกว่า“ทักษิณเดือน” คือช่วงขึ้น 2 ค่ำ เดือนยี่ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12 เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าเป็นช่วงเวลาที่ไม่เป็นมงคล นอกจากนี้ยังห้ามจัดพิธีกรรมในช่วงเดือนอ้าย เดือน 3 เดือน 5 เดือน 8 เดือน 10 และช่วงเวลาที่ตรงกับวันพระ คณะมนโรรักษ์ เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบุรณ์ ศรีจันทร์ นอกจากนี้จะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ยังรับงานแสดงโนราที่เป็นการรำไหว้เป็นชุดการแสดงในงานพิธีการและงานทั่วไปที่มีหน่วยงานต่างๆมาติดต่อให้ไปแสดงด้วย โดยมีค่าราช 28,000 บาท ขึ้นอยู่กับงานที่ให้ไปแสดงรำโนราไหว้ ระยะทางในการเดินทางไปแสดง และจำนวนผู้รำ

ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับคณะ

คณะมนโรรักษ์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบุรณ์ ศรีจันทร์ นอกจากจะมีชื่อเสียงในด้านการแสดงโนราประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมแล้ว ยังมีผลงานด้านการแข่งขันประชันโรงโนราที่ได้รับรางวัล ได้แก่ ได้รับรางวัลรองชนะเลิศในการแข่งขันประชันโรงโนราที่จังหวัดพัทลุง โดยได้รับถ้วยรางวัลพระราชทานจาก สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อปี พ.ศ.2561

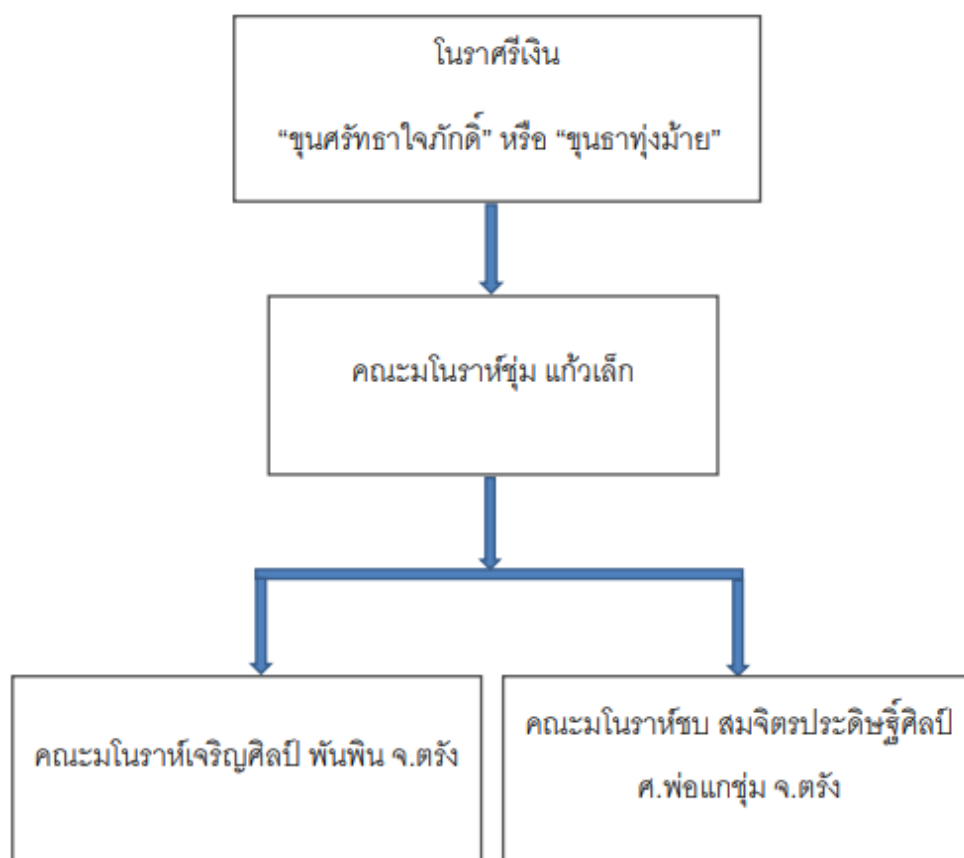
ภาพประกอบ 13 โนราซุ่ม แก้วเล็ก ถ่ายจากภาพเก๋าน้ำหิ้งครูหมอนโนรา

บ้านโนราชนบ ศิษย์พ่อแก่ซุ่ม

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.1.3 สายคณะโนราชุ่ม แก้วเล็ก

ประวัติความเป็นมาของสายคณะมโนราห์ชุ่ม แก้วเล็ก ก่อตั้งคณะโดย โนราชุ่ม แก้วเล็ก หรือ นายชุ่ม แก้วเล็ก ผู้มีสถานะเป็นโนราใหญ่นายโรงเจ้าของคณะ เป็นบรมครูโนรา และเป็นสุดยอดศิลปินโนราผู้มีชื่อเสียงโด่งดังมากอีกท่านหนึ่งของจังหวัดตรัง เกิดเมื่อราวปี พ.ศ.2423 - 2428 และถึงแก่กรรมเมื่อตอนอายุ 77 ปี ในราวปี พ.ศ.2500 - 2505 โนราชุ่ม แก้วเล็ก เดิมเป็นชาวบ้านควนนาแค ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ต่อมาได้ย้ายมาตั้งรกรากมีครอบครัวที่บ้านหนองชุมแสง หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ได้สืบทอดเชื้อสายโนรามาจากโนราศรีเงิน หรือที่รู้จักกันดีในนาม “ขุนศรัทธาใจภักดี” หรือ “ขุนธาทุ่งม้าย” ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นขุนโนราในสมัยรัชกาลที่ 6 โนราชุ่ม แก้วเล็ก เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนเด็กๆ โดยเรียนกับโนราศรีเงิน หรือ “ขุนศรัทธาใจภักดี” หรือ “ขุนธาทุ่งม้าย” ผู้มีศักดิ์เป็นญาติผู้ใหญ่ โนราชุ่ม แก้วเล็ก ได้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับโนราชุ่ม แก้วเล็ก ได้แก่ ผลงานการแสดงโนราประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมที่มีความเข้มข้น ไม่ว่าจะเป็น พิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) พิธีกรรมโนราโรงเหมรย พิธีกรรมตั้งหิ้งครูหมอบโนรา ตลอดจนจนถึงพิธีกรรมความเชื่ออื่นๆที่เกี่ยวข้องกับโนรา ผลงานการแข่งขันประชันโรงโนราในสมัยก่อนซึ่งมีผลงานเป็นที่ยอมรับมากมาย อีกทั้งความสามารถในการรำรำโนราที่สวยงามอ่อนช้อยแต่แฝงไว้ด้วยพลัง การรำโนราประกอบพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ที่เข้มข้น เช่น การรำเขียนพราย รำโนราแทงเข้ รำโนราพันควาย (พันหัวควายเป็นๆ) ตามแบบฉบับของสายโนราชุ่ม แก้วเล็ก การขับบทโนราอันมีปฏิภาณไหวพริบเป็นเลิศและเสียงการขับบทโนราอันไพเราะเสนาะหู ความเก่งกล้าสามารถในด้านไสยศาสตร์คาถาอาคมที่เป็นที่เลื่องลือ จึงทำให้คณะมโนราห์ชุ่ม แก้วเล็ก มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักกันมาจนถึงปัจจุบัน สายคณะโนราชุ่ม แก้วเล็ก ปัจจุบันมีคณะมโนราห์ที่สืบทอดเชื้อสายโนราต่อจากคณะมโนราห์ชุ่ม แก้วเล็ก จำนวน 2 คณะ ได้แก่

ภาพประกอบ 14 แผนผังการสืบทอดสายคณะมนโรรักษ์ชุม แก้วเล็ก

คณะมนโรรักษ์เจริญศิลป์ พันพิน จ.ตรัง

ประวัติความเป็นมาของคณะมนโรรักษ์เจริญศิลป์ พันพิน จ.ตรัง เดิมชื่อว่าคณะมนโรรักษ์เจริญศิลป์ ผู้ก่อตั้งคณะคือ โнораเจริญ ชัยเพชร หรือ นายเจริญ ชัยเพชร ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ต่อมาเมื่อ โнораเจริญ ชัยเพชร แก่ชราลงจึงได้เปลี่ยนชื่อคณะเป็นคณะมนโรรักษ์เจริญศิลป์ พันพิน จ.ตรัง ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อของโนราเจริญ ชัยเพชร ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ชื่อของโนราประพันธ์ ชัยเพชร และโนราพิน ชัยเพชร ผู้เป็นบุตรชาย มาตั้งรวมกันเป็นชื่อคณะ และพ่วงท้ายคำว่า จ.ตรัง เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นโนราในพื้นที่จังหวัดตรัง ต่อมาเมื่อโนราเจริญ ชัยเพชร ได้ถึงแก่กรรมลงเมื่อตอนอายุ 77 เมื่อปี พ.ศ. 2549 โнораประพันธ์ ชัยเพชร ผู้เป็นบุตรชายคนโต ก็รับช่วงต่อเป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ สืบทอดเชื้อสายโนราต่อจาก โнораเจริญ ชัยเพชร มาจนถึงปัจจุบัน

ภาพประกอบ 15 โนราเจริญ ชัยเพชร
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 16 โนราประพันธ์ ชัยเพชร
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

โนราใหญ่ประจำคณะ

1. โนราประพันธ์ ชัยเพชร มีสถานะเป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ปัจจุบันอายุ 62 ปี เกิดเมื่อวันที่ 17 เดือนกันยายน พ.ศ. 2503 อยู่บ้านเลขที่ 135 หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีตอนปลาย จากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอนาโยง จังหวัดตรัง เริ่มฝึกรำโนราและเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 13 ปี โดยเรียนกับโนราเจริญ ชัยเพชร ผู้เป็นบิดา เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 22 ปี ณ โรงโนราพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 135 หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปัชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่คือ โนรากล่อม (กรอม) ปัจจุบันโนราประพันธ์ ชัยเพชร นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

ภาพประกอบ 17 โนราพิน ชัยเพชร

ที่มา: ผู้วิจัย, 2557

2. โนราพิน ชัยเพชร มีสถานะเป็นโนราใหญ่แสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 52 ปี เกิดเมื่อวันที่ 9 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2512 อยู่บ้านเลขที่ 75 หมู่ที่ 3 ตำบลนาข้าวเสียว อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านไร่หลวง เริ่มฝึกรำโนราและเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 13 ปี โดยเรียนกับโนราเจริญ ชัยเพชร ผู้เป็นบิดา เข้าพิธีครอบ

เทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 22 ปี ณ โรงโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 135 หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่คือ โนรากล่อม (กรอม) และ โนราเจริญ ชัยเพชร ผู้เป็นบิดา ปัจจุบันโนราพิน ชัยเพชร นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

3. โนรานิพนธ์ ชัยเพชร มีสถานะเป็นโนราใหญ่แสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 34 ปี เกิดเมื่อวันที่ 24 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2528 อยู่บ้านเลขที่ 135/1 หมู่ที่ 10 ตำบลนาโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เริ่มฝึกทำโนราและเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 7 ปี โดยเรียนกับโนราเจริญ ชัยเพชร ผู้เป็นปู่ และเรียนกับโนราประพันธ์ ชัยเพชร ผู้เป็นบิดา เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 20 ปี ณ โรงโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 135 หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่คือ โนราเจริญ ชัยเพชร ผู้เป็นปู่ ปัจจุบันโนรานิพนธ์ ชัยเพชรนอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

4. โนราสุทธิพงษ์ ชัยเพชร มีสถานะเป็นโนราใหญ่แสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 32 ปี เกิดเมื่อวันที่ 1 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2531 อยู่บ้านเลขที่ 135/2 หมู่ที่ 10 ตำบลนาโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง เริ่มฝึกทำโนราและเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 8 ปี โดยเรียนกับโนราเจริญศิลป์ ชัยเพชร ผู้เป็นปู่ และเรียนกับโนราประพันธ์ ชัยเพชร ผู้เป็นบิดา โนราสุทธิพงษ์ ชัยเพชร เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ณ โรงโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 135 หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่คือ โนราเขียว (ไม่ทราบนามสกุล) ปัจจุบันโนราสุทธิพงษ์ ชัยเพชร นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

โนราหญิงประจำคณะ

1. โนราสุดีใจ ชัยเพชร มีสถานะเป็นโนราหญิงประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 47 ปี เกิดเมื่อวันที่ 26 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2517 อยู่บ้านเลขที่ 79 หมู่ที่ 3 ตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เริ่มฝึกทำโนราเมื่อตอนเด็ก ๆ โดยเรียนกับโนราอดิศร พรศิลป์ นอกจากประกอบอาชีพเป็นโนราประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนด้วย

นายพรานประจำคณะ

1. พรานอรรถชาติ จงริน ทำหน้าที่เป็นนายพรานและลูกคู่ตีทับประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 19 ปี เกิดเมื่อวันที่ 11 เดือนเมษายน พ.ศ. 2547 อยู่บ้านเลขที่ 141/1 หมู่ที่ 8 ตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ปัจจุบันกำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 หลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา เริ่มฝึกรำโนราและออกพราน เมื่อตอนอายุ 5 – 6 ปี โดยเรียนกับโนราประพันธ์ ชัยเพชร ฝึกตีทับเมื่อตอนอายุ 15 ปี โดยเรียนกับโนราประพันธ์ ชัยเพชร โนรานิพนธ์ ชัยเพชร และโนราสุทธิพงษ์ ชัยเพชร

นักดนตรีโนราประจำคณะ

1. นายประจวบ บัวศรี ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 66 ปี เกิดเมื่อวันที่ 13 เดือนเมษายน พ.ศ. 2499 อยู่บ้านเลขที่ 36 หมู่ที่ 2 ตำบลเขาวิเศษ อำเภอเขาวิเศษ จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านหลังเขา เริ่มฝึกเล่นคีย์บอร์ดเมื่อตอนอายุ 35 ปี โดยศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ปัจจุบันนายประจวบ บัวศรี นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

2. นายเริง คงดำ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เป่าปี่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 65 ปี เกิดเมื่อวันที่ 21 เดือนกันยายน พ.ศ. 2500 อยู่บ้านเลขที่ 158 หมู่ที่ 4 ตำบลนาชุมเห็ด อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนลำพิกุล เริ่มฝึกเป่าปี่เมื่อตอนอายุ 18 ปี โดยเรียนกับ นายสมจิตร ชุมเชื้อ ปัจจุบันนายเริง คงดำ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เป่าปี่ประจำคณะโนราและหนังตะลุงแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

3. นายเจษฎา นาทุ่งนุ้ย ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีโหม่งและฉิ่งประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 54 ปี เกิดเมื่อวันที่ 20 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2510 อยู่บ้านเลขที่ 117/1 หมู่ที่ 8 ตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านห้วยลึก เริ่มฝึกตีโหม่งและฉิ่งเมื่อตอนอายุ 8 ปี โดยเรียนกับ โนราสมนึก ศิลป์ศิษย์แปลก และ โนราประพันธ์ ชัยเพชร ปัจจุบันนายเจษฎา นาทุ่งนุ้ย นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีโหม่งและฉิ่งประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

4. นายธัญพร ชัยเพชร ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีกลองโนราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 29 ปี เกิดเมื่อวันที่ 16 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2535 อยู่บ้านเลขที่ 135/1 หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดไพรทอง เริ่มฝึกตีโหม่งและฉิ่งเมื่อตอนอายุ 8 ปี โดยเรียนกับ โนราประพันธ์ ชัยเพชร ผู้เป็นบิดา ปัจจุบันนายธัญ

พร ชัยเพชร นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีกลองโนราประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

5. นายอรรถชาติ จงวิน ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีทับและเป็นนายพรานประจำคณะปัจจุบันอายุ 19 ปี เกิดเมื่อวันที่ 11 เดือนเมษายน พ.ศ. 2547 อยู่บ้านเลขที่ 141/1 หมู่ที่ 8 ตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ปัจจุบันกำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 หลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา เริ่มฝึกตีทับเมื่อตอนอายุ 15 ปี โดยเรียนกับ โนราประพันธ์ ชัยเพชร โนรานิพนธ์ ชัยเพชร และโนราสุทธิพงษ์ ชัยเพชร

การรับงาน

คณะมนอราห์เจริญศิลป์ พันพิน จ.ตรัง จะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ (โรงครูแทงเซ่) ค่าราช 59,000 - 65,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ (โรงครูพันควายและแทงเซ่) ค่าราช 95,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) ค่าราช 35,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงเหมรย (แก้เหมรย) ค่าราช 25,000 บาท ช่วงเวลาในการรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าว จะรับงานช่วงเดือนนี้ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 เดือน 11 และเดือน 12 นิยมจัดพิธีกรรมมากที่สุดในช่วง เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 9 ในช่วงเวลาข้างขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นเวลาฤกษ์ที่ดีที่สุดในการจัดพิธีกรรม เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าจะทำให้ทางเจ้าภาพผู้จัดงานมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป ส่วนช่วงเวลาในการห้ามจัดพิธีกรรม ห้ามจัดพิธีกรรมนี้ในช่วงที่เรียกว่า “หักทินเดือน” คือช่วงขึ้น 2 ค่ำ เดือนนี้ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12 เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าเป็นช่วงเวลาที่ไม่เป็นมงคล นอกจากนี้ยังห้ามจัดพิธีกรรมในช่วงเดือนอ้าย เดือน 3 เดือน 5 เดือน 8 เดือน 10 และช่วงเวลาที่ตรงกับวันพระ คณะมนอราห์เจริญศิลป์ พันพิน จ.ตรัง นอกจากจะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ยังรับงานแสดงโนราที่เป็นกรรำโชว์เป็นชุดการแสดงในงานพิธีการและงานทั่วไปที่มีหน่วยงานต่างๆมาติดต่อให้ไปแสดงด้วย โดยค่าราชขึ้นอยู่กับงานที่ให้ไปแสดงรำโนราโชว์ระยะทางในการเดินทางไปแสดง และจำนวนผู้รำ เป็นต้น

ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับคณะ

คณะมนอราห์เจริญศิลป์ พันพิน จ.ตรัง มีชื่อเสียงในด้านการแสดงโนราประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ ที่มีการประกอบพิธีกรรมโนราพันควายที่ใช้ควายที่ยังมีชีวิตอยู่ในการประกอบพิธีกรรม และมีการประกอบพิธีกรรมโนราแทงเซ่ด้วยในงานเดียวกัน ซึ่งพิธีกรรมดังกล่าวหาได้ยากแล้วในปัจจุบัน พิธีกรรมดังกล่าวนี้จะจัดขึ้นทุกปี ณ ตำบลละมอ อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

คณะมนิราห์ซบ สมจิตรประดิษฐ์ศิลป์ ศ.พ่อแกชุ่ม จ.ตรัง

ประวัติความเป็นมาของคณะมนิราห์ซบ สมจิตรประดิษฐ์ศิลป์ ศ.พ่อแกชุ่ม จ.ตรัง ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2531 ผู้ก่อตั้งคณะคือ นิราซบ ศิษย์พ่อแกชุ่ม ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อของนิราซบ และชื่อของโนราสมจิตร ผู้เป็นภรรยา มาตั้งเป็นชื่อคณะและพ่วงท้ายชื่อคณะด้วย ศ.พ่อแกชุ่ม จ.ตรัง เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่า เป็นผู้สืบทอดเชื้อสายโนราที่มีศักดิ์เป็นหลานตาและเป็นลูกศิษย์ของโนราชุ่ม จ.ตรัง

ภาพประกอบ 18 นิราซบ ศิษย์พ่อแกชุ่ม

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

โนราใหญ่ประจำคณะ

1. นิราซบ ศิษย์พ่อแกชุ่ม หรือ นายชม ชัยเพชร มีสถานะเป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ปัจจุบันอายุ 81 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2484 อยู่บ้านเลขที่ 181 หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนบ้านไร่หลวง เริ่มฝึกรำโนราและเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 9 ปี โดยเรียนกับโนราชุ่ม แก้วเล็ก ผู้เป็นตา (พ่อแก) เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ณ โรงโนราพิทักษ์โนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านของโนราชุ่ม แก้วเล็ก ผู้เป็นตา (พ่อแก) และเป็นครูโนราอุปัชฌาย์ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้ ปัจจุบันนิราซบ ศิษย์พ่อแกชุ่ม หรือ นายชม ชัย

เพชร นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำนาและสวนยางพาราด้วย

2. โนราแฉล้ม จันเกตุ มีสถานะเป็นโนราใหญ่แสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 65 ปี เกิดเมื่อวันที่ 17 เดือนกันยายน พ.ศ. 2499 อยู่บ้านเลขที่ 154 หมู่ที่ 3 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนวัดธรรมมาราม เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราเจริญ ชัยเพชร เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ณ โรงโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่ บ้านเลขที่ 153 บ้านลำชาญ ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปัชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่คือ โนราเจริญ ชัยเพชร ปัจจุบันโนราแฉล้ม จันเกตุ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและสารวัตรกำนันด้วย

ภาพประกอบ 19 โนราจิรพัฒน์ จินดาตวง (โนราอ้อฟน้อย ศิษย์พ่อชบตรัง)

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

3.โนราจิรพัฒน์ จินดาตวง (โนราฮ้อยน้อย ศิษย์พ่อชบตริง) มีสถานะเป็นโนราใหญ่แสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 30 ปี เกิดเมื่อวันที่ 17 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2535 อยู่บ้านเลขที่ 181 หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ เริ่มฝึกรำโนราและเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราเคียร บ้านปากคลอง ครูตฤณี(เล็ก) จิตขาว โนราใจ บ้านหน้าควน และโนราชบ(ชม) ชัยเพชร เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 20 ปี ณ โรงโนราพิทักษ์กรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านโคกยุง เลขที่ 108/2 หมู่ที่ 5 ตำบลในควน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ครูโนราอุปัชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่คือ โนราชบ(ชม) ชัยเพชร ปัจจุบันโนราจิรพัฒน์ จินดาตวง (โนราฮ้อยน้อย ศิษย์พ่อชบตริง) นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

ภาพประกอบ 20 โนราเมฆ ประดิษฐ์ศิลป์
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

4. โนราเมฆ ประดิษฐ์ศิลป์ หรือ นายปรเมศวร์ ชัยเพชร มีสถานะเป็นโนราใหญ่ แสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 23 ปี เกิดเมื่อวันที่ 27 เดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2542 อยู่บ้านเลขที่ 181 หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนตำบลโคกสะบ้า เริ่มฝึกทำโนราเมื่อตอนอายุ 5 ปี โดยเรียนกับโนราชบ(ชม) ชัยเพชร ผู้เป็นปู่ เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ณ โรงแโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่ บ้านเลขที่ 181 หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือ โนราชบ(ชม) ชัยเพชร ผู้เป็นปู่ ปัจจุบันโนราเมฆ ประดิษฐ์ศิลป์ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นช่างฝีมือทำหน้าพราน หน้าทาสี ให้เช่าบูชาด้วย

5. โนราจිරที่ปต์ ชิกขำ มีสถานะเป็นโนราใหญ่แสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 25 ปี เกิดเมื่อวันที่ 16 เดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2540 อยู่บ้านเลขที่ 44/2 หมู่ที่ 3 ตำบลนาชุมเห็ด อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดหนองชุมแสง เริ่มฝึกทำโนราเมื่อตอนอายุ 18 ปี โดยเรียนกับโนราชบ(ชม) ชัยเพชร และโนราจिरพัฒนจินดาดวง (โนราอ้อฟน้อย ศิษย์พ่อชบตรัง) เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 22 ปี ณ โรงแโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่ อยู่บ้านเลขที่ 44/2 หมู่ที่ 3 ตำบลนาชุมเห็ด อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ครูโนราอุปชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือ โนราชบ(ชม) ชัยเพชร ปัจจุบันโนราจिरที่ปต์ ชิกขำ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นนายหนังตะลุง และช่างฝีมือแกะรูปหนังตะลุงให้เช่าบูชาด้วย

6. โนรากวิน แถวกวาง มีสถานะเป็นโนราใหญ่แสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 25 ปี เกิดเมื่อวันที่ 17 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2540 อยู่บ้านเลขที่ 17 หมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนสวัสดิ์รัตนากิ मुख เริ่มฝึกทำโนราเมื่อตอนอายุ 18 ปี โดยเรียนกับโนราชบ(ชม) ชัยเพชร และโนราจिरพัฒนจินดาดวง (โนราอ้อฟน้อย ศิษย์พ่อชบตรัง) เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 22 ปี ณ โรงแโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่ บ้านเลขที่ 17 หมู่ที่ 5 ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือ โนราชบ(ชม) ชัยเพชร ปัจจุบันโนรากวิน แถวกวาง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้วยังประกอบอาชีพอิสระด้วย

7. โนราตะวัน ชุมพล มีสถานะเป็นโนราใหญ่แสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 20 ปี เกิดเมื่อวันที่ 17 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2545 อยู่บ้านเลขที่ 1/3 หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะเปียง

อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ตำบลเกาะเปี้ยะ เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 10 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ต่อมาเมื่อโนราแซมถึงแก่กรรม ก็ได้มาเรียนรำโนรากับโนราชบ(ชม) ชัยเพชร เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 20 ปี ณ โรงโนราพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 1/3 หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะเปี้ยะ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง ครูโนราอุปัชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือ โнораชบ(ชม) ชัยเพชร ปัจจุบันโนราตระวัน ชุมพล นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพอิสระด้วย

นายพรานประจำคณะ

1. พรานสมใจ จินตติ ทำหน้าที่เป็นนายพรานประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 68 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2497 อยู่บ้านเลขที่ 22 หมู่ที่ 3 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านไร่หลวง เริ่มฝึกออกพรานเมื่อตอนอายุ 28 ปี โดยการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองและศึกษาจากผู้รู้ ปัจจุบันนายสมใจ จินตติ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นนายพรานประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

นักดนตรีโนราประจำคณะ

1. นายประจวบ บัวศรี ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 66 ปี เกิดเมื่อวันที่ 13 เดือนเมษายน พ.ศ. 2499 อยู่บ้านเลขที่ 36 หมู่ที่ 2 ตำบลเขาวิเศษ อำเภอเขาวิเศษ จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านหลังเขา เริ่มฝึกเล่นคีย์บอร์ดเมื่อตอนอายุ 35 ปี โดยศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ปัจจุบันนายประจวบ บัวศรี นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

2. นายสมใจ จินตติ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีโหม่งกับฉิ่งและเป็นนายพรานประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 68 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2497 อยู่บ้านเลขที่ 22 หมู่ที่ 3 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านไร่หลวง เริ่มฝึกตีโหม่งกับฉิ่งและฝึกเป็นนายพรานเมื่อตอนอายุ 28 ปี โดยเรียนตีโหม่งกับฉิ่งจาก นายหนังทร บ้านพะยอมงาม นายหนังปวย บ้านวังท่อม นายหนังบุญรอบ ชุนแก้ว และนายหนังปล้อง น้องนางบ้านเกาะหยี ปัจจุบันนายสมใจ จินตติ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีโหม่งกับฉิ่งและเป็นนายพรานประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

3. นายกิตตินันท์ พุ่มไทร ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 24 ปี เกิดเมื่อวันที่ 1 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541 อยู่บ้านเลขที่ 140 หมู่ที่ 3 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านไร่หลวง เริ่มฝึกตีทับ

เมื่อตอนอายุ 10 ปี โดยเรียนกับโนราจิรพัฒน์ จินดาตวง (โนราอีฟน้อย ศิษย์พ่อชบตริง) ปัจจุบัน นายกิตตินันท์ พุ่มไทร นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบ อาชีพรับจ้างทั่วไปด้วย

4. นายคล้อย เกื้อยัง ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีโหม่งกับฉิ่งและกลองโนราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 77 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2488 อยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 8 ตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง นายคล้อย เกื้อยัง ไม่ได้เรียนหนังสือ เริ่มฝึกตีโหม่งกับฉิ่งและกลองโนราเมื่อตอน อายุ 18 ปี โดยเรียนตีโหม่งและฉิ่งกับนายหนังฟอง บ้านห้วยนุ้ย เรียนตีกลองหนังตะลุงกับนายตุต สุขคุ้ม ต่อมาก็ฝึกตีกลองโนราด้วยตนเอง ปัจจุบันนายคล้อย เกื้อยัง นอกจากจะประกอบอาชีพ เป็นลูกคู่ตีโหม่งกับฉิ่งและกลองโนราประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปด้วย

5. นายไกรเทพ สัจบุตร ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีกลองโนราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 26 ปี เกิดเมื่อวันที่ 8 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2539 อยู่บ้านเลขที่ 18 หมู่ที่ 7 ตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง นายไกรเทพ สัจบุตร จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนวัดควนศรีนวล เริ่มฝึกตีกลองโนราเมื่อตอนอายุ 14 ปี โดยเรียนกับโนราจิรพัฒน์ จินดาตวง (โนราอีฟน้อย ศิษย์พ่อชบตริง) ปัจจุบันนายไกรเทพ สัจบุตร นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ ตีกลองโนราประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราและรับจ้าง ทั่วไปด้วย

6. คณะมนราห์ชบ สมจิตรประดิษฐ์ศิลป์ ศ.พ่อแกชุ่ม จ.ตรัง ไม่มีลูกคู่เป่าปี ประจำคณะ ปัจจุบันจะหาเมื่อปีสมทบมาจากคณะอื่น ๆ มาช่วยเป่าปีให้คณะเป็นงานไป

การรับงาน

คณะมนราห์ชบ สมจิตรประดิษฐ์ศิลป์ ศ.พ่อแกชุ่ม จ.ตรัง จะรับงานแสดงโนรา ในพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ (โรงครูแพงเข้) ค่าราช 75,500 - 78,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) ค่าราช 35,000 - 39,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงเหมรยุย (แก้เหมรยุย) ค่าราช 25,000 - 28,000 บาท ช่วงเวลาในการรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าว จะรับงานช่วงเดือนยี่ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 เดือน 11 และเดือน 12 นิยมจัดพิธีกรรมมากที่สุดในช่วง เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 9 ในช่วงเวลาข้างขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นเวลาฤกษ์ที่ดีที่สุดในการจัดพิธีกรรม เนื่องจากมีความ เชื่อกันว่าจะทำให้ทางเจ้าภาพผู้จัดงานมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป ส่วนช่วงเวลาในการห้ามจัด พิธีกรรม ห้ามจัดพิธีกรรมนี้ในช่วงที่เรียกว่า“ทักทินเดือน” คือช่วงขึ้น 2 ค่ำ เดือนยี่ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12 เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าเป็นช่วงเวลาที่ไม่มีเป็นมงคล นอกจากนี้ยังห้ามจัดพิธีกรรมในช่วงเดือน

อ้าย เดือน 3 เดือน 5 เดือน 8 เดือน 10 และช่วงเวลาโดยตรงกับวันพระ คณะมนิราห์ชบ สมจิตร ประดิษฐ์ศิลป์ ศ.พ่อแกชุ่ม จ.ตรัง นอกจากนี้จะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ยังรับงานแสดงโนราที่เป็นการรำโชว์เป็นชุดการแสดงในงานพิธีกรรมและงานทั่วไปที่มีหน่วยงานต่างๆ มาติดต่อให้ไปแสดงด้วย โดยมีค่าราช 7,000 – 12,000 บาท ขึ้นอยู่กับงานที่ให้ไปแสดงรำโนราโชว์ ระยะทางในการเดินทางไปแสดง และจำนวนผู้รำ

ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับคณะ

คณะมนิราห์ชบ สมจิตรประดิษฐ์ศิลป์ ศ.พ่อแกชุ่ม จ.ตรัง นอกจากนี้จะมีชื่อเสียงในด้านการแสดงโนราประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมแล้ว ยังมีผลงานด้านการแข่งขันประชันโรงโนราที่ได้รับรางวัล ได้แก่

ได้รับรางวัลชนะเลิศในการแข่งขันประชันโรงโนรา ที่จังหวัดตรัง โดยแข่งขันประชันโรงโนราชนะคณะมนิราห์สมบุญ ณ วัดน้ำผุดใต้ เมื่อปี พ.ศ.2539 ได้รับรางวัลเป็นถ้วยรางวัลจากนายกรัฐมนตรีนุรักษ์ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เงินรางวัล จำนวน 5,000 บาท จาก สส.สมบุญ และพระพุทธรูปหนึ่งองค์จากพ่อหลวงนวลวัดแจ้ง ต่อมาคณะมนิราห์ชบ สมจิตรประดิษฐ์ศิลป์ ศ.พ่อแกชุ่ม จ.ตรัง ก็ได้นำพระพุทธรูปองค์นี้ไปถวายที่วัดไพรทอง ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

ได้รับรางวัลชนะเลิศในการแข่งขันประชันโรงโนรา ที่จังหวัดตรัง โดยแข่งขันประชันโรงโนราชนะคณะมนิราห์ปุ่น ที่วัดแจ้ง (ไม่ทราบปี พ.ศ.) สืบเนื่องจากการแข่งขันประชันโรงโนราในครั้งนี้ทำให้โนราชบ ศ.พ่อแกชุ่ม จ.ตรัง กับโนราปุ่น มีมิตรภาพที่ดีต่อกันและได้ตกลงเป็นเกลือกันในที่สุด

ได้รับรางวัลชนะเลิศในการแข่งขันประชันโรงโนรา ที่จังหวัดตรัง โดยแข่งขันประชันโรงโนราชนะคณะมนิราห์คลองแคล้ว บ้านควนนาแค ซึ่งเป็นโนราคู่แข่งคนสำคัญของโนราแป้น เครื่องงาม จ.ตรัง ในสมัยนั้นได้ (ไม่ทราบปี พ.ศ.) เป็นต้น

ภาพประกอบ 21 โนราเลื่อน สังฆรักษ์ หรือ
โนราเลื่อน ไสนาว ถ่ายจากภาพเก่าที่หิ้งครุหมอนโนรา ณ บ้านโนราบุญพาส สังฆรักษ์
ที่มา: ผู้วิจัย, 2557

1.1.4 สายคณะโนราเลื่อน สังฆรักษ์

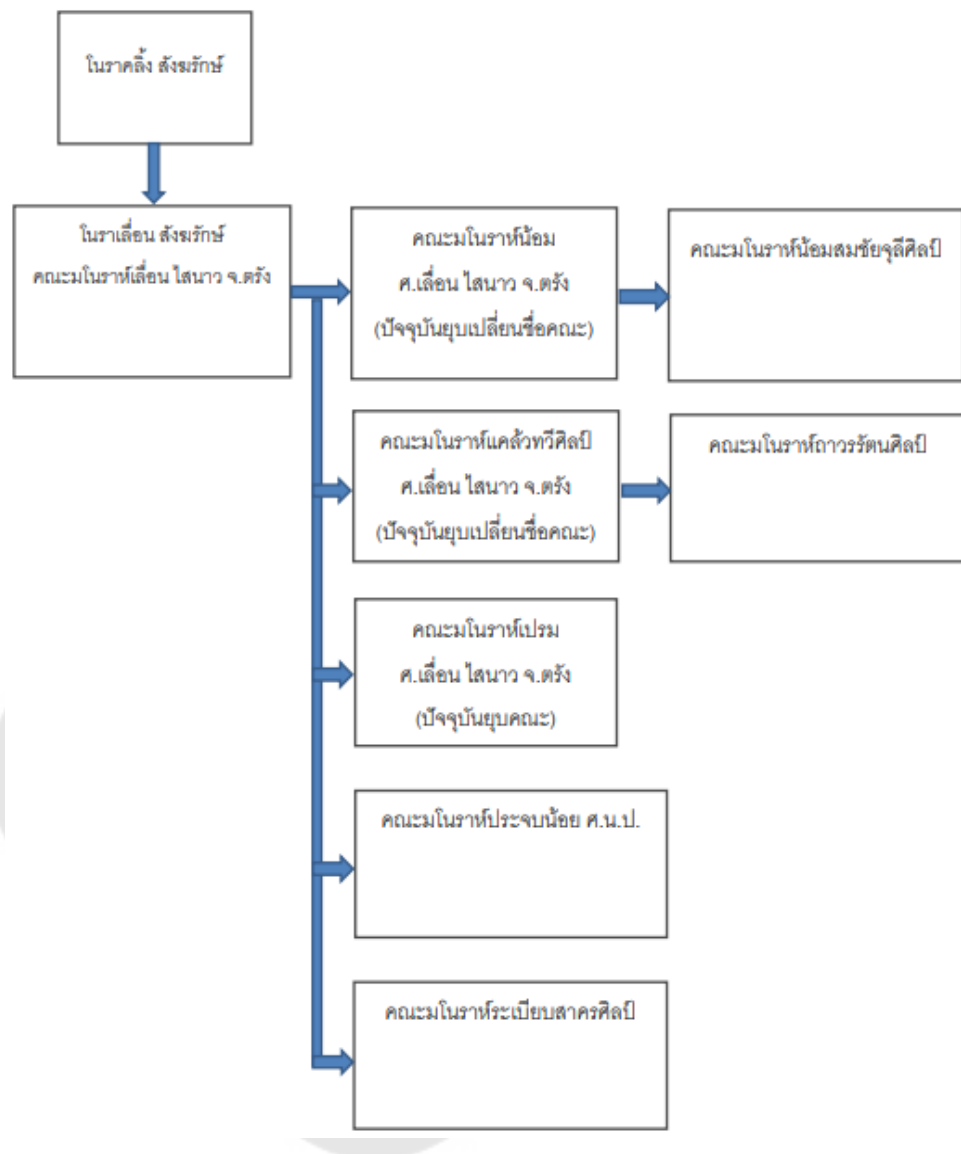
ประวัติความเป็นมาของคณะโนราห์เลื่อน ไสนาว จ.ตรัง ก่อตั้งคณะโดย โนราเลื่อน สังฆรักษ์ หรือ โนราเลื่อน ไสนาว ผู้มีสถานะเป็นโนราใหญ่นายโรงเจ้าของคณะ เป็นบรมครูโนรา และเป็นสุดยอดศิลปินโนราผู้มีชื่อเสียงโด่งดังมากอีกท่านหนึ่งของจังหวัดตรัง เกิดในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 และถึงแก่กรรมเมื่อตอนอายุราว 70 – 80 ปี ในราวช่วงปี พ.ศ.2513 - 2516 ขณะที่บวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ ที่วัดไพรทอง หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โนราเลื่อน สังฆรักษ์ เป็นชาวบ้านไสนาว อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ได้สืบทอดเชื้อสายโนรามาจากโนราคลัง สังฆรักษ์ ผู้เป็นบิดา ซึ่งภูมิลำเนาเดิมเป็นชาวพังดาน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนเด็กๆ โดยเรียนกับโนราคลัง สังฆรักษ์ ผู้เป็นบิดา ต่อมาก็ได้ศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมจากโนราคล้าย โนราสีเงิน และโนราซุ่ม โนราเลื่อน สังฆรักษ์ หรือ โนราเลื่อน ไสนาว ได้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับโนราเลื่อน สังฆรักษ์ หรือ โนราเลื่อน ไสนาว ได้แก่ ผลงานการแสดงโนราถวายพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร ที่ท่าแค จังหวัดพัทลุง เมื่อราวปี พ.ศ.2505 ผลงานการแสดงโนราถวายพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร ที่ วัดท่าแค จังหวัดพัทลุง เมื่อปี พ.ศ.2514 งานเฉลิมฉลองตั้งศาลให้กับ “พ่อขุน

ศรัทธา” ผลงานการแสดงโนราับเสด็จไม่ทราบว่าเป็นเจ้านายพระองค์ใด ณ บางปูเมืองโบราณ ผลงานการแสดงโนราับเสด็จไม่ทราบว่าเป็นเจ้านายพระองค์ใด ที่จังหวัดสมุทรปราการ ผลงานการแสดงโนราประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมที่มีความเข้มขลัง ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) พิธีกรรมโนราโรงเหมรย พิธีกรรมตั้งหิ้งครูหมอโนรา ตลอดจนถึงพิธีกรรมความเชื่ออื่นๆที่เกี่ยวข้องกับโนรา ผลงานการแข่งขันประชันโรงโนราในสมัยก่อนซึ่งมีผลงานเป็นที่ยอมรับมากมาย อีกทั้งความสามารถในการรำรำโนราที่สง่างามอ่อนช้อยแต่แฝงไว้ด้วยพลัง การรำโนราประกอบพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ที่เข้มขลัง ตามแบบฉบับของสายโนราเลื่อน สังฆรักษ์ หรือ โนราเลื่อน ไสนาว การขับบทโนราอันมีปฏิภาณไหวพริบเป็นเลิศและเสียงการขับบทโนราอันไพเราะเสนาะหู ความเก่งกล้าสามารถในด้านไสยศาสตร์ คาถาอาคมที่เป็นที่เลื่องลือ จนได้รับฉายาสมญานามในการแสดงโนราว่า โนราเลื่อน ไสนาว สาเหตุที่ได้รับสมญานามดังกล่าวเนื่องจากว่า เป็นโนราที่มีชื่อเสียงมากอีกท่านหนึ่งของจังหวัดตรัง และเป็นชาวบ้านไสนาว อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จึงได้รับฉายาสมญานามว่า โนราเลื่อน ไสนาว ตามถิ่นที่อยู่อาศัยและมีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักกันมาจนถึงปัจจุบัน สายคณะโนราเลื่อน สังฆรักษ์ หรือ โนราเลื่อน ไสนาว ปัจจุบันมีคณะมโนราห์ที่สืบทอดเชื้อสายโนราต่อจากคณะมโนราห์เลื่อน ไสนาว ๑.ตรัง จำนวน 4 คณะ ได้แก่

ภาพประกอบ 22 โนราน้อม ศ.เลื่อนไสนาว

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 23 แผนผังการสืบทอดสายคณะโนวาศลื่อน สังกะภักษ์ หรือ โนวาศลื่อน สไลนาว

ประวัติความเป็นมาของคณณะโนวาศลื่อนน้อมสมช้อยจุลีสลลป

คณณะโนวาศลื่อนน้อมสมช้อยจุลีสลลป แต่เดิมชื้อว่าคณณะโนวาศลื่อนน้อม ศ.ลื่อน สไลนาว ต่อมาได้เปลี่ยนชื้อคณณะเป็นคณณะโนวาศลื่อนน้อมสมช้อยจุลีสลลป เมื่อปี พ.ศ.2533 ผู้ก่อตั้งคณณะคือ โนวาศลื่อน ศ.ลื่อน สไลนาว หรือ นายน้อม ช้อยมกคล ผู้เป็นโนวาศลื่อนใหญ่และนายโรงเจ้าของคณณะ (ปัจจุบันถึงแก่กรรมแล้ว) ที่มาของชื้อคณณะคือการนำเอาชื้อของโนวาศลื่อนน้อม ศ.ลื่อน สไลนาว ผู้เป็น

โนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ชื่อของโนราสมชัย ผู้เป็นโนราใหญ่มีศักดิ์เป็นหลานชายของโนราน้อย ศ.เลื่อนไสนาว และชื่อของโนราจุลี บุตรสาวของโนราน้อย ศ.เลื่อนไสนาว มาตั้งเป็นชื่อคณะ ปัจจุบันโนราสมชัย บุญมาก ผู้เป็นหลานชายได้รับช่วงสืบทอดเชื้อสายโนราเป็นโนราใหญ่ และนายโรงเจ้าของคณะมโนราห์น้อยสมชัยจุลิตศิลป์ ต่อจากโนราน้อย ศ.เลื่อนไสนาว

ภาพประกอบ 24 โนราสมชัย บุญมาก

ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

โนราใหญ่ประจำคณะ

1. โนราสมชัย หรือ นายสมชัย บุญมาก มีสถานะเป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ปัจจุบันอายุ 53 ปี เกิดเมื่อวันที่ 14 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2512 อยู่บ้านเลขที่ 25/2 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดไทรทอง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 16 ปี โดยเรียนกับโนราน้อย ศ.เลื่อนไสนาว ผู้เป็นลุง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ณ โรงโนราพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 25/2 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปัชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราน้อย ศ.เลื่อนไสนาว ปัจจุบันโนราสมชัย นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำนาและทำสวนยางพาราด้วย

2. โนราเอก สองหิ้ง หรือ นายเอกลักษณ์ สัมแก้ว มีสถานะเป็นโนราใหญ่แสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 37 ปี เกิดเมื่อวันที่ 16 เดือนสิงหาคม พ.ศ.2528 อยู่บ้านเลขที่ 84 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราเปรม ศ.เลื่อนไสนาว เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ณ โรงโนราพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 84 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปัชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราน้อม ศ.เลื่อนไสนาว ปัจจุบันโนราเอก สองหิ้ง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นนายช่างตุงและเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

โนราใหญ่หญิงประจำคณะ

1. โนราจุลี หรือ นางปราณี หนูแก้ว (ชยามงคล) บุตรสาวของโนราน้อม ศ.เลื่อนไสนาว มีสถานะเป็นโนราหญิงอาวุโสแสดงประจำอยู่ในคณะและช่วยดูแลคณะร่วมกับโนราสมชัย บุญมาก ปัจจุบันอายุ 63 ปี เกิดเมื่อวันที่ 22 เดือนมกราคม พ.ศ.2502 อยู่บ้านเลขที่ 44/2 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดไทรทอง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 7 ปี โดยเรียนกับโนราแคล้ว ศ.เลื่อนไสนาว ปัจจุบันโนราจุลี นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพร้อยลูกปัดทำชุดโนราและของที่ระลึกจำหน่ายด้วย

นายพรานประจำคณะ

1. พรานแก้ว ขุนพรานแห่งโคกสะบ้า หรือ นายแก้ว ทองโอ มีสถานะเป็นนายพรานแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 81 ปี เกิดเมื่อวันที่ 27 เดือนสิงหาคม พ.ศ.2484 อยู่บ้านเลขที่ 88/1 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดไทรทอง เริ่มฝึกหัดออกพรานเมื่อตอนอายุ 55 ปี โดยศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองและถามผู้รู้ ปัจจุบันพรานแก้ว ขุนพรานแห่งโคกสะบ้า นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินออกพรานประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

นักดนตรีโนราประจำคณะ

1. นายวิรัตน์ ชยามงคล บุตรชายของโนราน้อม ศ.เลื่อนไสนาว ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีทับและตีโหม่งฉิ่งประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 71 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ.2491 อยู่บ้านเลขที่ 44/2 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดไทรทอง เริ่มฝึกตีทับและโหม่งฉิ่งเมื่อตอนอายุ 15 ปี โดย เรียนกับนายเสน เกื้อรอด ต่อมาก็เรียน

กับโนราน้อม ศ.เลื่อนไสนาว ผู้เป็นบิดา ปัจจุบันนายวิรัตน์ ชัยมงคล นอกจากจะประกอบอาชีพ เป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

2. นายประเดื่อง ชูบเชื้อ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีกลองโนราและตีโหม่งประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 61 ปี เกิดเมื่อวันที่ 1 เดือนสิงหาคม ปี พ.ศ. 2504 อยู่บ้านเลขที่ 42 หมู่ที่ 3 ตำบลนา บินหลา อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดไพรทอง เริ่มฝึกตีกลองโนราและตีโหม่งตั้งแต่อายุ 20 ปี โดยเรียนกับนายหนูปาน ทองโอ ปัจจุบัน นายประเดื่อง ชูบเชื้อ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีกลองโนราและตีโหม่งประจำคณะ โนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

3. นายชานนท์ นวลนิ่ม ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีโหม่งฉิ่ง ตีกลองโนรา ตีทับ และตี แตรประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 24 ปี เกิดเมื่อวันที่ 21 เดือนกุมภาพันธ์ ปี พ.ศ.2542 อยู่บ้านเลขที่ 27/3 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนนาโยงวิทยาคม เริ่มฝึกตีโหม่งฉิ่ง ตีกลองโนรา ตีทับ และตีแตร เมื่อตอนอายุ 5 ปี โดย เรียนกับโนราสมชัย บุญมาก ปัจจุบันนายชานนท์ นวลนิ่ม ประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีโหม่งฉิ่ง ตี กลองโนรา ตีทับ และตีแตร ประจำคณะโนราเท่านั้น

4. นายจำเนียร ชัยณรงค์ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เป่าปี่และสีซอประจำคณะ ปัจจุบัน อายุ 76 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ.2489 อยู่บ้านเลขที่ 79 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดนางประหลาด เริ่มฝึกเป่าปี่และสีซอเมื่อ ตอนอายุ 14 ปี โดยเรียนกับนายวิเชียร ชัยณรงค์ ปัจจุบันนายจำเนียร ชัยณรงค์ นอกจากจะ ประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เป่าปี่ประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวน ยางพาราด้วย

5. นายสิทธิเลิศ นิลาวงศ์ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะ ปัจจุบัน อายุ 62 ปี เกิดเมื่อวันที่ 19 เดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. 2504 อยู่บ้านเลขที่ 21 หมู่ที่ 6 ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง เริ่มฝึกเล่นคีย์บอร์ดเมื่อตอนอายุ 22 ปี โดยเรียน คีย์บอร์ดกับวงดุริยางค์กรมต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่งฐานทัพสัตหีบ ปัจจุบันนายสิทธิเลิศ นิลาวงศ์ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็น เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระราชูปถัมภ์ ด้วย

6. ลูกคู่ตีแตรและร้องรับเพลงบทโนราประจำคณะ สมาชิกในคณะจะพลัด เปลี่ยนกันทำหน้าที่ และมีนักดนตรีสมทบมาร่วมด้วย

การรับงาน

มโนราห์คณะมโนราห์น้อมสมชัยจุลศีลปี จะรับงานแสดงโนราห์ในพิธีกรรมโนราห์ โรงครูใหญ่ (โรงครูแทงเข้) ค่าราช 70,000 – 80,000 บาท พิธีกรรมโนราห์โรงครูเล็ก (ค้ำครู) ค่าราช 38,000 บาท พิธีกรรมโนราห์โรงเหมย (แก้เหมย) ค่าราช 17,000 – 20,000 บาท ช่วงเวลาในการรับงานแสดงโนราห์ในพิธีกรรมดังกล่าว จะรับงานช่วงเดือนนี้ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 เดือน 11 และเดือน 12 นิยมจัดพิธีกรรมมากที่สุดในช่วง เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 9 ในช่วงเวลาข้างขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นเวลาฤกษ์ที่ดีที่สุดในการจัดพิธีกรรม เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าจะทำให้ทางเจ้าภาพผู้จัดงานมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป ส่วนช่วงเวลาในการห้ามจัดพิธีกรรม ห้ามจัดพิธีกรรมนี้ในช่วงที่เรียกว่า “ทักทินเดือน” คือช่วงขึ้น 2 ค่ำ เดือนนี้ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12 เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าเป็นช่วงเวลาที่ไม่เป็นมงคล นอกจากนี้ยังห้ามจัดพิธีกรรมในช่วงเดือนอ้าย เดือน 3 เดือน 5 เดือน 8 เดือน 10 และช่วงเวลาที่ตรงกับวันพระ คณะมโนราห์น้อมสมชัยจุลศีลปี นอกจากจะรับงานแสดงโนราห์ในพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ยังรับงานแสดงโนราห์เป็นการรำโชว์เป็นชุดการแสดงในงานพิธีการ และงานทั่วไปที่มีหน่วยงานต่าง ๆ มาติดต่อให้ไปแสดงด้วย โดยค่าราชขึ้นอยู่กับงานที่ให้ไปแสดง รำโนราโชว์ ระยะเวลาในการเดินทางไปแสดง และจำนวนผู้รำ

ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับคณะ

คณะมโนราห์น้อมสมชัยจุลศีลปี มีชื่อเสียงในด้านการแสดงโนราห์ประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมเป็นหลัก ไม่มีผลงานการแข่งขันประชันโรงกับคณะมโนราห์อื่น ๆ

คณะมโนราห์ถาวรรัตนศิลป์

ประวัติความเป็นมาของคณะมโนราห์ถาวรรัตนศิลป์ เดิมชื่อว่าคณะมโนราห์ แคล้วทวีศิลป์ ศ.เลื่อน ไสนาว ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2535 ผู้ก่อตั้งคณะคือโนราห์แคล้วทวีศิลป์ ศ.เลื่อน ไสนาว หรือ นายแคล้ว ทองขาว ต่อมาเมื่อโนราห์แคล้วทวีศิลป์ ศ.เลื่อน ไสนาว ได้ถึงแก่กรรมครบ 1 ปี ในปี พ.ศ.2557 โนราถาวร หรือ นายถาวร รัตนะ ผู้เป็นลูกศิษย์ จึงได้รับช่วงการสืบทอดเชื้อสายโนราห์ เป็นโนราห์ใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ต่อจากโนราห์แคล้วทวีศิลป์ ศ.เลื่อน ไสนาว ผู้เป็นครูโนราห์ และได้เปลี่ยนชื่อคณะมาเป็นคณะมโนราห์ถาวรรัตนศิลป์ มาจนถึงปัจจุบัน ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อและนามสกุลของโนราถาวร หรือ นายถาวร รัตนะ ผู้เป็นโนราห์ใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ มาตั้งเป็นชื่อคณะมโนราห์ถาวรรัตนศิลป์

ภาพประกอบ 25 โนราถาวร รัตนะ

ที่มา: ผู้วิจัย, 2557

โนราใหญ่ประจำคณะ

1. โนราถาวร หรือ นายถาวร รัตนะ มีสถานะเป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ปัจจุบันอายุ 56 ปี เกิดเมื่อวันที่ 4 เดือนสิงหาคม พ.ศ.2509 อยู่บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 16 ปี โดยเรียนกับโนราน้อยม ศ.เลื่อนไสนาว โนราแคล้วทวิศิลป์ ศ.เลื่อนไสนาว และโนราเปรม ศ.เลื่อนไสนาว เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ณ โรงโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราน้อยม ศ.เลื่อนไสนาว และโนราแคล้วทวิศิลป์ ศ.เลื่อนไสนาว เป็นโนราคู่สวด ปัจจุบันโนราถาวร นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพค้าขายและเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

2. โนราวรรณะ หรือ นายวรรณะ รัตนะ มีสถานะเป็นโนราใหญ่แสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 34 ปี เกิดเมื่อวันที่ 20 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2531 อยู่บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้น ปวส. จากวิทยาลัยเทคนิคตรัง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 10 ปี โดยเรียนกับโนราถาวร รัตนะ ผู้เป็นบิดา เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ณ โรงโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่

โดยเฉพาะจัดขึ้นที่ บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ครูโนรา อู๋ชฌายีที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราถาวร รัตนะ ผู้เป็นบิดา ปัจจุบันโนราวรรณ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นช่างเชื่อมด้วย

3. โнораอนุวัฒน์ หรือ นายอนุวัฒน์ รัตนะ มีสถานะเป็นโนราใหญ่แสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 29 ปี เกิดเมื่อวันที่ 8 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2536 อยู่บ้านเลขที่ 145 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 6 ปี โดยเรียนกับ โнораถาวร รัตนะ ผู้เป็นลุง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ณ โรงโนราพิธีกรรม โнораโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่ บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 1 ตำบลโคก สะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ครูโนราอู๋ชฌายีที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราโนรา ถาวร รัตนะ ผู้เป็นลุง ปัจจุบันโนราอนุวัฒน์ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยัง ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

นายพรานประจำคณะ

1. พรานแก้ว ขุนพรานแห่งโคกสะบ้า หรือ นายแก้ว ทองโอ มีสถานะเป็น นายพรานแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 81 ปี เกิดเมื่อวันที่ 27 เดือนสิงหาคม พ.ศ.2484 อยู่บ้านเลขที่ 88/1 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดไทรทอง เริ่มฝึกหัดออกพรานเมื่อตอนอายุ 55 ปี โดยศึกษา เรียนรู้ด้วยตนเองและถามผู้รู้ ปัจจุบันพรานแก้ว ขุนพรานแห่งโคกสะบ้า นอกจากจะประกอบอาชีพ เป็นศิลปินออกพรานประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

นักดนตรีโนราประจำคณะ

1. นายเขียน สุขคุ้ม ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 69 ปี เกิดเมื่อ ปี พ.ศ. 2496 อยู่บ้านเลขที่ 39/1 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบ การศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดธรรมมาราม เริ่มฝึกเล่นคีย์บอร์ดเมื่อตอน อายุ 59 ปี โดยศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ปัจจุบันนายเขียน สุขคุ้ม นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูก คู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพรับจ้างด้วย

2. นายวิจิตร ชุมจันทร์ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 67 ปี เกิดเมื่อวันที่ 29 เดือนพฤษภาคม ปี พ.ศ. 2498 อยู่บ้านเลขที่ 162/2 หมู่ที่ 11 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนหนองชุมแสง เริ่ม ฝึกตีทับเมื่อตอนอายุ 40 ปี โดยเรียนกับโนราสมนึก ดำรักษ์ ปัจจุบันนายวิจิตร ชุมจันทร์ นอกจาก จะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรด้วย

3. นายสมปอง เดชอรัญ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีกลองโนราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 60 ปี เกิดเมื่อวันที่ 8 เดือนกุมภาพันธ์ ปี พ.ศ. 2505 อยู่บ้านเลขที่ 110/5 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านควนโพธิ์ เริ่มฝึกตีกลองโนราเมื่อตอนอายุ 45 ปี โดยเรียนกับโนราเปี่ยม สุวรรณวร ปัจจุบันนายสมปอง เดชอรัญ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีกลองโนราประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพค้าขายด้วย

4. นายอาวุธ หนูแก้ว ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีโหม่งกับฉิ่งประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 69 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2496 อยู่บ้านเลขที่ 76 หมู่ที่ 6 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดควนศรีนวล เริ่มฝึกตีโหม่งกับฉิ่งเมื่อตอนอายุ 54 ปี โดยเรียนกับโนราสมนึก คำรักษ์ ปัจจุบันนายอาวุธ หนูแก้ว นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีโหม่งกับฉิ่งประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรด้วย

5. นายจำเนียร ชัยณรงค์ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เป่าปี่และสีซอประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 76 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2489 อยู่บ้านเลขที่ 79 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดนางประหลาด เริ่มฝึกเป่าปี่และสีซอเมื่อตอนอายุ 14 ปี โดยเรียนกับนายวิเชียร ชัยณรงค์ ปัจจุบันนายจำเนียร ชัยณรงค์ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เป่าปี่ประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

6. ลูกคู่ตีแตระและร้องรับเพลงบทโนราประจำคณะ สมาชิกในคณะจะพลัดเปลี่ยนกันทำหน้าที่ และมีนักดนตรีสมทบมาร่วมด้วย

การรับงาน

คณะมโนราห์ถาวรรัตนศิลป์ จะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ (โรงครูแหงแซ่) ค่าราช 70,000 – 80,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) ค่าราช 38,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงเหมรย (แก้เหมรย) ค่าราช 17,000 – 20,000 บาท ช่วงเวลาในการรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าว จะรับงานช่วงเดือนยี่ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 เดือน 11 และเดือน 12 นิยมจัดพิธีกรรมมากที่สุดในช่วง เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 9 ในช่วงเวลาข้างขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นเวลาฤกษ์ที่ดีที่สุดในการจัดพิธีกรรม เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าจะทำให้ทางเจ้าภาพผู้จัดงานมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป ส่วนช่วงเวลาในการห้ามจัดพิธีกรรม ห้ามจัดพิธีกรรมนี้ในช่วงที่เรียกว่า “ทักทินเดือน” คือช่วงขึ้น 2 ค่ำ เดือนยี่ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12 เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าเป็นช่วงเวลา

ที่ไม่เป็นมงคล นอกจากนี้ยังห้ามจัดพิธีกรรมในช่วงเดือนอ้าย เดือน 3 เดือน 5 เดือน 8 เดือน 10 และช่วงเวลาที่ตรงกับวันพระ คณะมโนราห์ถาวรรัตนศิลป์ นอกจากจะรับงานแสดงโนราใน พิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ยังรับงานแสดงโนราที่เป็นการรำโชว์เป็นชุดการแสดงในงานพิธีการและงาน ทัวไปที่มีหน่วยงานต่าง ๆ มาติดต่อให้ไปแสดงด้วย โดยค่าราชขึ้นอยู่กับงานที่ให้ไปแสดงรำโนรา โชว์ ระยะทางในการเดินทางไปแสดง และจำนวนผู้รำ

ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับคณะถาวรรัตนศิลป์

คณะมโนราห์ถาวรรัตนศิลป์ มีชื่อเสียงในด้านการแสดงโนราประกอบพิธีกรรม ความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมเป็นหลัก ไม่มีผลงานการแข่งขันประชันโรงกับคณะมโนราห์อื่น ๆ

คณะมโนราห์ประจบน้อย ศ.น.ป.

ประวัติความเป็นมาของคณะมโนราห์ประจบน้อย ศ.น.ป. ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ. 2542 ผู้ก่อตั้งคณะคือ โนราประจบ หรือ นายจั่ง สัมภักษ์ ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อในการแสดงของโนราประจบและโนราน้อยผู้เป็นภรรยา มาตั้ง เป็นชื่อคณะ

ภาพประกอบ 26 โนราประจบ หรือ นายจั่ง สัมภักษ์

ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

โนราใหญ่ประจำคณะ

1. โนราประจบ หรือ นายจั่ง สังกัษ มีสถานะเป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ มีศักดิ์เป็นหลานของโนราเลื่อน ไสनाव ปัจจุบันโนราประจบน้อย อายุ 68 ปี เกิดเมื่อวันที่ 2 เดือนตุลาคม พ.ศ.2497 อยู่บ้านเลขที่ 72 หมู่ที่ 5 ตำบลช้อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านห้วยลึก เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราสมนึก ปลอดภัย ต่อมาก็มาเรียนการแสดงโนรา การรำโนราตัวอ่อน กับโนราเลื่อน ไสनाव โนราประจบเข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ณ โรงโนราพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะ โดยครูโนราอุปัชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราสมนึก ปลอดภัย ปัจจุบันโนราประจบ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

ภาพประกอบ 27 โนราเอก หรือ นายเอกลักษณ สัมแก้ว
ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

2. โนราเอก หรือ นายเอกลักษณ สัมแก้ว มีสถานะเป็นโนราใหญ่แสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 37 ปี เกิดเมื่อวันที่ 16 เดือนสิงหาคม พ.ศ.2528 อยู่บ้านเลขที่ 84 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราเปรม ศ.เลื่อนไสनाव เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ณ โรงโนราพิธีกรรม

โนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 84 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปัชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราน้อม ศ. เลื่อนไสนาว ปัจจุบันโนราเอก นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นนายหนังตะลุงและเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

3. โนราอุดมพร หรือ นายอุดมพร หวานพลู มีสถานะเป็นโนราใหญ่แสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 37 ปี เกิดเมื่อวันที่ 18 เดือนกันยายน พ.ศ.2528 อยู่บ้านเลขที่ 83 หมู่ที่ 5 ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนเด็ก ๆ โดยเรียนกับโนราพร้อย กาญจนพรหม เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 28 ปี ณ โกรโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 83 หมู่ที่ 5 ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปัชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราพร้อย กาญจนพรหม โนราคู่สวดคือโนรากกลม พรหมเพชร และโนราเจน สีนวน ปัจจุบันโนราอุดมพร นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปด้วย

โนราหญิงประจำคณะ

1. โนราน้อย หรือ นางน้อย สังข์รักษ์ ภรรยาของโนราประจบ มีสถานะเป็นโนราแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 59 ปี เกิดเมื่อวันที่ 14 เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2506 อยู่บ้านเลขที่ 72 หมู่ที่ 5 ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านห้วยลึก เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 18 ปี โดยเรียนกับโนราสมนึก ปลอดภัย ปัจจุบันโนราน้อย นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

2. โนราจตุมา หรือ นางสาวจตุมา สังข์รักษ์ บุตรสาวคนโตของโนราประจบ มีสถานะเป็นโนราแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 35 ปี เกิดเมื่อวันที่ 1 เดือนมกราคม พ.ศ. 2530 อยู่บ้านเลขที่ 72 หมู่ที่ 5 ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนตรังวิทยา เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 7 ปี โดยเรียนกับโนราประจบ ผู้เป็นบิดา ปัจจุบันโนราจตุมา นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

3. โนราจวีรัตน์ หรือ นางสาวจวีรัตน์ สังข์รักษ์ บุตรสาวคนเล็กของโนราประจบ มีสถานะเป็นโนราแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 30 ปี เกิดเมื่อวันที่ 1 เดือนมกราคม พ.ศ. 2535 อยู่บ้านเลขที่ 72 หมู่ที่ 5 ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

จากวิทยาลัยนาฏศิลปพัทลุง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 9 ปี โดยเรียนกับโนราประจำ ผู้เป็นบิดา ปัจจุบันโนราจรีรัตน์ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นครูสอนนาฏศิลป์ด้วย

นายพรานประจำคณะ

1. พรานแก้ว ขุนพรานแห่งโคกสะบ้า หรือ นายแก้ว ทองโอ มีสถานะเป็นนายพรานแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 81 ปี เกิดเมื่อวันที่ 27 เดือนสิงหาคม พ.ศ.2484 อยู่บ้านเลขที่ 88/1 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดไทรทอง เริ่มฝึกหัดออกพรานเมื่อตอนอายุ 55 ปี โดยศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองและถามผู้รู้ ปัจจุบันพรานแก้ว ขุนพรานแห่งโคกสะบ้า นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินออกพรานประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

นักดนตรีโนราประจำคณะ

1. นายสิทธิเลิศ นิลาวงศ์ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 62 ปี เกิดเมื่อวันที่ 19 เดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. 2504 อยู่บ้านเลขที่ 21 หมู่ที่ 6 ตำบลหนองบ่อ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง เริ่มฝึกเล่นคีย์บอร์ดเมื่อตอนอายุ 22 ปี โดยเรียนคีย์บอร์ดกับวงดุริยางค์กรมต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่งฐานทัพสัตหีบ ปัจจุบันนายสิทธิเลิศ นิลาวงศ์ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระราชูปถัมภ์ ด้วย

2. นายเชือบ นาทุ่งนุ้ย ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 75 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2409 อยู่บ้านเลขที่ 76/1 หมู่ที่ 5 ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง นายเชือบนาทุ่งนุ้ยนั้นไม่ได้เรียนหนังสือ เริ่มฝึกตีทับเมื่อตอนอายุ 18 ปี โดยเรียนกับโนราสมนึก ปลอดภัย ปัจจุบันนายเชือบ นาทุ่งนุ้ย นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

3. นายประสิทธิ์ นาทุ่งนุ้ย ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีกลองโนราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 51 ปี เกิดเมื่อวันที่ 3 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2514 อยู่บ้านเลขที่ 211 หมู่ที่ 5 ตำบลช่อง อำเภอ นาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากบ้านห้วยลึก เริ่มฝึกตีกลองโนราเมื่อตอนอายุ 18 ปี โดยเรียนกับโนราประจำ ปัจจุบันนายประสิทธิ์ นาทุ่งนุ้ย นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีกลองโนราประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

4. นายดุสิต มากมูล ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีโหม่งกับฉิ่งประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 41 ปี เกิดเมื่อวันที่ 24 เดือนมกราคม พ.ศ. 2524 อยู่บ้านเลขที่ 25 หมู่ที่ 5 ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านห้วยลึก เริ่มฝึกตีโหม่งกับฉิ่งเมื่อตอนอายุ 9 ปี โดยเรียนกับโนราประจำจบ ปัจจุบันนายดุสิต มากมูล นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีโหม่งกับฉิ่งประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

5. นายอัครเดช เหมะรักษ์ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เป่าตีประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 52 ปี เกิดเมื่อวันที่ 25 เดือนเมษายน พ.ศ. 2513 อยู่บ้านเลขที่ 32/1 หมู่ที่ 7 ตำบลนาชุมเห็ด อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง จบการศึกษานักธรรมชั้นเอกเปรียญสองประโยค จากวัดประดู่หอม จังหวัดพัทลุง เริ่มฝึกเป่าตีเมื่อตอนอายุ 27 ปี โดยเรียนกับนายผ่อง ไม่ทราบนามสกุล ปัจจุบันอัครเดช เหมะรักษ์ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เป่าตีประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

6. ลูกคู่ตีแตระและร้องรับเพลงบทโนราประจำคณะ สมาชิกในคณะจะพลัดเปลี่ยนกันทำหน้าที่ และมีนักดนตรีสมทบมาช่วยด้วย

การรับงาน

คณะมโนราห์ประจำจบน้อย ศ.น.ป. จะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ (โรงครูแหงเซ้) ค่าราช 70,000 – 80,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) ค่าราช 38,000 – 54,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงเหมรย (แก้เหมรย) ค่าราช 17,000 – 20,000 บาท ช่วงเวลาในการรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าว จะรับงานช่วงเดือนยี่ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 เดือน 11 และเดือน 12 นิยมจัดพิธีกรรมมากที่สุดในช่วง เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 9 ในช่วงเวลาข้างขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นเวลาฤกษ์ที่ดีที่สุดในการจัดพิธีกรรม เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าจะทำให้ทางเจ้าภาพผู้จัดงานมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป ส่วนช่วงเวลาในการห้ามจัดพิธีกรรม ห้ามจัดพิธีกรรมนี้ในช่วงที่เรียกว่า “ทักทินเดือน” คือช่วงขึ้น 2 ค่ำ เดือนยี่ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12 เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าเป็นช่วงเวลาที่ไม่เป็นมงคล นอกจากนี้ยังห้ามจัดพิธีกรรมในช่วงเดือนอ้าย เดือน 3 เดือน 5 เดือน 8 เดือน 10 และช่วงเวลาที่ตรงกับวันพระ คณะมโนราห์ประจำจบน้อย ศ.น.ป. นอกจากจะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ยังรับงานแสดงโนราที่เป็นกรำไรว้เป็นชุดการแสดงในงานพิธีการและงานทั่วไปที่มีหน่วยงานต่างๆมาติดต่อให้ไปแสดงด้วย โดยค่าราชขึ้นอยู่กับงานที่ ให้ไปแสดงรำโนราไรว้ ระยะเวลาในการเดินทางไปแสดง และจำนวนผู้รำ

ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับคณะ

คณะมโนราห์ประจำบ้น้อย ศ.น.ป. มีชื่อเสียงในด้านการแสดงโนราห์ประกอบ พิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมเป็นหลัก ไม่มีผลงานการแข่งขันประชันโรงกับคณะมโนราห์อื่น ๆ

คณะมโนราห์ระเบียบสาครศิลป์

ประวัติความเป็นมาของคณะมโนราห์ระเบียบสาครศิลป์ ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ. 2554 ผู้ก่อตั้งคณะคือ โนราระเบียบ รัตนะ(คล้ายเถาว์) ลูกศิษย์โนราห์ผู้หญิงรุ่นแรกของโนราห์เลื่อน ไสนาว และ โนราสุตสาคร สังฆรักษ์ ผู้มีศักดิ์เป็นหลานของโนราห์เลื่อน ไสนาว ผู้เป็นโนราห์ใหญ่และ นายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อของโนราห์โนราระเบียบ และ โนราสุตสาคร มาตั้งเป็นชื่อคณะ และเนื่องจากขนบธรรมเนียมที่สืบทอดกันมาว่าโนราห์ผู้หญิงไม่สามารถประกอบ พิธีกรรมได้ จึงทำให้ต้องมีโนราห์ใหญ่ซึ่งเป็นผู้ชายร่วมเป็นเจ้าของคณะด้วย

ภาพประกอบ 28 โนราระเบียบ รัตนะ(คล้ายเถาว์)

ที่มา: ผู้วิจัย, 2557

โนราใหญ่ประจำคณะ

1. โนราระเบียบ หรือ นางระเบียบ รัตนะ(คล้ายเถาว์) มีสถานะเป็นโนราอาวุโส และเจ้าของคณะ ปัจจุบันอายุ 73 ปี เกิดเมื่อวันที่ 14 เดือนธันวาคม พ.ศ.2491 อยู่บ้านเลขที่ 145/1 หมู่ที่ 6 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดไพรทอทอง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 4 ปี โดยเรียนกับโนราน้อม ชัยมงคล โนรา แคล้ว ทองขาว โนราแคล้ว ชูประสิทธิ์ โนราเปรม เกื้อแก้ว โดยมีโนราเลื่อน ไสนาว คอยควบคุมการฝึกสอน โนราระเบียบ เข้าพิธีสอดเครื่องครอบเทริดผูกผ้า แต่ไม่ได้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่แต่งพอกเหมือนกับโนราผู้ชาย เมื่อตอนอายุ 22 ปี ครูโนราที่ทำพิธีให้คือโนราน้อม ชัยมงคล ปัจจุบัน โนราระเบียบ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำนาปลูกข้าวและทำสวนยางพาราด้วย

2. โนราสุดสาคร หรือ นายสุดสาคร สังฆรักษ์ ผู้มีศักดิ์เป็นเหลนของโนราเลื่อน ไสนาว มีสถานะเป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะร่วมกับโนราระเบียบ ปัจจุบันอายุ 37 ปี เกิดเมื่อวันที่ 13 เดือนเมษายน พ.ศ.2528 อยู่บ้านเลขที่ 71/3 หมู่ที่ 6 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดไพรทอทอง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 6 ปี โดยเรียนกับโนราวัน ต่อมาก็เรียนกับโนราเหม่ง และโนราเปรม เกื้อแก้ว เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ณ โรงโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่ บ้านเลขที่ 71/3 หมู่ที่ 6 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราสำเร็จ ปัจจุบันโนราสุดสาคร นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพารา ด้วย

3. โนราถาวร หรือ นายถาวร รัตนะ มีสถานะเป็นโนราใหญ่และช่วยทำหน้าที่เป็นนายโรงประกอบพิธีกรรมของโนราแทนโนราระเบียบ ประจำคณะมนโนราห์ระเบียบสาครศิลป์ ปัจจุบันโนราถาวร อายุ 56 ปี เกิดเมื่อวันที่ 4 เดือนสิงหาคม พ.ศ.2509 อยู่บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 16 ปี โดยเรียนกับโนราน้อม ศ.เลื่อนไสนาว โนราแคล้วทวีศิลป์ ศ.เลื่อนไสนาว และโนราเปรม ศ.เลื่อนไสนาว เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ณ โรงโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราน้อม ศ.เลื่อน ไสนาว และโนราแคล้วทวี

ศิลปิน ค.เลื่อนไสนาว เป็นโนราคู่สวด ปัจจุบันโนราถาวร นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพค้าขายและเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

4. โнораสมยศ หรือ นายสมยศ คล้ายเถาว์ เป็นหลานชายของโนราระเบียบ มีสถานะเป็นโนราใหญ่แสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 34 ปี เกิดเมื่อวันที่ 19 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2531 อยู่บ้านเลขที่ 140/1 หมู่ที่ 6 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาอาหารและโภชนาการ จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 21 ปี โดยเรียนกับโนราระเบียบ เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 23 ปี ณ โรงโนราพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 140/1 หมู่ที่ 6 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปถัมภ์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราถาวร รัตนะ ปัจจุบันโนราสมยศ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นข้าราชการครู สอนอยู่ที่โรงเรียนกะพังสุรินทร์ ด้วย

นายพรานประจำคณะ

1. พรานครบ หรือ นายครบ หนูช่วย เป็นสามีของโนราระเบียบ มีสถานะเป็นนายพรานแสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 71 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ.2494 อยู่บ้านเลขที่ 145/1 หมู่ที่ 6 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดไทรทอง เริ่มฝึกออกพรานโนราเมื่อตอนอายุ 56 ปี โดยเรียนกับโนราถาวร รัตนะ ปัจจุบันพรานครบ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำนาปลูกข้าวและทำสวนยางพาราด้วย

นักดนตรีโนราประจำคณะ

1. นายวิจิตร ชุมจันทร์ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 67 ปี เกิดเมื่อวันที่ 29 เดือนพฤษภาคม ปี พ.ศ. 2498 อยู่บ้านเลขที่ 162/2 หมู่ที่ 11 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนหนองชุมแสง เริ่มฝึกตีทับเมื่อตอนอายุ 40 ปี โดยเรียนกับโนราสมนึก ดำรักษ์ ปัจจุบันนายวิจิตร ชุมจันทร์ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรด้วย

2. นายสมปอง เดชอรัญ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีกลองโนราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 60 ปี เกิดเมื่อวันที่ 8 เดือนกุมภาพันธ์ ปี พ.ศ. 2505 อยู่บ้านเลขที่ 110/5 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนบ้านควนโพธิ์ เริ่มฝึกตีกลองโนราเมื่อตอนอายุ 45 ปี โดยเรียนกับโนราเปี่ยม สุวรรณวร ปัจจุบันนายสมปอง เดชอรัญ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีกลองโนราประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพค้าขายด้วย

3. นายจัด คล้ายเถาว์ เป็นพี่ชายของโนราระเบียบ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีโหม่งกับฉิ่งประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 77 ปี เกิดเมื่อ ปี พ.ศ. 2488 อยู่บ้านเลขที่ 140/1 หมู่ที่ 6 ตำบลโคกสะอาด อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง นายจัด คล้ายเถาว์ ไม่ได้เรียนหนังสือ เริ่มตีโหม่งกับฉิ่งเมื่อตอนอายุ 62 ปี โดยเรียนกับโนราระเบียบ ปัจจุบันนายจัด คล้ายเถาว์ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีโหม่งกับฉิ่งประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปด้วย

4. นายจำเนียร ชัยณรงค์ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เป่าปี่และสีซอประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 76 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ.2489 อยู่บ้านเลขที่ 79 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะอาด อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดนางประหลาด เริ่มตีโหม่งกับฉิ่งเมื่อตอนอายุ 14 ปี โดยเรียนกับนายวิเชียร ชัยณรงค์ ปัจจุบันนายจำเนียร ชัยณรงค์ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เป่าปี่ประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

5. ลูกคู่ตีแตระและร้องรับเพลงบทโนราประจำคณะ สมาชิกในคณะจะพลัดเปลี่ยนกันทำหน้าที่ และมีนักดนตรีสมทบมาร่วมด้วย

การรับงาน

คณะมโนราห์ระเบียบสาครศิลป์ จะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ (โรงครูแหงเข้) ค่าราช 70,000 – 80,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) ค่าราช 38,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงเหมมรย (แก้เหมมรย) ค่าราช 17,000 – 20,000 บาท ช่วงเวลาในการรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าว จะรับงานช่วงเดือนนี้ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 เดือน 11 และเดือน 12 นิยมจัดพิธีกรรมมากที่สุดในช่วง เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 9 ในช่วงเวลาข้างขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นเวลาฤกษ์ที่ดีที่สุดในการจัดพิธีกรรม เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าจะทำให้ทางเจ้าภาพผู้จัดงานมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป ส่วนช่วงเวลาในการห้ามจัดพิธีกรรม ห้ามจัดพิธีกรรมนี้ในช่วงที่เรียกว่า“ทักทินเดือน” คือช่วงขึ้น 2 ค่ำ เดือนนี้ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12 เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าเป็นช่วงเวลาที่ไม่เป็นมงคล นอกจากนี้ยังห้ามจัดพิธีกรรมในช่วงเดือนอ้าย เดือน 3 เดือน 5 เดือน 8 เดือน 10 และช่วงเวลาที่ตรงกับวันพระ มโนราห์ระเบียบสาครศิลป์ นอกจากจะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ยังรับงานแสดงโนราที่เป็นกรำไรซ์เป็นชุดการแสดงในงานพิธีการและงานทั่วไปที่มีหน่วยงานต่างๆมาติดต่อให้ไปแสดงด้วย โดยค่าราชขึ้นอยู่กับงานที่ให้ไปแสดงรำโนราไรซ์ระยะทางในการเดินทางไปแสดง และจำนวนผู้รำ

ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับคณะมนรหาระเบียบสาครศิลป์

คณะมนรหาระเบียบสาครศิลป์ มีชื่อเสียงในด้านการแสดงโนราประกอบ พิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมเป็นหลัก ไม่มีผลงานการแข่งขันประชันโรงกับคณะมนรหาร์อื่นๆ

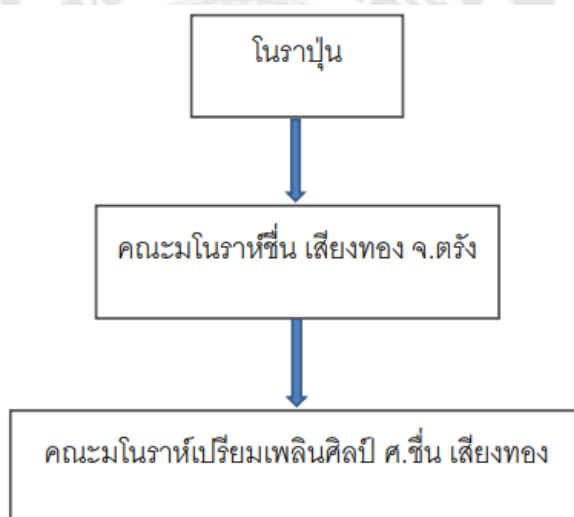

ภาพประกอบ 29 โนราขึ้น นะสงค์ หรือโนราขึ้น เสียงทอง
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.1.5 สายคณะโนราขึ้น นะสงค์

ประวัติความเป็นมาของคณะมนรหาร์ขึ้น เสียงทอง จ.ตรัง ก่อตั้งคณะโดย โนราขึ้น นะ สงค์ ผู้มีสถานะเป็นโนราใหญ่นายโรงเจ้าของคณะ เป็นบรมครูโนรา และเป็นสุดยอดศิลปินโนราผู้มีชื่อเสียงโด่งดังมากอีกท่านหนึ่งของจังหวัดตรัง เกิดเมื่อวันที่ 9 เดือนกันยายน พ.ศ.2452 และถึงแก่กรรมเมื่อตอนอายุราว 86 ปี ในปี พ.ศ.2538 โนราขึ้น นะสงค์ เป็นชาวบ้านควน หมู่ที่ 8 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ได้สืบทอดเชื้อสายโนรามาจากโนราปุ่น บ้านโนไร่ ตำบลเกาะเปี้ย อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง โนราขึ้น นะสงค์ เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนเด็ก ๆ โดยเรียนกับโนราปุ่น บ้านโนไร่ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง โนราขึ้น นะสงค์ ได้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับโนราขึ้น นะสงค์ ได้แก่ ผลงานการแสดงโนราประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมที่มีความเข้มข้น ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมโนราโรง

ครูใหญ่ พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) พิธีกรรมโนราโรงเหมรยุย พิธีกรรมตั้งหิ้งครูหมอนโนรา ตลอดจนถึงพิธีกรรมความเชื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนรา ผลงานการแข่งขันประชันโรงโนราในสมัยก่อนซึ่งมีผลงานเป็นที่ยอมรับมากมาย อีกทั้งความสามารถในการร่ายรำโนราที่สวยงามอ่อนช้อยแต่แฝงไว้ด้วยพลัง การรำโนราประกอบพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ที่เข้มขลัง ตามแบบฉบับของสายโนราขึ้น นะสงค์ ผลงานการแข่งขันประชันโรงโนราในสมัยก่อนซึ่งมีผลงานมากมาย และการได้รับฉายาสมญานามในการแสดงโนราว่า โนราขึ้น เสียงทอง สาเหตุที่ได้รับสมญานามดังกล่าวเนื่องจากว่าโนราขึ้น นะสงค์ เป็นโนราที่มีปฏิภาณไหวพริบเป็นเลิศและมีเสียงไพเราะมากเวลาขับบทโนรา อีกท่านหนึ่งของจังหวัดตรัง จึงทำให้มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักกันมาจนถึงปัจจุบัน สายคณะโนราขึ้นนะสงค์ ปัจจุบันมีคณะโนราที่สืบทอดเชื้อสายโนราต่อจากคณะโนราที่โนราขึ้น เสียงทอง จ.ตรัง จำนวน 1 คณะ คือ

ภาพประกอบ 30 แผนผังการสืบทอดสายคณะโนราขึ้น นะสงค์ หรือ โนราขึ้น เสียงทอง

คณะมนราร์เปริยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง

ประวัติความเป็นมาของคณะมนราร์เปริยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2542 ผู้ก่อตั้งคณะคือ นรารเปริยม หรือ นายเปี่ยม สุวรรณวร ผู้เป็นนรารใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อของนรารเปริยม มาตั้งเป็นชื่อคณะ และคำว่า ศ.ชื่น เสียงทอง เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นลูกศิษย์ของนรารชื่น เสียงทอง

ภาพประกอบ 31 นรารเปริยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

นรารใหญ่ประจำคณะ

1. นรารเปริยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง หรือ นายเปี่ยม สุวรรณวร มีสถานะเป็นนรารใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ปัจจุบันอายุ 74 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2491 อยู่บ้านเลขที่ 58 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดนางประหลาด เริ่มฝึกทำนรารและเล่นดนตรีนรารเมื่อตอนอายุ 9 ปี โดยเรียนกับนรารชื่น เสียงทอง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ณ โรงเรียนพิธีกรรมนรารโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 6 หมู่ที่ 7 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ครูนรารอุปัชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือ นรารชื่น เสียงทอง ปัจจุบันนรารเปริยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินนรารแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นช่างฝีมือทำหน้าพราน หน้าทาสี ให้เช่าบูชาด้วย

ภาพประกอบ 32 โนราวิสุทธิ สุวรรณวร และโนราประเสริฐ แก้วละเอียด
ที่มา: ผู้วิจัย, 2563

2. โนราวิสุทธิ สุวรรณวร มีสถานะเป็นโนราใหญ่แสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 27 ปี เกิดเมื่อวันที่ 2 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2535 อยู่บ้านเลขที่ 58 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ SCT เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 6 ปี โดยเรียนกับโนราน้อม ชัยมงคล ต่อมาก็ได้เรียนกับโนราเปี่ยมเพลิน ศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง ผู้เป็นบิดา เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ณ โรงโนราพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่ บ้านเลขที่ 58 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปถัมภ์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือ โนราเปี่ยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง ผู้เป็นบิดา ปัจจุบันโนราวิสุทธิ สุวรรณวร นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นพนักงานของรัฐ ตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุข โรงพยาบาลสิเกา ด้วย

3. โนราประเสริฐ แก้วละเอียด มีสถานะเป็นโนราใหญ่แสดงประจำอยู่ในคณะ ปัจจุบันอายุ 49 ปี เกิดเมื่อวันที่ 5 เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2516 อยู่บ้านเลขที่ 59 หมู่ที่ 2 ตำบลเขาปูลูน อำเภอยะยงต์ จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 44 ปี โดยเรียนกับโนราเปี่ยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 45 ปี ณ โรงโนราพิธีกรรม

โนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่ บ้านเลขที่ 59 หมู่ที่ 2 ตำบลเขาปูน อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ครูโนราอุปัชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราเปี่ยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง ปัจจุบันโนราประเสริฐ แก้วละเอียด นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพรับราชการ ตำแหน่งนักวิชาการพัสดุชำนาญการ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอรัษฎา จังหวัดตรัง ด้วย

4. โнораภานุพล ทองรักษ์ มีสถานะเป็นโนราใหญ่แสดงประจำอยู่ในคณะปัจจุบันอายุ 29 ปี เกิดเมื่อวันที่ 15 เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2536 อยู่บ้านเลขที่ 97 หมู่ที่ 6 ตำบลนาบิงหลา อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง เริ่มฝึกทำโนราเมื่อตอนอายุ 10 ปี โดยเรียนกับโนราเปี่ยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 25 ปี ณ โнораพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่ บ้านเลขที่ 97 หมู่ที่ 6 ตำบลนาบิงหลา อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปัชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราเปี่ยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง ปัจจุบันโนราภานุพล ทองรักษ์ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปด้วย

นายพรานประจำคณะ

1. นายสวัสดิ์ สังข์รักษ์ ทำหน้าที่เป็นนายพรานประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 60 ปี เกิดเมื่อวันที่ 4 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2505 อยู่บ้านเลขที่ 36 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดไพรทอง เริ่มฝึกออกพรานเมื่อตอนอายุ 35 ปี โดยเรียนกับพรานเหล็ก สังข์รักษ์ ผู้เป็นบิดา และต่อมาก็เรียนกับโนราเปี่ยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง ปัจจุบันนายสวัสดิ์ สังข์รักษ์ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นนายพรานประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปด้วย

นักดนตรีโนราประจำคณะ

1. นายปรีชา นวลศรี ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 53 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2512 อยู่บ้านเลขที่ 18 หมู่ที่ 8 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนพัทลุงพิทยาคม เริ่มฝึกเล่นคีย์บอร์ดเมื่อตอนอายุ 30 ปี โดยศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ปัจจุบันนายปรีชา นวลศรี นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปด้วย

2. นายวิน โภชสาลี ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 89 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2476 อยู่บ้านเลขที่ 49/1 หมู่ที่ 4 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดนางประหลาด เริ่มฝึกตีทับเมื่อตอนอายุ 20 ปี โดยศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองและจากลูกคู่นักดนตรีโนราของคณะโนราชื่น เสียงทอง ในสมัยก่อน

ปัจจุบันนายวิน โฆษาสี นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพทำธุรกิจส่วนตัวเปิดร้านขายของชำที่บ้านด้วย

3. นายปลื้ม เกื้อแก้ว ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีกลองโนราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 83 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2482 อยู่บ้านเลขที่ 69 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดไพรทอง เริ่มฝึกตีกลองโนราเมื่อตอนอายุ 30 ปี โดยศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ปัจจุบันนายปลื้ม เกื้อแก้ว นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีกลองโนราประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปด้วย

4. นายวันชัย เพ็งพิศ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีโหม่งกับฉิ่งประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 52 ปี เกิดเมื่อวันที่ 1 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2513 อยู่บ้านเลขที่ 58/7 หมู่ที่ 3 ตำบลนาโยงใต้ อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดจอมไตร เริ่มฝึกตีโหม่งกับฉิ่งเมื่อตอนอายุ 38 ปี โดยเรียนกับโนราเบริยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง ปัจจุบันนายวันชัย เพ็งพิศ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีโหม่งกับฉิ่งประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปด้วย

5. นายสิทธิพร พลฤทธิ์ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เป่าปี่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 51 ปี เกิดเมื่อวันที่ 4 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2514 อยู่บ้านเลขที่ 177 หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง เริ่มฝึกเป่าปี่เมื่อตอนอายุ 49 ปี โดยเรียนกับนายไมค์ ไม่ทราบนามสกุล ปัจจุบันนายสิทธิพร พลฤทธิ์ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เป่าปี่ประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

6. นายเสวียง ชูยัง ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีแตระ ร้องรับเพลงบทโนรา ออกพราน และช่วยโนราใหญ่ในการจัดเตรียมของในการประกอบพิธีกรรมประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 61 ปี เกิดเมื่อวันที่ 23 เดือนเมษายน พ.ศ. 2504 อยู่บ้านเลขที่ 24 หมู่ที่ 9 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดนางประหลาด เริ่มฝึกเป็นลูกคู่ตีแตระ ร้องรับเพลงบทโนรา ออกพราน และช่วยโนราใหญ่ในการจัดเตรียมของในการประกอบพิธีกรรมประจำคณะ เมื่อตอนอายุ 39 ปี โดยเรียนกับโนราเบริยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง ปัจจุบันนายเสวียง ชูยัง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีแตระ ร้องรับเพลงบทโนรา ออกพราน และช่วยโนราใหญ่ในการจัดเตรียมของในการประกอบพิธีกรรมประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวด้วย

7. นายสวัสดิ์ สังฆรักษ์ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่ตีแตระ ร้องรับเพลงบทโนรา และออกพราน ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 60 ปี เกิดเมื่อวันที่ 4 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2505 อยู่บ้านเลขที่ 36 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดไทรทอง เริ่มฝึกเป็นลูกคู่ ตีแตระ ร้องรับเพลงบทโนรา และออกพราน เมื่อตอนอายุ 35 ปี โดยเรียนกับพรานเหล็ก สังฆรักษ์ ผู้เป็นบิดา และต่อมาก็เรียนกับโนราเปี่ยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง ปัจจุบันนายสวัสดิ์ สังฆรักษ์ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีแตระ ร้องรับเพลงบทโนรา และออกพรานประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปด้วย

การรับงาน

คณะมโนราห์เปี่ยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง จะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ (โรงครูแทงเข้) ค่าราช 70,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) ค่าราช 35,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงเหมรย (แก้เหมรย) ค่าราช 15,000 – 18,000 บาท ช่วงเวลาในการรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าว จะรับงานช่วงเดือนนี้ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 เดือน 11 และเดือน 12 นิยมจัดพิธีกรรมมากที่สุดในช่วง เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 9 ในช่วงเวลาข้างขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นเวลาฤกษ์ที่ดีที่สุดในการจัดพิธีกรรม เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าจะทำให้ทางเจ้าภาพผู้จัดงานมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป ส่วนช่วงเวลาในการห้ามจัดพิธีกรรม ห้ามจัดพิธีกรรมนี้ในช่วงที่เรียกว่า“ทักทินเดือน” คือช่วงขึ้น 2 ค่ำ เดือนนี้ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12 เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าเป็นช่วงเวลาที่ไม่เป็นมงคล นอกจากนี้ยังห้ามจัดพิธีกรรมในช่วงเดือนอ้าย เดือน 3 เดือน 5 เดือน 8 เดือน 10 และช่วงเวลาที่ตรงกับวันพระ คณะมโนราห์ เปี่ยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง นอกจากจะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ยังรับงานแสดงโนราที่เป็นกรำไรซ์เป็นชุดการแสดงในงานพิธีการและงานทั่วไปที่มีหน่วยงานต่างๆมาติดต่อให้ไปแสดงด้วย โดยค่าราชขึ้นอยู่กับงานที่ให้ไปแสดงรำโนราไรซ์ ระยะเวลาในการเดินทางไปแสดง และจำนวนผู้รำ

ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับคณะ

คณะมโนราห์เปี่ยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง นอกจากจะมีชื่อเสียงในด้านการแสดงโนราประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมแล้ว ยังมีผลงานด้านการแข่งขันประชันโรงโนราที่ได้รับรางวัล ได้แก่ ได้รับรางวัลชมเชยในการแข่งขันประชันโรงโนรา “งานหมุย่างเมืองตรัง” ที่จังหวัด (ไม่ทราบปี พ.ศ.) และได้รับรางวัลชมเชยในการแข่งขันประชันโรงโนราจังหวัด เมื่อปี พ.ศ.2555 นอกจากนี้โนราเปี่ยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะยังได้รับการยกย่องให้เป็นบุคคลต้นแบบอนุรักษ์วัฒนธรรม ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง อีกด้วย เป็นต้น

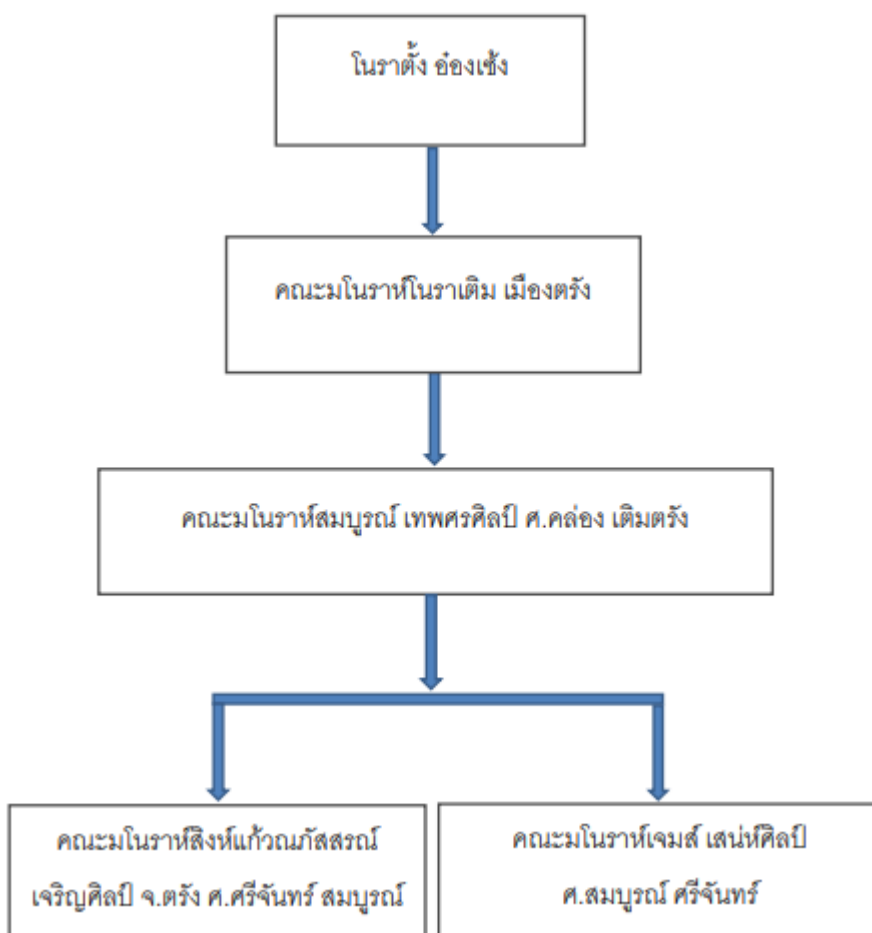

ภาพประกอบ 33 โนราเต็ม เมืองตรัง หรือ นายเต็ม อ่องเซ็ง ภาพเก่าถ่ายจากห้องครุหมอโนรา
ณ บ้านโนราสมบุญณ์ เทพศรีศิลป์ ศ.คลอง เต็มตรัง
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.1.6 สายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง

ประวัติความเป็นมาของคณะโนราห์โนราเต็ม เมืองตรัง ก่อตั้งคณะโดย โนราเต็ม เมืองตรัง หรือ นายเต็ม อ่องเซ็ง ผู้มีสถานะเป็นโนราใหญ่นายโรงเจ้าของคณะ อีกทั้งมีสถานะเป็นครุโนราและเป็นศิลปินโนราที่มีชื่อเสียงมากอีกท่านของจังหวัดตรัง เกิดเมื่อปี พ.ศ.2457 และถึงแก่กรรมเมื่อตอนอายุ 57 ปี ในปี พ.ศ.2514 โนราเต็ม เมืองตรัง เป็นชาวบ้านเขาเศษ อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง ได้สืบทอดเชื้อสายโนรามานจากโนราตั้ง อ่องเซ็ง ผู้เป็นบิดา โนราเต็ม เมืองตรัง เริ่มฝึกรำโนราและขับบทโนราตั้งแต่สมัยวัยรุ่นเมื่อตอนอายุย่างเข้า 16 ปี โดยเรียนกับโนราตั้ง อ่องเซ็ง ผู้เป็นบิดา ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับโนราเต็ม เมืองตรัง ได้แก่ ผลงานการแสดงโนราแบบร่วมสมัยรุ่นบุกเบิกในยุคแรก ที่ได้พลิกหน้าประวัติศาสตร์รูปแบบในการแสดงโนราในยุคนั้นให้เป็นโนราเวที โนราใส่สูทรำขับบท มีการแสดงนิยาย ผนวกเข้ากับความสามารถและปฏิภาณไหวพริบอันเป็นเลิศในการขับกลอนโนราแบบกลอนสดที่เรียกว่า “มุตโต” ที่หาตัวจับได้ยาก จึงทำให้ โนราเต็ม เมืองตรัง มีผลงานชนะการแข่งขันประชันโรงโนรามากมาย และทำให้มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่

รู้จักกันมาจนถึงปัจจุบัน สายคณะโนราเดิมนำโดยเมืองตรัง ปัจจุบันมีคณะโนราห์ที่สืบทอดเชื้อสายโนราห์ต่อจากคณะโนราห์โนราเดิมนำโดยเมืองตรัง จำนวน 3 คณะ ได้แก่

ภาพประกอบ 34 แผนผังการสืบทอดสายคณะโนราเดิมนำโดยเมืองตรัง

คณะโนราห์สมบูรณำโดยเทพศรศิลป์ ศ.คละอง เดิมตรัง

ประวัติความเป็นมาของคณะโนราห์สมบูรณำโดยเทพศรศิลป์ ศ.คละอง เดิมตรัง ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2531 ผู้ก่อตั้งคณะคือโนราสมบูรณำโดยเทพศรศิลป์ ศ.คละอง เดิมตรัง หรือ นายสมบูรณำ โดยเทพ ผู้เป็นโนราห์ใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อและนามสกุลของโนราสมบูรณำโดยมาตั้งเป็นชื่อคณะ และคำว่า ศ.คละอง เดิมตรัง เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นลูกศิษย์ของโนราคละอง และโนราเดิมนำโดยเมืองตรัง

โนราใหญ่ประจำคณะ

1. โнораสมบุญณ์ เทพศรศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง หรือ นายสมบุญณ์ เทพศร มีสถานะเป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ปัจจุบันอายุ 85 ปี เกิดเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2480 อยู่บ้านเลขที่ 83 หมู่ที่ 3 ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดศรีสุวรรณาราม เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราแม่บัว บัวแดง (ศิษย์โนราเลี่ยม เขาวีเศษ) โнораเต็ม เมืองตรัง โнораคล่อง หนูคิ้ม (ศ.โนราเฟื่อง) เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 35 ปี ณ โรงโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านญาติของโนราสมบุญณ์ เทพศรศิลป์ อยู่ที่บ้านนาท่ามใต้ ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือ โнораคล่อง หนูคิ้ม (ศ.โนราเฟื่อง) ปัจจุบันโนราสมบุญณ์ เทพศรศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง ประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนรานายโรงเจ้าของคณะมโนราห์สมบุญณ์ เทพศรศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง เท่านั้น

2. โнораสิงห์แก้วณภัสสรณ์ เจริญศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบุญณ์ หรือนายสรวิชญ์ แก้วเซ่ง มีสถานะเป็นโนราใหญ่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 58 ปี เกิดเมื่อวันที่ 11 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2507 อยู่บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดช่องทราย จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนตันยาภิรมย์ เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ชุ่มคง และโนราสมบุญณ์ เทพศรศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 35 ปี ณ โรงโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราสมบุญณ์ เทพศรศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง ปัจจุบันโนราสิงห์แก้วณภัสสรณ์ เจริญศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบุญณ์ หรือนายสรวิชญ์ แก้วเซ่ง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นโนราใหญ่ประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

3. โнораสมชาย ชุ่มคง มีสถานะเป็นโนราใหญ่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 55 ปี เกิดเมื่อวันที่ 26 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2511 อยู่บ้านเลขที่ 139 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดราชชื่นรมย์ เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 10 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ชุ่มคง ผู้เป็นปู่ ต่อมาก็เรียนกับโนราสมบุญณ์ เทพศรศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 35 ปี ณ โรงโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านญาติของโนราสมชาย ชุ่มคง ครูโนราอุปชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราสมบุญณ์ เทพศรศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง

ปัจจุบันโนราสมชาย ชุ่มคง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นโนราใหญ่ประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นช่างตีเหล็ก ทำมีดกรีดยางไว้จำหน่ายด้วย

4. โнораเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ หรือ นายสิทธิโชค หงษา มีสถานะเป็นโนราใหญ่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 29 ปี เกิดเมื่อวันที่ 31 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2536 อยู่บ้านเลขที่ 82/2 หมู่ที่ 4 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิงหนคร จังหวัดตรัง กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยียานยนต์ ที่วิทยาลัยเทคนิคตรัง เริ่มฝึกว่าโนราเมื่อตอนอายุ 17 ปี โดยเรียนกับอาจารย์เอกชัย ไกรเทพ โнораสมบูรณ์ เทศรศิลป์ ศ.คลอง เต็มตรัง และโนราสีจันทร์ สนิทน้อย ศ.เฟื่องตรัง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 23 ปี ณ โรงโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 82/2 หมู่ที่ 4 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิงหนคร จังหวัดตรัง ครูโนราอุปชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราสมบูรณ์ เทศรศิลป์ ศ.คลอง เต็มตรัง โนราล่องน้อย ฉลวยศิลป์ โนราครุฑ ศ.ล่องน้อย เป็นโนราคู่สอด และ โนราสีจันทร์ สนิทน้อย ศ.เฟื่องตรัง เป็นประธานฝ่ายโนราอาวุโส ปัจจุบันโนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราเท่านั้น

นายพรานประจำคณะ

1. พรานคาวิณ คงทอง มีสถานะเป็นนายพรานประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 61 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2504 อยู่บ้านเลขที่ 144 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียน ฝึกออกพรานเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ชุ่มคง ปัจจุบันพรานคาวิณ คงทอง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นนายพรานประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นลูกน้องช่างตีเหล็ก ทำมีดกรีดยางไว้จำหน่ายด้วย

นักดนตรีโนราประจำคณะ

1. นายปาน ราชเดิม ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 60 ปี เกิดเมื่อวันที่ 11 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2505 อยู่บ้านเลขที่ 63 หมู่ที่ 7 ตำบลท่าสะบ้า อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านควนเคี่ยม เริ่มฝึกเล่นคีย์บอร์ดเมื่อตอนอายุ 30 ปี โดยศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนกับนายศรีปาน (ไม่ทราบนามสกุล) ปัจจุบันนายปาน ราชเดิม นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

2. นายประพัฒน์ ช้วนตัน ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เป่าปี่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 66 ปี เกิดเมื่อวันที่ 8 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2499 อยู่บ้านเลขที่ 201/33 หมู่ที่ 1 ตำบลย่านตาขาว อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาบริหาร จากมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เริ่มฝึกเป่าปี่เมื่อตอนอายุ 18 ปี โดยเรียนกับนายกล้า นายผ่อน นายโชค นายหยุด (ไม่ทราบ

นามสกุล) ซึ่งเป็นมือเป็ดหนึ่งตระกูล ปัจจุบันนายประพัฒน์ ช้วนตัน นอกจากประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ เป่าปี่ประจำคณะโนราแล้ว ยังเป็นอดีตข้าราชการครูสอนอยู่ที่โรงเรียนปะเหลียนมากกว่า 22 ปี ปัจจุบันเกษียณอายุราชการแล้ว

3. นายสมชาย ชุ่มคง มีสถานะเป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะและยังสามารถเล่นเครื่องดนตรีโนราได้ทุกชนิด ปัจจุบันอายุ 55 ปี เกิดเมื่อวันที่ 26 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2511 อยู่บ้านเลขที่ 139 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดราชรัชมัย เริ่มฝึกเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ชุ่มคง ผู้เป็นปู่ ปัจจุบันนายสมชาย ชุ่มคง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นช่างตีเหล็ก ทำมีดกรีดยางไว้จำหน่ายด้วย

4. นายสัญญาชัย ชุ่มคง มีสถานะเป็นลูกคู่ตีโหม่ง ฉิ่ง และตีกลองโนราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 51 ปี เกิดเมื่อปีพ.ศ. 2514 อยู่บ้านเลขที่ 46 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดราชรัชมัย เริ่มฝึกเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 20 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ชุ่มคง ผู้เป็นปู่ ปัจจุบันนายสัญญาชัย ชุ่มคง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีโหม่ง ฉิ่ง และตีกลองโนราประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่ศรีสุภาพวาราดด้วย

5. นายจิระศักดิ์ ชุ่มคง มีสถานะเป็นลูกคู่ตีกลองโนรา โหม่ง และฉิ่ง ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 21 ปี เกิดเมื่อวันที่ 1 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2544 อยู่บ้านเลขที่ 139 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนสภาราชนี 2 เริ่มฝึกเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 10 ปี โดยเรียนกับนายสมชาย ชุ่มคง ปัจจุบันนายจิระศักดิ์ ชุ่มคง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีกลองโนรา โหม่ง และฉิ่ง ประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นช่างตีเหล็ก ทำมีดกรีดยางไว้จำหน่ายด้วย

6. นายคาริน คงทอง มีสถานะเป็นลูกคู่ตีกลองโนรา ตีแตระ ตีฉาบ ร้องรับเพลงบทโนรา และออกพรานประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 61 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2504 อยู่บ้านเลขที่ 144 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียน ฝึกเป็นลูกคู่ตีแตระและร้องรับเพลงบทโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ชุ่มคง ปัจจุบันนายคาริน คงทอง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีกลองโนรา ตีแตระ ตีฉาบ ร้องรับเพลงบทโนรา และออกพรานประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นลูกน้องช่างตีเหล็ก ทำมีดกรีดยางไว้จำหน่ายด้วย

การรับงาน

คณะมนิราห์สมบุญรณั เทพศรศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง จะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ (โรงครูแทงเซ่) ค่าราช 75,500 บาท พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) ค่าราช 37,000 – 38,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงเหมรย (แก้เหมรย) ค่าราช 20,000 บาท ช่วงเวลาในการรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าว จะรับงานช่วงเดือนยี่ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 เดือน 11 และเดือน 12 นิยมจัดพิธีกรรมมากที่สุดในช่วง เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 9 ในช่วงเวลาข้างขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นเวลาฤกษ์ที่ดีที่สุดในการจัดพิธีกรรม เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าจะทำให้ทางเจ้าภาพผู้จัดงานมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป ส่วนช่วงเวลาในการห้ามจัดพิธีกรรม ห้ามจัดพิธีกรรมนี้ในช่วงที่เรียกว่า“ทักทินเดือน” คือช่วงขึ้น 2 ค่ำ เดือนยี่ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12 เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าเป็นช่วงเวลาที่ไม่เป็นมงคล นอกจากนี้ยังห้ามจัดพิธีกรรมในช่วงเดือนอ้าย เดือน 3 เดือน 5 เดือน 8 เดือน 10 และช่วงเวลาที่ตรงกับวันพระ คณะมนิราห์สมบุญรณั เทพศรศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง นอกจากจะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ยังรับงานแสดงโนราที่เป็นการรำไหว้เป็นชุดการแสดงในงานพิธีการและงานทั่วไปที่มีหน่วยงานต่าง ๆ มาติดต่อให้ไปแสดงด้วย โดยมีค่าราช 26,000 – 30,000 บาท ขึ้นอยู่กับงานที่ให้ไปแสดงรำโนราไหว้ ระยะเวลาในการเดินทางไปแสดง และจำนวนผู้รำ

ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับคณะ

คณะมนิราห์สมบุญรณั เทพศรศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง นอกจากจะมีชื่อเสียงในด้าน การแสดงโนราประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมแล้ว ยังมีผลงานด้านการแข่งขันประชันโรงโนราที่ได้รับรางวัล ได้แก่ ได้รับรางวัลชนะเลิศในการแข่งขันประชันโรงโนรา ณ วัดไพรสน วัดแจ้ง วัดน้ำผุดใต้ จังหวัดตรัง (ไม่ทราบปี พ.ศ.) ได้รับรางวัลชนะเลิศในการแข่งขันประชันโรงโนรา ณ วัดบางจาก จังหวัดนครศรีธรรมราช (ไม่ทราบปี พ.ศ.) เป็นต้น

คณะมนิราห์สิงห์แก้วณภัสสรณั เจริญศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบุญรณั

ประวัติความเป็นมาของคณะมนิราห์สิงห์แก้วณภัสสรณั เจริญศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบุญรณั ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2547 ผู้ก่อตั้งคณะคือโนราสิงห์แก้ว หรือนายสรวิชัยแก้วเซ่ง ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือ การนำเอาชื่อเล่นของโนราสิงห์แก้วและชื่อจริงของภรรยามาตั้งเป็นชื่อคณะ คำว่า จ.ตรัง เพื่อบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นคณะมนิราห์ในพื้นที่จังหวัดตรัง และคำว่า ศ.ศรีจันทร์ สมบุญรณั เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นลูกศิษย์ของ โนราศรีจันทร์และโนราสมบุญรณั

โนราใหญ่ประจำคณะ

1. โนราสิงห์แก้ว หรือนายสรวิชญ์ แก้วเซ่ง มีสถานะเป็นโนราใหญ่และนายโรง เจ้าของคณะ ปัจจุบันอายุ 58 ปี เกิดเมื่อวันที่ 11 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2507 อยู่บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดช่องหาย จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนต้นยาภิรมย์ เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ชุ่มคง และโนราสมบุญณ์ เทพศรศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 35 ปี ณ โรงโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราสมบุญณ์ เทพศรศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง ปัจจุบันโนราสิงห์แก้ว หรือนายสรวิชญ์ แก้วเซ่ง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นโนราใหญ่ประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

2. โนราสมบุญณ์ เทพศรศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง หรือ นายสมบุญณ์ เทพศร มีสถานะเป็นโนราใหญ่อาวุโสประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 85 ปี เกิดเมื่อ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2480 อยู่บ้านเลขที่ 83 หมู่ที่ 3 ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนวัดศรีสุวรรณาราม เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราแม่บัว บัวแดง (ศิษย์โนราเลี่ยม เขาวิเศษ) โนราเต็ม เมืองตรัง โนราคล่อง หนูคิ้ม (ศ.โนราเฟื่อง) เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 35 ปี ณ โรงโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านญาติของโนราสมบุญณ์ เทพศรศิลป์ อยู่ที่บ้านนาท่ามใต้ ตำบลนาท่ามใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราคล่อง หนูคิ้ม (ศ.โนราเฟื่อง) ปัจจุบันโนราสมบุญณ์ เทพศรศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง ประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราเท่านั้น

3. โนราสมชาย ชุ่มคง มีสถานะเป็นโนราใหญ่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 55 ปี เกิดเมื่อวันที่ 26 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2511 อยู่บ้านเลขที่ 139 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดราชรินทร์มัย เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 10 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ชุ่มคง ผู้เป็นปู่ ต่อมาก็เรียนกับโนราสมบุญณ์ เทพศรศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 35 ปี ณ โรงโนราพิพิธกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านญาติของโนราสมชาย ชุ่มคง ครูโนราอุปชฌาย์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราสมบุญณ์ เทพศรศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง

ปัจจุบันโนราสมชาย ชุ่มคง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นโนราใหญ่ประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นช่างตีเหล็ก ทำมีดกรีดยางไว้จำหน่ายด้วย

นายพรานประจำคณะ

1. พรานคาวิน คงทอง มีสถานะเป็นนายพรานประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 61 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2504 อยู่บ้านเลขที่ 144 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียน ผึกออกพรานเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ชุ่มคง ปัจจุบันพรานคาวิน คงทอง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นนายพรานประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นลูกน้องช่างตีเหล็ก ทำมีดกรีดยางไว้จำหน่ายด้วย

นักดนตรีโนราประจำคณะ

1. นายปาน ราชเดิม ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 60 ปี เกิดเมื่อวันที่ 11 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2505 อยู่บ้านเลขที่ 63 หมู่ที่ 7 ตำบลท่าสะบ้า อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนบ้านควนเคี่ยม เริ่มฝึกเล่นคีย์บอร์ดเมื่อตอนอายุ 30 ปี โดยศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนกับนายศรีปาน (ไม่ทราบนามสกุล) ปัจจุบันนายปาน ราชเดิม นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรทำสวนยางพาราด้วย

2. นายประพัฒน์ ช้วนตัน ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เป่าปี่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 66 ปี เกิดเมื่อวันที่ 8 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2499 อยู่บ้านเลขที่ 201/33 หมู่ที่ 1 ตำบลย่านตาขาว อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาบริหาร จากมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เริ่มฝึกเป่าปี่เมื่อตอนอายุ 18 ปี โดยเรียนกับนายกกล้า นายผ่อน นายโชค นายหยุด (ไม่ทราบนามสกุล) ซึ่งเป็นมือปี่หนังตะลุง ปัจจุบันนายประพัฒน์ ช้วนตัน นอกจากประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เป่าปี่ประจำคณะโนราแล้ว ยังเป็นอดีตข้าราชการครูสอนอยู่ที่โรงเรียนปะเหลียนมากกว่า 22 ปี ปัจจุบันเกษียณอายุราชการแล้ว

3. นายสมชาย ชุ่มคง มีสถานะเป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะและยังสามารถเล่นเครื่องดนตรีโนราได้ทุกชนิด ปัจจุบันอายุ 55 ปี เกิดเมื่อวันที่ 26 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2511 อยู่บ้านเลขที่ 139 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดราชสีนรมย์ เริ่มฝึกเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราแซม ชุ่มคง ผู้เป็นปู่ ปัจจุบันนายสมชาย ชุ่มคง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นช่างตีเหล็ก ทำมีดกรีดยางไว้จำหน่ายด้วย

4. นายสัณชัย ชุ่มคง มีสถานะเป็นลูกคู่ตีโหม่ง ฉิ่ง และตีกลองโนราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 51 ปี เกิดเมื่อปีพ.ศ. 2514 อยู่บ้านเลขที่ 46 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง

จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวัดราชสีนรรมย์ เริ่มฝึกเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 20 ปี โดยเรียนกับโนราแหม่ม ชุ่มคง ผู้เป็นปู่ ปัจจุบันนายสัญญาชัย ชุ่มคง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีโหม่ง ฉิ่ง และตีกลองโนราประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่ศรีสุภาพพาราเวดด้วย

5. นายจิระศักดิ์ ชุ่มคง มีสถานะเป็นลูกคู่ตีกลองโนรา โหม่ง และฉิ่ง ประจำคณะปัจจุบันอายุ 21 ปี เกิดเมื่อวันที่ 1 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2544 อยู่บ้านเลขที่ 139 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนสภาราชินี 2 เริ่มฝึกเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 10 ปี โดยเรียนกับนายสมชาย ชุ่มคง ปัจจุบันนายจิระศักดิ์ ชุ่มคง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีกลองโนรา โหม่ง และฉิ่ง ประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นช่างตีเหล็ก ทำมีดกรีดยางไว้จำหน่ายด้วย

6. นายดาวิน คงทอง มีสถานะเป็นลูกคู่ตีกลองโนรา ตีแตระ ตีฉาบ ร้องรับเพลงบทโนรา และออกพรวนประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 61 ปี เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2504 อยู่บ้านเลขที่ 144 หมู่ที่ 6 ตำบลนาท่ามเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียน ฝึกเป็นลูกคู่ตีแตระและร้องรับเพลงบทโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับโนราแหม่ม ชุ่มคง ปัจจุบันนายดาวิน คงทอง นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่ตีกลองโนรา ตีแตระ ตีฉาบ ร้องรับเพลงบทโนรา และออกพรวนประจำคณะแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นลูกน้องช่างตีเหล็ก ทำมีดกรีดยางไว้จำหน่ายด้วย

การรับงาน

คณะมนอราหิสังห์แก้วณภัสสรณ์ เจริญศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบูรณ์ จะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ (โรงครูแทงเข้) ค่าราช 75,500 บาท พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) ค่าราช 37,000 – 38,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงเหมรย (แก้เหมรย) ค่าราช 20,000 บาท ช่วงเวลาในการรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าว จะรับงานช่วงเดือนยี่ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 เดือน 11 และเดือน 12 นิยมจัดพิธีกรรมมากที่สุดในช่วง เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 9 ในช่วงเวลาข้างขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นเวลาฤกษ์ที่ดีที่สุดในการจัดพิธีกรรม เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าจะทำให้ทางเจ้าภาพผู้จัดงานมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป ส่วนช่วงเวลาในการห้ามจัดพิธีกรรม ห้ามจัดพิธีกรรมนี้ในช่วงที่เรียกว่า “ทักทินเดือน” คือช่วงขึ้น 2 ค่ำ เดือนยี่ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12 เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าเป็นช่วงเวลาที่ไม่เป็นมงคล นอกจากนี้ยังห้ามจัดพิธีกรรมในช่วงเดือนอ้าย เดือน 3 เดือน 5 เดือน 8 เดือน 10 และช่วงเวลาที่ตรงกับวันพระ คณะมนอราหิสังห์สมบูรณ์ เทพศร

ศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง นอกจากจะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ยังรับงานแสดงโนราที่เป็นกรำรำไหว้เป็นชุดการแสดงในงานพิธีกรรมและงานทั่วไปที่มีหน่วยงานต่างๆมาติดต่อให้ไปแสดงด้วย โดยมีค่าราช 26,000 – 30,000 บาท ขึ้นอยู่กับงานที่ให้ไปแสดงรำโนราไหว้ ระยะทางในการเดินทางไปแสดง และจำนวนผู้รำ

ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับคณะ

คณะโนราห์สิงห์แก้วณภัทสรณ์ เจริญศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบูรณ์ มีชื่อเสียงในด้านการแสดงโนราประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมเป็นหลัก ไม่มีผลงานการแข่งขันประชันโรงกับคณะโนราห์อื่น ๆ

คณะโนราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบูรณ์ ศรีจันทร์

ประวัติความเป็นมาของคณะโนราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบูรณ์ ศรีจันทร์ ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2559 ผู้ก่อตั้งคณะคือโนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ หรือ นายสิทธิโชค หงษา ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อเล่นของโนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ มาตั้งเป็นชื่อคณะ และคำว่า ศ.สมบูรณ์ ศรีจันทร์ เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นลูกศิษย์ของโนราสมบูรณ์ และโนราศรีจันทร์

โนราใหญ่ประจำคณะ

1. โнораเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ หรือ นายสิทธิโชค หงษา มีสถานะเป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ปัจจุบันอายุ 29 ปี เกิดเมื่อวันที่ 31 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2536 อยู่บ้านเลขที่ 82/2 หมู่ที่ 4 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยียานยนต์ ที่วิทยาลัยเทคนิคตรัง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 17 ปี โดยเรียนกับอาจารย์ เอกชัย ไกรเทพ โнораสมบูรณ์ เทพศรีศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง และโนราศรีจันทร์ สนิทน้อย ศ.เฟื่องตรัง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 23 ปี ณ โรงโนราพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 82/2 หมู่ที่ 4 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ครูโนราอุปถัมภ์ที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราสมบูรณ์ เทพศรีศิลป์ ศ.คล่อง เต็มตรัง โนราล่องน้อย ฉลวยศิลป์ โนราครุฑ ศ.ล่องน้อย เป็นโนราคู่สวด และ โนราศรีจันทร์ สนิทน้อย ศ.เฟื่องตรัง เป็นประธานฝ่ายโนราอาวุโส ปัจจุบันโนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราเท่านั้น

2. โนราครุฑ ศ.ล่องน้อย หรือนายสันติชัย แยมใหม่ มีสถานะเป็นโนราใหญ่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 37 ปี เกิดเมื่อวันที่ 9 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2528 อยู่บ้านเลขที่ 88 หมู่ที่ 5 ตำบลคลองลู อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 20 ปี โดยเรียนกับโนราล่อง

น้อย ฉลวยศิลป์ ศ.แป้นตรัง เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 27 ปี ณ โรงโนราพิธีกรรม โนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะจัดขึ้นที่บ้านเลขที่ 88 หมู่ที่ 5 ตำบลคลอง ลู อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ครูโนราอุปฐมาปีที่ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้คือโนราล่องน้อย ฉลวยศิลป์ ศ.แป้นตรัง ปัจจุบันโนราครูท ศ.ล่องน้อย นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นโนราใหญ่ ประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพเป็นอาจารย์ประจำสาขาการจัดการวัฒนธรรม คณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ด้วย

3. โนราภาณุวัฒน์ ทับชุม มีสถานะเป็นโนราใหญ่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 28 ปี เกิดเมื่อวันที่ 15 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2537 อยู่บ้านเลขที่ 28/10 ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) จ.ตรัง เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 13 ปี โดยเรียนกับครูวิมิภา มีเหรียญ (ครูสอนนาฏศิลป์) ยังไม่ได้ เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ ปัจจุบันโนราภาณุวัฒน์ ทับชุม ประกอบอาชีพเป็นศิลปินโนราเท่านั้น

นายพรานประจำคณะ

1. พรานขจรพงษ์ แป้นศรีนวล มีสถานะเป็นนายพรานประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 28 ปี เกิดเมื่อวันที่ 21 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2537 อยู่บ้านเลขที่ 107 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าสะบ้า อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้น ปวส. จากวิทยาลัยอาชีวศึกษาสหรั้ง เริ่มฝึก ออกพรานเมื่อตอนอายุ 21 ปี โดยเรียนกับนายเอกชัย ไกรเทพ ปัจจุบันพรานขจรพงษ์ แป้นศรีนวล นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นนายพรานประจำคณะโนราแล้วยังประกอบอาชีพเป็นพนักงาน บริษัทด้วย

หมอกบโรงประจำคณะ

1. นายหฤษฎ์ คงแก้ว ทำหน้าที่เป็นหมอกบโรงประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 44 ปี เกิดเมื่อวันที่ 22 เดือนกันยายน พ.ศ. 2521 อยู่บ้านเลขที่ 63 หมู่ที่ 5 ตำบลคลองลู อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนบ้านโคกยาง เริ่มศึกษาหา ความรู้การเป็นหมอกบโรงเมื่อตอนอายุ 15 ปี โดยเรียนกับโนราล่อง เกิดดี ปัจจุบันนายหฤษฎ์ คง แก้ว ประกอบอาชีพเป็นหมอกบโรงประจำคณะโนราเท่านั้น

นักดนตรีโนราประจำคณะ

1. นายกิตติ รอดไฟ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 30 ปี เกิดเมื่อวันที่ 18 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 อยู่บ้านเลขที่ 235 หมู่ที่ 2 ตำบลโคกชะงาย อำเภอ เมือง จังหวัดพัทลุง จบการศึกษาระดับชั้น ปวช. จากวิทยาลัยเทคนิคพัทลุง เริ่มฝึกเล่นคีย์บอร์ด เมื่อตอนอายุ 17 ปี โดยศึกษาเรียนรู้กับนายอนันต์ วงศ์ชู ปัจจุบันนายกิตติ รอดไฟ นอกจากจะ ประกอบอาชีพเป็นลูกคู่เล่นคีย์บอร์ดประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพทำธุรกิจส่วนตัวด้วย

2. นายศรารุณี แก้วเจริญ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่เป่าปี่ประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 20 ปี เกิดเมื่อวันที่ 10 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2544 อยู่บ้านเลขที่ 78 ตำบลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 3 สาขานาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง เริ่มฝึกเป่าปี่เมื่อตอนอายุ 14 ปี โดยเรียนกับอาจารย์อำนาจ นุ่นเอียด (ครูต้อย มือปี่พัทลุง) ปัจจุบันนายศรารุณี แก้วเจริญ ประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีลูกคู่ประจำคณะโนราเท่านั้น

3. นายชิษนุชา เมียนโอ มีสถานะเป็นลูกคู่ตีทับประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 25 ปี เกิดเมื่อวันที่ 5 เดือนกันยายน พ.ศ. 2540 อยู่บ้านเลขที่ 43 หมู่ที่ 4 ตำบลนาตาล่วง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากวิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช เริ่มฝึกเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 13 ปี โดยเรียนกับอาจารย์เอกชัย ไกรเทพ ปัจจุบันนายชิษนุชา เมียนโอ ประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีลูกคู่ตีทับประจำคณะโนราเท่านั้น

4. นายปานวัฒน์ นวลน้อม มีสถานะเป็นลูกคู่ตีโหม่งและฉิ่งประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 24 ปี เกิดเมื่อวันที่ 21 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2540 อยู่บ้านเลขที่ 71 หมู่ที่ 2 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้น ปวส. สาขาช่างยนต์ จากวิทยาลัยเทคนิคตรัง เริ่มฝึกเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 13 ปี โดยเรียนกับอาจารย์เอกชัย ไกรเทพ ปัจจุบันนายปานวัฒน์ นวลน้อม ประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีลูกคู่ตีโหม่งและฉิ่ง ประจำคณะโนราเท่านั้น

5. นายยุทธนันท์ เสนี มีสถานะเป็นลูกคู่ตีกลองโนราประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 23 ปี เกิดเมื่อวันที่ 22 เดือนกันยายน พ.ศ. 2541 อยู่บ้านเลขที่ 103/1 หมู่ที่ 7 ตำบลนาพละ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากวิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง เริ่มฝึกเล่นดนตรีโนราเมื่อตอนอายุ 13 ปี โดยเรียนกับอาจารย์อำนาจ นุ่นเอียด ปัจจุบันนายยุทธนันท์ เสนี ประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีลูกคู่ตีกลองโนราประจำคณะโนราเท่านั้น

6. นายพีธีกร ไสธานิตย์ ทำหน้าที่เป็นลูกคู่สีซอประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 27 ปี เกิดเมื่อวันที่ 28 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2537 อยู่บ้านเลขที่ 56/1 หมู่ที่ 2 ตำบลโคกยาง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เริ่มฝึกสีซอเมื่อตอนอายุ 15 ปี โดยศึกษาเรียนรู้กับนายเคื่อง ไสธานิตย์ ปัจจุบันนายพีธีกร ไสธานิตย์ นอกจากจะประกอบอาชีพเป็นลูกคู่สีซอประจำคณะโนราแล้ว ยังประกอบอาชีพรับราชการด้วย

7. นายทิพย์มงคล คงตำหนิ มีสถานะเป็นลูกคู่ตีแตระและตีฉาบประจำคณะ ปัจจุบันอายุ 20 ปี เกิดเมื่อวันที่ 17 เดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2544 อยู่บ้านเลขที่ 82/1 หมู่ที่ 4 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอ สิเกา จังหวัดตรัง จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๓๙ (บ้านโตะหมิง) ฝึกเป็นลูกคู่ตีแตระ และตีฉาบ เมื่อตอนอายุ 16 ปี โดยเรียนกับ

โนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ปัจจุบันนายทิพย์มงคล คงตำหนิ ประกอบอาชีพเป็นนักดนตรีลูกคู่ตีตะระ และตีฉาบประจำคณะโนราเท่านั้น

การรับงาน

คณะมนราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบุรณ์ ศรีจันทร์ จะรับงานแสดงโนราใน พิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ (โรงครูแทงเซ่) ค่าราช 75,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) ค่า ราช 38,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงเหมย (แก้เหมย) ค่าราช 20,000 บาท ช่วงเวลาในการรับงาน แสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าว จะรับงานช่วงเดือนนี้ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 เดือน 11 และเดือน 12 นิยมจัดพิธีกรรมมากที่สุดในช่วง เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 9 ในช่วงเวลาข้างขึ้น ซึ่ง ถือว่าเป็นเวลาฤกษ์ที่ดีที่สุดในการจัดพิธีกรรม เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าจะทำให้ทางเจ้าภาพผู้จัด งานมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป ส่วนช่วงเวลาในการห้ามจัดพิธีกรรม ห้ามจัดพิธีกรรมนี้ในช่วงที่ เรียกว่า“ทักทินเดือน” คือช่วงขึ้น 2 ค่ำ เดือนนี้ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12 เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าเป็นช่วงเวลา ที่ไม่เป็นมงคล นอกจากนี้ยังห้ามจัดพิธีกรรมในช่วงเดือนอ้าย เดือน 3 เดือน 5 เดือน 8 เดือน 10 และช่วงเวลาตรงกับวันพระ คณะมนราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบุรณ์ ศรีจันทร์ นอกจากจะรับ งานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ยังรับงานแสดงโนราที่เป็นกรำรำไหว้เป็นชุดการแสดงใน งานพิธีการและงานทั่วไปที่มีหน่วยงานต่าง ๆ มาติดต่อให้ไปแสดงด้วย โดยมีค่าราช 28,000 บาท ขึ้นอยู่กับงานที่ให้ไปแสดงรำโนราไหว้ ระยะทางในการเดินทางไปแสดง และจำนวนผู้รำ

ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับคณะ

คณะมนราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบุรณ์ ศรีจันทร์ นอกจากจะมีชื่อเสียงในด้าน การแสดงโนราประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมแล้ว ยังมีผลงานด้านการแข่งขัน ประชันโรงโนราที่ได้รับรางวัล ได้แก่ ได้รับรางวัลรองชนะเลิศในการแข่งขันประชันโรงโนรา ที่ จังหวัดพัทลุง โดยได้รับถ้วยรางวัลพระราชทานจาก สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อปี พ.ศ.2561

1.2 วัฒนธรรมและบริบทที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง

1.2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับครุหมอโนราในจังหวัดตรัง มีดังต่อไปนี้

1.2.1.1 ครุหมอโนรา เป็นครุบาอาจารย์ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ผู้สืบทอดเชื้อสาย โนรา ศิลปินโนรา ลูกคู่ นักดนตรีโนรา หมอกรำโรงโนรา จำศาลโนรา ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับโนรา ตลอดจนถึงประชาชนในพื้นที่จังหวัดตรัง ต่างให้ความเคารพนับถือและเกรงกลัวเป็นอย่างมาก เนื่องจากว่าครุหมอโนราสามารถให้คุณและให้โทษได้ หากไหว้ดีพลีถูก ให้ความเคารพนับถือด้วย แรงศรัทธาอย่างจริงใจ ได้แก่เหมยตามที่ได้ให้สัญญา ให้สัจจะวาจา ตามที่ได้บนบานศาลกล่าว

ต่อครุหมอนโรว่า ชีวิตก็จะมีแต่ความสุขความเจริญ ในทางกลับกันหากไหวไม่ดีพลีไม่ถูก ไม่ได้แก่
 เหมรยตามที่ได้ให้สัญญา ให้สัจจะวาจา ตามที่ได้บนบานศาลกล่าวต่อครุหมอนโรว่า หรือพูดและ
 กระทำเหตุอันเป็นการลบหลู่ ดูหมิ่น ทำทนาย ไม่ให้ความเคารพนับถือต่อครุหมอนโรว่า ชีวิตก็จะพบ
 แต่ความวิบัติ มีอันเป็นไปต่าง ๆ นานาจนถึงแก่ชีวิตได้ เนื่องจากว่าครุหมอนโรว่า ถือการปฏิบัติ ถือ
 สัจจะวาจาเป็นที่สุด ดังคำกล่าวที่ว่า “โรว่าถือสัจจะพระถือศีล” ที่มีความเกี่ยวข้องกับครุหมอนโรว่า
 ตายายโรว่า ที่สืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

1.2.1.2 ครุหมอนโรว่า จะเป็นผู้เลือกผู้สืบเชื้อสายโรว่าเอง โดยที่ผู้ถูกเลือกไม่
 สามารถที่จะปฏิเสธได้ ซึ่งวิธีการที่ครุหมอนโรว่าทำการสำแดงให้ลูกหลานโรว่าได้รับรู้ว่าใครเป็นผู้
 ถูกเลือกนั้น จะมีเหตุดังนี้คือ เมื่อมีงานพิธีกรรมโรว่าโรว่าใหญ่ที่ลูกหลานเชื้อสายโรว่าได้จัดขึ้น
 ตามช่วงวันเดือนปีที่ลูกหลานได้สัญญากับครุหมอนโรว่า ตายายโรว่า ไว้ ในช่วงที่ทำพิธีกรรมเชื้อครุ
 หมอนโรว่า ตายายโรว่า เมื่อครุหมอนโรว่า ตายายโรว่า ได้ประทับทรงแล้วก็จะพูดคุยกบกล่าวกับ
 ลูกหลานว่าจะเลือกลูกหลานคนไหนให้เป็นผู้สืบทอดเชื้อสายโรว่าคนต่อไป ส่วนลูกหลานที่ได้รับ
 การคัดเลือกก็ต้องตกปากรับคำ ทำตามที่ครุหมอนโรว่า ตายายโรว่าสั่งไหว้และห้ามบิดพลิ้วโดย
 เด็ดขาด นอกจากวิธีดังกล่าวแล้ว ครุหมอนโรว่า ตายายโรว่า ก็จะสำแดงให้รู้ โดยการดลบันดาลให้
 ลูกหลานที่ตนเลือกนั้น เกิดอาการเจ็บไข้ได้ป่วยโดยไม่ทราบสาเหตุ ซึ่งหมอแผนปัจจุบันก็ไม่
 สามารถวินิจฉัยได้ เนื่องจากว่าเมื่อไปหาหมอก็ตรวจไม่พบว่าเป็นโรคอะไร ร่างกายปกติดี แต่พอ
 กลับมาบ้านก็ป่วยหนักล้มหมอนนอนเสื่ออีก ร่างกายซูบผอม ดำคล้ำ บางรายป่วยหนักจนถึงขั้น
 เหลือแต่หนังหุ้มกระดูก ไม่ทานข้าวปลาอาหาร ทานได้แต่ข้าวตอกดอกไม้และน้ำมะพร้าว ซึ่ง
 จัดเป็นของเซ่นไหว้ครุหมอนโรว่า ตายายโรว่า แต่เพียงเท่านั้น บ้างก็ป่วยชักเป็นท่ารำสออส้อย
 โรว่า บ้างก็มีอาการเหม่อลอย เดินไปเรื่อย ๆ เหมือนคนเป็นบ้าสติไม่ดี บ้างก็เหม่อลอยควบคุม
 ตัวเองไม่ได้ นอนหลับอยู่ก็ลุกขึ้นจะไปผูกคอตายโดยไม่รู้ตัว แต่ครุหมอนโรว่า ตายายโรว่า จะดลใจ
 ให้มีคนมาเห็น จะไม่ให้มีอันเป็นไปถึงชีวิต เป็นต้น เมื่อคนในครอบครัวเห็นอาการดังกล่าวเกิด
 ขึ้นกับบุตรหลานของตนในครอบครัว จึงได้ไปหาโรว่าใหญ่มาทำพิธี “แลเพศโรว่า” ให้บุตรหลาน
 ของตนว่าถูกครุหมอนโรว่าหรือไม่ ถ้าใช่ก็ขอให้บุตรหลานของตนหายป่วย ขอให้อาการดีขึ้นภายใน
 7 วัน แล้วจะให้ลูกหลานคนนั้นเป็นโรว่าและจะจัดงานพิธีกรรมโรว่าโรว่าแก่เหมรยให้ครุหมอน
 โรว่า ตายายโรว่า แล้วโรว่าใหญ่ก็จะทำห่อเหมรยไว้ที่หิ้งครุหมอนโรว่า ตายายโรว่า ประจำบ้านนั้น
 เป็นต้น เมื่อบุตรหลานหายป่วยเป็นปกติแล้ว ก็พาบุตรหลานคนดังกล่าวไปหัดรำโรว่า แล้วก็จัด
 งานพิธีกรรมโรว่าโรว่าแก่เหมรยให้ ครุหมอนโรว่า ตายายโรว่า ตามที่ได้ให้สัญญาสัจจะวาจาไว้

1.2.1.3 ครูหมอโนรา จะเป็นผู้เลือกว่าจะไปสถิตอยู่กับลูกหลานเชื้อสายโนราคนไหน เพื่อให้เป็นร่างทรงครูหมอโนรา ตายายโนรา การเลือกร่างทรงครูหมอโนราประจำสายตระกูลผู้ที่ถูกเลือกไม่สามารถที่จะปฏิเสธได้ ซึ่งวิธีการที่ครูหมอโนราทำการสำแดงให้ลูกหลานโนราได้รับรู้ว่าใครเป็นผู้ถูกเลือกนั้น จะมีเหตุดังนี้คือ เมื่อมีงานพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ที่ลูกหลานเชื้อสายโนราได้จัดขึ้น ตามช่วงวันเดือนปีที่ลูกหลานได้สัญญากับครูหมอโนรา ตายายโนรา ไว้ ในช่วงที่ทำพิธีกรรมเชื้อครูหมอโนรา ตายายโนรา เมื่อครูหมอโนรา ตายายโนรา ได้ประทับทรงแล้วก็จะพูดคุยกบอกล่าวกับบรรดาลูกหลานว่าจะเลือกลูกหลานคนไหนให้เป็นผู้สืบทอดเป็นร่างทรงครูหมอโนราประจำสายตระกูลคนต่อไป ส่วนลูกหลานที่ได้รับการคัดเลือกก็ต้องตักปากรับคำ ทำตามที่ครูหมอโนรา ตายายโนรา สั่งไหว้และห้ามบิดพลิ้วโดยเด็ดขาด มิเช่นนั้นครูหมอโนรา ตายายโนรา จะให้โทษให้มีอันเป็นไป

1.2.1.4 ครูหมอโนรา จะสถิตอยู่ในเครื่องแต่งกายโนรา ซึ่งมีความเชื่อที่สืบทอดต่อกันมาว่า เทริด จะมีครูหมอโนราชั้นสูงสถิตอยู่ หน้าพราน จะมีครูหมอโนราฝ่ายชาย ครูหมอสายตาพรานสถิตอยู่ เป็นสัญลักษณ์ตัวแทนครูหมอโนราฝ่ายชาย หน้าทาสี จะมีครูหมอโนราฝ่ายหญิง บรรดาแม่ๆทั้งหลายสถิตอยู่ เป็นสัญลักษณ์ตัวแทนครูหมอโนราฝ่ายหญิง ตลอดไปจนถึงเครื่องแต่งกายโนราทุกชิ้น ถือว่าเป็นของมีครูทั้งสิ้น ควรจัดเก็บใส่หีบ ใส่กล่อง ให้เรียบร้อยไว้ในที่ที่เหมาะสม เก็บไว้ในห้องครูหมอโนรา ตายายโนรา ต้องดูแลเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดี แม้แต่เครื่องแต่งกายโนราที่ชำรุดแล้วก็ตาม ต้องให้ความเคารพนับถือและห้ามข้ามโดยเด็ดขาด มิเช่นนั้นครูหมอโนรา ตายายโนรา จะให้โทษให้มีอันเป็นไป ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ เครื่องแต่งกายโนราสามารถส่งต่อมอบให้เป็นมรดกตกทอดแก่ลูกหลานได้ แต่ห้ามขายให้บุคคลอื่นเป็นอันขาด ผู้ที่ไม่ได้เป็นผู้สืบทอดเชื้อสายโนรา ไม่ได้เป็นศิลาปินโนรา ไม่สามารถนำเครื่องแต่งกายโนรามาสวมใส่โดยพลະการได้ ถือว่าผิดครู จะเป็นเหตุให้ถูกเพศครูหมอโนรา ตายายโนรา ให้โทษให้มีอันเป็นไป

1.2.1.5 ครูหมอโนรา จะสถิตอยู่ในเครื่องดนตรีโนรา ซึ่งมีความเชื่อที่สืบทอดต่อกันมาว่า เครื่องดนตรีโนรานั้นมีครู มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เทพเทวดา รุกขเทวดา รุกขเทวี นางไม้ สถิตอยู่ ต้องให้ความเคารพนับถือ มีความเชื่อในการเซ่นของไหว้บูชาเครื่องดนตรีโนราก่อนการแสดง ห้ามนำไม้กลองตีตรงส่วนหุ่นกลองโนรา ห้ามข้ามเครื่องดนตรีโนรา เป็นต้น มิฉะนั้นถือว่าผิดครู จะเป็นเหตุให้ถูกเพศครูหมอโนรา ตายายโนรา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตอยู่ในเครื่องดนตรีโนรา ให้โทษทำให้มีอันเป็นไปได้ ควรจัดเก็บเครื่องดนตรีโนราให้เรียบร้อยไว้ในที่ที่เหมาะสม เก็บไว้ในห้องครูหมอโนรา ตายายโนรา และต้องดูแลเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดี

1.2.1.6 ครูหมอนโนรา จะสถิตอยู่ ณ โรงโนรา ซึ่งมีความเชื่อที่สืบทอดต่อกันมาว่า ในพื้นที่อาณาเขตโรงโนรานั้น มีครูหมอนโนรา ตายายโนรา ภูมินโนรา และนางฟ้าทั้งเจ็ด สถิตอยู่ ทั้งที่เป็นโรงโนราถาวรที่เป็นโรงหัดโนรา และพื้นที่อาณาเขตโรงโนราสำหรับการจัดพิธีกรรมของโนรา มีความเชื่อกันว่าพื้นที่อาณาเขตโรงโนรานั้น ห้ามมีกิ้งไม้ระตรงส่วนหลังคาโรงโนรา ห้ามปลูกไม้ยืนต้น ห้ามชิงราวผ้า ห้ามขับถ่ายของเสีย ห้ามทำสิ่งปลูกสร้างทับพื้นที่อาณาเขตโรงโนรา เป็นต้น เนื่องจากถือว่าเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นกรรมสิทธิ์ของโนรา เป็นที่สถิตอยู่ของครูหมอนโนรา ตายายโนรา ภูมินโนรา และนางฟ้าทั้งเจ็ด ที่คอยดูแลรักษาโรงโนราอยู่ ไม่สามารถทำอะไรได้ ๆ กับพื้นที่อาณาเขตโรงโนรานี้ได้ นอกจากการฝึกหัดการแสดงโนราและการทำพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับโนราเท่านั้น หากใครล่วงละเมิดในข้อห้ามดังกล่าวถือว่าผิดครู จะเป็นเหตุให้ถูกเพศครูหมอนโนรา ตายายโนรา ภูมินโนรา และนางฟ้าทั้งเจ็ด ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตอยู่ ณ โรงโนรา ในพื้นที่อาณาเขตโรงโนรา ให้โทษทำให้มีอันเป็นไปได้

1.2.1.7 ครูหมอนโนรา จะสถิตอยู่ในห้องตายาย (ห้องบรรพบุรุษ) ณ หิ้งครูหมอนโนราประจำบ้านของผู้มีเชื้อสายโนรา ซึ่งครูหมอนโนรา ตายายโนรา ท่านจะเป็นผู้เลือกเองว่าจะอยู่กับลูกหลานคนไหน ที่บ้านหลังไหน ที่ท่านถูกชะตา ซึ่งลูกหลานก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ โดยลูกหลานบ้านที่ถูกเลือกจะต้องตั้งหิ้งครูหมอนโนราให้ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมของโนรา เพื่อให้ครูหมอนโนรา ตายายโนรา ท่านมาพัก เมื่อท่านมาสถิตอยู่แล้วหากลูกหลานประพฤติตัวดี อยู่ในศีลในธรรม มีสัจจะ นับถือบูชาครูหมอนตายายอย่างถูกต้องและจริงใจ ครูหมอนโนรา ตายายโนรา ก็จะช่วยดูแลปกป้องรักษาลูกหลานให้อยู่ดีมีสุข ให้แคล้วจากสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ แต่หากลูกหลานประพฤติตัวไม่ดี ไม่อยู่ในศีลในธรรม ไม่มีสัจจะ ทำการลบหลู่ทำทายเป็นและไม่เคารพนับถือ ก็จะทำให้ถูกเพศครูหมอนโนรา ตายายโนราให้โทษจนมีอันเป็นไปได้

1.2.1.8 ครูหมอนโนรา ตายายโนรา ที่มีความสำคัญ มีความศักดิ์สิทธิ์ และเป็นที่เคารพนับถือของสายตระกูลโนราจังหวัดตรัง มีดังต่อไปนี้

1.2.1.8.1 ครูหมอนโนราของสายคณะโนราบ้าน เครื่องงาม มีดังต่อไปนี้ (1) ครูหมอนโนราของคณะโนราห์ศรีวรรณะ ศ.บ้านตรัง จะเคารพนับถือครูหมอนโนราที่มีอยู่ในตำนานโบราณของโนรา ได้แก่ เจ้าพระยาสายฟ้าพาด แม่ศรีมาลา แม่นวลทองคำดี แม่แขนอ่อน แม่สำเภา แม่เมาคลิ้น ตาพรานบุญ พรานหน้าทอง เป็นต้น ครูหมอนโนราที่เป็นสายเทพ ได้แก่ พ่อทิว กายเพชร แม่พิมพ์าลี ศรีวรรณะ มะเดื่อดอกฟ้า เป็นต้น และสายบรรพบุรุษตายายโนรา ได้แก่ ทวดบ้าน (โนราบ้าน เครื่องงาม จ.ตรัง) ทวดคง ทวดจวน ทวดเหมียน ทวดหมาแหว เป็นต้น (2) ครูหมอนโนราของคณะโนราห์สองทำนองศิลป์ จ.ตรัง ศ.ล่องน้อย จะเคารพนับถือครูหมอนโนราที่มีอยู่ในตำนานโบราณของโนรา และครู

หมอนิราที่ให้ความเคารพนับถือสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ได้แก่ แม่ศรีมาลา ตาคงราช พราน
เฒ่าหน้าทอง ตาพรานบุญ ชุนโหนยาโหน จอมเฒ่า จอมรอง ตาม่วงทอง ตาศรีแก้ว พ่อแก่เพชร พ่อแก่
พูน พ่อแก่สุข ทวดเกลี้ยง ทวดหยอย เป็นต้น

1.2.1.8.2 ครุหมอนิราของสายคณะนิราเฟื่อง จ.ตรัง มีดังต่อไปนี้ (1) ครุหมอนิราของคณะนิราห์ศรีจันทร์ สนิทน้อย จ.ตรัง (ศ.นิราเฟื่อง จ.ตรัง) จะเคารพนับถือครุหมอนิราที่มี
อยู่ในตำนานโบราณของนิรา ครุหมอนิราที่ให้ความเคารพนับถือสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ได้แก่
ตาม่วงทอง หม่อมรอง ยาโถมน้ำยาลุยไฟ ตาชุนแก้ว เป็นต้น และสายครุนิราคือ นิราเฟื่อง จ.ตรัง (2)
ครุหมอนิราของคณะนิราห์สมบุญ เทพศรีศิลป์ ศ.คลอง เดิมตรัง จะเคารพนับถือครุหมอนิราที่มี
อยู่ในตำนานโบราณของนิรา ครุหมอนิราที่ให้ความเคารพนับถือสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ได้แก่
เจ้าพระยาสายฟ้าฟาด แม่ศรีมาลา แม่นวลทองลำดี แม่แขนอ่อน แม่สำเภา แม่เมาคลิ้น ตาพรานบุญ
พรานหน้าทอง ชุนโหนยาโหน จอมเฒ่า จอมรอง ตาม่วงทอง หม่อมรอง ยาโถมน้ำยาลุยไฟ ตาชุนแก้ว
เป็นต้น และสายครุนิราคือ นิราเฟื่อง จ.ตรัง นิราคลอง หนูคิม (ศ.นิราเฟื่อง) นิราแมว บัวแดง (ศิษย์
นิราเลี่ยม เขาวีเศษ) นิราเต็ม เมืองตรัง (3) ครุหมอนิราของคณะนิราห์สิงห์แก้วณัฏสรณ์ เจริญ
ศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบุญ จะเคารพนับถือครุหมอนิราที่มีอยู่ในตำนานโบราณของนิรา และครุ
หมอนิราที่นับถือสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ได้แก่ ตาเพ็ง ตาพราน ตาศรีแก้ว และตาหมอเฒ่า เป็น
ต้น (4) ครุหมอนิราของคณะนิราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบุญ ศรีจันทร์ จะเคารพนับถือครุหมอนิรา
ที่มีอยู่ในตำนานโบราณของนิรา และครุหมอนิราที่นับถือสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ได้แก่ ตา
ม่วงทอง หม่อมรอง ยาโถมน้ำ ยาลุยไฟ และตาชุนแก้ว

1.2.1.8.3 ครุหมอนิราของสายคณะนิราชุ่ม แก้วเล็ก มีดังต่อไปนี้ (1) ครุหมอนิราของคณะนิราห์เจริญศิลป์ พันพิน จ.ตรัง นอกจากจะเคารพนับถือครุหมอนิราที่มีอยู่ในตำนาน
โบราณของนิราแล้ว ยังมีครุหมอนิราที่ให้ความเคารพนับถือสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ได้แก่ แม่ศรี
มาลา พระม่วงทอง ตาโหรตาพราน ทวดชุ่ม(นิราชุ่ม) ทวดกลับ พ่อเจริญ (นิราเจริญ) เป็นต้น (2) ครุ
หมอนิราของคณะนิราห์ชบ สมจิตรประดิษฐ์ศิลป์ ศ.พ่อแก่ชุ่ม จ.ตรัง นอกจากจะเคารพนับถือครุ
หมอนิราที่มีอยู่ในตำนานโบราณของนิราแล้ว ยังมีครุหมอนิราที่ให้ความเคารพนับถือสืบทอดต่อกันมา
จากบรรพบุรุษ ได้แก่ พ่อเทพสิงห์หรือพ่อเทพสิงห์สิงสอน พ่อชุนศรัทธาแค ชุนศรัทธาช้อย ชุนศรัทธาแย้ม
ชุนศรัทธาราม ชุนโหรพระยาโหร ชุนพรานพระยาพราน ตาพรานเฒ่า ตาพรานแก่ ตาพรานทิพย์ ตา
พรานเทพ พรานเทพเดินดง พรานพงเดินป่า ตาพรานบุญฤกษ์เจ้า จอมเฒ่าหน้าทอง ตาหมอรัม ตา
หม่อมรองไม้ฟาด พระยาสายฟ้าฟาด พระยามือเหล็ก พระยามือไฟ พระยาโถมน้ำ ท้าวพระยากรุงศิลป์
นางอินธรรณี พระยาดาบเงิน พระยาดาบทอง ตาหมอโล่ ตาหมอวาง ตาหมอเฒ่า ตาหมอช้าง ตาหมอ

ช่อง ท่านผู้เฝ้าภูมิจึงโนรา นายหมูน้อย นายหมูนขวา นายหมูนหน้า นายหมูนหลัง นายหมูนเฒ่า นายหมูนแก่ แม่น้อย แม่ภา แม่เภาคลีน แม่คิ้วเหิน ยายศรีทอง ยายศรีนวล แม่หัวผ้าแพร แม่หัวผ้าไหม แม่ล่องเวหา ทำนางแขนอ่อน แม่นวลทองสำลี แม่ศรีมาลา แม่ศรีดอกไม้ แม่เสียดเกลี้ยง แม่เสียดหวาน แม่ศรีดอกหมาก ทวดขุนแก้ว ทวดขุนไกร ตาหลวงคง ตาหลวงนาย ตาคงราช ต้นเชือกพระม่วงทอง ทวดขุนธาทุ่งใหม่ (ขุนศรีทธาใจภักดี) ทวดเม้ง ทวดเส้ง ตาพรานกลับหรือทวดกลับ ทวดซุ่ม(โนราซุ่ม แก้วเล็ก)

1.2.1.8.4 ครูหมอนโนราของสายคณะโนราเลื่อน สังฆรักษ์ หรือโนราเลื่อน ไสนาว จ.ตรัง มีดังต่อไปนี้ (1) ครูหมอนโนราของคณะโนราที่น้อมสนชัชจุลีศิลป์ นอกจากจะเคารพนับถือครูหมอนโนราที่มีอยู่ในตำนานโบราณของโนราแล้ว ยังมีครูหมอนโนราที่ให้ความเคารพนับถือสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ ได้แก่ ตาศรีอินทร์ ตาศรีจันทร์ โนราคลั่ง โนราเลื่อน ไสนาว พรานคง โนราน้อม โนราแอด(แกล้ว) โนราเปรม พรานเหล็ก ครูหมอนโนราฝ่ายหญิง ได้แก่ แม่นวลทองสำลี แม่ศรีมาลา แม่ศรีคงคา แม่น้อย แม่ภา แม่เภาคลีน แม่แขนอ่อน แม่คิ้วเหิน แม่สร้อยทองดอกหมาก แม่อยู่หัว แม่ท้าวไม้ทันเที่ยง แม่ปล้องอ้อย แม่ใจไว เป็นต้น ครูหมอนฝ่ายชาย ได้แก่ เจ้าพระยาสายฟ้าฟาด ขุนศรีทธาท่าแค ขุนศรีทธาท่าแพ ขุนศรีทธาเฒ่า ขุนศรีทธาแก่ พ่อเทพสิงห พระยามือเหล็ก พระยามือไฟ พระยาโถม่น้ำ ขุนโหรยาโหร ขุนพรานยาพราน ตาม่วงทอง ตาหม่อมรอง ตาพรานบุญ พรานเฒ่า พรานแก่ จอมเฒ่าหน้าทอง จอมเฒ่าจอมรอง พรานทิพย์ พรานเทพ ตาหลวงคง ตาหลวงนาย เป็นต้น (2) ครูหมอนโนราของคณะโนราที่ถาวรรัตนศิลป์ นอกจากจะเคารพนับถือครูหมอนโนราที่มีอยู่ในตำนานโบราณของโนราแล้ว ยังมีครูหมอนโนราที่ให้ความเคารพนับถือสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ ได้แก่ ตาศรีอินทร์ ตาศรีจันทร์ โนราคลั่ง โนราเลื่อน ไสนาว พรานคง โนราน้อม โนราแอด(แกล้ว) โนราเปรม พรานเหล็ก ครูหมอนโนราฝ่ายหญิง ได้แก่ แม่นวลทองสำลี แม่ศรีมาลา แม่ศรีคงคา แม่น้อย แม่ภา แม่เภาคลีน แม่แขนอ่อน แม่คิ้วเหิน แม่สร้อยทองดอกหมาก แม่อยู่หัว แม่ท้าวไม้ทันเที่ยง แม่ปล้องอ้อย แม่ใจไว เป็นต้น ครูหมอนฝ่ายชาย ได้แก่ เจ้าพระยาสายฟ้าฟาด ขุนศรีทธาท่าแค ขุนศรีทธาท่าแพ ขุนศรีทธาเฒ่า ขุนศรีทธาแก่ พ่อเทพสิงห พระยามือเหล็ก พระยามือไฟ พระยาโถม่น้ำ ขุนโหรยาโหร ขุนพรานยาพราน ตาม่วงทอง ตาหม่อมรอง ตาพรานบุญ พรานเฒ่า พรานแก่ จอมเฒ่าหน้าทอง จอมเฒ่าจอมรอง พรานทิพย์ พรานเทพ ตาหลวงคง ตาหลวงนาย เป็นต้น (3) ครูหมอนโนราของคณะโนราที่ประจบน้อย ศ.น.ป. นอกจากจะเคารพนับถือครูหมอนโนราที่มีอยู่ในตำนานโบราณของโนราแล้ว ยังมีครูหมอนโนราที่ให้ความเคารพนับถือสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ ได้แก่ ตาศรีอินทร์ ตาศรีจันทร์ โนราคลั่ง โนราเลื่อน ไสนาว พรานคง โนราน้อม โนราแอด(แกล้ว) โนราเปรม พรานเหล็ก โนรานึก ครูหมอนโนราฝ่ายหญิง ได้แก่ แม่นวลทองสำลี แม่ศรีมาลา แม่ศรีคงคา แม่น้อย แม่ภา แม่เภาคลีน แม่แขนอ่อน แม่คิ้วเหิน แม่สร้อยทอง

ดอกหมาก แม่อยู่หัว แม่ทำวไม่ทันเที่ยง แม่ปลั่งอ้อย แม่ใจไว เป็นต้น ครูหมอมฝ่ายชาย ได้แก่ เจ้าพระยาสายฟ้าฟาด ขุนศรีธาดาทำแค ขุนศรีธาดาทำแพ ขุนศรีธาดาเฒ่า ขุนศรีธาดาแก่ พ่อเทพสิงหพร พระยามือเหล็ก พระยามือไฟ พระยาโถม่น้ำ ขุนโหรยาโหร ขุนพรานยาพราน ตาม่วงทอง ตาหม่อมรอง ตาพรานบุญ พรานเฒ่า พรานแก่ จอมเฒ่าหน้าทอง จอมเฒ่าจอมรอง พรานทิพย์ พรานเทพ ตาหลวงคอง ตาหลวงนาย เป็นต้น (4) ครูหมอนิราของคณะนิราห์ระเบียบสาครศิลป์ นอกจากจะเคารพนับถือ ครูหมอนิราที่มีอยู่ในตำนานโบราณของนิราแล้ว ยังมีครูหมอนิราที่ให้ความเคารพนับถือสืบทอดกัน มาจากบรรพบุรุษ ได้แก่ ตาศรีอินทร์ ตาศรีจันท์ นิราคลิ่ง นิราเลื่อน ไสนาว พรานคอง นิราน้อม นิรา แอด(แคล้ว) นิราเปรม พรานเหล็ก ครูหมอนิราฝ่ายหญิง ได้แก่ แม่นวลทองลำลี แม่ศรีมาลา แม่ศรีคอง คา แม่น้อย แม่ภา แม่เภาคลีน แม่แขนอ่อน แม่คิ้วเหิน แม่สร้อยทองดอกหมาก แม่อยู่หัว แม่ทำวไม่ทัน เที่ยง แม่ปลั่งอ้อย แม่ใจไว เป็นต้น ครูหมอมฝ่ายชาย ได้แก่ เจ้าพระยาสายฟ้าฟาด ขุนศรีธาดาทำแค ขุนศรีธาดาทำแพ ขุนศรีธาดาเฒ่า ขุนศรีธาดาแก่ พ่อเทพสิงหพร พระยามือเหล็ก พระยามือไฟ พระยาโถม่น้ำ ขุนโหรยาโหร ขุนพรานยาพราน ตาม่วงทอง ตาหม่อมรอง ตาพรานบุญ พรานเฒ่า พรานแก่ จอมเฒ่า หน้าทอง จอมเฒ่าจอมรอง พรานทิพย์ พรานเทพ ตาหลวงคอง ตาหลวงนาย เป็นต้น

1.2.1.8.5 ครูหมอนิราของสายคณะนิราชั้น นะสงค์ หรือนิราชั้น เสียงทอง จ. ตรัง มีดังต่อไปนี้ (1) ครูหมอนิราของคณะนิราห์เบรียมเพลินศิลป์ ศ.ชั้น เสียงทอง ได้แก่ สายครูหมอม ตาพรานบุญ ตาหม่อมเฒ่า ตาพรานเฒ่า ตาพรานแก่ ตาหม่อมช้อง ทวดพระม่วงทอง ตาหม่อมเฒ่า ตา หม่อมรอง ตาหลวงคอง ตาหลวงนาย ตาหลวงเสน เจ้าพระยาสายฟ้าฟาด พ่อขุนศรีศรีธาดา แม่ศรีมาลา แม่น้อย แม่ภา แม่เภาคลีน แม่แขนอ่อน แม่ศรีดอกไม้ ทวดทองปิง สายครูนิรา ได้แก่ นิราปูน นิราชั้น นะสงฆ์ (นิราชั้น เสียงทอง จ.ตรัง) นิราเฟื่อง ขวัญนิมิต นิราไหว ขวัญนิมิต นิราน้อม ชัยมงคล นอกจากนี้ยังมีการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำท้องถิ่น ได้แก่ ศาลหลักเมือง พระยารัษฎานุประดิษฐ์ มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) เจ้าเมืองตรัง ทวดหลักเขต ตาหม่อมช้อง ทวดต้นโพธิ์ ตาหลวงแย้ม ตา หลวงพร้อม พ่อท่านนึม ตาหลวงเอี่ยม เป็นต้น

1.2.1.8.6 ครูหมอนิราของสายคณะนิราเต็ม เมืองตรัง มีดังต่อไปนี้ (1) ครูหมอนิราของคณะนิราห์สมบุรณ์ เทพศรศิลป์ ศ.คลอง เต็มตรัง จะเคารพนับถือครูหมอนิราที่มีอยู่ใน ตำนานโบราณของนิรา ครูหมอนิราที่ให้ความเคารพนับถือสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ ได้แก่ เจ้าพระยาสายฟ้าฟาด แม่ศรีมาลา แม่นวลทองลำลี แม่แขนอ่อน แม่สำภา แม่เภาคลีน ตาพรานบุญ พรานหน้าทอง ขุนโหรยาโหร จอมเฒ่า จอมรอง ตาม่วงทอง หม่อมรอง ยาโถม่น้ำยาลุยไฟ ตาขุนแก้ว เป็นต้น และสายครูนิราคือ นิราเต็ม เมืองตรัง นิราตั้ง อ่องซ่ง นิราเฟื่อง จ.ตรัง นิราคลอง หนูคิม (ศ.นิราเฟื่อง) นิราแม่บัว บัวแดง (ศิษย์นิราเลี่ยม เขาวิเศษ) (2) ครูหมอนิราของคณะนิราห์สิงห์

แก้วฉัตรธรรม์ เจริญศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบูรณ์ จะเคารพนับถือครูหมอนิราที่มีอยู่ในตำนานโบราณของนิรา และครูหมอนิราที่นับถือสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ ได้แก่ ตาเพ็ง ตาพวาน ตาศรีแก้ว และตาหมอเฒ่า เป็นต้น (3) ครูหมอนิราของคณะมนิราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบูรณ์ ศรีจันทร์ จะเคารพนับถือครูหมอนิราที่มีอยู่ในตำนานโบราณของนิรา และครูหมอนิราที่นับถือสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ ได้แก่ ตาม่วงทอง หม่อมรอง ยาโถมน้ำ ยาอุยไฟ และตาขุนแก้ว

1.2.2 ขนบธรรมเนียมพิธีกรรมการสืบทอดเชื้อสายนิรา ในพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่สายนิราจังหวัดตรัง มีดังต่อไปนี้

1.2.2.1 พิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ของสายนิราจังหวัดตรัง เป็นพิธีกรรมหนึ่งที่เกิดขึ้นในพิธีกรรมนิราโรงครูใหญ่ เพื่อเป็นการเปลี่ยนสถานะของนิราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้เป็นนิราใหญ่ เป็นผู้สืบทอดเชื้อสายนิราอย่างเต็มภาคภูมิและสามารถเป็นนายโรงเจ้าของคณะนิราได้ต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ยังมีอีกนัยหนึ่งที่แฝงอยู่ก็คือ เป็นการประกาศให้ประชชนทั่วไปได้รับรู้ว่าได้มีนิราใหญ่ที่มีความรู้มีความสามารถในการแสดงนิราเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งผู้ที่จะสามารถเข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่นั้น จะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามขนบธรรมเนียมพิธีกรรมความเชื่อของนิรา ในการสืบทอดเชื้อสายนิรา คือ ต้องผ่านพิธีกรรมฝากตัวเป็นศิษย์ในพิธีกรรมพาเด็กเข้าโรง ผ่านพิธีกรรมรำสวดเครื่องเรียนบร้อยแล้ว ต้องมีอายุครบวช 20 ปี ขึ้นไป มีความรู้ความสามารถในการแสดงนิราเป็นที่ยอมรับของครูนิรา ต้องเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตัวดีเป็นที่ยอมรับของสังคม และที่สำคัญต้องถือพรหมจรรย์ ห้ามปาราชิกโดยเด็ดขาด จึงจะสามารถเข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ได้

1.2.2.2 ช่วงเวลาในการจัดพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่สายนิราจังหวัดตรัง จะจัดขึ้นในช่วงเดือนี่ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 เดือน 11 และเดือน 12 นิยมจัดพิธีกรรมนี้มากที่สุดในช่วง เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 9 ในช่วงเวลาข้างขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นเวลาฤกษ์ที่ดีที่สุดในการจัดพิธีกรรมนี้ เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าจะทำให้นิราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่มีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป ส่วนช่วงเวลาในการห้ามจัดพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ ห้ามจัดพิธีกรรมนี้ในช่วงที่เรียกว่า“ทักทินเดือน” คือช่วงขึ้น 2 ค่ำ เดือนี่ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12 เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าเป็นช่วงเวลาที่ไม่เป็นมงคล นอกจากนี้ยังห้ามจัดพิธีกรรมผูกผ้าใหญ่ในช่วงเดือนอ้าย เดือน 3 เดือน 5 เดือน 8 เดือน 10 และช่วงเวลาที่ตรงกับวันพระ

1.2.2.3 การจัดเตรียมพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ จะจัดขึ้น ณ โรงโนราที่จัดพิธีกรรมนิราโรงครูใหญ่เพื่อการทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะ โดยจะต้องเป็นโรงโนรา

แบบโบราณ ที่สร้างขึ้นถูกต้องตามแบบแผนชนบทของโนราทุกประการ และมีการจัดเตรียมที่นั่งสำหรับพระภิกษุสงฆ์ที่จะมาร่วมทำพิธีด้วย ซึ่งงานพิธีกรรมดังกล่าวจะต้องจัดขึ้นที่บ้านของโนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ หรือที่บ้านของเครือญาติของโนราผู้เข้าพิธีผูกผ้าใหญ่เท่านั้น โดยจะมีพื้นที่เฉพาะสำหรับสร้างโรงโนราไว้อยู่แล้ว และที่สำคัญจะต้องมีหิ้งครุหมอนโนราประจำบ้านด้วย

1.2.2.4 สิ่งของที่ต้องใช้ในการประกอบพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ จะแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ด้วยกัน คือส่วนแรกคือของที่ต้องจัดวางไว้บนพาไล ที่ปูเสื่อปูผ้าขาวไว้แล้ว ได้แก่ ที่สืบสอง ที่เก้า สำหรับพองลา(ตามจำนวนยอดเทริดและชั้นของบายศรีต้นห้องโรง) สำหรับผ้าหญิงคู่ชายคู่จัดใส่ถาดหรือจาน แบ่งจันทร์มันหอม หวี กระจก เข็ม ด้าย กรรไกร ไขมีด หินลับมีด จัดใส่ถาดรวมกัน หัวหมู ไก่ต้ม ผลไม้กล้วยกล้วย เหล้า น้ำหวาน น้ำมะพร้าว เชี่ยนขาว เชี่ยนแดง หม้อน้ำมนต์ เสื่อหมอนปูทับด้วยผ้าขาวสำหรับวางหน้าพราน หน้าทาสี หมากเก้าเรียงหมอน เทียนราย ส่วนที่สองคือของที่ต้องใช้ตรงห้องโรงพิธีในการทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ ได้แก่ เสื่อกระจูด 1 ผืน สำหรับปูตรงห้องโรงพิธี หมอน 2 ใบ วางบนเสื่อกระจูดปูทับด้วยผ้าขาว เพื่อใช้สำหรับวางหน้าพราน หน้าทาสี หมากเก้าเรียงหมอนสำหรับวางไว้ได้หน้าพราน หน้าทาสี เทียนราย หม้อน้ำมนต์ เทริด เชี่ยนครุ กระจกลงรูป 1 อัน น้ำมะพร้าวอ่อน เหล้า น้ำหวาน เทใส่แก้วน้ำไว้ชั้น 1 ใบ ที่ข้างในชั้นจะใส่ทรายทองคลอง หนังสือ หนังสือ เขียว งา หินลับมีด เข็ม ด้าย ไขมีด หวี กระจก เงินเหรียญ แล้วจะใช้ชั้นสืบสองนักษัตริหรือชั้นลงหินที่มีขนาดใหญ่กว่าครอบชั้นใบนี้ อีกทีหนึ่ง นอกจากนี้ก็จะวางเงินเหรียญไว้ช่องนอกชั้นอีก 2 เหรียญ จัดเตรียมสำหรับชุดโนราจำนวน 1 ชุด วางในถาด เทริด 1 ยอด ขนาดพอดีสำหรับโนราผู้เข้าพิธีผูกผ้าใหญ่ ผ้าขาวม้าหรือผ้าลาย ลูกแก้ว จำนวน 1 ผืน เตรียมผ้าพอกสำหรับโนราอุปชฌาย์ 1 ผืน และโนราผู้เข้าพิธีผูกผ้าใหญ่ 1 ผืน

1.2.2.5 ขั้นตอนพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่สายโนราจังหวัดตรัง มีรูปแบบขั้นตอนของการทำพิธีกรรมผูกผ้าใหญ่ 3 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่

1.2.2.5.1 รูปแบบที่ 1 ในกรณีที่โนราผู้เข้าพิธีผูกผ้าใหญ่ยังบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์อยู่ จะเริ่มทำพิธีกรรมในช่วงเช้าของวันพฤหัสบดีของพิธีกรรมโนราโรงครุใหญ่ เริ่มพิธีจากการนิมนต์พระภิกษุสงฆ์มาทำพิธีสักให้กับโนราผู้ที่จะเข้าพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ที่โรงโนรา โดยมีครุโนราอุปชฌาย์ พ่อแม่ หรือผู้ปกครองนั่งอยู่ด้วย เมื่อทำพิธีสักเรียบร้อยแล้ว พระภิกษุสงฆ์ผู้ทำพิธีจะสวดชยันโตพร้อมกับประพรมน้ำมนต์ให้ โดยพิธีสักจะต้องเสร็จสิ้นภายในช่วงเช้าเท่านั้น ต่อมาจะเริ่มทำพิธีอีกครั้งในช่วงเวลาประมาณ 10.00 น. เป็นต้นไป โดยเริ่มจากให้ทางเจ้าภาพซึ่งเป็นญาติกับโนราที่จะเข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เข้ามาในโรงโนราเพื่อมาทำพิธีเช่นไหว้ครุหมอนโนรา ตายายโนรา

และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่ทางเจ้าภาพเคารพนับถือ จากนั้นโนราใหญ่และคณะจะพักรับประทานอาหาร จากนั้นก็จัดเตรียมห้องโรงพิธี พร้อมสิ่งของที่จะต้องใช้ในพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้เรียบร้อย เมื่อเตรียมทุกอย่างเรียบร้อยแล้วครูโนราอุปัชฌาย์และโนราคู่สวดก็ออกมายังห้องโรงพิธี แต่งกายด้วยชุดโนราใหญ่เต็มยศพร้อมกับแต่งพอก แล้วก็เริ่มพิธีโดยครูโนราอุปัชฌาย์จุดธูปปักในกระถางตรงห้องโรงพิธีแล้วก็จุดเทียนที่เขียนครู ลูกคู่ก็บรรเลงขึ้นเครื่องใหม่โรง จากนั้นครูโนราอุปัชฌาย์ก็กาศครู ชับบทสรรเสริญครู เชิญครู เชิญเทวดาสั่งศักดิ์สิทธิ์ เมื่อชับบทโนราดังกล่าวเสร็จแล้ว ครูอุปัชฌาย์โนราก็ให้โนราผู้ที่จะเข้าครอบเทริดผูกผ้าใหญ่พร้อมทั้งพ่อแม่เข้ามายังห้องโรงพิธี โดยให้พ่อแม่ถือสำหรับชุดโนราที่เตรียมใส่เถาไว้ แล้วก็ให้โนราผู้ที่จะเข้าพิธีและพ่อแม่เดินวนรอบห้องโรงโนราเช่นเดียวกับการเดินเวียนโบสถ์จำนวน 3 รอบ ส่วนครูโนราอุปัชฌาย์ก็จะสวดชะยันโตในขณะที่ลูกคู่ก็บรรเลงเพลงเชิด เมื่อเดินวนครบ 3 รอบแล้วก็กลับมานั่งตรงห้องโรงพิธี แล้วก็มีการซักถามระหว่างครูโนราอุปัชฌาย์กับพ่อแม่โนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ว่ามาทำอะไร จะให้ลูกบวชพระ(ในที่นี้คือการเข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่)หรือบวชเณร(ในที่นี้คือการเข้าพิธีสวดเครื่อง) ลูกมีพันธะหรือไม่ พ่อแม่ยินดีให้บวชพระหรือไม่ เป็นต้น จากนั้นครูโนราก็ทำพิธีต่อให้โดยนำผ้าขาวม้าผืนใหม่มาทำเป็นผ้าผูกคอให้กับโนราผู้เข้าพิธี พร้อมทั้งมีการบริกรรมคาถา แล้วครูโนราอุปัชฌาย์ก็นำสำหรับชุดโนรารอบเหนือเขียนครู แล้วยี่นให้โนราผู้เข้าพิธีพร้อมบอกให้เข้าไปที่ห้องแบ้ง เพื่อให้ไปแต่งกายด้วยชุดโนราเฉพาะที่นอนล่าง ส่วนที่นอนบนใส่เฉพาะเสื้อยืดสีขาว ส่วนการแต่งพอกครูโนราอุปัชฌาย์จะเป็นผู้แต่งให้เอง

เมื่อโนราผู้เข้าพิธีผูกผ้าใหญ่ได้แต่งพอกเรียบร้อยแล้ว ก็เข้ามานั่งพนมมือบนชั้นสิบสองนักษัตร หรือชั้นลงหิน นิ้วหัวแม่เท้าทั้งสองข้างเหยียบเหรียญเงิน เหรียญทอง ตรงห้องโรงพิธีมีการจุดธูป จุดเทียนที่เขียนครู เทียนราย เทียนหม้อน้ำมนต์ เทียนบนยอดเทริดที่ใช้ในการทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ ส่วนครูโนราอุปัชฌาย์ก็ชับบทสดดี(เชิญครู) ส่วนโนราคู่สวดก็ร้องรับ ลูกคู่ก็บรรเลงดนตรีโนราประกอบการชับบท เมื่อชับบทสดดี(เชิญครู)จบ ลูกคู่ก็บรรเลงเพลงเชิดเครื่องขึ้น ครูโนราอุปัชฌาย์ก็บริกรรมคาถา กาศครู เช่นครู แล้วก็นำสำหรับชุดเครื่องลูกบิดโนราที่นอนบนที่เตรียมอยู่ในเถา นำไปวนรอบเหนือเขียนครูพร้อมกับบริกรรมคาถา วนรอบศีรษะของโนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่แล้วยี่นให้รับไป แล้วให้กล่าวภาวนาว่า “เกศา โลมา นกขา ทันตา ตะใจ” กลับหน้ากลับหลัง 3 รอบ เมื่อกล่าวภาวนาเสร็จแล้ว โнораผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ ก็ยี่นสำหรับชุดเครื่องลูกบิดโนราให้ครูโนราอุปัชฌาย์อีกครั้ง จากนั้นครูโนราอุปัชฌาย์ก็ทำพิธีลงอักขระ ลงพินธุ ลงบนชุดลูกบิดโนรา แล้วทำพิธีใส่เครื่องลูกบิดโนราให้ที่ละชั้น โดยจะนำเครื่องลูกบิดแต่ละชั้นวนรอบเขียนครูก่อนทุกชั้น ต่อด้วยการทำพิธีใส่กำไล(หมัয়รุ) โดยเอาไม้แตรสอดเข้าไปในกำไล(หมัয়รุ) นำไปวนรอบเขียนครู วนรอบ

ศีระชะโนราผู้เข้าทำพิธี แล้วจึงค่อยนำเอามาสอดใส่ที่มือของโนราผู้เข้าทำพิธี ต่อด้วยการใส่เล็บโนราให้ โดยมีการลงอักขระที่นิ้วของโนราผู้เข้าพิธีก่อนแล้วจึงใส่เล็บโนราให้ หลังจากนั้นครูโนราอุปัชฌาย์ก็ทำการลงอักขระที่หน้าผากของโนราผู้เข้าพิธี แล้วทำพิธีครอบเทริดให้ โดยมีการผูกโยงด้วยสายสิญจน์กับยอดเทริดที่ใช้ในพิธี มีการพร้อมจุดเทียนและวางหมากพลู 1 คำบนเทริด การผูกโยงด้วยสายสิญจน์จะผูกโยงจากพาดไล ชื่อเพดานห้องโรง แบ่งออกเป็น 3 สาย ให้ครูโนราอุปัชฌาย์จับ 1 สาย โнораใหญ่คู่สวด 1 สาย ให้พ่อแม่และบรรดาญาติของโนราผู้เข้าพิธีผูกผ้าใหญ่ 1 สาย ในการทำพิธีกรรมครอบเทริด ครูโนราอุปัชฌาย์จะทำการหมั้นเทริด ทุกคนที่จับด้วยสายสิญจน์ก็จะค่อย ๆ หย่อนด้วยสายสิญจน์ลงมา รอจังหวะที่เทริดหมั้นตรงศีระชะโนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดพอดี ครูโนราอุปัชฌาย์ก็จะจับเทริดครอบให้ แล้วก็นำมีดหมอตัดด้วยสายสิญจน์ ซึ่งขณะทำพิธีนี้นั้นครูโนราอุปัชฌาย์ก็จะบริกรรมคาถากำกับตลอดเวลา ส่วนลูกคู่ก็จะบรรเลงเพลงเชิดเครื่องตลอดเวลาของพิธีกรรม จากนั้นครูโนราอุปัชฌาย์ก็จะให้โนราผู้เข้าพิธีผูกผ้าใหญ่รำตามในบท คุณครู ครูสอน โดยให้หนึ่งรำบนชั้นสิบสอง นักซ์ตรหรือชั้นลงหิน จากนั้นก็ลุกขึ้นรำ บทสอนรำ บทปลูม และบทอื่นๆจนครบทั้ง 12 บท ที่เรียกบทรำยหรือบทขุนทา เป็นอันเสร็จพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่สำหรับวันพฤหัสบดี หลังจากนั้นคณะโนราหยุดพัก เริ่มทำพิธีที่เกี่ยวข้องกับพิธีโนราโรงครูต่อในช่วงค่ำ โดยครูโนราอุปัชฌาย์จะทำพิธีภาคครู แล้วก็ให้โนรารุ่นเล็กและรุ่นใหญ่ในคณะออกมาแสดงเพื่อความบันเทิงพอสมควรแก่เวลา เป็นอันเสร็จพิธีกรรมในช่วงวันพฤหัสบดี และมีการทำพิธีต่อในวันศุกร์

ภาพประกอบ 35 การทำพิธีสีกที่โรงโนรา ของลูกชายและหลานชาย ของโนราถาวร รัตนะ
ที่มา: ผู้วิจัย, 2557

ภาพประกอบ 36 การทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ ของสายโนราเลื่อน ไสนาว
ทำพิธีโดยโนราถาวร รัตนะ เมื่อ พ.ศ.2557
ที่มา: ผู้วิจัย, 2557

ภาพประกอบ 37 การทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ ของสายโนราเลื่อน ไสนาว

ทำพิธีโดยโนราสมชัย บุญมาก โนราเอกลักษณ์ สัมแก้ว

ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

พิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ในวันศุกร์สำหรับรูปแบบที่ 1 นี้ ก็มีการเริ่มพิธีตั้งแต่ช่วงเช้า โดยครูโนราอุปชฌาย์จะทำพิธีภาคครู เช่นของไหว้ ให้กับครูหมอนโนรา ตายายโนรา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือ เช่นเดียวกันกับในวันพฤหัสบดี จากนั้นคณะโนราก็จะพักรับประทานอาหาร แล้วก็เริ่มพิธีกรรมอีกครั้งในช่วงเวลาประมาณ 10.00 น. โดยครูโนราอุปชฌาย์ โนราใหญ่คู่สวด โนราที่เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ โนราใหญ่ในคณะอีก 4 คน รวมทั้งหมดเป็น 7 คน จะแต่งตัวด้วยชุดโนราใหญ่เต็มยศ และจะมีการแต่งพอกเฉพาะครูโนราอุปชฌาย์ และโนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ บางคณะจะให้โนราใหญ่ที่รับหน้าที่เป็นโนราคู่สวดแต่งพอกด้วย โดยการแสดงโนราในพิธีกรรมวันศุกร์นี้ ก็จะมีการแสดง การขับบท การจับบทเล่นเรื่อง เช่นเดียวกันกับในวันพฤหัสบดี แต่ไม่มีพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ในวันนี้ เนื่องจากทำพิธีกรรมนี้ไปแล้วในวันพฤหัสบดี แต่สิ่งที่เพิ่มเติมสำหรับในวันนี้คือ จะมีการรำโนราคล้องหงส์ และที่สำคัญที่สุดที่ขาดไม่ได้คือการรำโนราแทงเข้ ซึ่งในวันนี้ครูโนราอุปชฌาย์จะต้องทำพิธีครอบมือในการรำโนราแทงเข้ ให้กับโนราที่เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ในครั้งนี้ด้วย เมื่อทำพิธีรำโนราแทงเข้เสร็จแล้ว ครูโนราอุปชฌาย์ โนราใหญ่ที่ทำหน้าที่โนราคู่สวด โนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ และโนราใหญ่คณะอีก 4 คน รวมทั้งหมดเป็น 7 คน ก็จะกลับเข้ามาในโรงโนรา จากนั้นก็ทำพิธีกราบครู ครูโนราอุปชฌาย์ทำพิธีชาครู

หมอบ ขั้บบทลาโรง ส่งครู ส่งเทวดา ทำพิธีตัดเหมมรย จากนั้นก็ขั้บบทพระยากรุงสิน เอาถั่วขั้วญที่ต้้นบายศรีออก ทำพิธีถอนต้้นบายศรี เอาข้าวสารจากพื้งราชแล้วชั้ดในโรงโนรา พรมน้ำมนต์ให้ทั่วโรงโนรา ทำพิธีพลีกสาตคัล้าห้องโรง จากนั้นครูอุปัชฌาย์รำเคล้าท่ากราบครู ลูกคู่บรรลงเครื่องรับแล้วก็บรรลงขึ้นเครื่องอื่กครั้ง เสร้จพิธีกรรมโนราโรงครูเพื่อกำรผูกผ้าใหญ่ในโรงโนรา จากนั้นครูอุปัชฌาย์และชาวคณะโนราก็ถอดชุดโนราเปลี่ยนเครื่องแต่งกายพักรับประทานอาหาร

ภาพประกอบ 38 การทำพิธีโนราแหงเข้ของผู้เข้าพิธีผูกผ้าใหญ่ สายโนราเลื่อน ไสนาว
ทำพิธีโดยโนราสญชัย บุญมาก โนราเอกลักษณ ส้มแก้ว
ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

เมื่อเสร็จพิธีกรรมในโรงโนราแล้ว โนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ในครั้งนี้ จะต้้องเดินทางไปรำโนราให้ครบ 3 วัด 3 บ้าน ภายในคืนวันนั้น โดยแต่งกายด้วยชุดโนราใหญ่เต็มยศ แต่ไม่แต่งพอก ซึ่งจะใส่ชุดรำโนราที่วัดแรก แล้วจะถอดชุดโนราได้ต่อเมื่อทำการรำโนราครบ 3 วัด 3 บ้าน แล้วเท่านั้น โดยจะถอดชุดโนราที่บ้านหลังสุดท้ายที่ไปรำ จึงจะถือว่าโนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ในครั้งนี้ ได้เปลี่ยนสถานะเป็นโนราใหญ่โดยสมบูรณ์ และเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไปอย่างเต็มภาคภูมิ

ภาพประกอบ 39 การรำ 3 วัด หน้าพระประธานของโนราผู้เข้าพิธีผูกผ้าใหญ่
สายโนราเลื่อน ไสนาว 1
ที่มา: ผู้วิจัย, 2557

ภาพประกอบ 40 การรำ 3 วัด หน้าพระประธานของโนราผู้เข้าพิธีผูกผ้าใหญ่
สายโนราเลื่อน ไสนาว 2
ที่มา: ผู้วิจัย, 2557

1.2.2.5.2 รูปแบบที่ 2 ในกรณีที่โนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ ทำพิธีบวช
นาคนในโรงโนรา พิธีกรรมนี้จะเริ่มขึ้นในช่วงเช้าของวันพฤหัสบดีในพิธีโนราโรงครู โดยครูโนราอุปัชฌาย์
จะทำผมจุกจำนวนสามจุกบนศีรษะของโนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ หลังจากนั้นก็ให้พ่อแม่
ญาติพี่น้องของโนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่มาทำพิธีตัดผมจุก โดยให้เหลื่อมจุกตรงกลางไว้

ให้ครูโนราอุปัชฌาย์เป็นผู้ตัดออก จากนั้นครูโนราอุปัชฌาย์จะโกนผมให้ เมื่อโกนผมจุกเรียบร้อยแล้ว โนราผู้เข้าพิธีผูกผ้าใหญ่ก็จะเปลี่ยนเครื่องแต่งกายเป็นชุดบวชนาค จากนั้นครูโนราอุปัชฌาย์ก็ ดำเนินการแสดงและประกอบพิธีกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมโนราโรงครูของวันพฤหัสบดีต่อไป เมื่อถึงรุ่งเช้าของวันศุกร์จะมีการนิมนต์พระอุปัชฌาย์ พระคู่สวด พระหัตถบาท รวมทั้งหมด 5 รูป มา ทำพิธีบวชพระให้กับโนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ที่กลางโรงโนรา โดยทำพิธีเช่นเดียวกับการ บวชในอุโบสถ ทำพิธีตักบาตรพระใหม่ ทำพิธีกรวดน้ำ จากนั้นก็นิมนต์พระภิกษุสงฆ์ทุกรูปและพระที่ บวชใหม่ฉันเพล เมื่อพระภิกษุสงฆ์ทุกรูปและพระที่บวชใหม่ฉันเพลเรียบร้อยแล้วเข้ากลับไปทำพิธีสัก พระที่บวชใหม่ที่กลางโรงโนราเป็นอันเสร็จพิธีสงฆ์ ซึ่งเรียกว่าลักษณะพิธีการบวชแบบนี้ว่า “บวชสาม อัดใจ” หลังจากโนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ได้ทำพิธีสักจากการเป็นพระแล้ว ก็เข้าพิธีครอบ เทริดผูกผ้าใหญ่กับครูโนราอุปัชฌาย์ ที่องโรงโนราต่อ โดยเริ่มจากการยื่นขันหมากหรือเขียนขอเป็น คิษย์ จากนั้นก็ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เช่นเดียวกับขั้นตอนพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่สาย โนราจังหวัดตรัง รูปแบบที่ 1 ที่กล่าวข้างต้น ตั้งแต่การแต่งพอก ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่บนขัน สอบสองนักษัตร การให้โนราผู้เข้าพิธีผูกผ้าใหญ่รำตามครูโนราอุปัชฌาย์ในบท คุณครู ครูสอน โดยนั่ง รำบนขันสิบสองนักษัตรหรือขันลูกหิน จากนั้นก็ลุกขึ้นรำ บทสอนรำ บทปฐม และบทอื่น ๆ จนครบทั้ง 12 บท ที่เรียกบทรำหรือบทขุนทา การรำคล้องหงส์ การรำโนราแหงเข้ โดยครูโนราอุปัชฌาย์จะต้อง ทำพิธีครอบมือในการรำโนราแหงเข้ ให้กับโนราที่เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ และการที่โนราผู้เข้าพิธี ครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ต้องเดินทางไปรำโนราให้ครบ 3 วัด 3 บ้าน ภายในคืนวันศุกร์ ก็ทำในลักษณะ เช่นเดียวกัน จึงจะถือว่าโนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ในครั้งนี้ ได้เปลี่ยนสถานะเป็นโนราใหญ่ โดยสมบูรณ์ และเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไปอย่างเต็มภาคภูมิ พิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ใน รูปแบบที่ 22 นี้ เป็นรูปแบบเฉพาะของสายคณะโนราชุม แก้วเล็ก เท่านั้น

ภาพประกอบ 41 การบวชเป็นพระภิกษุที่โรงโนราของโนราผู้เข้าพิธีผูกผ้าใหญ่
สายโนราชุ่ม แก้วเล็ก
ที่มา: ผู้วิจัย, 2563

ภาพประกอบ 42 การสีกที่โรงโนราของผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ สายโนราชุ่ม แก้วเล็ก
ที่มา: ผู้วิจัย, 2563

ภาพประกอบ 43 การทำพิธีผูกผ้าใหญ่ สายโนราซุ่ม แก้วเล็ก 1
ที่มา: ผู้วิจัย, 2563

ภาพประกอบ 44 การทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ สายโนราซุ่ม แก้วเล็ก 2
ที่มา: ผู้วิจัย, 2563

ภาพประกอบ 45 การทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ สายโนราชุมนุม แก้วเล็ก 3
ที่มา: ผู้วิจัย, 2563

1.2.2.5.3 รูปแบบที่ 3 ในกรณีที่โนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ ได้บวชเป็นพระภิกษุสงฆ์และสึกมาจากวัดแล้ว และจัดพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ ในวันศุกร์ วันที่ 3 ของพิธีกรรมโนราโรงครู พิธีกรรมของวันนี้เริ่มจากการนิมนต์พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 5 รูป มายังโรงโนราในช่วงเช้า มีการทำพิธีสงฆ์สวดมนต์ให้พรร่วมกัน ทั้งคณะเจ้าภาพก็คือบรรดาพ่อแม่ญาติพี่น้องของโนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ โนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ ครูโนราอุปชฌาย์ โนราใหญ่ที่ทำหน้าที่เป็นโนราคู่สวด สมาชิกของคณะโนรา และแขกผู้มาร่วมงาน เมื่อทำพิธีสงฆ์สวดมนต์ให้พรแก่กันเรียบร้อยแล้ว พระภิกษุสงฆ์ก็ให้ศีลให้พร จากนั้นก็ให้พระภิกษุสงฆ์ทำพิธีลงพินธุลงอักขระบนสำหรับชุดโนรา เครื่องแต่งกายโนราทุกชิ้น ที่จัดเตรียมใส่ถาดไว้ ของโนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อทำพิธีลงพินธุลงอักขระเรียบร้อยแล้ว พระภิกษุสงฆ์ก็ยื่นสำหรับโนราให้กับโนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ จากนั้นก็ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ตรงห้องโรงโนรา โดยขั้นตอนพิธีกรรมมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับ รูปแบบที่ 1 แต่แตกต่างกันตรงที่ลักษณะในการยื่นสำหรับชุดโนราที่จัดเตรียมใส่ถาดไว้ให้กับครูโนราอุปชฌาย์ มีลักษณะเช่นเดียวกับการวางผ้าไตรเพื่อขอบวช โดยผู้เข้าพิธีผูกผ้านั่งคุกเข่าพร้อมพนมมือ แล้วเอาถาดสำหรับชุดโนราวางไว้บนแขน แล้วจึงยื่นให้ครูโนราอุปชฌาย์ซึ่งนั่งอยู่บนพนัก จากนั้นครูโนราอุปชฌาย์ก็ให้โนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่นั่งคุกเข่า พนมมือ แล้วกล่าวว่า “เกสา โลมชา นกขา ทันตา ตะใจ” ว่ากลับหน้ากลับหลัง 3 รอบ จากนั้นก็นำผ้าพาดเฉียงมาผูกที่คอของ

โหราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เรียกว่า “ผูกผ้าให้” จากนั้นครูโหราอุปัชฌาย์ก็ยื่นชุดเครื่องแต่งกายโหราท่อนล่างที่พระภิกษุได้ลงพินธุอักขระไว้แล้ว ให้กับโหราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เพื่อเปลี่ยนเครื่องแต่งกายแล้วออกมาทำพิธีต่อ จากนั้นครูโหราอุปัชฌาย์ก็จะทำพิธีต่อ โดยนำเครื่องชุดลูกบิดโหราท่อนบนที่พระภิกษุสงฆ์ได้ลงพินธุอักขระไว้แล้ว นำมาพาดที่ตัวโหราผู้เข้าพิธีผูกผ้าใหญ่ที่ละชั้น ซึ่งก่อนที่จะนำเครื่องชุดลูกบิดโหราท่อนบนดังกล่าวมาพาดให้ ครูโหราอุปัชฌาย์จะใส่สร้อยลูกบิดโหราให้ก่อน ตามด้วยการสอดกำไล สอดเล็บ แล้วจึงนำเครื่องชุดลูกบิดโหราท่อนบนที่พระภิกษุสงฆ์ได้ลงพินธุอักขระไว้แล้ว นำมาพาดที่ตัวโหราผู้เข้าพิธีผูกผ้าใหญ่ที่ละชั้นจนครบ จากนั้นก็ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่บนขันสิบสองนักษัตร ขณะทำพิธีครอบเทริด ทำการหันเทริด ครูโหราอุปัชฌาย์จะใช้เท้าเหยียบเบาๆบนขาของโหราผู้เข้าพิธี เมื่อเทริดหันตรงตำแหน่งศีระชะพอดี ครูโหราอุปัชฌาย์ก็จะจับเทริดครอบลงบนศีระชะโหราผู้เข้าพิธี แล้วก็ทำการตัดด้ายสายสิญจน์ ซึ่งในขณะที่ทำพิธีครอบเทริดช่วงนี้พระภิกษุสงฆ์ก็จะสวดให้ชะยันโต และมีการโปรยข้าวตอกดอกไม้ จากนั้นก็นิมนต์พระภิกษุสงฆ์ฉันเพล ส่วนพิธีกรรมของโหราก็ดำเนินต่อไป โดยให้โหราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่รำตามครูโหราอุปัชฌาย์ในบท คุณครู ครูสอน โดยนั่งรำบนขันสิบสองนักษัตรหรือขันลูกหิน จากนั้นก็ลุกขึ้นรำบทสอนรำ บทปฐม และบทอื่นๆจนครบทั้ง 12 บท ที่เรียกบทรำหรือบทขุนทา การรำคล้องหงส์ การรำโหราแทงเข้ โดยครูโหราอุปัชฌาย์จะต้องทำพิธีครอบมือในการรำโหราแทงเข้ ให้กับโหราที่เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ จากนั้นโหราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ต้องเดินทางไปรำโหราให้ครบ 3 วัด 3 บ้าน ภายในคืนศุกร์ จึงจะถือว่าโหราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ในครั้งนี้ ได้เปลี่ยนสถานะเป็นโหราใหญ่โดยสมบูรณ์ และเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไปอย่างเต็มภาคภูมิ นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า ขณะทำพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่อยู่นั้น ครูหมอโหราของสายตระกูลโหราผู้เข้าทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ จะเข้าทรงมาร่วมประกอบพิธีกรรมด้วย และสิ่งที่สำคัญที่สุดอีกประการหนึ่งก็คือ โหราผู้เข้าพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่จะต้องถือพรหมจรรย์จนกว่าจะทำพิธีกรรมนี้เสร็จสิ้น ห้ามปาราชิกโดยเด็ดขาด จึงจะถือว่าพิธีกรรมนี้สำเร็จอย่างสมบูรณ์

ภาพประกอบ 46 การทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ สายโนราเฟื่อง โนราเต็ม เมืองตรัง 1
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 47 การทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ สายโนราเฟื่อง โนราเต็ม เมืองตรัง 2
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 48 การทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ สายโนราเฟื่อง โนราเต็ม เมืองตรัง 3
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 49 การทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ สายโนราเฟื่อง โนราเต็ม เมืองตรัง 4
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 50 การทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ สายโนราเฟื่อง โนราเต็ม เมืองตรัง
 ครูโนราอุษัฒมาย์ โนราสมบุรณ์ เทพศรีศิลป์ โนราคู่สวดโนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์
 โนราครุฑ ศ.ส่องน้อย ทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้กับโนราตั๋ย
 ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 51 การนำผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ ออกไปทำพิธีแหงเซ้
 โดยมีโนราคู่สวดโนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ โนราครุฑ ศ.ส่องน้อย ทำพิธีให้กับโนราตั๋ย
 ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.2.6 วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอดเชื้อสายโนราจังหวัดตรัง มีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.2.2.6.1 วัฒนธรรมความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับครุหมอโนราในการสืบทอดเชื้อสายโนรา พบว่า ในการสืบทอดเชื้อสายโนรานั้น ครุหมอโนรามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมาก เนื่องจากว่าผู้ที่สืบทอดเชื้อสายโนรา ล้วนแต่เป็นผู้ที่ครุหมอโนราเป็นผู้เลือกเกือบทั้งสิ้น เพราะว่ามีเชื้อสายโนราที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ จึงทำให้การสืบทอดเชื้อสายโนราขาดช่วงไม่ได้ หากครอบครัวใดที่มีเชื้อสายโนราแล้วไม่มีผู้สืบทอดต่อ ครุหมอโนราก็จะเป็นผู้ทำการเลือกเอง และผู้ที่ถูกเลือกก็ไม่สามารถที่จะปฏิเสธได้ วิธีการที่ทำให้รู้ว่าใครเป็นผู้ที่ถูกเลือกให้สืบทอดเชื้อสายโนรา ได้แก่ การที่ครุหมอโนรามานำเข้าทรงแล้วบอกลูกหลาน ในช่วงการทำพิธีเชื้อครุหมอโนราในพิธีโนราโรงครู การกระทำให้ลูกหลานถูกเทศครุหมอโนราในลักษณะต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยโดยหาสาเหตุไม่ได้ เช่น การเกิดผม่วรงเป็นหย่อมแหงเป็นวง การทำให้ลูกหลานเกิดอาการป่วยไม่ยอมกินอาหาร กินได้แต่ข้าวตอกดอกไม้และน้ำมะพร้าว การทำให้ลูกหลานเกิดอาการเหม่อเสียดเหมือนคนเป็นบ้า พาไปรักษาที่โรงพยาบาลผลการตรวจก็ปกติไม่ได้ป่วยเป็นโรคอะไร แต่เมื่อกลับมาที่บ้านก็มีลักษณะอาการดังกล่าวเช่นเดิม เป็นต้น

ภาพประกอบ 52 ภาพบรรยากาศการประทับทรงของครุหมอโนรา ตายายโนรา

ขณะทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.2.6.2 วัฒนธรรมการฝากตัวเป็นศิษย์ ผู้ที่จะมาฝากตัวเป็นศิษย์นั้นจะต้องเตรียม “เขียน” มาให้ครูโนราที่บ้าน ซึ่งข้างในเขียนจะประกอบไปด้วย หมากพลู 12 คำ รูป 12 ดอกเทียน 1 เล่ม ข้าวตอก ดอกไม้ 12 ดอก หรือ 3 ดอก เงิน 12 บาท ตามธรรมเนียมแบบโบราณ ปัจจุบันสามารถใส่เงินมากกว่านี้ได้ตามกำลังศรัทธา การมาฝากตัวเป็นศิษย์นั้นพ่อแม่หรือผู้ปกครองจะต้องเป็นผู้พาบุตรหลานมาฝากตัวเป็นศิษย์ด้วยตนเอง และต้องพาบุตรหลานมาฝากตัวเป็นศิษย์กับครูโนราในวันพฤหัสบดีเท่านั้น เพราะตามธรรมเนียมแต่โบราณถือว่าเป็นวันครู 1.2.3.6.3 วัฒนธรรมการปฏิบัติตัวของผู้สืบทอดเชื้อสายโนรา ต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติดี อยู่ในศีลในธรรม มีสัจจะ มีเมตตา และอย่าเห็นแก่เงิน ดังคำโบราณที่ว่า “โนราถือสัจจะ พระถือศีล”

1.2.3 ทำรำโนรา “ท่าครู” ของสายคณะโนราจังหวัดตรัง แต่ละสายคณะ มีดังต่อไปนี้

1.2.3.1 ทำรำโนรา “ท่าครู” ของสายคณะโนราบ้าน เครื่องงาม ได้แก่ ท่าเทพพนม พรหมสี่หน้า แม่ลายกนก สอดสร้อยมาลา ผาหลาเพียงไหล่ ดอกบัวตูม ดอกบัวแย้ม ดอกบัวบาน แมงมุมชกโย พิสมัยเรียงหมอน ท่าเขาควาย และท่านางขึ้นนอน (ท่ากিন্নร ท่ากিন্নรี) เป็นต้น

1.2.3.2 ทำรำโนรา “ท่าครู” ของสายคณะโนราเฟื่อง จ.ตรัง ได้แก่ ท่าพนมมือ ท่าจิบซ้ายตั้งเทียมป่า ท่าจิบขวาดิ่งเทียมป่า ท่าจิบซ้ายเพียงเอด ท่าจิบขวาเพียงเอด ท่าจิบซ้ายไว้หลัง ท่าจิบขวาไว้หลัง ท่าจิบซ้ายเพียงป่า ท่าจิบขวาเพียงป่า ท่าจิบซ้ายเสมอหน้า ท่าจิบขวาเสมอหน้า ท่าเขาควาย เทพพนม ท่าสอดสร้อย เคล้ามือ เป็นต้น

1.2.3.3 ทำรำโนรา “ท่าครู” ของสายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ได้แก่ ท่าเทพพนม ท่าสอดสร้อย ท่ามาลา ท่าพระพุทเจ้าห้ามมาร ท่ารำจิบสลับ ท่าจิบพก ท่าตั้งวงเทียมป่า ท่าจิบข้างเทียมป่า ท่ารำเทียมป่า ท่าทำนองพระเทวดา ท่าไชยชายนาดกราย ท่าเขาควาย เป็นต้น

1.2.3.4 ทำรำโนรา “ท่าครู” ของสายคณะโนราเลื่อน สังฆรักษ์ หรือโนราเลื่อน ไสหนาว จ.ตรัง ได้แก่ ท่าแม่ลาย ท่าราหูจับจันทร์ หรือท่าเขาควาย ท่าขึ้นนอน (กিন্নรีใหญ่) ท่าบัวตูม ท่าบัวแย้ม ท่าบัวแซม ท่าแมงมุมชกโย ท่าหงส์ทอง ท่ารำเทียมป่า ท่าผาหลา ท่ารำเทียมพก ท่าพระรามแผลงศร เป็นต้น

1.2.3.5 ทำรำโนรา “ท่าครู” ของสายคณะโนราขึ้น นะสงค์ หรือโนราขึ้น เสียงทอง จ.ตรัง ได้แก่ ท่าเขาควาย ท่าขึ้นนอน ขึ้นนอนน้อย ขึ้นนอนใหญ่ ท่าผาหลา ท่ารำเพียงไหล่ ท่าเทพพนม ท่าพรหมสี่หน้า ท่าสอดสร้อย ท่าสามวง ท่าจิบพก ท่าจิบหน้า ท่าจิบข้าง ท่ากระต่ายชมจันทร์ ท่ากวางเดินดง ท่ารำเทียมป่า ท่ารำเทียมพก ท่าพวงดอกไม้ ท่ารำโคมเวียน ท่าแม่ลายกนก ท่าพระพุทเจ้าห้ามมาร ท่าพระรามข้ามสมุทร ท่าพญาครุฑร่อนมา ท่าพระรถคลี่สาร (ท่าพระรถโยนสาร) ท่าฤษีดาวบส ท่าต่างกัน ท่ารงนก ท่านกแขกเต้า เป็นต้น

1.2.3.6 ทำรำโนรา “ท่าครู” ของสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ได้แก่ ท่าเทพพนม ท่าเขาควาง ท่าขึ้นนอน (กินนร) ท่าสอดสร้อย เค็ด้ามือ ท่ารำตามบทต่างๆ เป็นต้น

1.2.4 การถ่ายทอดภูมิปัญญาการแสดงโนรา มีดังต่อไปนี้

1.2.4.1 การถ่ายทอดภูมิปัญญาในการเตรียมความพร้อมของร่างกาย ครูโนราจะถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์เป็นแบบปากต่อปาก ที่เรียกว่า “มุขปาฐะ” ซึ่งใช้ตัวของครูโนราเองเป็นสื่อในการถ่ายทอดองค์ความรู้ โดยครูโนราจะใช้วิธีการสาธิตทำให้ลูกศิษย์ดู แล้วให้ลูกศิษย์ทำตาม เช่น การดัดนิ้วมือให้เด่งอนด้วยการเอามือแช่น้ำอุ่น หรือแช่น้ำขาวข้าว แล้วก็ทำการนวดค่อยๆ ดัดนิ้วมือให้เด่งอนขึ้นค้างไว้ จนได้เวลาที่เหมาะสมแล้วค่อยหยุดการดัด โดยทำสลับกันทั้งมือซ้ายและมือขวา การใส่มือลงในกะลามะพร้าว เพื่อดัดนิ้วมือและข้อมือให้เด่งอนตามความโค้งของกะลามะพร้าว โดยจะดัดนิ้วมือและข้อมือค้างไว้ จนได้เวลาที่เหมาะสมแล้วค่อยหยุดการดัด โดยทำสลับกันทั้งมือซ้ายและมือขวา การฝึกกลางฉากโดยถีบเหลี่ยมให้ขาตั้งฉาก การฝึกให้ทำยถออกเด่ง โดยการใช้นิ้วเรียวยิ้มหลังขณะรำเพื่อไม่ให้หลังโก่งงอ ทำให้ท่าทางในการรำดูสง่างาม การนั่งทำวแขนให้ข้อมือและแขนงอน การฝึกท่าท่าสะพานโค้ง การฝึกตุงนั้ โดยที่มีครูโนราคอยประคองช่วงเอาไว้ ทำให้ช่วงหลังและลำตัวโค้ง เพื่อเตรียมร่างกายให้พร้อมในการฝึกรำโนราตัวอ่อน เป็นต้น

1.2.4.2 การถ่ายทอดภูมิปัญญาในการรำโนรา ครูโนราจะถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์เป็นแบบปากต่อปาก ที่เรียกว่า “มุขปาฐะ” ซึ่งใช้ตัวของครูโนราเองเป็นสื่อในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการรำโนรา จะใช้วิธีการสอนโดยการสาธิตรำให้ลูกศิษย์ดู แล้วให้ลูกศิษย์รำตาม จากนั้นครูโนราก็จะบอกจุดบกพร่องในการรำของลูกศิษย์แต่ละคน ที่ต้องแก้ไขปรับปรุง แล้วฝึกซ้อมทบทวนท่ารำ ปรับท่าทางในการรำ และลีลาการรำให้กับลูกศิษย์ จนสามารถรำโนราได้ถูกต้องตามแบบแผนที่ครูโนราสอนไว้ โดยจะเริ่มฝึกรำกันเป็นหมู่คณะ เริ่มจากรำบทคุณครู บทครูสอน บทสอนรำ บทปฐม ฝึกรำท่าเพลงโค รำนาถช้า รำนาถเร็ว รำจักระบำ รำท่าครู รำเป็นชุดการแสดง รำบทคำพลัด 12 บท รำท่าบท การจับบทแสดงเรื่อง และรำเฉพาะอย่าง ซึ่งต้องใช้เวลาในการฝึกฝนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ถึงจะเกิดความชำนาญในการแสดง

1.2.4.3 การถ่ายทอดภูมิปัญญาในการขับบทโนรา ครูโนราจะถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์เป็นแบบปากต่อปาก ที่เรียกว่า “มุขปาฐะ” ซึ่งใช้ตัวของครูโนราเองเป็นสื่อในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการขับบทโนรา จะใช้วิธีการสอนโดยการสาธิตการขับบทให้ลูกศิษย์ฟัง แล้วให้ลูกศิษย์ฝึกขับบทตาม จากนั้นครูโนราก็จะบอกจุดบกพร่องในการขับบทของลูกศิษย์แต่ละคน ที่ต้องแก้ไขปรับปรุง แล้วฝึกซ้อมทบทวนการขับบทแต่ละเพลงให้กับลูกศิษย์ พร้อมทั้งช่วยปรับการขับร้อง การ

ออกเสียงให้ชัดเจน เทคนิคในการขับบท และลีลาในการขับบทให้กับลูกศิษย์ จนสามารถร้องขับบทโนราได้ถูกต้องตามแบบแผนที่ครูโนราสอนไว้ โดยจะเริ่มฝึกกันเป็นหมู่คณะ เริ่มจากการขับบทบทคุณครู บทครูสอน บทสอนรำ บทปฐม ชับบทหลังม่าน ชับบทหน้าม่าน ชับบทคำพลัด 12 บท ชับบทรำทำบท การขับบทจับบทแสดงเรื่อง การขับบทมุดโต และการขับบทประกอบพิธีกรรม ซึ่งต้องใช้เวลาในการฝึกฝนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ถึงจะเกิดความชำนาญในการแสดงขับบท ซึ่งการขับบทและการฝึกรำโนรา จะเน้นการฝึกฝนไปพร้อม ๆ กันทั้งรำทั้งร้อง

1.2.4.4 การถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับโนรา ครูโนราจะให้ลูกศิษย์ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง จากพิธีกรรมจริง โดยฝึกให้ลูกศิษย์รู้จักสังเกต มีส่วนร่วมในพิธีกรรม และเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ในการประกอบพิธีกรรมเพื่อขอความรู้เพิ่มเติมในภายหลังได้

1.2.4.5 การถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านคาถาอาคม ครูโนราจะเป็นผู้คัดเลือกลูกศิษย์ที่เป็นโนราใหญ่ ที่ได้ผ่านพิธีกรรมการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการแสดงโนราอย่างเป็นเลิศ มีความประพฤติปฏิบัติตัวดี อยู่ในศีลในธรรม และมีคุณสมบัติที่เหมาะสมตามที่ครูโนราได้กำหนดไว้เท่านั้น ครูโนราจึงจะพิจารณาถ่ายทอดความรู้ให้

1.2.5 เครื่องแต่งกายในการแสดงโนรา มีดังต่อไปนี้

1.2.5.1 เครื่องแต่งกายของโนราใหญ่ ที่ได้ผ่านพิธีการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่แล้ว มีดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 53 เทริดโนรา

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.1.1 เทร็ด เป็นเครื่องประดับศีรษะ มีลักษณะรูปทรงคล้ายมงกุฎทรงเตี้ย โครงเทริดทำจากไม้ไผ่สานจากตอกไม้ไผ่สีสุก เพดานเทริดทำจากไม้ทองเหลือง เนื่องจากว่าเป็นไม้ที่มีชื่อเป็นมงคลและน้ำหนักเบา ยอดเทริดทำจากไม้ทองเหลือง หรือไม้เนื้ออ่อนน มีการกลึงแกะสลัก ลวดลายให้สวยงาม ยอดปลายสุดของเทริดนิยมนำลูกแก้วใสสีสวยงามมาประดับติดไว้ หรือแกะสลักเป็นรูปทรงกลมขนาดเท่าลูกแก้ว บนกะโหลกหรือเพดานเทริดจะประดับด้วยเกร็ดหรือใบกระจัง จำนวน 3 – 4 แถว ที่แกะสลักรูปทรงสวยงาม หูเทริดทำจากไม้เนื้ออ่อนรูปทรงคล้ายปีกนก มีครอบหน้า มีการทาสีลงรักปิดทองคำเปลวหรือพันทาสีทอง ติดประดับด้วยกระจกลี มุก เพชรพลอย ให้มีความสวยงามตามแบบฉบับฝีมือช่างท้องถิ่นจังหวัดตรัง

1.2.5.1.2 เครื่องลูกบิดโนรา เป็นเครื่องแต่งกายท่อนบนสำหรับการแสดงโนรา ทำจากลูกบิดสีสันสดใส ร้อยเป็นลวดลายดอกดวงสวยงาม ลวดลายเครื่องลูกบิดโนราที่พบในพื้นที่จังหวัดตรัง ได้แก่ ลายลูกแก้ว ลายสีเหลี่ยมข้าวหลามตัด ลายลูกโซ่ ลายตัดดอก ลายหยักฟันปลา ซึ่งเป็นลวดลายโบราณที่มีมาแต่เดิม มักใช้ลูกบิดสีแดง สีเขียว สีน้ำเงิน สีเหลือง สีส้ม สีดำ และสีขาว ในการร้อยเครื่องลูกบิดโนราหนึ่งลำรับนั้น นิยมใช้ลูกบิด 5 สี ร้อยเป็นลวดลายเดียวกันทุกชิ้น ในปัจจุบันได้มีการพัฒนารูปแบบในการร้อยเครื่องลูกบิดโนรา ที่เป็นลวดลายแบบประยุกต์ โดยพัฒนาจากลวดลายเดิม มีการร้อยลูกบิดแบบไล่ระดับโทนสี มีการนำเอาลูกบิดสีเหลืองอมมุก ลูกบิดคริสตัล มาร้อยเครื่องลูกบิดโนรา ส่วนสีสันของชุดเครื่องลูกบิดนั้น สามารถเลือกใช้ได้ตามความต้องการของโนราผู้สวมใส่ เครื่องลูกบิดโนราประกอบไปด้วย 5 ชิ้น ด้วยกัน ได้แก่

ภาพประกอบ 54 รอบอก พานอก หรือพานโครง

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.1.2.1 รอบอก พานอก หรือพานโครง เป็นเครื่องลูกปัดโนราในรูปแบบทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ที่ร้อยเป็นแผงยาวแนวนอนลดลายดอกดวงสวยงาม มีการร้อยชายด้านล่างเป็นสายเดี่ยวกรวยกระจายห้อยระย้าลงมา ด้วยลูกปัดสลักสีกันตลอดแนวความยาว ใช้นุ่งพันรอบอก

ภาพประกอบ 55 ป่า

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.1.2.2 ป่า เป็นเครื่องลูกปัดโนราที่ร้อยเป็นแผงรูปทรงสามเหลี่ยมลดลายดอกดวงสวยงาม มีการร้อยชายด้านข้างเป็นสายเดี่ยวกรวยกระจายห้อยระย้าลงมา 2 ด้าน ด้วยลูกปัดสลักสีกันตลอดแนวขอบ ใช้นุ่งทับบนป่าทั้งสองข้างซ้ายขวา

ภาพประกอบ 56 ปิ้งคอ

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.1.2.3 ปั้งคอค เป็นเครื่องลูกปัดโนราที่ร้อยเป็นแผงรูปทรงสามเหลี่ยม ลวดลายดอกดวงสวยงาม มีการร้อยชายด้านข้างเป็นสายเดี่ยวกรวยกระจายห้อยระย้าลงมา 2 ด้าน ด้วยลูกปัดสลับลีกันตลอดแนวขอบ ใช้สวมปิดคอด้านหน้าและด้านหลัง ด้านละ 1 ชิ้น

ภาพประกอบ 57 สายคอค

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.1.2.4 สายคอค เป็นสร้อยลูกปัดโนรา ที่ร้อยเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยาวติดกันลวดลายดอกดวงสวยงาม ตรงกลางระดับหน้าอกร้อยเป็นลายใหญ่ มีการร้อยชายด้านล่าง เป็นสายเดี่ยวกรวยกระจายห้อยระย้าลงมาได้ระดับกัน ด้วยลูกปัดสลับลีกัน ขนาดความกว้างของสายคอค กว้างประมาณ 1.5 – 3 เซนติเมตร ขนาดความยาวอยู่ตรงระดับหน้าอกของโนราผู้สวมใส่

ภาพประกอบ 58 สายพายแหง หรือ สายสังวาลย์

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.1.2.5 สายพายเหง หรือ สายสังวาลย์ เป็นสร้อยลูกปัดโนรา ที่ร้อยเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาวติดกันลวดลายดอกดวงสวยงาม โดยร้อยให้มีความยาวจนถึงชายโครงตรงส่วนที่ห้อยถึงชายโครงร้อยเป็นลายใหญ่ มีการร้อยชายด้านล่างเป็นสายเดี่ยวกรวยกรายห้อยระย้าลงมาได้ระดับกัน ด้วยลูกปัดสลัปลีกัน ขนาดความกว้างของสายคอกกว้างประมาณ 1.5 – 3 เซนติเมตร ในการสวมใส่จะใส่เฉียงป่าโดยพาดตัดกันตรงหน้าอกด้านหน้าและตรงกลางหลัง

ภาพประกอบ 59 ปีก หรือ หางหงส์
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.2 ปีก หรือ หางหงส์ เป็นเครื่องแต่งกายโนราที่มีลักษณะโค้งงอเหมือนปีกนก ทำจากเขาควาย โดยนำเขาควายมาผ่าซีกขัดผิวให้เรียบขึ้นเงา รวบด้านปลายที่โค้งงอเข้าหากันด้วยเชือก พร้อมตกแต่งด้วยพู่ทรงกลมที่ทำจากไหมพรมสีเข้ากับเครื่องลูกปัดโนรา มีการร้อยลูกปัดโนราสีสันสดใสลวดลายดอกดวงสวยงาม ร้อยชายด้านล่างเป็นสายเดี่ยวกรวยกรายห้อยระย้าลงมาคล้ายดังขนนก เพื่อตกแต่งขอบเขาควายตลอดแนว ให้มีความสวยงามราวกับปีกของกิ้งกิ้งนรี

1.2.5.3 เครื่องต้น มีดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 60 ตาบ หรือทับทรวง

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.3.1 ตาบ หรือทับทรวง ทำจากแผ่นเงินหรือโลหะสีเงิน ตอกตุ่นลวดลายสวยงาม ใช้ประดับตกแต่งยึดติดกับสายคอลูกบิดโนรา ที่ยาวห้อยมาตรงกลางด้านหน้าระดับอก

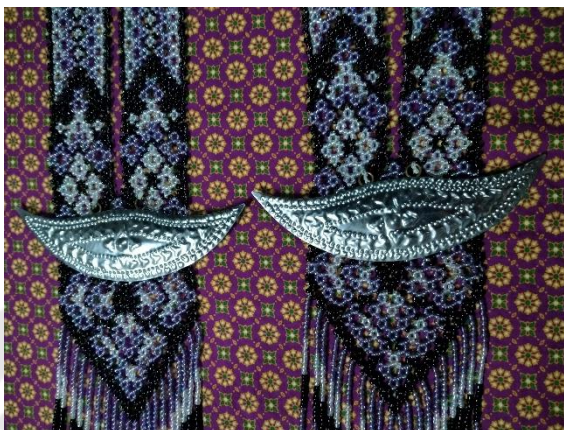

ภาพประกอบ 61 ประจ๋ายาม

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.3.2 ประจ๋ายาม มีลักษณะรูปทรงเหมือนดอกไม้บาน มีกลีบเป็นแบบชั้นเดียวและซ้อนกัน 2 ชั้น ทำจากแผ่นเงินหรือโลหะสีเงิน ตอกคุณลวดลายสวยงาม ใช้ประดับตกแต่งไว้ตรงกลางหลัง ยึดติดกับเครื่องลูกบิดโนรา ที่เป็นส่วนของสายพายเหงงหรือสังวาล

ภาพประกอบ 62 ปีกนกแอ่น

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.3.3 ปีกนกแอ่น มีลักษณะรูปทรงเหมือนกับนกนางแอ่นกำลังกางปีก ส่วนปลายอนเชิดขึ้นทั้งสองด้าน ทำจากแผ่นเงินหรือโลหะสีเงิน ตอกคุณลวดลายสวยงาม ใช้ประดับยึดติดกับสายพายเหงงหรือสังวาล ที่ห้อยลงมาอยู่ระดับชายโครงข้างละ 1 ชิ้น

ภาพประกอบ 63 ปั้นเหน่ง

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.3.4 ปิ่นหนึ่ง ทำจากแผ่นเงินหรือโลหะสีเงิน มีลวดลายตอกดูสวยงาม ใช้
คาดประดับไว้ตรงกลางด้านหน้าระดับสะเอว เหมือนการคาดหัวเข็มขัด

ภาพประกอบ 64 กำไลต้นแขนและกำไลปลายแขน

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.3.5 กำไลต้นแขนและกำไลปลายแขน เป็นกำไลที่ทำมาจากแผ่นเงินหรือ
โลหะสีเงิน มีลวดลายตอกดูสวยงาม ใช้คาดประดับไว้ตรงต้นแขนและส่วนของปลายแขนได้ข้อศอก
ทั้งแขนซ้ายและแขนขวา

ภาพประกอบ 65 กำไล หรือกำห่มรุ่ม

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.4 กำไล หรือกำห่มรุษ เป็นกำไลที่ทำมาจากโลหะ เช่น สำริด ทองเหลือง เงิน หรือโลหะสีเงิน นิยมใส่ประดับไว้ตรงข้อมือทั้งซ้ายและขวา โดยใส่กำไลข้างละหลายขวง

ภาพประกอบ 66 เล็บ

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.5 เล็บ เป็นเครื่องแต่งกายของโนรา ใช้สวมประดับตรงนิ้วมือทั้งสองข้าง ซ้ายขวา ยกเว้นนิ้วหัวแม่มือ เล็บโนราทำจากแผ่นโลหะ เช่น แผ่นเงิน หรือแผ่นสแตนเลส นำมาตีขึ้นรูปเป็นทรงกรวยให้พอดีกับนิ้วมือแต่ละนิ้ว ส่วนปลายกรวยตัดให้งอนเชิดขึ้น ประดับตกแต่งปลายกรวยเล็บโนราด้วยเส้นหวายยาวงอนพอเหมาะ พร้อมทั้งร้อยเม็ดลูกปัดตกแต่งพองาม โดยเลือกสีที่เข้าชุดกันกับเครื่องลูกปัดโนรา หรือจะไม่ร้อยลูกปัดตกแต่งก็ได้ ปัจจุบันมีการนำเส้นลวดเส้นเอ็นสีใส มาใช้ประดับตกแต่งปลายกรวยเล็บโนราแทนเส้นหวายก็มี แล้วแต่ความนิยมของโนราผู้สวมใส่

1.2.5.6 ผ้าผูกคอ เป็นผ้าแพรหรือผ้าเนื้อบางสีล้วนสดใส ใช้ผูกไว้ที่ต้นคอพร้อมนำเข็มกลัดมาติดประดับตกแต่งไว้เพื่อความสวยงาม ผ้าผูกคอที่ใช้มีทั้งที่อัดเป็นจีบเล็กๆเรียงกันตลอดผืนและไม่อัดจีบ ปัจจุบันไม่นิยมใช้แล้ว

ภาพประกอบ 67 สนับเพลลา

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.7 สนับเพลลา เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของโนรา มีลักษณะเป็นกางเกงทรงกระบอก มีขนาดความยาวจากสะเอวจนถึงกลางน่องหรือระดับตาตุ่ม ปลายขาตกแต่งด้วยแถบผ้าสีพื้น หรือผ้าลายไทยสีสันลวดลายสวยงาม หรือประดับตกแต่งด้วยดิ้นทอง หรือปักเลื่อมด้วยลูกปัดเป็นลวดลายดอกดวงสวยงาม แล้วแต่ความนิยมของโนราผู้สวมใส่ สมัยก่อนนิยมใช้ผ้าฝ้ายในการตัดเย็บ มีทั้งสนับเพลลาแบบที่ตัดเย็บเป็นกางเกงเต็มตัว มีเชือกผูกอยู่ตรงระดับสะเอว ปลายขายาวถึงตาตุ่ม และรูปแบบเป็นกางเกงไม่เต็มตัว มีแค่ส่วนขาเพียงอย่างเดียว มีเชือกผูกอยู่ระดับโคนขาอ่อน ปัจจุบันนิยมนำกางเกงวอร์มสำเร็จรูปมาดัดแปลงตัดเย็บเป็นสนับเพลลา เนื่องจากเนื้อผ้ามีความยืดหยุ่นดี ทำให้เคลื่อนไหวได้สะดวกขณะรำโนรา

ภาพประกอบ 68 ฝ้านุ่งแบบโบราณ

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 69 ผ้านุ่งแบบปัจจุบัน

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.8 ผ้านุ่ง หรือผ้ายาว เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของโนรา มีลักษณะเป็น ผ้าฝ้ายยาวรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้นุ่งเป็นโจงกระเบน โดยนุ่งให้มีขนาดความยาวจากสะเอวยาว จนถึงระดับเหนือเข่าเล็กน้อย มีการนุ่งแบบมีหางหงส์ไว้ด้านหลังตรงระดับก้นกบ ปัจจุบันนอกจาก จะมีการนุ่งผ้านุ่งแบบโบราณดังกล่าวแล้ว ยังมีการทำผ้านุ่งแบบสำเร็จรูปขึ้น เพื่อให้ง่ายในการ สวมใส่ แต่ถ้าในพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ โนราใหญ่ผู้เป็นนายโรงทำพิธีกรรมจะต้องนุ่งผ้านุ่งแบบ โบราณดั้งเดิมเท่านั้น

ภาพประกอบ 70 หน้าผ้าและผ้าห้อย

ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

1.2.5.9 หน้าผ้า เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของโนรา มีลักษณะเช่นเดียวกันกับ ชายไหว เป็นผ้าสี่พื้นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าแบบแนวตั้ง มีด้วยกันทั้งหมด 3 แถบ แต่ละแถบมีการปักประดับตกแต่งด้วยเลื่อมลูกบิดลวดลายสวยงาม ส่วนปลายชายหน้าผ้าด้านล่างสุดมีการร้อยลูกบิดเป็นเส้นสั้น ๆ ประดับห้อยกรวยกรวยสวยงาม ปัจจุบันได้มีการนำเอาผ้าลายไทยลวดลายสวยงามมาใช้ทำเป็นหน้าผ้าด้วย

1.2.5.10 ผ้าห้อย เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของโนรา มีลักษณะเช่นเดียวกันกับ ชายแครง เป็นผ้ารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าแบบแนวตั้ง ใช้คาดห้อยระหว่างหน้าผ้าซ้ายขวา นิยมใช้ผ้าเนื้อบางโปร่งหรือผ้าลูกไม้ ที่มีสีสันสดใสเข้ากับชุดเครื่องลูกบิดโนรา ปัจจุบันมีการทำผ้าห้อยแบบ รีดเป็นจีบเล็ก ๆ ตลอดผืน และใช้โทนสีผ้าแบบไล่ระดับกันก็มี

1.2.5.11 ถุงเท้า เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของโนรา นิยมใส่ถุงเท้ายาวสีขาว ความยาวของถุงเท้าอยู่ระดับเข่า การใส่ถุงเท้าเริ่มมีขึ้นในช่วงนโยบายรัฐนิยม สมัยของจอมพล แปลกพิบูลสงคราม ที่ให้ประชาชนใส่ถุงน่องรองเท้า เพื่อให้แลดูมีวัฒนธรรมต่างชาติที่เจริญแล้ว เช่นเดียวกับชาวตะวันตก แต่ในการแสดงโนราไม่สามารถใส่รองเท้าทำได้ จึงใส่แต่ถุงเท้ารำมา จนถึงปัจจุบัน แต่ก็ยังพบโนราบางท่านที่ยังแต่งกายแบบเดิมไม่ใส่ถุงเท้าในการรำโนรา

1.2.5.12 สร้อยข้อเท้าลูกบิดโนรา เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของโนรา เป็น สร้อยข้อเท้าที่ทำจากลูกบิดโนรา ที่ร้อยเป็นแผงรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีลวดลายดอกดวงสวยงาม สีสันสดใสเข้ากับชุดเครื่องลูกบิดโนรา มีความกว้างประมาณ 1.5 – 2 เซนติเมตร ความยาวพอดีกับข้อเท้าของโนราผู้สวมใส่ ปัจจุบันมีการใส่สร้อยข้อเท้าลูกบิดโนราอย่างแพร่หลาย แต่ก็ยังพบโนราบางท่านที่ยังแต่งกายแบบเดิมไม่ใส่สร้อยข้อเท้าลูกบิดโนราในการรำโนรา

ภาพประกอบ 71 การแต่งกายของโนราที่ไม่ได้มีสถานะเป็นโนราใหญ่

เฉพาะโนราที่รำสองแถวด้านหน้า

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.2 เครื่องแต่งกายของโนราที่ไม่ได้มีสถานะเป็นโนราใหญ่ มีดังต่อไปนี้

1.2.5.2.1 เทริด เป็นเครื่องประดับศีรษะ มีลักษณะรูปทรงคล้ายมงกุฎทรงเตี้ย โคร่งเทริดทำจากไม้ไผ่สานจากตอกไม้ไผ่สีสุก เพดานเทริดทำจากไม้ทองหลาง เนื่องจากว่าเป็นไม้ที่มีชื่อเป็นมงคลและน้ำหนักเบา ยอดเทริดทำจากไม้ทองหลาง หรือไม้เนื้ออ่อนน มีการกลึงแกะสลัก ลวดลายให้สวยงาม ยอดปลายสุดของเทริดนิยมนำลูกแก้วใสสีสวยงามมาประดับติดไว้ หรือแกะสลักไม้ตรงยอดปลายเทริดให้เป็นรูปทรงกลมขนาดเท่าลูกแก้ว บนกะโหลกหรือเพดานเทริดจะประดับด้วยเกี๋ยหรือใบกระเจิง จำนวน 3 – 4 แถว ที่แกะสลักรูปทรงสวยงาม หูเทริดทำจากไม้เนื้ออ่อนรูปทรงคล้ายปีกนก มีกรอบหน้า มีการทาสีลงรักปิดทองคำเปลวหรือพ่นทาสีทอง ติดประดับด้วยกระเจ๊กสี มุก เพชรพลอย ให้มีความสวยงามตามแบบฉบับฝีมือช่างท้องถิ่นจังหวัดตรัง สมัยก่อนโนราใหญ่ตัวอื่นเครื่องเท่านั้นจึงจะสามารถใส่เทริดได้ ต่อมาได้ให้โนราที่ไม่ได้มีสถานะเป็นโนราใหญ่สามารถใส่เทริดได้ แต่ต้องมีอายุครบ 20 ปี ขึ้นไป ในปัจจุบันโนราที่ไม่ได้มีสถานะเป็นโนราใหญ่ที่มีอายุครบ 12 ปี ขึ้นไปก็อนุโลมให้สามารถใส่เทริดได้

1.2.5.2.2 เครื่องลูกบิดโนรา เป็นเครื่องแต่งกายที่ออกแบบสำหรับการแสดงโนรา ทำจากลูกบิดสีสันสดใส ร้อยเป็นลวดลายดอกดวงสวยงาม ลวดลายเครื่องลูกบิดโนราที่พบในพื้นที่จังหวัดตรัง ได้แก่ ลายลูกแก้ว ลายสีเหลี่ยมข้าวหลามตัด ลายลูกโซ่ ลายตัดดอก ลายหยักฟันปลา ซึ่งเป็นลวดลายโบราณที่มีมาแต่เดิม มักใช้ลูกบิดสีแดง สีเขียว สีน้ำเงิน สีเหลือง สีส้ม สีดำ และสีขาว ในการร้อยเครื่องลูกบิดโนราหนึ่งสำรับนั้น นิยมใช้ลูกบิด 5 สี ร้อยเป็นลวดลายเดียวกันทุกชิ้น ในปัจจุบันได้มีการพัฒนารูปแบบในการร้อยเครื่องลูกบิดโนรา ที่เป็นลวดลายแบบประยุกต์ โดยพัฒนาจากลวดลายเดิม มีการร้อยลูกบิดแบบไล่ระดับโทนสี มีการนำเอาลูกบิดสีเหลืองมุก ลูกบิดคริสตัล มาร้อยเครื่องลูกบิดโนรา ส่วนสีสันของชุดเครื่องลูกบิดนั้น สามารถเลือกใช้ได้ตามความต้องการของโนราผู้สวมใส่ เครื่องลูกบิดโนราประกอบไปด้วย 5 ชิ้นด้วยกัน ได้แก่

1.2.5.2.2.1 รอบอก พานอก หรือพานโคร่ง เป็นเครื่องลูกบิดโนรารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ที่ร้อยเป็นแผงยาวแนวอนลวดลายดอกดวงสวยงาม มีการร้อยชายด้านล่างเป็นสายเดี่ยวกรวยทรายห้อยระย้าลงมา ด้วยลูกบิดสลักกันตลอดแนวความยาว ใช้นุ่งพันรอบอก

1.2.5.2.2.2 บ่า เป็นเครื่องลูกบิดโนราที่ร้อยเป็นแผงรูปทรงสามเหลี่ยม ลวดลายดอกดวงสวยงาม มีการร้อยชายด้านข้างเป็นสายเดี่ยวกรวยทรายห้อยระย้าลงมา 2 ด้าน ด้วยลูกบิดสลักกันตลอดแนวขอบ ใช้นุ่งทับบนบ่าทั้งสองข้างซ้ายขวา

1.2.5.2.2.3 ปั้งคอค เป็นเครื่องลูกบิดโนราที่ร้อยเป็นแผงรูปทรงสามเหลี่ยม ลวดลายดอกดวงสวยงาม มีการร้อยชายด้านข้างเป็นสายเดี่ยวกรวยทรายห้อยระย้าลงมา 2 ด้าน ด้วยลูกบิดสลักสีกันตลอดแนวขอบ ใช้สวมปิดคอด้านหน้าและด้านหลัง ด้านละ 1 ชั้น

1.2.5.2.2.4 สายคอค เป็นสร้อยลูกบิดโนรา ที่ร้อยเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยาวติดกันลวดลายดอกดวงสวยงาม ตรงกลางระดับหน้าอกร้อยเป็นลายใหญ่ มีการร้อยชายด้านล่าง เป็นสายเดี่ยวกรวยทรายห้อยระย้าลงมาไล่ระดับกัน ด้วยลูกบิดสลักสีกัน ขนาดความกว้างของสายคอค กว้างประมาณ 1.5 – 3 เซนติเมตร ขนาดความยาวอยู่ตรงระดับหน้าอกของโนราผู้สวมใส่

1.2.5.2.3 ปีก หรือ หางหงส์ เป็นเครื่องแต่งกายโนราที่มีลักษณะโค้งงอนเหมือนปีกนก ทำจากเขาควาง โดยนำเขาควางมาผ่าซีกขัดผิวให้เรียบขึ้นเงา รวบด้านปลายที่โค้งงอนเข้าหากันด้วยเชือก พร้อมตกแต่งด้วยพุทธรูปที่ทำจากไหมพรมสีเข้ากับเครื่องลูกบิดโนรา มีการร้อยลูกบิดโนราสีสันสดใสลวดลายดอกดวงสวยงาม ร้อยชายด้านล่างเป็นสายเดี่ยวกรวยทรายห้อยระย้าลงมาคล้ายดังขนนก เพื่อตกแต่งขอบเขาควางตลอดแนว ให้มีความสวยงามราวกับปีกของกิ้งกือ

1.2.5.2.4 กำไลมือ หรือ กำหมัวย เป็นกำไลที่ทำมาจากโลหะ เช่น สำริด ทองเหลือง เงิน หรือโลหะสีเงิน นิยมใส่ประดับไว้ตรงข้อมือทั้งซ้ายและขวา โดยใส่กำไลข้างละหลายๆ วง

1.2.5.2.5 เล็บ เป็นเครื่องแต่งกายของโนรา ใช้สวมประดับตรงนิ้วมือทั้งสองข้าง ซ้ายขวา ยกเว้นนิ้วหัวแม่มือ เล็บโนราทำจากแผ่นโลหะ เช่น แผ่นเงิน หรือแผ่นสแตนเลส นำมาตีขึ้นรูปเป็นทรงกรวยให้พอดีกับนิ้วมือแต่ละนิ้ว ส่วนปลายกรวยตัดโค้งงอนขึ้นประดับตกแต่งปลายกรวย เล็บโนราด้วยเส้นหวายยาวงอนพอเหมาะ พร้อมทั้งร้อยเม็ดลูกบิดตกแต่งพองาม โดยเลือกสีที่เข้าชุดกันกับเครื่องลูกบิดโนรา หรือจะไม่ร้อยลูกบิดตกแต่งก็ได้ ปัจจุบันมีการนำเอาเส้นลวด เส้นเอ็นสีใส มาใช้ประดับตกแต่งปลายกรวยเล็บโนราแทนเส้นหวายก็มี แล้วแต่ความนิยมของโนราผู้สวมใส่

1.2.5.2.6 ผ้าผูกคอ เป็นผ้าแพรหรือผ้าเนื้อบางสีสันสดใส ใช้ผูกไว้ที่ต้นคอพร้อมนำเข็มกลัดมาติดประดับตกแต่งไว้เพื่อความสวยงาม ผ้าผูกคอที่ใช้มีทั้งที่อัดเป็นจีบเล็กๆเรียงกันตลอดผืนและไม่อัดจีบ ปัจจุบันไม่นิยมใช้แล้ว

1.2.5.2.7 สนับเพลลา เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของโนรา มีลักษณะเป็นกางเกงทรงกระบอก มีขนาดความยาวจากสะเอวจนถึงกลางน่องหรือระดับตาตุ่ม ปลายขาตกแต่งด้วยแถบผ้าสีพื้น หรือผ้าลายไทยสีสันลวดลายสวยงาม หรือประดับตกแต่งด้วยดินทอง หรือปักเลื่อมด้วยลูกบิด เป็นลวดลายดอกดวงสวยงาม แล้วแต่ความนิยมของโนราผู้สวมใส่ สมัยก่อนนิยมใช้ผ้าฝ้ายในการตัดเย็บ มีทั้งสนับเพลลาแบบที่ตัดเย็บเป็นกางเกงเต็มตัว มีเชือกผูกอยู่ตรงระดับสะเอว ปลายขายาวถึง

ตาตุ่ม และรูปแบบเป็นทางเก้งไม่เต็มตัว มีแค่ส่วนขาเพียงอย่างเดียว มีเชือกผูกอยู่ระดับโคนขาอ่อน ปัจจุบันนิยมนำทางเก้งวอร์มสำเร็จรูปมาดัดแปลงตัดเย็บเป็นสนับเพลา เนื่องจากเนื้อผ้ามีความยืดหยุ่นดี ทำให้เคลื่อนไหวได้สะดวกขณะรำโนรา

1.2.5.2.8 ผ้าถุง หรือผ้ายาว เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของโนรา มีลักษณะเป็นผ้าผืนยาวรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้ถุงเป็นโจงกระเบน โดยถุงให้มีขนาดความยาวจากสะเอวยาวจนถึงระดับเหนือเข่าเล็กน้อย มีการถุงแบบมีหางหงส์ไว้ด้านหลังตรงระดับก้นกบ ปัจจุบันนอกจากจะมีการถุงผ้าถุงแบบโบราณดังกล่าวแล้ว ยังมีการทำผ้าถุงแบบสำเร็จรูปขึ้น เพื่อให้ง่ายในการสวมใส่ แต่ถ้าในพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ โнораใหญ่ผู้เป็นนายโรงทำพิธีกรรมจะต้องถุงผ้าถุงแบบโบราณดั้งเดิมเท่านั้น

1.2.5.2.9 หน้าผ้า เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของโนรา มีลักษณะเช่นเดียวกับชายไหว เป็นผ้าสี่ผืนรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าแบบแนวตั้ง มีด้วยกันทั้งหมด 3 แถบ แต่ละแถบมีการปักประดับตกแต่งด้วยเลื่อมลูกปัดลวดลายสวยงาม ส่วนปลายชายหน้าผ้าด้านล่างสุดมีการร้อยลูกปัดเป็นเส้นสั้นๆ ประดับห้อยกรวยกรวยสวยงาม ปัจจุบันได้มีการนำเอาผ้าลายไทยลวดลายสวยงามมาใช้ทำเป็นหน้าผ้าด้วย

1.2.5.2.10 ผ้าห้อย เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของโนรา มีลักษณะเช่นเดียวกับชายแครง เป็นผ้ารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าแบบแนวตั้ง ใช้คาดห้อยระหว่างหน้าผ้าซ้ายขวา นิยมใช้ผ้าเนื้อบางโปร่งหรือผ้าลูกไม้ ที่มีสีสันสดใสเข้ากับชุดเครื่องลูกปัดโนรา ปัจจุบันมีการทำผ้าห้อยแบบริตเป็นจีบเล็กๆตลอดผืน และใช้โทนสีผ้าแบบไล่ระดับกันก็มี

1.2.5.2.11 ถุงเท้า เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของโนรา นิยมใส่ถุงเท้ายาวสีขาว ความยาวของถุงเท้าอยู่ระดับเข่า การใส่ถุงเท้าเริ่มมีขึ้นในช่วงนโยบายรัฐนิยม สมัยของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ที่ให้ประชาชนใส่ถุงน่องรองเท้า เพื่อให้แลดูมีวัฒนธรรมต่างชาติที่เจริญแล้วเช่นเดียวกันกับชาวตะวันตก แต่ในการแสดงโนราไม่สามารถใส่รองเท้าได้ จึงใส่แต่ถุงเท้ารำมาจนถึงปัจจุบัน แต่ก็ยังพบโนราบางท่านที่ยังแต่งกายแบบเดิมไม่ใส่ถุงเท้าในการรำโนรา

1.2.5.2.12 สร้อยข้อเท้าลูกปัดโนรา เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของโนรา เป็นสร้อยข้อเท้าที่ทำจากลูกปัดโนรา ที่ร้อยเป็นแผงรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีลวดลายดอกดวงสวยงาม สีสันสดใสเข้ากับชุดเครื่องลูกปัดโนรา มีความกว้างประมาณ 1.5 – 2 เซนติเมตร ความยาวพอดีกับข้อเท้าของโนราผู้สวมใส่ ปัจจุบันมีการใส่สร้อยข้อเท้าลูกปัดโนราอย่างแพร่หลาย แต่ก็ยังพบโนราบางท่านที่ยังแต่งกายแบบเดิมไม่ใส่สร้อยข้อเท้าลูกปัดโนราในการรำโนรา

ภาพประกอบ 72 เครื่องแต่งกายของโนราเด็ก

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.3 เครื่องแต่งกายของโนราเด็ก มีดังต่อไปนี้

1.2.5.3.1 เทริด เป็นเครื่องประดับศีรษะ มีลักษณะรูปทรงคล้ายมงกุฎทรงเตี้ย

โครงเทริดทำจากไม้ไผ่สานจากตอกไม้ไผ่สีสุก เพดานเทริดทำจากไม้ทองหลาง เนื่องจากว่าเป็นไม้ที่มีชื่อเป็นมงคลและน้ำหนักเบา ยอดเทริดทำจากไม้ทองหลาง หรือไม้เนื้ออ่อน มีการกลึงแกะสลัก ลวดลายให้สวยงาม ยอดปลายสุดของเทริดนิยมนำลูกแก้วใสสีสวยงามมาประดับติดไว้ หรือแกะสลักไม้ตรงยอดปลายเทริดให้เป็นรูปทรงกลมขนาดเท่าลูกแก้ว บนกะโหลกหรือเพดานเทริดจะประดับด้วยเกร็ดหรือใบกระเจิง จำนวน 3 – 4 แถว ที่แกะสลักรูปทรงสวยงาม หูเทริดทำจากไม้เนื้ออ่อนรูปทรงคล้ายปีกนก มีกรอบหน้า มีการทาสีลงรักปิดทองคำเปลวหรือพันทาสีทอง ติดประดับด้วยกระเจ๊กสี มุก เพชรพลอย ให้มีความสวยงามตามแบบฉบับฝีมือช่างท้องถิ่นจังหวัดตรัง สมัยก่อนโนราใหญ่ตัวยืนเครื่องเท่านั้นจึงจะสามารถใส่เทริดได้ ต่อมาได้ให้โนราที่ไม่ได้มีสถานะเป็นโนราใหญ่สามารถใส่เทริดได้ แต่ต้องมีอายุครบ 20 ปี ขึ้นไป ในปัจจุบันโนราเด็กที่มีอายุครบ 12 ปี ขึ้นไปก็อนุโลมให้สามารถใส่เทริดได้ แต่โนราเด็กมีอายุน้อยกว่านี้ไม่สามารถใส่เทริดได้

1.2.5.3.2 เครื่องลูกบิดโนรา เป็นเครื่องแต่งกายท่อนบนสำหรับการแสดงโนรา

ทำจากลูกบิดสีเส้นสดใส ร้อยเป็นลวดลายดอกดวงสวยงาม ลวดลายเครื่องลูกบิดโนราที่พบในพื้นที่จังหวัดตรัง ได้แก่ ลายลูกแก้ว ลายสีเหลี่ยมข้าวหลามตัด ลายลูกโซ่ ลายตัดดอก ลายหยักฟันปลา ซึ่งเป็นลวดลายโบราณที่มีมาแต่เดิม มักใช้ลูกบิดสีแดง สีเขียว สีน้ำเงิน สีเหลือง สีส้ม สีดำ และสีขาว ในการร้อยเครื่องลูกบิดโนราหนึ่งลำรับนั้น นิยมใช้ลูกบิด 5 สี ร้อยเป็นลวดลายเดียวกันทุกชิ้น ในปัจจุบัน

ได้มีการพัฒนารูปแบบในการร้อยเครื่องลูกบิดโนรา ที่เป็นลวดลายแบบประยุกต์ โดยพัฒนาจากลวดลายเดิม มีการร้อยลูกบิดแบบไล่ระดับโทนสี มีการนำเอาลูกบิดสีเหลืองอมชมพู ลูกบิดคริสตัล มาร้อยเครื่องลูกบิดโนรา ส่วนสีสันของชุดเครื่องลูกบิดนั้น สามารถเลือกใช้ได้ตามความต้องการของโนราผู้สวมใส่ เครื่องลูกบิดโนราประกอบไปด้วย 5 ชั้น ด้วยกัน ได้แก่

1.2.5.3.2.1 รอบอก พานอก หรือพานโครง เป็นเครื่องลูกบิดโนรารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ที่ร้อยเป็นแผงยาวแนวนอนลวดลายดอกดวงสวยงาม มีการร้อยชายด้านล่างเป็นสายเดี่ยวกรวยกรายห้อยระย้าลงมา ด้วยลูกบิดสลักสีกันตลอดแนวความยาว ใช้นุ่นพันรอบอก

1.2.5.3.2.2 บ่า เป็นเครื่องลูกบิดโนราที่ร้อยเป็นแผงรูปทรงสามเหลี่ยม ลวดลายดอกดวงสวยงาม มีการร้อยชายด้านข้างเป็นสายเดี่ยวกรวยกรายห้อยระย้าลงมา 2 ด้าน ด้วยลูกบิดสลักสีกันตลอดแนวขอบ ใช้นุ่นทับบนบ่าทั้งสองข้างซ้ายขวา

1.2.5.3.2.3 ปิ้งคอ เป็นเครื่องลูกบิดโนราที่ร้อยเป็นแผงรูปทรงสามเหลี่ยม ลวดลายดอกดวงสวยงาม มีการร้อยชายด้านข้างเป็นสายเดี่ยวกรวยกรายห้อยระย้าลงมา 2 ด้าน ด้วยลูกบิดสลักสีกันตลอดแนวขอบ ใช้นุ่นปิดคอด้านหน้าและด้านหลัง ด้านละ 1 ชั้น

1.2.5.3.2.4 สายคอ เป็นสร้อยลูกบิดโนรา ที่ร้อยเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยาวติดกันลวดลายดอกดวงสวยงาม ตรงกลางระดับหน้าอกร้อยเป็นลายใหญ่ มีการร้อยชายด้านล่างเป็นสายเดี่ยวกรวยกรายห้อยระย้าลงมาไล่ระดับกัน ด้วยลูกบิดสลักสีกัน ขนาดความกว้างของสายคอ กว้างประมาณ 1.5 – 3 เซนติเมตร ขนาดความยาวอยู่ตรงระดับหน้าอกของโนราผู้สวมใส่

1.2.5.3.3 ปีก หรือ หางหงส์ เป็นเครื่องแต่งกายโนราที่มีลักษณะโค้งงอนเหมือนปีกนก ทำจากเขาควาย โดยนำเขาควายมาผ่าซีกซัดผิวให้เรียบขึ้นเงา รวบด้านปลายที่โค้งงอนเข้าหากันด้วยเชือก พร้อมตกแต่งด้วยพุทธรูปกลมที่ทำจากไหมพรมสีเข้ากับเครื่องลูกบิดโนรา มีการร้อยลูกบิดโนราสีสันสดใสลวดลายดอกดวงสวยงาม ร้อยชายด้านล่างเป็นสายเดี่ยวกรวยกรายห้อยระย้าลงมาคล้ายดังขนนก เพื่อตกแต่งขอบเขาควายตลอดแนว ให้มีความสวยงามราวกับปีกของกิ้งกือ

1.2.5.3.4 กำไลมือ หรือกำห่มรุษ เป็นกำไลที่ทำมาจากโลหะ เช่น สำริด ทองเหลือง เงิน หรือโลหะสีเงิน นิยมใส่ประดับไว้ตรงข้อมือทั้งซ้ายและขวา โดยใส่กำไลข้างละหลายวง

1.2.5.3.5 เล็บ เป็นเครื่องแต่งกายของโนรา ใช้นุ่นประดับตรงนิ้วมือทั้งสองข้าง ซ้ายขวา ยกเว้นนิ้วหัวแม่มือ เล็บโนราทำจากแผ่นโลหะ เช่น แผ่นเงิน หรือแผ่นสแตนเลส นำมาตีขึ้นรูปเป็นทรงกรวยให้พอดีกับนิ้วมือแต่ละนิ้ว ส่วนปลายกรวยติดให้ขนเช็ดขึ้น ประดับตกแต่งปลายกรวยเล็บโนราด้วยเส้นหวายยาวงอนพองเหมาะ พร้อมทั้งร้อยเม็ดลูกบิดตกแต่งพองาม โดยเลือกสีที่เข้าชุด

กันกับเครื่องลูกบิดโนรา หรือจะไม่ร้อยลูกบิดตกแต่งก็ได้ ปัจจุบันมีการนำเอาเส้นลวด เส้นเอ็นสีใสมาใช้ประดับตกแต่งปลายกรวยเล็บโนราแทนเส้นหวายก็มี แล้วแต่ความนิยมของโนราผู้สวมใส่

1.2.5.3.6 ผ้าผูกคอ เป็นผ้าแพรหรือผ้าเนื้อบางสีสันสดใส ใช้ผูกไว้ที่ต้นคอพร้อมนำเข็มกลัดมาติดประดับตกแต่งไว้เพื่อความสวยงาม ผ้าผูกคอที่ใช้มีทั้งที่อัดเป็นจีบเล็กๆเรียงกันตลอดผืนและไม่อัดจีบ ปัจจุบันไม่นิยมใช้แล้ว

1.2.5.3.7 สนับเพลลา เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของโนรา มีลักษณะเป็นกางเกงทรงกระบอก มีขนาดความยาวจากสะเอวจนถึงกลางน่องหรือระดับตาตุ่ม ปลายขาตกแต่งด้วยแถบผ้าสีพื้น หรือผ้าลายไทยสีสันลวดลายสวยงาม หรือประดับตกแต่งด้วยดินทอง หรือปักเลื่อมด้วยลูกบิดเป็นลวดลายดอกดวงสวยงาม แล้วแต่ความนิยมของโนราผู้สวมใส่ สมัยก่อนนิยมใช้ผ้าฝ้ายในการตัดเย็บ มีทั้งสนับเพลลาแบบที่ตัดเย็บเป็นกางเกงเต็มตัว มีเชือกผูกอยู่ตรงระดับสะเอว ปลายขายาวถึงตาตุ่ม และรูปแบบเป็นกางเกงไม่เต็มตัว มีแค่ส่วนขาเพียงอย่างเดียว มีเชือกผูกอยู่ระดับโคนขาอ่อน ปัจจุบันนิยมนำกางเกงวอร์มสำเร็จรูปมาดัดแปลงตัดเย็บเป็นสนับเพลลา เนื่องจากเนื้อผ้ามีความยืดหยุ่นดี ทำให้เคลื่อนไหวได้สะดวกขณะรำโนรา

1.2.5.3.8 ฟ่านุ่ง หรือฟ่ายาว เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของโนรา มีลักษณะเป็นผ้าผืนยาวรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้นุ่งเป็นโจงกระเบน โดยนุ่งให้มีขนาดความยาวจากสะเอวยาวจนถึงระดับเหนือเข่าเล็กน้อย มีการนุ่งแบบมีหางหงส์ไว้ด้านหลังตรงระดับก้นกบ ปัจจุบันนอกจากจะมีการนุ่งฟ่านุ่งแบบโบราณดังกล่าวแล้ว ยังมีการทำฟ่านุ่งแบบสำเร็จรูปขึ้น เพื่อให้ง่ายในการสวมใส่ แต่ถ้าในพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ โนราใหญ่ผู้เป็นนายโรงทำพิธีกรรมจะต้องนุ่งฟ่านุ่งแบบโบราณดั้งเดิมเท่านั้น

1.2.5.3.9 หน้าผ้า เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของโนรา มีลักษณะเช่นเดียวกับชายไหว เป็นผ้าสี่เหลี่ยมรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าแบบแนวตั้ง มีด้วยกันทั้งหมด 3 แถบ แต่ละแถบมีการปักประดับตกแต่งด้วยเลื่อมลูกบิดลวดลายสวยงาม ส่วนปลายชายหน้าผาด้านล่างสุดมีการร้อยลูกบิดเป็นเส้นสั้นๆ ประดับห้อยกรวยกรวยสวยงาม ปัจจุบันได้มีการนำเอาผ้าลายไทยลวดลายสวยงามมาใช้ทำเป็นหน้าผาด้วย

1.2.5.3.10 ผ้าห้อย เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของโนรา มีลักษณะเช่นเดียวกับชายแครง เป็นผ้ารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าแบบแนวตั้ง ใช้คาดห้อยระหว่างหน้าผาซ้ายขวา นิยมใช้ผ้าเนื้อบางโปร่งหรือผ้าลูกไม้ ที่มีสีสันสดใสเข้ากับชุดเครื่องลูกบิดโนรา ปัจจุบันมีการทำผ้าห้อยแบบรัดเป็นจีบเล็กๆตลอดผืน และใช้โทนสีผ้าแบบไล่ระดับกันก็มี

1.2.5.3.11 ถุงเท้า เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของโนรา นิยมใส่ถุงเท้ายาวสีขาว ความยาวของถุงเท้าอยู่ระดับเข่า การใส่ถุงเท้าเริ่มมีขึ้นในช่วงนโยบายรัฐนิยม สมัยของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ที่ให้ประชาชนใส่ถุงรองเท้า เพื่อให้แลดูมีวัฒนธรรมต่างชาติที่เจริญแล้วเช่นเดียวกับชาวตะวันตก แต่ในการแสดงโนราไม่สามารถใส่รองเท้าได้ จึงใส่แต่ถุงเท้ารำมาจนถึงปัจจุบัน แต่ก็ยังพบโนราบางท่านที่ยังแต่งกายแบบเดิมไม่ใส่ถุงเท้าในการรำโนรา

1.2.5.3.12 สร้อยข้อเท้าลูกบิดโนรา เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของโนรา เป็นสร้อยข้อเท้าที่ทำจากลูกบิดโนรา ที่ร้อยเป็นแผงรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีลวดลายดอกดวงสวยงาม สีสดใสเข้ากับชุดเครื่องลูกบิดโนรา มีความกว้างประมาณ 1.5 - 2 เซนติเมตร ความยาวพอดีกับข้อเท้าของโนราผู้สวมใส่ ปัจจุบันมีการใส่สร้อยข้อเท้าลูกบิดโนราอย่างแพร่หลาย แต่ก็ยังพบโนราบางท่านที่ยังแต่งกายแบบเดิมไม่ใส่สร้อยข้อเท้าลูกบิดโนราในการรำโนรา

1.2.5.4 เครื่องแต่งกายของนายพราน มีดังต่อไปนี้

1.2.5.4.1 หน้าพราน หรือหัวพราน คือหน้ากากตัวตลกฝ่ายชาย ที่ทำมาจากไม้แกะสลักเป็นรูปหน้าคน ที่มีจมูกโตงยาว แก้มป่อง ไม่มีคางและฟันล่าง มีแต่ฟันบน มีการเจาะรูตรงส่วนตาดำของหน้าพรานเพื่อให้ผู้สวมใส่มองเห็น และเจาะรูตรงจมูกของหน้ากาก เพื่อให้ผู้สวมใส่หายใจได้สะดวกขณะแสดง สมัยก่อนส่วนผมของหน้าพรานหรือหัวพราน นิยมทำจากขนเป็ดสีดำ ขนเป็ดสีขาว หรือหนังสัตว์ที่มีขน ปัจจุบันมีการใช้ไหมพรมที่ถักให้เป็นเส้นผม และผ้าหนังสัตว์เทียมมาทำเป็นผม มีการร้อยลูกบิดโนราตกแต่งตรงส่วนปลายของเส้นผมก็มี หน้าพราน หรือหัวพราน นิยมทำจากไม้ที่ชื่อเป็นมงคล เช่น ไม้ขนุน ไม้รัก ไม้ยอ ไม้กำจัด และไม้พุด นิยมทาใบหน้าด้วยสีแดง สีทอง และสีดำ เขียนคิ้วด้วยสีดำหรือสีขาว หรือติดหนังสัตว์ที่มีขนสีขาว หรือผ้าหนังสัตว์เทียมสีขาว ตรงส่วนคิ้ว ส่วนฟันบนทาด้วยสีขาว สีทอง หรือใช้วัสดุสีเงินสีทองมาติดตรงส่วนฟันบน มีการเจาะรูบริเวณตรงขมับของหน้าพราน หรือหัวพราน ทั้งสองด้านซ้ายขวา เพื่อร้อยเชือกสำหรับผูกกับศีรษะของผู้สวมใส่เวลาแสดง

ภาพประกอบ 73 หน้าพราน

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.4.2 ฝ้านุ่ง หรือฝ้ายาว เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของผู้แสดงเป็น นายพราน มีลักษณะเป็นผ้าฝ้ายาวรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้นุ่งเป็นโจงกระเบน นิยมใช้ผ้าไทยลายดอก ผ้าพื้นสีแดง หรือสีอื่น

1.2.5.4.3 ผ้าขาวม้า หรือผ้าซูป มีลักษณะเป็นผ้ารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าลาย ตารางตาหมากรุก ใช้สำหรับนุ่งคาดระดับสะเอว หรือใช้พาดบ่า

1.2.5.4.4 เสื้อ ปัจจุบันมีการใส่เสื้อกล้ามหรือเสื้อยืดมีปกในการแสดง แต่ไม่เป็น ที่นิยมนัก โดยมากยังยึดการแต่งกายแบบโบราณดั้งเดิม คือ สวมหน้าพราน หรือหัวพราน นุ่งฝ้ายาว โจงกระเบน คาดผ้าขาวม้าระดับสะเอว หรือใช้พาดบ่า และไม่ใส่เสื้อ

ภาพประกอบ 74 หน้าทาสี

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.5 เครื่องแต่งกายของนางทาสี มีดังต่อไปนี้

1.2.5.5.1 หน้าทาสี หรือหัวทาสี คือหน้ากากตัวตลกฝ่ายหญิง ที่ทำมาจากไม้แกะสลักเป็นรูปหน้าคน เป็นหน้าผู้หญิงเต็มใบหน้า มีการเขียนคิ้วทาปากให้สวยงาม มีการเจาะรูตรงส่วนตาของหน้านางทาสี เพื่อให้ผู้สวมใส่มองเห็น และเจาะรูตรงจมูก เพื่อให้ผู้สวมใส่หายใจได้สะดวกขณะแสดง ส่วนผมของหน้านางทาสีก็แกะสลักจากไม้แผ่นเดียวกัน โดยแกะเป็นทรงผมสั้น เช่น ทรงหวีผมแฉกกลาง ทรงปิ๊กแมลงทับ เป็นต้น ปัจจุบันก็ยังมีการใช้หน้านางทาสีแบบเดิม และหน้านางทาสีแบบประยุกต์ คือการนำเอาวิกผมมาติดเป็นเส้นผม ติดขนตาปลอม มีการเขียนคิ้วทาปากให้สวยงาม ดูเหมือนหน้าคนจริงมากขึ้น หน้าทาสี หรือหัวทาสี นิยมทำจากไม้ที่ชื่อเป็นมงคล เช่น ไม้ขนุน ไม้รัก ไม้ยอ ไม้ก้ำจืด และไม้พุด นิยมทาใบหน้าด้วยสีขาว หรือสีเนื้อ ปัจจุบันพบการทำใบหน้าด้วยสีชมพูอ่อนก็มี เขียนคิ้วด้วยสีดำ ทาปากสีแดง สมัยก่อนใช้เครื่องสำอางจริงในการแต่งหน้าให้หน้าทาสี หรือหัวทาสี โดยใช้แป้งผัดหน้าให้ขาวนวล ใช้ชาดเจือกับแป้งผัดแก้ม ใช้ดินสอเขียนคิ้ว และใช้ลิปสติกทาปาก มีการเจาะรูบริเวณตรงขมับของหน้าทาสี หรือหัวทาสี ทั้งสองด้านซ้ายขวา เพื่อร้อยเชือกสำหรับผูกกับศีรษะของผู้สวมใส่เวลาแสดง

1.2.5.5.2 ผ้าถุง หรือผ้ายาว เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของผู้แสดงเป็นนางทาสี มีลักษณะเป็นผ้าผืนยาวรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้นุ่งเป็นโจงกระเบน นิยมใช้ผ้าลายไทย ผ้าพื้นสีแดง หรือสีอื่น หรืออาจจะใช้ผ้าถุงผ้าปาเต๊ะลายดอกไม้ นุ่งแบบป้ายหน้าในการแสดงก็ได้ ขึ้นอยู่กับผู้แสดง แต่โดยมากจะนิยมนุ่งผ้าแบบโจงกระเบนมากกว่า

1.2.5.5.3 เสื้อ เป็นเครื่องแต่งกายท่อนบนของผู้แสดงเป็นนางทาสี ผู้แสดงเป็นนางทาสีจะใส่เสื้อคอกลมแขนกระบอกผ่าหน้าติดกระดุม เสื้อผ้าลูกไม้ หรือเสื้อตามแบบสมัยนิยมที่มีความเหมาะสม สวยงาม ตามฐานะของผู้แสดง

1.2.5.5.4 ผ้าพาดบ่า มีลักษณะเป็นผ้ารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า จะใช้ผ้าสีพื้น ผ้าลูกไม้ ผ้าทอ ที่มีสีสันลวดลายสวยงามตามฐานะของผู้แสดง ใช้สำหรับพาดบ่า หรืออาจจะให้คล้องคอห้อยชายผ้าไว้ด้านหน้าก็ได้

1.2.5.5.5 เครื่องประดับ ผู้แสดงเป็นนางทาสีจะใส่เครื่องประดับตามความเหมาะสม ตามฐานะของผู้แสดง เช่น ใส่ตุ้มหู สร้อยคอ สร้อยข้อมือ กำไล แหวน และเข็มขัด เป็นต้น

ภาพประกอบ 75 การแต่งกายในการแสดงนายพรานและนางทาสี ของคณะมโนราห์ศรีวรรณะ
ศ.แป้นตรัง กำลังแสดงร่วมกับโนราศรีวรรณะ (โนราจุก)

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.6 เครื่องแต่งกายของลูกคู่ นักดนตรีโนรา มีดังต่อไปนี้

1.2.5.6.1 เสื้อ ลูกคู่ นักดนตรีโนรา สมัยก่อนจะใส่เสื้อผ้าป่าน ผ้าฝ้าย ผ้าทอ สีขาวคอกกลม แขนสั้น แขนยาว ผ้าหน้าติดกระดุม ปัจจุบันก็ยังใส่เสื้อแบบดังกล่าวอยู่ หรือจะใส่เสื้อตามความนิยมตามยุคตามสมัย ตามฐานะของลูกคู่ นักดนตรีโนรา หรือใส่เสื้อประจำคณะแบบเดียวกัน

1.2.5.6.2 ฝ้านุ่ง หรือฝ้ายาว เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของลูกคู่ นักดนตรีโนรา มีลักษณะเป็นผ้าฝ้ายาวรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้นุ่งเป็นโจงกระเบน นิยมใช้ผ้าไทยลายดอก และผ้าสีพื้น หรืออาจจะนุ่งผ้าไสร่งก็ได้ ปัจจุบันก็ยังใส่ฝ้านุ่งแบบดังกล่าวอยู่ หรือใส่กางเกงตามความนิยมตามยุคตามสมัย ตามฐานะของลูกคู่ นักดนตรีโนรา

1.2.5.6.3 ผ้าขาวม้า หรือผ้าซุบ มีลักษณะเป็นผ้ารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าลายตารางตาหมากรุก หรือผ้าสีพื้น ใช้สำหรับนุ่งคาดระดับสะเอว หรือใช้พาดบ่า

1.2.5.7 เครื่องแต่งกายของหมอบโรงโนรา มีดังต่อไปนี้

1.2.5.7.1 เสื้อ หมอบโรงโนรา สมัยก่อนจะใส่เสื้อผ้าป่าน ผ้าฝ้าย ผ้าทอ สีขาวคอกกลม แขนสั้น แขนยาว ผ้าหน้าติดกระดุม ปัจจุบันก็ยังใส่เสื้อแบบดังกล่าวอยู่ หรือจะใส่เสื้อตามความนิยมตามยุคตามสมัย ตามฐานะของหมอบโรงโนรา

1.2.5.7.2 ผ้าถุง หรือผ้ายาว เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของหมอกบโนรา มีลักษณะเป็นผ้าผืนยาวรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้นุ่งเป็นโจงกระเบน นิยมใช้ผ้าไทยลายดอก และผ้าสีพื้น หรืออาจจะนุ่งผ้าโสร่งก็ได้ ปัจจุบันก็ยังใส่ผ้าถุงแบบดังกล่าวอยู่ หรือใส่กางเกงตามความนิยมตามยุคตามสมัย ตามฐานะของหมอกบโนรา

1.2.5.7.3 ผ้าพาดบ่า จะใช้เป็นผ้าขาว ผ้าสีพื้น ผ้าขาวม้า หรือผ้าทอลายลูกแก้วก็ได้ ผ้าพาดบ่ามีลักษณะเป็นผ้ารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้สำหรับพาดบ่าเวลาทำพิธีกรรม

ภาพประกอบ 76 การแต่งกายของหมอกบโนรา

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.5.8 เครื่องแต่งกายของจำศาลโนรา มีดังต่อไปนี้

1.2.5.8.1 เสื้อ จำศาลโนรา สมัยก่อนจะใส่เสื้อผ้าป่าน ผ้าฝ้าย ผ้าทอ สีขาวคอกลม แขนสั้น แขนยาว ผ่าหน้าติดกระดุม ปัจจุบันก็ยังใส่เสื้อแบบดังกล่าวอยู่ หรือจะใส่เสื้อตามความนิยมตามยุคตามสมัย ตามฐานะของจำศาลโนรา หรือเสื้อประจะคณะก็ได้

1.2.5.8.2 ผ้าถุง หรือผ้ายาว เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของจำศาลโนรา มีลักษณะเป็นผ้าผืนยาวรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้นุ่งเป็นโจงกระเบน นิยมใช้ผ้าไทยลายดอก และผ้าสีพื้น หรืออาจจะนุ่งผ้าโสร่งก็ได้ ปัจจุบันก็ยังใส่ผ้าถุงแบบดังกล่าวอยู่ หรือใส่กางเกงตามความนิยมตามยุคตามสมัย ตามฐานะของจำศาลโนรา

1.2.5.8.3 ผ้าพาดบ่า จะใช้เป็นผ้าขาว ผ้าสีพื้น หรือผ้าขาวม้า ก็ได้ ผ้าพาดบ่ามีลักษณะเป็นผ้ารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้สำหรับพาดบ่าเวลาจัดของสำหรับทำพิธีกรรมและในช่วงประกอบพิธีกรรม

1.2.6 การเดินโรง

คือการเดินสายไปแสดงโนราในพื้นที่ต่าง ๆ ของคณะโนรา สมัยก่อนเรียกกันว่า “โนราเดินหน” ซึ่งการเดินโรงของสายคณะโนราในเขตพื้นที่จังหวัดตรังนั้น จะขึ้นอยู่กับการคมนาคมแต่ละยุคสมัย ในช่วงยุคแรกเน้นการเดินเท้าเป็นหลัก เนื่องจากการคมนาคมขนส่งไม่สะดวก ต้องเดินทางข้ามป่าข้ามเขาเกินกว่าจะถึงบ้านเจ้าภาพ ทำให้การรับงานสมัยก่อนต้องวางแผนการรับงานในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกัน ทั้งพื้นที่ไกลและใกล้เพื่อให้สะดวกในการเดินโรง เพราะจะต้องเผื่อเวลาในการเดินทางจากบ้านงานเจ้าภาพหนึ่งไปสู่อีกบ้านงานเจ้าภาพหนึ่ง การเดินโรงแต่ละครั้งจะต้องมีคนนำทางหนึ่งคนและต้องเป็นผู้ชำนาญในเส้นทางที่จะไปบ้านเจ้าภาพแต่ละบ้านเป็นอย่างดี ในการเดินโรงแต่ละครั้งหากเป็นพื้นที่ห่างไกลจะใช้เวลาการเดินทางหลายวัน คณะโนราจะต้องแวะพักระหว่างทาง ซึ่งจะแวะพักบ้านญาติหรือบ้านเพื่อนของโนราใหญ่ นายโรงเจ้าของคณะ ขณะเดินโรงจะมีการตีกลองโนราเป็นระยะ ๆ เนื่องจากเดินทางกันเป็นหมู่คณะ อาจเกิดการพลัดหลงระหว่างทางได้ จึงใช้เสียงกลองโนราตีเป็นสัญญาณ หากเกิดการพลัดหลงกันระหว่างทาง เมื่อผู้พลัดหลงได้ยินเสียงกลองโนราก็จะได้เดินตามเสียงกลองโนรากลักลับมาที่หมู่คณะได้ นอกจากนี้อีกนัยยะหนึ่งของการตีกลองโนราระหว่างการเดินโรง เป็นการประกาศแจ้งข่าวให้ชาวบ้านในละแวกนั้นได้ทราบว่าจะมีคณะโนรามารแสดง ณ หมู่บ้านนั้นหรือพื้นที่ใกล้เคียง ทำให้ชาวบ้านเดินทางตามไปชมการแสดงโนราของคณะนั้น ๆ นอกจากนี้ระหว่างการเดินทาง หากคณะโนราเดินทางผ่านสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ คณะโนราจะต้องหยุดการเดินทางครู่หนึ่ง เพื่อทำพิธีทำความเคารพบอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ สถานที่นั้น ๆ พร้อมกับแสดงโนราถวายสักเล็กน้อย เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชาวคณะแล้วจึงเดินทางต่อ ส่วนการขนข้าวของอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ สำหรับการแสดงโนรา เครื่องแต่งกายโนรา ศาสตราวุธ และของขลังที่ใช้สำหรับประกอบพิธีกรรมโนรา ในขณะที่เดินโรงนั้นจะจัดใส่ในหีบและใส่ซุ่ม แล้วใช้ไม้คอนซุ่มที่ทำจากไม้ไผ่น้ำเต้าขนแบกหามไปตลอดการเดินทาง เพราะถือว่าเป็นของสูงมีครุหมอบโนราสถิตอยู่ จึงต้องแบกหามด้วยไม้คอนซุ่มทั้งขาไปและขากลับในการเดินโรง ส่วนไม้คอนซุ่มก็ถือว่าเป็นของสูงเช่นกัน การเดินโรงนอกจากใช้ทางเท้าเป็นหลักแล้ว ในบางพื้นที่จะต้องเดินทางต่อด้วยทางเรือกว่าจะถึงบ้านเจ้าภาพ เช่นแถบฝั่งอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ก็จะไปทางน้ำโดยอาศัยการแล่นเรือใบหรือเรือแจวใบผ้าจากท่าเรือทะเลสาบลำปำไปยังบ้านเจ้าภาพ ต่อมาเมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 5 นอกจากเดินโรงด้วย

ทางเท้าเป็นหลักกับทางเรือแล้ว ก็สามารถเดินทางโดยรถไฟไปแสดงยังพื้นที่ห่างไกลได้ ต่อมาเมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 7 ก็เริ่มมีการเดินทางโดยรถยนต์ ซึ่งรถยนต์จะเป็นรถประจำทาง เป็นรถสองแถว ตัวโครงหลังคาไม้ ซึ่งเป็นที่นิยมมากจนเกิดเป็นภาพจำที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “รถโนรา” เพราะว่าคุณะโนรานิยมใช้รถดังกล่าวในการเดินทางในสายในการแสดงโนรา ทั้งพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ใกล้เคียง ต่อมาการคมนาคมขนส่งก็สะดวกขึ้นตามลำดับ จากการจ้างเหมารถยนต์ในการรับส่ง ก็ปรับเปลี่ยนมาเป็นการมีรถยนต์ส่วนตัวในการเดินทาง ซึ่งขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจของโนราใหญ่ นายโรงเจ้าของคุณะโนราเป็นหลัก ว่าพอจะมีกำลังหรือไม่ แต่ทั้งนี้การเช่ารถในปัจจุบันก็ยังมีอยู่ เนื่องจากคุณะโนราหนึ่ง ๆ มีสมาชิกหลายคน สมัยก่อนการเดินทางต้องเดินทางไปพร้อมกันทั้งคณะ ทั้งขาไปและขากลับ และต้องพักอาศัยนอนค้างคืนที่โรงโนราที่บ้านเจ้าภาพเท่านั้น แต่ในปัจจุบันสมาชิกชาวคุณะสามารถเดินทางไปกลับระหว่างบ้านพักกับโรงโนราที่บ้านเจ้าภาพได้ หากแสดงในพื้นที่ใกล้เคียงและมีรถส่วนตัวในการเดินทางไปกลับ แต่โนราใหญ่ นายโรงเจ้าของคุณะจะต้องนอนที่โรงโนราเท่านั้น พร้อมมีสมาชิกในคณะบางส่วนนอนเฝ้าโรงโนราด้วย

1.2.7 การรับงาน

คุณะโนราในพื้นที่จังหวัดตรัง จะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ (โรงครูแพงเข้) ค่าราช 59,000 - 100,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) ค่าราช 35,000 - 40,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงเหมรอย (แก้เหมรอย) ค่าราช 15,000 - 30,000 บาท พิธีกรรมตั้งหิ้งรำนำหิ้ง ค่าราช 7,500 - 15,000 บาท ช่วงเวลาในการรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าว จะรับงานช่วงเดือนี่ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 เดือน 11 และเดือน 12 นิยมจัดพิธีกรรมมากที่สุดในช่วง เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 9 ในช่วงเวลาข้างขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นเวลาฤกษ์ที่ดีที่สุดในการจัดพิธีกรรม เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าจะทำให้ทางเจ้าภาพผู้จัดงานมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป ส่วนช่วงเวลาในการห้ามจัดพิธีกรรม ห้ามจัดพิธีกรรมนี้ในช่วงที่เรียกว่า “ทักทินเดือน” คือช่วงขึ้น 2 ค่ำ เดือนี่ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12 เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าเป็นช่วงเวลาที่ไม่เป็นมงคล นอกจากนี้ยังห้ามจัดพิธีกรรมในช่วงเดือนอ้าย เดือน 3 เดือน 5 เดือน 8 เดือน 10 และช่วงเวลาที่ตรงกับวันพระ คุณะโนราในพื้นที่จังหวัดตรัง นอกจากจะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ยังรับงานแสดงโนราที่เป็นกรำไร้วัวเป็นชุดการแสดงในงานพิธีกรรมและงานทั่วไปที่มีหน่วยงานต่าง ๆ มาติดต่อให้ไปแสดงด้วย โดยค่าราชขึ้นอยู่กับงานที่ให้ไปแสดงรำโนราไร้วัว ระยะทางในการเดินทางไปแสดงและจำนวนผู้รำ

1.2.8 บทบาทและหน้าที่ของโนราที่มีต่อชุมชนสังคมในจังหวัดตรัง มีดังต่อไปนี้

1.2.8.1 บทบาทหน้าที่ของโนราในฐานะผู้เป็นสื่อกลาง ในการติดต่อสื่อสารระหว่างครุหมอโนรา ตายายโนรา กับชาวบ้านในชุมชนสังคมจังหวัดตรัง ผ่านทางพิธีกรรมความเชื่อของโนรา เพื่อให้ชาวบ้านที่เป็นลูกหลานเชื้อสายโนรา ได้มีโอกาสแสดงความกตัญญู พบปะพูดคุย ขอพร ขอคำปรึกษา ขอความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนจนถึงการให้สัจจะคำสัญญากับครุหมอโนรา ตายายโนรา ของสายตระกูลโนราของตน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับบรรดาลูกหลานที่ได้เป็นเจ้าของกิจการและมาร่วมงานพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับโนราในครั้งนั้นๆสืบไป

1.2.8.2 บทบาทหน้าที่ของโนราในฐานะผู้ทำพิธีแก้กรรม ให้กับชาวบ้านลูกหลานเชื้อสายโนราในชุมชนสังคมจังหวัดตรัง ที่ได้บนบานศาลกล่าวให้สัจจะวาจาคำสัญญาต่อครุหมอโนรา ตายายโนรา ของสายตระกูลโนราของตนไว้ ผ่านทางพิธีกรรมความเชื่อของโนรา เพื่อให้การแก้กรรมนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ตามขนบธรรมเนียมของโนราที่สืบทอดต่อกันมาแต่โบราณ ที่เรียกกันว่า “แก้กรรมขาด”

1.2.8.3 บทบาทหน้าที่ของโนราในฐานะครุโนรา ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการแสดงโนรา ซึ่งเป็นศิลปะการแสดงประจำท้องถิ่น ตลอดจนถึงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับโนรา ให้กับบุตรหลานของชาวบ้านที่มีเชื้อสายโนราในชุมชนสังคมจังหวัดตรัง เพื่อเป็นการสืบทอดสืบสานศิลปะการแสดงโนรา ให้คงอยู่คู่ชุมชนสังคมในจังหวัดตรังสืบไป

1.2.8.4 บทบาทหน้าที่ของโนราในฐานะศิลปินพื้นบ้าน ผู้ให้ความบันเทิงรื่นเริงใจแก่ชาวบ้านในชุมชนสังคมจังหวัดตรัง ผ่านทางการแสดงโนราในโอกาสต่าง ๆ ทั้งที่เป็นการแสดงโนราประกอบพิธีกรรมและการแสดงโนราเพื่อความบันเทิง

1.2.8.5 บทบาทหน้าที่ของโนราในฐานะผู้ให้ความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยการสอดแทรกคำสอนด้านคุณธรรมจริยธรรม ผ่านทางการแสดงโนราและพิธีกรรม ให้แก่ชาวบ้านในชุมชนสังคมจังหวัดตรัง

1.2.8.6 บทบาทหน้าที่ของโนราในฐานะหมอบ้าน ที่ช่วยรักษาอาการเจ็บไข้ได้ป่วย ที่เกิดจากการถูกเพศครุหมอโนรา ตายายโนรา ถูกเพศตายาย ถูกเพศสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ถูกเพศชิน ถูกคุณไสยมนต์ดำ การทำเคราะห์เร็น (เรือน) ตั้งหิ้งตายาย ตั้งศาล ตั้งชิน เป็นต้น โดยเป็นเจ้าของพิธีประกอบพิธีกรรมความเชื่อ พร้อมทั้งใช้คาถาอาคม ในการช่วยเหลือชาวบ้านในชุมชนสังคมจังหวัดตรัง

1.2.8.7 บทบาทหน้าที่ของโนราในฐานะหมอรักษาโรคตามพิธีกรรมความเชื่อของโนรา ที่ช่วยรักษาอาการเจ็บไข้ได้ป่วย ที่เกิดจากครุหมอโนรา ตายายโนรา เป็นเหตุ เช่น การ

เหยียบเส้น การตัดผมผีซ้อ ซึ่งจะทำพิธีกรรมการรักษาโดยการใช้คาถาอาคม และจะต้องทำพิธีกรรมที่โรงโนราในงานพิธีกรรมโนราโรงครูในวันศุกร์เท่านั้น ก่อนช่วงการทำพิธีกรรมโนราแทงเข้

1.2.9 เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในการแสดงโนรา มีดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 77 กลองโนรา

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.9.1 กลองโนรา เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี มีรูปร่างลักษณะคล้ายกับกลองทัดแต่มีขนาดเล็กกว่า ตัวหุ้نگลองทำด้วยไม้ขนุน ไม้ตะเคียนทอง และไม้กระถินณรงค์ นิยมใช้ไม้ขนุนมาทำเป็นหุ้نگลองมากที่สุด ซึ่งหน้ากลองสองหน้าด้วยหนังวัว ตริ้งหนังหน้ากลองด้วยลูกเหล็กที่ทำจากไม้ไผ่ หรือไม้เนื้อแข็ง หรือหมุดเหล็ก ใช้ตอกหวายสานเป็นลายเป็ยรัดรอบขอบหนังจนแน่น เพื่อไม่ให้ขอบแผ่นหนังบานออก กลองโนรา มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 24 - 28 เซนติเมตร มีขนาดความยาว 30 - 40 เซนติเมตร มีขากลองทำด้วยไม้ไผ่หรือไม้เนื้อแข็ง จำนวน 2 คู่ สั้น 1 คู่ ยาว 1 คู่ ใช้ไม้ตีที่ทำจากไม้เนื้อแข็ง จำนวน 1 คู่ ในการบรรเลงกลองจะใช้ผู้บรรเลงจำนวน 1 คน ผู้บรรเลงจะนั่งในท่าขัดสมาธิ วางตัวกลองไว้ด้านหน้า แล้วใช้ไม้ตีกลองในการตีตรงส่วนหน้ากลองเพื่อให้เกิดเสียงในการบรรเลงตามที่ผู้บรรเลงต้องการ ผู้บรรเลงจะตีกลองเล่นรับลือไปกับเสียงทับ นิยมใช้กลองโนราเพียง 1 ใบ ในการบรรเลงประกอบการแสดงโนรา ปัจจุบันเริ่มมีคณะโนราห์บางคณะในจังหวัดตรัง เริ่มมีการใช้กลองโนราเพิ่มเป็น 2 ใบ

ภาพประกอบ 78 ทับโนรา

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.9.2 ทับโนรา เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี มีรูปร่างลักษณะคล้ายกับโทน ตัวหุ่นทับนิยมทำด้วยไม้ขนุน ซึ่งหน้าทับด้านเดียวด้วยหนังค่าง แต่ในปัจจุบันไม่สามารถหาหนังค่างได้ เพราะเป็นสัตว์สงวน จึงได้นำแผ่นฟิล์มเอกซเรย์มาใช้เป็นวัสดุทดแทน เนื่องจากให้คุณภาพเสียงที่ใกล้เคียงกับหนังค่างมากที่สุด สายโยงเร่งเสียงทำด้วยด้ายดิบขั้ววันเกลียว ผูกโยงระหว่างหนังค่างที่ซึ่งตรงส่วนหน้าทับกับเส้นหวายที่ขั้ววันเป็นเกลียว ที่อยู่ตรงส่วนของเอวคอดของตัวหุ่นทับ ทับโนรา มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางหน้าทับรวมคือ 24 – 27 เซนติเมตร มีขนาดความยาวของหุ่นทับ 41 - 46 เซนติเมตร การบรรเลงทับประกอบการแสดงโนรานั้น จะใช้ทับจำนวน 1 คู่ มีการใช้ผ้าขาวม้าหรือผ้าอื่นมัดทับทั้งคู่ไว้ด้วยกัน ในการบรรเลงทับจะใช้ผู้บรรเลงจำนวน 1 คน ผู้บรรเลงจะนั่งในท่าขัดสมาธิ วางตัวทับไว้ด้านหน้า แล้วใช้ฝ่ามือในการตีตรงส่วนหน้าทับและปิดท้ายตัวหุ่นทับ เพื่อให้เกิดเสียงในการบรรเลงตามที่ต้องการ ผู้บรรเลงทับจะต้องมีปฏิภาณไหวพริบดี รู้ชั้นเชิงในการรำโนราของโนราผู้แสดงเป็นอย่างดี เนื่องจากทับเป็นเครื่องดนตรีที่สำคัญมากในการรำโนรา เพราะทับเป็นเครื่องดนตรีหลักในการเปลี่ยนจังหวะการเล่นบรรเลง ให้สัมพันธ์กับการเปลี่ยนลีลาในการรำของผู้แสดงโนรา

ภาพประกอบ 79 โหม่งและฉิ่ง

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.9.3 โหม่ง เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี ใช้ตีบรรเลงยืนจังหวะ ตัวโหม่งมีลักษณะเป็นลูกซ่องมีปุ่มตรงกลางนูนกลม ทำจากโลหะ เช่น สำริด (ภาษาถิ่นเรียกว่ามิก) ทองเหลือง และทองเหลืองลงหิน มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 14 – 15 เซนติเมตร มีขนาดความสูง 5 – 5.5 เซนติเมตร ในการบรรเลงประกอบการแสดงโนราจะใช้โหม่ง จำนวน 1 คู่ มีระดับเสียงต่างกัน เป็นระดับเสียงขั้นคู่ 5 ลูกโหม่งเสียงสูงเรียกว่า “เสียงโหม่ง” (เสียง D) ลูกโหม่งเสียงต่ำเรียกว่า “เสียงหม่ง” (เสียง G) ลูกโหม่งจะถูกซิ่งด้วยเชือกอยู่ในรางโหม่งที่ทำจากไม้ขนุน ที่มีลักษณะเป็นกล่องรูปทรงเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีขนาดความกว้าง 23.5 – 25 เซนติเมตร มีขนาดความยาว 43 – 45 เซนติเมตร มีขนาดความสูง 22 – 23 เซนติเมตร ด้านข้างรางโหม่งมีการแกะสลักลวดลายสวยงามตามฝีมือช่างท้องถิ่น มีฝาปิดบานพับด้านบนพร้อมทั้งเจาะรูเป็นรูวงกลม จำนวน 2 รู เพื่อให้ปุ่มตรงกลางของลูกโหม่งโผล่ออกมา ใช้ไม้ตีที่ทำจากไม้เนื้อแข็งเหลากลึงขัดให้กลม มีขนาดความยาว 27.5 – 30 เซนติเมตร จำนวน 1 อัน ปลายด้านหนึ่งของไม้ตีที่ใช้ตีโหม่งให้เกิดเสียงจะพันด้วยขี้ยางพาราให้นุ่มพอเหมาะ เมื่อใช้ไม้ตีด้านนี้ตีโหม่งจะทำให้ได้เสียงที่นุ่มก้องใสกังวาน ในการตีโหม่งจะใช้ผู้บรรเลงจำนวน 1 คน ผู้บรรเลงจะนั่งในท่าขัดสมาธิ วางตัววางโหม่งไว้ด้านหน้า แล้วใช้ไม้ตีโหม่งตีตรงส่วนปุ่มโหม่งเพื่อให้เกิดเสียง โหม่งนั้นเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญมากในการขับบทโนรา หากเสียงโหม่งกับเสียงโนราผู้ขับบทเทียบเสียงเข้ากันได้ดีด้วย

แล้ว จะทำให้การขับทโนรานั้นมีความไพเราะน่าฟังมากยิ่งขึ้น ภาษาโนราเรียกว่า “เสียงเข้าโหม่ง” ในการตีโหม่งและฉิ่งจะใช้ผู้บรรเลงคนเดียวกัน

ภาพประกอบ 80 โหม่งและฉิ่ง

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.9.4 ฉิ่ง เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี ใช้ตีบรรเลงยืนจังหวะคู่กับโหม่ง มีลักษณะเป็นรูปทรงฝาชี ทำจากโลหะ เช่น ทองเหลือง หรือทองเหลืองลงหิน มีรูตรงกลางเพื่อใช้สำหรับตอกยึดกับรางโหม่ง หรือฐานรองฉิ่ง หรือร้อยเชือกฉิ่งกับที่จับ ในการบรรเลงประกอบการแสดงโนราจะใช้ฉิ่ง จำนวน 1 คู่ โดยใช้ผู้บรรเลงคนเดียวกันกับที่ตีโหม่ง

ภาพประกอบ 81 แดระ

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.9.5 แตระ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีประกอบจังหวะ ทำจากไม้ไผ่สีสุกผ่าซีก เหล่าให้ได้เนื้อไม้หนาพอสมควร เหล่าและขัดเอาเสี้ยนคมของไม้ไผ่ออกให้เรียบ เพื่อไม่ให้บาดมือผู้เล่นบรรเลง แตระมีขนาดความกว้างประมาณ 3.5 - 4 เซนติเมตร ขนาดความยาวประมาณ 30 เซนติเมตร หรือมากกว่า ในการบรรเลงจะใช้แตระ 1 คู่ ต่อผู้เล่น 1 คน สามารถใช้ผู้บรรเลงตีแตระได้มากกว่า 1 คน

ภาพประกอบ 82 ปี
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.9.6 ปี่ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า ใช้เป่าเพื่อบรรเลงดำเนินทำนอง ทำจากไม้รักเขา ไม้หยา ไม้หลุมพอ เล่าปี่จะเจาะรูจำนวน 6 รู เพื่อใช้นิ้วเปิดปิดรูในการบรรเลง เส้นผ่าศูนย์กลางของเล่าปี่ประมาณ 4 เซนติเมตร ความยาวของตัวปี่ประมาณ 42 เซนติเมตร กำพรวดปี่ทำด้วยโลหะ เช่น เงิน ทองเหลือง หรือทองแดง ลิ้นปี่ทำจากใบตาล นอกจากนี้ยังมีการนำเอาขวดน้ำพลาสติกชนิดนิ่มสีขาวขุ่น มาใช้เป็นวัสดุทดแทนใบตาลในการทำลิ้นปี่ด้วย ในการบรรเลงประกอบการแสดงโนราจะใช้ปี่ จำนวน 1 เล่า ใช้ผู้บรรเลงจำนวน 1 คน นิยมใช้ปี่ที่เทียบเสียงสากล คีย์ C

1.2.9.7 ซอ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดี ใช้ดีเพื่อบรรเลงดำเนินทำนอง คันทวน ทำจากไม้รักเขา ไม้ชิงชัน ไม้ขาวดำ ไม้มะม่วงคัน หรือไม้อื่น ๆ ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมใกล้เคียงกัน และสามารถหาได้ในท้องถิ่น ปลายทวนจะแกะสลักลวดลายสวยงามตามฝีมือช่างท้องถิ่น ลูกบิด ทำจากไม้ชนิดเดียวกันกับคันทวนเหลกถึงให้ได้สัดส่วนสวยงาม จำนวน 2 อัน ใช้ในการขึ้นสาย ปรับระดับเสียง กะโหลกซอทำจากกะลามะพร้าวผ่าซีกแกะสลักลวดลายสวยงาม ขึ้นหน้าซอด้วยหนังวัว คันทักทำจากไม้ชนิดเดียวกันกับคันทวนซึ่งด้วยหางม้า สายซอทำจากโลหะหรือลวด

จำนวน 2 สาย ในการบรรเลงประกอบการแสดงโนราจะใช้ขอ จำนวน 1 คัน ใช้ผู้บรรเลงจำนวน 1 คน

ภาพประกอบ 83 บรรยายากาศการบรรเลงปี ซอ และคีย์บอร์ดไฟฟ้า
ของลูกคูนักดนตรีโนรา คณะมโนราห์น้อมสมชัยจุลศีลปี
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 84 ลูกคูนักดนตรีโนรากับคีย์บอร์ดไฟฟ้า
คณะมโนราห์ชบ สมจิตระประดิษฐ์ศีลปี ศ.พ่อกุ้งุ่ม จ.ตรัง
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.9.8 คีร์บอร์ตไฟฟ้า เป็นเครื่องดนตรีประเภทลิ้มนิ้ว ใช้เล่นบรรเลงดำเนินทำนอง และใช้เล่นเสียงสังเคราะห์ ประกอบในการจับบทแสดงเรื่องบางช่วงบางตอน เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศ ในการบรรเลงประกอบการแสดงโนราจะใช้คีร์บอร์ตไฟฟ้า จำนวน 1 ตัว ใช้ผู้บรรเลงจำนวน 1 คน เวลาเล่นบรรเลงเพลงนิยมเล่นเป็นเสียงคีร์บอร์ตไฟฟ้า เสียงออร์แกน หากเล่นประกอบเพื่อสร้างสีสันในการจับบทแสดงเรื่อง ก็จะเล่นเป็นเสียงซาวด์เอฟเฟกต์ต่าง ๆ เช่น เสียงฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ฝนตก เมื่อจับบทแสดงบทฟ้าลั่น ฝนตก ใช้เสียงเด็กทารกร้อง เมื่อจับบทแสดงเรื่อง กำพลัดแม่ลูกอ่อน ใช้เสียงน้ำ เสียงฟองอากาศในน้ำ เวลาจับบทแสดงเรื่องชาละวัน เป็นต้น

ภาพประกอบ 85 ฉาบ

ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.9.9 ฉาบ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี ใช้ตีบรรเลงประกอบจังหวะ มีลักษณะเป็นรูปทรงฝ่าซี้มีขนาดใหญ่และบางกว่าซี้ ทำจากโลหะทองเหลือง มีรูตรงกลางใช้สำหรับร้อยเชือกเพื่อใช้จับเวลาตี มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 13 เซนติเมตร ในการบรรเลงประกอบการแสดงโนราจะใช้ฉาบหรือไม่ก็ได้ ถ้าใช้ร่วมบรรเลงจะใช้ฉาบ จำนวน 1 คู่ ใช้ผู้บรรเลงจำนวน 1 คน

ภาพประกอบ 86 บรรยายากาการบรรเลงฉาบสำหรับกลองชุด คาวเบล ระฆังราว และกลองโนรา ของลูกคู้่นักดนตรีโนรา คณะมนโนราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบูรณ ศรีจันทร์
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

1.2.9.10 ฉาบสำหรับกลองชุด เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องกระทบ ใช้ตีบรรเลงประกอบจังหวะ มีลักษณะรูปทรงเช่นเดียวกับฉาบที่ใช้ในวงดุริยางค์ ทำจากโลหะทองเหลือง มีรูตรงกลางใช้สำหรับยึดติดกับขาตั้ง มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 20 นิ้ว ในการบรรเลงประกอบการแสดงโนราจะใช้ฉาบจำนวน 1 ใบ วางไว้ทางด้านซ้ายมือของผู้เล่น ใช้ผู้บรรเลงจำนวน 1 คน ซึ่งเป็นคนเดียวกับผู้ที่เล่นกลองโนรา ฉาบกลองชุด เป็นเครื่องดนตรีชิ้นใหม่ ที่คณะมนโนราห์บางคณะในจังหวัดตรัง เริ่มมีการนำเข้ามาใช้ร่วมบรรเลงด้วย

1.2.9.11 คาวเบล เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องกระทบ ใช้ตีบรรเลงประกอบจังหวะ มีลักษณะเป็นรูปทรงคล้ายกับกระดิ่งผูกคอวัว ทำจากเหล็ก ทาเคลือบด้วยสีดำหรือสีอื่น ๆ มีรูห่วงสำหรับยึดติดกับขาตั้ง มีขนาดยาวประมาณ 9 นิ้ว ในการบรรเลงประกอบการแสดงโนราจะใช้คาวเบล จำนวน 1 อัน วางไว้ทางด้านซ้ายมือของผู้เล่น ใช้ผู้บรรเลงจำนวน 1 คน ซึ่งเป็นคนเดียวกับผู้ที่เล่นกลองโนรา คาวเบลเป็นเครื่องดนตรีชิ้นใหม่ ที่คณะมนโนราห์บางคณะในจังหวัดตรัง เริ่มมีการนำเข้ามาใช้ร่วมบรรเลงด้วย

1.2.9.12 ระฆังราว เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องกระทบ ใช้บรรเลงประกอบจังหวะ มีลักษณะรูปทรงเป็นทอโลหะกลม มีขนาดยาวและสั้นแขวนไล่ระดับเสียงกัน โดยแขวนเป็นแนวตั้งกับตัวโครงราวที่ทำจากไม้หรือโลหะและยึดติดมีขาตั้ง ในการบรรเลงประกอบการแสดงโนราจะใช้ระฆังราว จำนวน 1 อัน วางไว้ทางด้านขวามือของผู้เล่น ใช้ไม้กลองรูดทอระฆังราวให้กระทบกับ

จนเกิดเสียง ใช้ผู้บรรเลงจำนวน 1 คน ซึ่งเป็นคนเดียวกับผู้ที่เล่นกลองโนรา ระวังราวเป็นเครื่องดนตรีชิ้นใหม่ ที่คณะโนราห์บางคณะในจังหวัดตรัง เริ่มมีการนำเข้ามาใช้ร่วมบรรเลงด้วย

1.2.10 การบรรเลงดนตรีและการขับร้องประกอบพิธีกรรมสำหรับเชื้อครุหมอโนรา

พิธีกรรมเชื้อครุหมอโนรา เป็นอีกพิธีกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญมากในงานพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ เนื่องจากเป็นพิธีกรรมเชื้อเชิญครุหมอโนรา ตายายโนรา ของสายตระกูลเจ้าภาพผู้จัดงานพิธีกรรมโนราโรงครู ให้มาสถิต ณ โรงแนรา เพื่อความเป็นสิริมงคลและมาประทับทรงมาพบพูดคุยกับลูกหลาน โดยโนราใหญ่นายโรงเจ้าของคณะ ผู้ซึ่งเป็นเจ้าพิธีในการประกอบพิธีกรรม จะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างครุหมอโนรา ตายายโนรา กับลูกหลานทางเจ้าภาพ ในการประกอบพิธีกรรมนั้น โนราใหญ่นายโรงเจ้าของคณะจะทำหน้าที่ขับร้องบทโนรา ที่เป็นบทเชื้อครุหมอโนรา โดยเฉพาะ ส่วนลูกคู่ก็จะคอยบรรเลงดนตรีและร้องรับบทกลอนโนรา ให้กับ โนราใหญ่ผู้ซึ่งเป็นเจ้าประพิธีกรรม ในการทำพิธีกรรมเชื้อครุหมอโนราแต่ละครั้งนั้น จะกระทำต่อเมื่อลูกหลานทางเจ้าภาพผู้จัดงานพิธีกรรมโนราโรงครูต้องการเท่านั้น โดยมีตัวอย่างบทกลอนโนรา ที่เป็นบทเชื้อครุหมอโนราดังต่อไปนี้

1.2.10.1 ตัวอย่าง บทเชื้อครุหมอโนรา “บทสี่สี่”

เป็นบทขับร้องกลอนโนราที่สำคัญมากในพิธีกรรมเชื้อครุหมอโนรา โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ศรีศรีเอ๋ยว่าศรีศรีสี่สี่ข้าเห่อเชิญพอมาสึง ออสิงเกิดหนา

ศรีศรีเอ๋ยว่าศรีศรีสี่สี่ข้าเห่อเชิญแม่มาสึง ออสิงเกิดหนา

ลูกน้อยเรียนอรรถยังเล่าสัทธิธรรมงามเอ๋ยพระคาถา

ศัตรูอย่าให้มีมาขอให้จงวินาศงามเห่อวินายสาย

ศรีศรีจำเริญสุขสรวรพุกข์ขอให้เหือดหาย

ลามมาอย่าให้ขาดสายสรวรพชัย ออชัยสิทธิเม

มือข้าทั้งสิบนิ้วสอดขึ้นหว่างคิ้วไม่ได้เอ

นอโมพุทธาเยข้าจะไหว้ยกยอ ออกต่อพระศรีอารีย์

ข้าจะไหว้พระศรีสงฆ์ตั้งใจงานตรงพระนฤพาน

ไหว้คุณครูอาจารย์ข้าดำเนินเชิญท่านให้เข้ามา

อีกทั้งนอโมกขอพร้อมไปทั้งสิทธองามเห่อทั้งกอกา

กมเกยกตรวจนาพร้อมไปเลขผาขอมไทย

ฤกษ์งามยามดีปานี้ชอบยาม ออยามพระเวลา

ขอบทษรื่องเชิญดำเนินราชครูอยู่ถ้วนหน้า
 ออว่าขอบทษรุกรู้ข้าไหว้แม่ศรีมาลาเป็นครุตัน
 ลูกข้ามเสียไม่รอดจะก้มลงลอดออไม่พ้น
 ไหว้แม่ศรีมาลาเป็นครุตัน มารดาศรัทธาอยู่ท่าแค
 แม่มาแย้มโอษฐ์โปรดเกล้าแม่มาเป็นคนเฒ่าเป็นคนแก่
 ไหว้พ่อขุนศรัทธาท่าแค น้องแต่พ่อเทพสิงห์
 ถ้าพ่อสมัคแล้วว่รักลูกจริงให้มาอวยศีลอวยพร
 ยอไหว้พ่อเทพสิงห์ พ่อได้สอนสืบสืบกันเข้ามา
 เป็นเหล่าเป็นหลั่นถัดจากวันนั้นเล่าแหละหนา
 ออว่าวันนี้เป็นวันดีถึงวันขึ้นชี่เข้าแล้วหนา
 เขาบ่นไว้เมื่อยามทุกข์ยามสุขได้รำมนิราห์
 เขาบ่นไหว้แก้ด้วยสิ่งนั้นได้ทำตามนัดตามสัญญา
 มาเถิดพ่อเหื่อมาต้าเราอย่าซักเหินเดินเข้าอยู่ว่าไหร
 สายสิญจน์ต่างกระดานลูกทอดสะพานให้พ่อไต่
 ไม่ว่าจะอันน้อยของคี่ใหญ่ไหลแล้วให้เทกันเข้ามา
 มารับหมากพลูในเขียนพร้อมทั้งธูปทั้งเทียนชวา
 ทั้งผ้าเพดานม่านดัดพร้อมไปทั้งเกสซ์ทั้งพองลา
 หรือว่าสาดอ่อนหอมอนทองเขาปู่ไว้รับรองเสียแล้วหนา
 มีทั้งที่เก้าที่ข้าวสิบสองลูกหลานรับรองไว้บูชา
 ออผ้าหญิงคู่ทั้งผ้าชายคู่รูปโอมารับไปเถิดหนา
 หรือว่าไก่อต้มหลายตัวหัวหมูหลายหัวพุ่มพัวมารับไปเถิดหนา
 พร้อมทั้งสมสูกลูกไม้ลูกหลานจัดไว้บูชา
 ขอเชิญครูหมอนิราให้ลงจากเหย้าเยพระเคหา
 มาเถิดมาต้ามาหราชะเวเอาตัวเล่น
 คนทรงเปรียบเหมือนรวงข้าวพ่อเจ้าเป็นนกรระจอกเดิน
 มาหราชะเวตัวเล่นให้พ่อเดินเข้ามาอยู่ฉับฉับ
 ให้พ่อเดินเข้ามาตามเสียงกลองให้พ่อย่องเข้ามาตามเสียงทับ
 ให้พ่อเดินเข้ามาฉับฉับลูกขอรับราชครูอยู่ถ้วนหน้า
 เชิญลงเถิดพ่อลงลูกได้แต่คนทรงออเหื่อเอาไว้ถ้า

อย่าทำเหมือนนกพิราบเที่ยวฉาบไปเที่ยวฉาบมา
 ไซร์มาทำสอสอเหมือนลิงหม่ตอหวันเย็นวา
 ถ้าพ่อไม่ลงบัดใจหนมโคลูกใหญ่จะโยนไปให้หมา
 ถ้าไม่ลงกันในวันนี้บายศรีลูกจะโยนวังซึกลา
 ไซร์แค่เห็นดเหลือเห็นด เอาซี่ชันเพชรเซ็ดหว่างขา
 อออย่าเที่ยวทำที่กะอยู่หยกหยกเหมือนเด็กเอาพรกไปยั่วหมา
 อออย่าเที่ยวทำอยู่หึ่งหึ่ง เอาสากเปือไปซัดหึ่งเสียดีหว่า
 แต่ถ้าไม่ลงมาในวันนี้ดักก็ร้อยปีไม่บูซา
 ลูกผิดแล้วขอโทษโกรธแล้วลูกจะขอความสมาน
 ให้พ่อเอ็นดูเหมือนลูกเหมือนหลานมาแล้วอย่าผ่าน ให้เข้ามาโรงชัย
 ออว่าพระพายพัดเย็นวาบ พ่อฉาบเข้ามาบัดเดียวใจ
 แป้งจันทร์มันหอมลอยมาไรไร ตั้งใจรับราชครู ออ...ฯ
 (ที่มาจาก โนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบูรณ ศรีจันทร์ จ.ตรัง)

จากบทบทเชื่อถือครูหมอโนรา “บทสี่สี่” ดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมความเชื่อของโนรา ดังนี้ (1)ในเรื่องของการให้ความเคารพบูชาครูหมอโนรา ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ลูกหลานโนราทุกคนต่างเคารพนับถือ โดยในบทขับร้องเชื่อถือครูหมอโนราจะเป็นการร้องเชื่อเชิญให้ครูหมอโนรามาสถิต ณ โรงโนรา ให้มาเข้าประทับร่างทรงในโรงโนรา เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่บรรดาลูกหลานโนรา ขอพรให้ลูกหลานพบเจอแต่ความสุขรอดพ้นจากความทุกข์สิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ขอให้ศัตรูแพ้พ่ายไป ขอให้มิโชคลาภหลังไหลมาไม่ขาดสายให้แก่ลูกหลาน (2) ในเรื่องของความเชื่อทางด้านพระพุทธศาสนา โดยในบทมีการกล่าวถึงการกราบไหว้พระศรีอริยมุต ไตร (3) ในการให้ความเคารพต่อครูบาอาจารย์ ครูสอนอักษร เลขขอมไทย เชิญท่านให้เข้ามาในพิธี (4) เป็นร้องเชิญราชครูโนราทุก ๆ องค์ให้มาสถิต ณ โรงพิธี อันได้แก่ ครูต้นของโนราแม่ศรีมาลา พ่อขุนศรีธธาท่าแค พ่อเทพสิงหกร เป็นต้น (5) เป็นการบอกกล่าวแก่บรรดาครูหมอโนราว่าวันนี้เป็นวันครบรอบตามกำหนดสัญญาในการจัดงานโนราโรงครูแล้ว ที่ทางเจ้าภาพได้บนบานศาลกล่าวไว้ในเรื่องต่าง ๆ วันนี้ได้จัดงานโนราโรงครูถวายครูหมอโนราแล้ว และขอเชิญให้ครูหมอโนราทุก ๆ องค์ให้มายังโรงพิธี เพื่อให้มารับของเช่นไหว้บูชาที่ทางลูกหลานเจ้าภาพได้จัดเตรียมไว้ถวายตามขนบธรรมเนียมของโนรา อันได้แก่ เขียนหมากพลู ฐูปเทียน ผ้าคาดเพดาน ยา ส้ารับพองลา การเตรียมปูเสื่อหมอนไว้รองรับ ที่เก้าอี้สิบสอง ผ้าหญิงคู่ชายคู่ ไก่ต้ม หัวหมู และผลไม้ (6) บอกกล่าวครูหมอโนราว่ามีร่างทรงคอยรองรับให้ท่านประทับทรง ขอเชิญให้ท่านรีบเข้ามาประทับ

ทรงตามเสียงจิ้งหะของกลองและทับ เพราะบรรดาลูกหลานกำลังคอยท่ารอรับราชครูโนราทุกๆ องค์อยู่ ขอให้ท่านรีบมา (7) ในบทร้องเชื้อครูหมอนโนรา หากครูหมอนโนราเข้ามาประทับทรงซ้ำ ก็จะมีขบับทเชิงตัดพ้อน้อยใจเกมประชิดว่ากล่าวว่าทำไมท่านไม่มาประทับทรง ถ้าไม่มาจะไม่บูชาแล้ว แต่สุดท้ายก็จะขบับทขอขมาครูหมอนโนราท่าน ขอให้ท่านเมตตา มาประทับทรงมาโปรดลูกหลาน เพราะบรรดาลูกหลานตั้งใจจัดพิธีขึ้นเพื่อรอรับครูหมอนโนรา ตายายโนรา โดยเฉพาะ เป็นต้น

ในการขบับร้องกลอนโนรา เพื่อเชื้อเชิญให้ครูหมอนโนรา ตายายโนรา ให้ท่านมาสังสถิต มาประทับทรง ณ โรงโนรา และเข้ามาประทับทรงกับร่างทรงนั้น มีจุดประสงค์เพื่อให้ครูหมอนโนรา ตายายโนรา ท่านได้มาพบปะพูดคุย มาประสิทธิ์ประสาทประทานพร ให้คำแนะนำสั่งสอนแก่บรรดาลูกหลานเจ้าภาพ ซึ่งร่างทรงจะมีทั้งที่เป็นโนราผู้ทำพิธีกรรม โนราในคณะ สมาชิกในคณะ ร่างทรงครูหมอนประจำตระกูลบ้านเจ้าภาพนั้นๆ หรือผู้ที่เข้ามาร่วมในงานพิธีโนราโรงครู ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับครูหมอนโนรา ตายายโนรา ว่าท่านเลือกที่จะประทับร่างทรงผู้ใด

1.2.10.2 ตัวอย่างไนต์เพลงเซ็ด ในการบรรเลงดนตรีประกอบพิธีกรรมสำหรับเชื้อครูหมอนโนรา

ในการประกอบพิธีกรรมเชื้อครูหมอนโนรานั้น นอกจากบทขบับร้องกลอนโนรา บทเชื้อครูหมอนโนรา “บทสี่สี่” ที่มีความสำคัญแล้ว ดนตรีโนราก็เป็นส่วนสำคัญของพิธีนี้ด้วยเช่นกัน โดยสามารถสังเกตได้จากบทร้องเชื้อครูหมอนโนราตอนหนึ่งที่ว่า “ให้พ่อเต็นเข้ามาตามเสียงกลอง ให้พ่อย่องเข้ามาตามเสียงทับ ให้พ่อเต็นเข้ามาจับจับลูกขอรับราชครูอยู่ถ้วนหน้า” ซึ่งเครื่องดนตรีจะบรรเลงเป็นทำนองเพลงเซ็ด ที่มีจังหวะเร็ว หนักแน่น และกระชับ ทำให้เมื่อได้ยินเสียงทับเสียงกลองและท่วงทำนองของเพลงเซ็ดของโนราแล้ว ทำให้รู้สึกเร้าใจยิ่งนัก ซึ่งรูปแบบในการบรรเลงเพลงเซ็ด ในพิธีกรรมเชื้อครูหมอนโนรานั้น จะมีการบรรเลงวนไปเรื่อย ๆ ในช่วงที่ไม่มีการขบับทโนรา เช่น บรรเลงในช่วงการจุดธูปเทียนที่เขียนครู การเซ่นครู ช่วงที่ครูหมอนโนรากำลังจะประทับทรงร่างทรงตรงห้องโรงพิธี โดยจะคอยสังเกตอาการของผู้ที่ครูหมอนโนราจะประทับทรง ที่เริ่มมีอาการสั่นตัวโยก เริ่มแสดงอาการการที่จะร้ายรำโนรา ลูกขึ้นกระโดดโลดเต้นขึ้นลง เป็นต้น ลูกคู่ก็จะบรรเลงเพลงเซ็ดเพื่อรับครูหมอนโนราที่เข้ามาประทับทรง ณ ห้องโรงพิธี โดยจะบรรเลงเพลงเซ็ดวนไปเรื่อย ๆ จนถึงช่วงที่ครูหมอนโนราต้องการพูดคุยกับลูกหลาน ลูกคู่จึงหยุดบรรเลงเพลงเซ็ด และจะบรรเลงเพลงเซ็ดอีกครั้งในช่วงที่ครูหมอนโนราจะออกจากร่างที่ประทับทรง (บัดทรง) เพื่อเป็นการส่งครูหมอนโนรา ตายายโนรา เป็นต้น

(1) ตัวอย่างโน้ตเพลงเชิด ในการบรรเลงดนตรีประกอบพิธีกรรมสำหรับเชื้อครุหมอโนรา

♩ = 80

1.2.11 ภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตามคติความเชื่อของโนรา ที่สื่อผ่านบทขับร้องไหว้ครุโนรา มีดังต่อไปนี้

1.2.11.1 บทสรรเสริญครุ บทคุณครุ ดังตัวอย่าง บทขับร้องกลอนโนรา ดังต่อไปนี้

คุณเอ๋ยคุณครุ เสมือนผั่งแม่น้ำพระคงคา

ขอคืนๆจะแห้ง แห้งแล้วยังอีไหลมา ยังไม่รู้สิ้นรู้สุด

ทั้งสิบนิ้วถูกยก มายกขึ้นตั้งตำเหิน สรรเสริญถึงคุณพระพุท

ธูนั่งจำศีลอยู่แล้ว พ่อจะไม่บริสุทธี ลูกไหว้พระเสี้ยก่อนต่อสวดมนต์

ลูกจะไหว้พระพุทธ พ่อจะทั้งพระธรรมเจ้า ยกไว้ใส่เกล้าใส่ผม

ลูกไปเล่นไเหนรำข้างไเหน พ่อจะขอให้ฉันดี ขอให้มีแต่คนรัก หยุดพักให้ดีมีคนชม

ลูกยกไว้ใส่เกล้า ใส่แล้วพ่อจะทั้งใส่ผม ยกไว้บังคมทุกรাত্রี

นั่งไหว้แม่สมุทร แม่จะในสุดสาคร เมขลาพาจรในนที

นั่งไหว้ทำวาทิตย์ พ่อเหออันเรื่องนิฤทธี ไหว้นางธรณีแม่ผั่งแผน

แม่มีพระคุณอยู่แก่ข้า แม่เหออยู่เป็นหนักหนา กายารองเข้าเป็นแทน

ฝูงคนที่เหยียบเดิน แม่จะนับได้ทั้งหมื่นแสน ไม่เคลื่อนไม่แคลนไม่หวั่นไหว

ลูกไหว้พระภูมิลูกไหว้พระพาย พระอิศวรนารายณ์ขอไหว้ไป

นั่งไหว้องค์พระจันทร์ ออเหออันแจ้แสงใส แจ้จบพบไปในไสพิศ

ลูกไหว้พระอินทร์พระพรหม ออพระยมพระกาฬ อยู่ไม่ได้นานลงมาหมด

นั่งไหว้ทำวอินโท ออเหออยู่ชั้นไสพิศ เชิญลงมาให้หมดในคืนนี้

ขอเอยขอไหว้ คุณครุท่านได้มาปราถนี

นั่งขอศัพท์ขอเสียง ให้เสียงของลูกดังก้อง เหมือนฆ้องฆวาหล่อใหม่

ขอศัพท์ขอเสียงให้เกลี้ยงใส ไหลมาเหมือนท่อนธารา

ออโษษฐ์แล้วลูกवादได้ กะรำหวายพระเทวดา

ลูกนั่งรำถวาย ถวายแก่ท้าวเทวา เทวดามาเก่ามาใหม่

เทวดามาเก่า พ่อชนะมาใหม่ ให้แบ่งองค์ลงยานี้แลมา

(ที่มาจาก โนราสมชัย บุญมาก โนราเอกลักษณ์ สัมแก้ว และโนราถาวร รัตนะ)

จากบทขับร้องกลอนโนราดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตามคติความเชื่อของโนรา ดังต่อไปนี้

(1) การสรรเสริญคุณ การแสดงความเคารพบูชาคุณ ดังที่ได้เปรียบเปรยพระคุณของคุณกับแม่น้ำคงคาที่ไม่มีวันเหือดแห้ง เปรียบได้กับพระคุณของคุณนั้นมีมากมายนักจนมิอาจประมาณได้

(2) การสรรเสริญถึงคุณพระพุทธรูปเจ้า และคุณพระธรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และการปฏิบัติตัวของผู้ที่เป็นโนราว่าจะต้องเป็นผู้ที่อยู่ในศีลในธรรม

(3) การขอพรจากคุณ จากพระพุทธรูปเจ้า และจากเทพเทวดาสืบศักดิ์สิทธิ์ เพื่อขอให้เมื่อเดินทางไปแสดงโนรา ณ ที่ใด ขอให้มีความสุขตามหานิยมมีแต่คนรัก คนนิยมชมชอบ และขอให้มีชื่อเสียงโด่งดัง

(4) ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์เทพเทวดา ที่สะท้อนให้เห็นจากเนื้อหาของบทขับร้องกลอนโนรา ที่กล่าวสรรเสริญและร้องเชิญ สิ่งศักดิ์สิทธิ์เทพเทวดาทั้งหลาย ได้แก่ แม่สมุทร(แม่คงคา) ท้าวอาทิตย์ นางธรรณี พระภูมิ พระพาย พระอิศวร พระนารายณ์ พระจันทร์ พระอินทร์ พระพรหม พระยม พระกาฬี ท้าวอินโท เทพเทวดาในชั้นพรหม เทวดาเก่า และเทวดาใหม่ เพื่อให้ท่านเสด็จลงมาสถิต ณ โรงโนราที่ประกอบพิธีกรรม เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล ดลบันดาลให้การแสดงสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่า การแสดงโนรานั้นยังเป็นการแสดงเพื่อบวงสรวงบูชาแก่เทพเทวดาด้วย

1.2.11.2 บทครูสอน มีภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตามคติความเชื่อของโนรา ดังตัวอย่าง บทขับร้องกลอนโนรา ดังต่อไปนี้

ครูเอ๋ยครูสอน สะเดื่องพระกรต่องา

ลูกไหว้ครูสอนหนังสือ หารือครูสอนรำโนรา

ครูสอนให้ฉันผูกผ้า สอนซ้ำให้ทรงกำหมัวย

ครูสอนให้ครอบเทริดน้อย ทั้งทับ(จับ)สร้อยพวงมาลัย

ครูสอนให้ทรงกำหมัวย สอดใส่ซ้ายใส่ขวา
 ครูสอนเสด็จเยื้องซ้าย ตีค่าได้ห้าพระพารา
 ครูสอนเสด็จเยื้องขวา ตีค่าได้ห้าตำลึงทอง
 ครูสอนตีนถีบพนัก สวมมือชักพระแสงทอง
 หาไหนให้ได้เสมื่อนน้อง ทำนองพระเทวดา
 (ที่มาจาก โนราสมชัย บุญมาก โนราเอกลักษณ์ สัมแก้ว และโนราถาวร รัตนะ)

จากบทขับร้องกลอนโนราดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตาม
 คติความเชื่อของโนรา ดังต่อไปนี้

(1) สะท้อนให้เห็นถึง การเคารพบูชาครูบาอาจารย์ ที่ได้อบรมสั่งสอนให้วิชา
 ความรู้ ทั้งการเขียนอ่านและสอนให้รำโนรา

(2) สะท้อนให้เห็นถึง การที่ครูโนราสอนให้ลูกศิษย์ของตนสวมเครื่องแต่งกาย
 โนราแต่ละชั้น

(3) สะท้อนให้เห็นถึง ความหมายแฝงที่สื่อถึงขั้นตอนพิธีกรรมการครอบเทริด
 ผูกผ้าใหญ่ ที่ครูโนราเป็นผู้ทำพิธีให้กับลูกศิษย์แต่ละชั้นตอน ในการสวมเครื่องแต่งกายในการแสดง
 โนราแต่ละชั้น ที่สื่อผ่านทางบทโนรา

(4) สะท้อนให้เห็นถึง การที่ผู้ที่เป็นโนราจะสามารถมาถึงขั้นการเข้าพิธีครอบเทริด
 ผูกผ้าใหญ่ เพื่อการเลื่อนสถานะมาเป็นโนราใหญ่ นั้นไม่ใช่เรื่องง่ายและหาได้ยาก ดังเช่นตอนหนึ่ง
 ของบทโนราที่ได้เปรียบเปรยไว้ว่า “หาไหนให้ได้เสมื่อนน้อง ทำนองพระเทวดา”

1.2.11.3 บทไหว้บุญคุณครู สรรเสริญครูบิดา มารดา มีภาพสะท้อนทางด้าน
 วัฒนธรรมตามคติความเชื่อของโนรา ดังตัวอย่าง บทขับร้องกลอนโนรา ดังต่อไปนี้...

ไหว้บุญคุณครูลูกเสียแล้ว ไหว้บุญคุณแก้วอาจารย์สอน
 ไหว้คุณครูอาจารย์ท่านเสียก่อน ท่านได้สั่งสอนข้าพเจ้ามา
 ไหว้บุญคุณครูเสร็จสรรพ กลายกลับมาไหว้พระบิดา
 พ่อทำไรไถนาพ่อค้าขาย อุดสาพากายลูกชายมา
 พ่อทนลำบากทุกยากหนักหนา สาเสดเวทนาบิดาเหย
 ตั้งแต่เข้าค้ำพลบพ่อหลบเข้ามาพัก อุ่มชูลูกรักเฝ้าชมเชย
 สาเสดเวทนาบิดาเหย หวางเลี้ยงลูกรอดเป็นตัวมา
 คุณบิดาลูกงดเอาไว้ สุภาพกราบไหว้พระมารดา
 คุณพระแม่ข้าเหยเลี้ยงลูกมา แม่พิทักษ์รักษาจนรอดตัว

ตั้งแต่ลูกน้อยกระทั่งใหญ่ น้ำใจแม่มีให้ลูกได้ชั่ว
 ระหว่างลูกจะรอดออกมาเป็นตัว พระแม่อยู่หัวตัวฝ่ายผอม
 หลับตาหิวนอนไม่หอนรุ่ง กลัวรีนกลัวยุงจะไต่ตอม
 ยามเช้าแม่เฝ้าถนอม ยามค่ำแม่กล่อมให้ลูกหลับ
 ผูกเปลเว้าเอาผ้ามาวาง กลัวละของผ่องผางจะลงมาทับ
 เมื่อยามแม่นอนไม่หอนหลับ สัพพหูฟังเสียงลูกร้อง
 เมื่อยามพระแม่เสวยข้าว แม่เจ้าไม่ทันจะอิมท้อง
 ได้ยินเสียงลูกตื่นสะอื้นร้อง จะวายแม่ยอมมอเข้ามา
 สองมือแม่สองประคองยก สากลัวลูกตกจากเปลผ้า
 พระคุณมามากล้นพันคนนา เราท่านเกิดมาอยู่คู่เขา
 ยามลูกตัวร้อนแม่นอนไม่ได้ พระแม่ร้องให้นั่งชุกเขา
 ใครรู้แลยามเพื่อถามเขา เทียบนั่งชุกเขาทุกเรือนไป
 (ที่มาจาก โนราสอง ทำนองศิลป์)

จากบทขับร้องกลอนโนราดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตาม
 คติความเชื่อของโนรา ดังต่อไปนี้

- (1) สะท้อนให้เห็นถึง การสรรเสริญพระคุณของบิดามารดา ที่สื่อผ่านทางบท
 โนราที่กล่าวถึงความเหน็ดเหนื่อยและความลำบากของผู้เป็นบิดามารดาในการดูแลเลี้ยงดูบุตร
- (2) สะท้อนให้เห็นถึง การสอนคติธรรมให้มีความกตัญญูรู้คุณผู้เป็นบิดามารดา
 ที่สื่อผ่านทางบทโนราให้กับผู้ที่ได้มาชมการแสดงโนรา ได้กลับไปคิดเป็นคติธรรมเตือนใจให้
 ระลึกถึงบุญคุณของผู้เป็นบิดามารดา

1.2.11.4 บทสอนรำ มีภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตามคติความเชื่อของโนรา ดัง
 ตัวอย่าง บทขับร้องกลอนโนรา ดังต่อไปนี้

สอนเถยสอนรำ ครูให้รำรำสิบสองท่า
 รำท่าปลดปลงลงมา ครูให้รำท่าต่างกัน
 รำท่าแม่ลายสหนัก ยกไว้ให้เป็นเครือวัลย์
 มารำเป็นท่าต่างกัน กลายเป็นแมงมุมที่ชักใย
 รำเป็นท่าหงส์ทอง ยามเมื่อลอยล่องกลางสระใหญ่
 ล่องมาล่องไป ที่ในฝั่งแม่น้ำพระคงคา
 สอนเถยสอนรำ ครูให้รำรำเทียมบ่า

ปลดปลงลงมา ครูให้ชำระเทียมพก
 วาดไว้ฝ่ายออก ยกหนักให้เป็นแพนผาหลา
 ชูสูงเสมอน้ำ เรียกช่อระย้าพวงดอกไม้
 ปลดปลงลงมาได้ ครูให้ชำระโคมเวียน
 สหนักรูปวาด วาดไว้ให้เหมือนกับรูปเขียน
 สหนักโคมเวียน ยังชาวคะเขียนปาดตาล
 ตัวฉันนี้เสวยนุช คือพระพุทธิเจ้าห้ามมาร
 ตัวฉันนี้ทรงคราญ พระรามจะข้ามสมุทร
 รำเล่นสูงสุด เรียกว่ายาครุฑร่อนมา
 ครุฑเหลียวเห็นนาค ครุฑมาราปีกกาง
 ออกตัวฉันนี้ยาครุฑ ครุฑหยุดเอานาค
 ครุฑเฉียวนาคได้ พาร่อนสูดาวพระเวหา
 เป็นรูปหนูมาน ทะยานไปเผาเมืองลงกา
 เป็นรูปเทวดา เทียวขี่ม้าจักรถ
 เป็นฤๅษีดาบด ลีลาเยื้องเข้าในอาศรม
 มาทำสี่มุมปราสาท วาดไว้ให้เหมือนหน้าพรหม
 ตัวนี้แหละต้นกลม พระรามเธอวางศรไป
 ลั่นศรออกจากแรง ศรเหอไปแทงภูเขาใหญ่
 (ที่มาจาก โนราสมชัย บุญมาก โนราเอกลักษณ์ สัมแก้ว และโนราถาวร รัตนะ)

จากบทขับร้องกลอนโนราดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตามคติความเชื่อของโนรา ดังต่อไปนี้

- (1) สะท้อนให้เห็นถึง ทำรำของโนรา 12 ท่า ที่ครูโนราได้สอนสืบทอดต่อกันมา ได้แก่
  - 1) ท่าปลดปลงลงมา 2) ท่าแม่ลายสหนัก(ท่าแม่ลายกนก) 3) ท่าแมงมุมชักใย 4) ท่าหงส์ทอง 5) ท่ารำเทียมบ่า 6) ท่ารำเทียมพก 7) ท่าผาหลา 8) ท่าช่อระย้าพวงดอกไม้ 9) รำท่าโคมเวียน 10) ท่าพระพุทธิเจ้าห้ามมาร 11) ท่าพระรามข้ามสมุทร 12) ท่ารำเล่นสูงสุด(ท่าพระยาครุฑร่อนมา หรือท่าพระยาครุฑหยุดนาค) 12) และท่ารำที่ดีท่ารำตามบทขับร้องโนรา ได้แก่ ท่าหนูมาน ท่าเทวดาจักรถ ท่าฤๅษีดาบด ท่าสี่มุมปราสาท (ท่าพรหมสี่หน้า) และท่าพระรามวางศร (พระรามแผลงศร)
- (2) สะท้อนให้เห็นถึง ที่มาของท่ารำโนราที่ปรากฏอยู่ในบทขับร้องกลอนโนราดังกล่าว ได้แก่ 1) ท่ารำที่เป็นแม่ท่าของโนรา ได้แก่ ท่าปลดปลงลงมา ท่าแม่ลายสหนัก (ท่าแม่ลาย

กนก) ทำรำเทียมบ่า ทำรำเทียมพก ทำผาหลา 2) ทำรำที่ได้แรงบันดาลใจมาจากสิ่งที่พบในธรรมชาติ ได้แก่ ทำแมงมุมชักใย ทำช่อระย้าพวงดอกไม้ 3) ทำรำที่ได้มาจากความเชื่อทางศาสนา พุทธ คือ ทำพระพุทธรูปเจ้าห้ามมาร 4) ทำรำที่ได้แรงบันดาลใจมาจากสัตว์ในป่าหิมพานต์ ได้แก่ ทำหงส์ทอง ทำรำเล่นสูงสุด (ทำพระยาครุฑร่อนมา หรือ ทำพระยาครุฑหยุดนาค) 5) ทำรำที่ได้แรงบันดาลใจมาจากตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์ ได้แก่ ทำหนุมาน ทำพระรามข้ามสมุทร ทำพระรามวางศร (ทำพระรามแผลงศร) 6) ทำรำที่ได้แรงบันดาลใจมาจากเทพเทวดา ได้แก่ ทำเทวดาจักรกธ ทำสี่มุมปราสาท (ทำพรหมสี่หน้า) 7) ทำรำที่ได้แรงบันดาลใจจากนักบวช คือ ทำฤษีดาบถ

1.2.11.5 บทลมพัดชายเขา มีภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตามคติความเชื่อของโนรา ดังตัวอย่าง บทขับร้องกลอนโนรา ดังต่อไปนี้

ลมมันพัดที่ชายเขา พัดมาถูกต้นเลาเพลาเปลิด
 นื่องเหอรักใคร่รักเกิด อย่าทำเหมือนช้างล่องวง
 ช้างพรายไม่เอยากพัง สาวน้อยร้อยชั่งไม่เอยากโขลง
 ช้างสารไปไม่ลี้มโรง โขลงไปไม่ลี้มนื่องหนา
 (ที่มาจากโนราสอง ทำนองศิลป์)

จากบทขับร้องกลอนโนราดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตามคติความเชื่อของโนรา ดังต่อไปนี้

(1) สะท้อนให้เห็นถึงคติธรรมสอนในเรื่องของความรัก โดยเปรียบเทียบสอนว่าถ้าหากรักใคร่ก็จงรักและบอกรักเขาไปเลย อย่าทำเป็นหมาหยอกไก่ จะได้ไม่ต้องเสียใจในภายหลัง นอกจากนี้ยังสื่อให้เห็นถึงความรักที่มั่นคง ว่าถึงแม้ว่าตัวจะอยู่ที่ไหนใจก็ยังรักอยู่เสมอ ดังบทกลอนตอนที่ว่า ช้างสารไปไม่ลี้มโรง โขลงไปไม่ลี้มนื่องหนา

1.2.11.6 บทฟ้าลั่น ฝนตก มีภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตามคติความเชื่อของโนรา ดังตัวอย่าง บทขับร้องกลอนโนรา ดังต่อไปนี้

ตรัสว่าฟ้าลั่น มั่นลั่นขึ้นมาครืน ๆ
 แผ่นดินมันสะอื้น เรียกว่าพญานาคแปลตัว
 ได้ยินเสียงฟ้า นางชักผามาคลุมหัว
 หน้าสมเพชแก่ตัว เพราะผัวอยู่เมืองไกลเหย (สมเพชแก่ตัว คลุมหัวนั่งร้องไห้เหย)
 ตรัสว่าฟ้าลั่น มั่นลั่นขึ้นมาผาง ๆ
 เขามือมาทำคาง เขาหลังมาพิงตอไม้
 สงสารสาวพรหมจารี ที่นี้ น่าจะได้ผัวพอม่าย

เอาหลังมาฟิงตอไม้ ร้องให้ด้วยฟ้าลั่นเหย
(ที่มาจาก โนราสอง ทำนองศิลป์)

จากบทขับร้องกลอนโนราดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตาม
คติความเชื่อของโนรา ดังต่อไปนี้

(1) สะท้อนให้เห็นถึง คติธรรมในเรื่องของชีวิตคน ในเรื่องการใช้ชีวิตคู่ ที่กล่าวถึง
ชีวิตของผู้หญิงที่ต้องเผชิญกับความกลัวเพียงลำพัง เพราะสามีอยู่เมืองไกลไม่มีใครคอยปกป้อง
ดูแล ทำให้สะท้อนใจสมเพชแก่โชคชะตาของตนเอง

(2) สะท้อนให้เห็นถึง คติธรรมในเรื่องของชีวิตคน ในเรื่องคู่ครอง ที่กล่าวถึงสาว
พรหมจารีที่ยังไม่มีคู่ครอง และมีความกังวลครุ่นคิดในเรื่องการหาคู่ครองของตน เพราะยังไม่มี
หนุ่มโสดมาขอพบขอแต่งงาน จึงร้องไห้ในใจในโชคชะตากลัวว่าตนจะได้พอม้ายมาเป็นสามี

(3) สะท้อนให้เห็นถึง สภาพทางสังคมในสมัยก่อน ที่ผู้หญิงจะต้องพึ่งพาผู้ชายใน
การเป็นหัวหน้าครอบครัวและคอยดูแลปกป้องผู้หญิงผู้เป็นภรรยาของตน หากหญิงใดไม่มีสามีก็
จะตกอยู่ในสภาพที่น่าสงสารน่าสมเพชเวทนายิ่งนัก เพราะต้องทนทุกข์เผชิญกับชะตากรรมต่าง ๆ
เพียงลำพัง

1.2.11.7 บทฝนตก มีภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตามคติความเชื่อของโนรา ดัง
ตัวอย่าง บทขับร้องกลอนโนรา ดังต่อไปนี้

ฝนมันตกข้างเหนือเหย โดตนเหยมันลงมาฉา ๆ
แทงท้อลงมา ถูกเขาพระยากรุงจีน
ตกข้างหัวนอน ท้อลายไปข้างเกาะดิน
ถูกเขาพระยากรุงจีน ต่อเชิงด้วยเขาญาไ้
ฟ้าไม่บ้าไปตามน้อง เหมือนเจ้าพลายทองตามโขลง
ข้างสารมันไปไม่ลืมิโรง โขลงไปไม่ลืมิจะน้องหนา
(ที่มาจาก โนราสอง ทำนองศิลป์)

จากบทขับร้องกลอนโนราดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตาม
คติความเชื่อของโนรา ดังต่อไปนี้

(1) สะท้อนให้เห็นถึง การกล่าวถึงเรื่องราวปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ว่าเมื่อฝน
ตกมันทางทิศเหนือทำให้มีน้ำไหลป่ามาที่เขาพระยากรุงจีน แล้วไหลไปยังเขาญาไ้

(2) สะท้อนให้เห็นถึง ความประทับใจที่ได้เห็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติครั้งนี้ เปรียบเปรยว่าถึงแม้ว่าจะเดินทางไปไหนก็จะไม่ลืมปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ได้พบเห็นในครั้งนี้

1.2.12 ดนตรีโนรา ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำท่า

เป็นดนตรีประกอบการแสดงรำโนราที่เป็นแบบชุดการแสดง ที่เป็นการรำแม่ท่าหลักของโนรา สามารถรำได้ทั้งรำเดี่ยวและรำเป็นหมู่คณะ ซึ่งในขณะรำโนราผู้แสดงจะไม่ขับร้อง บทโนรา จะมุ่งเน้นการไหว้ลีลาท่าทางการรำโนราเป็นหลัก รูปแบบในการบรรเลงดนตรีประกอบการแสดงรำท่า นั้น จะมีจังหวะหน้าทับหลักที่เรียกว่า “จังหวะเพลงโค” โดยจะบรรเลงชุดจังหวะหน้าทับวนไปเรื่อย ๆ พร้อมกับเครื่องดนตรีประกอบจังหวะเครื่องอื่น ๆ ส่วนแนวทำนองเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการรำท่า จะใช้ ปี่ คีย์บอร์ด และซอ เล่นบรรเลงดำเนินทำนอง โดยจะคัดเลือกทำนองเพลงที่โด่งดังเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปมาบรรเลง เช่น เพลงไทยเดิม เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง เพลงพื้นบ้าน เป็นต้น ที่สามารถนำมาเล่นในจังหวะเพลงโคได้ และจะนำเอาเฉพาะท่อนเพลงที่สำคัญเป็นที่รู้จักของเพลงนั้นๆมาบรรเลง รูปแบบในการบรรเลงก็จะบรรเลงท่อนเพลงดังกล่าววนไปเรื่อย ๆ อย่างน้อย 2 เที่ยวขึ้นไป แล้วค่อยเปลี่ยนทำนองเพลงตามความเหมาะสม ซึ่งมีบทเพลงที่นิยมนำมาบรรเลง และจังหวะหน้าทับ “จังหวะเพลงโค” ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำท่า ดังนี้

1.2.12.1 เพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำท่า มีเพลงดังต่อไปนี้

(1) ตัวอย่างโน้ต เพลงน้ำตาลาไพร ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำท่า

(2) ตัวอย่างโน้ต เพลงบุหงาดันหยง ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำท่า

(3) ตัวอย่างโน้ต เพลงไทยดำรำพัน ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำท่า

1.2.12.2 จังหวะหน้าทับ ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำท่า

(1) ตัวอย่างโน้ต จังหวะหน้าทับเพลงโค ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำท่า

ทับ $\text{II } \frac{2}{4}$ บึบ ตึก บึบ บึบ เเทง เเทง บึบ ตึก บึบ บึบ เเทง เเทง บึบ ตึก บึบ บึบ เเทง เเทง
 กลองโนรา $\text{II } \frac{2}{4}$ - - - - -
 แตร $\text{II } \frac{2}{4}$ - - - - -
 ฉิ่ง $\text{II } \frac{2}{4}$ - - - - -
 โหม่ง $\text{I } \frac{2}{4}$ โหม่ง โหม่ง โหม่ง หม่ง โหม่ง โหม่ง โหม่ง หม่ง โหม่ง โหม่ง โหม่ง

7
 ทับ $\text{II } \frac{2}{4}$ บึบ บึบ บึบ บึบ บึบ บึบ เเทง เเทง - - - - -
 กลองโนรา $\text{II } \frac{2}{4}$ - - - - -
 แตร $\text{II } \frac{2}{4}$ - - - - -
 ฉิ่ง $\text{II } \frac{2}{4}$ - - - - -
 โหม่ง $\text{I } \frac{2}{4}$ หม่ง โหม่ง โหม่ง โหม่ง หม่ง โหม่ง โหม่ง โหม่ง หม่ง

1.2.13 ดนตรีโนรา ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถ เป็นดนตรีประกอบการแสดงรำโนราที่เป็นแบบชุดการแสดง ที่เป็นการรำต่อเนื่องจากการรำท่าของโนรา สามารถรำได้ทั้งรำเดี่ยวและรำเป็นหมู่คณะ ซึ่งในขณะรำโนราผู้แสดงจะไม่ขับร้องบทโนรา จะมุ่งเน้นการไหว้ลีลาท่าทางการรำรำท่าเยื้องกรายของโนราเป็นหลัก รูปแบบในการบรรเลงดนตรีประกอบการแสดงรำนาถนั้น จะมีจังหวะหน้าทับหลักที่เรียกว่า “จังหวะเท่งตุ้ง หรือ เท็งตุ้ง” สำหรับการรำนาถช้า และจังหวะหน้าทับ “จังหวะนาถเร็ว” สำหรับการรำนาถเร็ว โดยจะบรรเลงจังหวะหน้าทับวนไปเรื่อย ๆ พร้อมกับเครื่องดนตรีประกอบจังหวะเครื่องอื่น ๆ ส่วนแนวทำนองเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการรำนาถช้า และรำนาถเร็ว จะใช้ ปี่ คีย์บอร์ด และซอ เล่นบรรเลงดำเนินทำนอง โดยจะคัดเลือกทำนองเพลงที่โด่งดังเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปมาเล่นบรรเลง เช่น เพลงไทยเดิม เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง เพลงพื้นบ้าน เพลงเพื่อชีวิต เป็นต้น ที่สามารถนำมาเล่นในจังหวะเท่งตุ้ง หรือเท็งตุ้ง และจังหวะนาถเร็วได้ โดยจะนำเอาเฉพาะท่อนเพลงที่สำคัญเป็นที่รู้จักของเพลงนั้นๆมาบรรเลง รูปแบบในการบรรเลงก็จะบรรเลงท่อนเพลงดังกล่าววนไปเรื่อย ๆ อย่างน้อย 2 เที้ยวขึ้นไป แล้วค่อยเปลี่ยนทำนองเพลงตามความเหมาะสม ซึ่งมีบทเพลงที่นิยมนำมาบรรเลง และจังหวะหน้าทับที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถ ดังนี้

1.2.13.1 เพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถ้ำ มีเพลงดังต่อไปนี้

(1) ตัวอย่างโน้ต เพลงลาวเสียดึงเทียน ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถ้ำ

♩ = 60

9

13

(2) ตัวอย่างโน้ต เพลงค้ำคาวกีนกล้วย ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถ้ำ

$\text{♩} = 80$

8

15

20

(3) ตัวอย่างโน้ต เพลงเทพธิดาเทวี ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถ้ำ

♩ = 75

8

Detailed description: This block contains two staves of musical notation in 2/4 time. The tempo is marked as ♩ = 75. The first staff contains 7 measures of music, and the second staff contains 8 measures. The melody is written in treble clef and consists of eighth and sixteenth notes.

(4) ตัวอย่างโน้ต เพลงวอนลมฝากรัก ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถ้ำ

♩ = 100

8

Detailed description: This block contains two staves of musical notation in 2/4 time. The tempo is marked as ♩ = 100. The first staff contains 8 measures of music, and the second staff contains 8 measures. The melody is written in treble clef and consists of quarter and eighth notes.

(5) ตัวอย่างโน้ต เพลงหงส์ปีกหัก ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถ้ำ

$\text{♩} = 70$

8

13

(6) ตัวอย่างโน้ต เพลงรักน้อจริง ๆ ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถ้ำ

(7) ตัวอย่างโน้ต เพลงกุหลาบแดง ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถั่ว

(8) ตัวอย่างโน้ต เพลงไทยดำนำพัน ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถั่ว

$\text{♩} = 80$

8

Detailed description: This block contains musical notation for example (8). It consists of two staves of music in 2/4 time. The first staff starts with a tempo marking of quarter note = 80. The melody begins with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The second staff starts at measure 8 and continues the melody with quarter notes D5, E5, F5, and G5, ending with a double bar line.

(9) ตัวอย่างโน้ต เพลงรักปักใจ ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถั่ว

$\text{♩} = 95$

10

18

Detailed description: This block contains musical notation for example (9). It consists of three staves of music in 2/4 time. The first staff starts with a tempo marking of quarter note = 95. The melody begins with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The second staff starts at measure 10 and continues the melody with quarter notes D5, E5, F5, and G5. The third staff starts at measure 18 and continues the melody with quarter notes A5, B5, and C6, ending with a double bar line.

(10) ตัวอย่างโน้ต เพลงหักคอไต้เต่ง ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาตซ่า

$\text{♩} = 90$

9

14

(11) ตัวอย่างโน้ต เพลงบุหงาตันหยง ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถ้ำ

(12) ตัวอย่างโน้ต เพลงตาสีก็ปัส ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถั่ว

1.2.13.2 จังหวะหน้าทับ ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถ้ำ มีดังต่อไปนี้

(1) ตัวอย่างโน้ต จังหวะหน้าทับ ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถ้ำ

ทับ
 2/4
 บ๊ีบ บ๊ีบ บ๊ีบ เทิง เทิง   บ๊ีบ เทิง เทิง   บ๊ีบ เทิง เทิง

กลองโนรา
 2/4
 -    -   -

ตระ
 2/4
 -    -   -

ฉิ่ง
 2/4
 -    -   -
 ดั่ง   ฉับ   ฉิ่ง   ฉับ   ดั่ง   ฉับ   ฉิ่ง   ฉับ

โหม่ง
 2/4
 -    -   -
 โหม่งหม่ง โหม่ง หม่ง   โหม่ง หม่ง โหม่ง หม่ง   โหม่ง หม่ง โหม่ง หม่ง

4
 ทับ
 2/4
 -    -   -
 บ๊ีบ เทิง เทิง   เทิง เทิง เทิง   เทิง เทิง เทิง

กลองโนรา
 2/4
 -    -   -

ตระ
 2/4
 -    -   -

ฉิ่ง
 2/4
 -    -   -
 ดั่ง   ฉับ   ฉิ่ง   ฉับ   ดั่ง   ฉับ   ฉิ่ง   ฉับ   ดั่ง   ฉับ

โหม่ง
 2/4
 -    -   -
 โหม่ง หม่ง โหม่ง หม่ง   โหม่ง หม่ง โหม่ง หม่ง   โหม่ง หม่ง

1.2.13.3 เพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถเร็ว มีเพลงดังต่อไปนี้

(1) ตัวอย่างโน้ต เพลงค่างควากินกล้วย ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถเร็ว

$\text{♩} = 100$

The musical notation is written on four staves in 2/4 time. The first staff starts with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 2/4 time signature. The tempo is marked as quarter note = 100. The melody consists of eighth and sixteenth notes, with some rests. The second staff begins at measure 8, the third at measure 15, and the fourth at measure 20. The piece concludes with a double bar line at the end of the fourth staff.

(2) ตัวอย่างโน้ต เพลงเทพธิดาเทวี ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถเร็ว

(3) ตัวอย่างโน้ต เพลงวอลนดมฝากรัก ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถเร็ว

$\text{♩} = 110$

8

(4) ตัวอย่างโน้ต เพลงกุหลาบแดง ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถเร็ว

(5) ตัวอย่างโน้ต เพลงรักปักษ์ใจ ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถเร็ว

$\text{♩} = 110$

10

18

(6) ตัวอย่างโน้ต เพลงหักคอไอ้เท่ง ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาครี

$\text{♩} = 110$

9

14

(7) ตัวอย่างโน้ต เพลงตาลีกีปัส ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาตเร็ว

$\text{♩} = 100$

9

1.2.13.4 จังหวะหน้าทับที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถเร็ว

ตัวอย่างโน้ต จังหวะหน้าทับที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถเร็ว

ทับ
บ๊ีบ บ๊ีบ บ๊ีบ เทิง   เทิง เทิง   เทิง เทิง   เทิง เทิง

กลองโนรา
ดั่ง ดัง   ดัง ดัง   ดัง ดัง   ดัง ดัง

ตระ
แดระ แดระ   แดระ แดระ   แดระ แดระ   แดระ แดระ

ฉิ่ง
ฉิ่ง ฉับ   ฉิ่ง ฉับ   ฉิ่ง ฉับ   ฉิ่ง ฉับ

โหม่ง
โหม่ง หม่ง   โหม่ง หม่ง   โหม่ง หม่ง   โหม่ง หม่ง

5

ทับ
เทิง เทิง   เทิง เทิง   เทิง เทิง   เทิง เทิง

กลองโนรา
ดัง ดัง   ดัง ดัง   ดัง ดัง   ดัง ดัง

ตระ
แดระ แดระ   แดระ แดระ   แดระ แดระ   แดระ แดระ

ฉิ่ง
ฉิ่ง ฉับ   ฉิ่ง ฉับ   ฉิ่ง ฉับ   ฉิ่ง ฉับ

โหม่ง
โหม่ง หม่ง   โหม่ง หม่ง   โหม่ง หม่ง   โหม่ง หม่ง

2. แนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง ให้คงอยู่คู่ชุมชนอย่างยั่งยืน ในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนรา

แนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง โดยการนำเอาภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโนรา มาพัฒนาในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราของท้องถิ่น โดยจะจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ณ ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม อันมีกระบวนการในการศึกษาหาแนวทางดังนี้

2.1 จัดการประชุมสนทนากลุ่ม

ร่วมกับผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ศิลปินโนรา และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อนำข้อมูลต่างๆมาวิเคราะห์เป็นแนวทางในการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง จากการประชุมสนทนากลุ่มมีแนวทางดังนี้

2.1.1 การจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ณ ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง สามารถจัดสร้างให้เป็นพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราของชุมชนได้จำนวน 5 ศูนย์การเรียนรู้ย่อยด้วยกัน โดยสามารถจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ได้ในพื้นที่บ้านของนายโรงเจ้าของคณะมโนราห์ในชุมชน ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ที่มีความสนใจและยินดีเข้าร่วมโครงการ ดังนี้

จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ณ บ้านของโนราสมชัย บุญมาก โнораใหญ่ นายโรงเจ้าของคณะมโนราห์น้อมสมชัยจุลีสศิลป์ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 25/2 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โดยจัดสร้างให้เป็นพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์)

จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ณ บ้านของโนราถาวร รัตนะ โнораใหญ่ นายโรงเจ้าของคณะมโนราห์ถาวรรัตนศิลป์ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โดยจัดสร้างให้เป็นพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์)

จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ณ บ้านของโนราเปรียม สุวรรณวร โнораใหญ่ นายโรงเจ้าของคณะมโนราห์เปรียมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 58 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โดยจัดสร้างให้เป็นพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชื่น เสียงทอง (โนราชื่น นะสงฆ์)

จัดสร้างพิพิธภัณฑสถานศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง ณ บ้านของโนราประพันธ์ ชัยเพชร โнораใหญ่ นายโรงเจ้าของคณะโนราห์เจริญศิลป์ พันพิน จังหวัดตรัง ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 135 หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โดยจัดสร้างให้เป็นพิพิธภัณฑสถานศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะโนราซุ่ม แก้วเล็ก

จัดสร้างพิพิธภัณฑสถานศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง ณ บ้านของโนราชบ ชัยเพชร นายโรงเจ้าของคณะโนราชบ สมจิตประดิษฐ์ศิลป์ ศ.พ่อแกซุ่ม จังหวัดตรัง ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 181 หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โดยจัดสร้างให้เป็นพิพิธภัณฑสถานศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏสายโนราซุ่ม แก้วเล็ก

นอกจากนี้ จากการลงพื้นที่ภาคสนามได้มีนายโรงโนราสายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และโนราเต็ม เมืองตรัง ให้ความสนใจและยินดีเข้าร่วมโครงการจัดสร้างพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง เพิ่มอีก 1 ศูนย์การเรียนรู้ย่อยในพื้นที่ อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ณ บ้านของโนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ โнораใหญ่ นายโรงเจ้าของคณะโนราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบุรณ์ ศรีจันทร์ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 82/2 หมู่ที่ 4 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง โดยจัดสร้างให้เป็นพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายโนราเฟื่อง เมืองตรัง และโนราเต็ม เมืองตรัง

2.2 รูปแบบการจัดสร้างโรงเรียนพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง

ในระยะแรกควรใช้ตัวโรงเรียนที่มีอยู่เดิมแล้วที่ไม่ต้องใช้งบประมาณในการปรับปรุงพื้นที่มากนัก ซึ่งเป็นพื้นที่เหมาะสมในการจัดสร้างพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง เช่น พื้นที่ห้องครุหมอนโนราของแต่ละศูนย์ย่อยที่มีอยู่เดิมแล้ว พื้นที่ห้องโถงด้านหน้าโรงเรียนบ้านพักของหัวหน้าศูนย์ย่อย เป็นต้น เนื่องจากไม่มีงบประมาณจากส่วนราชการมาช่วยเหลือสนับสนุน ในการจัดสร้างพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง จึงต้องเริ่มจากการใช้ตัวโรงเรียนที่มีอยู่เดิม ในการจัดสร้างพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรังแต่ละศูนย์ย่อย ในระยะแรกก่อน เพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรมแล้วค่อยขยายงบประมาณในการพัฒนาลำดับต่อไป

2.3 รูปแบบการจัดสร้างโรงโนราสาธิต

จะดำเนินการจัดสร้างให้เป็นโรงโนราแบบถาวร โดยให้มีองค์ประกอบต่างๆของตัวโรงเรียนโรงโนราที่มีความถูกต้องตามลักษณะของโรงโนราที่ใช้เป็นโรงฝึก ตามขนบธรรมเนียมความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับโรงโนรามานับแต่โบราณทุกประการ ดังนี้

2.3.1 โรงโนราจะต้องสร้างในพื้นที่ที่เหมาะสม ตำแหน่งที่ตั้งต้องโดดเด่นเป็นสง่า พื้นที่ต้องไม่ต่ำกว่าพื้นที่สร้างอาคารที่อยู่อาศัย ต้องเป็นพื้นที่โล่งมีดินราบเรียบเสมอกัน ไม่มีต้นไม้

เมื่อปลูกสร้างโรงโนราแล้วห้ามมีกิ่งไม้พาดบนหลังคาโรงโนรา ห้ามปลูกไม้ยืนต้นในพื้นที่โรงโนรา ห้ามปลูกสร้างอาคารอื่นทับบนพื้นที่โรงโนรา เป็นต้น

2.3.2 โรงโนราจะต้องตั้งอยู่ทางทิศเหนือหรือทางทิศใต้ของบ้านนายโรงโนรา ห้ามปลูกโรงโนราขวางหัว (ขวางตะวัน) หน้าโรงโนราต้องหันไปทางทิศเหนือหรือทางทิศใต้ พาไลโรงโนราต้องอยู่ทางทิศตะวันออกและต้องหันหน้าพาไลไปทิศตะวันตก ส่วนห้องแบ่งโรงโนราตั้งอยู่ทางทิศเหนือหรือทางทิศใต้ของโรงโนรา

2.3.3 โรงโนราจะต้องมีขนาดกว้างและยาว ตามความเหมาะสมตามขนาดของพื้นที่ใช้เสาไม้ทั้งหมด จำนวน 12 - 13 ต้น โดยแบ่งเป็นเสาพื้นที่ส่วนของห้องโรงโนรา จำนวน 8 ต้น เสาพื้นที่ส่วนของพาไลโรงโนรา จำนวน 2 - 3 ต้น เสาพื้นที่ส่วนของห้องแบ่งโรงโนรา จำนวน 3 ต้น

2.3.4 โรงโนราจะต้องใช้เสาและคานที่ทำจากไม้เนื้อแข็ง ห้ามใช้ไม้ตระกูลส้มมาใช้ทำโรงโนรา เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าจะทำให้ไม่มีคนนิยมชมชอบและไม่เป็นมงคล ในการสร้างโรงโนราสาธิตสามารถใส่เสาปูนสำเร็จรูปแทนเสาไม้ได้เพื่อความแข็งแรงทนทาน

2.3.5 หลังคาโรงโนราเป็นรูปทรงจั่ว หลังคามุงจาก สำหรับโรงโนราสาธิตสามารถมุงหลังคาด้วยแผ่นกระเบื้องแทนได้จากได้เพื่อความแข็งแรงทนทาน และที่สำคัญต้องนำดับจากมุงหลังคาตรงจั่วด้านหน้าและจั่วด้านหลังของโรงโนรา พร้อมทั้งต้องหนีบใบแสลงไว้ตรงคานหลังคาด้านในห้องโรงโนราจำนวน 3 สำหรับดับ

2.3.6 พาไลโรงโนรา จะต้องมุงตรงส่วนด้านข้างและหลังคาพาไลด้วยดับจากเท่านั้น พื้นของชั้นพาไลทำจากแผ่นไม้เนื้อแข็งวางต่อกัน ความสูงของพาไลวัดจากพื้นประมาณ 110 เซนติเมตร ความกว้างประมาณ 80 เซนติเมตร และความยาวประมาณ 4 เมตร สามารถปรับขนาดได้ตามความเหมาะสมของพื้นที่

2.4 รูปแบบการสรรหาบุคคลเพื่อให้เป็นผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง

เป็นกระบวนการที่สำคัญในการจัดตั้ง การบริหาร การขับเคลื่อน และพัฒนาพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย เพื่อนำเอาต้นทุนทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นจังหวัดตรัง มาพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรมการแสดงโนราของจังหวัดตรัง เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง ให้คงอยู่คู่ชุมชนอย่างยั่งยืน โดยมีกระบวนการที่สำคัญดังต่อไปนี้

2.4.1 การจัดการประชุมพิจารณาคุณสมบัติผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ และภาระงาน ที่จะได้รับมอบหมายประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย โดยจัดการประชุมร่วมกับโนราใหญ่ นายโรงเจ้าของคณะโนรา

และสมาชิกชาวคณะ ที่สนใจเข้าร่วมโครงการวิจัย เพื่อหาข้อสรุปว่าใครเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ใด ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย ซึ่งมีตำแหน่งต่างๆ ที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ 1) ตำแหน่งหัวหน้าพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย 2) ตำแหน่งเลขา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย 3) ตำแหน่งภัณฑารักษ์ ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย 4) ตำแหน่งวิทยากร ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย 5) ตำแหน่งนักวิชาการ ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย 6) ตำแหน่งที่ปรึกษา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย 7) ตำแหน่งฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย 8) ตำแหน่งฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย 9) ตำแหน่งฝ่ายการเงิน ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย

2.4.2 การกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย แต่ละตำแหน่งให้ชัดเจนว่าใครมีบทบาทหน้าที่อะไรและต้องทำอะไร โดยต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีกัน มีความจริงใจต่อกัน พร้อมทั้งจะช่วยเหลือ และคอยสนับสนุนซึ่งกันและกัน ในภาระหน้าที่ต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งแต่ละตำแหน่งจะมีบทบาทหน้าที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

2.4.2.1 บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย เป็นผู้มีตำแหน่งและมีอำนาจสูงสุด ในโครงสร้างการบริหารจัดการดูแลพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง ประจำแต่ละศูนย์ย่อย ซึ่งต้องเป็นโนราใหญ่ นายโรงเจ้าของคณะโนราห์ ที่สืบทอดเชื้อสายตระกูลโนราห์ที่สำคัญของจังหวัดตรัง และเป็นตัวแทนของผู้สืบทอดเชื้อสายโนราแต่ละสายที่ทุกคนยอมรับ โดยมีหน้าที่เป็นผู้นำในการบริหารจัดการดูแลพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง ประจำแต่ละศูนย์ย่อยที่ได้รับมอบหมาย

2.4.2.2 บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งเลขา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยหัวหน้าพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย ในการจัดบันทึกรายงานการประชุม จัดบันทึกตารางงานกิจกรรมต่างๆ และเป็นผู้ประสานงานระหว่างพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง ณ ศูนย์ย่อย ที่ตนเองสังกัดอยู่กับหน่วยงานภายนอกที่มาติดต่องาน เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้จัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการในโครงการต่างๆ โดยผู้ดำรงตำแหน่งเลขาประจำศูนย์ย่อย จะต้องดำเนินการจัดทำรายงานสรุปโครงการแต่ละครั้งด้วย เป็นต้น

2.4.2.3 บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งภัณฑารักษ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ ในราชภัฏวไลยอลงกรณ์ แต่ละศูนย์ย่อย มีหน้าที่เป็นผู้ดูแล บำรุงรักษา และจัดทำทะเบียนประวัติสิ่งของ เครื่องใช้ต่างๆ ที่นำมาจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ณ ศูนย์ย่อย ที่ตนเองสังกัดอยู่

2.4.2.4 บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งวิทยากรประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏวไลยอลงกรณ์ แต่ละศูนย์ย่อย มีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

2.4.2.4.1 บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งวิทยากรสอนการแสดงโนรา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏวไลยอลงกรณ์ แต่ละศูนย์ย่อย มีหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงโนรา ให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การแสดงโนรา” ของทางพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ที่ได้ดำเนินการจัดขึ้น

2.4.2.4.2 บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งวิทยากรสอนดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏวไลยอลงกรณ์ แต่ละศูนย์ย่อย มีหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนโนรา ให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การบรรเลงดนตรีโนรา” ของทางพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ที่ได้ดำเนินการจัดขึ้น

2.4.2.4.3 บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งวิทยากรสอนการทำเครื่องแต่งกายโนรา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏวไลยอลงกรณ์ แต่ละศูนย์ย่อย มีหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำเครื่องแต่งกายโนรา ให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ ในการทำเครื่องแต่งกายโนรา ได้แก่ การทำเทริดโนรา การทำหน้าพรานโนรา การทำหน้าทาสีโนรา และการร้อยเครื่องลูกบิดโนรา ของทางพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ที่ได้ดำเนินการจัดขึ้น

2.4.2.4.4 บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งวิทยากรสอนทำเครื่องดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏวไลยอลงกรณ์ แต่ละศูนย์ย่อย มีหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำเครื่องดนตรีโนรา ให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำเครื่องดนตรีโนรา” ของทางพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ที่ได้ดำเนินการจัดขึ้น

2.4.2.5 บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งนักวิชาการ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏวไลยอลงกรณ์ มีหน้าที่ในการบรรยายให้ความรู้เรื่องภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับในราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในเชิงวิชาการให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่สนใจ ที่ได้ติดต่อประสานงานขอความ

อนุเคราะห์มาทาง พิพิธภัณฑสถานศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจันทรเกษม และทำผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับในราชภัฏจันทรเกษม เพื่อเผยแพร่ในวงการศึกษาต่อไป

2.4.2.6 บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษา ประจำพิพิธภัณฑสถานศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจันทรเกษม มีหน้าที่ในการวางแผนโครงสร้างการบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจันทรเกษม แต่ละศูนย์ย่อย พร้อมช่วยสนับสนุนและให้คำปรึกษา แก่ผู้ทำหน้าที่ดูแลพิพิธภัณฑสถานศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจันทรเกษม แต่ละศูนย์ย่อย ในการบริหารจัดการ การขับเคลื่อน การแก้ปัญหา และแนวทางในการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจันทรเกษม ต่อไป

2.4.2.7 บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑสถานศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจันทรเกษม มีหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ กิจกรรม โครงการ และความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑสถานศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจันทรเกษม แต่ละศูนย์ย่อย โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านทางสร้างเพจ การสร้างช่องยูทูป การจัดทำแผ่นโปสเตอร์ และการจัดทำแผ่นพับ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่และนอกพื้นที่ ได้รู้จักพิพิธภัณฑสถานศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจันทรเกษม แต่ละศูนย์ย่อย อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2.4.2.8 บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑสถานศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจันทรเกษม มีหน้าที่ในการช่วยสนับสนุนและคอยประสานงาน ให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ระหว่างพิพิธภัณฑสถานศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจันทรเกษม กับประชาชนในชุมชนท้องถิ่น

2.4.2.9 บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งฝ่ายการเงิน ประจำพิพิธภัณฑสถานศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจันทรเกษม มีหน้าที่ในการบริหารจัดการงบประมาณและสรุปรายงานรายรับรายจ่ายของประจำพิพิธภัณฑสถานศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจันทรเกษม

2.4.3 ผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจันทรเกษม แต่ละศูนย์ย่อย มีดังต่อไปนี้

2.4.3.1 พิพิธภัณฑสถานศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจันทรเกษม สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 25/2 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง ราชภัฏจันทรเกษม โดยมีคณะผู้ดูแล ดังต่อไปนี้

2.4.3.1.1 ตำแหน่งหัวหน้าพิพิธภัณฑสถานศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจันทรเกษม สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ โนราสมชัย บุญมาก

2.4.3.1.2 ตำแหน่งเลขานุการ ประจำพิพิธภัณฑสถานศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจันทรเกษม สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ โนราณัฐมณี บุญมาก

2.4.3.1.3 ตำแหน่งภัณฑารักษ์ ประจำพิพิธภัณฑสถานศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจันทรเกษม สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ โนราสมชัย บุญมาก

2.4.3.1.4 ตำแหน่งวิทยากร ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 มีดังต่อไปนี้

2.4.3.1.4.1 ตำแหน่งวิทยากรสอนการแสดงโนรา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ โนราสมชัย บุญมาก โนราเอกลักษณะ สัมแก้ว โนราจุลี หนูแก้ว (ชัยมงคล) พรานแก้ว ทองโอ โนราจวีรัตน์ สังฆรักษ์

2.4.3.1.4.2 ตำแหน่งวิทยากรสอนดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ นายวิรัตน์ ชัยมงคล นายประเดื่อง ชูบเชื้อ นายชานนท์ นวลนิ่ม นายจำเนียร ชัยณรงค์ นายสิทธิเลิศ นิลาวงศ์

2.4.3.1.4.3 ตำแหน่งวิทยากรสอนการทำเครื่องแต่งกายโนรา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง คณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ โนราสมชัย บุญมาก โนราจุลี หนูแก้ว (ชัยมงคล) โนราจุติมา สังฆรักษ์ โนราอุดมพร หวานพลู

2.4.3.1.4.4 ตำแหน่งวิทยากรสอนทำเครื่องดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ โนราสมชัย บุญมาก

2.4.3.1.5 ตำแหน่งนักวิชาการ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ นางสาวโสภภา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.1.6 ตำแหน่งที่ปรึกษา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ นางสาวโสภภา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.1.7 ตำแหน่งฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ โนรานฤมล บุญมาก โนราจวีรัตน์ สังฆรักษ์

2.4.3.1.8 ตำแหน่งฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

2.4.3.1.9 ตำแหน่งฝ่ายการเงิน ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ โนราสมชัย บุญมาก โนรามล บุญมาก (ลูกสาวโนราสมชัย) โนราเอกลักษณ์ สัมแก้ว

2.4.3.2 พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โดยมีคณะผู้ดูแล ดังต่อไปนี้

2.4.3.2.1 ตำแหน่งหัวหน้าพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ โนราถาวร รัตนะ

2.4.3.2.2 ตำแหน่งเลขานุการ ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ โนราวรรณะ รัตนะ

2.4.3.2.3 ตำแหน่งภัณฑารักษ์ ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ โนราถาวร รัตนะ

2.4.3.2.4 ตำแหน่งวิทยากร ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 มีดังต่อไปนี้

2.4.3.2.4.1 ตำแหน่งวิทยากรสอนการแสดงโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ โนราถาวร รัตนะ พรานแก้ว ทองโอ

2.4.3.2.4.2 ตำแหน่งวิทยากรสอนดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ นายเขียน สุขคุ้ม นายวิจิตร ชุมจันทร์ นายสมปอง เดชอรัญ นายอาวุธ หนูแก้ว นายจำเนียร ชัยณรงค์

2.4.3.2.4.3 ตำแหน่งวิทยากรสอนการทำเครื่องแต่งกายโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง คณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ โนราถาวร รัตนะ

2.4.3.2.4.4 ตำแหน่งวิทยากรสอนทำเครื่องดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ โนราถาวร รัตนะ

2.4.3.2.5 ตำแหน่งนักวิชาการ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ นางสาวโสภา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.2.6 ตำแหน่งที่ปรึกษา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ นางสาวโสภา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

2.4.3.2.7 ตำแหน่งฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ โนวรรณะ รัตนะ โนวราอนุวัฒน์ รัตนะ

2.4.3.2.8 ตำแหน่งฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

2.4.3.2.9 ตำแหน่งฝ่ายการเงิน ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ โนวราถาวร รัตนะ โนวราวรรณะ รัตนะ โนวราอนุวัฒน์ รัตนะ

2.4.3.3 พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราขึ้น เสียงทอง (โนราขึ้น นะสงฆ์) ศูนย์ย่อยที่ 3 ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 58 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โดยมีคณะผู้ดูแล ดังต่อไปนี้

2.4.3.3.1 ตำแหน่งหัวหน้าพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราขึ้น เสียงทอง (โนราขึ้น นะสงฆ์) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ โนวาเปริยม สุวรรณวร

2.4.3.3.2 ตำแหน่งเลขา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราขึ้น เสียงทอง (โนราขึ้น นะสงฆ์) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ โนวาวิสุทธิ สุวรรณวร

2.4.3.3.3 ตำแหน่งภัณฑารักษ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราขึ้น เสียงทอง (โนราขึ้น นะสงฆ์) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ โนวาเปริยม สุวรรณวร โนวาวิสุทธิ สุวรรณวร

2.4.3.3.4 ตำแหน่งวิทยากร ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราขึ้น เสียงทอง (โนราขึ้น นะสงฆ์) ศูนย์ย่อยที่ 3 มีดังต่อไปนี้

2.4.3.3.4.1 ตำแหน่งวิทยากรสอนการแสดงโนรา ประจำ พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราขึ้น เสียงทอง (โนราขึ้น นะสงฆ์) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ โนราเปี่ยม สุวรรณวรร โนราวิสุทธิ สุวรรณวรร นายสวัสดิ์ สังฆรักษ์ นายเสวียง ชูยัง

2.4.3.3.4.2 ตำแหน่งวิทยากรสอนดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราขึ้น เสียงทอง (โนราขึ้น นะสงฆ์) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ โนราเปี่ยม สุวรรณวรร นายปรีชา นวลศรี นายวิน โทษาสาลี นายปลื้ม เกื้อแก้ว นายวันชัย เพ็งพิศ นายสิทธิพร พลฤทธิ

2.4.3.3.4.3 ตำแหน่งวิทยากรสอนการทำเครื่องแต่งกายโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราขึ้น เสียงทอง (โนราขึ้น นะสงฆ์) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ โนราเปี่ยม สุวรรณวรร โนราวิสุทธิ สุวรรณวรร

2.4.3.3.4.4 ตำแหน่งวิทยากรสอนทำเครื่องดนตรีโนรา ประจำ พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราขึ้น เสียงทอง (โนราขึ้น นะสงฆ์) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ โนราเปี่ยม สุวรรณวรร

2.4.3.3.5 ตำแหน่งนักวิชาการ ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนรา จังหวัดตรัง สายคณะโนราขึ้น เสียงทอง (โนราขึ้น นะสงฆ์) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ นางสาวไฉวภา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.3.6 ตำแหน่งที่ปรึกษา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนรา จังหวัดตรัง สายคณะโนราขึ้น เสียงทอง (โนราขึ้น นะสงฆ์) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ นางสาวไฉวภา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.3.7 ตำแหน่งฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราขึ้น เสียงทอง (โนราขึ้น นะสงฆ์) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ โนราวิสุทธิ สุวรรณวรร โนราประเสริฐ แก้วละเอียด

2.4.3.3.8 ตำแหน่งฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราขึ้น เสียงทอง (โนราขึ้น นะสงฆ์) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

2.4.3.3.9 ตำแหน่งฝ่ายการเงิน ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราขึ้น เสียงทอง (โนราขึ้น นะสงฆ์) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ โนราเปี่ยม สุวรรณวรร โนราวิสุทธิ สุวรรณวรร โนราประเสริฐ แก้วละเอียด

2.4.3.4 พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะในราชภัฏ แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 135 หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะอาด อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โดยมีคณะผู้ดูแล ดังต่อไปนี้

2.4.3.4.1 ตำแหน่งหัวหน้าพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะในราชภัฏ แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ โนราประพันธ์ ชัยเพชร

2.4.3.4.2 ตำแหน่งเลขานุการประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะในราชภัฏ แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ โนรานิพนธ์ ชัยเพชร

2.4.3.4.3 ตำแหน่งภัณฑารักษ์ ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะในราชภัฏ แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ โนราประพันธ์ ชัยเพชร

2.4.3.4.4 ตำแหน่งวิทยากร ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะในราชภัฏ แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 มีดังต่อไปนี้

2.4.3.4.4.1 ตำแหน่งวิทยากรสอนการแสดงโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะในราชภัฏ แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ โนราประพันธ์ ชัยเพชร โนราพิน ชัยเพชร โนรานิพนธ์ ชัยเพชร โนราสุทธิพงษ์ ชัยเพชร

2.4.3.4.4.2 ตำแหน่งวิทยากรสอนดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะในราชภัฏ แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ โนราประพันธ์ ชัยเพชร โนราพิน ชัยเพชร โนรานิพนธ์ ชัยเพชร โนราสุทธิพงษ์ ชัยเพชร นายประจวบ บัวศรี นายเรืองคงดำ นายเจษฎา นาทุ่งนุ้ย นายธัญยพร ชัยเพชร

2.4.3.4.4.3 ตำแหน่งวิทยากรสอนการทำเครื่องแต่งกายโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะในราชภัฏ แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ นางหนูทิวิน ชัยเพชร

2.4.3.4.4.4 ตำแหน่งวิทยากรสอนทำเครื่องดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะในราชภัฏ แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ โนรานิพนธ์ ชัยเพชร โนราสุทธิพงษ์ ชัยเพชร

2.4.3.4.5 ตำแหน่งนักวิชาการ ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะในราชภัฏ แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ นางสาวโสภณา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.4.6 ตำแหน่งที่ปรึกษา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ นางสาวโสวภา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.4.7 ตำแหน่งฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ โนรานิพนธ์ ชัยเพชร โนราสุทธิพงษ์ ชัยเพชร พรานอรรถชาติ จงริน

2.4.3.4.8 ตำแหน่งฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

2.4.3.4.9 ตำแหน่งฝ่ายการเงิน ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ โนราประพันธ์ ชัยเพชร โนราพิน ชัยเพชร โนรานิพนธ์ ชัยเพชร

2.4.3.5 พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 181 หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โดยมีคณะผู้ดูแล ดังต่อไปนี้

2.4.3.5.1 ตำแหน่งหัวหน้าพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ โนราชบ ชัยเพชร

2.4.3.5.2 ตำแหน่งเลขานุการ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ โนราจิรพัฒน์ จินดาดวง

2.4.3.5.3 ตำแหน่งภัณฑารักษ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ โนราจิรพัฒน์ จินดาดวง โนราเมฆ ประดิษฐ์ศิลป์

2.4.3.5.4 ตำแหน่งวิทยากร ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 มีดังต่อไปนี้

2.4.3.5.4.1 ตำแหน่งวิทยากรสอนการแสดงโนรา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ โนราชบ ชัยเพชร โนราจิรพัฒน์ จินดาดวง โนราเมฆ ประดิษฐ์ศิลป์ โนราแฉล้ม จันเกตุ โนราจีรทีปต์ ชิกขำ โนรากวิน แถวกกลาง โนราตะวัน ชุมพล พรานสมใจ จินตีด

2.4.3.5.4.2 ตำแหน่งวิทยากรสอนดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สายคณะโนราชุมนุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ โนราจิรพัฒน์ จินดา ดวง โนราเมฆ ประดิษฐ์ศิลป์ นายประจวบ บัวศรี นายสมใจ จินตีด นายกิตตินันท์ พุ่มไทร นายคล้อย เกื้อยัง นายไกรเทพ สัจบุตร

2.4.3.5.4.3 ตำแหน่งวิทยากรสอนการทำเครื่องแต่งกายโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สายคณะโนราชุมนุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ โนราจิรพัฒน์ จินดา ดวง โนรากวิน แถวกลาง โนราเมฆ ประดิษฐ์ศิลป์

2.4.3.5.4.4 ตำแหน่งวิทยากรสอนทำเครื่องดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สายคณะโนราชุมนุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ วิทยากรในเครือข่ายพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

2.4.3.5.5 ตำแหน่งนักวิชาการ ประจำพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สายคณะโนราชุมนุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ นางสาวโสวภา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.5.6 ตำแหน่งที่ปรึกษา ประจำพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สายคณะโนราชุมนุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ นางสาวโสวภา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.5.7 ตำแหน่งฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สายคณะโนราชุมนุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ โนราจิรพัฒน์ จินดา ดวง โนราเมฆ ประดิษฐ์ศิลป์

2.4.3.5.8 ตำแหน่งฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สายคณะโนราชุมนุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดสุพรรณบุรี

2.4.3.5.9 ตำแหน่งฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สายคณะโนราชุมนุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ โนราชบ ชัยเพชร โนราจิรพัฒน์ จินดา ดวง โนราเมฆ ประดิษฐ์ศิลป์

2.4.3.6 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สายคณะโนราเพื่อเมืองสุพรรณบุรี และสายคณะโนราเต็ม เมืองสุพรรณบุรี ศูนย์ย่อยที่ 6 ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 82/2 หมู่ที่ 4 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสีดา จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีคณะผู้ดูแล ดังต่อไปนี้

2.4.3.6.1 ตำแหน่งหัวหน้าพิพิธภัณฑสถานศึกษาศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ โนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์

2.4.3.6.2 ตำแหน่งเลขา ประจำพิพิธภัณฑสถานศึกษาศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ โนราภาณุวัฒน์ ทับซุม

2.4.3.6.3 ตำแหน่งภัณฑารักษ์ ประจำพิพิธภัณฑสถานศึกษาศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ โนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์

2.4.3.6.4 ตำแหน่งวิทยากร ประจำพิพิธภัณฑสถานศึกษาศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 มีดังต่อไปนี้

2.4.3.6.4.1 ตำแหน่งวิทยากรสอนการแสดงโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานศึกษาศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ โนราสีจันทร์ สนิทน้อย ศ.เฟื่องตรัง โนราสมบุญรณ์ เทพศรีศิลป์ ศ.คลองเต็มตรัง โนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ โนราครุฑ ศ.ล่องน้อย โนราภาณุวัฒน์ ทับซุม พรานขจรพงษ์ แป้นศรีนวล

2.4.3.6.4.2 ตำแหน่งวิทยากรสอนดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานศึกษาศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ นายกิตติ รอดไฟ นายศราวุฒิ แก้วเจริญ นายชิษณุชา เมียนโอ นายปานุวัฒน์ นวลน้อม นายยุทธนันท์ เสนี นายพิธิกร ไสธานิตย์

2.4.3.6.4.3 ตำแหน่งวิทยากรสอนการทำเครื่องแต่งกายโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานศึกษาศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ โนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ โนราภาณุวัฒน์ ทับซุม

2.4.3.6.4.4 ตำแหน่งวิทยากรสอนทำเครื่องดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานศึกษาศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ วิทยากรในเครือข่ายประจำพิพิธภัณฑสถานศึกษาศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง

2.4.3.6.5 ตำแหน่งนักวิชาการ ประจำพิพิธภัณฑสถานศึกษาศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ

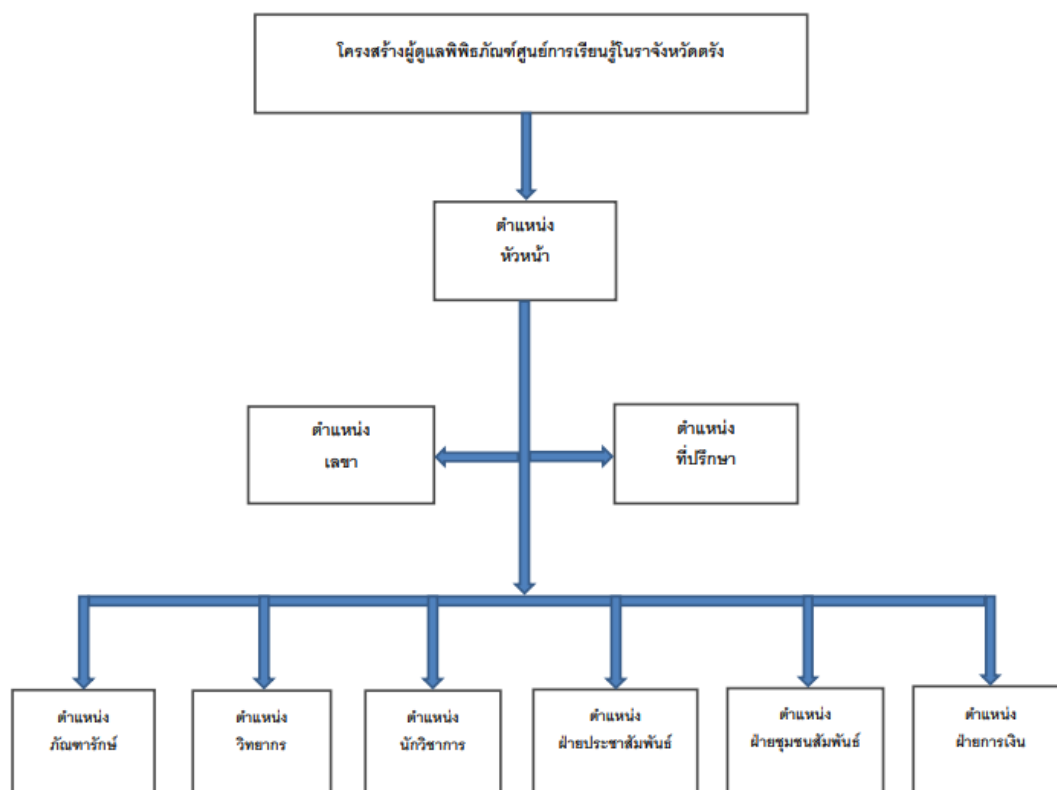
นางสาวโสภา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.6.6 ตำแหน่งที่ปรึกษา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนรา จังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ นางสาวโสภา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.6.7 ตำแหน่งฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ โนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ โนราภาณุวัฒน์ ทับชุม

2.4.3.6.8 ตำแหน่งฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง

2.4.3.6.9 ตำแหน่งฝ่ายการเงิน ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ โนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ โนราภาณุวัฒน์ ทับชุม

ภาพประกอบ 87 แผนผังโครงสร้างหน้าที่ผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในจังหวัดตรัง

2.5 รูปแบบการจัดแสดงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง สามารถจัดแสดงเป็นหมวดหมู่ได้ ดังนี้

2.5.1 รูปแบบการจัดแสดงข้อมูลประวัติความเป็นมาของสายตระกูลโนราจังหวัดตรัง มีรูปแบบในการจัดแสดงได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดแสดงโดยการจัดทำป้ายนิทรรศการแบบติดฝาผนังภายในตัวอาคารพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อแสดงเนื้อหาข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของสายตระกูลโนราจังหวัดตรัง ตลอดจนถึงภาพถ่ายของบรมครูโนราจังหวัดตรังของแต่ละสาย เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นและผู้สนใจได้ไปศึกษาหาความรู้

รูปแบบที่ 2 การจัดแสดงโดยการจัดทำบอร์ดนิทรรศการแบบมีขาตั้ง ที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ไว้ภายในและภายนอกตัวอาคารพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อแสดงเนื้อหาข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของสายตระกูลโนรา

จังหวัดตรัง ตลอดจนถึงภาพถ่ายของบรมครูโนราจังหวัดตรังของแต่ละสาย เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นและผู้ที่สนใจได้ไปศึกษาหาความรู้

2.5.2 รูปแบบการจัดแสดงแผนผังการสืบทอดเชื้อสายตระกูลโนราจังหวัดตรัง มีรูปแบบในการจัดแสดงได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดแสดงโดยการจัดทำป้ายนิทรรศการแบบติดฝาผนังภายในตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อแสดงแผนผังการสืบทอดเชื้อสายตระกูลโนราจังหวัดตรังของแต่ละสาย ที่แสดงถึงการสืบทอดเชื้อสายโนราในระดับการก่อตั้งคณะโนราห์ ที่สืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นและผู้ที่สนใจได้ไปศึกษาหาความรู้

รูปแบบที่ 2 การจัดแสดงโดยการจัดทำป้ายนิทรรศการแบบติดฝาผนังภายในตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อแสดงแผนผังการสืบทอดเชื้อสายตระกูลโนราจังหวัดตรังของแต่ละสาย ที่แสดงถึงการสืบทอดเชื้อสายโนราในสายเครือญาติและสายศิษย์ ที่มีสถานะเป็นโนราใหญ่สืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นและผู้สนใจได้ไปศึกษาหาความรู้

2.6 รูปแบบการจัดแสดงข้อมูลภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนรา สามารถจัดแสดงเป็นหมวดหมู่ได้ ดังนี้

2.6.1 รูปแบบการจัดแสดงข้อมูลภูมิปัญญาองค์ความรู้เรื่องพิธีกรรมความเชื่อของโนรา มีรูปแบบในการจัดแสดงได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดแสดงโดยการจัดทำป้ายนิทรรศการแบบติดฝาผนังภายในตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อแสดงเนื้อหาข้อมูลภูมิปัญญาองค์ความรู้เรื่องพิธีกรรมความเชื่อของโนรา ที่มีความสำคัญในประเด็นต่าง ๆ

รูปแบบที่ 2 การจัดแสดงโดยการจัดทำบอร์ดนิทรรศการแบบมีขาตั้ง ที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ไว้ภายในและภายนอกพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อแสดงเนื้อหาข้อมูลภูมิปัญญาองค์ความรู้เรื่องพิธีกรรมความเชื่อของโนรา ที่มีความสำคัญในประเด็นต่าง ๆ

2.6.2 รูปแบบการจัดแสดงข้อมูลภูมิปัญญาองค์ความรู้เรื่องการสืบทอดเชื้อสายโนรา มีรูปแบบในการจัดแสดงได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 2 การจัดแสดงโดยการจัดบอร์ดนิทรรศการแบบมีชาตั่ง ที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ไว้ภายในและภายนอกตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อแสดงเนื้อหาข้อมูลภูมิปัญญาองค์ความรู้เรื่องเครื่องดนตรีโนราและดนตรีโนรา ที่มีความสำคัญในประเด็นต่าง ๆ

2.7 รูปแบบการจัดแสดงสิ่งของเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงโนรา สามารถจัดแสดงเป็นหมวดหมู่ได้ ดังนี้

2.7.1 หมวดหมู่เครื่องแต่งกายในการแสดงโนรา มีรูปแบบในการจัดแสดงได้ 2 รูปแบบด้วยกัน ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดแสดงโดยการนำชุดเครื่องแต่งกายโนรามาสวมใส่ให้กับหุ่นจำลอง โดยแบ่งเป็นเครื่องแต่งกายของโนราใหญ่ที่มีการแต่งพอกและไม่แต่งพอก เครื่องแต่งกายของโนราหญิง เครื่องแต่งกายของโนราเด็ก เครื่องแต่งกายของนายพราน เครื่องแต่งกายของนางทาสี เครื่องแต่งกายของลูกคู่ นักดนตรีโนรา และเครื่องแต่งกายของหมอกบโจง พร้อมทั้งมีป้ายอธิบายแสดงข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องแต่งกายโนราแต่ละชุด

รูปแบบที่ 2 การจัดแสดงโดยการนำชุดเครื่องแต่งกายโนราจัดแสดงในตู้กระจกแก้วใส โดยจะคัดเลือกเอาเฉพาะเครื่องแต่งกายโนราชิ้นที่มีคุณค่า มีสำคัญ มีความเก่าแก่ และเป็นมรดกตกทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นของสายตระกูลโนราแต่ละสาย มาจัดแสดงประจำศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์ พร้อมทั้งมีป้ายอธิบายแสดงข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องแต่งกายชิ้นนั้น ๆ ตลอดจนถึงข้อมูลอายุความเก่าแก่และเจ้าของเดิมที่ได้รับสืบทอดต่อกันมา

2.7.2 หมวดหมู่ข้าวของเครื่องใช้ในการแสดงโนรา มีรูปแบบในการจัดแสดงได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ของโนราใหญ่ ได้แก่ พระขรรค์ หอกกริช และมีดหมอ ข้าวของเครื่องใช้ของนายพราน ได้แก่ ธนู ลูกธนู ใบซิง เข็อกคัล้องหงส์ ย่าม นายพรานพร้อมของในย่าม และมีดหมอ โดยจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้แต่ละชิ้นในตู้กระจกแก้วใส พร้อมทั้งมีป้ายอธิบายแสดงข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าวของเครื่องใช้ดังกล่าว

รูปแบบที่ 2 การจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ของโนราใหญ่ ได้แก่ พระขรรค์ หอกกริช ดาบ และมีดหมอ ข้าวของเครื่องใช้ของนายพราน ได้แก่ ธนู ลูกธนู เข็อกคัล้องหงส์ ย่าม นายพรานพร้อมของในย่าม และมีดหมอ โดยจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้แต่ละชิ้น ไว้ภายในห้องคลุมอโนรา ประจำแต่ละศูนย์ย่อย โดยจัดเก็บในหีบ หรือตะกร้าสานทรงสูง แล้วนำไปวางบนแคร่

ภายในห้องครุหมอนโนรา หรือจัดทำเป็นชั้นวางให้สวยงามเหมาะสม พร้อมทั้งมีป้ายอธิบายแสดง ข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าวของเครื่องใช้ดังกล่าว

2.7.3 หมวดหมู่เครื่องดนตรีโนรา มีรูปแบบในการจัดแสดงได้ 3 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดแสดงเครื่องดนตรีโนราไว้ในโรงโนราสาธิต โดยจัดวางเครื่องดนตรีโนราไว้ตรงตำแหน่งในการเล่นบรรเลงจริง พร้อมทั้งมีป้ายอธิบายแสดง ข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีโนราแต่ละชิ้น ซึ่งจะมุ่งเน้นรูปแบบวงดนตรีโนราแบบโบราณดั้งเดิมเป็นหลัก

รูปแบบที่ 2 การจัดแสดงเครื่องดนตรีโนรา ไว้ภายในห้องครุหมอนโนรา ประจำแต่ละศูนย์ย่อย โดยจัดวางบนแคร์หรือทำชั้นวางให้สวยงามเหมาะสม พร้อมทั้งมีป้ายอธิบายแสดง ข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีโนราแต่ละชิ้น ซึ่งจะมุ่งเน้นเครื่องดนตรีโนราแบบโบราณดั้งเดิมเป็นหลัก

รูปแบบที่ 3 การจัดแสดงเครื่องดนตรีโนรา ไว้ภายในห้องเก็บเครื่องดนตรีโนรา โดยเฉพาะ ประจำศูนย์ย่อย ที่มีห้องเก็บเครื่องดนตรีอยู่เดิมแล้ว โดยจัดวางเครื่องดนตรีบนพื้นที่ปูเสื่อรองไว้ หรือจัดวางเครื่องดนตรีไว้บนแคร์ หรือทำชั้นวางเครื่องดนตรีให้สวยงามเหมาะสม พร้อมทั้งมีป้ายอธิบายแสดง ข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีโนราแต่ละชิ้น ซึ่งจะมุ่งเน้นเครื่องดนตรีโนราแบบโบราณดั้งเดิมเป็นหลัก

2.7.4 หมวดหมู่ข้าวของเครื่องใช้ที่สำคัญในพิธีกรรมของโนรา มีรูปแบบในการจัดแสดงได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ในพิธีกรรมของโนรา ได้แก่ พิงราช เขียนครู เครื่องเขียน เขียนขาว เขียนแดง หม้อน้ำมนต์ ขันสิบสองนักษัตรหรือขันลงหินที่ใช้ในพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ หนังสือ หนังสือ เขียว งา เหรียญเงินเหรียญทอง ผ้ายันต์ดาตพदानท้องโรงโนรา ผ้ายันต์เทวดาทั้งแปดทิศ หวายเขียนพวย พระขรรค์ กริช มีดหมอ หอก ดาบ เป็นต้น ที่เป็นของตกทอดจากรุ่นสู่รุ่นของแต่ละสายตระกูลโนรา โดยจะจัดแสดงไว้ภายในห้องครุหมอนโนรา ประจำศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์ ซึ่งของบางชิ้นจะเป็นของคู่หิ้งครุหมอนโนราประจำศูนย์ย่อย ก็สามารถจัดแสดงวางไว้บนหิ้งครุหมอนโนรา ของบางชิ้นสามารถจัดแสดงในตู้กระจกใส จัดแสดงในหีบ จัดแสดงในตะกร้าทรงสูง จัดแสดงวางบนแคร์ หรือทำชั้นสำหรับจัดวางให้สวยงามเหมาะสมภายในห้องครุหมอนโนราได้ พร้อมทั้งมีป้ายอธิบายแสดง ข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าวของเครื่องใช้ในพิธีกรรมของโนราแต่ละชิ้น ตลอดจนจนถึงข้อมูลอายุความเก่าแก่และเจ้าของเดิมที่ได้รับสืบทอดต่อกันมา

รูปแบบที่ 2 การจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ในพิธีกรรมของโนรา ได้แก่ พิงราช เขียนคู่ เครื่องเขียน เขียนขาว เขียนแดง หม้อน้ำมนต์ ชั้นสิบสองนักษัตรหรือชั้นลงหินที่ใช้ในพิธีครอบ เทริดผูกผ้าใหญ่ หนังสือ หนังสือ เขี้ยว งา เหรียญเงินเหรียญทอง ผ้ายันต์ดาตาดเพดานห้องโรงโนรา ผ้ายันต์เทวดาทั้งแปดทิศ หวายเขียนพราย พระขรรค์ กริช มีดหมอ หอก ดาบ เป็นต้น โดยเป็นของจำลองทำขึ้นใหม่เลียนแบบของเก่า สามารถจัดแสดงได้ในพื้นที่ห้องจัดแสดงเครื่องดนตรี หรือภายในโรงโนราสาธิต โดยจัดแสดงในตู้กระจกใส หรือวางบนพาไลโรงโนราสาธิตได้ พร้อมทั้งมีป้ายอธิบายข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าวของเครื่องใช้ในพิธีกรรมของโนราแต่ละชิ้น

2.8 รูปแบบการประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สามารถดำเนินการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ ดังนี้

2.8.1 การสร้างเพจ “พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง” เพื่อเป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จักพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ผ่านทางระบบโซเชียลมีเดียที่มีการสื่อสารไร้พรมแดน ซึ่งทางเพจจะทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหว ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง ตลอดจนการเผยแพร่บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง ผ่านทางเพจเพื่อให้ประชาชนที่สนใจสามารถติดตามข่าวสารเรื่องราวต่าง ๆ และสามารถศึกษาเรียนรู้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง ในประเด็นที่ตนเองสนใจได้อีกช่องทางหนึ่ง

2.8.2 การสร้างช่องยูทูป “พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง” เพื่อเป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จักพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ผ่านทางระบบโซเชียลมีเดียที่มีการสื่อสารไร้พรมแดน ซึ่งทางช่องยูทูปจะนำเสนอคลิปวิดีโอ วีดิทัศน์ สารคดี ที่มีทั้งภาพและเสียง ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรังในบริบทต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนที่สนใจสามารถศึกษาเรียนรู้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง ในประเด็นที่ตนเองสนใจได้ทั้งข้อมูลภาพและเสียงอีกช่องทางหนึ่ง

2.8.3 การจัดทำแผ่นโปสเตอร์ ติดประกาศเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ “พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง” ณ หน่วยงานราชการที่สำคัญ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ที่ว่าการอำเภอ ศาลากลางจังหวัด ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และโรงเรียน เป็นต้น ตลอดจนถึงการทำแผ่นโปสเตอร์แบบออนไลน์ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานราชการต่าง ๆ

ช่วยกันแชร์ผ่านทางเฟสบุ๊กและไลน์ เพื่อเป็นการช่วยกันประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จัก พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2.8.4 การจัดทำแผ่นพับแนะนำ “พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง” แจกให้กับประชาชนผู้สนใจ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ “พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง” ณ ศูนย์ย่อยพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรังแต่ละศูนย์ และหน่วยงานราชการที่สำคัญ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ที่ว่าการอำเภอ ศาลากลางจังหวัด ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และโรงเรียน เป็นต้น ตลอดจนจนถึงการทำแผ่นพับแบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้รับผิดชอบดูแลศูนย์ย่อยพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรังแต่ละศูนย์ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานราชการต่าง ๆ ช่วยกันแชร์ผ่านทางเฟสบุ๊กและไลน์ เพื่อเป็นการช่วยกันประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จักพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2.9 การจัดการแสดงในราใน “พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง” ณ ศูนย์ย่อย พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง

สามารถจัดการแสดงในราได้ 4 รูปแบบ ดังนี้

2.9.1 รูปแบบที่ 1 ดำเนินการจัดการแสดงในราพิธีกรรมในราโรงครูใหญ่ขึ้นปีละ 1 ครั้ง ณ ศูนย์ย่อยพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง โดยพลัดเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพหมุนเวียนกันไปในแต่ละศูนย์ย่อย เพื่อเป็นการบวงสรวงบูชา แสดงความเคารพ ความศรัทธา ความกตัญญู ต่อครูหมอในราตายายในราสายในราชภัฏจังหวัดตรัง ด้วยความเสมอภาค และให้ความสำคัญแก่สายตระกูลในราชภัฏจังหวัดตรังแต่ละสายอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งในการจัดการแสดงในราพิธีกรรมในราโรงครูใหญ่ประจำปีดังกล่าว นั้น จะเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจสามารถมาร่วมงาน มาร่วมทำบุญ มาร่วมแสดงในราแก่นกถวายครูหมอในราตายายในรา พานบุตรหลานมาทำพิธีเหยียบเสนา ตัดผมผีซ้อ เข้าพิธีคล้องหงส์ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตได้ ซึ่งถือได้ว่าการจัดการแสดงในราพิธีกรรมในราโรงครูใหญ่ประจำปีดังกล่าว เป็นการเสริมสร้างความสามัคคีของศิลปินในราในจังหวัดตรังและประชาชนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดความตระหนักรู้ เห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมการแสดงในรา เป็นการอนุรักษ์และการฟื้นฟูศิลปะการแสดงในราในชุมชนท้องถิ่นจังหวัดตรัง ให้คงอยู่คู่ชุมชนอย่างยั่งยืนอีกทางหนึ่งด้วย

2.9.2 รูปแบบที่ 2 ดำเนินการจัดการแสดงในราที่เป็นการสาธิตการแสดงในรา ประกอบพิธีกรรมเชิงการศึกษา ให้กับหน่วยงานองค์กรส่วนราชการ หน่วยงานองค์กรเอกชน นักวิชาการ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา ที่จะมาศึกษาเรียนรู้ โดยผู้สาธิตการแสดงในราจะเป็นศิลปินในราและนักดนตรีในราประจำศูนย์ย่อย “พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง” โดยจะจัดการ

แสดงโนราสาธิตเป็นการเฉพาะกิจ เมื่อมีหน่วยงานองค์กรส่วนราชการ หน่วยงานองค์กรเอกชน นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ได้ดำเนินการติดต่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์มายังศูนย์ย่อย “พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง” ขอให้มีการแสดงโนราสาธิต เมื่อบุคลากรของ หน่วยงานดังกล่าวมาเยี่ยมชมศึกษาดูงาน ณ ศูนย์ย่อย “พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัด ตรัง” ตามวันเวลาที่ทำหนังสือแจ้งไว้ ทั้งนี้หน่วยงานองค์กรส่วนราชการ หน่วยงานองค์กรเอกชน นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ที่ติดต่อมาจะต้องมีค่าตอบแทนวิทยากร ศิลปินโนรา และนักดนตรี โนราประจำศูนย์ย่อยด้วย เพื่อเป็นขวัญกำลังใจและสมทบทุนในการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ต่อไป

2.9.3 รูปแบบที่ 3 ดำเนินการจัดการแสดงโนราเป็นชุดการแสดงที่ไม่ใช่การแสดง โนราประกอบพิธีกรรม ซึ่งเป็นการแสดงรำโนรา แสดงการออกพรานโนรา แสดงการออกทาสี ร่วมกับการแสดงดนตรีโนรา ที่เป็นการแสดงโชว์เพื่อความบันเทิงแต่เพียงอย่างเดียว ให้กับ ประชาชนทั่วไปได้รับชมรับฟัง โดยผู้แสดงจะเป็นศิลปินโนราและนักดนตรีโนราประจำศูนย์ย่อย “พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง” โดยจะจัดการแสดงโนราเมื่อมีหน่วยงานองค์กรส่วน ราชการหรือเอกชน ได้ดำเนินการติดต่อทำหนังสือมายังศูนย์ย่อย “พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนรา จังหวัดตรัง” ขอให้มีการแสดงโนราโชว์เมื่อบุคลากรของหน่วยงานดังกล่าวมาเยี่ยมชมศึกษาดูงาน ณ ศูนย์ย่อย “พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง” ทั้งนี้จะต้องมีค่าตอบแทนวิทยากร ศิลปินโนรา และนักดนตรีโนราประจำศูนย์ย่อยด้วย เพื่อเป็นขวัญกำลังใจและสมทบทุนในการพัฒนา พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ต่อไป

2.9.4 รูปแบบที่ 4 ดำเนินการจัดการแสดงโนราเป็นชุดการแสดงที่ไม่ใช่การแสดง โนราประกอบพิธีกรรม ซึ่งเป็นการแสดงรำโนรา แสดงการออกพรานโนรา แสดงการออกทาสี และ แสดงดนตรีโนรา ที่สืบเนื่องมาจากการจัดโครงการอบรมการแสดงโนรา ซึ่งมีการเก็บค่าลงทะเบียน จากผู้เข้าร่วมโครงการอบรมของศูนย์ย่อย “พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง” โดย ผู้เข้าร่วมโครงการอบรมจะเป็นผู้แสดงหลังเข้าโครงการฝึกอบรม เพื่อเป็นการวัดผลสัมฤทธิ์การ เรียนรู้ของผู้เข้าร่วมอบรมในแต่ละครั้งที่จัดโครงการ ซึ่งจะเปิดโอกาสให้กับประชาชนที่สนใจเข้า ร่วมโครงการอบรมและสามารถมารับชมรับฟังการแสดงโนรา ที่สืบเนื่องมาจากโครงการอบรมของ ศูนย์ย่อย “พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง” ได้

2.10 การจัดทำโครงการของพิพิธภัณฑ์พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้โนราของชุมชนและสำหรับผู้สนใจ

2.10.1 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การแสดงโนรา” สามารถดำเนินการจัดโครงการได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การแสดงโนรา” สำหรับการสืบทอดเชื้อสายโนราโดยเฉพาะ ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการอบรมตลอดทั้งปี และเป็นโครงการระยะยาว เน้นกลุ่มผู้ที่มีเชื้อสายโนรา กลุ่มผู้ที่รักการแสดงโนรา และต้องการสืบทอดเชื้อสายโนราอย่างจริงจัง ทั้งที่เป็นเยาวชนในพื้นที่และนอกพื้นที่ ซึ่งจะแบ่งกลุ่มในการอบรมการแสดงโนรา ออกเป็น 3 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มการแสดงรำโนรา กลุ่มการแสดงออกพรานโนรา และกลุ่มการแสดงออกทาสีโนรา โดยจะจัดการอบรมในช่วงเวลาเย็นถึงค่ำของทุกวัน ยกเว้นช่วงวันเวลาที่คณะครูโนราประจำศูนย์ติดภารกิจงานแสดงโนรา ในการอบรมแต่ละช่วงผู้เข้าร่วมอบรมนั้น จะได้เข้าพิธีกรรมการสืบทอดเชื้อสายโนรา อย่างถูกต้องตามจารีตขนบธรรมเนียมของโนราทุกประการ ตั้งแต่พิธีกรรมการรับศิษย์ พิธีกรรมพาเด็กเข้าโรง พิธีกรรมรำสอดเครื่อง (สอดหม้อร้อยใส่เล็บ) และพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ การที่ผู้เข้าร่วมโครงการอบรมจะได้เข้าพิธีกรรมในการสืบทอดเชื้อสายโนราแต่ละช่วงนั้น ต้องขึ้นอยู่กับความสามารถ ความตั้งใจในการฝึกฝนเรียนรู้การแสดงโนรา ความเหมาะสม และสมควรแก่เวลา โดยครูโนราผู้สอนการแสดงโนราจะเป็นผู้พิจารณาในการทำพิธีกรรมดังกล่าวให้

รูปแบบที่ 2 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การแสดงโนรา” สำหรับเชิงการศึกษา ไม่ใช่สำหรับการสืบทอดเชื้อสายโนรา ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการตลอดทั้งปี เน้นกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรมที่มาจากหน่วยงานราชการทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ที่มีความสนใจนำบุคลากร นักเรียน นิสิต นักศึกษา มาศึกษาเรียนรู้การแสดงโนราในเชิงศิลปวัฒนธรรมเป็นครั้งคราว โดยจะจัดเป็นโครงการระยะสั้น จำนวน 2 วัน โดยทางหน่วยงานที่สนใจจะต้องทำหนังสือแจ้งความประสงค์และระบุวันเวลา เพื่อขอความอนุเคราะห์มายังพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัด ตรัง ศูนย์ย่อย ที่ประสงค์จะให้จัดโครงการสำหรับบุคลากรในหน่วยงานของตน พร้อมทั้งมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ ค่าใช้จ่ายสำหรับวิทยากรประจำศูนย์ย่อย และสมทบทุนงบประมาณ ในการสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ตรัง ศูนย์ย่อยที่ดำเนินการจัดโครงการด้วย เพื่อเป็นการช่วยส่งเสริมสนับสนุน ในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย ในลำดับต่อไป

2.10.2 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การบรรเลงดนตรีโนรา” สามารถดำเนินการจัดโครงการได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การบรรเลงดนตรีโนรา” สำหรับการสืบทอดเป็นลูกคู่ดนตรีโนราโดยเฉพาะ ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการอบรมตลอดทั้งปี และเป็นโครงการระยะยาว เน้นกลุ่มผู้ที่มีเชื้อสายโนรา กลุ่มผู้ที่รักการบรรเลงดนตรีโนรา และต้องการสืบทอดดนตรีโนราอย่างจริงจัง ทั้งที่เป็นเยาวชนในพื้นที่และนอกพื้นที่ ซึ่งจะแบ่งกลุ่มในการอบรมการบรรเลงดนตรีโนรา ออกเป็น 5 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มการบรรเลงกลองโนรา กลุ่มการบรรเลงทับโนรา กลุ่มการบรรเลงโหม่งฉิ่งโนรา กลุ่มบรรเลงแตระโนรา และกลุ่มการบรรเลงปี่โนรา ตลอดจนถึงการฝึกการขับร้องรับเพลงบทโนราในการเป็นลูกคู่โนราด้วย ซึ่งทั้ง 5 กลุ่มย่อยเครื่องดนตรีโนราดังกล่าว จะต้องฝึกไปพร้อมกันทั้งหมด โดยจะจัดการอบรมในช่วงเวลาเย็นถึงค่ำของทุกวัน ยกเว้นช่วงวันเวลาที่คณะครูดนตรีโนราประจำศูนย์ติดภารกิจงานแสดงโนราในการอบรมแต่ละช่วงผู้เข้าร่วมอบรมนั้น จะได้เข้าพิธีกรรมการสืบทอดเชื้อสายโนรา อย่างถูกต้องตามจารีตขนบธรรมเนียมของโนราทุกประการ

รูปแบบที่ 2 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การบรรเลงดนตรีโนรา” สำหรับเชิงการศึกษา ไม่ใช่สำหรับการสืบทอดเชื้อสายโนรา ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการตลอดทั้งปี เน้นกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรมที่มาจากหน่วยงานราชการทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ที่มีความสนใจนำบุคลากร นักเรียน นิสิต นักศึกษา มาศึกษาเรียนรู้การบรรเลงดนตรีโนราในเชิงศิลปวัฒนธรรมเป็นครั้งคราว โดยจะจัดเป็นโครงการระยะสั้น จำนวน 2 วัน โดยทางหน่วยงานที่สนใจจะต้องทำหนังสือแจ้งความประสงค์และระบุวันเวลาเพื่อขอความอนุเคราะห์มายังพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัด ณ ศูนย์ย่อย ที่ประสงค์จะให้จัดโครงการ สำหรับบุคลากรในหน่วยงานของตน พร้อมทั้งมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ ค่าใช้จ่ายสำหรับวิทยากรประจำศูนย์ย่อย และสมทบทุนงบประมาณ ในการสนับสนุนพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ณ ศูนย์ย่อยที่ดำเนินการจัดโครงการด้วย เพื่อเป็นการช่วยส่งเสริมสนับสนุน ในการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย ในลำดับต่อไป

2.10.3 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำเทริดโนรา” สามารถดำเนินการจัดโครงการได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำเทริดโนรา” สำหรับการสืบทอดการทำเทริดโนราโดยเฉพาะ ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการอบรมตลอดทั้งปี และเป็นโครงการระยะยาว เน้นกลุ่มผู้ที่มีใจรักและต้องการสืบทอดการทำเทริดโนราอย่าง

จริงจัง ทั้งที่เป็นเยาวชน ประชาชนในพื้นที่และนอกพื้นที่ โดยจะจัดการอบรมในช่วงวันเสาร์ วันอาทิตย์ และช่วงปิดเทอมของภาคเรียนศึกษา ยกเว้นช่วงวันเวลาที่ครูสอนทำเทริดโนราประจำศูนย์ ตีตการกิจงานแสดงโนรา ซึ่งในการอบรมนั้น วิทยากรครูผู้สอนทำเทริดโนรา จะสอนรายละเอียดการทำเทริดโนราทุกขั้นตอน ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเป็นชิ้นงานเทริดโนรา ที่สามารถนำไปใช้ในการแสดงได้จริง อันมีความเป็นเอกลักษณ์แบบฝีมือช่างจังหวัดตรัง ให้แก่ผู้เข้าร่วมอบรม ซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมก็จะได้เทริดโนรายอดที่ตนเองทำเองกลับไปบ้านด้วย หลังจากการฝึกอบรม

รูปแบบที่ 2 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำเทริดโนรา” สำหรับเชิงการศึกษา ไม่ใช่สำหรับการสืบทอดการทำเทริดอย่างจริงจัง ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการตลอดทั้งปี เน้นกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรมที่มาจากหน่วยงานราชการทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ที่มีความสนใจนำบุคลากร นักเรียน นิสิต นักศึกษา มาศึกษาเรียนรู้การทำเทริดโนราในเชิงศิลปวัฒนธรรมเป็นครั้งคราว โดยจะจัดเป็นโครงการระยะสั้น จำนวน 2 วัน วิทยากรครูผู้สอนทำเทริดโนรา จะสอนรายละเอียดการทำเทริดโนราทุกขั้นตอน ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเป็นชิ้นงานเทริดโนรา ที่เป็นขนาดจำลอง อันมีความเป็นเอกลักษณ์แบบฝีมือช่างจังหวัดตรัง ให้แก่ผู้เข้าร่วมอบรม ซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมก็จะได้เทริดโนราขนาดจำลองที่ตนเองทำกลับไปหลังจากการฝึกอบรม ในการจัดโครงการอบรมดังกล่าวทางหน่วยงานที่สนใจจะต้องทำหนังสือแจ้งความประสงค์และระบุวันเวลา เพื่อขอความอนุเคราะห์มายังพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุราษฎร์ธานีจังหวัด ๓ ศูนย์ย่อย ที่ประสงค์จะให้จัดโครงการ สำหรับบุคลากรในหน่วยงานของตน พร้อมทั้งมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ ค่าใช้จ่ายสำหรับวิทยากรประจำศูนย์ย่อย ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการอบรม และค่าบำรุงสมทบทุนในการสนับสนุน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุราษฎร์ธานีจังหวัดตรัง ๓ ศูนย์ย่อย ที่ดำเนินการจัดโครงการด้วย เพื่อเป็นการช่วยส่งเสริมสนับสนุน ในการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุราษฎร์ธานีจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย ในลำดับต่อไป

2.10.4 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำหน้าพรานโนรา” สามารถดำเนินการโครงการได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำหน้าพรานโนรา” สำหรับการสืบทอดการทำหน้าพรานโนราโดยเฉพาะ ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการอบรมตลอดทั้งปี และเป็นโครงการระยะยาว เน้นกลุ่มผู้ที่มีใจรักและต้องการสืบทอดการทำหน้าพรานโนราอย่างจริงจัง ทั้งที่เป็นเยาวชน ประชาชนในพื้นที่และนอกพื้นที่ โดยจะจัดการอบรมในช่วงวันเสาร์ วันอาทิตย์ และช่วงปิดเทอมของภาคเรียนศึกษา ยกเว้นช่วงวันเวลาที่ครูสอนทำหน้าพรานโนราประจำศูนย์ตีตการกิจงานแสดงโนรา ซึ่งในการอบรมนั้น วิทยากรครูผู้สอนทำหน้า

พรานโนรา จะสอนรายละเอียดการทำหน้าพรานโนราทุกชั้นตอน ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเป็นชิ้นงาน หน้าพรานโนรา ที่สามารถนำไปใช้ในการแสดงได้จริง อันมีความเป็นเอกลักษณ์แบบฝีมือช่างจังหวัดตรัง ให้แก่ผู้เข้าร่วมอบรม ซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมก็จะได้นำพรานโนราที่ตนเองทำกลับไปด้วย หลังจากการฝึกอบรม

รูปแบบที่ 2 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำหน้าพรานโนรา” สำหรับเชิงการศึกษา ไม่ใช่สำหรับการสืบทอดการทำหน้าพรานอย่างจริงจัง ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการตลอดทั้งปี เน้นกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรมที่มาจากหน่วยงานราชการทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ที่มีความสนใจนำบุคลากร นักเรียน นิสิต นักศึกษา มาศึกษาเรียนรู้การทำหน้าพรานโนราในเชิงศิลปวัฒนธรรมเป็นครั้งคราว โดยจะจัดเป็นโครงการระยะสั้น จำนวน 2 วัน วิทยากรครูผู้สอนทำหน้าพรานโนรา จะสอนรายละเอียดการทำหน้าพรานโนราทุกชั้นตอน ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเป็นชิ้นงานหน้าพรานโนรา ที่เป็นขนาดจำลอง อันมีความเป็นเอกลักษณ์แบบฝีมือช่างจังหวัดตรัง ให้แก่ผู้เข้าร่วมอบรม ซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมก็จะได้นำพรานโนราขนาดจำลองที่ตนเองทำกลับไป หลังจากการฝึกอบรม ในการจัดโครงการอบรมดังกล่าวทางหน่วยงานที่สนใจจะต้องทำหนังสือแจ้งความประสงค์และระบุวันเวลา เพื่อขอความอนุเคราะห์มายังพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัด ณ ศูนย์ย่อย ที่ประสงค์จะให้จัดโครงการสำหรับบุคลากรในหน่วยงานของตน พร้อมทั้งมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ ค่าใช้จ่ายสำหรับวิทยากรประจำศูนย์ย่อย ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการอบรม และค่าบำรุงสมทบทุนในการสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ณ ศูนย์ย่อย ที่ดำเนินการจัดโครงการด้วย เพื่อเป็นการช่วยส่งเสริมสนับสนุน ในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย ในลำดับต่อไป

2.10.5 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำหน้าทาสีโนรา” สามารถดำเนินการจัดโครงการได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำหน้าทาสีโนรา” สำหรับการสืบทอดการทำหน้าทาสีโนราโดยเฉพาะ ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการอบรมตลอดทั้งปี และเป็นโครงการระยะยาว เน้นกลุ่มผู้ที่มีใจรักและต้องการสืบทอดการทำหน้าทาสีโนราอย่างจริงจัง ทั้งที่เป็นเยาวชน ประชาชนในพื้นที่และนอกพื้นที่ โดยจะจัดการอบรมในช่วงวันเสาร์ วันอาทิตย์ และช่วงปิดเทอมของภาคเรียนศึกษา ยกเว้นช่วงวันเวลาที่ครูสอนทำหน้าทาสีโนราประจำศูนย์ติดภารกิจงานแสดงโนรา ซึ่งในการอบรมนั้น วิทยากรครูผู้สอนทำหน้าทาสีโนรา จะสอนรายละเอียดการทำหน้าทาสีโนราทุกชั้นตอน ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเป็นชิ้นงานหน้าทาสีโนรา ที่

สามารถนำไปใช้ในการแสดงได้จริง อันมีความเป็นเอกลักษณ์แบบฝีมือช่างจังหวัดตรัง ให้แก่ผู้เข้าร่วมอบรม ซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมก็จะได้นำทาสีโนราที่ตนเองทำกลับไปด้วย หลังจากการฝึกอบรม

รูปแบบที่ 2 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำหน้าทาสีโนรา” สำหรับเชิงการศึกษา ไม่ใช่สำหรับการสืบทอดการทำหน้าทาสีโนราอย่างจริงจัง ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการตลอดทั้งปี เน้นกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรมที่มาจากหน่วยงานราชการทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ที่มีความสนใจนำบุคลากร นักเรียน นิสิต นักศึกษา มาศึกษาเรียนรู้การทำหน้าทาสีโนราในเชิงศิลปวัฒนธรรมเป็นครั้งคราว โดยจะจัดเป็นโครงการระยะสั้น จำนวน 2 วัน วิทยากรครูผู้สอนทำหน้าทาสีโนรา จะสอนรายละเอียดการทำหน้าทาสีโนราทุกขั้นตอน ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเป็นชิ้นงานหน้าทาสีโนรา ที่เป็นขนาดจำลอง อันมีความเป็นเอกลักษณ์แบบฝีมือช่างจังหวัดตรัง ให้แก่ผู้เข้าร่วมอบรม ซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมก็จะได้นำทาสีโนราขนาดจำลอง ที่ตนเองทำกลับไปหลังจากการฝึกอบรม ในการจัดโครงการอบรมดังกล่าว ทางหน่วยงานที่สนใจจะต้องทำหนังสือแจ้งความประสงค์และระบุวันเวลา เพื่อขอความอนุเคราะห์มายังพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัด ณ ศูนย์ย่อย ที่ประสงค์จะให้จัดโครงการ สำหรับบุคลากรในหน่วยงานของตน พร้อมทั้งมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ ค่าใช้จ่ายสำหรับวิทยากรประจำศูนย์ย่อย ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการอบรม และค่าบำรุงสมทบทุนในการสนับสนุน พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ณ ศูนย์ย่อย ที่ดำเนินการจัดโครงการด้วย เพื่อเป็นการช่วยส่งเสริมสนับสนุน ในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย ในลำดับต่อไป

2.10.6 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การร้อยเครื่องลูกปัดโนรา” สามารถดำเนินการจัดโครงการได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การร้อยเครื่องลูกปัดโนรา” สำหรับการสืบทอดการร้อยเครื่องลูกปัดโนราโดยเฉพาะ ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการอบรมตลอดทั้งปี และเป็นโครงการระยะยาว เน้นกลุ่มผู้ที่มีใจรักและต้องการสืบทอดการร้อยเครื่องลูกปัดโนราอย่างจริงจัง ทั้งที่เป็นเยาวชน ประชาชนในพื้นที่และนอกพื้นที่ โดยจะจัดการอบรมในช่วงวันเสาร์ วันอาทิตย์ และช่วงปิดเทอมของภาคเรียนศึกษา ยกเว้นช่วงวันเวลาที่ครูสอนการร้อยเครื่องลูกปัดโนราประจำศูนย์ติดภารกิจงานแสดงโนรา ซึ่งในการอบรมนั้น วิทยากรครูผู้สอนการร้อยเครื่องลูกปัดโนรา จะสอนรายละเอียดการร้อยชุดเครื่องลูกปัดโนราแต่ละชิ้นครบชุด ที่ใช้สำหรับสวมใส่ในการแสดงโนราทุกขั้นตอน ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเป็นชิ้นงานชุดเครื่องลูกปัดโนรา ที่สามารถนำไปใช้ในการแสดงได้จริง อันมีความเป็นเอกลักษณ์แบบฝีมือช่างจังหวัดตรัง

ให้แก่ผู้เข้าร่วมอบรม ซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมก็จะได้ชุดเครื่องลูกบิดโนราที่ตนเองทำกลับไปด้วย หลังจากการฝึกอบรม

รูปแบบที่ 2 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การร้อยเครื่องลูกบิดโนรา” สำหรับเชิงการศึกษา ไม่ใช่สำหรับการสืบทอดการร้อยเครื่องลูกบิดโนราอย่างจริงจัง ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์ จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการตลอดทั้งปี เน้นกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรมที่มาจากหน่วยงานราชการ ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ที่มีความสนใจนำบุคลากร นักเรียน นิสิต นักศึกษา มาศึกษาเรียนรู้การร้อยเครื่องลูกบิดโนรา ในเชิงศิลปวัฒนธรรมเป็นครั้งคราว โดยจะจัดเป็นโครงการระยะสั้น จำนวน 2 วัน วิทยากรครูผู้สอนร้อยเครื่องลูกบิดโนรา จะสอนรายละเอียดการร้อยเครื่องลูกบิดโนราทุกขั้นตอน ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเป็นชิ้นงานเครื่องลูกบิดโนรา จำนวน 1 ชิ้นงาน อันมีความเป็นเอกลักษณ์แบบฝีมือช่างจังหวัดตรัง ให้แก่ผู้เข้าร่วมอบรม ซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมก็จะได้เครื่องลูกบิดโนราที่ตนเองทำกลับไปหลังจากการฝึกอบรม ในการจัดโครงการอบรมดังกล่าว ทางหน่วยงานที่สนใจจะต้องทำหนังสือแจ้งความประสงค์และระบุวันเวลา เพื่อขอความอนุเคราะห์มายังพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัด ณ ศูนย์ย่อย ที่ประสงค์จะให้จัดโครงการ สำหรับบุคลากรในหน่วยงานของตน พร้อมทั้งมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ ค่าใช้จ่ายสำหรับวิทยากรประจำศูนย์ย่อย ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการอบรม และค่าบำรุงสมทบทุนในการสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ณ ศูนย์ย่อย ที่ดำเนินการจัดโครงการด้วย เพื่อเป็นการช่วยส่งเสริมสนับสนุน ในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย ในลำดับต่อไป

2.10.7 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำเครื่องดนตรีโนรา” สามารถดำเนินการจัดโครงการได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำเครื่องดนตรีโนรา” สำหรับการสืบทอดการทำเครื่องดนตรีโนราโดยเฉพาะ ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการอบรมตลอดทั้งปี และเป็นโครงการระยะยาว เน้นกลุ่มผู้ที่มีใจรักและต้องการสืบทอดการทำเครื่องดนตรีโนราอย่างจริงจัง ทั้งที่เป็นเยาวชน ประชาชนในพื้นที่และนอกพื้นที่ โดยจะจัดการอบรมในช่วงวันเสาร์ วันอาทิตย์ และช่วงปิดเทอมของภาคเรียนศึกษา ยกเว้นช่วงวันเวลาที่ครูสอนการทำเครื่องดนตรีโนราประจำศูนย์ติดภารกิจงานแสดงโนรา ซึ่งในการอบรมนั้น วิทยากรครูผู้สอนการทำเครื่องดนตรีโนรา จะสอนรายละเอียดการทำเครื่องดนตรีโนรา ได้แก่ กลองโนรา ทับโนรา แตร และโหม่งโนรา (เฉพาะรางโหม่ง และการชิงโหม่ง) ที่ใช้สำหรับการเล่นบรรเลงประกอบการแสดงโนรา ทุกขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเป็นชิ้นงานเครื่องดนตรีโนรา ที่สามารถนำไปใช้ในการเล่น

บรรเลงแสดงได้จริง อันมีความเป็นเอกลักษณ์แบบฝีมือช่างจังหวัดตรัง ให้แก่ผู้เข้าร่วมอบรม ซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมก็จะได้เครื่องดนตรีโนราที่ตนเองทำกลับไปด้วย หลังจากการฝึกอบรม

รูปแบบที่ 2 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำเครื่องดนตรีโนรา” สำหรับเชิงการศึกษา ไม่ใช่สำหรับการสืบทอดการทำเครื่องดนตรีโนราอย่างจริงจัง ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์ จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการตลอดทั้งปี เน้นกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรมที่มาจากหน่วยงานราชการ ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ที่มีความสนใจนำบุคลากร นักเรียน นิสิต นักศึกษา มาศึกษาเรียนรู้การทำเครื่องดนตรีโนรา ในเชิงศิลปวัฒนธรรมเป็นครั้งคราว โดยจะจัดเป็นโครงการระยะสั้น จำนวน 2 วัน วิทยากรครูผู้สอนการทำเครื่องดนตรีโนรา จะสอนรายละเอียดการทำเครื่องดนตรีโนรา ทุกขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเป็นชิ้นงานเครื่องดนตรีโนรา จำนวน 1 ชิ้นงาน อันมีความเป็นเอกลักษณ์แบบฝีมือช่างจังหวัดตรัง ให้แก่ผู้เข้าร่วมอบรม โดยจะให้ผู้เข้าร่วมอบรมฝึกทำเครื่องดนตรีโนราขนาดจำลอง ซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมก็จะได้เครื่องดนตรีโนราที่ตนเองทำกลับไปหลังจากการฝึกอบรม ในการจัดโครงการอบรมดังกล่าว ทางหน่วยงานที่สนใจ จะต้องทำหนังสือแจ้งความประสงค์และระบุวันเวลา เพื่อขอความอนุเคราะห์มายังพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ การเรียนรู้โนราจังหวัด ฅ ศูนย์ย่อย ที่ประสงค์จะให้จัดโครงการ สำหรับบุคลากรในหน่วยงานของตน พร้อมทั้งมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ ค่าใช้จ่ายสำหรับวิทยากรประจำศูนย์ย่อย ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการอบรม และค่าบำรุงสมทบทุนในการสนับสนุนพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ฅ ศูนย์ย่อย ที่ดำเนินการจัดโครงการด้วย เพื่อเป็นการช่วยส่งเสริมสนับสนุน ในการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย ในลำดับต่อไป

2.11 การจัดทำงบประมาณเพื่อสร้างและพัฒนาพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง มีแนวทางดังต่อไปนี้

2.11.1 การจัดทำวัตถุมงคล ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของโนราไว้ให้เช่าบูชา ที่พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อสร้างรายได้ให้กับพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรังแต่ละศูนย์ย่อย มีดังนี้

2.11.1.1 จัดทำเทริดโนรา หน้าพราน หน้าทาสี ไว้ให้เช่าบูชาประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง โดยจัดทำขนาดที่ใช้สวมใส่แสดงได้จริง สำหรับให้เช่าบูชาเป็นวัตถุมงคลเป็นของขลังตามความเชื่อของโนรา เพื่อนำไปตั้งบูชาที่หิ้งครุหมอโนราและใช้ในการแสดงโนรา พร้อมทั้งจัดทำเทริดโนรา หน้าพราน หน้าทาสี ขนาดกลาง และขนาดจิ๋ว สำหรับให้เช่าบูชาเป็นวัตถุมงคลเป็นของขลังตามความเชื่อของโนรา ซึ่งได้ผ่านพิธีกรรมการปลุกเสกเบิกหูเบิกตาเบิกปาก ตามแบบฉบับของโนราจังหวัดตรัง โดยครูโนราอาวุโสของจังหวัดตรัง เป็นผู้ทำพิธีกรรม

ดังกล่าวเพื่อความเป็นสิริมงคล เพื่อให้ผู้เข้าบูชานำไปจัดวางในรถยนต์ ใช้สำหรับพกพา และใส่กรอบห้อยคอ เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล เป็นขวัญกำลังใจ ให้แคล้วคลาดปลอดภัย จากเพศภัย อันตรายจากสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ อีกทั้งด้านเมตตามหานิยม ให้คนนิยมชมชอบ คำขायดี ร่ำรวยมั่งคั่ง ด้วยบารมีของครุหมอโนรา ตายายโนรา เป็นต้น

ภาพประกอบ 88 เทริดโนรา สำหรับให้เข้าบูชาเป็นวัตถุมงคล
ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

ภาพประกอบ 89 ตัวอย่างหน้าพรานโนรา ตาพรานบุญ
ขนาดนำไปตั้งบูชาที่หิ้งครุหมอโนราและใช้ในการแสดงโนรา
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 90 ตัวอย่างหน้าพรานโนรา ตาพรานหน้าทอง
ขนาดนำไปตั้งบูชาที่หิ้งครูหมอโนราและใช้ในการแสดงโนรา
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 91 ตัวอย่างหน้าทาสี ขนาดนำไปตั้งบูชาที่หิ้งครูหมอโนราและใช้ในการแสดงโนรา
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 92 หน้าพราน สำหรับให้เช้านูชาเป็นวัตถุมงคล ขนาดเล็ก
ที่มา: ผู้วิจัย, 2564

2.11.1.2 จัดทำสื่อเกิดสำหรับห้อยคอ เป็นภาพของบรมครูโนราเมืองตรัง สร้างขึ้นเพื่อเป็นการรำลึกถึงบรมครูโนราจังหวัดตรังของแต่ละสาย ให้ลูกหลานเชื้อสายโนรา ลูกศิษย์ของบรมครูโนราแต่ละสายที่สืบทอดต่อกันมาถึงปัจจุบัน ตลอดจนจนถึงผู้ที่ให้ความเคารพนับถือและศรัทธาต่อบรมครูโนราจังหวัดตรัง ได้เช้านูชาเก็บไว้เพื่อความเป็นที่ระลึก เป็นขวัญกำลังใจ ให้แคล้วคลาดปลอดภัย จากเพศภัยอันตรายจากสิ่งชั่วร้ายต่างๆ อีกทั้งด้านเมตตามหานิยม ให้คนนิยมชมชอบ คำขายดี ร่ำรวยมั่งคั่ง ด้วยบารมีของบรมครูโนราจังหวัดตรัง เป็นต้น

2.11.1.3 จัดทำภาพถ่ายของบรมครูโนราเมืองตรังพร้อมกรอบรูป ทำขึ้นเพื่อเป็นการรำลึกถึงบรมครูโนราจังหวัดตรังของแต่ละสาย ให้ลูกหลานเชื้อสายโนรา ลูกศิษย์ของบรมครูโนราแต่ละสายที่สืบทอดต่อกันมาถึงปัจจุบัน ตลอดจนจนถึงผู้ที่ให้ความเคารพนับถือและศรัทธาต่อบรมครูโนราจังหวัดตรัง ได้เช้านูชาเก็บไว้เพื่อความเป็นที่ระลึก เป็นขวัญกำลังใจ ให้แคล้วคลาดปลอดภัย จากเพศภัยอันตรายจากสิ่งชั่วร้ายต่างๆ อีกทั้งด้านเมตตามหานิยม ให้คนนิยมชมชอบ คำขายดี ร่ำรวยมั่งคั่ง ด้วยบารมีของบรมครูโนราจังหวัดตรัง เป็นต้น

3.11.2 การจัดทำของที่ระลึกไว้จำหน่ายที่พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อสร้างรายได้ให้กับพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรังแต่ละศูนย์ย่อย มีดังนี้

2.11.2.1 จัดทำสื่อไว้จำหน่ายเป็นของที่ระลึกประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง โดยจัดทำเป็นสื่อยึดแขนสั้น ที่มีการสกรีนเป็นภาพบนตัวสื่อด้านหน้า โดยมี

ลวดลายต่างๆ ดังต่อไปนี้ เช่น สกรีนเป็นภาพบนตัวเสื้อด้านหน้าเป็นภาพ เทริดโนราตรัง หน้าพราน หน้าทาสี ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์ตามแบบฝีมือช่างท้องถิ่นจังหวัดตรัง สกรีนเป็นภาพบนตัวเสื้อด้านหน้าเป็นภาพท่ารำโนรา แม่ท่าโนราตรัง พร้อมบอกชื่อท่ารำที่สกรีนลงบนเสื้อ และสกรีนเป็นภาพบนตัวเสื้อด้านหน้าเป็นภาพเครื่องดนตรีโนรา ได้แก่ กลองโนรา ทับโนรา โหม่ง ฉิ่ง ปี่ และแตระ ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีโนราที่มีมาแต่เดิม และยังคงใช้บรรเลงประกอบในการแสดงโนรามาจนถึงปัจจุบัน

ภาพประกอบ 93 ตัวอย่างแบบเสื้อสกรีนภาพเทริดโนราตรัง แบบที่ 1

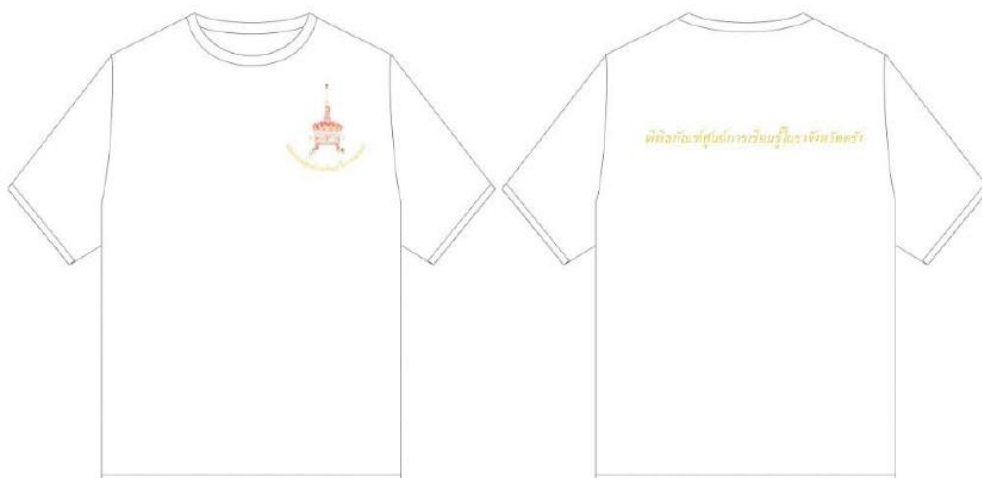
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 94 ตัวอย่างแบบเสื้อสกรีนภาพเทริดโนราดรง แบบที่ 2
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 95 ตัวอย่างแบบเสื้อสกรีนภาพเทริดโนราดรง แบบที่ 3
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 96 ตัวอย่างแบบเสื้อสกรีนภาพเทริดโนราตรัง แบบที่ 4
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 97 ตัวอย่างแบบเสื้อสกรีนภาพเทริดโนราตรัง แบบที่ 5
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 98 ตัวอย่างแบบเสื้อสกรีนภาพหน้าพราน แบบที่ 1
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 99 ตัวอย่างแบบเสื้อสกรีนภาพหน้าพราน แบบที่ 2
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 100 ตัวอย่างแบบเสื้อสตรีสีกรีนภาพหน้าพราน แบบที่ 3
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 101 ตัวอย่างแบบเสื้อสตรีสีกรีนภาพหน้าพราน แบบที่ 4
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 102 ตัวอย่างแบบเสื้อสตรีกรีนภาพหน้าพราน แบบที่ 5
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 103 ตัวอย่างแบบเสื้อสตรีกรีนภาพหน้าพรานและหน้าทาสี คู่กัน
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 104 ตัวอย่างแบบเสื้อสตรีในภาพหน้าทาสี
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 105 ตัวอย่างแบบเสื้อสตรีในภาพกลองโนรา
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 106 ตัวอย่างแบบเสื้อสตรีนภาพทับโนรา
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 107 ตัวอย่างแบบเสื้อสตรีนภาพโหม่งโนรา
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 108 ตัวอย่างแบบเสื้อสกรีนภาพแด่ระ
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 109 ตัวอย่างแบบเสื้อสกรีนภาพเป็โนรา
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

2.11.2.2 จัดทำหุ่นตุ๊กตาโนราจำลอง ไว้จำหน่ายให้เข้าบูชาประจำพิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง โดยจัดทำเป็นหุ่นตุ๊กตาโนราใส่ชุดโนราเต็มยศ มีขนาดจำลองบรรจุ ในกล่องกระจกใสพร้อมฐานตั้งให้ดูสวยงาม ไว้จำหน่ายเพื่อใช้เป็นของที่ระลึกสำหรับตั้งโชว์ให้แก่ ผู้ที่สนใจ

2.11.2.3 จัดทำเครื่องดนตรีโนราจำลอง ไว้จำหน่ายให้เข้าบูชาประจำพิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง โดยจัดทำเครื่องดนตรีโนราขนาดเล็กบรรจุในกล่องกระจกใสพร้อม ฐานตั้งให้ดูสวยงาม ไว้จำหน่ายเพื่อใช้เป็นของที่ระลึกสำหรับตั้งโชว์ให้แก่ผู้ที่สนใจ

2.11.2.4 จัดทำรถโนราจำลอง ไว้จำหน่ายประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนรา จังหวัดตรัง โดยจัดทำเป็นรถโนราสมัยก่อนที่มีขนาดจำลอง พร้อมกับข้าวของเครื่องใช้ต่างๆในการ แสดงโนราที่มีขนาดจำลอง เสมือนการเดินทางของคณะโนราเวลาออกเดินทางไปแสดง ประดับ ตกแต่งไว้บนหลังคารถด้วย ได้แก่ เครื่องดนตรีโนรา หีบเครื่องแต่งกายโนรา ชุมใส่เทริดโนรา เป็นต้น พร้อมตกแต่งให้สวยงาม โดยทำจำลองให้คล้ายกับของจริงมากที่สุด เพื่อสะท้อนถึงภาพจำใน วันวานของการเดินทางของคณะโนราจังหวัดตรังในสมัยก่อน ไว้จำหน่ายเพื่อใช้เป็นของที่ระลึก สำหรับตั้งโชว์ให้แก่ผู้ที่สนใจ

ภาพประกอบ 110 ตัวอย่างรถโนราจำลองด้านข้างตัวรถ

ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

ภาพประกอบ 111 ตัวอย่างรถโนราจำลองด้านหลังตัวรถ
ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

ภาพประกอบ 112 ตัวอย่างรถโนราจำลองด้านบนหลังคารถ
ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

2.11.2.5 จัดทำพวงกุญแจและเครื่องประดับจากลูกบิดโนรา ที่ร้อยเป็นลวดสาย ดอกดวงสวยงาม ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของโนราสื่อผ่านทางชิ้นงาน ได้แก่ พวงกุญแจ สร้อยคอ สร้อยข้อมือ กำไลมือ แหวน และตุ้มหู ตลอดจนถึงทำสายคล้องแวน สายคล้องหน้ากากอนามัย ไว้จำหน่ายประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อใช้เป็นของที่ระลึกให้แก่ผู้ที่สนใจ

ภาพประกอบ 113 ตัวอย่างพวงกุญแจจากลูกบิดโนรา
ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

ภาพประกอบ 114 ตัวอย่างชุดเครื่องลูกบิดโนรา พวงกุญแจ และเครื่องประดับจากลูกบิดโนรา
ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

2.11.2.6 จัดทำกระเป๋าผ้า ย่านผ้า ที่มีการพิมพ์ลายบนกระเป๋าผ้า และพิมพ์ลายบนย่านผ้า เป็นลวดลายดอกดวงของเครื่องลูกบิดโนรา ที่มีลวดลายและสีสันสดใสสวยงาม ให้อำนาจประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อใช้เป็นของที่ระลึกให้แก่ผู้สนใจ

ภาพประกอบ 115 ตัวอย่างแบบกระเป๋าผ้าพิมพ์ลวดลายเครื่องลูกบิดโนรา แบบที่ 1
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

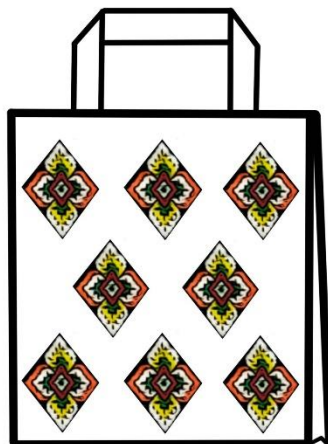
ภาพประกอบ 116 ตัวอย่างแบบกระเป๋าผ้าพิมพ์ลวดลายเครื่องลูกบิดโนรา แบบที่ 2
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 117 ตัวอย่างแบบกระเป๋าผ้าพิมพ์ลวดลายเครื่องลูกบิดโนรา แบบที่ 3
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 118 ตัวอย่างแบบกระเป๋าผ้าพิมพ์ลวดลายเครื่องลูกบิดโนรา แบบที่ 4
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 119 ตัวอย่างแบบกระเป๋าผ้าพิมพ์ลวดลายเครื่องลูกบิดโนรา แบบที่ 5
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

ภาพประกอบ 120 ตัวอย่างแบบกระเป๋าผ้าพิมพ์ลวดลายเครื่องลูกบิดโนรา แบบที่ 6
ที่มา: ผู้วิจัย, 2565

2.11.3 จัดทำเครื่องแต่งกายโนรา ไว้จำหน่ายให้เชาบุชาประจำพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ได้แก่ เทริดโนรา หน้าพราน หน้าทาสี ชุดเครื่องลูกปัดโนรา สนับเพลา หรือกางเกงโนรา หน้าผ้าโนรา ผ้าห้อยโนรา ผ้านุ่งโนรา ผ้ายาว เครื่องต้นโนรา กำไลโนรา และเล็บโนรา โดยจัดทำขนาดที่ใช้สำหรับสวมใส่แสดงจริง ทั้งขนาดของผู้โนราผู้ใหญ่ และโนราเด็ก

ภาพประกอบ 121 ตัวอย่างเครื่องแต่งกายโนรา แบบที่ 1
ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

ภาพประกอบ 122 ตัวอย่างเครื่องแต่งกายโนรา แบบที่ 2
ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

ภาพประกอบ 123 ตัวอย่างเครื่องแต่งกายโนรา แบบที่ 3
ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

ภาพประกอบ 124 ตัวอย่างเครื่องแต่งกายโนรา แบบที่ 4
ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

ภาพประกอบ 125 ตัวอย่างเครื่องแต่งกายโนรา สายพายหรง หรือ สายสังวาลย์
ที่มา: ผู้วิจัย, 2566

2.11.4 จัดทำเครื่องดนตรีโนรา ไว้จำหน่ายให้ชาวมุซาประจำพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
เรียนรู้โนราจังหวัดตรัง โดยจัดทำขนาดที่ใช้สำหรับการนำไปเล่นบรรเลงจริงในการแสดงโนรา

2.11.5 การจัดทำตู้บริจาคในการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
จังหวัดตรัง ตามกำลังศรัทธาของผู้มาเยี่ยมชม เพื่อเป็นรายได้ส่วนหนึ่งในการช่วยส่งเสริม
สนับสนุน บำรุงรักษา และพัฒนาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจังหวัดตรัง ต่อไป

2.11.6 การจัดเก็บเงินค่าลงทะเบียนจากผู้เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ
ในแต่ละโครงการของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจังหวัดตรัง เพื่อเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์
ค่าตอบแทนวิทยากร และค่าบำรุงพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจังหวัดตรัง เพื่อที่จะได้มี
งบประมาณในการบริหารจัดการและพัฒนาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจังหวัดตรัง ต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาตามกระบวนการทางมานุษยวิทยา (Ethnomusicology) โดยสามารถสรุปข้อมูลผลการศึกษาดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม และบริบทที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง

1.1 ประวัติความเป็นมาของสายตระกูลโนราที่สำคัญในจังหวัดตรัง

1.1.1 สายคณะโนราบ้าน เครื่องงาม

ประวัติความเป็นมาของคณะโนราบ้าน เครื่องงาม จ.ตรัง ก่อตั้งคณะโดยโนราบ้าน เครื่องงาม หรือ นายบ้าน รักราวี ผู้มีสถานะเป็นโนราใหญ่ นายโรงเจ้าของคณะ เป็นบรมครูโนรา และเป็นสุดยอดศิลปินโนราผู้มีชื่อเสียงโด่งดังมากอีกท่านหนึ่งของจังหวัดตรัง เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2437 และถึงแก่กรรมเมื่อตอนอายุ 89 ปี ในปี พ.ศ. 2526 โนราบ้าน เครื่องงาม เป็นชาวบ้านโคกท่อน จังหวัดตรัง ได้สืบทอดเชื้อสายโนรามาจากบรรพบุรุษสายตระกูลรักราวี เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนอายุ 12 ปี โดยเรียนกับทวดเกิด โนราบ้าน เครื่องงาม ได้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับโนราบ้าน เครื่องงาม ได้แก่ ผลงานการแสดงโนราประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมที่มีความเข้มข้น ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) พิธีกรรมโนราโรงเหมรย พิธีกรรมตั้งหิ้งครูหมอนโนรา ตลอดจนถึงพิธีกรรมความเชื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนรา ผลงานการแข่งขันประชันโรงโนราในสมัยก่อนซึ่งมีผลงานเป็นที่ยอมรับมากมาย อีกทั้งความสามารถในการรำโนราที่สวยงามอ่อนช้อยแต่แฝงไว้ด้วยพลัง ตามแบบฉบับของสายโนราบ้าน เครื่องงาม การขับบทโนราอันมีปฏิภาณไหวพริบเป็นเลิศและเสียงการขับบทโนราอันไพเราะเสนาะหู ความเก่งกล้าสามารถในด้านคาถาอาคมที่เป็นที่เลื่องลือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเสน่ห์เมตตามหานิยม และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ที่มาของการได้รับฉายาสมญานามในการแสดงโนราว่า โนราบ้าน เครื่องงาม สาเหตุที่ได้รับสมญานามดังกล่าวเนื่องจากว่า คณะโนราบ้าน เครื่องงาม จ.ตรัง มีเครื่องแต่งกายที่ใช้ในการแสดงโนราที่มีความสวยงามจำนวนมาก เพื่อให้เหมาะสมกับการแสดงในแต่ละช่วง จนทำให้ได้รับฉายาว่าโนราบ้านเจ็ดหาง ซึ่งต่อมาก็ได้รับฉายาว่า โนราบ้าน เครื่องงาม และมีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักกันมาจนถึงปัจจุบัน สายคณะโนราบ้าน เครื่องงาม ปัจจุบันมีคณะโนราที่สืบทอดเชื้อสายโนราต่อจาก คณะโนราบ้าน เครื่องงาม จ.ตรัง จำนวน 2 คณะ ได้แก่ (1)

คณะมนตรีศรัทธา ค.แป้นตรัง ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2515 ผู้ก่อตั้งคณะคือ โนราจุก หรือ นายรุ่งน รักราวี ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อองค์เทพประจำตัวของโนราจุกนามว่า “ศรัทธา” มาตั้งเป็นชื่อคณะ และคำว่า ศ.แป้นตรัง เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นลูกศิษย์ของโนราแป้น เครื่องงาม จ.ตรัง (2) คณะมนตรีศรัทธา ทำนองศิลป์ จ.ตรัง ศ.ล่องน้อย ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2555 ผู้ก่อตั้งคณะคือ โนราสอง หรือ นายอดิศร ด้วยรู้ที่ ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อของโนราสอง มาตั้งเป็นชื่อคณะ คำว่า จ.ตรัง เพื่อบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นคณะโนราในพื้นที่จังหวัดตรัง และคำว่า ศ.ล่องน้อย เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นลูกศิษย์ของโนราล่องน้อย ศ.แป้นตรัง

1.1.2 สายคณะโนราเฟื่อง

ประวัติความเป็นมาของคณะมนตรีศรัทธา ค.แป้นตรัง ก่อตั้งคณะโดย โนราเฟื่อง จ.ตรัง หรือ นายเฟื่อง หนูโฆช มีสถานะเป็นโนราใหญ่นายโรงเจ้าของคณะ เป็นบรมครูโนรา และเป็นสุดยอดศิลปินโนราผู้มีชื่อเสียงโด่งดังมากอีกท่านหนึ่งของจังหวัดตรัง นอกจากนี้ โนราเฟื่อง จ.ตรัง ยังได้รับเกียรติเชิญให้ไปเป็นครูสอนศิลปะการแสดงโนราให้กับนักศึกษาที่ สถาบันราชภัฏ นครศรีธรรมราช ต่อมาในช่วงบั้นปลายชีวิต โนราเฟื่อง จ.ตรัง ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ เสนอชื่อให้ได้รับการคัดเลือกเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (โนรา) พร้อมกับ โนรายก ชูบัว แต่ในช่วงระหว่างการพิจารณานั้น โนราเฟื่อง จ.ตรัง ได้ถึงแก่กรรมเสียก่อน ทำให้ โนรายก ชูบัว ผู้มีความสามารถด้านการแสดงโนราอย่างเป็นเลิศเช่นกันนั้น ได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (โนรา) ประจำปี พ.ศ.2530 โนราเฟื่อง จ.ตรัง เกิดเมื่อราวปี พ.ศ.2467 ถึงแก่กรรมเมื่อตอนอายุ 62 ปี เมื่อราวปี พ.ศ.2529 โนราเฟื่อง จ.ตรัง ภูมิลำเนาเดิมเป็นชาวบ้านเขาแก้ว ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง เริ่มฝึกรำโนราตั้งแต่สมัยตอนเด็ก ๆ ได้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่เมื่อตอนอายุ 21 ปี ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับโนราเฟื่อง จ.ตรัง ได้แก่ ผลงานการแสดงโนราประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมที่มีความเข้มข้น ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) พิธีกรรมโนราโรงเหมรย พิธีกรรมตั้งหิ้งครูหมอบโนรา ตลอดจนถึงพิธีกรรมความเชื่ออื่นๆที่เกี่ยวข้องกับโนรา ผลงานการแข่งขันประชันโรงโนราในสมัยก่อน ซึ่งมีผลงานเป็นที่ยอมรับมากมาย เนื่องจากโนราเฟื่อง จ.ตรัง ชับบทโนราได้อย่างไพเราะจับใจมีปฏิภาณไหวพริบเป็นเลิศในการขับกลอนด้นสดที่เรียกว่า “มุตโต” และเป็นคู่แข่งคนสำคัญของโนราเดิม เมืองตรัง อีกทั้งความสามารถในการแสดงการรำโนราของโนราเฟื่อง จ.ตรัง ที่มีความชำนาญในการรำโนราเป็นอย่างมาก จนชาวบ้านที่ได้รับชมการแสดงรำโนราของโนราเฟื่อง จ.ตรัง ต่างได้เปรียบเปรยพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าการรำโนราของโนราเฟื่อง จ.ตรัง นั้น เวลาออกมารำ ณ ห้องโรงโนราประหนึ่งว่าเทวดามารำรำให้ดู

เนื่องจากว่าโนราเพลง จ.ตรัง รำโนราได้สวยงามและสง่างามมากจนไม่อาจจะสายตาได้ ตามแบบฉบับของสายโนราเพลง จ.ตรัง จึงทำให้โนราเพลง จ.ตรัง มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักกันมาจนถึงปัจจุบัน สายคณะโนราเพลง จ.ตรัง ปัจจุบันมีคณะมโนราห์ที่สืบทอดเชื้อสายโนราต่อจากคณะมโนราห์เพลง จ.ตรัง จำนวน 4 คณะ ได้แก่ (1) คณะมโนราห์ศรีจันทร์ สนิทน้อย จ.ตรัง (ศ.โนราเพลง จ.ตรัง) ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2510 ผู้ก่อตั้งคณะคือ โนราศรีจันทร์ ศ.โนราเพลง จ.ตรัง ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อของโนราศรีจันทร์ และชื่อของโนราสนิทน้อย ผู้เป็นภรรยา มาตั้งเป็นชื่อคณะ คำว่า จ.ตรัง เพื่อบ่งบอกว่าเป็นคณะโนราในพื้นที่จังหวัดตรัง และ (ศ.โนราเพลง จ.ตรัง) เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นลูกศิษย์ของโนราเพลง จ.ตรัง (2) คณะมโนราห์สมบุญรณ เทพศรีศิลป์ ศ.คลอง เดิมตรัง ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2531 ผู้ก่อตั้งคณะคือโนราสมบุญรณ เทพศรีศิลป์ ศ.คลอง เดิมตรัง หรือ นายสมบุญรณ เทพศรี ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อและนามสกุลของโนราสมบุญรณ มาตั้งเป็นชื่อคณะ และคำว่า ศ.คลอง เดิมตรัง เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นลูกศิษย์ของโนราคลอง และโนราเดิม เมืองตรัง (3) คณะมโนราห์สิงห์แก้วภักดิ์สมรณ เจริญศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบุญรณ ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2547 ผู้ก่อตั้งคณะคือโนราสิงห์แก้ว หรือนายสรวิชัย แก้วเซ่ง ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือ การนำเอาชื่อเล่นของโนราสิงห์แก้วและชื่อจริงของภรรยา มาตั้งเป็นชื่อคณะ คำว่า จ.ตรัง เพื่อบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นคณะมโนราห์ในพื้นที่จังหวัดตรัง และคำว่า ศ.ศรีจันทร์ สมบุญรณ เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นลูกศิษย์ของโนราศรีจันทร์และโนราสมบุญรณ (4) คณะมโนราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบุญรณ ศรีจันทร์ ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2559 ผู้ก่อตั้งคณะคือโนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ หรือ นายสิทธิโชค หงษา ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อเล่นของโนราเจมส์ มาตั้งเป็นชื่อคณะ คำว่าเสน่ห์ศิลป์หมายถึงเป็นคณะที่มีเสน่ห์ในการแสดงโนรา และคำว่า ศ.สมบุญรณ ศรีจันทร์ เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นลูกศิษย์ของโนราสมบุญรณ และโนราศรีจันทร์

1.1.3 สายคณะโนราชุ่ม แก้วเล็ก

ประวัติความเป็นมาของสายคณะมโนราห์ชุ่ม แก้วเล็ก ก่อตั้งคณะโดย โนราชุ่ม แก้วเล็ก หรือ นายชุ่ม แก้วเล็ก ผู้มีสถานะเป็นโนราใหญ่นายโรงเจ้าของคณะ เป็นบรมครูโนรา และเป็นสุดยอดศิลปินโนราผู้มีชื่อเสียงโด่งดังมากอีกท่านหนึ่งของจังหวัดตรัง เกิดเมื่อราวปี พ.ศ.2423 - 2428 และถึงแก่กรรมเมื่อตอนอายุ 77 ปี ในราวปี พ.ศ.2500 - 2505 โนราชุ่ม แก้วเล็ก เดิมเป็นชาวบ้านควนนาแค ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ต่อมาได้ย้ายมาตั้งรกรากมีครอบครัวที่บ้านหนองชุ่มแสง หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ได้สืบทอดเชื้อสายโนรามาจากโนราศรีเงิน หรือที่รู้จักกันดีในนาม “ขุนศรีทธาใจภักดิ์” หรือ “ขุนธาทุ่งม้าย” ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นขุนโนราในสมัย

รัชกาลที่ 6 โนราซุ่ม แก้วเล็ก เริ่มฝึกรำโนราเมื่อตอนเด็ก ๆ โดยเรียนกับโนราศรีเงิน หรือ “ขุนศรีทธาใจ ภัคดี” หรือ “ขุนธาทุ่งม้าย” ผู้มีศักดิ์เป็นญาติผู้ใหญ่ โนราซุ่ม แก้วเล็ก ได้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับโนราซุ่ม แก้วเล็ก ได้แก่ ผลงานการแสดงโนราประกอบ พิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมที่มีความเข้มข้น ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) พิธีกรรมโนราโรงเหมารุย พิธีกรรมตั้งหิ้งครูหมอโนรา ตลอดจนถึงพิธีกรรมความเชื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนรา ผลงานการแข่งขันประชันโรงโนราในสมัยก่อนซึ่งมีผลงานเป็นที่ยอมรับมากมาย อีกทั้งความสามารถในการรำรำโนราที่สวยงามอ่อนช้อยแต่แฝงไว้ด้วยพลัง การรำโนราประกอบพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ที่เข้มข้น เช่น การรำเขียนพราย รำโนราแทงเข้ รำโนราพันควาย (พันหัวควายเป็น ๆ) ตามแบบฉบับของสายโนราซุ่ม แก้วเล็ก การขับบทโนราอันมีปฏิภาณไหวพริบเป็นเลิศ และเสียงการขับบทโนราอันไพเราะเสนาะหู ความเก่งกล้าสามารถในด้านไสยศาสตร์คาถาอาคมที่เป็นที่เลื่องลือ จึงทำให้คณะโนราซุ่ม แก้วเล็ก มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักกันมาจนถึงปัจจุบัน สายคณะโนราซุ่ม แก้วเล็ก ปัจจุบันมีคณะโนราที่สืบทอดเชื้อสายโนราต่อจากคณะโนราซุ่ม แก้วเล็ก จำนวน 2 คณะ ได้แก่ (1) คณะโนราห์เจริญศิลป์ พันพิน จ.ตรัง เดิมชื่อว่าคณะโนราห์เจริญศิลป์ ผู้ก่อตั้งคณะคือ โนราเจริญ ชัยเพชร หรือ นายเจริญ ชัยเพชร ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ต่อมาเมื่อ โนราเจริญ ชัยเพชร แก่ชราลงจึงได้เปลี่ยนชื่อคณะเป็นคณะโนราห์เจริญศิลป์ พันพิน จ.ตรัง ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อของโนราเจริญ ชัยเพชร ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ชื่อของโนราประพันธ์ ชัยเพชร และโนราพิน ชัยเพชร ผู้เป็นบุตรชาย มาตั้งรวมกันเป็นชื่อคณะ และพ่วงท้ายคำว่า จ.ตรัง เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นโนราในพื้นที่จังหวัดตรัง ต่อมาเมื่อโนราเจริญ ชัยเพชร ได้ถึงแก่กรรมลงเมื่อตอนอายุ 77 เมื่อปี พ.ศ.2549 โนราประพันธ์ ชัยเพชร ผู้เป็นบุตรชายคนโต ก็รับช่วงต่อเป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ สืบทอดเชื้อสายโนราต่อจาก โนราเจริญ ชัยเพชร มาจนถึงปัจจุบัน (2) คณะโนราห์ชบ สมจิตประดิษฐ์ศิลป์ ศ.พ่อแก่ซุ่ม จ.ตรัง ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ. 2531 ผู้ก่อตั้งคณะคือ โนราชบ ศิษย์พ่อแก่ซุ่ม ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อของโนราชบ และชื่อของโนราสมจิต ผู้เป็นภรรยา มาตั้งเป็นชื่อคณะและพ่วงท้ายชื่อคณะด้วย ศ.พ่อแก่ซุ่ม จ.ตรัง เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นผู้สืบทอดเชื้อสายโนราที่มีศักดิ์เป็นหลานตาและเป็นลูกศิษย์ของโนราซุ่ม จ.ตรัง

1.1.4 สายคณะโนราเลื่อน สังฆรักษ์

ประวัติความเป็นมาของคณะโนราห์เลื่อน ไสนาว จ.ตรัง ก่อตั้งคณะโดย โนราเลื่อน สังฆรักษ์ หรือ โนราเลื่อน ไสนาว ผู้มีสถานะเป็นโนราห์ใหญ่นายโรงเจ้าของคณะ เป็นบรมครูโนราห์และเป็นสุดยอดศิลปินโนราห์ผู้มีชื่อเสียงโด่งดังมากอีกท่านหนึ่งของจังหวัดตรัง เกิดในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 และถึงแก่กรรมเมื่อตอนอายุราว 70 – 80 ปี ในราวช่วงปี พ.ศ.2513 - 2516 ขณะที่บวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ ที่วัดไพรททอง หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โนราเลื่อน สังฆรักษ์ เป็นชาวบ้านไสนาว อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ได้สืบทอดเชื้อสายโนราห์มาจากโนราคลิ่ง สังฆรักษ์ ผู้เป็นบิดา ซึ่งภูมิลำเนาเดิมเป็นชาวพังงา อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เริ่มฝึกรำโนราห์เมื่อตอนเด็ก ๆ โดยเรียนกับโนราคลิ่ง สังฆรักษ์ ผู้เป็นบิดา ต่อมาก็ได้ศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมจากโนราคล้าย โนราสีเงิน และโนราชุ่ม โนราเลื่อน สังฆรักษ์ หรือ โนราเลื่อน ไสนาว ได้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับโนราเลื่อน สังฆรักษ์ หรือ โนราเลื่อน ไสนาว ได้แก่ ผลงานการแสดงโนราถวายพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร ที่ ท่าแค จังหวัดพัทลุง เมื่อราวปี พ.ศ.2505 ผลงานการแสดงโนราถวายพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร ที่ วัดท่าแค จังหวัดพัทลุง เมื่อปี พ.ศ. 2514 งานเฉลิมฉลองตั้งศาลให้กับ “พ่อขุนศรีธธา” ผลงานการแสดงโนรารับเสด็จไม่ทราบว่าเป็นเจ้านายพระองค์ใด ณ บางปูเมืองโบราณ ผลงานการแสดงโนรารับเสด็จไม่ทราบว่าเป็นเจ้านายพระองค์ใด ที่จังหวัดสมุทรปราการ ผลงานการแสดงโนราประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมที่มีความเข้มขลัง ไม่ว่าจะเป็พิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) พิธีกรรมโนราโรงเหมยราย พิธีกรรมตั้งหิ้งครูหมอโนรา ตลอดจนถึงพิธีกรรมความเชื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัับโนรา ผลงานการแข่งขันประชันโรงโนราในสมัยก่อนซึ่งมีผลงานเป็นที่ยอมรับมากมาย อีกทั้งความสามารถในการรำโนราที่สง่างามอ่อนช้อยแต่แฝงไว้ด้วยพลัง การรำโนราประกอบพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ที่เข้มขลัง ตามแบบฉบับของสายโนราเลื่อน สังฆรักษ์ หรือ โนราเลื่อน ไสนาว การขับบทโนราอันมีปฏิภาณไหวพริบเป็นเลิศและเสียงการขับบทโนราอันไพเราะเสนาะหู ความเก่งกล้าสามารถในด้านไสยศาสตร์คาถาอาคมที่เป็นที่เลื่องลือ จนได้รับฉายาสมญานามในการแสดงโนราว่า โนราเลื่อน ไสนาว สาเหตุที่ได้รับสมญานามดังกล่าวเนื่องจากว่า เป็นโนราที่มีชื่อเสียงมากอีกท่านหนึ่งของจังหวัดตรัง และเป็นชาวบ้านไสนาว อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จึงได้รับฉายาสมญานามว่า โนราเลื่อน ไสนาว ตามถิ่นที่อยู่อาศัยและมีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักกันมาจนถึงปัจจุบัน สายคณะโนราเลื่อน สังฆรักษ์ หรือ โนราเลื่อน ไสนาว ปัจจุบันมีคณะโนราห์ที่สืบทอดเชื้อสายโนราห์จากคณะโนราห์เลื่อน ไสนาว จ.ตรัง จำนวน 4 คณะ ได้แก่ (1) คณะโนราห์น้อมสมชัยจุลศีลปี แต่เดิมชื่อว่าคณะโนราห์น้อม ศ.เลื่อน ไสนาว ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อคณะเป็นคณะโนราห์น้อมสมชัยจุลศีลปี เมื่อปี พ.ศ.2533 ผู้ก่อตั้งคณะคือ

โนราน้อม ศ.เลื่อนไสนาว หรือ นายน้อม ชัยมงคล ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ (ปัจจุบันถึงแก่กรรมแล้ว) ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อของโนราน้อม ศ.เลื่อนไสนาว ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ชื่อของโนราสมชัย ผู้เป็นโนราใหญ่มีศักดิ์เป็นหลานชายของโนราน้อม ศ.เลื่อนไสนาว และชื่อของโนราจุลิตี บุตรสาวของโนราน้อม ศ.เลื่อนไสนาว มาตั้งเป็นชื่อคณะ ปัจจุบันโนราสมชัย บุญมาก ผู้เป็นหลานชายได้รับช่วงสืบทอดเชื้อสายโนราเป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะมโนราห์น้อมสมชัยจุลิตี ต่อจากโนราน้อม ศ.เลื่อนไสนาว (2) คณะมโนราห์ถาวรรัตนศิลป์ เดิมชื่อว่าคณะมโนราห์แคล้วทวีศิลป์ ศ.เลื่อน ไสนาว ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2535 ผู้ก่อตั้งคณะคือโนราแคล้วทวีศิลป์ ศ.เลื่อน ไสนาว หรือ นายแคล้ว ทองขาว ต่อมาเมื่อโนราแคล้วทวีศิลป์ ศ.เลื่อน ไสนาว ได้ถึงแก่กรรมครบ 1 ปี ในปี พ.ศ.2557 โนราถาวร หรือ นายถาวร รัตนะ ผู้เป็นลูกศิษย์ จึงได้รับช่วงการสืบทอดเชื้อสายโนรา เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ต่อจากโนราแคล้วทวีศิลป์ ศ.เลื่อน ไสนาว ผู้เป็นครูโนรา และได้เปลี่ยนชื่อคณะมาเป็นคณะมโนราห์ถาวรรัตนศิลป์ มาจนถึงปัจจุบัน ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อและนามสกุลของโนราถาวร หรือ นายถาวร รัตนะ ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ มาตั้งเป็นชื่อคณะมโนราห์ถาวรรัตนศิลป์ (3) คณะมโนราห์ประจบน้อย ศ.น.ป. ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2542 ผู้ก่อตั้งคณะคือ โнораประจบ หรือ นายจั่ง สัมภักษ์ ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อในการแสดงของโนราประจบและโนราน้อยผู้เป็นภรรยา มาตั้งเป็นชื่อคณะ (4) คณะมโนราห์ระเบียบสาครศิลป์ ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2554 ผู้ก่อตั้งคณะคือ โнораระเบียบ รัตนะ(คล้ายเถาว์) ลูกศิษย์โนราผู้หญิงรุ่นแรกของโนราเลื่อน ไสนาว และ โнораสุดสาคร สัมภักษ์ ผู้มีศักดิ์เป็นเหลนของโนราเลื่อน ไสนาว ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อของโนราโนราระเบียบ และ โнораสุดสาคร มาตั้งเป็นชื่อคณะ และเนื่องจากขนบธรรมเนียมที่สืบทอดกันมาว่าโนราผู้หญิงไม่สามารถประกอบพิธีกรรมได้ จึงทำให้ต้องมีโนราใหญ่ ซึ่งเป็นผู้ชายร่วมเป็นเจ้าของคณะด้วย

1.1.5 สายคณะโนราขึ้น นะสงค์

ประวัติความเป็นมาของคณะมโนราห์ขึ้น เสียงทอง จ.ตรัง ก่อตั้งคณะโดย โнораขึ้น นะ สงค์ ผู้มีสถานะเป็นโนราใหญ่นายโรงเจ้าของคณะ เป็นบรมครูโนรา และเป็นสุดยอดศิลปินโนราผู้มีชื่อเสียงโด่งดังมากอีกท่านหนึ่งของจังหวัดตรัง เกิดเมื่อวันที่ 9 เดือนกันยายน พ.ศ.2452 และถึงแก่กรรมเมื่อตอนอายุราว 86 ปี ในปี พ.ศ.2538 โнораขึ้น นะสงค์ เป็นชาวบ้านควน หมู่ที่ 8 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ได้สืบทอดเชื้อสายโนรามานาจากโนราปุณ บ้านโนไร่ ตำบลเกาะเปีย อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง โнораขึ้น นะสงค์ เริ่มฝึกทำโนราเมื่อตอนเด็ก ๆ โดยเรียนกับโนราปุณ บ้านโนไร่ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง โнораขึ้น นะสงค์ ได้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เมื่อตอนอายุ 21 ปี

ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับโนราชื่น นะสงค์ ได้แก่ ผลงานการแสดงโนราประกอบพิธีกรรมความเชื่อแบบโบราณดั้งเดิมที่มีความเข้มขลัง ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (คำครู) พิธีกรรมโนราโรงเหมรุษ พิธีกรรมตั้งหิ้งครูหมอบโนรา ตลอดจนถึงพิธีกรรมความเชื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนรา ผลงานการแข่งขันประชันโรงโนราในสมัยก่อน ซึ่งมีผลงานเป็นที่ยอมรับมากมาย อีกทั้งความสามารถในการร่ายรำโนราที่สวยงามอ่อนช้อยแต่แฝงไว้ด้วยพลัง การรำโนราประกอบพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ที่เข้มขลัง ตามแบบฉบับของสายโนราชื่น นะสงค์ ผลงานการแข่งขันประชันโรงโนราในสมัยก่อนซึ่งมีผลงานมากมาย และการได้รับฉายาสมญานามในการแสดงโนราว่า โนราชื่น เสียงทองสาเหตุที่ได้รับสมญานามดังกล่าวเนื่องจากว่า โนราชื่น นะสงค์ เป็นโนราที่มีปฏิภาณไหวพริบเป็นเลิศและมีเสียงไพเราะมากเวลาขับบทโนรา อีกทั้งท่านหนึ่งของจังหวัดตรัง จึงทำให้มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักกันมาจนถึงปัจจุบัน สายคณะโนราชื่น นะสงค์ ปัจจุบันมีคณะโนราที่สืบทอดเชื้อสายโนราต่อจากคณะโนราหิโนราชื่น เสียงทอง จ.ตรัง จำนวน 1 คณะ คือ (1) คณะโนราห์เปริยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2542 ผู้ก่อตั้งคณะคือ โนราเปริยม หรือ นายเปี่ยม สุวรรณวร ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อของโนราเปริยม มาตั้งเป็นชื่อคณะ และคำว่า ศ.ชื่น เสียงทอง เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นลูกศิษย์ของโนราชื่น เสียงทอง

1.1.6 สายคณะโนราเดิม เมืองตรัง

ประวัติความเป็นมาของคณะโนราหิโนราเดิม เมืองตรัง ก่อตั้งคณะโดย โนราเดิม เมืองตรัง หรือ นายเดิม อ่องเซ้ง ผู้มีสถานะเป็นโนราใหญ่นายโรงเจ้าของคณะ อีกทั้งมีสถานะเป็นครูโนราและเป็นศิลปินโนราที่มีชื่อเสียงมากอีกท่านของจังหวัดตรัง เกิดเมื่อปี พ.ศ.2457 และถึงแก่กรรมเมื่อตอนอายุ 57 ปี ในปี พ.ศ.2514 โนราเดิม เมืองตรัง เป็นชาวบ้านเขาเศษ อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง ได้สืบทอดเชื้อสายโนรามาจากโนราตั้ง อ่องเซ้ง ผู้เป็นบิดา โนราเดิม เมืองตรัง เริ่มฝึกรำโนราและขับบทโนราตั้งแต่สมัยวัยรุ่นเมื่อตอนอายุย่างเข้า 16 ปี โดยเรียนกับโนราตั้ง อ่องเซ้ง ผู้เป็นบิดา ผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับโนราเดิม เมืองตรัง ได้แก่ ผลงานการแสดงโนราแบบร่วมสมัยรุ่นบุกเบิกในยุคแรก ที่ได้พลิกหน้าประวัติศาสตร์รูปแบบในการแสดงโนราในยุคนั้นให้เป็นโนราเวที โนราใส่สูทรำขับบท มีการแสดงนิยาย ผนวกเข้ากับความสามารถและปฏิภาณไหวพริบอันเป็นเลิศในการขับกลอนโนราแบบกลอนสดที่เรียกว่า “มุตโต” ที่หาตัวจับได้ยาก จึงทำให้ โนราเดิม เมืองตรัง มีผลงานชนะการแข่งขันประชันโรงโนรามากมาย และทำให้มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักกันมาจนถึงปัจจุบัน สายคณะโนราเดิม เมืองตรัง ปัจจุบันมีคณะโนราที่สืบทอดเชื้อสายโนราต่อจากคณะโนราหิโนราเดิม เมืองตรัง จำนวน 3 คณะ ได้แก่ (1) คณะโนราห์สมบุรณ์ เทพศศิลป์ ศ.คล่อง เดิมตรัง ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2531 ผู้ก่อตั้งคณะคือโนราสมบุรณ์ เทพศศิลป์ ศ.คล่อง เดิมตรัง หรือ นายสมบุรณ์ เทพศ ผู้

เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อและนามสกุลของโนราสมบุญ มาตั้งเป็นชื่อคณะ และคำว่า ศ.คลอง เดิมตรัง เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นลูกศิษย์ของโนราคลอง และโนราเดิม เมืองตรัง (2) คณะมโนราห์สิงห์แก้วภักดิ์ธรรม์ เจริญศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบุญ ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2547 ผู้ก่อตั้งคณะคือโนราสิงห์แก้ว หรือนายสรวิชัย แก้วแข่ง ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือ การนำเอาชื่อเล่นของโนราสิงห์แก้วและชื่อจริงของภรรยา มาตั้งเป็นชื่อคณะ คำว่า จ.ตรัง เพื่อบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นคณะมโนราห์ในพื้นที่จังหวัดตรัง และคำว่า ศ.ศรีจันทร์ สมบุญ เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นลูกศิษย์ของโนราศรีจันทร์และโนราสมบุญ (3) คณะมโนราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบุญ ศรีจันทร์ ก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ.2559 ผู้ก่อตั้งคณะคือโนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ หรือนายสิทธิโชค หงษา ผู้เป็นโนราใหญ่และนายโรงเจ้าของคณะ ที่มาของชื่อคณะคือการนำเอาชื่อเล่นของโนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ มาตั้งเป็นชื่อคณะ และคำว่า ศ.สมบุญ ศรีจันทร์ เพื่อเป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นลูกศิษย์ของโนราสมบุญ และโนราศรีจันทร์

1.2 วัฒนธรรมและบริบทที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง

1.2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับครุหมอนโนราในจังหวัดตรัง จากการศึกษาพบว่า มีความเชื่อ ดังต่อไปนี้

1.2.1.1 ครุหมอนโนรา เป็นครุบาอาจารย์ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ผู้สืบทอดเชื้อสายโนรา ศิลปินโนรา ลูกคู่ นักดนตรีโนรา หมอกรบโนรา จำศาลโนรา ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับโนรา ตลอดจนถึงประชาชนในพื้นที่จังหวัดตรัง ต่างให้ความเคารพนับถือและเกรงกลัวเป็นอย่างมาก เนื่องจากว่าครุหมอนโนราสามารถให้คุณและให้โทษได้ และถือสัจจะวาจาเป็นที่สุด ดังคำกล่าวที่ว่า “โนราถือสัจจะพระถือศีล”

1.2.1.2 ครุหมอนโนรา จะเป็นผู้เลือกผู้สืบเชื้อสายโนราเอง โดยที่ผู้ถูกเลือกไม่สามารถที่จะปฏิเสธได้

1.2.1.3 ครุหมอนโนรา จะเป็นผู้เลือกว่าจะไปสถิตอยู่กับลูกหลานเชื้อสายโนราคนไหน เพื่อให้เป็นร่างทรงครุหมอนโนรา ตายายโนรา การเลือกร่างทรงครุหมอนโนราประจำสายตระกูล ผู้ที่ถูกเลือกไม่สามารถที่จะปฏิเสธได้

1.2.1.4 ครุหมอนโนรา จะสถิตอยู่ในเครื่องแต่งกายโนรา ซึ่งมีความเชื่อที่สืบทอดต่อกันมาว่า เทริด จะมีครุหมอนโนราชั้นสูงสถิตอยู่ หน้าพราน จะมีครุหมอนโนราฝ่ายชาย ครุหมอนสายตาพรานสถิตอยู่ เป็นสัญลักษณ์ตัวแทนครุหมอนโนราฝ่ายชาย หน้าพาสี จะมีครุหมอนโนราฝ่ายหญิง บรรดาแม่ ๆ ทั้งหลายสถิตอยู่ เป็นสัญลักษณ์ตัวแทนครุหมอนโนราฝ่ายหญิง ตลอดไปจนถึงเครื่องแต่งกายโนราทุกชิ้น ถือว่าเป็นของมีครูทั้งสิ้น

1.2.1.5 ครูหมอนโนรา จะสถิตอยู่ในเครื่องดนตรีโนรา ซึ่งมีความเชื่อที่สืบทอดต่อกันมาว่า เครื่องดนตรีโนรานั้นมีครู มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เทพเทวดา รุกขเทวดา รุกขเทวี นางไม้ สถิตอยู่ ต้องให้ความเคารพนับถือ

1.2.1.6 ครูหมอนโนรา จะสถิตอยู่ ณ โรงโนรา ซึ่งมีความเชื่อที่สืบทอดต่อกันมาว่า ในพื้นที่อาณาเขตโรงโนรานั้น มีครูหมอนโนรา ตายายโนรา ภูมินโนรา และนางฟ้าทั้งเจ็ด สถิตอยู่ ทั้งที่เป็นโรงโนราถาวรที่เป็นโรงหัดโนรา และพื้นที่อาณาเขตโรงโนราสำหรับการจัดพิธีกรรมของโนรา

1.2.1.7 ครูหมอนโนรา จะสถิตอยู่ในห้องตายาย (ห้องบรรพบุรุษ) ณ หิ้งครูหมอนโนราประจำบ้านของผู้มีเชื้อสายโนรา ซึ่งครูหมอนโนรา ตายายโนรา ท่านจะเป็นผู้เลือกเองว่าจะอยู่กับลูกหลานคนไหน ที่บ้านหลังไหน ที่ท่านถูกชะตา ซึ่งลูกหลานก็ไม่สามารถปฏิเสธได้

1.2.1.8 ครูหมอนโนรา ตายายโนรา ที่มีความสำคัญ มีความศักดิ์สิทธิ์ และเป็นที่เคารพนับถือของสายตระกูลโนราจังหวัดตรัง พบว่า จะนับถือครูหมอนโนราที่มีรายชื่อปรากฏอยู่ในตำนานของโนรา ที่มีตำแหน่งยศศักดิ์ ทั้งครูหมอนโนราฝ่ายชาย และครูหมอนโนราฝ่ายหญิง นับถือครูหมอนโนราที่มีรายชื่อปรากฏอยู่ในบทโนรา นับถือครูหมอนโนราสายตาพราน นับถือครูหมอนโนราของสายตระกูลที่สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ นับถือครูหมอนโนราสายเทพประจำตระกูล นับถือครูหมอนโนราที่เป็นสายบรรพบุรุษ ครูหมอนโนราสายครูโนราที่ได้ล่วงลับไปแล้วของแต่ละสาย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการเคารพนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำท้องถิ่นด้วย

1.2.2 ขนบธรรมเนียมพิธีกรรมการสืบทอดเชื้อสายโนรา ในพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่สายโนราจังหวัดตรัง จากการศึกษาพบว่า พิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ของสายโนราจังหวัดตรัง เป็นพิธีกรรมหนึ่งที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นการเปลี่ยนสถานะของโนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ให้เป็นโนราใหญ่ เป็นผู้สืบทอดเชื้อสายโนราอย่างเต็มภาคภูมิและสามารถเป็นนายโรงเจ้าของคณะโนราได้ต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ยังมีอีกนัยหนึ่งที่แฝงอยู่ก็คือ เป็นการประกาศให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้ว่าได้มีโนราใหญ่ที่มีความรู้มีความสามารถในการแสดงโนราเกิดขึ้นแล้ว ช่วงเวลาในการจัดพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่สายโนราจังหวัดตรัง จะจัดขึ้นในช่วงเดือนยี่ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 เดือน 11 และเดือน 12 นิยมจัดพิธีกรรมนี้มากที่สุดในช่วง เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 9 ในช่วงเวลาข้างขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นเวลาฤกษ์ที่ดีที่สุด ห้ามจัดพิธีกรรมนี้ในช่วงที่เรียกว่า “ทักทินเดือน” การจัดเตรียมพิธีนี้จะจัดขึ้น ณ โรงโนราที่จัดพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่เพื่อการทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่โดยเฉพาะ โดยจะต้องเป็นโรงโนราแบบโบราณ ที่สร้างขึ้นถูกต้องตามแบบแผนขนบของโนราทุกประการ ที่บ้านของโนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ หรือที่บ้านของเครือญาติเท่านั้น และต้องมีหิ้งครูหมอนโนราประจำตระกูลอยู่ที่บ้านด้วย สิ่งของที่ต้องใช้ในการประกอบพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ จะแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนแรกคือของที่ต้องจัดวางไว้บนพาไล ส่วนที่สองคือของที่ต้องใช้ตรงห้องโรงพิธี โดยของทุกอย่างจะต้องมีครบตามขนบของโนรา ขั้นตอนพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่สายโนราจังหวัดตรัง พบว่า มี 3 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ รูปแบบที่ 1 ในกรณีที่โนราผู้เข้าพิธีผูกผ้าใหญ่ยังบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์อยู่และต้องมาทำพิธีสึกที่โรงโนรา รูปแบบที่ 2 ในกรณีที่โนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ ต้องทำพิธีบวชขนาด บวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ และสึกที่โรงโนรา รูปแบบที่ 3 ในกรณีที่โนราผู้เข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ได้บวชเป็นพระภิกษุสงฆ์และสึกมาจากวัดแล้ว นอกจากนี้ยังพบว่าขณะทำพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่อยู่นั้น ครูหมอนโนราของสายตระกูลโนราผู้เข้าทำพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ จะเข้าทรงมาร่วมประกอบพิธีกรรมด้วย และสิ่งที่สำคัญที่สุดอีกประการหนึ่งก็คือ โนราผู้เข้าพิธีกรรมครอบเทริดผูกผ้าใหญ่จะต้องถือพรหมจรรย์จนกว่าจะทำพิธีกรรมนี้เสร็จสิ้น ห้ามปราชิกโดยเด็ดขาด จึงจะถือว่าพิธีกรรมนี้สำเร็จอย่างสมบูรณ์ และจากการศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอดเชื้อสายโนราจังหวัดตรัง พบว่า มีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับครูหมอนโนราในการสืบทอดเชื้อสายโนรา การฝากตัวเป็นศิษย์ การถ่ายทอดภูมิปัญญาการแสดงโนรา และการปฏิบัติตัวของผู้สืบทอดเชื้อสายโนรา โดยมีการยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดมาจนถึงปัจจุบัน

1.2.3 ทำรำโนรา “ท่าครู” ของโนราจังหวัดตรัง แต่ละสายคณะ จากการศึกษาพบว่า ทำรำโนรา “ท่าครู” ของแต่ละสายคณะ มีท่ารำบางท่าที่เป็นท่ารำเดียวกัน และมีท่ารำต่างกันดังต่อไปนี้

1.2.3.1 ทำรำโนรา “ท่าครู” ของสายคณะโนราแป้น เครื่องงาม ได้แก่ ท่าเทพพนม พรหมสี่หน้า แม่ลายกนก สอดสร้อยมาลา ผาหลาเพียงไหล่ ดอกบัวตูม ดอกบัวแย้ม ดอกบัวบาน แฉงมุ่มซักโย พิสมัยเรียงหมอน ท่าเขาควาย และท่านางขึ้นนอน (ท่ากินนร ท่ากินรี) เป็นต้น

1.2.3.2 ทำรำโนรา “ท่าครู” ของสายคณะโนราเฟือง จ.ตรัง ได้แก่ ท่าพนมมือ ท่าจีบซ้ายดิ่งเทียมบ่า ท่าจีบขวาดิ่งเทียมบ่า ท่าจีบซ้ายเพียงเอด ท่าจีบขวาเพียงเอด ท่าจีบซ้ายไว้หลัง ท่าจีบขวาไว้หลัง ท่าจีบซ้ายเพียงบ่า ท่าจีบขวาเพียงบ่า ท่าจีบซ้ายเสมอหน้า ท่าจีบขวาเสมอหน้า ท่าเขาควาย เทพพนม ท่าสอดสร้อย เคล้ามือ เป็นต้น

1.2.3.3 ทำรำโนรา “ท่าครู” ของสายคณะมโนราชุ่ม แก้วเล็ก ได้แก่ ท่าเทพพนม ท่าสอดสร้อย ท่ามาลา ท่าพระพุทธเจ้าห้ามุม ท่ารำจีบสลับ ท่าจีบพก ท่าตั้งวงเทียมบ่า ท่าจีบข้างเทียมบ่า ท่ารำเทียมบ่า ท่าทำนองพระเทวดา ท่าไชยชายนาดกราย ท่าเขาควาย เป็นต้น

1.2.3.4 ทำรำโนรา “ท่าครู” ของสายคณะโนราเลื่อน สังฆรักษ์ หรือโนราเลื่อน ไสนาว จ.ตรัง ได้แก่ ท่าแม่ลาย ท่าราหูจับจันทร์ หรือท่าเขาควาย ท่าขึ้นนอน (กินนรใหญ่) ท่า

บัวตูม ทำบัวแย้ม ทำบัวแซม ทำแมงมุมชักใย ทำหงส์ทอง ทำรำเทียมป่า ทำผาหลา ทำรำเทียมพก ทำพระรามแผลงศร เป็นต้น

1.2.3.5 ทำรำโนรา “ทำครู” ของสายคณะโนราขึ้น นະสงค์ หรือโนราขึ้น เสียงทอง จ.ตรัง ได้แก่ ทำเขาควาย ทำซี้หนอน ซี้หนอนน้อย ซี้หนอนใหญ่ ทำผาหลา ทำรำเพียงไหล่ ทำเทพพนม ทำพรหมสี่หน้า ทำสอดสร้อย ทำสามวง ทำจีบพก ทำจีบหน้า ทำจีบข้าง ทำกระต่ายชมจันทร์ ทำกวางเดินดง ทำรำเทียมป่า ทำรำเทียมพก ทำพวงดอกไม้ ทำรำโคมเวียน ทำแม่ลายกนก ทำพระพุทธรูปเจ้าห้ามมาร ทำพระรามข้ามสมุทร ทำพญาครุฑร่อนมา ทำพระรถลีสาร (ทำพระรถโยนสาร) ทำฤษีดาวบส ทำต่างกัน ทำรงนก ทำนกแขกเต้า เป็นต้น

1.2.3.6 ทำรำโนรา “ทำครู” ของสายคณะโนราเดิม เมืองตรัง ได้แก่ ทำเทพพนม ทำเขาควาย ทำซี้หนอน (กินนร) ทำสอดสร้อย เคล้ามือ ทำรำตามบทต่าง ๆ เป็นต้น

1.2.4 การถ่ายทอดภูมิปัญญาการแสดงโนรา จากการศึกษาพบว่า เป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาแบบปากต่อปาก ที่เรียกว่า “มุขปาฐะ” ซึ่งใช้ตัวของครูโนราเองเป็นสื่อในการถ่ายทอดองค์ความรู้ โดยครูโนราจะใช้วิธีการสาธิตทำให้ลูกศิษย์ดู แล้วให้ลูกศิษย์ทำตาม จากนั้นครูโนราก็จะบอกจุดบกพร่องของลูกศิษย์แต่ละคน ที่ต้องแก้ไขปรับปรุง แล้วฝึกซ้อมทบทวนให้กับลูกศิษย์จนสามารถทำได้ถูกต้องตามแบบแผนที่ครูโนราสอนไว้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการเตรียมความพร้อมของร่างกาย การถ่ายทอดภูมิปัญญาในการรำโนรา การถ่ายทอดภูมิปัญญาในการขับบทโนรา ส่วนการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับโนรา ครูโนราจะให้ลูกศิษย์ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง จากพิธีกรรมจริง โดยฝึกให้ลูกศิษย์รู้จักสังเกต มีส่วนร่วมในพิธีกรรม และเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ในการประกอบพิธีกรรมเพื่อขอความรู้เพิ่มเติมในภายหลังได้ ด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านคาถาอาคม ครูโนราจะเป็นผู้คัดเลือกลูกศิษย์ที่เป็นโนราใหญ่ ที่ได้ผ่านพิธีกรรมการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการแสดงโนราอย่างเป็นเลิศ มีความประพฤติปฏิบัติตัวดี อยู่ในศีลในธรรม และมีคุณสมบัติที่เหมาะสมตามที่ครูโนราได้กำหนดไว้เท่านั้น ครูโนราจึงจะพิจารณาถ่ายทอดความรู้ให้

1.2.5 เครื่องแต่งกายในการแสดงโนรา จากการศึกษาพบว่า มีการใส่เครื่องแต่งกายตามลำดับสถานภาพตามศักดิ์ ในการสืบทอดเชื้อสายโนรา มีเครื่องแต่งกายดังต่อไปนี้

1.2.5.1 เครื่องแต่งกายของโนราใหญ่ ที่ได้ผ่านพิธีการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่แล้ว มีเครื่องแต่งกาย ดังต่อไปนี้ (1) เทริด (2) เครื่องผูกมัดโนรา มีทั้งหมด 5 ชิ้น ได้แก่ รอบอก พานอก หรือพานโครง ป่า ปั้งคอ สายคอ สายพายหรง หรือ สายสังวาลย์ (3) ปีก หรือ หางหงส์ (4) เครื่องต้น ได้แก่ ตาบ หรือ ทับทรวง ประจํายาม ปีกนกแอ่น และ ปั้นเหน่ง กำไลต้นแขนและกำไลปลายแขน (5)

กำไล หรือกำห่มรุษ (6) เล็บ (7) ผ้าผูกคอ ปัจจุบันไม่นิยมใช้แล้ว (8) สนับเพลลา (9) ฟ่านุง หรือฟ้ายาว ปัจจุบันพบว่าการตัดเย็บเป็นแบบสำเร็จรูป แต่การนุ่งฟ่านุงแบบโบราณปัจจุบันก็ยังนุ่งอยู่ โดยเฉพาะในพิธีกรรมโนราโรงครู ผู้ที่เป็นโนราใหญ่จะต้องนุ่งฟ่านุงแบบโบราณดั้งเดิมเท่านั้นในการแสดงประกอบพิธีกรรม (10) หน้าผ้า (11) ผ้าห้อย (12) ถุงเท้า การใส่ถุงเท้าเริ่มมีขึ้นในช่วงนโยบายรัฐนิยม สมัยของจอมพลแปลกพิบูลสงคราม (13) สร้อยข้อเท้าลูกปัดโนรา

1.2.5.2 เครื่องแต่งกายของโนราที่ไม่ได้มีสถานะเป็นโนราใหญ่ มีดังต่อไปนี้

(1) เทริด สมัยก่อนโนราใหญ่ตัวอื่นเครื่องเท่านั้นจึงจะสามารถใส่เทริดได้ ต่อมาได้ให้โนราที่ไม่ได้มีสถานะเป็นโนราใหญ่สามารถใส่เทริดได้ แต่ต้องมีอายุครบ 20 ปี ขึ้นไป ในปัจจุบันโนราที่ไม่ได้มีสถานะเป็นโนราใหญ่ที่มีอายุครบ 12 ปี ขึ้นไปก็อนุโลมให้สามารถใส่เทริดได้ (2) เครื่องลูกปัดโนรา มีทั้งหมด 4 ชั้น ได้แก่ รอบอก พานอก หรือพานโครง บ่า บั้งคอ สายคอ (3) ปีก หรือ หางหงส์ (4) กำไล หรือกำห่มรุษ (5) เล็บ (6) ผ้าผูกคอ ปัจจุบันไม่นิยมใช้แล้ว (7) สนับเพลลา (8) ฟ่านุง หรือฟ้ายาว ปัจจุบันพบว่าการตัดเย็บเป็นแบบสำเร็จรูป แต่การนุ่งฟ่านุงแบบโบราณปัจจุบันก็ยังนุ่งอยู่ โดยเฉพาะในพิธีกรรมโนราโรงครู ผู้ที่เป็นโนราใหญ่จะต้องนุ่งฟ่านุงแบบโบราณดั้งเดิมเท่านั้นในการแสดงประกอบพิธีกรรม (9) หน้าผ้า (10) ผ้าห้อย (11) ถุงเท้า การใส่ถุงเท้าเริ่มมีขึ้นในช่วงนโยบายรัฐนิยม สมัยของจอมพลแปลกพิบูลสงคราม (12) สร้อยข้อเท้าลูกปัดโนรา

1.2.5.3 เครื่องแต่งกายของโนราเด็ก มีดังต่อไปนี้

(1) เทริด สมัยก่อนโนราใหญ่ตัวอื่นเครื่องเท่านั้นจึงจะสามารถใส่เทริดได้ ต่อมาได้ให้โนราที่ไม่ได้มีสถานะเป็นโนราใหญ่สามารถใส่เทริดได้ แต่ต้องมีอายุครบ 20 ปี ขึ้นไป ในปัจจุบันโนราที่ไม่ได้มีสถานะเป็นโนราใหญ่ที่มีอายุครบ 12 ปี ขึ้นไปก็อนุโลมให้สามารถใส่เทริดได้ (2) เครื่องลูกปัดโนรา มีทั้งหมด 4 ชั้น ได้แก่ รอบอก พานอก หรือพานโครง บ่า บั้งคอ สายคอ (3) ปีก หรือ หางหงส์ (4) กำไล หรือกำห่มรุษ (5) เล็บ (6) ผ้าผูกคอ ปัจจุบันไม่นิยมใช้แล้ว (7) สนับเพลลา (8) ฟ่านุง หรือฟ้ายาว ปัจจุบันพบว่าการตัดเย็บเป็นแบบสำเร็จรูป แต่การนุ่งฟ่านุงแบบโบราณปัจจุบันก็ยังนุ่งอยู่ โดยเฉพาะในพิธีกรรมโนราโรงครู ผู้ที่เป็นโนราใหญ่จะต้องนุ่งฟ่านุงแบบโบราณดั้งเดิมเท่านั้นในการแสดงประกอบพิธีกรรม (9) หน้าผ้า (10) ผ้าห้อย (11) ถุงเท้า การใส่ถุงเท้าเริ่มมีขึ้นในช่วงนโยบายรัฐนิยม สมัยของจอมพลแปลกพิบูลสงคราม (12) สร้อยข้อเท้าลูกปัดโนรา

1.2.5.4 เครื่องแต่งกายของนายพราน มีดังต่อไปนี้

(1) หน้าพราน หรือหัวพราน (2) ฟ่านุง หรือฟ้ายาว (3) ผ้าขาวม้า หรือผ้าซุบ (4) เสื้อ ปัจจุบัน พบว่า มีการใส่เสื้อกล้ามหรือเสื้อยืดมีปกในการแสดง แต่ไม่เป็นที่นิยมนัก โดยมากยังยึดการแต่งกายแบบโบราณดั้งเดิม คือ สวมหน้าพราน หรือหัวพราน นุ่งฟ้ายาวโจงกระเบน คาดผ้าขาวม้าระดับสะเอว หรือใช้พาดบ่า และไม่ใส่เสื้อ

1.2.5.5 เครื่องแต่งกายของนางทาสี มีดังต่อไปนี้ (1) หน้าทาสี หรือหัวทาสี (2) ผ้านุ่ง หรือผ้ายาว (3) เสื้อ เป็นเครื่องแต่งกายท่อนบนของผู้แสดงเป็นนางทาสี ผู้แสดงเป็นนางทาสี จะใส่เสื้อคอกลมแขนกระบอกผ่าหน้าติดกระดุม เสื้อผ้าลูกไม้ หรือเสื้อตามแบบสมัยนิยมที่มีความเหมาะสม สวยงาม ตามฐานะของผู้แสดง (4) ผ้าพาดบ่า (5) เครื่องประดับ ผู้แสดงเป็นนางทาสีจะใส่เครื่องประดับตามความเหมาะสม ตามฐานะของผู้แสดง เช่น ใส่ตุ้มหู สร้อยคอ สร้อยข้อมือ กำไล แหวน และเข็มขัด เป็นต้น

1.2.5.6 เครื่องแต่งกายของลูกคู่ นักดนตรีโนรา มีดังต่อไปนี้ (1) เสื้อ ลูกคู่ นักดนตรีโนรา สมัยก่อนจะใส่เสื้อผ้าปาน ผ้าฝ้าย ผ้าทอ สีขาวคอกลม แขนสั้น แขนยาว ผ่าหน้าติดกระดุม ปัจจุบันก็ยังใส่เสื้อแบบดังกล่าวอยู่ หรือจะใส่เสื้อตามความนิยมตามยุคตามสมัย ตามฐานะของลูกคู่ นักดนตรีโนรา หรือใส่เสื้อประจำคณะแบบเดียวกัน (2) ผ้านุ่ง หรือผ้ายาว เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของลูกคู่ นักดนตรีโนรา มีลักษณะเป็นผ้าผืนยาวรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้นุ่งเป็นโจงกระเบน นิยมใช้ผ้าไทยลายดอก และผ้าสีพื้น หรืออาจจะนุ่งผ้าไสร่งก็ได้ ปัจจุบันก็ยังใส่ผ้านุ่งแบบดังกล่าวอยู่ หรือใส่กางเกงตามความนิยมตามยุคตามสมัย ตามฐานะของลูกคู่ นักดนตรีโนรา (3) ผ้าขาวม้า หรือผ้าซุบ มีลักษณะเป็นผ้ารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าลายตารางตาหมากรุก หรือผ้าสีพื้น ใช้สำหรับนุ่งคาดระดับสะเอว หรือใช้พาดบ่า

1.2.5.7 เครื่องแต่งกายของหมอกบโรงโนรา มีดังต่อไปนี้ (1) เสื้อ หมอกบโรงโนรา สมัยก่อนจะใส่เสื้อผ้าปาน ผ้าฝ้าย ผ้าทอ สีขาวคอกลม แขนสั้น แขนยาว ผ่าหน้าติดกระดุม ปัจจุบันก็ยังใส่เสื้อแบบดังกล่าวอยู่ หรือจะใส่เสื้อตามความนิยมตามยุคตามสมัย ตามฐานะของหมอกบโรงโนรา (2) ผ้านุ่ง หรือผ้ายาว เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของหมอกบโรงโนรา มีลักษณะเป็นผ้าผืนยาวรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้นุ่งเป็นโจงกระเบน นิยมใช้ผ้าไทยลายดอก และผ้าสีพื้น หรืออาจจะนุ่งผ้าไสร่งก็ได้ ปัจจุบันก็ยังใส่ผ้านุ่งแบบดังกล่าวอยู่ หรือใส่กางเกงตามความนิยมตามยุคตามสมัย ตามฐานะของหมอกบโรงโนรา (3) ผ้าพาดบ่า จะใช้เป็นผ้าขาว ผ้าสีพื้น ผ้าขาวม้า หรือผ้าทอลายลูกแก้ว ก็ได้ ผ้าพาดบ่ามีลักษณะเป็นผ้ารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้สำหรับพาดบ่าเวลาทำพิธีกรรม

1.2.5.8 เครื่องแต่งกายของจำศาลโนรา มีดังต่อไปนี้ (1) เสื้อ จำศาลโนรา สมัยก่อนจะใส่เสื้อผ้าปาน ผ้าฝ้าย ผ้าทอ สีขาวคอกลม แขนสั้น แขนยาว ผ่าหน้าติดกระดุม ปัจจุบันก็ยังใส่เสื้อแบบดังกล่าวอยู่ หรือจะใส่เสื้อตามความนิยมตามยุคตามสมัย ตามฐานะของจำศาลโนรา หรือเสื้อประจำคณะก็ได้ (2) ผ้านุ่ง หรือผ้ายาว เป็นเครื่องแต่งกายท่อนล่างของจำศาลโนรา มีลักษณะเป็นผ้าผืนยาวรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้นุ่งเป็นโจงกระเบน นิยมใช้ผ้าไทยลายดอก และผ้าสีพื้น หรืออาจจะนุ่งผ้าไสร่งก็ได้ ปัจจุบันก็ยังใส่ผ้านุ่งแบบดังกล่าวอยู่ หรือใส่กางเกงตามความนิยมตามยุคตาม

สมัย ตามฐานะของจำศาลโนรา (3) ผ้าพาดบ่า จะใช้เป็นผ้าขาว ผ้าสีพื้น หรือผ้าขาวม้า ก็ได้ ผ้าพาดบ่ามีลักษณะเป็นผ้ารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้สำหรับพาดบ่าเวลาจัดของสำหรับทำพิธีกรรมและในช่วงประกอบพิธีกรรม

1.2.6 การเดินโรง คือการเดินสายไปแสดงโนราในพื้นที่ต่าง ๆ ของคณะโนราสมัยก่อนเรียกกันว่า “โนราเดินหน” ซึ่งการเดินโรงของสายคณะโนราในเขตพื้นที่จังหวัดตรังนั้น จะขึ้นอยู่กับกาลเทศะในแต่ละยุคสมัย ในช่วงยุคแรกเน้นการเดินเท้าเป็นหลัก หากในบางพื้นที่ที่จะต้องเดินทางต่อด้วยทางเรือกว่าจะถึงบ้านเจ้าภาพ เช่นแถบฝั่งอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ก็จะไปทางน้ำโดยอาศัยการแล่นเรือใบหรือเรือแจวใบผ้า จากท่าเรือทะเลสาบลำปำไปยังบ้านเจ้าภาพ ต่อมาเมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 5 นอกจากเดินโรงด้วยทางเท้าเป็นหลักกับทางเรือแล้ว ก็สามารถเดินทางโดยรถไฟไปแสดงยังพื้นที่ห่างไกลได้ ต่อมาเมื่อถึงสมัยรัชกาลที่ 7 ก็เริ่มมีการเดินทางโดยรถยนต์ ซึ่งรถยนต์จะเป็นรถประจำทาง เป็นรถสองแถวตัวโครงหลังคาไม้ ซึ่งเป็นที่นิยมมากจนเกิดเป็นภาพจำที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “รถโนรา” เพราะว่าคณะโนรานิยมใช้รถดังกล่าวในการเดินโรงเดินสายในการแสดงโนรา ทั้งพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ใกล้เคียง ต่อมาการคมนาคมขนส่งก็สะดวกขึ้นตามลำดับ จากการจ้างเหมารถยนต์ในการรับส่ง ก็ปรับเปลี่ยนมาเป็นการมีรถยนต์ส่วนตัวในการเดินโรง ซึ่งขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจของโนราใหญ่ นายโรงเจ้าของคณะโนราเป็นหลัก ว่าพอจะมีกำลังหรือไม่ แต่ทั้งนี้การเช่ารถในปัจจุบันก็ยังมียู่ เนื่องจากคณะโนราหนึ่ง ๆ มีสมาชิกหลายคน สมัยก่อนการเดินโรงต้องเดินทางไปพร้อมกันทั้งคณะ ทั้งขาไปและขากลับ และต้องพักอาศัยนอนค้างคืนที่โรงโนราที่บ้านเจ้าภาพเท่านั้น แต่ในปัจจุบันสมาชิกชาวคณะสามารถเดินทางไปกลับระหว่างบ้านพักกับโรงโนราที่บ้านเจ้าภาพได้ หากแสดงในพื้นที่ใกล้เคียงและมีรถส่วนตัวในการเดินทางไปกลับ แต่โนราใหญ่ นายโรงเจ้าของคณะจะต้องนอนที่โรงโนราเท่านั้น และมีสมาชิกในคณะบางส่วนนอนเฝ้าโรงโนราด้วย

1.2.7 การรับงาน คณะโนราในพื้นที่จังหวัดตรัง จะรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ (โรงครูแพงเข้) ค่าราช 59,000 - 100,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก (ค้ำครู) ค่าราช 35,000 - 40,000 บาท พิธีกรรมโนราโรงเหมรย (แก้เหมรย) ค่าราช 15,000 - 30,000 บาท พิธีกรรมตั้งหิ้ง รำหน้าหิ้ง ค่าราช 7,500 - 15,000 บาท ช่วงเวลาในการรับงานแสดงโนราในพิธีกรรมดังกล่าว จะรับงานช่วงเดือนยี่ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 7 เดือน 9 เดือน 11 และเดือน 12 นิยมจัดพิธีกรรมมากที่สุดในช่วง เดือน 4 เดือน 6 และเดือน 9 ในช่วงเวลาข้างขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นเวลาฤกษ์ที่ดีที่สุดในการจัดพิธีกรรม เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าจะทำให้ทางเจ้าภาพผู้จัดงานมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป ส่วนช่วงเวลาในการห้ามจัดพิธีกรรม ห้ามจัดพิธีกรรมนี้ในช่วงที่เรียกว่า “ทักทินเดือน” คือช่วงขึ้น 2 ค่ำ เดือนยี่ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 6 ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ขึ้น 12 ค่ำ

เดือน 12 เนื่องจากมีความเชื่อกันว่าเป็นช่วงเวลาที่ไม่เป็นมงคล นอกจากนี้ยังห้ามจัดพิธีกรรมในช่วงเดือนอ้าย เดือน 3 เดือน 5 เดือน 8 เดือน 10 และช่วงเวลาที่ตรงกับวันพระ คณะมโนราห์ในพื้นที่จังหวัดตรัง นอกจากจะรับงานแสดงโนราห์ในพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ยังรับงานแสดงโนราห์เป็นการรำไหว้เป็นชุด การแสดงในงานพิธีการและงานทั่วไปที่มีหน่วยงานต่าง ๆ มาติดต่อให้ไปแสดงด้วย โดยค่าราชขึ้นอยู่กับงานที่ให้ไปแสดงรำโนราห์ ระยะเวลาในการเดินทางไปแสดง และจำนวนผู้รำ

1.2.8 บทบาทและหน้าที่ของโนราห์ที่มีต่อชุมชนสังคมในจังหวัดตรัง มีดังต่อไปนี้

(1) บทบาทหน้าที่ของโนราห์ในฐานะผู้เป็นสื่อกลาง ในการติดต่อสื่อสารระหว่างครุหมอนโนราห์ ตายายโนราห์ กับชาวบ้านในชุมชนสังคมจังหวัดตรัง ผ่านทางพิธีกรรมความเชื่อของโนราห์ (2) บทบาทหน้าที่ของโนราห์ในฐานะผู้ทำพิธีแก้กรรม ให้กับชาวบ้านลูกหลานเชื้อสายโนราห์ในชุมชนสังคมจังหวัดตรัง ที่ได้ับบานศาลกล่าวให้สัจจะวาจาคำสัญญาต่อครุหมอนโนราห์ ตายายโนราห์ ของสายตระกูลโนราห์ของตนไว้ ผ่านทางพิธีกรรมความเชื่อของโนราห์ (3) บทบาทหน้าที่ของโนราห์ในฐานะครุโนราห์ ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการแสดงโนราห์ ให้กับบุตรหลานของชาวบ้านที่มีเชื้อสายโนราห์ในชุมชนสังคมจังหวัดตรัง (4) บทบาทหน้าที่ของโนราห์ในฐานะศิลปินพื้นบ้าน ผู้ให้ความบันเทิงรื่นเริงใจแก่ชาวบ้านในชุมชนสังคมจังหวัดตรัง ผ่านทางการแสดงโนราห์ในโอกาสต่าง ๆ (5) บทบาทหน้าที่ของโนราห์ในฐานะผู้ให้ความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยการสอดแทรกคำสอนด้านคุณธรรมจริยธรรม ผ่านทางการแสดงโนราห์และพิธีกรรม ให้แก่ชาวบ้านในชุมชนสังคมจังหวัดตรัง (6) บทบาทหน้าที่ของโนราห์ในฐานะหมอบ้าน ที่ช่วยรักษาอาการเจ็บไข้ได้ป่วย ที่เกิดจากการถูกเพศครุหมอนโนราห์ ตายายโนราห์ ถูกเพศตายาย ถูกเพศสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ถูกเพศชิน ถูกคุณไสยมนต์ดำ การทำเคราะห์เงิน(เรือน) ตั้งหิ้งตายาย ตั้งศาล ตั้งชิน เป็นต้น โดยเป็นเจ้าพิธีประกอบพิธีกรรมความเชื่อ พร้อมทั้งใช้คาถาอาคม ในการช่วยเหลือชาวบ้านในชุมชนสังคมจังหวัดตรัง (7) บทบาทหน้าที่ของโนราห์ในฐานะหมอรักษาโรคตามพิธีกรรมความเชื่อของโนราห์

1.2.9 เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในการแสดงโนราห์ ในปัจจุบันพบว่า ยังมีการใช้เครื่องดนตรีโนราห์แบบโบราณดั้งเดิมดั้งสมัยก่อนในการบรรเลงประกอบการแสดงโนราห์ ได้แก่ กลองโนราห์ ทับโนราห์ โหม่ง ฉิ่ง แตร และปี่ นอกจากนี้ยังพบว่า มีการนำเอาวัสดุทดแทน มาใช้หุ้มหน้าทับ ซึ่งสมัยก่อนจะหุ้มหน้าทับด้วยหนังค่าง แต่เนื่องด้วยในปัจจุบันไม่สามารถใช้หนังค่างมาหุ้มหน้าทับได้เหมือนสมัยก่อน เนื่องจากเป็นของหายากและเป็นสัตว์สงวน จึงไม่สามารถนำหนังค่างมาใช้ในการหุ้มหน้าทับได้ จึงมีการนำเอาแผ่นฟิล์มเอกซเรย์มาหุ้มหน้าทับแทน ซึ่งคุณภาพเสียงที่ได้มีความใกล้เคียงกับหนังค่างมากที่สุด มีการใช้เชือกเอ็น เชือกไนลอน มาร้อยชิงหน้าทับให้ตึงเพื่อเร่งเสียง แทนการใช้เชือกจากหวาย มีการตัดเอาชิ้นส่วนของขวดน้ำแบบบางสี่ขาขุ่นมาให้ทำลึ้นปีแทนใบตาล นอกจากนี้ยังพบว่า มีการนำเครื่องดนตรีอื่นๆมาใช้ร่วมบรรเลงในการแสดงโนราห์ ได้แก่ ซอ และคีย์บอร์ด นำมาเล่น

ดำเนินทำนองร่วมกับปี สามารถพบเห็นได้ทุกคนะ มีการนำ ฉาบ ฉาบสำหรับกลองชุด คาวเบล และ ระฆังราว มาเป็นเครื่องดนตรีเสริมในการเล่นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ และเพิ่มจำนวนกลองโนรา จากเดิมใช้เพียง 1 ใบ มาเป็น 2 ใบ ในการบรรเลงดนตรีประกอบการแสดงโนรา พบว่ามีเพียง 1 คนะที่ นำเครื่องดนตรีดังกล่าวมาใช้ คือ คณะมนโอรห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบุญ ศรีจันทร์

1.2.10 การบรรเลงดนตรีและการขับร้องประกอบพิธีกรรมสำหรับเชื้อครุหมอโนรา พบว่าพิธีกรรมเชื้อครุหมอโนรา เป็นอีกพิธีกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญมากในงานพิธีกรรมโนราโรงครุใหญ่ เนื่องจากเป็นพิธีกรรมเชื้อเชิญครุหมอโนรา ตายายโนรา ของสายตระกูลเจ้าภาพผู้จัดงานพิธีกรรมโนราโรงครุ ให้มาสถิต ณ โรงโนรา เพื่อความเป็นสิริมงคลและมาประทับทรงมาพบพูดคุยกับ ลูกหลาน โดยโนราใหญ่ นายโรงเจ้าของคณะ ผู้ซึ่งเป็นเจ้าพิธีในการประกอบพิธีกรรม จะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างครุหมอโนรา ตายายโนรา กับลูกหลานทางเจ้าภาพ ในการประกอบพิธีกรรมนั้น โнораใหญ่ นายโรงเจ้าของคณะจะทำหน้าที่ขับร้องบทโนรา ที่เป็นบทเชื้อครุหมอโนราโดยเฉพาะ เรียกว่า “บทสัสดี” ส่วนลูกคู่ก็จะคอยบรรเลงดนตรีและร้องรับทกลอนโนรา ให้กับโนราใหญ่ผู้ซึ่งเป็นเจ้าพิธีกรรม ในการทำพิธีกรรมเชื้อครุหมอโนราแต่ละโรงนั้น จะกระทำต่อเมื่อลูกหลานทางเจ้าภาพผู้จัดงานพิธีกรรมโนราโรงครุต้องการเท่านั้น

1.2.10.1 จากการศึกษาตัวอย่าง บทเชื้อครุหมอโนรา “บทสัสดี” พบว่ามีภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมความเชื่อของโนรา ดังนี้ (1) ในเรื่องของ การให้ความเคารพบูชาครุหมอโนรา ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ลูกหลานโนราทุกคนต่างเคารพนับถือ โดยในบทขับร้องเชื้อครุหมอโนราจะเป็นการร้องเชื้อเชิญให้ครุหมอโนรามาสถิต ณ โรงโนรา ให้มาเข้าประทับร่างทรงในโรงโนรา เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่บรรดาลูกหลานโนรา ขอพรให้ลูกหลานพบเจอแต่ความสุขรอดพ้นจากความทุกข์ซึ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ขอให้ศัตรูแพ้พ่ายไป ขอให้มิใช่เคราะห์ล้งไหลมาไม่ขาดสายให้แก่ลูกหลาน (2) ในเรื่องของความเชื่อทางด้านพระพุทธศาสนา โดยในบทมีการกล่าวถึงการกราบไหว้พระศรีอริยมะตไตร (3) ในการให้ความเคารพต่อครูบาอาจารย์ ครูสอนอักษร เลขขอมไทย เชิญท่านให้เข้ามาในพิธี (4) เป็นร้องเชิญราชครูโนราทุก ๆ องค์ให้มาสถิต ณ โรงพิธี อันได้แก่ ครูต้นของโนราแม่ศรีมาลา พ่อขุนศรีทธาท่าแค พ่อเทพสิงหกร เป็นต้น (5) เป็นการบอกกล่าวแก่บรรดาครุหมอโนราว่า วันนี้เป็นวันครบรอบตามกำหนดสัญญาในการจัดงานโนราโรงครุแล้ว ที่ทางเจ้าภาพได้บนบานศาลกล่าวไว้ในเรื่องต่าง ๆ วันนี้ได้จัดงานโนราโรงครุถวายครุหมอโนราแล้ว และขอเชิญให้ครุหมอโนราทุก ๆ องค์ให้มายังโรงพิธี เพื่อให้มารับของเช่น ไหว้บูชาที่ทางลูกหลานเจ้าภาพได้จัดเตรียมไว้ถวายตามขนบธรรมเนียมของโนรา อันได้แก่ เชี่ยนหมากพลู ฐูปเทียน ผ้าคาดเปดาน ยา สำหรับพองลา การเตรียมปูเสื่อหมอนไว้รองรับ ที่เก้าอี้สิบสอง ผ้าหญิงคู่ชายคู่ ไก่ต้ม หัวหมู และผลไม้ (6) บอกกล่าวครุหมอโนราว่ามีร่างทรงคอยรองรับให้ท่าน

ประทับทรง ขอเชิญให้ท่านรีบเข้ามาประทับทรงตามเสียงจิ้งหะของกลองและทับ เพราะบรรดา ลูกหลานกำลังคอยท่ารอรับราชครูโนราทุก ๆ องค์อยู่ ขอให้ท่านรีบมา (7) ในบทร้องเชื้อครูหมอนโนรา หากครูหมอนโนราเข้ามาประทับทรงซ้ำ ก็จะมีขบตเชิงตัดพ้อน้อยใจเกมประชดว่ากล่าวทำไมท่านไม่ มาประทับทรง ถ้าไม่มาจะไม่บูชาแล้ว แต่สุดท้ายก็จะขับบทขอขมาครูหมอนโนราท่าน ขอให้ท่านเมตตา มาประทับทรงมาโปรดลูกหลาน เพราะบรรดาลูกหลานตั้งใจจัดพิธีขึ้นเพื่อรอรับครูหมอนโนรา ตายาย โนรา โดยเฉพาะ เป็นต้น

1.2.10.2 จากการศึกษาตัวอย่างโน้ตเพลงเซ็ด ในการบรรเลงดนตรีประกอบ พิธีกรรมสำหรับเชื้อครูหมอนโนรา พบว่า ดนตรีโนราก็เป็นส่วนสำคัญของพิธีนี้ด้วยเช่นกัน โดยสามารถ สังเกตได้จากบทร้องเชื้อครูหมอนโนราตอนหนึ่งที่ว่า “ให้พ่อเดินเข้ามาตามเสียงกลองให้พ่อย่องเข้ามา ตามเสียงทับ ให้พ่อเดินเข้ามาฉับฉับลูกขอรับราชครูอยู่ถ้วนหน้า” ซึ่งเครื่องดนตรีจะบรรเลงเป็นทำนอง เพลงเซ็ด ที่มีจังหวะเร็ว หนักแน่น และกระชับ ทำให้เมื่อได้ยินเสียงทับเสียงกลองและท่วงทำนองของ เพลงเซ็ดของโนราแล้ว ทำให้รู้สึกเร้าใจยิ่งนัก ซึ่งรูปแบบในการบรรเลงเพลงเซ็ด ในพิธีกรรมเชื้อครูหมอน โนรานั้น จะมีการบรรเลงวนไปเรื่อย ๆ ในช่วงที่ไม่มีการขับบทโนรา เช่น บรรเลงในช่วงการจตุรูปเทียนที่ เชี่ยนครู การเชี่ยนครู ช่วงที่ครูหมอนโนรากำลังจะประทับทรงร่างทรงตรงห้องโรงพิธี โดยจะคอยสังเกต อาการของผู้ที่ครูหมอนโนราจะประทับทรง ที่เริ่มมีอาการสั่น ตัวโยก เริ่มแสดงอาการการที่จะรำว่าโนรา ลูกขึ้นกระโดดโลดเต้นขึ้นลง เป็นต้น ลูกคู่ก็จะบรรเลงเพลงเซ็ดเพื่อรับครูหมอนโนราที่เข้ามาประทับทรง ณ ห้องโรงพิธี โดยจะบรรเลงเพลงเซ็ดวนไปเรื่อย ๆ จนถึงช่วงที่ครูหมอนโนราต้องการพูดคุยกับลูกหลาน ลูกคู่จึงหยุดบรรเลงเพลงเซ็ด และจะบรรเลงเพลงเซ็ดอีกครั้งในช่วงที่ครูหมอนโนราจะออกจากร่างที่ ประทับทรง (บัดทรง) เพื่อเป็นการส่งครูหมอนโนรา ตายายโนรา เป็นต้น

1.2.11 ภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตามคติความเชื่อของโนรา ที่สื่อผ่านบทขับ ร้องไหว้ครูโนรา มีข้อค้นพบดังนี้

1.2.11.1 บทสรรเสริญครู บทคุณครู พบว่า มีภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรม ตามคติความเชื่อของโนรา ดังต่อไปนี้ (1) การสรรเสริญครู การแสดงความเคารพบูชาครู ดังที่ ได้เปรียบเปรยพระคุณของครูกับแม่น้ำคงคาที่ไม่มีวันเหือดแห้ง เปรียบได้กับพระคุณของครูนั้นมี มากมายนักจนมิอาจประมาณได้ (2) การสรรเสริญถึงคุณพระพุทธรเจ้า และคุณพระธรรม ซึ่ง สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธรศาสนา และการปฏิบัติตัวของผู้ที่ป็นโนราว่าจะต้อง เป็นผู้ที่อยู่ในศีลในธรรม (3) การขอพรจากครู จากพระพุทธรเจ้า และจากเทพเทวดาสี่ศักดิ์สิทธิ์ เพื่อขอให้เมื่อเดินทางไปแสดงโนรา ณ ที่ใด ขอให้มิเมตตาตามหานิยมมีแต่คนรัก คนนิยมชมชอบ และขอให้มิชื่อเสียงโด่งดัง (4) ความเชื่อเรื่องสี่ศักดิ์สิทธิ์เทพเทวดา ที่สะท้อนให้เห็นจากเนื้อหา

ของบทขับร้องกลอนโนรา ที่กล่าวสรรเสริญและร้องเชิดชู สิ่งศักดิ์สิทธิ์เทพเทวดาทั้งหลาย ได้แก่ แม่สมุทรา(แม่คงคา) ท้าวอาทิตย์ นางธรรณี พระภูมิ พระพวย พระอิศวร พระนารายณ์ พระจันทร์ พระอินทร์ พระพรหม พระยม พระกาฬ ท้าวอินโท เทพเทวดาในชั้นพรหม เทวดาเก่า และเทวดาใหม่ เพื่อให้ท่านเสด็จลงมาสถิต ณ โรงโนราที่ประกอบพิธีกรรม เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล ดลบันดาลให้การแสดงสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่า การแสดงโนรานั้นยังเป็นการแสดงเพื่อบวงสรวงบูชาแก่เทพเทวดาด้วย

1.2.11.2 บทครูสอน พบว่า มีภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตามคติความเชื่อของโนรา ดังต่อไปนี้ (1) สะท้อนให้เห็นถึง การเคารพบูชาครูบาอาจารย์ ที่ได้อบรมสั่งสอนให้วิชาความรู้ ทั้งการเขียนอ่านและสอนให้รำโนรา (2) สะท้อนให้เห็นถึง การที่ครูโนราสอนให้ลูกศิษย์ของตนสวมเครื่องแต่งกายโนราแต่ละชั้น (3) สะท้อนให้เห็นถึง ความหมายแฝงที่สื่อถึงขั้นตอนพิธีกรรมการครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ ที่ครูโนราเป็นผู้ทำพิธีให้กับลูกศิษย์แต่ละชั้นตอน ในการสวมเครื่องแต่งกายในการแสดงโนราแต่ละชั้น ที่สื่อผ่านทางบทโนรา (4) สะท้อนให้เห็นถึง การที่ผู้ที่เป็นโนราจะสามารถมาจนถึงขั้นการเข้าพิธีครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ เพื่อการเลื่อนสถานะมาเป็นโนราใหญ่นั้นไม่ใช่เรื่องง่ายและหาได้ยาก ดังเช่นตอนหนึ่งของบทโนราที่ได้เปรียบเทียบไว้ว่า “หาไหนให้ได้เสมือนน้อง ทำนองพระเทวดา”

1.2.11.3 บทไหว้บุญคุณครู สรรเสริญครูบิดา มารดา พบว่า มีภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตามคติความเชื่อของโนรา ดังต่อไปนี้ (1) สะท้อนให้เห็นถึง การสรรเสริญพระคุณของบิดามารดา ที่สื่อผ่านทางบทโนราที่กล่าวถึงความเหน็ดเหนื่อยและความลำบากของผู้เป็นบิดามารดาในการดูแลเลี้ยงดูบุตร (2) สะท้อนให้เห็นถึง การสอนคติธรรมให้มีความกตัญญูรู้คุณผู้เป็นบิดามารดา ที่สื่อผ่านทางบทโนราให้กับผู้ที่ได้มาชมการแสดงโนรา ได้กลับไปคิดถึงบิดามารดา เตือนใจให้ระลึกถึงบุญคุณของผู้เป็นบิดามารดา

1.2.11.4 บทสอนรำ พบว่า มีภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตามคติความเชื่อของโนรา ดังต่อไปนี้ (1) สะท้อนให้เห็นถึง ท่ารำของโนรา 12 ท่า ที่ครูโนราได้สอนสืบทอดต่อกันมา ได้แก่ 1) ท่าปลดปลงลงมา 2) ท่าแม่ลายสหนัก(ท่าแม่ลายกนก) 3) ท่าแมงมุมชักใย 4) ท่าหงส์ทอง 5) ท่ารำเทียมบ่า 6) ท่ารำเทียมพก 7) ท่าผาหลา 8) ท่าช่อระย้าพวงดอกไม้ 9) รำท่าโคมเวียน 10) ท่าพระพุทเจ้าห้ามมาร 11) ท่าพระรามข้ามสมุทรา 12) ท่ารำเล่นสูงสุด(ท่าพระยาครุฑร่อนมา หรือ ท่าพระยาครุฑหยุดนาค) 12) และท่ารำที่ตีท่ารำตามบทขับร้องโนรา ได้แก่ ท่าหนุ่มาน ท่าเทวดาจักรถ ท่าฤษีดาบด ท่าสี่มุมปราสาท (ท่าพรหมสี่หน้า) และท่าพระรามวางศร (พระรามแผลงศร) (2) สะท้อนให้เห็นถึง ที่มาของท่ารำโนราที่ปรากฏอยู่ในบทขับร้องกลอนโนราดังกล่าว

ได้แก่ 1) ทำรำที่เป็นแม่ท่าของโนรา ได้แก่ ท่าปลดปลงลงมา ท่าแม่ลายสหนัก (ท่าแม่ลายกนก) ท่ารำเทียมบ่า ท่ารำเทียมพก ท่าผาหลา 2) ทำรำที่ได้แรงบันดาลใจมาจากสิ่งทีพบในธรรมชาติ ได้แก่ ท่าแมงมุมชักใย ท่าช่อระย้าพวงดอกไม้ 3) ทำรำที่ได้มาจากความเชื่อทางศาสนาพุทธ คือ ท่าพระพุทธเจ้าห้ามมาร 4) ทำรำที่ได้แรงบันดาลใจมาจากสัตว์ในป่าหิมพานต์ ได้แก่ ท่าหงส์ทอง ท่ารำเล่นสูงสุด (ท่าพระยาครุฑร่อนมา หรือ ท่าพระยาครุฑหยุดนาค) 5) ทำรำที่ได้แรงบันดาลใจมาจากตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์ ได้แก่ ท่าหนุมาน ท่าพระรามข้ามสมุทร ท่าพระรามวางศร (ท่าพระรามแผลงศร) 6) ทำรำที่ได้แรงบันดาลใจมาจากเทพเทวดา ได้แก่ ท่าเทวดาจักรรถ ท่าสี่มุมปราสาท (ท่าพรหมสี่หน้า) 7) ทำรำที่ได้แรงบันดาลใจจากนักบวช คือ ท่าฤๅษีดาบ

1.2.11.5 บทลมพัดชายเขา พบว่า มีภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตามคติความเชื่อของโนรา ดังต่อไปนี้ (1) สะท้อนให้เห็นถึงคติธรรมสอนในเรื่องของความรัก โดยเปรียบเทียบสอนว่าถ้าหากรักใคร่ก็จงรักและบอกรักเขาไปเลย อย่าทำเป็นหมาหยอกไก่ จะได้ไม่ต้องเสียใจในภายหลัง นอกจากนี้ยังสื่อให้เห็นถึงความรักที่มั่นคง ว่าถึงแม้ว่าตัวจะอยู่ที่ไหนใจก็ยังรัก อยู่เสมอ ดังบทกลอนตอนที่ว่า ช้างสารไปไม่ลืมโรง ไชหลงไปไม่ลืมน้องหนา

1.2.11.6 บทฟ้าลั่น ฝนตก พบว่า มีภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตามคติความเชื่อของโนรา ดังต่อไปนี้ (1) สะท้อนให้เห็นถึง คติธรรมในเรื่องของชีวิตคน ในเรื่องการใช้ชีวิตคู่ ที่กล่าวถึงชีวิตของผู้หญิงที่ต้องเผชิญกับความกลัวเพียงลำพัง เพราะสามีอยู่เมืองไกลไม่มีใครคอยปกป้องดูแล ทำให้สะท้อนใจสมเพชแก่โชคชะตาของตนเอง (2) สะท้อนให้เห็นถึง คติธรรมในเรื่องของชีวิตคน ในเรื่องคู่ครอง ที่กล่าวถึงสาวพรหมจารีที่ยังไม่มีคู่ครอง และมีความกังวลครุ่นคิดในเรื่องการหาคู่ครองของตน เพราะยังไม่มีหนุ่มโสดมาขอพบขอแต่งงาน จึงร้องไห้ให้น้อยใจในโชคชะตากลัวว่าตนจะได้พอม้ายมาเป็นสามี (3) สะท้อนให้เห็นถึง สภาพทางสังคมในสมัยก่อน ที่ผู้หญิงจะต้องพึ่งพาผู้ชายในการเป็นหัวหน้าครอบครัวและคอยดูแลปกป้องผู้หญิงผู้เป็นภรรยาของตน หากหญิงใดไม่มีสามีก็จะตกอยู่ในสภาพที่น่าสงสารน่าสมเพชเวทนายิ่งนัก เพราะต้องทนทุกข์เผชิญกับชะตากรรมต่าง ๆ เพียงลำพัง

1.2.11.7 บทฝนตก พบว่า มีภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมตามคติความเชื่อของโนรา ดังต่อไปนี้ (1) สะท้อนให้เห็นถึง การกล่าวถึงเรื่องราวปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ว่าเมื่อฝนตกมันทางทิศเหนือทำให้น้ำไหลบ่ามาที่เขาพระยากรุงจีน แล้วไหลไปยังเขาญาโฮ้ง (2) สะท้อนให้เห็นถึง ความประทับใจที่ได้เห็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติครั้งนี้ เปรียบเปรยว่าถึงแม้ว่าจะเดินทางไปไหนก็จะไม่ลืมปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ได้พบเห็นในครั้งนี้

1.2.12 ดนตรีโนรา ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำท่า เป็นดนตรีประกอบการแสดงรำโนราที่เป็นแบบชุดการแสดง ที่เป็นการรำแม่ท่าหลักของโนรา สามารถรำได้ทั้งรำเดี่ยวและรำเป็นหมู่คณะ ซึ่งในขณะที่รำโนราผู้แสดงจะไม่ขับร้องบทโนรา จะมุ่งเน้นการโชว์ลีลาท่าทางการรำรำโนราเป็นหลัก รูปแบบในการบรรเลงดนตรีประกอบการแสดงรำท่า นั้น จะมีจังหวะหน้าทับหลักที่เรียกว่า “จังหวะเพลงโค” โดยจะบรรเลงชุดจังหวะหน้าทับวนไปเรื่อย ๆ พร้อมกับเครื่องดนตรีประกอบจังหวะเครื่องอื่น ๆ ส่วนแนวทำนองเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการรำท่า จะใช้ ปี่ คีย์บอร์ด และซอ เล่นเป็นแนวทำนองหลักเดียวกัน (Monophony) และบรรเลงไปพร้อมๆกัน (Unison) โดยจะคัดเลือกทำนองเพลงที่โด่งดังเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปมาบรรเลง เช่น เพลงไทยเดิม เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง เพลงพื้นบ้าน เป็นต้น ที่สามารถนำมาเล่นในจังหวะเพลงโคได้ และจะนำเอาเฉพาะท่อนเพลงที่สำคัญเป็นที่รู้จักของเพลงนั้นๆมาบรรเลง รูปแบบในการบรรเลงก็จะบรรเลงท่อนเพลงดังกล่าววนไปเรื่อย ๆ อย่างน้อย 2 เที่ยวขึ้นไป แล้วค่อยเปลี่ยนทำนองเพลงตามความเหมาะสม ซึ่งมีบทเพลงที่นิยมนำมาบรรเลง ได้แก่ (1) เพลงลูกทุ่ง เช่น เพลงน้ำตالاไพร เพลงไทยดำรำพัน (2) เพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงบุหงาต้นหยง (เพลงล้อแจ้)

1.2.13 ดนตรีโนรา ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำขนาด เป็นดนตรีประกอบการแสดงรำโนราที่เป็นแบบชุดการแสดง ที่เป็นการรำต่อเนื่องจากการรำท่าของโนรา สามารถรำได้ทั้งรำเดี่ยวและรำเป็นหมู่คณะ ซึ่งในขณะที่รำโนราผู้แสดงจะไม่ขับร้องบทโนรา จะมุ่งเน้นการโชว์ลีลาท่าทางการรำรำท่าเยื้องกรายของโนราเป็นหลัก รูปแบบในการบรรเลงดนตรีประกอบการแสดงรำขนาดนั้น จะมีจังหวะหน้าทับหลักที่เรียกว่า “จังหวะเทงตั้ง หรือ เทิงตั้ง” สำหรับการรำขนาดช้า และจังหวะหน้าทับ “จังหวะนาถเร็ว” สำหรับการรำนาถเร็ว โดยจะบรรเลงจังหวะหน้าทับวนไปเรื่อย ๆ พร้อมกับเครื่องดนตรีประกอบจังหวะเครื่องอื่น ๆ ส่วนแนวทำนองเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการรำขนาดช้า และรำนาถเร็ว จะใช้ ปี่ คีย์บอร์ด และซอ เล่นเป็นแนวทำนองหลักเดียวกัน (Monophony) และบรรเลงไปพร้อมๆกัน (Unison) โดยจะคัดเลือกทำนองเพลงที่โด่งดังเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปมาเล่นบรรเลง เช่น เพลงไทยเดิม เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง เพลงพื้นบ้าน เพลงเพื่อชีวิต เป็นต้น ที่สามารถนำมาเล่นในจังหวะเทงตั้ง หรือเทิงตั้ง และจังหวะนาถเร็วได้ โดยจะนำเอาเฉพาะท่อนเพลงที่สำคัญเป็นที่รู้จักของเพลงนั้น ๆ มาบรรเลง รูปแบบในการบรรเลงก็จะบรรเลงท่อนเพลงดังกล่าววนไปเรื่อย ๆ อย่างน้อย 2 เที่ยวขึ้นไป แล้วค่อยเปลี่ยนทำนองเพลงตามความเหมาะสม ซึ่งมีบทเพลงที่นิยมนำมาบรรเลงประกอบการแสดงรำขนาดช้า ได้แก่ (1) เพลงไทยเดิม เช่น เพลงลาวเสียงเทียน เพลงค้างคาวกินกล้วย (2) เพลงลูกทุ่ง เช่น เพลงเทพธิดาเทวี (ทำนองต้นรากจากเพลงไทยเดิม เพลงคางคกปากสระ) เพลงวอนลมฝากรัก (ทำนองต้นรากจากเพลงอินเดียน) เพลงหงส์ปีก

หัก (ทำนองต้นรากจากเพลงไทยเดิม เพลงลาวจ้อย) เพลงรักน้องจริง ๆ เพลงกุหลาบแดง เพลงไทย
 คำรำพัน (3) เพลงลูกกรุง เช่น เพลงรักปักใจ (ทำนองต้นรากจากเพลงไทยเดิม เพลงจีนไฉยอ) (4)
 เพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงหักคอไอ้เท่ง (เพลงหนังตลุง) เพลงบุหงาต้นหยง (เพลงล้อแฉ่ง) เพลงตา
 ลีกีปัส (เพลงรองเง็ง) ส่วนบทเพลงที่นิยมนำมาบรรเลงประกอบการแสดงรำนาถเร็ว ได้แก่ (1)
 เพลงไทยเดิม เช่น เพลงค้างคาวกินกล้วย (2) เพลงลูกทุ่ง เช่น เพลงเทพธิดาเทวี (ทำนองต้นราก
 จากเพลงไทยเดิม เพลงคางคกปากสระ) เพลงวอนลมฝากรัก (ทำนองต้นรากจากเพลงอินเดีย)
 เพลงกุหลาบแดง (3) เพลงลูกกรุง เช่น เพลงรักปักใจ (ทำนองต้นรากจากเพลงไทยเดิม เพลงจีนไฉ
 ยอ) (4) เพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงหักคอไอ้เท่ง (เพลงหนังตลุง) เพลงตาลีกีปัส (เพลงรองเง็ง)

2. แนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง ให้คงอยู่คู่ชุมชนอย่าง ยั่งยืน ในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนรา

จากการวิจัยพบว่า มีแนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง โดย
 การนำเอาภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนรา มาพัฒนาในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์
 ศูนย์การเรียนรู้โนราของท้องถิ่น โดยจะจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ณ ตำบล
 โคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม อันมีกระบวนการดังนี้

2.1 จัดการประชุมสนทนากลุ่ม ร่วมกับผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ศิลปินโนรา และผู้
 ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์เป็นแนวทางในการ
 จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง จากการประชุมสนทนากลุ่มมีแนวทางในการ
 ดำเนินการดังนี้

2.1.1 การจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ณ ตำบลโคกสะบ้า
 อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง สามารถจัดสร้างให้เป็นพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราของชุมชนได้จำนวน 5
 ศูนย์การเรียนรู้ย่อยด้วยกัน โดยสามารถจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ได้ในพื้นที่
 บ้านของนายโรงเจ้าของคณะโนราห์ในชุมชน ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ที่มีความ
 สนใจและยินดีเข้าร่วมโครงการ ดังนี้

จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ณ บ้านของโนราสมชัย บุญ
 มาก โนราใหญ่ นายโรงเจ้าของคณะโนราห์น้อมสมชัยจุลศีลศิลป์ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 25/2 หมู่ที่ 1 ตำบล
 โคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โดยจัดสร้างให้เป็นพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สาย
 คณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์)

จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ณ บ้านของโนราถาวร รัตนะ โนราใหญ่ นายโรงเจ้าของคณะโนราห์ถาวรรัตนศิลป์ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โดยจัดสร้างให้เป็นพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์)

จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ณ บ้านของโนราเปรียม สุวรรณวร โนราใหญ่ นายโรงเจ้าของคณะโนราห์เปรียมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 58 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โดยจัดสร้างให้เป็นพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชื่น เสียงทอง (โนราชื่น นะสงข)

จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ณ บ้านของโนราประพันธ์ ชัยเพชร โนราใหญ่ นายโรงเจ้าของคณะโนราห์เจริญศิลป์ พันพิน จังหวัดตรัง ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 135 หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โดยจัดสร้างให้เป็นพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุ่ม แก้วเล็ก

จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ณ บ้านของโนราชบ ชัยเพชร นายโรงเจ้าของคณะโนราห์ชบ สมจิตประดิษฐ์ศิลป์ ศ.พ่อแกชุ่ม จังหวัดตรัง ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 181 หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โดยจัดสร้างให้เป็นพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราสายโนราชุ่ม แก้วเล็ก

นอกจากนี้ จากการลงพื้นที่ภาคสนาม พบว่า ได้มีนายโรงโนราสายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และโนราเต็ม เมืองตรัง ให้ความสนใจและยินดีเข้าร่วมโครงการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพิ่มอีก 1 ศูนย์การเรียนรู้ย่อยในพื้นที่ อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ณ บ้านของโนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ โนราใหญ่ นายโรงเจ้าของคณะโนราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบุญ ศรีจันทร์ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 82/2 หมู่ที่ 4 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง โดยจัดสร้างให้เป็นพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายโนราเฟื่อง เมืองตรัง และโนราเต็ม เมืองตรัง

2.2 รูปแบบการจัดสร้างโรงเรือนพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ในระยะแรกควรใช้ตัวโรงเรือนที่มีอยู่เดิมแล้วที่ไม่ต้องใช้งบประมาณในการปรับปรุงพื้นที่มากนัก ซึ่งเป็นพื้นที่เหมาะสมในการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เช่น พื้นที่ห้องครุหมอโนราของแต่ละศูนย์ย่อยที่มีอยู่เดิมแล้ว พื้นที่ห้องโถงด้านหน้าโรงเรือนบ้านพักของหัวหน้าศูนย์ย่อย เป็นต้น เนื่องจากไม่มีงบประมาณจากส่วนราชการมาช่วยเหลือสนับสนุน ในการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง จึงต้องเริ่มจากการใช้ตัวโรงเรือนที่มีอยู่เดิม ในการ

จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรังแต่ละศูนย์ย่อย ในระยะแรกก่อน เพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรมแล้วค่อยขยายของบประมาณในการพัฒนาลำดับต่อไป

2.3 รูปแบบการจัดสร้างโรงโนราสาธิต ควรจะดำเนินการจัดสร้างให้เป็นโรงโนราแบบถาวร โดยให้มีองค์ประกอบต่าง ๆ ของตัวโรงเรือนโรงโนราที่มีความถูกต้องตามลักษณะของโรงโนราที่ใช้เป็นโรงฝึก ตามขนบธรรมเนียมความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับโรงโนรามาแต่โบราณทุกประการ ได้แก่ เรื่องของตำแหน่งที่ตั้ง ทิศทางการปลูกโรงโนรา ขนาดความกว้างยาวของโรงโนราต้องเหมาะสม พร้อมกับจำนวนเสาที่ถูกต้องตามลักษณะของโนราโนรา ไม่นำมาสร้างโรงโนราการทำหลังคาโรง และฟาไลโนรา

2.4 รูปแบบการสรรหาบุคคลเพื่อให้เป็นผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง มีกระบวนการที่สำคัญดัง ต่อไปนี้

2.4.1 การจัดการประชุมพิจารณาคุณสมบัติผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ และภาระงาน ที่จะได้รับมอบหมายประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย

2.4.2 การกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย แต่ละตำแหน่งให้ชัดเจนว่าใครมีบทบาทหน้าที่อะไรและต้องทำอะไร โดยต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีกัน มีความจริงใจต่อกัน พร้อมทั้งจะช่วยเหลือ และคอยสนับสนุนซึ่งกันและกัน ในภาระหน้าที่ต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งแต่ละตำแหน่งจะมีบทบาทหน้าที่สำคัญ (1) บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย (2) บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งเลขา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย (3) บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งภัณฑารักษ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย (4) บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งวิทยากรประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย (5) บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งนักวิชาการ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง (6) บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง (7) บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง (8) บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย (9) บทบาทผู้ดำรงตำแหน่งฝ่ายการเงิน ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย

2.4.3 ผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานศึกษาในราชภัฏจังหวัดตรัง แต่ละศูนย์ย่อย มีดังต่อไปนี้

2.4.3.1 พิพิธภัณฑสถานศึกษาในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 25/2 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โดยมีคณะผู้ดูแล ดังต่อไปนี้

สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ โนราสมชัย บุญมาก

2.4.3.1.1 ตำแหน่งเลขา ประจำพิพิธภัณฑสถานศึกษาในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ โนราณฤมล บุญมาก

2.4.3.1.2 ตำแหน่งภัณฑารักษ์ ประจำพิพิธภัณฑสถานศึกษาในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ โนราสมชัย บุญมาก

2.4.3.1.3 ตำแหน่งวิทยากร ประจำพิพิธภัณฑสถานศึกษาในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 มีดังต่อไปนี้

2.4.3.1.3.1 ตำแหน่งวิทยากรสอนการแสดงโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานศึกษาในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ โนราสมชัย บุญมาก โนราเอกลักษณ์ สัมแก้ว โนราจุลี หนูแก้ว (ชัยมงคล) พรานแก้ว ทองโอ โนราจวีรัตน์ สังฆรักษ์

2.4.3.1.3.2 ตำแหน่งวิทยากรสอนดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานศึกษาในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ นายวีรัตน์ ชัยมงคล นายประเดื่อง ชูบเชื้อ นายชานนท์ นวลน้อม นายจำเนียร ชัยณรงค์ นายสิทธิเลิศ นิลาวงศ์

2.4.3.1.3.3 ตำแหน่งวิทยากรสอนการทำเครื่องแต่งกายโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานศึกษาในราชภัฏจังหวัดตรัง คณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ โนราสมชัย บุญมาก โนราจุลี หนูแก้ว (ชัยมงคล) โนราจุติมา สังฆรักษ์ โนราอุดมพร หวานพลู

2.4.3.1.3.4 ตำแหน่งวิทยากรสอนทำเครื่องดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานศึกษาในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ โนราสมชัย บุญมาก

2.4.3.1.4 ตำแหน่งนักวิชาการ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ นางสาวโสภา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.1.5 ตำแหน่งที่ปรึกษา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ นางสาวโสภา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.1.6 ตำแหน่งฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ โอรานฤมล บุญมาก โนราจิวรีรัตน์ สังฆรักษ์

2.4.3.1.7 ตำแหน่งฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

2.4.3.1.8 ตำแหน่งฝ่ายการเงิน ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 1 คือ โนราสมชัย บุญมาก โนรามล บุญมาก (ลูกสาวโนราสมชัย) โนราเอกลักษณ์ สัมแก้ว

2.4.3.2 พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โดยมีคณะผู้ดูแล ดังต่อไปนี้

2.4.3.2.1 ตำแหน่งหัวหน้าพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ โนราถาวร รัตนะ

2.4.3.2.2 ตำแหน่งเลขา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ โนราวรรณ รัตนะ

2.4.3.2.3 ตำแหน่งภัณฑารักษ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ โนราถาวร รัตนะ

2.4.3.2.4 ตำแหน่งวิทยากร ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 มีดังต่อไปนี้

2.4.3.2.4.1 ตำแหน่งวิทยากรสอนการแสดงโนรา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ โนราถาวร รัตนะ พรานแก้ว ทองโอ

2.4.3.2.4.2 ตำแหน่งวิทยากรสอนดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ นายเชียน สุขคุ้ม นายวิจิตร ชุมจันทร์ นายสมปอง เดชอรัญ นายอาวุธ หนูแก้ว นายจำเนียร ชัยณรงค์

2.4.3.2.4.3 ตำแหน่งวิทยากรสอนการทำเครื่องแต่งกายโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี คณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ โนราถาวร รัตน์นะ

2.4.3.2.4.4 ตำแหน่งวิทยากรสอนทำเครื่องดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ โนราถาวร รัตน์นะ

2.4.3.2.5 ตำแหน่งนักวิชาการ ประจำพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ นางสาวไสวภา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.2.6 ตำแหน่งที่ปรึกษา ประจำพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ นางสาวไสวภา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

2.4.3.2.7 ตำแหน่งฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ โนราวรรณะ รัตน์นะ โนราอนุวัฒน์ รัตน์นะ

2.4.3.2.8 ตำแหน่งฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดสุพรรณบุรี

2.4.3.2.9 ตำแหน่งฝ่ายการเงิน ประจำพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สายคณะโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ศูนย์ย่อยที่ 2 คือ โนราถาวร รัตน์นะ โนราวรรณะ รัตน์นะ โนราอนุวัฒน์ รัตน์นะ

2.4.3.3 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สายคณะโนราขึ้นเสียงทอง (โนราขึ้น นะสงฆ์) ศูนย์ย่อยที่ 3 ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 58 หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีคณะผู้ดูแล ดังต่อไปนี้

2.4.3.3.1 ตำแหน่งหัวหน้าพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะในราชภัฏ เชียงทอง (ในราชภัฏ นະສະໝັ) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ โนวาเปรียม สุวรรณวร

2.4.3.3.2 ตำแหน่งเลขา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะในราชภัฏ เชียงทอง (ในราชภัฏ นະສະໝັ) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ โนวาวิสุทธิ สุวรรณวร

2.4.3.3.3 ตำแหน่งภัณฑารักษ์ ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะในราชภัฏ เชียงทอง (ในราชภัฏ นະສະໝັ) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ โนวาเปรียม สุวรรณวร โนวาวิสุทธิ สุวรรณวร

2.4.3.3.4 ตำแหน่งวิทยากร ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะในราชภัฏ เชียงทอง (ในราชภัฏ นະສະໝັ) ศูนย์ย่อยที่ 3 มีดังต่อไปนี้

2.4.3.3.4.1 ตำแหน่งวิทยากรสอนการแสดงโนวา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะในราชภัฏ เชียงทอง (ในราชภัฏ นະສະໝັ) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ โนวาเปรียม สุวรรณวร โนวาวิสุทธิ สุวรรณวร นายสวัสดิ์ สังฆรักษ์ นายเสวียง ชูยัง

2.4.3.3.4.2 ตำแหน่งวิทยากรสอนดนตรีโนวา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะในราชภัฏ เชียงทอง (ในราชภัฏ นະສະໝັ) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ โนวาเปรียม สุวรรณวร นายปรีชา นวลศรี นายวิน โพชสาดี นายปลื้ม เกื้อแก้ว นายวันชัย เพ็งพิศ นายสิทธิพร พลฤทธิ

2.4.3.3.4.3 ตำแหน่งวิทยากรสอนการทำเครื่องแต่งกายโนวา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะในราชภัฏ เชียงทอง (ในราชภัฏ นະສະໝັ) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ โนวาเปรียม สุวรรณวร โนวาวิสุทธิ สุวรรณวร

2.4.3.3.4.4 ตำแหน่งวิทยากรสอนทำเครื่องดนตรีโนวา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะในราชภัฏ เชียงทอง (ในราชภัฏ นະສະໝັ) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ โนวาเปรียม สุวรรณวร

2.4.3.3.5 ตำแหน่งนักวิชาการ ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะในราชภัฏ เชียงทอง (ในราชภัฏ นະສະໝັ) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ นางสาวไสวภา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.3.6 ตำแหน่งที่ปรึกษา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏจังหวัดตรัง สายคณะในราชภัฏ เชียงทอง (ในราชภัฏ นະສະໝັ) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ นางสาวไสวภา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.3.7 ตำแหน่งฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชั้น เสียงทอง (โนราชั้น นะสงฆ์) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ โนราวิสุทธิ สุวรรณวร โนราประเสริฐ แก้วละเอียด

2.4.3.3.8 ตำแหน่งฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชั้น เสียงทอง (โนราชั้น นะสงฆ์) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

2.4.3.3.9 ตำแหน่งฝ่ายการเงิน ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชั้น เสียงทอง (โนราชั้น นะสงฆ์) ศูนย์ย่อยที่ 3 คือ โนราเปี่ยม สุวรรณวร โนราวิสุทธิ สุวรรณวร โนราประเสริฐ แก้วละเอียด

2.4.3.4 พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุมนุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 135 หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง โดยมีคณะผู้ดูแล ดังต่อไปนี้

2.4.3.4.1 ตำแหน่งหัวหน้าพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุมนุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ โนราประพันธ์ ชัยเพชร

2.4.3.4.2 ตำแหน่งเลขา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุมนุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ โนรานิพนธ์ ชัยเพชร

2.4.3.4.3 ตำแหน่งภัณฑารักษ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุมนุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ โนราประพันธ์ ชัยเพชร

2.4.3.4.4 ตำแหน่งวิทยากร ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุมนุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 มีดังต่อไปนี้

2.4.3.4.4.1 ตำแหน่งวิทยากรสอนการแสดงโนรา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุมนุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ โนราประพันธ์ ชัยเพชร โนราพิน ชัยเพชร โนรานิพนธ์ ชัยเพชร โนราสุทธิพงษ์ ชัยเพชร

2.4.3.4.4.2 ตำแหน่งวิทยากรสอนดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุมนุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ โนราประพันธ์ ชัยเพชร โนราพิน ชัยเพชร โนรานิพนธ์ ชัยเพชร โนราสุทธิพงษ์ ชัยเพชร นายประจวบ บัวศรี นายเจิง คงดำ นายเจษฎา นาทุ่งน้อย นายธัญพร ชัยเพชร

2.4.3.4.4.3 ตำแหน่งวิทยากรสอนการทำเครื่องแต่งกายในรา
ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏวชิรเวศน์ สายคณะนราธิวาส แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ นาง
หนูทีน ชัยเพชร

2.4.3.4.4.4 ตำแหน่งวิทยากรสอนทำเครื่องดนตรีในรา
ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏวชิรเวศน์ สายคณะนราธิวาส แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ
โนรานิพนธ์ ชัยเพชร โนราสุทธิพงษ์ ชัยเพชร

2.4.3.4.5 ตำแหน่งนักวิชาการ ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้
ในราชภัฏวชิรเวศน์ สายคณะนราธิวาส แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ นางสาวโสภา สงขาว อาจารย์
ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.4.6 ตำแหน่งที่ปรึกษา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้
ในราชภัฏวชิรเวศน์ สายคณะนราธิวาส แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ นางสาวโสภา สงขาว อาจารย์
ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.4.7 ตำแหน่งฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑสถาน
การเรียนรู้ในราชภัฏวชิรเวศน์ สายคณะนราธิวาส แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ โนรานิพนธ์ ชัยเพชร โนรา
สุทธิพงษ์ ชัยเพชร พวานอรรรชชาติ จงริน

2.4.3.4.8 ตำแหน่งฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑสถาน
การเรียนรู้ในราชภัฏวชิรเวศน์ สายคณะนราธิวาส แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 10 ตำบลโคก
สะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

2.4.3.4.9 ตำแหน่งฝ่ายการเงิน ประจำพิพิธภัณฑสถาน
การเรียนรู้ในราชภัฏวชิรเวศน์ สายคณะนราธิวาส แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 4 คือ โนราประพันธ์ ชัยเพชร โนราพิน ชัย
เพชร โนรานิพนธ์ ชัยเพชร

2.4.3.5 พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏวชิรเวศน์ สายคณะนราธิวาส
แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 181 หมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง
โดยมีคณะผู้ดูแล ดังต่อไปนี้

2.4.3.5.1 ตำแหน่งหัวหน้าพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในราชภัฏวชิรเวศน์
สายคณะนราธิวาส แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ โนราชบ ชัยเพชร

2.4.3.5.2 ตำแหน่งเลขา ประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้ในรา
จังหวัดตรัง สายคณะนราธิวาส แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ โนราจิรพัฒน์ จินดาดวง

2.4.3.5.3 ตำแหน่งภัณฑารักษ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ โนราจิรพัฒน์ จินดาดวง โนราเมฆ ประดิษฐ์ศิลป์

2.4.3.5.4 ตำแหน่งวิทยากร ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 มีดังต่อไปนี้

2.4.3.5.4.1 ตำแหน่งวิทยากรสอนการแสดงโนรา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ โนราชบชัยเพชร โนราจิรพัฒน์ จินดาดวง โนราเมฆ ประดิษฐ์ศิลป์ โนราแฉล้ม จันเกตุ โนราจรีที่ปต์ ชิกขำ โนรากวิน แถวกกลาง โนราตะวัน ชุมพล พรานสมใจ จินตีด

2.4.3.5.4.2 ตำแหน่งวิทยากรสอนดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ โนราจิรพัฒน์ จินดาดวง โนราเมฆ ประดิษฐ์ศิลป์ นายประจวบ บัวศรี นายสมใจ จินตีด นายกิตตินันท์ พุ่มไทร นายคล้อย เกื้อยัง นายไกรเทพ สัจบุตร

2.4.3.5.4.3 ตำแหน่งวิทยากรสอนการทำเครื่องแต่งกายโนรา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ โนราจิรพัฒน์ จินดาดวง โนรากวิน แถวกกลาง โนราเมฆ ประดิษฐ์ศิลป์

2.4.3.5.4.4 ตำแหน่งวิทยากรสอนทำเครื่องดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ วิทยากรในเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง

2.4.3.5.5 ตำแหน่งนักวิชาการ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ นางสาวโสวภา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.5.6 ตำแหน่งที่ปรึกษา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ นางสาวโสวภา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.5.7 ตำแหน่งฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ โนราจิรพัฒน์ จินดาดวง โนราเมฆ ประดิษฐ์ศิลป์

2.4.3.5.8 ตำแหน่งฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 10 ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

2.4.3.5.9 ตำแหน่งฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราชุม แก้วเล็ก ศูนย์ย่อยที่ 5 คือ โนราชบ ชัยเพชร โนราจิรพัฒน์ จินดาตวง โนราเมฆ ประดิษฐ์ศิลป์

2.4.3.6 พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 82/2 หมู่ที่ 4 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง โดยมีคณะผู้ดูแล ดังต่อไปนี้

2.4.3.6.1 ตำแหน่งหัวหน้าพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ โนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์

2.4.3.6.2 ตำแหน่งเลขา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ โนราภาณุวัฒน์ ทับชุม

2.4.3.6.3 ตำแหน่งภัณฑารักษ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ โนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์

2.4.3.6.4 ตำแหน่งวิทยากร ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 มีดังต่อไปนี้

2.4.3.6.4.1 ตำแหน่งวิทยากรสอนการแสดงโนรา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ โนราศีจันทร์ สนิทน้อย ศ.เฟื่องตรัง โนราสมบุญรณ์ เทพศรีศิลป์ ศ.คลองเต็มตรัง โนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ โนราครุฑ ศ.ล่องน้อย โนราภาณุวัฒน์ ทับชุม พรานขจรพงษ์ แป้นศรีนวล

2.4.3.6.4.2 ตำแหน่งวิทยากรสอนดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเต็ม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ นายกิตติ รอดไผ่ นายศราวุฒิ แก้วเจริญ นายชินุชา เมียนโอ นายปานุวัฒน์ นวลน้อม นายยุทธนันท์ เสนี นายพิธิกร ไสฐานิตย์

2.4.3.6.4.3 ตำแหน่งวิทยากรสอนการทำเครื่องแต่งกายโนรา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเดิม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ โนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ โนราภานุวัฒน์ ทับชุม

2.4.3.6.4.4 ตำแหน่งวิทยากรสอนทำเครื่องดนตรีโนรา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเดิม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ วิทยากรในเครือข่ายประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง

2.4.3.6.5 ตำแหน่งนักวิชาการ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเดิม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือนางสาวไสวภา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.6.6 ตำแหน่งที่ปรึกษา ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเดิม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือนางสาวไสวภา สงขาว อาจารย์ประจำหลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2.4.3.6.7 ตำแหน่งฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเดิม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ โนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ โนราภานุวัฒน์ ทับชุม

2.4.3.6.8 ตำแหน่งฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเดิม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ตำบลนาเมืองเพชร อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง

2.4.3.6.9 ตำแหน่งฝ่ายการเงิน ประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สายคณะโนราเฟื่อง เมืองตรัง และสายคณะโนราเดิม เมืองตรัง ศูนย์ย่อยที่ 6 คือ โนราเจมส์ เสน่ห์ศิลป์ โนราภานุวัฒน์ ทับชุม

2.5 รูปแบบการจัดแสดงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง สามารถจัดแสดงเป็นหมวดหมู่ได้ ดังนี้

2.5.1 รูปแบบการจัดแสดงข้อมูลประวัติความเป็นมาของสายตระกูลโนราจังหวัดตรัง มีรูปแบบในการจัดแสดงได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดแสดงโดยการจัดทำป้ายนิทรรศการแบบติดฝาผนังภายในตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง

รูปแบบที่ 2 การจัดแสดงโดยการจัดทำบอร์ดนิทรรศการแบบมีขาตั้งที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ไว้ภายในและภายนอกตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในจังหวัดตรัง

2.5.2 รูปแบบการจัดแสดงแผนผังการสืบทอดเชื้อสายตระกูลโนราจังหวัดตรัง มีรูปแบบในการจัดแสดงได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดแสดงโดยการจัดทำป้ายนิทรรศการแบบติดฝาผนังภายในตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในจังหวัดตรัง

รูปแบบที่ 2 การจัดแสดงโดยการจัดทำป้ายนิทรรศการแบบติดฝาผนังภายในตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในจังหวัดตรัง

2.6 รูปแบบการจัดแสดงข้อมูลภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนราสามารถจัดแสดงเป็นหมวดหมู่ได้ ดังนี้

2.6.1 รูปแบบการจัดแสดงข้อมูลภูมิปัญญาองค์ความรู้เรื่องพิธีกรรมความเชื่อของโนรา มีรูปแบบในการจัดแสดงได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดแสดงโดยการจัดทำป้ายนิทรรศการแบบติดฝาผนังภายในตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในจังหวัดตรัง

รูปแบบที่ 2 การจัดแสดงโดยการจัดทำบอร์ดนิทรรศการแบบมีขาตั้งที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ไว้ภายในและภายนอกพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในจังหวัดตรัง

2.6.2 รูปแบบการจัดแสดงข้อมูลภูมิปัญญาองค์ความรู้เรื่องการสืบทอดเชื้อสายโนรา มีรูปแบบในการจัดแสดงได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดแสดงโดยการจัดทำป้ายนิทรรศการแบบติดฝาผนังภายในตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในจังหวัดตรัง

รูปแบบที่ 2 การจัดแสดงโดยการจัดทำบอร์ดนิทรรศการแบบมีขาตั้งที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ไว้ภายในและภายนอกตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในจังหวัดตรัง

2.6.3 รูปแบบการจัดแสดงข้อมูลภูมิปัญญาองค์ความรู้เรื่องการแสดงโนรา มีรูปแบบในการจัดแสดงได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดแสดงโดยการจัดทำป้ายนิทรรศการแบบติดฝาผนังภายในตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในจังหวัดตรัง

รูปแบบที่ 2 การจัดแสดงโดยการจัดทำบอร์ดนิทรรศการแบบมีขาตั้งที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ไว้ภายในและภายนอกตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้ในจังหวัด

2.6.4 รูปแบบการนำเสนอข้อมูลภูมิปัญญาองค์ความรู้เรื่องเครื่องแต่งกายโนรา มีรูปแบบในการนำเสนอได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การนำเสนอโดยการจัดทำป้ายนิทรรศการแบบติดฝาผนังภายในตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง

รูปแบบที่ 2 การนำเสนอโดยการจัดทำบอร์ดนิทรรศการแบบมีขาตั้งที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ไว้ภายในและภายนอกตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง

2.6.5 รูปแบบการนำเสนอข้อมูลภูมิปัญญาองค์ความรู้เรื่องเครื่องดนตรีโนราและดนตรีโนรา มีรูปแบบในการนำเสนอได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การนำเสนอโดยการจัดทำป้ายนิทรรศการแบบติดฝาผนังภายในตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง

รูปแบบที่ 2 การนำเสนอโดยการจัดบอร์ดนิทรรศการแบบมีขาตั้งที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ไว้ภายในและภายนอกตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง

2.7 รูปแบบการนำเสนอสิ่งของเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงโนรา สามารถจัดแสดงเป็นหมวดหมู่ได้ ดังนี้

2.7.1 หมวดหมู่เครื่องแต่งกายในการแสดงโนรา มีรูปแบบในการนำเสนอได้ 2 รูปแบบด้วยกัน ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การนำเสนอโดยการนำชุดเครื่องแต่งกายโนรามาสวมใส่ให้กับหุ่นจำลอง

รูปแบบที่ 2 การนำเสนอโดยการนำชุดเครื่องแต่งกายโนราจัดแสดงในตู้กระจกแก้วใส

2.7.2 หมวดหมู่ข้าวของเครื่องใช้ในการแสดงโนรา มีรูปแบบในการนำเสนอได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การนำเสนอข้าวของเครื่องใช้ของโนราใหญ่ ข้าวของเครื่องใช้ของนายพราน โดยจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้แต่ละชิ้นในตู้กระจกแก้วใส พร้อมทั้งมีป้ายอธิบายแสดงข้อมูลองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าวของเครื่องใช้ดังกล่าว

รูปแบบที่ 2 การนำเสนอข้าวของเครื่องใช้ของโนราใหญ่ ข้าวของเครื่องใช้ของนายพราน โดยจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้แต่ละชิ้นไว้ภายในห้องครุหมอนโนรา ประจำแต่ละศูนย์ย่อย โดยจัดเก็บในหีบ หรือตะกร้าสานทรงสูง แล้วนำไปวางบนแคร่ภายในห้องครุหมอน

โนรา หรือจัดทำเป็นชั้นวางให้สวยงามเหมาะสม พร้อมทั้งมีป้ายอธิบายแสดงข้อมูลองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าวของเครื่องใช้ดังกล่าว

2.7.3 หมวดหมู่เครื่องดนตรีโนรา มีรูปแบบในการจัดแสดงได้ 3 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดแสดงเครื่องดนตรีโนราไว้ในโรงโนราสาธิต โดยจัดวางเครื่องดนตรีโนราไว้ตรงตำแหน่งในการเล่นบรรเลงจริง พร้อมทั้งมีป้ายอธิบายแสดงข้อมูลองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีโนราแต่ละชิ้น ซึ่งจะมุ่งเน้นรูปแบบวงดนตรีโนราแบบโบราณดั้งเดิมเป็นหลัก

รูปแบบที่ 2 การจัดแสดงเครื่องดนตรีโนรา ไว้ภายในห้องครุหมอนโนรา ประจำแต่ละศูนย์ย่อย โดยจัดวางบนแคร่หรือทำชั้นวางให้สวยงามเหมาะสม พร้อมมีป้ายอธิบายแสดงข้อมูลองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีโนราแต่ละชิ้น ซึ่งจะมุ่งเน้นเครื่องดนตรีโนราแบบโบราณดั้งเดิมเป็นหลัก

รูปแบบที่ 3 การจัดแสดงเครื่องดนตรีโนรา ไว้ภายในห้องเก็บเครื่องดนตรีโนราโดยเฉพาะ ประจำศูนย์ย่อย ที่มีห้องเก็บเครื่องดนตรีอยู่เดิมแล้ว โดยจัดวางเครื่องดนตรีบนพื้นที่ปูเสื่อรองไว้ หรือจัดวางเครื่องดนตรีไว้บนแคร่ หรือทำชั้นวางเครื่องดนตรีให้สวยงามเหมาะสม พร้อมทั้งมีป้ายอธิบายแสดงข้อมูลองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีโนราแต่ละชิ้น ซึ่งจะมุ่งเน้นเครื่องดนตรีโนราแบบโบราณดั้งเดิมเป็นหลัก

2.7.4 หมวดหมู่ข้าวของเครื่องใช้ที่สำคัญในพิธีกรรมของโนรา มีรูปแบบในการจัดแสดงได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ในพิธีกรรมของโนราที่เป็นของตกทอดจากรุ่นสู่รุ่นของแต่ละสายตระกูลโนรา โดยจะจัดแสดงไว้ในห้องครุหมอนโนรา ประจำศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์ ซึ่งของบางชิ้นจะเป็นของคู่หิ้งครุหมอนโนราประจำศูนย์ย่อย ก็สามารถจัดแสดงวางไว้บนหิ้งครุหมอนโนรา ของบางชิ้นสามารถจัดแสดงในตู้กระจกใส จัดแสดงในหีบ จัดแสดงในตะกร้าทรงสูง จัดแสดงวางบนแคร่ หรือทำชั้นสำหรับจัดวางให้สวยงามเหมาะสมภายในห้องครุหมอนโนราได้ พร้อมทั้งมีป้ายอธิบายข้อมูลองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าวของเครื่องใช้ในพิธีกรรมของโนราแต่ละชิ้น ตลอดจนจนถึงข้อมูลอายุความเก่าแก่และเจ้าของเดิมที่ได้รับสืบทอดต่อกันมา

รูปแบบที่ 2 การจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ในพิธีกรรมของโนรา โดยเป็นของจำลองทำขึ้นใหม่เลียนแบบของเก่า สามารถจัดแสดงได้ในพื้นที่ห้องจัดแสดงเครื่องดนตรี

หรือภายในโรงโนราสาธิต โดยจัดแสดงในตู้กระจกใส หรือวางบนพาไลโรงโนราสาธิตได้ พร้อมทั้งมีป้ายอธิบายข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าวของเครื่องใช้ในพิธีกรรมของโนราแต่ละชิ้น

2.8 รูปแบบการประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สามารถดำเนินการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ ดังนี้

2.8.1 การสร้างเพจ “พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง”

2.8.2 การสร้างช่องยูทูป “พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง”

2.8.3 การจัดทำแผ่นโปสเตอร์ ติดประกาศเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ “พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง”

2.8.4 การจัดทำแผ่นพับแนะนำ “พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง”

2.9 การจัดการแสดงโนราใน “พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง” ณ ศูนย์ย่อยพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สามารถจัดการแสดงโนราได้ 4 รูปแบบ ดังนี้

2.9.1 รูปแบบที่ 1 ดำเนินการจัดการแสดงโนราพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ขึ้นปีละ 1 ครั้ง ณ ศูนย์ย่อยพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง โดยพลัดเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพหมุนเวียนกันไปในแต่ละศูนย์ย่อย เพื่อเป็นการบวงสรวงบูชา แสดงความเคารพ ความศรัทธา ความกตัญญู ต่อครูหมอโนราตายายโนราสายโนราจังหวัดตรัง ด้วยความเสมอภาค และให้ความสำคัญแก่สายตระกูลโนราจังหวัดตรังแต่ละสายอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งในการจัดการแสดงโนราพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ประจำปีดังกล่าวนั้น จะเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจสามารถมาร่วมงานได้

2.9.2 รูปแบบที่ 2 ดำเนินการจัดการแสดงโนราที่เป็นการสาธิตการแสดงโนราประกอบพิธีกรรมเชิงการศึกษา ให้กับหน่วยงานองค์กรส่วนราชการ หน่วยงานองค์กรเอกชน นักวิชาการ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา ที่จะมาศึกษาเรียนรู้ โดยผู้สาธิตการแสดงโนราจะเป็นศิลปินโนราและนักดนตรีโนราประจำศูนย์ย่อย “พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง” โดยจะจัดการแสดงโนราสาธิตเป็นการเฉพาะกิจเมื่อมีหน่วยงานองค์กรส่วนราชการ หน่วยงานองค์กรเอกชน นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ได้ดำเนินการติดต่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์มายังศูนย์ย่อย “พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง” ทั้งนี้จะต้องมีค่าตอบแทนวิทยากร ศิลปินโนรา และนักดนตรีโนราประจำศูนย์ย่อยด้วย เพื่อเป็นขวัญกำลังใจและสมทบทุนในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรังต่อไป

2.9.3 รูปแบบที่ 3 ดำเนินการจัดการแสดงโนราเป็นชุดการแสดงที่ไม่ใช่การแสดงโนราประกอบพิธีกรรม ซึ่งเป็นการแสดงรำโนรา แสดงการออกพรานโนรา แสดงการออกทาสี

ร่วมกับการแสดงดนตรีโนรา ที่เป็นการแสดงโชว์เพื่อความบันเทิงแต่เพียงอย่างเดียว ให้กับประชาชนทั่วไปได้รับชมรับฟัง โดยผู้แสดงจะเป็นศิลปินโนราและนักดนตรีโนราประจำศูนย์ย่อย “พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง” โดยจะจัดการแสดงโนราเมื่อมีหน่วยงานองค์กรส่วนราชการหรือเอกชน ได้ดำเนินการติดต่อทำหนังสือมายังศูนย์ย่อย “พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง” ขอให้มีการแสดงโนราโชว์เมื่อบุคลากรของหน่วยงานดังกล่าวมาเยี่ยมชมศึกษาดูงาน ณ ศูนย์ย่อย “พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง” ทั้งนี้จะต้องมีค่าตอบแทนวิทยากร ศิลปินโนรา และนักดนตรีโนราประจำศูนย์ย่อยด้วย เพื่อเป็นขวัญกำลังใจและสมทบทุนในการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ต่อไป

2.9.4 รูปแบบที่ 4 ดำเนินการจัดการแสดงโนราเป็นชุดการแสดงที่ไม่ใช่การแสดงโนราประกอบพิธีกรรม ซึ่งเป็นการแสดงรำโนรา แสดงการออกพรานโนรา แสดงการออกทาสี และแสดงดนตรีโนรา ที่สืบเนื่องมาจากการจัดโครงการอบรมการแสดงโนรา ซึ่งมีการเก็บค่าลงทะเบียนจากผู้เข้าร่วมโครงการอบรมของศูนย์ย่อย “พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง” โดยผู้เข้าร่วมโครงการอบรมจะเป็นผู้แสดงหลังเข้าโครงการฝึกอบรม เพื่อเป็นการวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมอบรมในแต่ละครั้งที่จัดโครงการ ซึ่งจะเปิดโอกาสให้กับประชาชนที่สนใจเข้าร่วมโครงการอบรมและสามารถมารับชมรับฟังการแสดงโนรา ที่สืบเนื่องมาจากโครงการอบรมของศูนย์ย่อย “พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง” ได้

2.10 การจัดทำโครงการของพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้โนราของชุมชนและสำหรับผู้ที่สนใจ สามารถดำเนินการจัดทำโครงการได้ ดังนี้

2.10.1 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การแสดงโนรา” สามารถดำเนินการจัดโครงการได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การแสดงโนรา” สำหรับการสืบทอดเชื้อสายโนราโดยเฉพาะ ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการอบรมตลอดทั้งปี และเป็นโครงการระยะยาว เน้นกลุ่มผู้ที่มีเชื้อสายโนรา กลุ่มผู้ที่รักการแสดงโนรา และต้องการสืบทอดเชื้อสายโนราอย่างจริงจัง

รูปแบบที่ 2 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การแสดงโนรา” สำหรับการเชิงการศึกษา ไม่ใช่สำหรับการสืบทอดเชื้อสายโนรา ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการตลอดทั้งปี เน้นกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรมที่มาจากหน่วยงานราชการทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ที่มีความสนใจนำบุคลากร นักเรียน นิสิต

นักศึกษา มาศึกษาเรียนรู้การแสดงโนราในเชิงศิลปวัฒนธรรมเป็นครั้งคราว โดยจะจัดเป็นโครงการระยะสั้น จำนวน 2 วัน

2.10.2 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การบรรเลงดนตรีโนรา” สามารถดำเนินการจัดโครงการได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การบรรเลงดนตรีโนรา” สำหรับการสืบทอดเป็นลูกคู่ดนตรีโนราโดยเฉพาะ ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการอบรมตลอดทั้งปี และเป็นโครงการระยะยาว เน้นกลุ่มผู้ที่มีเชื้อสายโนรา กลุ่มผู้ที่รักการบรรเลงดนตรีโนรา และต้องการสืบทอดดนตรีโนราอย่างจริงจัง

รูปแบบที่ 2 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การบรรเลงดนตรีโนรา” สำหรับเชิงการศึกษา ไม่ใช่สำหรับการสืบทอดเชื้อสายโนรา ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการตลอดทั้งปี เน้นกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรมที่มาจากหน่วยงานราชการทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ที่มีความสนใจนำบุคลากร นักเรียน นิสิต นักศึกษา มาศึกษาเรียนรู้การบรรเลงดนตรีโนราในเชิงศิลปวัฒนธรรมเป็นครั้งคราว โดยจะจัดเป็นโครงการระยะสั้น จำนวน 2 วัน

2.10.3 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำเทริดโนรา” สามารถดำเนินการจัดโครงการได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำเทริดโนรา” สำหรับการสืบทอดการทำเทริดโนราโดยเฉพาะ ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการอบรมตลอดทั้งปี และเป็นโครงการระยะยาว เน้นกลุ่มผู้ที่มีใจรักและต้องการสืบทอดการทำเทริดโนราอย่างจริงจัง

รูปแบบที่ 2 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำเทริดโนรา” สำหรับเชิงการศึกษา ไม่ใช่สำหรับการสืบทอดการทำเทริดอย่างจริงจัง ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการตลอดทั้งปี เน้นกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรมที่มาจากหน่วยงานราชการทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ที่มีความสนใจนำบุคลากร นักเรียน นิสิต นักศึกษา มาศึกษาเรียนรู้การทำเทริดโนราในเชิงศิลปวัฒนธรรมเป็นครั้งคราว โดยจะจัดเป็นโครงการระยะสั้น จำนวน 2 วัน

2.10.4 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำหน้าพรานโนรา” สามารถดำเนินการโครงการได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำหน้าพรานโนรา” สำหรับการสืบทอดการทำหน้าพรานโนราโดยเฉพาะ ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วม

โครงการอบรมตลอดทั้งปี และเป็นโครงการระยะยาว เน้นกลุ่มผู้ที่มีใจรักและต้องการสืบทอดการทำหน้าพรานโนราอย่างจริงจัง

รูปแบบที่ 2 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำหน้าพรานโนรา” สำหรับเชิงการศึกษา ไม่ใช่สำหรับการสืบทอดการทำหน้าพรานอย่างจริงจัง ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการตลอดทั้งปี เน้นกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรมที่มาจากหน่วยงานราชการทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ที่มีความสนใจนำบุคลากร นักเรียน นิสิต นักศึกษา มาศึกษาเรียนรู้การทำหน้าพรานโนราในเชิงศิลปวัฒนธรรมเป็นครั้งคราว โดยจะจัดเป็นโครงการระยะสั้น จำนวน 2 วัน

2.10.5 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำหน้าทาสีโนรา” สามารถดำเนินการจัดโครงการได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำหน้าทาสีโนรา” สำหรับการสืบทอดการทำหน้าทาสีโนราโดยเฉพาะ ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการอบรมตลอดทั้งปี และเป็นโครงการระยะยาว เน้นกลุ่มผู้ที่มีใจรักและต้องการสืบทอดการทำหน้าทาสีโนราอย่างจริงจัง

รูปแบบที่ 2 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำหน้าทาสีโนรา” สำหรับเชิงการศึกษา ไม่ใช่สำหรับการสืบทอดการทำหน้าทาสีโนราอย่างจริงจัง ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการตลอดทั้งปี เน้นกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรมที่มาจากหน่วยงานราชการทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ที่มีความสนใจนำบุคลากร นักเรียน นิสิต นักศึกษา มาศึกษาเรียนรู้การทำหน้าทาสีโนราในเชิงศิลปวัฒนธรรมเป็นครั้งคราว โดยจะจัดเป็นโครงการระยะสั้น จำนวน 2 วัน

2.10.6 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การร้อยเครื่องลูกปัดโนรา” สามารถดำเนินการจัดโครงการได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การร้อยเครื่องลูกปัดโนรา” สำหรับการสืบทอดการร้อยเครื่องลูกปัดโนราโดยเฉพาะ ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการอบรมตลอดทั้งปี และเป็นโครงการระยะยาว เน้นกลุ่มผู้ที่มีใจรักและต้องการสืบทอดการร้อยเครื่องลูกปัดโนราอย่างจริงจัง

รูปแบบที่ 2 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การร้อยเครื่องลูกปัดโนรา” สำหรับเชิงการศึกษา ไม่ใช่สำหรับการสืบทอดการร้อยเครื่องลูกปัดโนราอย่างจริงจัง ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการตลอดทั้งปี เน้นกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรมที่มาจากหน่วยงาน

ราชการทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ที่มีความสนใจนำบุคลากร นักเรียน นิสิต นักศึกษา มาศึกษาเรียนรู้การร้อยเครื่องลูกปัดโนรา ในเชิงศิลปวัฒนธรรมเป็นครั้งคราว โดยจะจัดเป็นโครงการระยะสั้น จำนวน 2 วัน

2.10.7 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำเครื่องดนตรีโนรา” สามารถดำเนินการจัดโครงการได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำเครื่องดนตรีโนรา” สำหรับการสืบทอดการทำเครื่องดนตรีโนราโดยเฉพาะ ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการอบรมตลอดทั้งปี และเป็นโครงการระยะยาว เน้นกลุ่มผู้ที่มีใจรักและต้องการสืบทอดการทำเครื่องดนตรีโนราอย่างจริงจัง

รูปแบบที่ 2 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การทำเครื่องดนตรีโนรา” สำหรับการเชิงการศึกษา ไม่ใช่สำหรับการสืบทอดการทำเครื่องดนตรีโนราอย่างจริงจัง ทางศูนย์ย่อยแต่ละศูนย์จะเปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการตลอดทั้งปี เน้นกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรมที่มาจากหน่วยงานราชการทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ที่มีความสนใจนำบุคลากร นักเรียน นิสิต นักศึกษา มาศึกษาเรียนรู้การทำเครื่องดนตรีโนรา ในเชิงศิลปวัฒนธรรมเป็นครั้งคราว โดยจะจัดเป็นโครงการระยะสั้น จำนวน 2 วัน

2.11 การจัดทำงบประมาณเพื่อสร้างและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนรา จังหวัดตรัง มีแนวทางดังต่อไปนี้

2.11.1 การจัดทำวัตถุมงคล ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของโนราไว้ให้ชาวบ้านที่ พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อสร้างรายได้ให้กับพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนรา จังหวัดตรังแต่ละศูนย์ย่อย มีดังนี้

2.11.1.1 จัดทำเทริดโนรา หน้าพราน หน้าทาสี ไว้ให้ชาวบ้านประจำ พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง โดยจัดทำขนาดที่ใช้สวมใส่แสดงได้จริง สำหรับให้ชาวบ้านเป็นวัตถุมงคลเป็นของขวัญตามความเชื่อของโนรา

2.11.1.2 จัดทำล้อยกเกิดสำหรับห้อยคอ เป็นภาพของบรมครูโนราเมืองตรัง สร้างขึ้นเพื่อเป็นการรำลึกถึงบรมครูโนราจังหวัดตรังของแต่ละสาย ให้ลูกหลานเชื้อสายโนรา ลูกศิษย์ของบรมครูโนราแต่ละสายที่สืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนจนถึงผู้ที่ให้ความเคารพนับถือและศรัทธาต่อบรมครูโนราจังหวัดตรัง ได้บูชา

2.11.1.3 จัดทำภาพถ่ายของบรมครูโนราเมืองตรังพร้อมกรอบรูป ทำขึ้นเพื่อเป็นการรำลึกถึงบรมครูโนราจังหวัดตรังของแต่ละสาย ให้ลูกหลานเชื้อสายโนรา ลูกศิษย์ของบรมครู

โนราแต่ละสายที่สืบทอดต่อกันมาถึงปัจจุบัน ตลอดจนจนถึงผู้ที่ให้ความเคารพนับถือและศรัทธาต่อบรมครูโนราจังหวัดตรัง ได้เข้าบูชา

2.11.2 การจัดทำของที่ระลึกไว้จำหน่ายที่พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อสร้างรายได้ให้กับพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรังแต่ละศูนย์ย่อย มีดังนี้

2.11.2.1 จัดทำเสื้อ ไว้จำหน่ายเป็นของที่ระลึกประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง โดยจัดทำเป็นเสื้อยืดแขนสั้น ที่มีการสกรีนเป็นภาพบนตัวเสื้อด้านหน้า โดยมีลวดลายต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ เช่น สกรีนเป็นภาพบนตัวเสื้อด้านหน้าเป็นภาพ เทริดโนราตรัง หน้าพรานหน้าทาสี ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์ตามแบบฝีมือช่างท้องถิ่นจังหวัดตรัง สกรีนเป็นภาพบนตัวเสื้อด้านหน้าเป็นภาพท่ารำโนรา แม่ท่าโนราตรัง พร้อมบอกชื่อท่ารำที่สกรีนลงบนเสื้อ และสกรีนเป็นภาพบนตัวเสื้อด้านหน้าเป็นภาพเครื่องดนตรีโนรา ได้แก่ กลองโนรา ทับโนรา โหม่ง ฉิ่ง ปี่ และแตรระ ซึ่งเครื่องดนตรีโนราที่มีมาแต่เดิม และยังคงใช้บรรเลงประกอบในการแสดงโนรามาชจนถึงปัจจุบัน

2.11.2.2 จัดทำหุ่นตุ๊กตาโนราจำลอง ไว้จำหน่ายให้เข้าบูชาประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง โดยจัดทำเป็นหุ่นตุ๊กตาโนราใส่ชุดโนราเต็มยศ มีขนาดจำลองบรรจุในกล่องกระจกใสพร้อมฐานตั้งให้ดูสวยงาม ไว้จำหน่ายเพื่อใช้เป็นของที่ระลึกสำหรับตั้งโชว์ให้แก่ผู้ที่สนใจ

2.11.2.3 จัดทำเครื่องดนตรีโนราจำลอง ไว้จำหน่ายให้เข้าบูชาประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง โดยจัดทำเครื่องดนตรีโนราขนาดเล็กบรรจุในกล่องกระจกใสพร้อมฐานตั้งให้ดูสวยงาม ไว้จำหน่ายเพื่อใช้เป็นของที่ระลึกสำหรับตั้งโชว์ให้แก่ผู้ที่สนใจ

2.11.2.4 จัดทำรถโนราจำลอง ไว้จำหน่ายประจำพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง โดยจัดทำเป็นรถโนราสมัยก่อนที่มีขนาดจำลอง พร้อมกับข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ในการแสดงโนราที่มีขนาดจำลอง เสมือนการเดินทางของคณะโนราเวลาออกเดินทางไปแสดง ประดับตกแต่งไว้บนหลังคารถด้วย ได้แก่ เครื่องดนตรีโนรา หีบเครื่องแต่งกายโนรา ซุ้มใส่เทริดโนรา เป็นต้น พร้อมตกแต่งให้สวยงาม โดยทำจำลองให้คล้ายกับของจริงมากที่สุด เพื่อสะท้อนถึงภาพจำในวันวานของการเดินทางของคณะโนราจังหวัดตรังในสมัยก่อน ไว้จำหน่ายเพื่อใช้เป็นของที่ระลึกสำหรับตั้งโชว์ให้แก่ผู้ที่สนใจ

2.11.2.5 จัดทำพวงกุญแจและเครื่องประดับจากลูกบิดโนรา ที่ร้อยเป็นลวดสายดอกดวงสวยงาม ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของโนราสื่อผ่านทางชิ้นงาน ได้แก่ พวงกุญแจ สร้อยคอ สร้อยข้อมือ กำไลมือ แหวน และตุ้มหู ตลอดจนจนถึงทำสายคล้องแว่น สายคล้อง

หน้ากากอนามัย ไว้จำหน่ายประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อใช้เป็นของที่ระลึกให้แก่ผู้ที่สนใจ

2.11.2.6 จัดทำกระเป๋าผ้า ย่อมผ้า ที่มีการพิมพ์ลายบนกระเป๋าผ้า และพิมพ์ลายบนย่อมผ้า เป็นลวดลายดอกดวงของเครื่องลูกปัดโนรา ที่มีลวดลายและสีสันสดใสสวยงาม ไว้จำหน่ายประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อใช้เป็นของที่ระลึกให้แก่ผู้ที่สนใจ

2.11.3 จัดทำเครื่องแต่งกายโนรา ไว้จำหน่ายให้ชาวบ้านประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ได้แก่ เทร็ดโนรา หน้าพราน หน้าทาสี ชุดเครื่องลูกปัดโนรา สนับเพลหรือกางเกงโนรา หน้าผ้าโนรา ผ้าห้อยโนรา ผ้าถุงโนรา ผ้ายาว เครื่องต้นโนรา กำไลโนรา และเล็บโนรา โดยจัดทำขนาดที่ใช้สำหรับสวมใส่แสดงจริง ทั้งขนาดของผู้โนราผู้ใหญ่ และโนราเด็ก

2.11.4 จัดทำเครื่องดนตรีโนรา ไว้จำหน่ายให้ชาวบ้านประจำพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง โดยจัดทำขนาดที่ใช้สำหรับการนำไปเล่นบรรเลงจริงในการแสดงโนรา

2.11.5 การจัดทำตู้บริจาคในการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ตามกำลังศรัทธาของผู้มาเยี่ยมชม เพื่อเป็นรายได้ส่วนหนึ่งในการช่วยส่งเสริมสนับสนุนบำรุงรักษา และพัฒนาพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ต่อไป

2.11.6 การจัดเก็บเงินค่าลงทะเบียนจากผู้เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการในแต่ละโครงการของพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าตอบแทนวิทยากร และค่าบำรุงพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อที่จะได้มีงบประมาณในการบริหารจัดการและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ต่อไป

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่องการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง พบว่า สอดคล้องกับ อุดมหนูทอง (2536) ที่ได้กล่าวถึงสายตระกูลโนราที่สำคัญของภาคใต้ ที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดตรัง ไว้ในหนังสือตำราวัฒนธรรมเรื่องโนรา ซึ่งมีสายโนราบ้าน เครื่องงาม สายโนราตั้ง (ตั้งอ่องเซ็ง) และสายโนราเลื่อน ไสนาว ปรากฏอยู่ด้วย ซึ่งในปัจจุบันสายโนราบ้าน เครื่องงาม มีคณะโนราที่สืบทอดต่อทั้งหมด 2 คณะ ได้แก่ คณะโนราศรีวรรณระ ศ.บ้านตรัง เป็นคณะที่สืบทอดสายเครื่องงาติ คณะโนราห์สอง ทำนองศิลป์ จ.ตรัง ศ.ล่องน้อย เป็นคณะที่สืบทอดสายศิษย์ สายโนราตั้ง (ตั้งอ่องเซ็ง) บิดาของโนราเดิม เมืองตรังปัจจุบันมีคณะโนราที่สืบทอดต่อทั้งหมด 3 คณะ ได้แก่ คณะโนราห์สมบุญณ์ เทพศรศิลป์ ศ.คลอง เดิมตรัง คณะโนราห์สิงห์แก้วณภัตสรณ์ เจริญศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบุญณ์ คณะโนราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบุญณ์ ศรีจันทร์ เป็นคณะที่สืบทอดสายศิษย์ทั้ง 3 คณะ สายโนราเลื่อน ไสนาว (โนราเลื่อน สังฆรักษ์) ปัจจุบันมีคณะโนราที่สืบทอดต่อทั้งหมด 4 คณะ ได้แก่ คณะโนราห์น้อมสมชัยจุลศิลป์ คณะโนราห์ถาวรรัตนศิลป์ คณะโนราห์ระเบียบสาครศิลป์ เป็นคณะที่สืบทอดสายศิษย์ทั้ง 3 คณะ และคณะโนราห์ระจบน้อย ศ.น.ป. เป็นคณะที่สืบทอดสายเครื่องงาติ นอกจากนี้ ยังพบว่า มีสายตระกูลโนราที่สำคัญของจังหวัดตรังที่ตกสำรวจอีก 3 สายคณะ ได้แก่ สายโนราเฟื่อง จ.ตรัง ปัจจุบันมีคณะโนราที่สืบทอดต่อทั้งหมด 4 คณะ ได้แก่ คณะโนราห์ศรีจันทร์ สนิทน้อย จ.ตรัง (ศ.โนราเฟื่อง จ.ตรัง) คณะโนราห์สมบุญณ์ เทพศรศิลป์ ศ.คลอง เดิมตรัง คณะโนราห์สิงห์แก้วณภัตสรณ์ เจริญศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบุญณ์ คณะโนราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบุญณ์ ศรีจันทร์ เป็นคณะที่สืบทอดสายศิษย์ทั้ง 4 คณะ สายคณะโนราห์ขุ่ม แก้วเล็ก ที่สืบทอดเชื้อสายโนรามมาจากโนราศรีเงิน หรือ “ขุนศรทหาใจภักดี” หรือ “ขุนธาทุ่งม้าย” ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นขุนโนราในสมัยรัชกาลที่ 6 ปัจจุบันมีคณะโนราที่สืบทอดต่อทั้งหมด 2 คณะ ได้แก่ คณะโนราห์เจริญศิลป์ พันพิน จ.ตรัง คณะโนราห์ขบ สมจิตรประดิษฐ์ศิลป์ ศ.พ่อแกขุ่ม จ.ตรัง เป็นคณะที่สืบทอดสายเครื่องงาติ ทั้ง 2 คณะ และสายคณะโนราชื่น นะสงค์ หรือ โนราชื่น เสียงทอง ปัจจุบันมีคณะโนราที่สืบทอดต่อเพียง 1 คณะ ได้แก่ คณะโนราห์เปริยมเพลินศิลป์ ศ.ชื่น เสียงทอง เป็นคณะที่สืบทอดสายศิษย์ นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าคณะโนราบางคนได้สืบทอดเชื้อจากครูโนรามมากกว่า 1 สาย ได้แก่ คณะโนราห์สมบุญณ์ เทพศรศิลป์ ศ.คลอง เดิมตรัง คณะโนราห์สิงห์แก้วณภัตสรณ์ เจริญศิลป์ จ.ตรัง ศ.ศรีจันทร์ สมบุญณ์ และคณะโนราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ.สมบุญณ์ ศรีจันทร์ โดยสืบทอดเชื้อสายจากสายโนราเฟื่อง จังหวัดตรัง และ สายโนราเดิม เมืองตรัง

จากการศึกษาเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับครุหมอนโนราในจังหวัดตรัง พบว่า มีความสอดคล้องกับ สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2525) ที่ได้กล่าวถึงความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และความขลังของโนราโรงครู เช่น เชื่อในเรื่องเทพเจ้าและวิญญาณสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ ได้แก่ พระอิศวร พระนารายณ์ พระพรหม ความเชื่อในเรื่องพระภูมิเจ้าที่ นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า สายโนราจังหวัดตรัง นอกจากมีความเชื่อในเทพเจ้า พระอิศวร พระนารายณ์ พระพรหม ความเชื่อในเรื่องพระภูมิเจ้าที่แล้วยังมีความเชื่อต่อเทพเทวดาองค์อื่นด้วยเช่น พระอาทิตย์ พระจันทร์ แม่ธรณี พระอินทร์ พระยม พระกาฬ เป็นต้น มีการเคารพนับถือพระพุทธรูปเจ้า และยังนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำท้องถิ่นในจังหวัดตรังด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ พิทยา บุขรารัตน์. (2539:150-151) ที่ได้กล่าวถึงความเชื่อเรื่องครุหมอนโนราว่า ครุหมอนโนราคือบูรพาจารย์หรือครูต้นโนรา และบรรพบุรุษโนราที่ล่วงลับไปแล้ว จากการศึกษาพบว่า รายชื่อของครุหมอนโนราบูรพาจารย์หรือครูต้นโนรานั้น มีรายชื่อมากกว่า 12 องค์ ทั้งที่มียศศักดิ์ทั้งฝ่ายชาย ฝ่ายหญิง และสายตาพราน ซึ่งจะเห็นได้จากภาพสะท้อนจากบทโนราที่ใช้ขับร้องในการสรรเสริญครู ไหว้ครู เชิญครู และจากคำบอกเล่าของโนราในจังหวัดตรัง ส่วนครุหมอนโนรา ตายายโนรา ที่เป็นบรรพบุรุษโนราครูโนราที่ได้ล่วงลับไปแล้วนั้น ก็มีการเคารพนับถือสืบทอดกันมาของแต่สายว่ามีใครบ้าง เป็นต้น

จากการศึกษาขนบธรรมเนียมพิธีกรรมการสืบทอดเชื้อสายโนรา ในพิธีกรรมครอบเบ็ดผูกผ้าใหญ่สายโนราจังหวัดตรัง พบว่า ยังคงยึดขนบธรรมเนียมพิธีกรรมการสืบทอดเชื้อสายโนราแบบโบราณ อย่างเคร่งครัด โดยมีขั้นตอนพิธีกรรมครอบเบ็ดผูกผ้าใหญ่ 3 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ รูปแบบที่ 1 ในกรณีที่โนราผู้เข้าพิธีครอบเบ็ดผูกผ้าใหญ่ยังบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์อยู่และต้องมาทำพิธีสึกที่โรงโนรา รูปแบบที่ 2 ในกรณีที่โนราผู้เข้าพิธีครอบเบ็ดผูกผ้าใหญ่ ต้องทำพิธีบวชนาคบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ และสึกที่โรงโนรา ที่เรียกว่าบวช 3 อีตใจ พบเฉพาะสายของโนราชุม แก้วเล็ก เท่านั้น รูปแบบที่ 3 ในกรณีที่โนราผู้เข้าพิธีครอบเบ็ดผูกผ้าใหญ่ ได้บวชเป็นพระภิกษุสงฆ์และสึกมาจากวัดแล้ว

จากการศึกษาท่ารำโนรา “ท่าครู” ของโนราจังหวัดตรัง แต่ละสายคณะ พบว่า ท่ารำโนรา “ท่าครู” ของแต่ละสายคณะ มีท่ารำบางท่าที่เป็นท่ารำเดียวกัน และมีท่ารำต่างกัน ขึ้นอยู่กับการถ่ายทอดจากครูโนราแต่ละสาย ซึ่งสอดคล้องกับ สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2529) ได้กล่าวถึงท่ารำโนราที่เป็นท่าแบบหรือท่าหลักไว้ว่า สำหรับท่ารำของโนราผลจากการสืบค้นมีข้อมูลที่มาลงรอยกันเนื่องจากว่าต่างครูต่างตำรากัน และสมัยก่อนมีผู้คิดค้นประดิษฐ์ท่ารำเพิ่มเติมอยู่เรื่อย ๆ จึงทำให้ท่ารำโนราที่ต่างสายตระกูลกันและต่างสมัยกันมีความแตกต่างกัน แม้แต่บางที่มีชื่อเรียกท่ารำเหมือนกันแต่ท่ารำก็ต่างกันไป นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่า ท่ารำของโนรานั้น มีทั้งท่ารำที่

เป็นแม่ท่าหลัก และท่ารำที่ดีจากบทโนราที่สืบทอดต่อกันมา การถ่ายทอดภูมิปัญญาการแสดงโนรา จากการศึกษาพบว่า เป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาแบบปากต่อปาก ที่เรียกว่า “มุขปาฐะ” ซึ่งใช้ตัวของครูโนราเองเป็นสื่อในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับลูกศิษย์

จากการศึกษาเรื่องเครื่องแต่งกายในการแสดงโนรา พบว่า มีการใส่เครื่องแต่งกายตามลำดับสถานภาพตามศักดิ์ในการสืบทอดเชื้อสายโนรา แต่งกายตามบทบาทในการแสดงโนรา และแต่งกายตามตำแหน่งหน้าที่ในคณะ นอกจากนี้ยังพบว่าเครื่องแต่งกายในการแสดงโนราบางชิ้นในปัจจุบันได้ตัดเย็บให้เป็นแบบสำเร็จรูป เพื่อให้สะดวกในการสวมใส่ เช่น ผ้าถุง สนับเพลลา หรือกางเกงโนรา และพบว่ากรรวยเครื่องลูกบิดโนราในปัจจุบัน ได้มีการพัฒนารูปแบบในการร้อยเครื่องลูกบิดโนรา ที่เป็นลวดลายแบบประยุกต์ โดยพัฒนาจากลวดลายเดิม มีการร้อยลูกบิดแบบไล่ระดับโทนสี มีการนำเอาลูกบิดสีเหลืองมุก ลูกบิดคริสตัล มาร้อยเครื่องลูกบิดโนรา ส่วนสีสันของชุดเครื่องลูกบิดนั้น สามารถเลือกใช้ได้ตามความต้องการของโนราผู้สวมใส่

จากการศึกษาดนตรีโนราจังหวัดตรัง พบว่า เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในการแสดงโนราในปัจจุบัน ยังมีการใช้เครื่องดนตรีโนราแบบโบราณดั้งเดิมดั้งสมัยก่อนในการบรรเลงประกอบการแสดงโนรา ได้แก่ กลองโนรา ทับโนรา โหม่ง ฉิ่ง แตรระ และปี่ นอกจากนี้ยังพบว่า มีการนำเอาวัสดุทดแทน มาใช้หุ้มหน้าทับ ทำลิ้นปี่ และร้อยชิงหน้าทับให้ตึงเพื่อเร่งเสียง นอกจากนี้ยังพบว่า มีการนำเครื่องดนตรีอื่นๆมาเข้าร่วมบรรเลงประกอบการแสดงโนรา ได้แก่ ซอ และคีย์บอร์ด โดยนำมาเล่นบรรเลงดำเนินทำนองร่วมกับปี่ ซึ่งสามารถพบเห็นได้ทุกคณะ มีการนำ ฉาบ ฉาบสำหรับกลองชุด คาวเบล และระฆังราว มาเป็นเครื่องดนตรีเสริมในการเล่นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ และเพิ่มจำนวนกลองโนราจากเดิมใช้เพียง 1 ใบ มาเป็น 2 ใบ ในการบรรเลงดนตรีประกอบการแสดงโนรา พบว่ามีเพียง 1 คณะที่นำเครื่องดนตรีดังกล่าวมาใช้ คือ คณะมโนราห์เจมส์ เสน่ห์ศิลป์ ศ. สมบูรณ์ ศรีจันทร์ จากการศึกษาการบรรเลงดนตรีและการขับร้องประกอบพิธีกรรมสำหรับเชื้อครูหมอโนรา พบว่า มีบทบาทสำคัญในการเป็นสื่อกลางในการเชื้อเชิญให้ครูหมอโนราให้มาประทับทรง ที่โรงโนราเพื่อความเป็นสิริมงคลและพบเจอลูกหลานเชื้อสายโนรา และทำหน้าที่ในการส่งครูหมอเมื่อเสร็จภารกิจในการประทับทรง จากการศึกษาดนตรีโนราที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำท่า พบว่า มีรูปแบบในการบรรเลงที่มีจังหวะหน้าทับหลักที่เรียกว่า “จังหวะเพลงโค” โดยจะบรรเลงชุดจังหวะหน้าทับวนไปเรื่อย ๆ พร้อมกับเครื่องดนตรีประกอบจังหวะเครื่องอื่น ๆ ส่วนแนวทำนองเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการรำท่า จะใช้ ปี่ คีย์บอร์ด และซอ เล่นบรรเลงดำเนินทำนอง โดยจะคัดเลือกทำนองเพลงที่โด่งดังเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปไปมาบรรเลง เช่น เพลงไทยเดิม เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง เพลงพื้นบ้าน เป็นต้น การศึกษาดนตรีโนราที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำท่า พบว่า มี

รูปแบบในการบรรเลงดนตรีที่มีจังหวะหน้าทับหลักที่เรียกว่า “จังหวะเตงตั่ง หรือ เท็งตั่ง” สำหรับการรำนาถ้ำ และจังหวะหน้าทับ “จังหวะนาถเร็ว” สำหรับการรำนาถเร็ว โดยจะบรรเลงจังหวะหน้าทับวนไปเรื่อย ๆ พร้อมกับเครื่องดนตรีประกอบจังหวะเครื่องอื่น ๆ ส่วนแนวทำนองเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการรำนาถ้ำ และรำนาถเร็ว จะใช้ ปี่ คีย์บอร์ด และซอ เล่นบรรเลงดำเนินทำนอง โดยจะคัดเลือกทำนองเพลงที่โด่งดังเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปมาเล่นบรรเลง เช่น เพลงไทยเดิม เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง เพลงพื้นบ้าน เพลงเพื่อชีวิต เป็นต้น โดยจะนำเอาเฉพาะท่อนเพลงที่สำคัญเป็นที่รู้จักของเพลงนั้นๆมาบรรเลง รูปแบบในการบรรเลงก็จะบรรเลงท่อนเพลงดังกล่าววนไปเรื่อย ๆ อย่างน้อย 2 เทียบขึ้นไป แล้วค่อยเปลี่ยนทำนองเพลงตามความเหมาะสม

จากการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง โดยการศึกษาประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม และบริบทที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง แล้วนำเอาภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโนรา มาพัฒนาในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราของท้องถิ่น โดยจะจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า มีแนวทางในการนำเอาภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง มาพัฒนาในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราของท้องถิ่น อันมีกระบวนการดังนี้ 1) จัดการประชุมสนทนากลุ่มร่วมกับผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ศิลปินโนรา และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์เป็นแนวทางในการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง 2) การจัดสร้างโรงเรียนพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง 3) การจัดสร้างโรงโนราสาธิต 4) การสรรหาคูคนเพื่อให้เป็นผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง 5) การจัดแสดงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโนราจังหวัดตรัง 6) การจัดแสดงข้อมูลภูมิปัญญาองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโนรา 7) การจัดแสดงสิ่งของเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงโนรา 8) การประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง โดยการสร้างเพจ การสร้างช่องยูทูป การจัดทำแผ่นโปสเตอร์ การจัดทำแผ่นพับ 9) การจัดการแสดงโนราในพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง 10) การจัดทำโครงการของพิพิธภัณฑ์พิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้โนราของชุมชนและสำหรับผู้สนใจ 11) การจัดทำงบประมาณเพื่อสร้างและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง ซึ่งแนวทางกระบวนการดังกล่าวจะเป็นกลไกอันสำคัญ ที่จะช่วยขับเคลื่อนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาโนราจังหวัดตรัง ให้คงอยู่คู่ชุมชนอย่างยั่งยืนสืบไป ซึ่งผลการศึกษาหาแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับ กาญจนา อินทรสุนานนท์ (2553) ที่ได้ทำกล่าวสรุปว่า เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อ นำมาสู่รูปแบบการสร้างพิพิธภัณฑ์ ซึ่งต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดเก็บวัตถุสิ่งของ

เครื่องใช้ต่าง ๆ ได้แก่ ป้าย 4 ศิลปะทัศนกรรม วิถีชีวิต สภาพแวดล้อม รวมทั้งดนตรีและการแสดง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ศรีศักร วัลลิโภดม และคณะ (2539) ที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นไว้ว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นนอกจากจะเป็นสถานที่ให้ความรู้แก่คนในท้องถิ่นแล้ว ยังเป็นกลไกที่สำคัญในการช่วยสนับสนุนการรวมตัวของคนในชุมชน เพื่อร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมกันดำเนินกิจการของท้องถิ่น เพื่อคนในท้องถิ่นเอง ซึ่งจะทำให้เกิดการร่วมมือกันในการพัฒนาท้องถิ่น อันเป็นแนวทางของการพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ในการศึกษาประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม และบริบทที่เกี่ยวข้องกับโนรา สามารถศึกษาในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ ได้ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป
2. หน่วยงานราชการในพื้นที่จังหวัดตรัง ควรให้การสนับสนุนและช่วยกันอนุรักษ์ศิลปะการแสดงโนรา ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมการแสดงประจำท้องถิ่นอย่างจริงจัง พร้อมทั้งช่วยกันปลูกฝังจิตสำนึกให้กับเยาวชนรุ่นหลัง ให้ตระหนักถึงคุณค่าของศิลปะการแสดงโนราสายโนราจังหวัดตรัง เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ให้คงอยู่คู่ชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป
3. หน่วยงานราชการในพื้นที่จังหวัดตรัง ควรให้การสนับสนุนเรื่องงบประมาณในการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง สนับสนุนงบประมาณในการบริหารจัดการ และสนับสนุนงบประมาณในการจัดโครงการต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์ศูนย์การเรียนรู้โนราจังหวัดตรัง เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมการแสดงโนราประจำท้องถิ่นจังหวัดตรังสืบไป

บรรณานุกรม

- กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2553). รูปแบบการสร้างพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน : กลุ่มชาติพันธุ์
กะเหรี่ยงโปภาคตะวันตกของประเทศไทย. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม.
- กิตติศักดิ์ เหล่าสุข. (2551). เพลงประกอบการแสดงโนราและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง: กรณีศึกษา
มโนราห์สะพรั่ง สวีศิลป์. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ควน ทวนยก. (2557). ดนตรีพื้นบ้านกับการแสดงภาคใต้. สงขลา: สำนักศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2543). หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จารุวัฒน์ นวลโย. (2552). ดนตรีพิธีกรรม : กรณีศึกษาพิธีกรรมโนราโรงครุณะพนมศิลป์ อำเภอ
เมือง จังหวัดสงขลา. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และ พูนศักดิ์ ชานิกรณ์ประดิษฐ์. (2540). เศรษฐกิจหมู่บ้านภาคใต้ฝั่งตะวันออก
ในอดีต. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.
- เฉลิมพล งามสุทธิ. (2538). พื้นฐานดนตรีตะวันตก (สังคีตนิยม). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี. (2542). ดนตรีไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ชวน เพชรแก้ว. (2523). ชีวิตไทยปักษ์ใต้ ชุดที่ 3. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2538). สังคีตนิยม ความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัชชา พันธุ์เจริญ. (2553). สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ดรชณี เอมพันธุ์. (2545). การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชน การจัดการทรัพยากรการ
ท่องเที่ยว (หน่วยที่ 10, น. 84-96). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ธรรมนิตย์ นิคมรัตน์. (2547). สมญานามของโนรา. วารสารสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ,
3(1), 28-35.

- ธรรมนิธย์ นิคมรัตน์. (2559). ศิลปะการแสดง:มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
 กิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระราชูปถัมภ์
- นียบวรรณ (ผลวัฒน์) วรรณศิริ. (2550). มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: เอ็กชเปอร์
 เนท์.
- บุปผชาติ อุปลัมภ์นรากร. (2552). โนรา : การอนุรักษ์การพัฒนาและการสืบสานศิลปะการแสดง
 ภาคใต้. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- บุษกร บิณฑสันต์. (2554). ดนตรีภาคใต้ : ศิลปิน การถ่ายทอดความรู้ พิธีกรรม และความเชื่อ.
 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสิทธิ์ รัตนมณี. (2550, กันยายน – ธันวาคม). โนราโรงครู คณะ “เฉลิมศิลป์” : ภูมิปัญญาการ
 เหยียบเสนา. วารสารรัฐสมิแล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 28(3).
- รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม. (2556). การพัฒนารูปแบบพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการ
 เรียนรู้ในการสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต).
 มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- รัฐกานต์ ณ พัทลุง. (2554). พัฒนาการของโนราภายใต้นโยบายทางวัฒนธรรมของรัฐ พ.ศ.2485-
 2530. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ศรีศักร วลลิโถม และคณะ. (2539). เอกสารการสัมมนาทางวิชาการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศ
 ไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สงัด ภูเขาทอง. (2532). การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- สมประสงค์ น่วมบุญลือ. (2548). เอกลักษณะและคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
 ทรัพยากรท่องเที่ยวของไทย (หน่วยที่ 9, น. 18-42). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2525). วัฒนธรรมพื้นบ้านแนวปฏิบัติในภาคใต้. สงขลา: สถาบันทักษิณคดี
 ศึกษา.
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2529). โนรา สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา.
- อุดม หนูทอง. (2536). โนรา. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาคผนวก ก
โน้ตเพลงและจังหวะหน้าทับดนตรีโนรา

โน้ตเพลงเชิด ในการบรรเลงดนตรีประกอบพิธีกรรมสำหรับเชื้อครุหมอโนรา

$\text{♩} = 80$

9

17

โน้ตเพลงน้ำตالاไทย ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำท่า

โน้ตเพลงบุหงาตันหยง ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำท่า

โน้ตเพลงไทยตำราพิณ ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำท่า

โน้ตจังหวะหน้าทับเพลงโค ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำท่า

ทับ
 บับ ตึก บับ บับ เเทง เเทง   บับ ตึก บับ บับ เเทง เเทง   บับ ตึก บับ บับ เเทง เเทง   บับ ตึก บับ บับ เเทง เเทง

กลองโนรา

แตร
 แตร   แตร   แตร   แตร   แตร   แตร   แตร   แตร

ฉิ่ง
 ฉิ่ง   ฉิ่ง   ฉิ่ง   ฉับ   ฉิ่ง   ฉิ่ง   ฉิ่ง   ฉิ่ง   ฉับ   ฉิ่ง   ฉิ่ง   ฉิ่ง

โหม่ง
 โหม่ง   โหม่ง   โหม่ง   หม่ง   โหม่ง   โหม่ง   หม่ง   โหม่ง   โหม่ง   โหม่ง

7

ทับ
 บับ บับ บับ   บับ บับ บับ เเทง เเทง

กลองโนรา

แตร
 ดั่ง   ดั่ง   ดั่ง   ดั่ง   ดั่ง   ดั่ง   ดั่ง

ฉิ่ง
 ฉับ   ฉิ่ง   ฉิ่ง   ฉิ่ง   ฉับ   ฉิ่ง   ฉิ่ง   ฉิ่ง   ฉับ

โหม่ง
 หม่ง   โหม่ง   โหม่ง   โหม่ง   หม่ง   โหม่ง   โหม่ง   โหม่ง   หม่ง

โน้ตเพลงลาวเสียงเทียน ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาดข้า

$\text{♩} = 60$

9

13

โน้ตเพลงค่างคาวกินกล้วย ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาตช้า

$\text{♩} = 80$

8

15

20

โน้ตเพลงเทพธิดาเทวี ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถ้ำ

วอนลมฝากรัก ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถั่ว

♩ = 100

8

โน้ตเพลงหงส์ปีกหัก ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถ้ำ

$\text{♩} = 70$

8

13

โน้ตเพลงรักน้องจริง ๆ ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถั่ว

โน้ตเพลงกุหลาบแดง ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถั่ว

โน้ตเพลงไทยดํารำพัน ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถั่ว

โน้ตเพลงหักคอไต้เต่ง ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถั่ว

$\text{♩} = 90$

9

14

โน้ตเพลงนุหงาตันหยง ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาดซำ

โน้ตเพลงตาสีก็ปัส ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาตข้า

$\text{♩} = 80$

9

โน้ตจังหวะหน้าทับ ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาคน้ำ

ทับ $\frac{2}{4}$ บึ๊บ บึ๊บ บึ๊บ เทิง เทิง บึ๊บ เทิง เทิง บึ๊บ เทิง เทิง

กลองโนรา $\frac{2}{4}$ -

ตระ $\frac{2}{4}$ -

ฉิ่ง $\frac{2}{4}$ ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ

โหม่ง $\frac{2}{4}$ โหม่งหม่ง โหม่ง หม่ง โหม่ง หม่ง โหม่ง หม่ง

4

ทับ $\frac{2}{4}$ บึ๊บ เทิง เทิง เทิง เทิง เทิง

กลองโนรา $\frac{2}{4}$ -

ตระ $\frac{2}{4}$ -

ฉิ่ง $\frac{2}{4}$ ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ

โหม่ง $\frac{2}{4}$ โหม่ง หม่ง โหม่ง หม่ง โหม่ง หม่ง โหม่ง หม่ง โหม่ง หม่ง

โน้ตเพลงค้ำคาวกีนกล้วย ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถเร็ว

$\text{♩} = 100$

8

15

20

โน้ตเพลงเทปธิดาเทวี ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถเร็ว

โน้ตเพลงวอลนลมฟากรัก ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาตเร็ว

$\text{♩} = 110$

8

โน้ตเพลงกุหลาบแดง ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถเร็ว

โน้ตเพลงรักปักใจ ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถเร็ว

$\text{♩} = 110$

10

18

โน้ตเพลงหักคอไต้ท่ง ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถเร็ว

$\text{♩} = 110$

9

14

โน้ตเพลงตาสีก็ปัส ที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถเร็ว

$\text{♩} = 100$

9

โน้ตจังหวะหน้าทับที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงรำนาถเจี๊ว

ทับ

กลองโนรา

แตร

ฉิ่ง

โหม่ง

บึบ บึบ บึบ เทิง   เทิง เทิง   เทิง เทิง   เทิง เทิง

คัง คัง   คัง คัง   คัง คัง

แตร แตร   แตร แตร   แตร แตร

ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ   ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ   ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ

โหม่ง หม่ง โหม่ง หม่ง   โหม่ง หม่ง โหม่ง หม่ง   โหม่ง หม่ง โหม่ง หม่ง

5

ทับ

กลองโนรา

แตร

ฉิ่ง

โหม่ง

เทิง เทิง   เทิง เทิง   เทิง เทิง   เทิง เทิง

คัง คัง   คัง คัง   คัง คัง   คัง คัง

แตร แตร   แตร แตร   แตร แตร   แตร แตร

ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ   ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ   ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ   ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ

โหม่ง หม่ง โหม่ง หม่ง   โหม่ง หม่ง โหม่ง หม่ง   โหม่ง หม่ง โหม่ง หม่ง   โหม่ง หม่ง โหม่ง หม่ง

ภาคผนวก ข
ประมวลภาพ

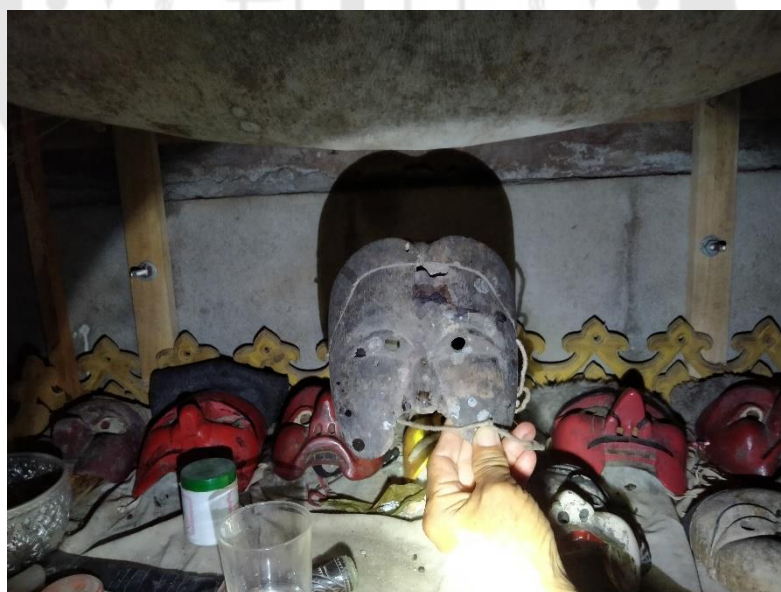
เทริดโบราณอายุนับร้อยปี

เครื่องต้นโนราโบราณอายุนับร้อยปี

หน้าพรานและหน้าทาสโบราณอายุนับร้อยปี

กำไลโนราสาริตโบราณอายุนับร้อยปี

หิ้งครูหมอโนรา

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวโสวภา สงขาว
วัน เดือน ปี เกิด	9 มกราคม พ.ศ. 2524
สถานที่เกิด	พัทลุง
วุฒิการศึกษา	ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
ที่อยู่ปัจจุบัน	20/1 ม.1 ต.โคกสะบ้า อ.นาโยง จังหวัดตรัง 92170

